Alejandro Jodorowsky • Marianne Costa

Metagenealogia

Familia este și comoară, și capcană

psihogenealogia

philobia

METAGENEALOGIA

Scanned with OKEN Scanner

METAGENEALOGÍA:
ÁRBOL GENEALÓGICO COMO ARTE,
TERAPIA Y BÚSQUEDA DEL YO ESENCIAL

Alejandro Jodorowsky, Marianne Costa

© Alejandro Jodorowsky, 2009
© Marianne Costa, 2009

METAGENEALOGIA:
FAMILIA ESTE ȘI COMOARĂ, ȘI CAPCANĂ

Alejandro Jodorowsky, Marianne Costa

© 2020 – Editura PHILOBIA

internet: www.philobia.com
e-mail: contact@philobia.com

ISBN 978-606-8560-95-3

Editor: **Bianca Biagini**
Traducere: Gabriela Țintea
Redactor: Cristina Livia Vasilescu
DTP & copertă: Cătălin Furtună
Imagine copertă: © freepik.com

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
JODOROWSKY, ALEJANDRO
Metagenealogia: familia este și comoară, și capcană / Alejandro Jodorowsky, Marianne Costa; trad. din lb. franceză de Gabriela Țintea. – București: Philobia, 2020
ISBN 978-606-8560-95-3

I. Costa, Marianne
II. Țintea, Gabriela (trad.)

159.9

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Alejandro Jodorowsky
Marianne Costa

METAGENEALOGIA

Familia este și comoară, și capcană

Ediție îngrijită de Cristina Livia Vasilescu
Traducere de Gabriela Țintea

philobia

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

Prefață 9

I. METAGENEALOGIA
Artă, terapie și căutare de sine

De la artă la terapie 15
Pentru a vă orienta în acest travaliu.
Bazele teoriei jodorowskyene 29
Prezentul ca unică realitate, unitatea ca adevăr suprem al ființei 29
Contribuția tarotului 32
Rolul obstacolelor 41
Lecția culturilor așa-zis „primitive" și a magiei tradiționale 47
Cine sunt eu? De la cele patru egouri la ființa esențială 53

II. CONSTRUIREA ARBORELUI
Individul în fața filiației

Covorul magic 61
Clarificarea arborelui genealogic.
Colectarea și organizarea informațiilor 72
Colectarea informațiilor 73
Schema dreptunghiulară 82
Metode intuitive și creative 94

III. ROLUL VIITORULUI
Obiectivul personal și proiectul conștiinței

Chemarea viitorului 103
Munca asupra scopului.
Repetiții, creație și niveluri de conștiință 108
Scopul: punct de tracțiune al travaliului asupra arborelui 109
Un sistem de repetiții 116
O cheie pentru viitorul proiect: nivelurile de conștiință 124
Nivelul de conștiință și secretele de familie 139

IV. CUPLUL
Originea filiației

Magia întâlnirii 149
Cuplul în arborele meu.
Întâlnire și fecundare, conflicte și cooperare 157
Mitul originilor: fecundarea 159
Masculin și feminin: două identități dobândite? 162
Complementaritate și conflict 167
Întâlnirea și după... 170

V. NAȘTEREA
Când apare copilul

Naștere: spre aer și lumină 185
De la naștere la nativitate. Sarcină, naștere, a naște și a renaște 195
De la fecundare la naștere, greutatea filiației 196
A deveni mamă și tată 207
De la naștere la nativitate 215
Memoria corpului în slujba vindecării 228

VI. DE LA TRIADĂ LA ANSAMBLUL FRAȚILOR
Dinamici familiale

Rivalități între frați 235
De la triadă la ansamblul fraților. A fi unic și a trăi împreună 246
De la cuplu la triadă 247
Nume și prenume: identitate individuală și identitate familială 251
Introiecția și proiecția 255
Triada și destinul 259
Cele opt triade: de la uniunea perfectă la dezbinarea totală 261
Uniunea perfectă 264
Copilul-punte 269
Mama-punte 271
Tatăl-punte 273
Cuplul tată-copil 275
Cuplul mamă-copil 277
Cuplul parental exclusiv 280
Ruptura totală 282
Câteva variații ale triadei 284

Scanned with OKEN Scanner

Arborele genealogic ca rețea de triade 286
Ansamblul fraților: între conflict și colaborare 290
Creșterea unei frății: provocările partajării 294
Comparații, preferințe, ierarhie, pedepse: fraternitatea toxică 300
Câteva dinamici familiale 305

VII. DE LA LEGĂTURĂ LA NOD
Psihomagia ca ajutor în relațiile toxice

Nodul gordian 325
Legături și noduri. Uniți în conștiință 335
Identificarea rezistențelor 336
Beneficiul bolii și rolul psihomagiei 339
Copilul și nucleele sale 347
Noduri și nuclee persistente: manifestare și soluționare 352
Nucleu incestuos, nucleu și nod incestuoase 356
Nucleu bisexual, nucleu și nod homosexuale 366
Nucleu și nod sadomasochiste 380
Nucleu și noduri narcisice 388
Nucleu și nod canibale 395
Nucleu social și nevroză socială 404

VIII. ABUZ ȘI IDENTITATE DOBÂNDITĂ
„Așa sunt eu" sau capcana finală a arborelui

Fantomele abuzului și corpul fantomă 415
De la eroare la abuz.
Ieșirea din condiționările arborelui genealogic 426
Principiile abuzului 428
Abuzul în cele patru centre 439
Ieșirea din abuz: recapitulare și confruntare 447
Psihomagia abuzului 458

IX. CORPUL FAMILIAL ȘI CORPUL ESENȚIAL
Arborele genealogic și memoria corpului

De la corp la suflet 467
De la corpul familial la corpul esențial.
Masaj inițiatic, psihoritual, psihoșamanism 474
Identificarea corpului familial și reintegrarea corpului esențial 477

Scanned with OKEN Scanner

Atingerea: un tabu al culturii occidentale 480
Masajul inițiatic 483
Psihoritualul renașterii 498
Psihoșamanismul 505

X. VINDECAREA ARBORELUI

Când moștenitorul rebel devine răscumpărătorul filiației

De la delirul de filiație la conștiința realizată 515
Arborele vindecat. Rolul imaginației creatoare 526
Depășirea nevrozei de eșec 529
Vindecarea suficientă și egoul îmblânzit 539
Personajele noastre interioare: obstacole și aliați 549
Aliații și imaginația creatoare 555
De la capcană la comoara genealogică: arborele altar 562

Epilog. Sufletul în lume 571

Scanned with OKEN Scanner

Prefață

Ce este, așadar, **metagenealogia**? De ce să nu vorbim mai degrabă despre **psihogenealogie**, din moment ce acest cuvânt este la modă?

Termenul de **psihogenealogie** a fost inventat de Alejandro Jodorowsky la începutul anilor 1980. De atunci, utilizarea lui a devenit atât de populară încât înglobează în prezent practici extrem de variate care, prin însăși diversitatea lor, ajung să denatureze termenul care le desemnează. Unele țin de domeniul psihologiei „pure și riguroase"; altele, de acela al unei mediumnități imposibil de verificat. Toate aceste abordări au în comun o aceeași conștientizare, produsă de câteva decenii, a unui fenomen: influența filiației asupra individului.

Interesul terapeuților și al publicului pentru arborele genealogic a crescut constant începând din anii '70, atunci când psihanaliștii au abordat pentru prima oară problema legăturii transgenerationale. Occidentul e pe cale să redescopere ceea ce numeroase culturi au afirmat dintotdeauna sub forme religioase, magice sau șamanice: inconștientul familial interacționează cu inconștientul personal, la bine și la rău.

Dar, o programare pentru o ședință de „psihogenealogie" ne poate aduce astăzi, la fel de bine, în fața unui terapeut calificat, a unui medium sau a cuiva care știe să lucreze cu energiile. Ce vom obține dintr-o astfel de întâlnire? Poate o schemă care înregistrează sec datele vitale privitoare la cinci generații de strămoși, poate niște mesaje intuitive venite din „amintirile noastre energetice" sau asigurarea că suntem descendenți ai lui Carol cel Mare. În orice caz, este posibil să fim uimiți de pertinența informațiilor primite. Poate că vom descoperi câteva repetiții de care nu eram conștienți, sau unele secrete de familie, sau originea unei obsesii ori a unei fobii. În cel mai rău caz, ne vom simți frustrați din cauza unui

Scanned with OKEN Scanner

nivel prea ridicat de intelectualism, a unui diagnostic sec și inutil sau, dimpotrivă, vom privi cu scepticism revărsările iraționale ale unei sesiuni bogate în clișee New Age ori în divagații romantice.

La distanță de aceste două extreme, metagenealogia își propune să împace opozițiile aparente, situându-se exact în punctul lor de joncțiune: acolo unde raționalul colaborează cu iraționalul, unde știința se împletește cu arta, unde „clarviziunea" înseamnă atât „intuiție", cât și „luciditate". În limbajul actual, în care conceptele neurologiei sunt de acum obișnuite, am putea spune că este vorba despre „echilibrarea creierului drept și a creierului stâng".

Cum să descriem o disciplină care este la fel de solid înrădăcinată în psihologie ca și în artă, în știință sau în tradițiile spirituale și ezoterice? Cartea de față își propune să rezume și să prezinte într-un mod accesibil cei treizeci și cinci de ani de cercetări și de descoperiri efectuate de Alejandro Jodorowsky în privința arborelui genealogic. O aceeași întrebare ne preocupă de mai bine de zece ani: cum să transmitem aceste teorii și practici pe care cel care le-a creat le dezvoltă permanent? Puternic ancorată în teoriile psihologice și științifice ale timpului său, metagenealogia reflectă parcursul artistic al unei întregi vieți și căutarea insațiabilă a sensului care o animă. Ea sugerează că orice boală poate fi înțeleasă ca o lipsă de frumusețe și de conștiință și că, pentru a se vindeca, o persoană trebuie să devină ea însăși în mod autentic.

Iată de ce ne-am propus ca, mai degrabă decât un manual, să scriem romanul unei duble inițieri: aceea, deja împlinită, a inventatorului metagenealogiei, și aceea, în curs de realizare, a celui care va fi dispus să intre în joc și să pornească, împreună cu noi, pe acest drum către recucerirea adevăratei sale identități. Pentru fiecare parte, există câte o introducere în care sunt relatate, într-un mod autobiografic, momentele cheie ale parcursului lui Alejandro Jodorowsky. Am organizat această narațiune după modelul unei povești inițiatice, astfel încât ea să urmeze o cronologie pedagogică, însoțită de exemple, dar și să-i servească drept fir conducător cititorului[1] care dorește să-și studieze arborele și să reflecteze asupra propriului destin. După fiecare dintre aceste felii de viață, un capitol mai teoretic, agrementat cu trimiteri la tarot, modelul

[1] Să precizăm de la bun început că vom folosi genul masculin doar din motive de simplificare și că lucrarea noastră se adresează tuturor, atât femeilor, cât și bărbaților.

Scanned with OKEN Scanner

nostru simbolic de lucru asupra sinelui, vă va permite să mai avansați puțin în înțelegerea și în vindecarea propriului arbore genealogic. De asemenea, veți găsi acolo o serie de exerciții care vă solicită resursele de atenție, de creativitate și fantezia, calități care ni se par esențiale în acțiunea de reînsușire și, prin urmare, de reinventare a rădăcinilor, la care vă invităm aici.

Sperăm sincer ca această dublă călătorie să vă ajute, la fel ca pe eroii antici, să depășiți obstacolele și să regăsiți elixirul capabil să vă transforme în mod durabil existența și mediul. Acest elixir, în teoria lui Jodorowsky, poartă numele de conștiință.

Marianne Costa

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Prima parte

•

Metagenealogia

Artă, terapie și căutare de sine

Scanned with OKEN Scanner

De la artă la terapie

În primăvara anului 1979, a început una dintre cele mai intense aventuri ale vieții mele, care avea să mă conducă la crearea unui sistem terapeutic și artistic bazat pe studierea arborelui genealogic.

Aveam cincizeci de ani la vremea aceea... și e necesar să revin pe scurt asupra formării mele juvenile, care a fost bogată și complexă, livrescă și autodidactă. Mentorii și intuiția s-au succedat rând pe rând, ca și perioadele de studiu și perioadele de experimentare. Pe acest cumul de experiențe mi-am bazat teoriile și practicile care vor fi prezentate în această carte.

În 1947, după ce am trecut bacalaureatul, am decis să mă înscriu la Institutul Pedagogic al Universității din Chile. Filosofia și psihologia mă atrăgeau și, după doi ani, am obținut o diplomă în filosofia matematicii și o alta în istoria culturii. Într-o zi, după ce am participat la un curs în care un profesor venit din Statele Unite ne îndemna să studiem modalitatea de a adapta omul la mașină, am decis să părăsesc universitatea pentru a mă dedica marionetelor.

Spectacolele mele au luat forma unei psihodrame: făcusem diverse marionete care îi reprezentau pe tatăl meu, pe mama, pe sora mea și o mare parte a familiei mele. După ce am creat mai multe piese, am început să fiu pasionat de exprimarea corporală. Mă gândeam că, dacă sentimentele provoacă posturi, o postură poate declanșa emoții. Am inventat o metodă de exprimare corporală care începea într-o poziție fetală, înspăimântată (dorința de a muri) și care se încheia cu împlinirea ființei umane mature, cu brațele larg deschise, conectate la cosmos (euforia de a trăi).

Inițial, scopul meu era să descopăr un limbaj gestual care să îmi permită să spun povești. Dar, pe măsură ce mă concentram asupra

mecanismelor exprimării corporale, în timp ce practicam dansul, meditația și masajul, am realizat că în corpurile noastre sunt înscrise nenumărate amintiri: amintiri din copilărie sau din perioada prenatală, acceptare, respingere, reziduuri psihice de la diverși membri ai familiei.

În *Tratatul despre patimile sufletului* al lui Descartes, publicat în 1649 la Paris, am descoperit această frază care m-a marcat: „Este lesne să înțelegem că ciudatele aversiuni ale unor oameni, care nu suferă mirosul de trandafiri, prezența unei pisici sau alte lucruri asemănătoare, nu se datorează decât faptului că, la începutul vieții lor, ei au fost foarte deranjați de unele obiecte de felul acesta sau au împărtășit simțămintele mamei lor, care a fost deranjată de ele, gravidă fiind. Căci este sigur că există o legătură între toate emoțiile mamei și acelea ale copilului care se află în pântecele ei, așa încât ceea ce supără pe unul este vătămător și pentru celălalt".

De fapt, anumite mișcări trezeau în mine depresia mamei mele, durerea exilului moștenită de la bunici, angoasa de a fi fost în pericol de moarte în timpul gestației și multe alte lucruri. Curând, repetițiile mimodramelor noastre s-au transformat în terapii colective.

Exista un contrast puternic între aceste sesiuni, în care autenticitatea fiecăruia se dezvăluia, și lumea exterioară structurată de prejudecățile și de aparențele care ne închideau într-un fel de închisoare mentală. Aveam douăzeci de ani. Am decis, o dată pentru totdeauna, că arta va fi de acum o activitate orientată către eliberarea mea spirituală. În ciuda succesului de care s-au bucurat mimodramele mele, am hotărât să plec din Chile și m-am îmbarcat spre Paris, decis să lucrez cu mimul Marcel Marceau, să particip activ la grupul suprarealist condus de André Breton și să asist la cursurile filosofului Gaston Bachelard la Sorbona.

Practica pantomimei cu Marceau m-a determinat să studiez yoga și chakrele tantrice, medicina chineză și meridianele, cabala și aplicarea sefiroturilor pe corp. Toate aceste practici sunt oare imaginare? În orice caz, ele permit vindecarea acelora care cred în ele, precum și dezvoltarea conștiinței. În cadrul grupului suprarealiștilor, practica scrierii automate mi-a permis să slăbesc strânsoarea raționalului pentru a intra în contact cu inconștientul meu, pe care nu l-am mai considerat ca pe un pericol, ci ca pe un aliat eficient. În ceea ce privește prelegerile lui

Scanned with OKEN Scanner

Bachelard, analiza lui asupra elementelor primordiale (apă, foc, aer, fier și spațiu) m-a condus către alchimie. Tot în acea perioadă am citit lucrările lui Freud, Ferenczi, Melanie Klein, Groddeck, Stekel și Wilhelm Reich. Opera lui C.G. Jung, *Metamorfoza sufletului și simbolurile sale*, a constituit un bun ghid. Mintea mea încă juvenilă începea să înțeleagă relația strânsă dintre artă și terapie. Pe de o parte, vedeam artiști izolați în exaltarea propriei lor individualități, ca o insulă separată de restul umanității, căutând mai presus de toate să fie recunoscuți și admirați, și, pe de altă parte, devotamentul terapeutului punându-se în slujba sănătății mintale sau fizice a celuilalt.

După ucenicia efectuată în Europa, am zburat în Mexic. Timp de zece ani, am regizat în Mexic peste o sută de piese de teatru, cu o preferință pentru teatrul absurdului. Am făcut cunoscute lucrările lui Beckett, Ionesco, Tardieu, Arrabal, Strindberg, Leonora Carrington, Ghelderode, Lorca, Kafka, Gogol și pe ale mele. Apoi, obosit să creez spectacole în care actorii își recitau versurile în fața unor spectatori pasivi, am decis să elimin operele dramatice și să le înlocuiesc cu texte filosofice sau psihologice. Am început prin a adapta pentru scenă *Zaratustra* lui Nietzsche, pe care am montat-o în 1970, cu actori pe care i-am pus să joace dezbrăcați. Pentru a merge și mai departe în cercetarea mea, am realizat o adaptare pentru *Jocurile noastre de toate zilele*, cartea ce a deschis practic domeniul analizei tranzacționale, scrisă de Éric Berne, care dorea să simplifice jargonul psihiatric pentru ca pacientul și medicul să aibă un limbaj comun. La acest text am adăugat *Ascultă, omulețule!* a lui Wilhelm Reich. A fost primul meu eseu de teatru terapeutic. Această lucrare care prevedea apariția dezastrelor ecologice și prezenta jocuri de rol între copii, părinți și „adulți" (starea omului vindecat, care a ales să trăiască în prezent) a cunoscut un succes imediat. Din momentul creării sale, a fost nelipsită de pe afișul teatrelor din Mexico City, fiind interpretată fără întrerupere de diferite grupuri de studenți.

Această dorință de a descoperi metode de vindecare artistică m-a determinat apoi să abandonez teatrul pentru a improviza spectacole în locuri neașteptate: academii de pictură, cimitire, aziluri de bătrâni, autobuze, locuri publice etc. Nu mai lucram cu actori dornici să intre în pielea unor personaje, ci cu ființe umane care se simțeau deturnate de la esența lor de către familie, societate și cultură, și care încercau să-și dea jos măștile pentru a-și găsi adevărata personalitate, eul lor esențial.

Scanned with OKEN Scanner

Și pentru a face asta, oamenii aceia își dezvăluiau în fața spectatorilor uluiți, în cadrul unor improvizații impresionante, obsesiile lor mentale, emoționale, sexuale și terorile lor materiale.

Am creat aproximativ douăzeci de astfel de *„panici efemere"*, printre care acelea de la școala de pictură San Carlos din Mexic (1962) și cea din Paris (1964). Aceste experiențe au dat naștere ulterior unei tehnici terapeutice pe care am numit-o **psihomagie** și care constă în punerea în scenă în viața de zi cu zi a unui act curativ, similar unui vis, pentru a elibera un blocaj inconștient.

Prin aceste acțiuni, mă opuneam atitudinii psihanalitice care vizează transformarea limbajului inconștientului (vise, fapte, sincronicități) în limbaj articulat și în explicații raționale. În schimb, am ales să predau intelectului limbajul inconștientului, compus în cea mai mare parte din imagini și acțiuni care sfidează logica. Cuvântul dezvăluie o problemă, dar nu o vindecă. Singurele cuvinte capabile să vindece inconștientul, căci acesta le înțelege, sunt rugăciunea și incantația. Pentru a-l transforma într-un aliat protector, este necesar să-l seducem prin acte de natură teatrală sau poetică. Așa cum acceptă placeboul, inconștientul acceptă și actele metaforice. Pulsiunile nu sunt rezolvate prin sublimare, ci printr-un act care le realizează simbolic.

Pentru a-mi îmbogăți demersul artistic, am decis să nu-mi culeg informațiile în preajma altor artiști, ci să intru în contact cu surse pur spirituale. Așa se face că, în 1968, m-am dus la călugărul Ejo Takata, care la acea vreme locuia de patru ani în Mexic, pentru a exersa cu el meditația zen. Mulți medici și psihiatri veneau să mediteze în *zendo*-ul său și ei mi-au prilejuit întâlnirea cu doctorul Erich Fromm, în refugiul său din Cuernavaca. Eminentul psihanalist, autor, printre altele, al cărților *Fuga de libertate* și *Budismul zen și psihanaliza*, locuia în acel sat a cărui climă blândă îl ajuta să-și trateze o afecțiune cardiacă.

După o psihanaliză care s-a rezumat la lungi conversații despre Biblie și budism, Fromm mi-a cerut să susțin cursuri de exprimare corporală pentru studenții săi. Am acceptat. Acest lucru mi-a permis să observ separarea profundă care exista între munca mentală intensă a analiștilor și controlul redus pe care îl aveau ei asupra posibilităților lor corporale. Toată munca lor de explorare inconștientă avea loc exclusiv prin vorbire. Am prezentat această experiență prețioasă, precum și rezultatul uceniciei

Scanned with OKEN Scanner

mele cu Ejo Takata, într-un lungmetraj, *El Topo*, în care am expus relația conflictuală și iubitoare a unui fiu cu tatăl său.

El Topo a devenit un film-cult. John Lennon, prin producătorul său american Allen Klein, mi-a dat banii necesari pentru a realiza următorul meu film. Acesta a fost *Muntele sacru*, care a fost pregătit și filmat pe parcursul anilor 1970 și 1971. Îmi propusesem din nou să fac o operă de artă capabilă să îmbogățească conștiința spectatorului: „Vreau – mi-am spus eu – ca spectatorul să părăsească sala în care a văzut filmul meu transformat pentru întreaga sa viață."

Aceste așteptări excesive m-au incitat să efectuez cercetări psihologice, ezoterice, simbolice și religioase. Am apelat, printre alții, la Oscar Ichazo, creatorul metodei de dezvoltare spirituală Arica. Acesta mi-a propus o serie de exerciții care se învârt în special în jurul unei scheme metafizico-psihologice de origine islamică, eneagrama (un sistem caracterologic compus din nouă aspecte distincte ale egoului). Realizarea filmului meu a devenit, în același timp, o experiență artistică, de dezvoltare spirituală și de investigație psihologică.

În acea perioadă eram pasionat de René Guénon și de analiza lui despre simbolismul tradițional, și devoram lucrările doctorului Fritz Perls, unul dintre creatorii gestalt-terapiei. Cortegiul acestor întrebări s-a desfășurat începând din 1974, când am schimbat din nou continentul pentru a mă stabili în Europa, întărit de acești ani americani și latino-americani, pentru a începe acolo o nouă perioadă a vieții mele.

Un producător francez, Michel Seydoux, m-a angajat să realizez filmul *Dune*, bazat pe romanul omonim al lui Frank Herbert. Era un proiect grandios, în care am putut face apel, bazându-mă pe un buget colosal, la actori și artiști pe care îi admiram. Moebius, H.R. Giger, Dan O'Bannon și Chris Foss se numărau printre desenatori. Dali, Orson Welles, Gloria Swanson, Udo Kier și David Carradine trebuiau să figureze în generic. Pentru muzică, îi alesesem pe Pink Floyd, Tangerine Dream și Magma. Scrierea scenariului și pregătirea au durat doi ani, dar filmul nu a putut fi realizat din cauza problemelor de distribuție întâmpinate în America.

Această muncă, deși neterminată, mi-a permis să intru în contact cu mediul ezoteric, pe-atunci înfloritor la Paris. Am fost inițiat în cabala de înțeleptul A.D. Grad, autor de tratate precum *Cartea principiilor cabaliste*; am devenit prietenul lui Pierre Derlon, divulgatorul magiei țigănești. L-am cunoscut și pe matematicianul Jacques Ravatin, creatorul unei

Scanned with OKEN Scanner

teorii despre undele care emană nu numai din formele tridimensionale, ci și din desene; Pierre Cartier, alchimist și prestidigitator, celebru printre iluziniști pentru trucurile sale cu țigări și pe atunci centenar; doctorul Valnet, pionier în fitoterapie și aromaterapie. Timp de doi ani, ghidat de acești inițiați, în fiecare zi dis-de-dimineață, înainte de a începe lucrul la proiectul meu de film, ajungeam la Biblioteca Națională imediat după deschidere și mă cufundam în toate cărțile scrise, încă de la începutul secolului al XVIII-lea, asupra acestei monumentale mașini metafizice care este Tarotul de Marsilia.

Doctorul Valnet m-a prezentat celui mai bun dintre colaboratorii săi, doctorul Jean-Claude Lapraz, eminent fitoterapeut care, în fiecare weekend, îmi trimitea patru dintre pacienții săi pentru a examina, folosind tarotul, rădăcinile psihologice ale bolilor lor. A fost o perioadă de învățare intensă, în care s-a realizat, în sufletul meu, unirea dintre artă și terapie.

Pentru a vindeca o boală nu ne putem limita la o abordare științifică. Privirea artistului o echilibrează pe cea a medicului, capabil să înțeleagă disfuncția biologică, dar care nu dispune de instrumentele necesare pentru a detecta valorile sublime ascunse în fiecare individ. Pentru vindecare, este necesar ca pacientul să devină **ceea ce el este cu adevărat** și să se elibereze de identitatea dobândită: **ceea ce alții au dorit ca el să fie.** Orice boală provine dintr-un ordin primit în copilărie care ne constrânge să realizăm ceva care nu ne corespunde, dar și dintr-o interdicție care ne obligă să nu fim ceea ce suntem în realitate. Răul, depresiile, fobiile și temerile rezultă dintr-o lipsă de conștiință, dintr-o uitare a frumuseții, dintr-o tiranie familială, din greutatea unei lumi copleșite de tradiții și religii învechite.

Pentru a vindeca un pacient, adică pentru a-l ajuta să devină ceea ce este el cu adevărat, trebuie să-l poți face să conștientizeze faptul că el nu e un individ izolat, ci rodul a cel puțin patru generații de strămoși. Este imposibil să ne cunoaștem pe noi înșine dacă nu cunoaștem moștenirea materială și spirituală a arborelui genealogic. Dar structurile clanului familial nu trebuie să fie supuse unor interpretări restrictive care analizează individul ca pe o mașină biologică. Dacă este adevărat că marile teorii psihologice ale secolului al XX-lea provin de la psihiatri străluciți precum Sigmund Freud sau Milton Erickson, la fel de adevărat este și faptul că, în urma lor, s-a dezvoltat credința falsă și dăunătoare potrivit

Scanned with OKEN Scanner

căreia, pentru a aborda sufletul uman, orice demers trebuie să se inspire din procesele de investigare și de validare științifice.

Carl Gustav Jung era conștient de această derivă intelectuală încă din 1929: „Intelectul este într-adevăr un dușman al sufletului atunci când are îndrăzneala de a dori să surprindă moștenirea spiritului, de care nu este capabil în nicio privință, pentru că spiritul este ceva superior intelectului, deoarece îl include nu numai pe acesta, ci și inima (*Gemüt*)."

Ființa umană conștientă nu poate fi analizată ca un tot încremenit, un corp-obiect fără realitate spirituală. Inconștientul, prin definiție, se opune oricărei logici. Dacă îl reducem la explicații științifice sau la o învățătură universitară, facem din el un cadavru. Jung, din nou: „De aceea știu că universitățile au încetat să funcționeze ca purtătoare de lumină. Ne-am săturat de specializarea științifică și de intelectualismul rațional. Vrem să auzim despre un adevăr care nu micșorează, ci extinde, care nu întunecă, ci luminează, care nu alunecă pe om ca apa, ci îl cuprinde și îl pătrunde până în măduvă."

Iată de ce nicio diplomă nu poate garanta competența unui psihoterapeut: a-i permite celuilalt să se vindece presupune nu numai a-i înțelege suferința, ci și a-i pune la dispoziție elementele necesare pentru a-i îngădui schimbarea. Medicul sau chirurgul stabilesc diagnosticul, apoi recurg la o rețetă de medicamente sau la o operație. Dincolo de domeniul strict medical însă, așa-numitul terapeut nu e capabil, mult prea adesea, decât să ajungă la un diagnostic. Și după aceea? După ce îi dezvăluie pacientului originea traumei sale și acesta întreabă: „Acum că știu originea problemelor mele, ce pot face?", terapeutului îi va fi greu să-l ajute să găsească răspunsul.

În culturile primitive, șamanul (de obicei un artist, cântăreț sau acrobat, dar și un expert în plante halucinogene sau medicinale care permit „călătoria" către alte realități și exercitarea unei acțiuni terapeutice) este deopotrivă înțelept și remediu, tămăduitor sau tămăduitoare, sursă vie de informații care permite ființei suferinde să-și descopere propriile resurse.

Din momentul în care renunțăm să ne supunem dictatelor universitare, toate abordările au ceva să ne ofere. Acesta este motivul pentru care nu am ezitat niciodată să apelez la filosofiile orientale, la mesajul religiilor sau la ezoterism pentru a găsi în ele cheile unei înțelegeri globale a ființei umane. O vorbă a lui Buddha mi-a ghidat apropierea de arborele genealogic: „Lumea este în flăcări! Casa ta arde! Nu te întreba

Scanned with OKEN Scanner

deci cum este făcută lumea și nici care e principiul ei. Gândește-te în primul rând la cum să te salvezi!»

Cum să ajutăm și să fim utili? Cum să nu ne limităm doar la a-i explica celuilalt suferințele sale, ci să-i oferim chei reale pentru vindecarea lui?

De-a lungul anilor, am constatat că majoritatea consultanților mei, afectați de dureri fizice și de suferințe morale, trăiau ca și cum omenirea nu ar avea nicio valoare care să o diferențieze de animale sau de plante și s-ar înmulți fără nicio finalitate într-un univers lăsat el însuși la voia unei expansiuni întâmplătoare. Iată motivul care m-a impulsionat să trec de la psihogenealogie la metagenealogie.

M-am bazat pe o ipoteză de lucru esențialmente terapeutică: adevărul înseamnă ceea ce este util la un moment dat, într-un loc dat și pentru o anumită persoană. Asta m-a condus la următoarea teoremă: în loc să gândim că universul există pur întâmplător, mai bine postulăm că scopul lui este de a crea conștiință.

Vreau să stabilesc aici diferența dintre conștiență și conștiință. Confundăm conceptul de conștiință cu ceea ce conștientizăm sau, altfel spus, cu ceea ce realizăm în starea de veghe. Cu toate acestea, creierul funcționează în principal în timpul somnului nostru, într-un mod liber și constant, fără ca noi să ne dăm seama. Fiecare dintre noi este un întreg asemănător unui aisberg. Puținul pe care îl vedem este mult mai mic decât imensa parte cufundată. În realitate, conștient este ceea ce numim în mod greșit „inconștient". Suntem mai mult inconștientul decât conștiința. Dacă ne eliberăm de conceptul de „a fi conștienți de", termenul **conștiință** ajunge să desemneze, de fapt, ceea ce suntem noi în realitate: o natură indefinibilă, pe care o numim când „suflet", când „spirit". Așa au înțeles-o suprarealismul, budismul și toată filosofia hindusă.

Cum rămâne cu ceea ce numim *inconștient*? Începând de la Freud, acceptăm în mod obișnuit existența unei zone mentale inconștiente, adică nepercepută de conștiință în starea de veghe, care este numită impropriu „inconștient", presupusul sediu al pulsiunilor primitive, al traumelor și al amintirilor personale sau colective. Pe scurt, inconștientul ar fi prezența constantă a trecutului. Dar, în această definiție, ideea că universul nu se dezvoltă ghidat de un scop conștient nu ia calcul proiectele viitorului, cuibărite în materie chiar înainte de apariția vieții.

Scanned with OKEN Scanner

Spiritul uman aspiră mai presus de toate la două lucruri: cunoaștere și nemurire. Prin urmare, inconștientul ar trebui conceput ca o entitate compusă din două zone. Una produsă de experiențele trecute, inclusiv rămășițele noastre animale, pe care am putea continua să o numim **inconștient**. Cealaltă, care conține potențialele posibilități de mutație ce ne pot face să evoluăm ca ființe înzestrate cu o conștiință cosmică, nu bazată pe experiențele trecute, ci pe posibilitățile viitoare, acelea pe care le putem capta în stări profetice sau poetice; această a doua zonă, am putea-o numi **supraconștient**.

Evoluția noastră se derulează pe o planetă mamă care participă la un dans cosmic, în care totul apare și dispare rând pe rând, într-o stare de permanentă transformare. În aceste condiții, cum să ne definim? Pentru a găsi rădăcina „ființei noastre", acest eu sau acest sine impermanent în inima impermanenței, trebuie să îl situăm dincolo de materia universală și să ne identificăm cu centrul ei creator, știind că ne-am născut pentru a participa activ la evoluția cosmosului. Individualul „eu" și cosmicul „noi" nu se pot uni decât în conștiință.

Acesta este idealul pe care și l-a propus alchimia, într-o formă simbolică, atunci când și-a fixat drept scop spiritualizarea materiei și, în același timp, materializarea spiritului. Dacă traducem acest proces într-un limbaj psihologic, acest lucru devine: egoul („eul") trebuie integrat în inconștient, la fel cum inconștientul trebuie integrat în ego. Individualitatea noastră, stabilită de familie, societate și cultură, este legată de materia primă, *nigredo*, putregaiul sau plumbul pe care alchimia îl transformă în aur, în ființă esențială, în conștiință.

Întrebându-mă cum să realizez travaliul care să mă ducă la mutație, am considerat necesar să-mi temperez dorințele pentru a ajunge la sănătate, să elimin lucrurile trecătoare și neînsemnate pentru a deveni conștient de nemurirea mea ca organism colectiv și a atinge libertatea, detașându-mă de legăturile mentale, astfel încât nimic subiectiv să nu mă separe de energia creativă și să ajung la uniune. Acționând ca și cum aș fi în viață și, în același timp, eliberându-mă de interesele pământești, ca și cum aș fi murit, încetând să „aparțin", să mă „identific" sau să mă „definesc".

Atingerea unui nivel înalt de conștiință solicită eforturi tenace, continue, intense, neobosite. În acest proces, trebuie să murim pentru noi înșine și să renaștem, transfigurați, fără a ne mai defini ca fiind raționali

Scanned with OKEN Scanner

sau iraționali, tineri sau bătrâni, femei sau bărbați. Niciun nume, nicio naționalitate nu ne-ar mai limita existența impersonală și, sub masca individualității, ne-am bucura de pacea anonimatului. Nu am mai stabili bariere între om și divin, deci am fi ceea ce suntem și nu ceea ce nu suntem.

Consacrându-mă pe deplin acestui efort, am început să înțeleg că, pentru a mă vindeca și a-i ajuta pe ceilalți să se vindece, ipoteza cea mai utilă era aceea de a considera fiecare ființă umană drept o ființă capabilă să dezvolte o conștiință infinită.

Dacă examinăm printr-un microscop un ou fecundat, descoperim acolo, ca primă formă de viață, un mic punct roșu care palpită: este începutul unei inimi. Ritmul este anterior formării organelor. Această bătaie e cea care face inima să existe, care o formează pentru a-i servi drept instrument. Văzând acest lucru, de ce n-am deduce că nu creierul generează conștiința, ci că el este instrumentul său receptiv? Geneza a ceea ce suntem începe cu această conștiință inimaginabilă, atotputernică, cu acest mister insondabil pe care vom îndrăzni să-l numim „**divin**". Această conștiință divină sau universală se transformă apoi în energie și, în final, în organe materiale. Iată de ce, atunci când vorbim despre originile arborelui genealogic, trebuie să-i atribuim, de asemenea, rădăcini cosmice.

Creierul nostru este probabil unul dintre obiectele cele mai complexe din univers. El conține mai mult de o sută de mii de milioane de neuroni, celule echipate cu un nucleu care funcționează ca un aparat receptor-emițător în miniatură. Aceste celule se unesc între ele formând rețele de conexiuni care transmit informații sub formă de curent electric. Când venim pe lume, potențialul nostru neuronal este acela al ființei umane realizate în viitor, dar conexiunile lui sunt încă reduse. Rețeaua se țese puțin câte puțin, în contact cu membrii familiei noastre și cu acele cunoștințe pe care ni le transmit ei. Noi suntem moștenitorii experiențelor. Totuși, aceste experiențe sunt limitate și se traduc în limbile „naționale" (sau „materne"), producând stări mentale stagnante, o lume interioară cu foarte puține interconexiuni, o închisoare culturală din care ne este greu să evadăm.

Energia care circulă între neuroni, pe care oamenii de știință o definesc ca fiind electrică, poate fi privită și drept o manifestare a conștiinței universale care tinde să creeze în creierul nostru o structură formată din

Scanned with OKEN Scanner

totalitatea conexiunilor posibile între celulele sale: mintea grandioasă a viitorului om. În mod similar, putem considera că această energie misterioasă tinde să unească totalitatea conștiințelor care ne populează universul.

Voința familială, socială și culturală luptă însă pentru ca individul să se supună voinței strămoșilor, care, în majoritatea cazurilor, prin acumularea de idei, sentimente, dorințe și nevoi moștenite, contracarează proiectul spiritual și îl menține la niveluri scăzute de conștiință. Arborele genealogic acționează ca o capcană, impunând descendenților limitele sale materiale și psihologice (un amestec de frici, resentimente, frustrări, iluzii) și opunându-se perfecțiunii proiectului cosmic. Încă din pântecele mamei, fătul primește impulsuri care-l determină să imite modelul lăsat de strămoșii săi. Familia nu acceptă creația pur și simplu, *ex nihilo*, provenită din „nimic", fără un model exterior.

Cu alte cuvinte, fiecare individ este produsul a două forțe: **forța de imitație**, dirijată de grupul familial, care acționează din trecut, și **forța de creație,** gestionată de conștiința universală din viitor. Când părinții își limitează copiii obligându-i să se supună unor planuri prestabilite sau unor instrucțiuni de genul „Vei fi asta sau asta", „Vei semăna cu cutare persoană", „Te vei supune ideilor și credințelor noastre și le vei propaga", ei neagă proiectul de evoluție viitoare și cufundă familia în tot felul de boli fizice și mentale.

Din primele momente ale individuației sale ca făt, conștiința suferă acest conflict între creație și imitație. Când un copil prezintă încă de la naștere puține trăsături psihologice copiate după ale părinților săi, ne putem gândi că, în cazul lui, conștiința a fost capabilă să învingă modelele pe care generațiile precedente pretindeau să i le impună. Dacă, dimpotrivă, copilul devine copia părinților sau a bunicilor, conștiința a fost învinsă. Sufletele creative sunt rare, sufletele imitative sunt extrem de numeroase. Primele trebuie să învețe să comunice și să-și răspândească valorile, celelalte din urmă trebuie să se elibereze de matrițele lor și să învețe să creeze, adică să devină ele însele și nu ceea ce familia, societatea și cultura și-ar fi dorit să fie.

Clanul acționează ca un organism. Când unul dintre membrii săi experimentează o schimbare, întregul grup reacționează pozitiv sau negativ. Un arbore cu o alură frumoasă, care produce fructe nesănătoase, este un arbore mortal. Un arbore răsucit care produce fructe sănătoase

Scanned with OKEN Scanner

este un arbore viu și util. Atunci când un individ își dezvoltă conștiința, el devine un fruct mai bun și oferă arborelui său un nou sens. Suferințele strămoșilor noștri (răni narcisiste, umilințe, sentimente de rușine sau culpabilitate) dobândesc, mulțumită lui, un motiv de a fi. Atunci când familia reacționează, societatea în care se dezvoltă ea reacționează la rândul ei: arborii fac parte dintr-o pădure.

Fiecare arbore genealogic are două îndatoriri principale: satisfacerea nevoilor biologice (reproducere, educarea copiilor etc.) și integrarea în grupul social, respectând legile lui. Dacă fiecare familie ar refuza contactul cu celelalte și ar ceda tendințelor sale separatiste, societatea nu ar putea exista. Acesta este motivul pentru care arborele genealogic se dezvoltă prizonier într-o rețea de interdicții și de obligații sociale și culturale, printre care, de exemplu, tabuul incestului, care determină clanul să se amestece cu restul omenirii, în loc să se închidă în el însuși. Totuși, aceste veto-uri și aceste legi pot, în anumite cazuri, să nu corespundă naturii esențiale a ființei. Fiecare cultură impune diferite moduri de comportament bazate pe miturile ei fondatoare și pe credințele sale religioase sau ideologice. De la o societate la alta, instituțiile familiale pot fi foarte diferite. De exemplu, monogamia nu este universală, există societăți poligame sau poliandre. În unele culturi, fratele unui bărbat care a murit fără a lăsa un moștenitor este obligat să se căsătorească cu cumnata lui văduvă, în altele, sora mai mică a soției decedate trebuie să ia locul acesteia în patul văduvului.

Ne naștem într-o anumită cultură, într-o anumită perioadă, într-o anumită țară. Nu am fi aceiași dacă am vorbi altă limbă, dacă ne-am fi născut într-o altă civilizație sau într-o altă epocă istorică... Aceste limitări, dependente de memoria colectivă, ne încurajează să repetăm schemele și ne definesc ființa culturală. În același timp însă, posibilitățile viitorului, care lucrează pentru a-l conduce pe om către schimbarea sa, transformă suferința inițială în energie conștientă și creează **ființa esențială**.

Ființa culturală, formată de cei care ne-au educat, trebuie să accepte proiecțiile făcute asupra ei de către membrii familiei sale, din dorința de a fi imitați. I se cere să exercite o anume profesie, să aparțină unei anumite religii, să adere la anumite idei politice. Trebuie să lupte împotriva predicțiilor negative: „Dacă faci asta, te vei distruge" „Dacă te consacri activității cutare, vei sfârși ruinat", „Dacă ai relații sexuale înainte de căsătorie, îți vei pierde onoarea". Creierul are tendința de a îndeplini

Scanned with OKEN Scanner

aceste predicții. Inconștientul le transformă în somații care încep să acționeze asupra vieții noastre asemenea unor blesteme de la care nu ne putem sustrage. Pe de altă parte, *ființa esențială*, programată de supraconștient, implementează în minte aspirații sublime, reduse la statutul de iluzii de către memoria clanului; utopii, aproape întotdeauna trăite cu îngrijorare; dorințe de a îmbunătăți lumea, aproape totdeauna trăite cu deznădejde. Ființa esențială și ființa culturală se amestecă fără încetare, uneori pentru a intra în conflict, alteori pentru a se ajuta reciproc. Străbunicii, bunicii și părinții se contopesc în noi atât la bine, cât și la rău. Forțele de repetiție și forțele de creație, în dinamica lor nesfârșită, ne îndeamnă să repetăm neîncetat un același comportament și, simultan, ne împing să devenim ceea ce suntem noi cu adevărat. Așa se transformă fiecare familie într-o entitate dublă: umbră și lumină. Capcana și comoara se unesc în descendent.

Putem avea o imagine atât pozitivă, cât și negativă despre străbunicii, bunicii și părinții noștri. Fiecare ascendent devine atunci o dublă entitate: una luminoasă și cealaltă obscură. Două câmpuri de energie care, în ciuda opoziției, sunt complementare. În prezent, spiritul care se materializează coexistă cu materia care se spiritualizează, supraconștientul cu inconștientul, intenția de a realiza viitorul cu intenția de a repeta trecutul, ființa esențială cu ființa socio-culturală, dorința de a crea cu dorința de a imita. Analiza arborelui genealogic sub aceste două aspecte ale sale simultane și complementare, comoara și capcana, este ceea ce am numit eu **metagenealogie**.

În măsura în care studiul arborelui genealogic se poate rezuma la o înțelegere a sensului esențial al cuplului uman, mi s-a părut fundamental ca această carte să fie fructul unei colaborări între un bărbat și o femeie. Noi toți provenim dintr-un cuplu, așa cum ne reamintește Tarotul de Marsilia care îi dă Papei drept corespondent o Papesă, Împăratului, o Împărătească și Soarelui, Luna. Vreau să aduc aici un omagiu tarotului, acest formidabil instrument de gândire și de dezvoltare a intuiției care mi-a permis să integrez toate cunoștințele dobândite din lectură și din experiențe, fie ele spirituale, psihologice, filosofice sau artistice. Tarotul este o structură fascinantă, un templu interior cu o arhitectură atât de echilibrată încât el poate servi drept punct de plecare pentru numeroase dezvoltări teoretice.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru a scrie *Calea tarotului*, am avut deja șansa să colaborez cu Marianne Costa. Înțelegerea profundă a concepției mele privitoare la arborele genealogic și experiența ei de mai bine de zece ani în acest domeniu au făcut din ea colaboratorul ideal pentru această nouă lucrare. Fără aportul ei, cartea de față nu ar fi putut fi realizată niciodată.

Scanned with OKEN Scanner

Pentru a vă orienta în acest travaliu

Bazele teoriei jodorowskyene

Înainte de a ne lansa în această călătorie inițiatică care este explorarea arborelui genealogic, ni se pare util să redefinim ce anume înțelegem aici prin **travaliul asupra sinelui** și să propunem câteva baze teoretice, neobișnuite în domeniul psihologiei clasice și care, fără îndoială, le sunt mai familiare căutătorilor spirituali. Printre structurile pe care ne sprijinim reflecția, contribuția Tarotului de Marsilia ca instrument de gândire este esențială, și de aceea vom propune o imagine de ansamblu asupra regulilor sale de orientare fundamentale.

Prezentul ca unică realitate, unitatea ca adevăr suprem al ființei

Metagenealogia nu este o terapie în sensul clasic al termenului: nu este tratamentul unei boli, ci un travaliu de conștientizare care presupune atât înțelegerea elementelor din trecut care ne-au oferit formă, cât și deschiderea către un impuls viitor căruia noi îi dăm formă.

De fapt, pentru a analiza arborele genealogic, este esențial să ne schimbăm concepția despre timp și să ne eliberăm de conceptele de trecut (înainte), prezent (acum) și viitor (ulterior).

Realitatea este comparabilă cu jetul de apă care izvorăște dintr-o fântână: ea este acolo fără a fi acolo, nu devine nimic, nu este transformarea unei forme din trecut. Ea curge neîncetat. În același mod, universul nu are nici trecut nici viitor, ci trăiește într-un prezent etern: el nu încetează să apară.

Atunci când analizăm un arbore, consultantul este, și el, pe cale să țâșnească, iar în acest flux sunt incluși strămoșii, bunicii, unchii, mătușile

Scanned with OKEN Scanner

și părinții lui, precum și copiii, nepoții și strănepoții lui. Consultantul este într-o perpetuă apariție, fiind în același timp fetus, bebeluș, copil, adolescent, adult tânăr, adult matur și bătrân. Trăim doar în prezent și suntem în mod fundamental o unitate. Dar cum umanitatea se organizează după un consens în care timpul este împărțit în acum, înainte și după, trebuie să ne putem considera ca existând atât în acest timp dual, cât și în atemporalitatea prezentului.

Diagrama de mai jos reprezintă concepția metagenealogică a individului în arborele său:

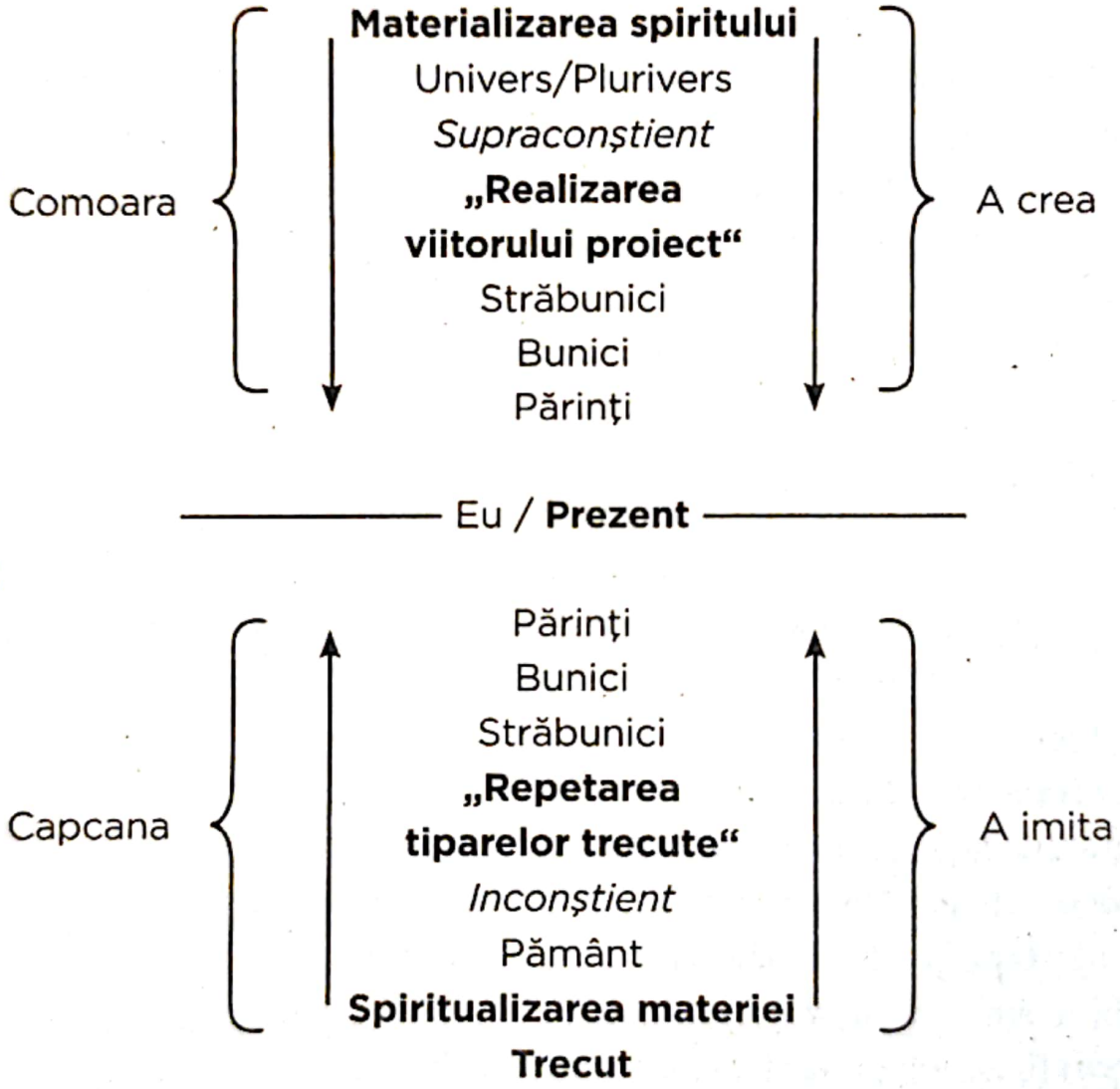

Această imagine ne permite să înțelegem persoana în unitatea sa și, totodată, în centrul aparentei dualități a forțelor existente.

La extreme, regăsim principiul alchimic al dublei mișcări: cea a spiritului care se materializează, simultan cu spiritualizarea materiei. **Alchimia** trebuie înțeleasă aici ca o referire metaforică la travaliul asupra sinelui. De fapt, ea reflectă transformarea materiilor ordinare (nevroze,

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

blocaje și abuzuri) în materie prețioasă: conștiința, prezența și libertatea ființei. Dacă vrem să folosim o terminologie mai accesibilă pentru a desemna materializarea spiritului și spiritualizarea materiei, le putem desemna prin aceste două concepte: **intenție și atenție.**

Practica atenției (de exemplu, în artele marțiale, în terapiile corporale, în ceremonia japoneză a ceaiului, în gestalt etc.) constă în spiritualizarea materiei prin concentrarea conștiinței cuiva asupra acțiunilor corporale: mișcare, senzație, vedere, auz... Corpul încetează să mai fie un vehicul inert, un servitor hărțuit, și devine locul prin excelență al prezenței noastre în lume.

În ceea ce privește intenția, îi putem da acesteia în primul rând o definiție neuromotorie: intenția unei acțiuni fizice (o idee) se traduce instantaneu printr-o propagare a impulsului nervos care induce începutul unei contracții musculare (un act). Prin urmare, procesul intenționat este cel prin care spiritul se materializează. De aici decurg toate practicile intenției (gândire pozitivă, rugăciune prin repetarea numelui divin sau *japa*...) constând în imaginarea activă a unei realități viitoare pentru a-i permite acesteia să se manifeste în viața noastră.

Pentru a continua studiul imaginii de la pagina anterioară, dacă analizăm celelalte cupluri de elemente opuse, ne dăm seama că acestea sunt opuse doar în aparență. Într-adevăr, în orice moment:

- Universul și Pământul sunt unite.
- Inconștientul și supraconștientul acționează împreună.
- Suntem animați, în același timp, de tendința de a repeta experiența cunoscută, trăită de generațiile trecute, și de aspirația de a realiza noul, ineditul, proiectul viitorului.
- Ființa noastră esențială, autentică și unică, coexistă cu ființa noastră culturală, dobândită și colectivă.
- Capacitatea noastră de a crea se articulează cu abilitatea noastră de a imita.
- Ne înscriem într-o linie familială pe care o recunoaștem drept o comoară, dar suntem prada, mai mult sau mai puțin conștientă, a capcanelor sale.

De îndată ce ne concentrăm asupra prezentului, simțim atât suferința naturii noastre efemere, cât și bucuria irezistibilă de a fi în viață. S-ar putea

spune că vindecarea arborelui constă tocmai în acceptarea propriei noastre morți, a permanenței impermanente a lucrurilor. Doar cu acest preț putem descoperi fericirea imensă de a trăi, dar și existența ca unitate și uniune fără cusur. Suntem atunci eliberați de angoasa pierderii (bunurile, persoana iubită, un teritoriu, existența, individualitatea noastră, atributele psihice sau fizice pe care le legăm de propria identitate: frumusețea, tinerețea...). Este vorba despre a accepta, așa cum acceptă jetul de apă, transformarea perpetuă care este adevărata noastră natură și cea a universului.

Asta înseamnă a accepta deviza suprarealismului: a renunța la ceea ce este sigur pentru ceea ce este incert.

Iată de ce travaliul asupra arborelui genealogic este comparabil cu o practică artistică și nu trebuie neapărat întreprins sub îndrumarea unui terapeut calificat. E bine să ne alegem „arborologul" așa cum ne-am alege un profesor de muzică sau de arte marțiale: în funcție de afinitățile pe care simțim că le avem cu acea persoană și în funcție de nivelul de realizare manifestat de ea, după părerea noastră, în arta de a fi autentică.

Contribuția tarotului

Fără a intra în toate detaliile acestei formidabile arhitecturi simbolice care este Tarotul de Marsilia, ni se pare esențial să amintim câteva dintre regulile lui de orientare, care ne vor servi în studiul arborelui genealogic. Structurile tarotului, fundamente ale simbolismului occidental, se prezintă ca o oglindă a realității umane și cosmice, fizice și psihice, de la micro la macrounivers. Ele ne permit să propunem o concepție despre ființa umană utilă în activitatea noastră.

Numerologie evolutivă

Fără dorință de evoluție, nu poate exista un travaliu asupra sinelui. O persoană care și-a încheiat creșterea fizică și atinge statura ei adultă se confruntă cu posibilitatea de a continua sau nu să crească pe plan psihic și spiritual. În lipsa unei astfel de alegeri, atunci când căutăm ajutorul unui profesor, al unui ghid sau al unui terapeut, cădem în capcana „pacientului" inactiv care dorește să fie tratat, îngrijit, mângâiat și calmat ca un copil. A evolua înseamnă, am putea spune, a ne simți tot mai bine, a fi în fiecare nouă zi mai puțin anxioși ca în ajun. Din această

Scanned with OKEN Scanner

perspectivă, este util să cunoaștem numerologia dinamică propusă de tarot, care rezumă în zece grade ciclurile succesive de evoluție.

De ce zece? Avem zece degete la ambele mâini, dar fiecare deget are o existență individuală. Numărul 10 reprezintă o totalitate, care se subîmparte în mai multe etape de-a lungul cărora putem urmări un întreg proces de creștere, care pornește de la potențialul încă nerealizat (1) la totalitatea complet desfășurată (10). Fiecare nivel apare din precedentul și se realizează în următorul.

În starea de sănătate, parcurgem această serie de etape într-o dinamică pe care am putea să o comparăm cu o spirală, în care fiecare grad al numerologiei ne învață, de-a lungul unor înțelegeri succesive, ceva nou. Dar de frică, din cauza unei suferințe, a lenei sau a altor mii de motive, putem să ne trezim blocați într-o stare (stagnantă) sau, mai rău, să regresăm și să ne opunem oricărei evoluții, convinși că soluția este să mergem înapoi (regresie).

Acest model dinamic ne permite să acceptăm fiecare etapă ca fiind necesară și să înțelegem care este următorul pas care ne așteaptă.

Reamintim pe scurt nivelurile numerologiei tarologice:

1. Potențialitate / putere

Nicio experiență, o energie imensă. Punctul de unde apare un univers (conform teoriei Big Bang-ului). Sămânța din care va răsări viitorul copac. Totul este în stare latentă.

Stagnare sau regresie: nu începe nimic niciodată.

2. Gestație / oprire

O etapă de acumulare (a forțelor, a datelor…) într-un spațiu protejat, precum sămânța în pământ sau fătul în pântecele mamei. O stare stabilă, chiar imobilă, care pregătește o ecloziune.

Stagnare sau regresie: se înăbușește în ou, nu se naște.

3. Explozie creativă sau distructivă

Prima acțiune fără experiență. Aceea a seminței care apare, a pubertății care transformă corpul, dar și o curățenie generală sau o eradicare a inutilului. Acționăm fără să știm încotro ne îndreptăm.

Stagnare sau regresie: explodează neîncetat în toate direcțiile, neproductiv, agresiv, copleșitor.

Scanned with OKEN Scanner

4. Stabilitate / echilibru

Lumea se consolidează. O familie, un guvern, o casă, o economie stabilă... Condițiile vieții sunt prezente, liniștitoare, protectoare, adulte.

Stagnare sau regresie: dictatorial, coercitiv, obtuz, psihorigid.

5. Tentație, perspectivă nouă

Toate explorările încep la acest nivel, în care suntem tentați să abandonăm cunoscutul pentru a descoperi alte orizonturi, așa cum a făcut Cristofor Columb pornind spre India.

Stagnare sau regresie: înșelător, duce la nulitate, moarte sau disimulare (Faust).

6. Frumusețea și bucuria ca principii ale realității

La acest nivel am depășit deja cadrul strict al supraviețuirii și al securității pentru a ajunge într-o realitate care respectă alte criterii. Apare o nouă concepție despre viață, centrată pe frumusețe. În creșterea plantelor, aceasta este înflorirea: floarea, cu frumusețea, culorile și parfumul ei, pregătește ecloziunea fructului.

Stagnare sau regresie: narcisic și autosuficient, se va usca fără a ajunge la fructificare.

7. Acțiune în lume

Acumularea întregii experiențe din gradele precedente conduce la o acțiune puternică; aceasta nu mai e doar individuală și neexperimentată, ca la gradul 3, ci colectivă și ancorată în lume. Energia nivelului 7 este tânără prin puterea sa, dar matură datorită experienței sale. Acționăm știind încotro mergem.

Stagnare sau regresie: acțiune pentru acțiune, ego excesiv și distructiv.

8. Perfecțiune

La fel cum la opt luni fătul este complet format și nu mai are altceva de făcut decât să se pregătească pentru a se naște, 8-ul reprezintă o perfecțiune care se desfășoară, orizontul oricărei acțiuni, fără a fi nevoită să acționeze ea însăși. Nimic de adăugat, nimic de luat.

Stagnare sau regresie: perfecționism, imobilism.

Scanned with OKEN Scanner

9. Criză de tranziție

La fel ca bebelușul gata să se nască în luna a noua a sarcinii sau ca fructul copt care se pregătește să cadă, acest grad evocă abandonarea perfecțiunii pentru a intra într-o lume nouă, încă necunoscută. Este momentul tuturor crizelor care anunță apariția unui nou ciclu.

Stagnare sau regresie: criză sterilă, singurătate, agonie.

10. Sfârșitul unui ciclu și începutul următorului

Numărul 10, totalitatea realizată, nu mai are energie, ci o experiență imensă. El simbolizează momentul în care vechiul și noul coexistă: crisalida deja ruptă, cu fluturele încă în devenire, sau copilul încă atașat de mama lui prin cordonul ombilical, care învață să respire. Este momentul în care totul se termină și totul începe. Uneori, trebuie să acceptăm ajutorul extern pentru a trece la un nou ciclu.

Stagnare sau regresie: ciclul blocat, incapacitatea de a se situa într-o dinamică de evoluție.

După 10 apare un nou 1: un început inedit într-o lume necunoscută. De exemplu, este posibil ca cineva să fi trecut prin întregul ciclu în domeniul intelectual (până la 10, care reprezintă atunci abandonul ideilor fixe și deschiderea către ascultarea celuilalt), apoi să înceapă din nou ca un adevărat novice în domeniul afectiv (cu o legătură nouă sau o dragoste reînnoită, născute tocmai din această învățare a ascultării).

Această structură evolutivă ne permite să considerăm ființa umană ca fiind într-o evoluție constantă. Este o atitudine esențială în travaliul arborelui genealogic, în care repetarea trecutului corespunde energiilor stagnante sau regresive și realizarea viitorului corespunde dinamicii evoluției.

Scanned with OKEN Scanner

Numerologia evolutivă a tarotului

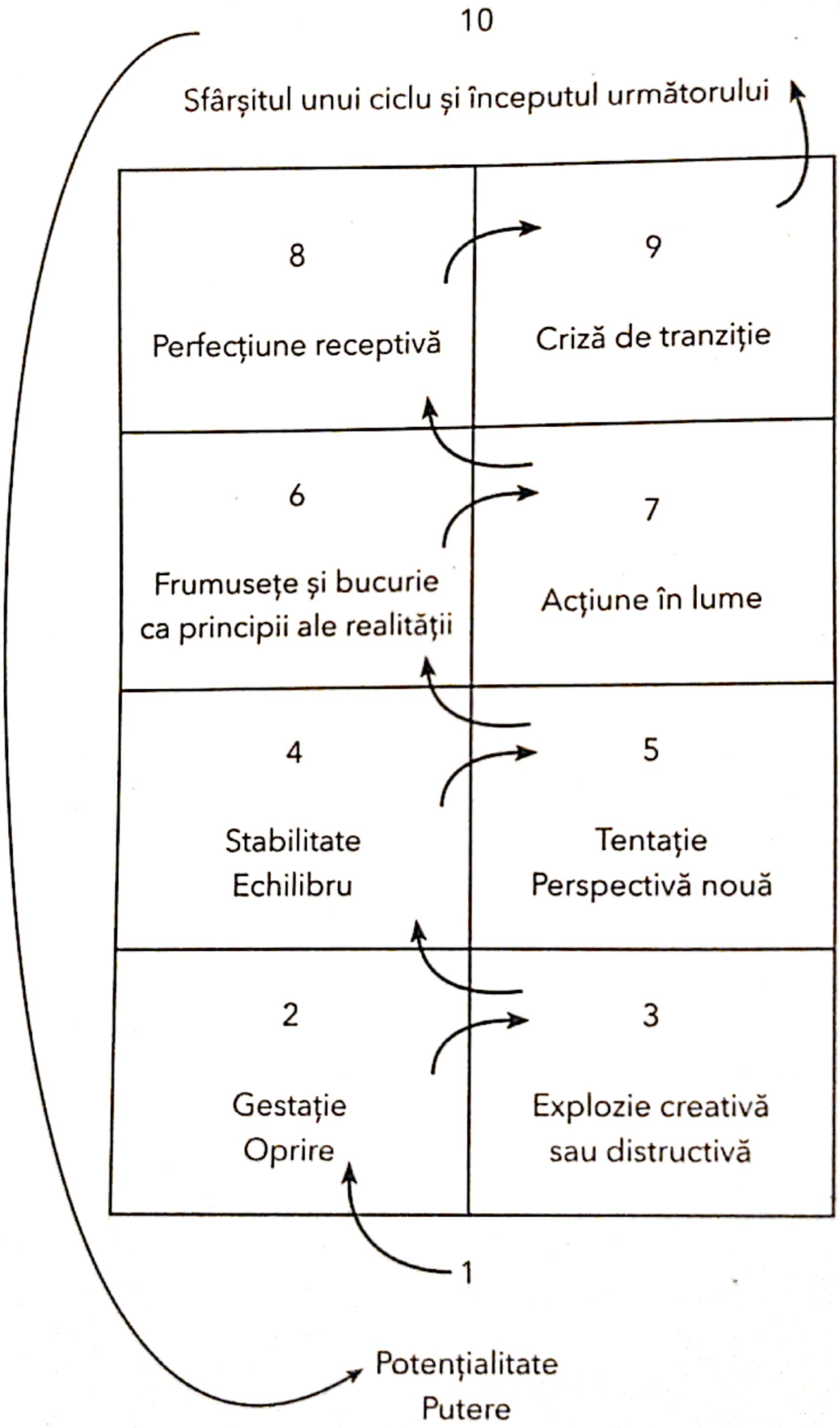

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiu: Unde sunt eu?

Trageți la întâmplare o carte de tarot sau un număr între 1 și 10. Indiferent de gradul numerologiei la care vă trimite această extragere „aleatorie", întrebați-vă: „Unde pot spune că mă aflu în acest moment, în această etapă a ciclului numerologic? Sunt într-o dinamică fluidă (evolutivă) sau regresivă (stagnantă)?"

Cele patru elemente

Arcanele minore ale tarotului sunt împărțite în patru culori sau simboluri care ne ajută să considerăm ființa umană nu ca pe o entitate monolitică, ci ca pe o ființă înzestrată cu patru energii, fiecare dotată cu un limbaj distinct:

- **Intelectul** (reprezentat de Spadă): gândurile noastre raționale sau intuitive, credințele noastre, concepțiile noastre, capacitatea noastră de a gândi lumea. Limbajul lui: ideile. Dinamica lui: a concepe, a crede, a gândi, a imagina, a defini verbal ceea ce este.
- **Centrul emoțional** (reprezentat de Cupă): afectele și sentimentele noastre, întreaga gamă de emoții care ne leagă și ne separă de ceilalți, modul nostru individual de deprindere a relațiilor. Limbajul lui: sentimente. Dinamica lui: cea a iubirii în toate formele ei și a sentimentelor negative care o țin la distanță.
- **Libidoul** (reprezentat de Baston): întreaga gamă de activități sexuale și creative care constă în zămislirea unei ființe sau a unui proiect (copil, lucrare artistică sau orice altă creație). Limbajul lui: dorințele. Dinamica lui: a face, a crea, dar și a putea (procesul creativ și sexual trece prin faze refractare care au legătură cu puterea și cu neputința).
- **Viața materială** (reprezentată de Monede): tot ceea ce ne menține în viață, începând cu corpul, sănătatea și echilibrul lui, circulația banilor, teritoriul sau teritoriile în care acționăm și trăim. Limbajul lui: nevoile. Dinamica lui: a trăi, a supraviețui, a acționa printre semenii noștri…

Această subdiviziune ne permite să abordăm un alt aspect al muncii alchimice: **dizolvarea și coagularea**, adică izolarea elementelor specifice

Scanned with OKEN Scanner

care ne compun, pentru a ne reconstitui mai bine ca unitate și a nu ne mai percepe ca fiind entități solide și monolite, conduse de forțe „misterioase".

Când concepțiile intră în conflict cu emoțiile și, în același timp, realitatea materială ne dictează o cale contrară dorinței noastre, cele patru centre trag fiecare de partea lui, ca patru cai ai unui atelaj lipsiți de un scop comun. Primul pas în alinierea și direcționarea propriilor energii către un obiectiv este să identificăm ce se află în fiecare centru. De exemplu, moralitatea occidentală, înspăimântată de energia sexuală, a echivalat această energie, vreme îndelungată, cu un sentiment (în cazul femeilor, în general) sau cu o nevoie (în cazul bărbaților, în general). Cu alte cuvinte, se întâmplă adesea ca, din motive culturale, sociale sau familiale, o energie să fie „colonizată" de alta. Intelectul invadat de emoții nu mai poate judeca clar; sexualitatea supraîncărcată de credințe și interdicții devine o sursă de anxietate (ca în secolul al XIX-lea, când lumea medicală occidentală, în unanimitate, a născocit o serie de pericole considerate fatale împotriva practicii sănătoase și funcționale a masturbării). În unele familii, banii sau mâncarea sunt un mijloc privilegiat sau exclusiv de exprimare a afecțiunii față de copii: aceștia vor crește prizonieri ai unei confuzii între centrul material și cel emoțional, care poate duce la tulburări alimentare sau la conduite autodistructive în privința banilor.

Sunt posibile douăsprezece deviații ale personalității: fiecare dintre cele patru centre poate fi colonizat de celelalte trei. Atunci când întreprindem un travaliu asupra sinelui, este util să ne întrebăm care dintre aceste deviații sunt dominante. Ulterior, putem studia cum au fost ele produse de arborele nostru genealogic.

Lista de mai jos nu se dorește a fi exhaustivă, ci va servi mai degrabă drept punct de plecare pentru efectuarea unei introspecții.

În ce măsură intelectul este colonizat de:

- emoții (afecțiunea face gândirea prea subiectivă, aceasta devine vagă sau inconstantă, se entuziasmează fără motiv sau, dimpotrivă, se descurajează, se devalorizează...)?
- libido (intelect competitiv, obsesii sexuale, creativitate debordantă care deviază raționamentul în toate direcțiile...)?
- centrul material (gândire ultramaterialistă, incapacitate de abstractizare, neînțelegere a tot ceea ce este metafizic...)?

Scanned with OKEN Scanner

În ce măsură centrul emoțional este colonizat de:

- intelect (răceala afectivă, calcul, incapacitate de a exprima emoțiile, devieri prin explicații raționale...)?
- libido (afecțiuni pasionale și posesive, gelozie, dependență emoțională, delir erotomaniac...)?
- centrul material (șantaj, calcule, manipulare emoțională pentru obținerea unor beneficii, faptul de a ne îndrăgosti de cineva pentru ceea ce are acea persoană și nu pentru ceea ce este ea...)?

În ce măsură centrul sexual / creativ este colonizat de:

- intelect (entuziasm scăzut, ritualizare extremă a sexualității, frigiditate, impotență sexuală sau creativă: știm să facem, să analizăm, dar nu suntem în stare să creăm...)?
- centrul emoțional (tandrețea e mai presus de sexualitate și se ferește să intre în energia dorinței, creativitatea devine sentimentală, libidoul și creativitatea sunt infantilizate...)?
- centrul material (prostituție, supraevaluarea corpului sau a banilor în atracția sexuală, creativitatea orientată spre rentabilitate sau, dimpotrivă, nesiguranță materială extremă blocând accesul la energia creativă și sexuală...)?

În ce măsură centrul material este colonizat de:

- intelect (tulburări obsesionale, persoana trăiește după reguli rigide, fără a-și asculta nevoile corpului...)?
- centrul emoțional (conduite alimentare, corporale sau financiare care exprimă o nevoie emoțională: supraalimentare sau subnutriție, cheltuieli nerezonabile, atașament excesiv față de un loc, o casă, mobilier, anxietăți economice sau corporale copleșitoare...)?
- libido (sexualizare sistematică a corpului, obsesia seducției, tulburare materială prin exces de creativitate...)?

O persoană este gata să evolueze atunci când recunoaște în fiecare centru limbajul și energia care îi corespund, cu alte cuvinte atunci când gândește cu propria sa inteligență, iubește cu inima sa, dorește și creează cu centrul său sexual și trăiește în funcție de nevoile sale. Am putea spune că cele douăsprezece deviații ale egoului sunt cei doisprezece

Scanned with OKEN Scanner

„apostoli" ai unui „Eu Hristic" care ar fi maestrul și învățătorul lor, versiunea aliniată a eului în care toate centrele funcționează corect.

Cu alte cuvinte, conștientizarea deviațiilor din cele patru centre este o cale de învățare. De exemplu, din momentul în care recunoaștem: „Centrul meu emoțional este colonizat de intelect pentru că nu-mi pot exprima emoțiile, mă pierd în explicații nesfârșite care nu fac altceva decât să mă rupă și mai mult de cei pe care îi iubesc", putem începe să restaurăm centrul (emoțional, în acest caz), învățându-l să se exprime. Adică intelectul (claritatea exprimării) nu mai devine colonizatorul, ci aliatul emoționalului.

Din nou, iată o explicație orientativă a modului în care acest proces poate fi întreprins:

Intelectul poate accepta ca aliați:

- emoțiile: el învață atunci să asculte, devine receptiv la inteligența emoțională, ține cont de aspecte mai subtile în raționamentele sale.
- libidoul: el descoperă creativitatea mentală și plăcerea de a genera idei din belșug, fără a fi neapărat necesară o concluzionare.
- centrul material: se ancorează în corp și învață prezența, ceea ce îl conduce la tăcerea regeneratoare.

Centrul emoțional poate accepta ca aliați:

- intelectul: își numește afectele, le înțelege pe ale altora, își clarifică emoțiile.
- libidoul: descoperă plăcerea de a jongla cu sentimentele sale și de a crea în sine, în mod deliberat, emoții frumoase sau sublime.
- centrul material: învață să iubească nu numai pe semenii săi, ci tot ceea ce există: totul este viu, așa că totul este frumos.

Centrul sexual creativ poate accepta ca aliați:

- intelectul: învață să-și cunoască propriile procese de dorință și de plăcere și pe ale celuilalt; el dă sens creativității sale.
- centrul emoțional: se deschide spre ascultarea celuilalt, creează și dorește prin iubire.
- centrul material: învață să își dorească cu pasiune ceea ce are deja, adică să își reînnoiască perspectiva asupra celor cunoscute; învață, de asemenea, că banii sau sănătatea nu aduc fericirea, dar ajută la susținerea energiei creative...

Scanned with OKEN Scanner

Centrul material poate accepta ca aliați:

- intelectul: disciplina intelectuală, morală sau spirituală îi permite să-și organizeze timpul, existența, ținând cont de moartea sa și fără a-și pierde viața.
- centrul emoțional: acționează prin iubire și cu iubire, învață valoarea mângâierii, delicatețea față de ceilalți, această atenție afectuoasă care dă o savoare incomparabilă vieții de zi cu zi.
- libidoul: introduce frumusețea în viața lui de zi cu zi, își permite să fie creativ și înțelege că cea mai bună cale de la un punct la altul nu este neapărat cea mai scurtă, ci poate cea mai frumoasă.

Exercițiu: Vânătoarea de idei nebune

Care dintre ideile voastre sunt convingeri distorsionate moștenite din arborele genealogic? O ideé distorsionată are drept caracteristică faptul că reprezintă un impediment, o suferință, un motiv de inacțiune și că nu permite conceptualizarea lumii într-un mod util. Cu toții suntem mai mult sau mai puțin colonizați de credințe, formule, ideologii, obsesii care nu ne sunt de niciun folos în viața de zi cu zi.

Exemple: „Viața este grea"; „Toți bărbații sunt trădători", „Femeile sunt proaste", „Banii sunt în mod fundamental murdari", „Este mai bine să mori tânăr" etc.

Faceți o listă cu ideile recurente în mintea voastră cu care nu vă simțiți în profund acord. Apoi, pentru fiecare dintre aceste idei, puneți-vă următoarea întrebare: „Cine din arborele meu genealogic crede profund în această afirmație și de ce?"

Rolul obstacolelor

După cum am văzut, fiecare individ este produsul a două forțe: forța de imitație, dirijată de grupul familial, și forța de creație, rezultată din conștiința universală.

Putem reprezenta această dublă influență sub forma unei diagrame în care inconștientul se intercalează cu al altora într-un mod concentric. În centru, individul și inconștientul său personal. În jurul lui, grupul familial și inconștientul colectiv al arborelui genealogic, care va fi obiectul

Scanned with OKEN Scanner

studiului nostru în această carte. Dar, la rândul lui, arborele se înscrie într-o societate care posedă și ea un inconștient colectiv mai vast. Această societate este produsul unei culturi, ea însăși un produs al umanității. Dincolo de limitele Pământului, ne putem imagina că există un inconștient cosmic, o reflectare a conștiinței Universului, și un inconștient „divin" sau total, care ar fi sursa întregii conștiințe.

Până la nivel planetar (întreaga umanitate, așa cum există ea în prezent), noi suntem supuși unor forțe de repetiție: tradiții, obiceiuri, restricții, credințe etc. Pornind de la nivelul cosmic sau universal, intrăm în conștiința pură și nimic nu se mai opune proiectului viitorului.

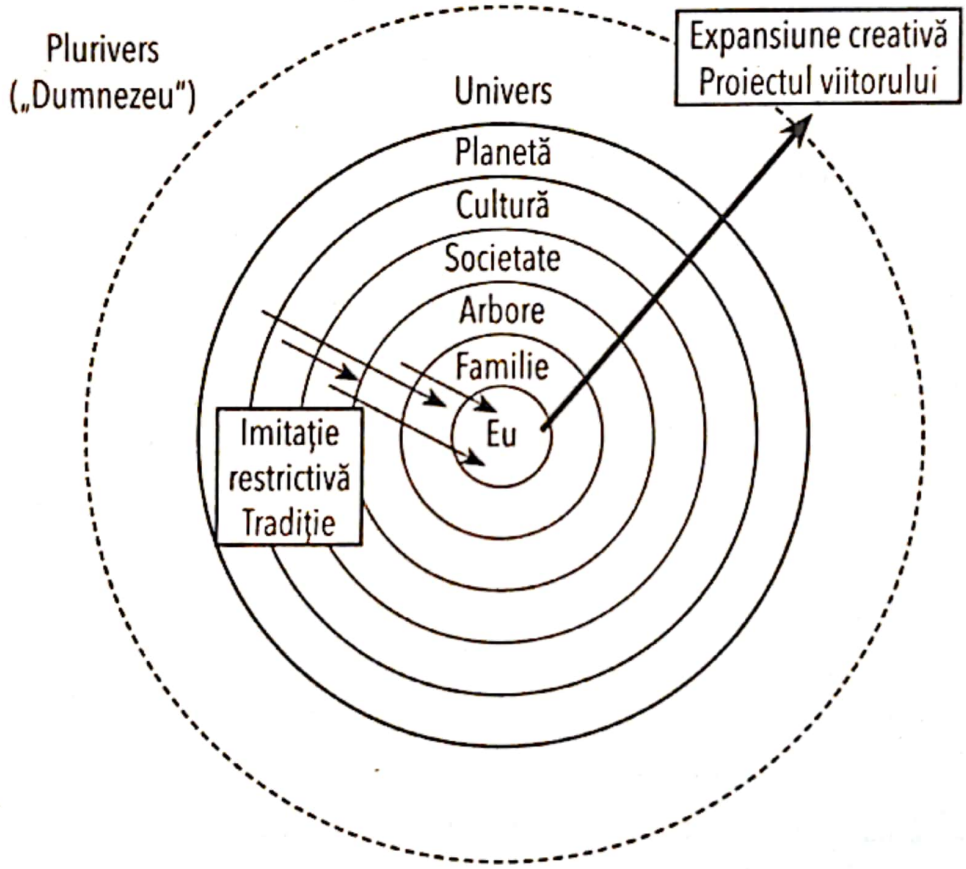

Fiecare individ se găsește prins într-o serie de influențe care îl modelează din exterior, în timp ce proiectul conștiinței (simbolizat în diagrama prin săgeata îndreptată spre exterior) constă în împlinirea creativă, într-o manieră inedită și depășind constrângerile induse de antrenamentul nostru repetitiv.

Arborele genealogic, el însuși supus presiunilor societății și ale culturii, ne „sculptează" prin intermediul forțelor imitației, repetiției, conformității, tradiției. Travaliul conștiinței individuale constă în dizolvarea limitelor care nu corespund adevăratei noastre personalități, pentru a putea realiza un nou proiect.

Scanned with OKEN Scanner

Precum vedem, calea conștiinței traversează arborele, societatea, cultura, pentru a se alătura planului universal. În termeni simpli, dacă încetez să mai repet injoncțiunile arborelui meu, ale societății în care trăiesc, ale culturii care m-a ridicat și dacă inovez semnificativ, aduc un „plus" arborelui meu, societății mele, culturii mele.

Exemplu: Într-o familie marcată de ruină și exil, succesul individual al unui membru al familiei, bine trăit, poate oferi informația că „este posibil" (să devină prosper, să acceadă la educație etc.). Într-o familie în care legăturile emoționale sunt tăiate, un membru care redescoperă sensul iubirii și al valorilor umane poate deveni o lumină care îi înseninează familia.

În plan social, marile revoluții artistice, științifice sau culturale sunt percepute inițial ca o ofensă adusă ordinii stabilite. Curând însă, ele îmbogățesc societatea sau cultura care le găzduiește.

La fel, la nivel global, ideile utopice de ieri legate de dezvoltarea durabilă, de respectarea resurselor naturale etc., sunt percepute astăzi ca salvatoare.

Însă cercurile de repetiție opun întotdeauna rezistență în fața noutății: tradiția, adică păstrarea identității familiale, culturale sau sociale, impune membrilor clanului să reproducă schemele.

După cum vom vedea în partea a 4-a a cărții, consacrată cuplului în arborele genealogic, dinamica dintre forțele de repetiție și forțele de creație poate fi interpretată după cum urmează: fiecare dintre noi este copilul părinților săi și o creație unică a universului, care depășește voința individuală a părinților și în care ei sunt doar vectorul și intermediarul. Ca atare, analiza arborelui va avea drept scop identificarea **formărilor și deformărilor** impuse ființei noastre esențiale. În al doilea rând, ea va facilita identificarea **obstacolelor necesare și fertile** permițând realizarea proiectului nostru. Trecutul încearcă să impună un sens viitorului, dar, în realitate, viitorul este cel care dă sens trecutului, oferindu-i o nouă semnificație. Acesta este pe scurt sensul muncii noastre.

Rolul de moștenitor poate fi pozitiv sau negativ: putem fi fiul sau fiica desemnat(ă) să continue tradiția familiei, să ridice nivelul intelectual sau social, să repare o serie de decese prin creșterea unei familii numeroase sau să stabilizeze reputația familiei, prin încheierea unei căsătorii bune și menținerea unei poziții sociale date. În schimb, „oaia neagră" sau „rebelă", care transportă tot ceea ce arborele genealogic are nevoie să expulzeze asupra unui anumit membru, este moștenitorul negativ al arborelui: copilul

Scanned with OKEN Scanner

devenit alcoolic sau toxicoman, fata considerată „prostituată" pentru că a ales o viață care nu se conformează ideologiei clanului, eternul jucător care își ruinează soția și copiii, ratatul care sfârșește în mizerie... Toate aceste figuri, prezente într-o formă sau alta în familii, țin de moștenire.

Imediat ce încercăm să introducem o informație nouă în arborele nostru, rezistența se va manifesta sub forma unor obstacole diverse. La început, aceste obstacole ni se vor părea insurmontabile. La fel cum se întâmplă în legende și mituri, va trebui să le înfruntăm pentru a le transforma în etape ale eliberării noastre.

Povestea inițiatică de mai jos rezumă bine această funcție esențială a obstacolului, pe care conștiința, Dumnezeu sau natura ni-l pune în drum pentru a ne permite să ne întărim și să ne asigurăm creșterea.

Un țăran primește vizita Dumnezeului său. Îngenunchează în fața lui și îi mulțumește cu fervoare că i-a dat darul vieții. „Îți datorez totul, dar vreau totuși să-ți spun păsurile mele: muncesc pentru a-mi fertiliza ogorul și pentru a crește grâu din belșug, și totuși tu îmi trimiți uragane, secete, păsări vorace, șoareci, ploi torențiale, epidemii. Nu m-ai putea cruța o dată de aceste rele?" Dumnezeu satisface ruga țăranului. După însămânțare, niciun uragan nu răvășește pământul; clima rămâne favorabilă tot anul, plouă doar atât cât trebuie, nu apare niciun șoarece, nici cea mai mică pasăre, nicio insectă dăunătoare... Din lipsa obstacolelor de învins, slăbite, semințele putrezesc în solul lor bun, fără ca măcar să germineze.

Ființa umană avansează surmontând obstacole succesive. Cu prețul unor eforturi titanice și alungând ideile parazite din mintea lui, călugărul zen se iluminează. Refuzând orice discriminare, sfântul găsește pacea sufletească. Învingându-și frica de a muri, eroul se realizează. Supunându-se unei discipline de fier, campionul triumfă. Aceste patru destine nu sunt repetiții ale destinului strămoșilor: sunt acelea ale unor bărbați sau femei care au recunoscut în mintea lor, în inima lor, în dorințele lor și în trupul lor, conștiința universală, sursă a multiplelor universuri. Ei au decis să locuiască în eternitate și infinit și să nu mai acționeze prin mecanism sau automatism. Nu sunt ghidați de idei fixe și își pot întrerupe dialogul interior, îmblânzind astfel mintea. Întâmpină fiecare succes cu candoarea și uimirea unui copil și își deschid inimile către sentimente sublime. Suflă peste cenușa tuturor tradițiilor încremenite pentru a readuce focul care produce căldură și lumină, aici și acum.

Scanned with OKEN Scanner

Pe calea către o astfel de realizare, forțele repetitive ale arborelui, ale societății și ale culturii vor ridica în fața persoanei aflate în drumul către sine o multitudine de obstacole, dintre care primul va fi eul personal, identitatea dobândită sub toate formele sale, de la cele mai seducătoare la cele mai terifiante. Prejudecăți, fobii, anxietăți, conflicte, accidente, ruinări... Lista ar fi prea lungă pentru a le enumera pe toate. Dar independent de formarea și de identitatea noastră, viața însăși ne confruntă neîncetat cu dificultăți: un climat nefavorabil, un „ghinion", un faliment, un dezastru natural, un război, o epidemie... din nou, lista calamităților care apar pe parcurs este interminabilă.

În fața acestor obstacole, acestor dificultăți, acestor lovituri, avem, la fel ca strămoșii noștri înaintea noastră, două posibilități: fie să reacționăm adoptând o atitudine deja existentă, aplicând o rețetă mai mult sau mai puțin eficientă din trecut, caz în care ne supunem forțelor repetiției și ne comportăm ca moștenitori ai ei; fie ne putem bizui pe conștiință, pe creativitate, pe ceea ce există mai înalt și mai inovator în noi, și îi permitem obstacolului să ne devină mentor și să ne determine să găsim, în fața lui, o **soluție inedită** a cărei sursă va fi, în realitate, conștiința universală. Vom acționa atunci ca un mutant care aduce în arborele lui genealogic o informație nouă.

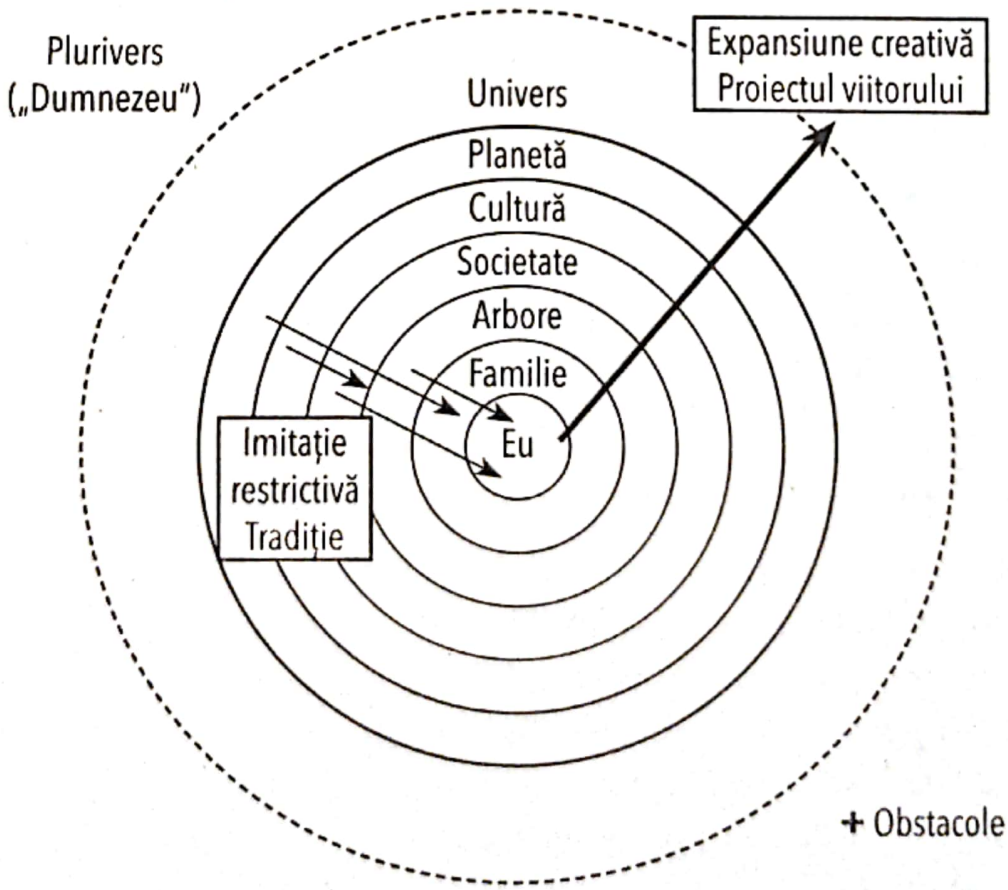

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiu: Obstacolele și eroul

Care sunt principalele trei obstacole pe care le întâlniți în viața voastră actuală? Sunt ele de natură:

- materială (problemă legată de bani, de teritoriu, de sănătate...)?
- creativă sau sexuală (frigiditate sau impotență, dificultate de a crea...)?
- emoțională (sentiment de autodevalorizare, conflicte recurente...)?
- intelectuală (neînțelegere, lipsă de educație, agresiune verbală...)?

Ce legătură puteți stabili astăzi între aceste obstacole și formarea voastră familială? Societatea și cultura în care trăiți?

Pentru fiecare dintre aceste obstacole, propuneți-vă să inventați cel puțin trei soluții creative prin care le-ați putea învinge, oricât de neverosimile sau de fanteziste ar fi ele, imaginându-vă, de exemplu, intervenția unui personaj supranatural sau atribuindu-vă puteri supraomenești. Puneți-vă imaginația la treabă, ca și cum ar fi vorba despre un personaj fictiv și nu despre voi înșivă.

Apoi, printre aceste soluții, distingeți-le pe cele care par posibile și pe cele care nu vă sunt deloc la îndemână.

În sfârșit, trecând dincolo de propria voastră poveste, reluați soluțiile „imposibile" și imaginați-vă un personaj care vă este superior, un fel de erou care ar putea folosi aceste soluții. Vizualizați-i triumful asupra obstacolelor în toate detaliile lui, ca și cum ar fi intriga unui roman sau un scenariu de film. Acest exercițiu vă va permite să vă distanțați de limitările impuse de arbore.

Pentru a ne depăși limitele, trebuie să începem prin a le atinge, la fel cum, pentru a intra într-o țară străină, trebuie mai întâi să ajungem la granița acelei țări. Vă veți explora, așadar, propriile granițe într-un mod simbolic.

Exercițiu: Atingerea propriilor limite

Așezați-vă pe un scaun, într-o poziție neutră și echilibrată, și începeți prin a decide unde anume este centrul vostru: în craniu, în piept, în plexul solar, în *hara* (abdomenul inferior)? Oricare ar fi alegerea voastră, ea va fi valabilă pentru acest exercițiu. Sacralizați acest centru și conferiți-i o existență precisă imaginându-vă o lumină, o flacără sau culoarea aurie. Pentru a vă stabiliza puțin mai mult poziția de început, vă puteți imagina stând pe un tron de lumină. Apoi, pornind din centru, veți proiecta

Scanned with OKEN Scanner

succesiv șase puncte luminoase, cât de departe puteți în spațiu, în imaginație, urmând cele șase direcții cardinale:

- o rază de lumină care pornește din centru și merge, cât mai departe posibil, către înainte;
- o rază de lumină care pornește din centru și merge, cât mai departe posibil, către spate;
- o rază de lumină care pornește din centru și merge, cât mai departe posibil, spre dreapta;
- o rază de lumină care pornește din centru și merge, cât mai departe posibil, spre stânga;
- o rază de lumină care pornește din centru și merge, cât mai departe posibil, în sus;
- o rază de lumină care pornește din centru și merge, cât mai departe posibil, în jos.

În fiecare direcție, mergeți cât de departe vă permite imaginația și, atunci când vă atingeți limita (obstacolul actual al expansiunii voastre), mulțumiți-i că s-a manifestat, apoi aduceți raza de lumină înapoi la voi, îmbogățită de această cunoaștere, de această recunoștință și de această conștiință. După ce ați explorat cele șase direcții una după alta, întoarceți-vă la centru și lăsați să țâșnească împreună toate cele șase raze de lumină imaginare, creând în jurul vostru un spațiu tridimensional care se extinde cât mai departe posibil. Acest spațiu vă definește „bula", spațiul în care sunteți capabili azi să vă desfășurați. Conștientizați această bulă care vă înconjoară, reveniți în centru și, înainte de a vă relua viața de zi cu zi, acordați-vă un moment pentru a aprecia timpul consacrat acestei experiențe.

Este posibil să faceți acest exercițiu de mai multe ori; veți vedea că, pe măsură ce vă sporiți eforturile, razele de lumină vor merge din ce în ce mai departe.

Lecția culturilor așa-zis „primitive" și a magiei tradiționale

Tot acest studiu va fi brăzdat de referiri la practici religioase, magice sau rituale care fac parte din patrimoniul umanității și, în consecință, din al nostru, dincolo de eventualele diferențe culturale. Atunci când abordăm problema strămoșilor, trebuie să ne detașăm de o viziune strict occidentală și „civilizată" care acceptă doar poziția rațională, științifică,

Scanned with OKEN Scanner

medicală și demonstrabilă, pentru a putea trage învățăminte din toate practicile care folosesc inconștientul uman, specificându-l sau nu, ca pe o rezervă de vindecare posibilă și de energie vitală.

Dacă rezumăm concluziile la care au ajuns în prezent neurologii în privința funcționării creierului uman, putem spune într-un mod simplificat că folosim lobul stâng pentru gândirea rațională, cel mai adesea în activitatea noastră conștientă, și că-i pasăm comenzile lobului drept intuitiv atunci când dormim. O jumătate din creier prezidează, așadar, în starea de veghe și cealaltă în vis. Desigur, această diviziune nu este absolută și se întâmplă frecvent să trecem de la raționalitate la emoție sau la intuiție din cauza unui șoc, a unui accident etc. Corpul calos constituie, într-un fel, „puntea" dintre creiere. Simbolic, acolo este locul unde se situează ființa de conștiință, care învață să gândească și să trăiască folosind ambii lobi în același timp. Un artist, un șaman, funcționează într-un mod creativ și intuitiv (putem spune că ei deschid ușa către inconștient prin practica artei sau a intuiției), păstrând în același timp o raționalitate bine înrădăcinată în realitate, în relația cu celălalt și în cadrul social. Am putea ilustra această situație prin caduceul lui Hermes, pe care doi șerpi înlănțuiți se ridică spre vârful unui toiag, unde se desfac niște aripi: cei doi șerpi ar putea fi cei doi lobi ai creierului și acel vârf înaripat, expansiunea conștiinței.

O astfel de expansiune nu poate fi realizată printr-o abordare științifică strictă, care se bazează exclusiv pe experiențe reproductibile. Există, în realitate, experiențe unice care nu se repetă niciodată și care nu sunt mai puțin adevărate pe deplin – ele aparțin unei alte ordini de evenimente care trebuie atribuite, dacă se dorește catalogarea lor, nu unui domeniu științific, ci artistic. În schimb, abordările bazate în principal pe creierul drept, cum ar fi extazurile mistice sau experiențele suprarealiste, pot să alunece lesne în superstiție și să fie denaturate, atât pe planul cunoașterii personale, cât și pe acela al relației umane, din lipsă de vigilență și, am putea spune, de bun-simț.

Părerea noastră e că ființa umană și, prin urmare, arborele genealogic, nu pot fi înțelese cu adevărat decât dintr-un punct de vedere artistico-științific. Dacă acceptăm ideea că realitatea și visul, aceste două instanțe ale creierului uman, sunt strâns legate între ele, putem utiliza în voie o strategie de înțelegere și rezolvare a problemelor care constă în **considerarea rațională a realității ca fiind un vis.** Adică să ne întrebăm, într-o situație insolubilă sau traumatică: „De ce visez eu această situație?»

Scanned with OKEN Scanner

O asemenea tranziție de la o perspectivă la alta poate fi extrem de folositoare dacă persoana și-a integrat ambele aspecte ale abilităților sale cognitive. La fel, din această perspectivă, putem ajunge să **visăm treji** o situație, cu alte cuvinte să ne imaginăm că ea are un deznodământ ideal, o rezolvare inedită, a cărei influență va fi apoi resimțită în realitate.

În sfârșit, să reamintim că multe practici spirituale (printre care tradiția Bon a budismului tibetan) încurajează travaliul asupra **visului lucid** sau, altfel spus, capacitatea conștiinței în stare de veghe de a pătrunde în universul visului pentru a-i dirija desfășurarea. Scopul visului lucid nu este, de fapt, să fabrice în mod artificial vise demne de un film de mare succes. El poate folosi la rezolvarea anxietăților profunde: de exemplu, în cazul unui coșmar recurent, ne putem propune să înfruntăm obiectul terifiant (un monstru, perspectiva unui accident, un agresor) care este, de fapt, o instanță a inconștientului nostru, și să ne raportăm la el printr-o formulă de genul: „Ce vrei de la mine? Sunt aici pentru tine." Obiectul terorii se dezvăluie atunci ca o forță a profunzimilor care vine să ne transmită un mesaj prețios. La fel, ne putem propune în mod simbolic să experimentăm imponderabilitatea zburând într-un vis, să străpungem un zid sau să depășim limitele atmosferei: toate exercițiile care, în realitate, au drept scop să ne dezidentifice de mintea noastră strict rațională și să ne unească cu inconștientul profund, rezervorul de cunoaștere al umanității.

Contribuția așa-numitelor culturi „primitive" este deosebit de relevantă dacă ne referim la fenomenul **posesiei**.

Posesia clasică constă, pentru cel posedat, în a-și lăsa propriul ego, personalitatea lui, să se plece în fața unui arhetip care vine să sălășluiască în el, preluând controlul gândurilor, cuvintelor și faptelor sale. În religiile de posesiune precum voodoo-ul afrohaitian sau cultul cubanez orishas, care derivă din el, există un panteon format din diverși zei, fiecare dintre ei fiind determinat prin comportamente și valori (sau puteri) precise, un caracter, un aspect, un ritm singular. Baron Saturday, Ogou Baron Thunder, Fou-Ka, Eleggua, Yemaya, Oshun, Chango: o mulțime de zeități dotate cu caracteristici pe care candidatul la posesie, în starea sa normală, nu le are. Dar în ritualul religios, oficiantul adoptă configurația acestui arhetip. Posedații uită caracteristicile lor personale și le preiau pe acelea ale arhetipului care îi posedă. Diferența dintre individualitatea

Scanned with OKEN Scanner

naturală a posedatului și personalitatea pe care și-o asumă el în ritual poate fi enormă, ajungând, de exemplu, până la schimbarea sexului. Dacă persoana este medium, ea poate da glas morților care pun atunci stăpânire pe ea pentru a se exprima.

Culturile șamanice manifestă, și ele, fenomene de posesie în care o entitate se exprimă prin preot, acesta putând, de exemplu, să se lase vizitat de spiritul unui animal, al unei plante sau al unui zeu. În șamanism, această posesie este aleasă de o persoană înzestrată cu abilități rafinate, în timp ce în voodoo oricine poate fi posedat, uneori chiar împotriva voinței sale.

Diferența dintre un posedat și un actor este minimă. Ea constă, în principal, din următoarele: actorul știe că întrupează un personaj, în vreme ce posedatul *este* personajul în cauză în timpul posesiunii; el este invadat.

Or, familia acționează, de asemenea, prin posesie. E ceva obișnuit să vedem un copil adoptând postura, gesturile, felul de a merge, inflexiunile, atitudinile corporale ale părinților săi, dar și sentimentele sau modul lor de a gândi. Deși aceste asemănări sunt parțial genetice, ele țin și de imitație sau, mai degrabă, de posesie. Pentru că, în realitate, imitația este în mare măsură voluntară și conștientă, în timp ce aceste mimetisme familiale sunt irezistibile, inconștiente și ireversibile, exceptând cazul în care se efectuează un travaliu anevoios asupra propriei persoane.

Dacă părinții noștri sunt „posedați" de propriii lor părinți, care erau ei înșiși posedați de ai lor, putem deduce cu ușurință că un copil poate fi „posedat" de bunicul sau de străbunicul lui, fără să-i fi cunoscut vreodată.

Dacă o persoană imită valori care o ajută să progreseze într-un scop oarecare, putem vorbi despre o transmitere sănătoasă, în măsura în care avem de-a face cu un adult perfect stăpân pe alegerile sale. Valorile imitate ale arborelui genealogic pot fi considerate, așadar, aliați. Dacă însă caracteristicile posesorului îl copleșesc pe cel posedat, ducându-l nu la realizarea lui personală, ci la aceea a personajului pe care îl reproduce el, are loc o deposedare de sine în favoarea intereselor persoanei sau ale personajelor imitate.

Întâlnim astfel, în mod frecvent, consultanți care se plâng de o devalorizare puternică și de o imagine de sine proastă, atunci când un anume bunic sau o anume bunică ocupă, în arborele genealogic, locul eroului: modelul rămâne superior persoanei care îl posedă. Sau: o persoană condamnată să poarte identitatea unui strămoș care a murit tragic sau care a fost mereu bolnav nu reușește să iasă din acest rol sacrificial.

Scanned with OKEN Scanner

Psihicul copilului tinde să integreze și să duplice sentimentele, ideile, dorințele și acțiunile altor persoane. Acest proces de duplicare este legat de fascinație: atunci când un ego mai puternic (adultul) se confruntă cu un ego mai puțin puternic (copilul), cel mai vulnerabil dintre cei doi îl copiază pe celălalt. Acest ego puternic poate fi cel al unui strămoș, iar fascinația persistă atunci de-a lungul mai multor generații. Același proces are loc atunci când, la vârsta adultă, cădem în ghearele unei persoane care caută să-și însușească egoul altora: escroci, falși maeștri spirituali, superiori însetați de putere. În funcție de măsura, mai mare sau mai mică, în care ne eliberăm de posesiunile arborelui genealogic, vom fi mai mult sau mai puțin vulnerabili la acest tip de posesie.

Ca regulă generală, când un adult se află într-o situație în care nu se recunoaște, se simte blocat și nu reușește să facă schimbările dorite, este probabil ca una sau mai multe posesiuni transgenerationale să fie implicate și ele ar trebui clarificate și dezamorsate. Aceste procese iau forme complexe pe care ne propunem să le detaliem de-a lungul cărții de față.

Exemplu: O femeie a avut un tată absent și slab și o mamă dominantă care era „bărbatul în casă". Ea se căsătorește cu un bărbat al cărui tată este puternic, foarte prezent, și care a fost crescut de o mamă rece și distantă. Fiecare persoană caută în familia celuilalt elementul care i-a lipsit: inconștient, femeia îl proiectează în socrul ei pe tatăl ideal, iar bărbatul vrea să fie „adoptat" de soacra sa, mai prezentă și mai afectuoasă decât propria lui mamă.

În momentul întâlnirii, fiecare se îndrăgostește de arhetipul parental pe care îl posedă celălalt: femeia se îndrăgostește de „tatăl puternic" pe care îl posedă soțul său (de fapt, strivit de acest tată tiranic) și bărbatul, de „mama blândă" pe care o posedă soția lui (de fapt, foarte supărată pe tatăl ei în special și pe bărbați în general). Câțiva ani mai târziu, cuplul aflat în criză vine la consultație, neînțelegând cum idila de la începutul relației a lăsat loc unui adevărat iad matrimonial. Analiza celor doi arbori genealogici îi va ajuta să iasă din această dublă posesie și să regăsească o relație autentică.

Clarificarea arborelui este indispensabilă pentru dezamorsarea acestor posesiuni, dar poate fi insuficientă: conștientizarea în sine nu este întotdeauna suficientă ca să deblocheze obiceiurile emoționale, corporale, creative sau sexuale și credințele instalate de ani de zile.

Scanned with OKEN Scanner

Am putea compara arborele genealogic cu o apă în care am fost scăldați când eram copii și ale cărei calități și defecte au îmbibat într-o manieră aparent ireversibilă fiecare aspect al personalității noastre. De exemplu, noi știm că orice predicție acționează ca un blestem: ea pune stăpânire pe noi și nu ne eliberăm de ea atât timp cât nu o realizăm. Câte predicții am primit între nașterea noastră și momentul în care am devenit autonomi?

Pentru a face față acestor posesiuni infantile, vom propune de-a lungul acestei cărți o serie de exemple și de exerciții inspirate din patru tehnici terapeutice provenite direct din metodele populare de vindecare șamanică și magică:

- **Masajul inițiatic**, în care corpul este considerat atât depozitarul trecutului (și, prin urmare, al întregului arbore genealogic), cât și vehiculul conștiinței (și, prin urmare, un corp esențial sau perfect). Masajul inițiatic își propune să ofere corpului, prin atingere, posibilitatea de a se elibera de informațiile inutile sau dăunătoare ale trecutului și de a integra informațiile lipsă care îi permit să se realizeze ca materializare a conștiinței.
- **Psihoritualul**, care constă în „a interpreta" ca la teatru, cu parteneri de încredere, o situație menită să vindece marcajele trecutului (cel mai important psihoritual privește gestația și nașterea noastră, așa cum vom vedea mai târziu). Această punere în scenă, care trebuie pregătită și realizată cu atenție, nu urmărește o revenire asupra informațiilor negative, ci, din nou, integrarea, atât cât e posibil, a valorilor lipsă.
- **Psihomagia**, scenariu individual de vindecare în care se realizează în realitate parcursul unui fel de „vis treaz", constând, din nou, în înfăptuirea, într-un mod inofensiv, a unei fixații irealizabile a inconștientului (dorința de a ucide, incestul...), în repararea unei situații traumatice (retrăirea începutului unui scenariu de abuz pentru a triumfa asupra acestuia) sau în integrarea unor informații și calități pozitive (întruchiparea unui personaj eroic, trăirea unei situații considerate imposibilă...).
- **Psihoșamanismul**, care trebuie să fie practicat de către un oficiant competent și să imite intervențiile tradiționale ale șamanilor (purificare, diverse operații...), curățindu-le de caracterul lor superstițios sau periculos, pentru a acționa direct asupra inconștientului corporal sau a *corpului fantomă*.

Vom dezvolta toate aceste tehnici în detaliu în secțiunile următoare.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Cine sunt eu?
De la cele patru egouri la ființa esențială

Atunci când ne plasăm noi înșine în postura de obiect de studiu, trebuie să precizăm la ce aspect al propriei noastre persoane ne referim. Putem distinge trei niveluri: eul personal (egoul), eul transpersonal, care ia în considerare pe celălalt în același mod ca pe el însuși, și eul esențial.

Toate căile dezvoltării personale pornesc de la **ego**, trec prin **eul transpersonal** și ajung la **eul esențial** (pe care l-am putea numi și **sinele** sau **Dumnezeul interior**: instanța din noi care trăiește în unitate).

Cele patru energii (corpul, libidoul, centrul emoțional și intelectul) se manifestă în ego și în eul transpersonal: avem, pe de o parte, nevoi, dorințe, sentimente și gânduri personale și, pe de altă parte, putem cultiva nevoi, dorințe, sentimente și gânduri transpersonale care, depășind sfera egoismului limitat, înglobează grupul și chiar întreaga umanitate.

Toate acestea, la majoritatea oamenilor, se prezintă într-o manieră amestecată și nediferențiată, și necesită, pentru a fi puse în ordine, un travaliu personal care implică întotdeauna o formă de durere (dizolvarea haosului, a acestui dezechilibru nediferențiat, pentru a reconstitui sau „a coagula", cum spune alchimia, unitatea sinelui).

Unul dintre elementele esențiale pentru efectuarea acestui travaliu este voința de a ne **regăsi,** de **a deveni cu adevărat noi înșine**. Această voință se naște sau este încurajată în noi prin exemplul unor oameni mai avansați pe calea eului autentic, care manifestă, în același timp, calități de generozitate, de deschidere și de abnegație tangibile, din care emană un sentiment irezistibil de bucurie de a trăi, de pace, sau o calitate de tăcere și de ascultare, sau o energie neobișnuită, o înțelepciune care ne uluiește etc.

Suferința există doar la nivel personal – și putem chiar spune că tot ceea ce este personal e suferință. Într-adevăr, tot ceea ce este „eu" are legătură, într-un fel sau altul, cu atașamentul, cu privarea de libertate, cu limitarea percepțiilor, cu imposibilitatea unei cercetări cu adevărat independente... Toate acestea înseamnă a ne conforma schemelor existențiale impuse de familie. Procedând astfel, negăm total sau parțial *ceea ce este*, trăind ca niște ființe izolate de tot. Această suferință esențială nu poate fi depășită decât în transpersonal, adică în ceea ce este valabil pentru întreaga umanitate: ființa umană este în realitate umanitatea.

Noțiunea de individ solitar este o perspectivă a minții, individul singur nu poate exista. Atât timp cât vom rămâne captivi în iluzia (pozitivă sau negativă) conceperii noastre ca indivizi izolați, vom trăi într-o lume artificială și imaginară.

Travaliul asupra sinelui începe adeseori cu conștientizarea unei suferințe. Apoi vine momentul rezistenței: ne împotrivim schimbării, pentru că, foarte adesea, nevoile personale intră în conflict cu nevoile transpersonale. La fel și dorințele, emoțiile și gândurile. La început, toate acestea se prezintă ca un întreg confuz și încâlcit, în care trebuie să clarificăm nevoile, dorințele, sentimentele și gândurile care ne animă. Unele ne aparțin, dar cele mai multe sunt o moștenire a arborelui nostru genealogic.

La finalul unei munci perseverente, chiar îndârjite, este posibil să ne deschidem fiecare centru pentru a-l face să experimenteze dimensiunea umanității și nu numai pe aceea a individualității. Voința este necesară pentru a crea o privire obiectivă, detașată de cele patru elemente: o privire care nu este nici cea a intelectului nostru, nici cea a emoțiilor noastre, nici cea a ființei agitate de dorințe care suntem noi deocamdată, nici cea a nevoilor personale. Privirea este apoi împărțită în două atitudini: una îndreptată spre ego, cealaltă spre eul transpersonal, pentru a dizolva și cunoaște separat aspectul fiecăruia.

Privirea spre ego este, într-o primă fază, dureroasă, pentru că ea descoperă micimea identității noastre iluzorii și recunoaște: „Eu nu sunt asta". Așa li se întâmplă începătorilor în meditația zen, când, după douăzeci de minute petrecute în tăcere, descoperă mulțimea de gânduri dezordonate care le agită mințile sau oceanul de emoții haotice care se succed în inimile lor, sau când suportă nerăbdarea și disconfortul unui corp neobișnuit cu imobilitatea. Atunci este util să ne îndreptăm privirea către egoul transpersonal: acesta, încărcat de emoții sublime, recunoaște măreția acestei identități care nu mai spune doar „eu", ci îl include pe „noi".

De regulă, eul personal învață, prin acest proces, să colaboreze cu inconștientul și cu supraconștientul. Transpersonalul izvorăște din descoperirea inconștientului, depășește posesivitatea infantilă a acelui „totul pentru mine" pentru a ajunge la altruismul adult reprezentat de ideea „nimic pentru mine care nu este pentru toți". Transpersonalul consideră

Scanned with OKEN Scanner

că tot ce posedă umanitatea e primit de la univers și trece prin „eu" pentru a fi transmis. De la o primă stare „solidă" și personală, marcată de granițe și protejată de încuietori, se trece la starea de cale transmițătoare.

Această privire detașată pe care voința a produs-o va integra treptat eul transpersonal în viața de zi cu zi. Acțiunile și deciziile individuale vor fi de-acum nuanțate cu intenții impersonale (de exemplu, protejarea ecosistemului, participarea la sănătatea planetei, ajutorarea celor nevoiași, soluționarea conflictelor, cu recunoașterea propriei contribuții în privința lor, promovarea armoniei etc.). Această privire care separă și unește va deveni baza conștiinței ființei esențiale; în cele din urmă, chiar dacă eul transpersonal este minunat de trăit, ajungem la următoarea concluzie: „Eu nu sunt nici asta."

Dacă ne bazăm pe subdiviziunea în patru energii, putem vedea că există patru egouri: corporal, sexual și creativ, emoțional și intelectual. Fiecare are două aspecte: personal și transpersonal.

Egoul corporal

Personal: aspiră la nemurire, sănătate infailibilă, tinerețe eternă, invulnerabilitate, abundență și bogăție.

Transpersonal: acceptă boala, bătrânețea și moartea realizând că umanitatea este nemuritoare. Vârsta este o contribuție de cultură și de înțelepciune la tinerețea umanității. Fiecare boală care ne afectează devine o învățătură care ne face să fim conștienți de conflictele interioare sau chiar de problemele sociale nerezolvate (de exemplu, anumite epidemii, cum ar fi holera, sunt direct legate de sărăcia extremă în care trăiește o parte a lumii de pe planetă). Se detașează de nevoile inepte insuflate de publicitate, societate, cultură.

Egoul sexual și creativ

Personal: vrea să dețină totul, să creeze totul. Vrea să fie cel mai bun iubit, cel mai mare artist, cel mai formidabil vindecător și să-și zdrobească concurenții. El caută satisfacția și victoria.

Transpersonal: învață să-și limiteze poftele și să colaboreze la acte de creație colectivă, realizând că nimic din ceea ce creează nu îi aparține și că el este un canal de transmisie. Arta sacră, arta utilă, sexualitatea devin căi de unire cu divinul.

Scanned with OKEN Scanner

Egoul emoţional

Personal: vrea să iubească exclusiv şi să fie iubit până la excluderea tuturor celorlalţi. Confundă iubirea cu posesiunea.

Transpersonal: înţelege că dragostea este universală şi învaţă să transmită ceea ce primeşte: ceea ce mi se dă, dau mai departe. El experimentează iubirea fără posesie şi fără graniţe, în care oricare altul este acelaşi ca mine (iubirea Hristică). Cum spune acest proverb arab: „Dacă iei nisip în mâna închisă, nu obţii decât un pumn de nisip. Dar dacă deschizi mâna, tot nisipul deşertului poate trece printre degetele tale."

Egoul intelectual

Personal: vrea să explice totul, să controleze totul, să disece totul. Ţine la convingerile şi la opiniile lui şi, mai presus de toate, se teme de nebunie.

Tanspersonal: învaţă să tacă şi să asculte. Renunţă la nevoia de a înţelege totul pentru a accepta să pătrundă totul, după imaginea acestui proverb african: „Adevărul nu este într-un singur cap". Trece apoi de la a crede la a cunoaşte, ca sfântul Ramakrişna care, întrebat despre credinţa sa, a răspuns: „Nu cred în Dumnezeu, îl cunosc". În loc să se înece într-un potop de cuvinte neîncetate, el îşi găseşte adevărata esenţă: vacuitatea.

În cele din urmă, eul transpersonal ajunge la punctul în care îşi dă seama de limitele sale: „Nu sunt nimic, nu pot face nimic, nu ştiu nimic". Acela e momentul în care îşi întâlneşte sursa, sinele, care spune: „Eu sunt tot, pot tot, ştiu tot". În acest centru unitar total, nu există bătrâneţe: este tinereţea eternă. Nici ignoranţă: este înţelepciunea totală. Nici lipsă: este abundenţa totală. Nici individualitate: este totalitatea unită.

Unii, apropiindu-se de această stare, cristalizează din nou o iluzie individuală în privinţa acestui centru universal. Ei cad în capcana egoului divinizat şi se imaginează ca fiind „aleşi" sau depozitari exclusivi ai conştiinţei unificate, care este, de fapt, o comoară universală. Aici este nivelul la care se creează anumite deviaţii: sfinţi, maeştri spirituali sau maeştri egolatri.

Fiinţa esenţială nu este privilegiul nimănui, ci bunul tuturor, la fel cum parfumul unei tufe de trandafiri nu aparţine niciuneia dintre florile care îl emană, ci este esenţa generică a trandafirului.

Atunci când o persoană este capabilă să se dizolve în fiinţa esenţială, se întâmplă ceea ce în Evanghelii se numeşte „transfigurare". Carnea ei

Scanned with OKEN Scanner

pierde greutatea suferinței, emoțiile ei devin sublime, gândurile, fluide și dorințele, bucurie de a trăi. Această transfigurare poate fi permanentă sau punctuală, dar chiar și în acest caz, în urma sa rămâne o savoare care permite revenirea la ea din ce în ce mai frecvent. Când această stare devine permanentă, ființa esențială se închide în jurul personalității ca brațele unei mame care susțin, cu mare tandrețe, egoul personal și transpersonal: această persoană care poartă numele meu există, această persoană care poartă numele meu va muri etc., dar până la urmă această persoană care poartă numele meu și care este muritoare nu există. Acesta este mesajul tuturor marilor tradiții spirituale.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Partea a doua

•

Construirea arborelui

Individul în fața filiației

Covorul magic

În primăvara anului 1979, încă nu știam că voi crea un întreg sistem terapeutic bazat pe studiul arborelui genealogic. Eram regizor, iar filmele mele, *El Topo* și *Muntele sacru*, tocmai repurtaseră în Franța un oarecare succes, atunci când producătorul Éric Rochat mi-a propus să filmez, în India, povestea unui elefant care, născut în captivitate într-o tabără de muncă, se eliberează puțin câte puțin, își dezvoltă conștiința și devine zeul elefant Ganesha, venerat de un întreg popor.

Așadar, am petrecut trei luni în Bangalore, într-o rezervație de elefanți, filmând *Tusk*. Când m-am întors la Paris, la începutul toamnei, mă aștepta o veste alarmantă: producătorul meu își declarase falimentul și nu putea să-mi mai plătească suma prevăzută în contract. Cu puținii bani care îmi rămăseseră, am fost constrâns să închiriez o casă în apropiere de Paris, la Joinville-le-Pont, și, pentru a-mi hrăni soția și copiii, să-mi câștig traiul citind tarotul. Dar ceea ce mulți ar putea considera o nenorocire a fost pentru mine o șansă. Dacă producătorul meu ar fi putut să-și îndeplinească angajamentele, nu aș fi creat niciodată tarologia, psihogenealogia, psihomagia și psihoșamanismul.

Am decis să-mi rezerv o cameră pentru consultările mele, pe care am vopsit-o în alb de la podea până la tavan. Pardoseala era șlefuită și lăcuită, iar în acest spațiu curat, fără mobilier și decorațiuni, am așezat pe jos, în mijlocul camerei, un covor violet de un metru șaizeci lungime și optzeci de centimetri lățime. Consultanții se așezau în fața acestui dreptunghi violet pe un *zafu*, o pernă de meditație zen, pentru a mă asculta citind tarotul...

De ce un dreptunghi violet? La vremea aceea, întrețineam o prietenie sinceră cu un bărbat extraordinar: Pierre Derlon, autorul cărții *Tradițiile*

Scanned with OKEN Scanner

oculte ale țiganilor. Pierre, francez de origine, era specialist în magia țigănească. Ideile lui mi-au fost foarte utile, deși uneori îmi era greu să cred tot ce îmi povestea. De exemplu, la vârsta de șaizeci de ani, el susținea că soția lui, o țigancă ce nu părea să aibă mai mult de treizeci de ani, era de-o seamă cu el. Potrivit spuselor lui, datorită vrăjii făcute de un bătrân din tribul ei, femeia îmbătrânea doar cu un an la fiecare doi ani! Derlon mi-a arătat, printre altele, o pernă de culoare violet împotriva insomniei (această culoare, pentru țigani, este esențialmente receptivă), un calendar făcut din chibrituri, un mod special de a tăia merele pentru un ritual de dragoste și o metodă de prezicere a viitorului cu oase de pui. Aceasta din urmă nu mi-a captat interesul pentru că, încă de la începutul activității mele tarologice, am refuzat activitatea dubioasă de citire a viitorului. M-am dedicat, împreună cu consultanții mei, citirii prezentului, pentru a determina modul în care problemele lor curente erau produsul unui trecut conflictual.

Ceea ce mi-a stârnit, în schimb, interesul a fost covorul magic. Derlon mi-a spus că, atunci când vor să se concentreze, țiganii înfig patru țăruși în pământ, îi unesc cu sfori pentru a forma un dreptunghi de aproximativ optzeci de centimetri lățime și un metru șaizeci lungime și așază în interiorul lui un anumit număr de „acumulatori" (conserve goale, pietre, bucăți de lemn etc.) pe care îi aranjează după modelul unor figuri geometrice. Stând în fața acestui dreptunghi, ei își concentrează privirea până când ies din timp și spațiu, călătorind într-o altă realitate... Pierre era convins că această practică a dat naștere legendei covorului zburător prezent în unele povești arabe.

În ziua în care ne-am instalat la Joinville-le-Pont, Pierre ne-a făcut o vizită neanunțată și a înfipt în mica grădină a casei noastre patru furculițe pe care le-a unit cu un șnur, formând un dreptunghi în interiorul căruia a aranjat niște pietre, crengi uscate, trei sticle de sifon și o jumătate de duzină de cartofi scoși din buzunar. Apoi m-a invitat să îngenunchez în fața acestui covor magic pentru a medita și a ieși din corpul meu. Experimentul m-a tentat.

Tocmai citisem despre un vis al filosofului Wittgenstein în care acesta se confrunta cu o enigmă pe care nu fusese în stare să o rezolve: „Era noapte. Eram în afara unei case care strălucea de lumină. M-am dus la o fereastră să mă uit înăuntru. Acolo, pe podea, am observat un covor magic de o frumusețe încântătoare și imediat am simțit nevoia să-l

Scanned with OKEN Scanner

examinez mai îndeaproape. Am încercat să deschid ușa din față, dar un șarpe s-a aruncat asupra mea și m-a împiedicat să intru. Am încercat o altă ușă, dar și acolo a țâșnit un șarpe ca să-mi blocheze drumul. Și la ferestre au apărut șerpi, zădărnicindu-mi toate eforturile de a ajunge la covorul magic[2]".

Potrivit lui Warren Bartley, Wittgenstein interpretase covorul magic drept un falus și șerpii, ca fiind niște bariere morale împotriva homosexualității sale. Un covor care să simbolizeze falusul? Și de ce nu mai degrabă pântecele matern care ne permite să murim în el pentru a renaște într-o altă dimensiune? Covorul din vis îi oferea filosofului o posibilitate de a-și depăși mintea rațională pentru a intra în magia existenței. Dar, fugind de emoțiile și de dorințele sale, el a continuat să se identifice doar cu intelectul lui. Șerpii supraveghetori erau mijloacele prin care el își interzicea intrarea într-o lume care depășește cuvintele. Reptilele păzitoare reprezentau limitele lui raționale, conceptele stagnante care îi împiedicau imaginația să zboare până în adâncul inconștientului. Călugării zen numesc acest zbor „a face un pas în gol".

Am decis să nu mă las biruit de teroarea de a mă elibera de temnița rațională. Așa că m-am așezat în fața dreptunghiului creat de Pierre Derlon, cu intenția fermă de a-mi decapita viperele mentale și de a mă lăsa în voia călătoriei magice.

Am rămas nemișcați, cu privirea fixă, până la căderea nopții. Nu mi-am părăsit trupul, nici timpul, nici spațiul. Nu am reușit să zbor așa cum își dorea Pierre. Și-a luat rămas bun de la mine fără a-și ascunde dezamăgirea și nu l-am mai văzut niciodată: avea să moară la sfârșitul anilor '80.

Această experiență a fost esențială pentru dezvoltarea viitoare a tehnicilor mele terapeutice. Când am meditat în fața dreptunghiului, mi-am simțit umbra psihică proiectându-se în el. O axă verticală îl împărțea în două părți, dreapta și stânga. Trei linii orizontale îl divizau în patru părți. În secțiunea superioară, mi se reflecta capul. Dedesubt, pieptul, apoi pelvisul și sexul meu, și în ultima secțiune, cea mai apropiată de mine, picioarele

[2] Conform traducerii spaniole a cărții *Wittgenstein* a lui Warren Bartley, efectuată de Javier Sabada.

Scanned with OKEN Scanner

până la genunchi. Axa verticală împărțea aceste patru secțiuni în opt. Cele din dreapta mea corespundeau energiilor mele active, iar cele din stânga energiilor mele receptive. Din locul în care eram așezat, de jos în sus, primul nivel reflecta viața mea materială, nevoile mele, formarea mea din copilărie. Al doilea corespundea dorințelor mele sexuale și creative. Al treilea evoca viața mea emoțională și al patrulea, viața mea intelectuală.

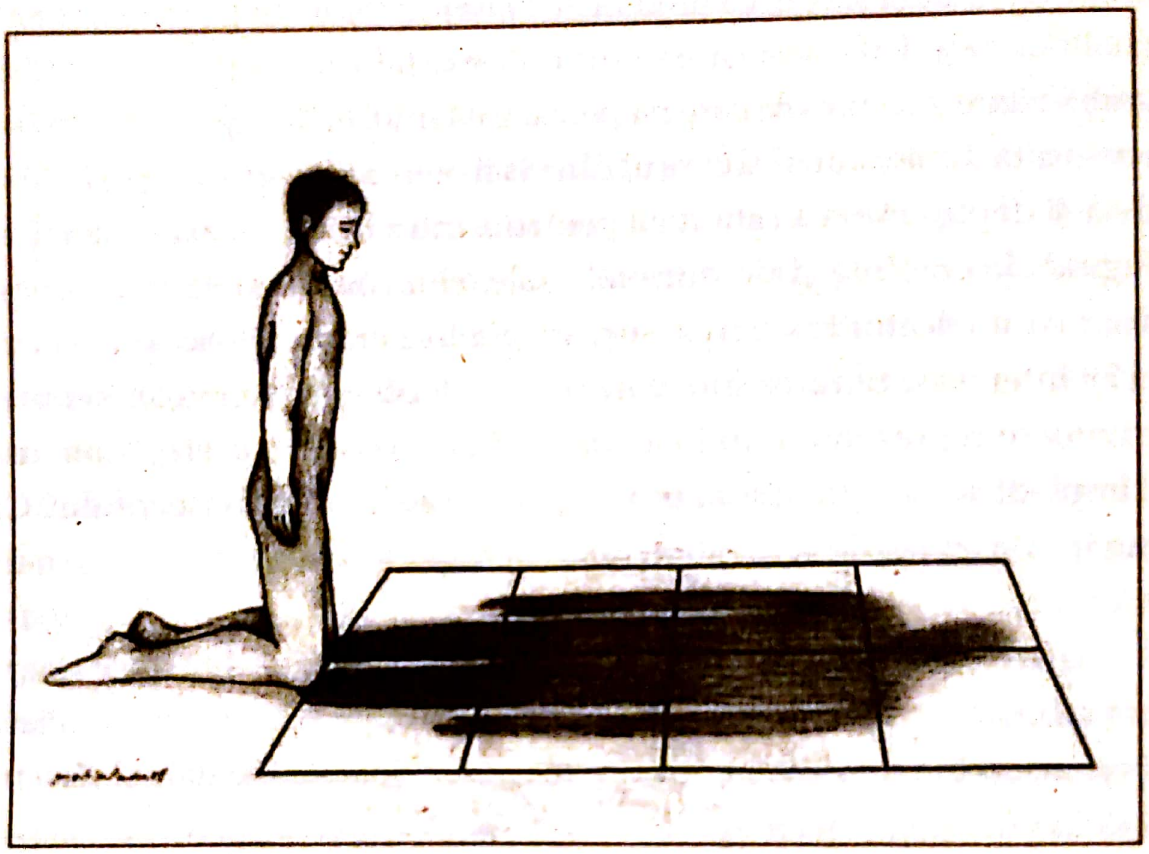

Pascale Montandon-Jodorowsky

Această imagine de sine proiectată într-un dreptunghi m-a determinat să folosesc covorul violet și mi-a deschis orizonturi care mi-au influențat modul de a citi tarotul. Am inventat la vremea respectivă noțiunea de **tarologie** pentru a distinge opera mea de cea a celor care ghicesc în cărți: ambiția mea era să interpretez limbajul grafic al tarotului, fără a-mi atribui vreun dar de clarvăzător. Această practică avea să dea naștere în curând unei noi discipline căreia i-am dat numele de **psihogenealogie.**

De atunci, mi-am organizat lecturile în felul următor: consultantul plasa câte cinci dintre cele douăzeci și două de arcane majore în fiecare dintre cele patru secțiuni orizontale ale dreptunghiului; deci douăzeci de cărți erau așezate pe covoare; din cele două rămase, una era plasată în partea de jos și simboliza ceea ce persoana fusese în trecut, și cealaltă, în partea de sus, care simboliza ceea ce dorea ea să devină în viitor.

Scanned with OKEN Scanner

Consultantul își expunea îndoielile, problemele, necesitatea de a alege între mai multe opțiuni. Începeam prin a-i analiza nevoile materiale apoi, urcând de la un nivel la altul, conflictele creative și sexuale, viața emoțională și, în sfârșit, în partea de sus a covorului, ideile care îi guvernau viața.

Am observat atunci că, de îndată ce abordam domeniul material (sănătate, muncă, teritoriu), consultanții făceau referire la copilăria lor, la orașul natal, la relațiile cu surorile și frații lor și chiar la circumstanțele în care se născuseră.

În a doua secțiune apăreau părinții, ca formatori ai capacității de a crea și ai atitudinii sexuale a consultantului. Adeseori, creativitatea și sexualitatea părinților depindeau, la rândul lor, de relațiile avute de aceștia cu surorile și cu frații. Încetul cu încetul, am descoperit că unchii și mătușile materne și paterne jucau un rol crucial în viața consultantului, chiar și atunci când acesta nu îi cunoscuse.

În cea de-a treia secțiune, analizând sentimentele consultanților, am realizat treptat importanța celor patru bunici, la fel și a străbunicilor și a străunchilor. Toți acești strămoși le transmiseseră succesele și eșecurile lor emoționale părinților și, prin intermediul acestora, copiilor...

Ajungând la ultima secțiune, cea care privea domeniul intelectual, mi-am dat seama că ideile noastre erau formate în mare parte de concepțiile absurde și de moravurile învechite insuflate de străbunici. Fie că era vorba despre Tora, Noul Testament, Coran, texte budiste sau texte sacre ale oricărei alte religii, descopeream întotdeauna referirea la o carte sacră care stabilea regulile de conduită. Aceste reguli erau însă transmise și interpretate greșit de către preoți misogini sau însetați de putere.

Iată cum, din secțiune în secțiune, am ajuns să vizualizez pe covor arborele genealogic al consultantului. Entuziasmat de această descoperire, am abandonat covorul violet, am renunțat pentru moment la cărțile mele de tarot și m-am dedicat studierii arborelui genealogic al consultanților mei.

Le-am cerut să-mi povestească în detaliu despre familia lor și am înscris informațiile obținute într-o structură dreptunghiulară. Aceste informații erau, în general, următoarele: nume, prenume, date de naștere, date și circumstanțe ale decesului, căsătorii, adultere, divorțuri, boli, abuzuri, accidente, pierderi ale teritoriului (schimbări ale domiciliului, exil sau război), avorturi provocate și avorturi spontane, falimente, nedreptăți,

Scanned with OKEN Scanner

profesii, succese și recompense de tot felul, eșecuri. Și asta pentru toți ascendenții în linie directă până la străbunici. Nu încercam să merg mai departe decât în cazuri excepționale, pentru că memoria familială se diluează dincolo de a patra generație. Faptele devin vagi, se transmit fragmente de personalitate, imagini puține, câteva cuvinte... Este practic imposibil să găsim fapte certe în acest tumult. Fiecare dintre noi are opt străbunici și de fiecare dată când ne întoarcem cu încă o generație în timp acest număr se dublează: șaisprezece străbunici, apoi treizeci și doi, șaizeci și patru, o sută douăzeci opt, două sute cincizeci și șase, cinci sute doisprezece... După treizeci de generații, strămoșii noștri ajung la fabulosul număr de 1.073.741.824, adică mai mult de un miliard!

Experiența consultărilor mi-a arătat că inconștientul se structurează, cu rare excepții, pe un teren familial limitat la patru generații. Mai departe, arborele genealogic se cufundă în uitare.

Am descoperit, de asemenea, că întreaga familie, de la străbunici până la consultant, se comporta ca o unitate în care se ancorau toate problemele și calitățile consultantului. O persoană nu putea fi ajutată să se vindece fără a-i fi vindecată, odată cu ea, familia cuibărită în tenebrele inconștientului său. Așa cum soluția revelatoare dezvăluie o imagine fotografică, ieșeau la lumină repetiții uluitoare. Din generație în generație, numele se repetau, la fel și bolile, eșecurile, conflictele. Zonele de umbră deveneau, și ele, evidente: cutare membru al familiei, expulzat din clan, fusese izolat de orice transmisie. Unele secrete erau păstrate cu înverșunare. Rivalitățile dintre frați și surori săreau în ochi, pizmele, nevrozele de eșec, sentimentele de rușine, dezastrele, de asemenea... Dar arborele nu era doar un câmp de luptă și un loc al suferinței, ci ascundea în el și posibilități de realizare, valori morale și spirituale, resurse care permiteau înfruntarea dificultăților.

Arborele genealogic era atât o capcană, cât și o comoară.

Impactul acestei viziuni a fost atât de puternic în rândul consultanților mei, încât aceștia au decis să organizeze stagii pentru ceea ce eu numeam atunci **psihogenealogie**. Un grup mic de voluntari, incluzând câțiva terapeuți, psihologi și psihanaliști interesați de teoriile mele, a început să se reunească în 1980 pentru cursuri experimentale, în care comparam arborii unora cu ai altora.

Acest lucru ne-a permis să descoperim aspecte mai profunde ale capcanei familiale. De exemplu, programările. O naștere programată:

Scanned with OKEN Scanner

„Mama mea a avut primul ei copil la treizeci și șase de ani, eu am douăzeci și șase. Îmi mai rămân zece ani să mă bucur de viață." O lipsă de iubire programată: „Tatăl meu nu m-a iubit niciodată. Sunt ghinionistă și cu siguranță voi ajunge să trăiesc cu un bărbat egoist și indiferent." O moarte programată, pe care o găsim exemplificată chiar și în corespondența lui Freud: „Nu vă mirați dacă, la optzeci de ani și jumătate, ruminez la întrebarea dacă voi atinge vârsta tatălui și a fratelui meu, sau dacă o voi depăși pentru a ajunge la vârsta la care a murit mama mea."

Familia este un clan căruia vrem să-i aparținem, poate datorită naturii noastre de mamifere cu sânge cald, care mor dacă se separă de turma sau de hoarda lor. Temându-ne că vom fi excluși dacă ne diferențiem, repetăm erorile provenite de la strămoșii noștri. Dacă bunicul a fost bolnav de ficat, nepoții lui vor declara că au un ficat fragil, ceea ce indică apartenența lor la grup. Un stră-străbunic se întoarce din tranșeele războiului din 1914-1918 cu plămânii distruși de gaze și mulți dintre urmașii lui suferă de probleme pulmonare. O ascensiune socială care nu intră în planurile, conștiente sau inconștiente ale familiei, poate determina o persoană cu un succes deplin să adopte comportamente autopunitive. Îmi amintesc de un arbore genealogic în care un bunic, miner de meserie, murise cu craniul sfărâmat într-un accident: fiul și nepotul lui deveniseră amândoi frizeri.

Timp de mai bine de un an, am dedicat două weekenduri pe lună pentru predarea acestor cursuri. În același timp, începusem să găzduiesc, în fiecare miercuri, prelegeri gratuite care aveau să fie cunoscute în curând sub numele de „Cabaretul Mistic", mai întâi într-o mică încăpere de pe strada Malebranche, apoi la École des Mines (în anii 1980) și la Universitatea din Jussieu (în 1992) și, în sfârșit, în dojo-ul de karate al prietenului meu Jean-Pierre Vignau din Paris.

La scurt timp după aceea, în timpul unei vizite la Muzeul Rodin, o altă imagine a determinat direcția întrebărilor și experimentelor mele legate de arborele genealogic: descoperind grupul *Burghezii din Calais*, am intuit că familia (vii și morți) se organizează în inconștientul fiecăruia ca o sculptură.

Noi avem o percepție subiectivă asupra timpului și a spațiului, dependentă, și ea, de arborele nostru genealogic. De exemplu, câte femei se căsătoresc la vârsta la care mama lor s-a căsătorit pentru că simt că „a venit momentul"? Câți bărbați triumfă sau se ruinează la aceeași vârstă

Scanned with OKEN Scanner

ca tatăl sau bunicul lor? Unii se simt bătrâni la patruzeci de ani, alții se simt tineri la șaptezeci. Unii sunt mulțumiți să trăiască în treizeci de metri pătrați, alții, în trei sute. Unele spirite trăiesc izolate într-o insulă mentală mică și altele, într-o dimensiune mai vastă. Foarte puțini oameni trăiesc în eternitate și infinit, ba chiar niciunul. Limitele pe care le impunem imaginației noastre temporale și spațiale provin din moralitatea, religia, situația și nivelul de conștiință ale strămoșilor noștri. Dar acest spațiu interior în care ne aranjăm amintirile în ordine posedă un centru luminos care strălucește și se diluează pierzându-și treptat claritatea. Aceea e zona în care ne instalăm familia. Cei mai importanți membri își au locul în apropierea centrului și cei mai puțin importanți, spre periferia întunecată. La fel ca în tablourile din perioada medievală, îi reprezentăm pe cei care au exercitat puterea sau au împărțit multă dragoste cu o statură mai înaltă decât a celorlalți. Important este să descoperim unde anume ne situăm noi înșine. Suntem în centrul arborelui nostru? Suntem fructul lui esențial sau am fost împinși în tenebrele secundare? Cu toții suntem locuiți de o familie interioară. Această reprezentare se ordonează în funcție de prejudecățile noastre, de frustrările, dorințele și valorile morale care ne-au fost transmise.

Odată ce familia, reprezentată de cărțile tarotului, putea fi ordonată pe covorul violet, m-am gândit că ea ar putea fi reprezentată și într-un spațiu tridimensional. Prelegerile mele, care se desfășurau săptămânal, în fața unui auditoriu format din două-trei sute de persoane, mi-au oferit contextul ideal pentru acest experiment. Așa am inventat, încă din 1981, **teatralizarea arborelui.**

Desemnam un spectator la întâmplare și îi ceream să aleagă din public persoane care să-i reprezinte pe membrii familiei lui: frați și surori, părinți, bunici, străbunici. Apoi, să-i aranjeze pe scenă pentru a forma un grup: membrii absenți sau necunoscuți erau plasați la distanță; personajele importante sau dominante, cocoțate pe un scaun; umiliții, ghemuiți; cei cărora familia nu le acorda importanță și cărora nu li se mai știa decât numele erau plasați cu spatele; copiii născuți morți sau avortați erau reprezentați de o persoană culcată pe jos, în poziție fetală; cei care se iubeau stăteau strâns lipiți unul de altul; cei care se urau erau despărțiți sau așezați spate în spate. Și așa mai departe.

Odată grupul format, îi ceream consultantului să-și găsească poziția printre ei. Acela era momentul în care ieșeau la iveală problemele

Scanned with OKEN Scanner

de adaptare la familie, de excludere, preferințele părinților în privința unui frate sau unei surori, nevoia de a venera un anumit strămoș, considerat drept „singurul om merituos din familie" etc. Apoi, consultantul trebuia să vorbească cu fiecare dintre „actorii" arborelui său. Aceștia îi răspundeau aproape de fiecare dată corect, pentru că, mister inexplicabil, persoanele alese aveau întotdeauna ceva în comun, în istoria sau în caracterul lor, cu cele pe care trebuiau să le reprezinte. Astfel, o femeie care o întruchipa pe bunica moartă de cancer avea și ea o bunică bolnavă de cancer. Am ajuns la concluzia că inconștientul captează, într-un mod telepatic, romanul familial al fiecărui individ.

Experiența mea de regizor îmi permitea să orchestrez aceste sesiuni și să țin cont de fiecare dintre actorii de pe scenă. Înțelesesem, de asemenea, că orice reprezentare trebuie să conducă la o concluzie, pe cât posibil pozitivă. Așadar, odată format, arborele trebuia să primească o direcție pentru ca rolul jucat de consultant și de asistenții săi voluntari să nu fi fost în zadar. Așa am început să explorez un domeniu vast: acela al **vindecării arborelui**.

În cadrul acestor teatralizări, îi propuneam consultantului, după ce realizam problemele prezente în arborele său și nivelul de conștiință care îl guverna, să atribuie fiecărui membru al familiei ceva care îi lipsea: cei care muriseră prematur primeau o viață mai lungă; eșecurile erau înlocuite cu reușite; bolnavii primeau, în mod simbolic, sănătate; cei săraci și neiubiți, prosperitate și dragoste; exclușilor și absenților li se dădea un loc în familie. Mai târziu, aveam să realizez aceeași muncă și în privința propriului meu arbore genealogic, scriind *Arborele Dumnezeului spânzurat*.

Atent la distribuția personajelor în spațiu, care reflecta spațiul interior al consultantului, îi ceream apoi acestuia să reechilibreze pozițiile actorilor: să-i coboare pe cei supraînălțați, să îi ajute pe cei ghemuiți sau pe cei culcați la pământ să se ridice... astfel încât fiecare să ajungă la aceeași demnitate. La final, îi propuneam consultantului să ocupe în grup o poziție care îi permite să se simtă bine. După ce încerca mai multe poziții, consultantul ajungea întotdeauna să se plaseze între tatăl și mama lui. Încetul cu încetul, frații și surorile, unchii și mătușile, bunicii și străbunicii se reuneau în jurul acestui trio de bază. Foarte adesea, reprezentarea se încheia cu consultantul așezat în centrul unui grup adunat în jurul lui, unit într-o îmbrățișare generală.

Scanned with OKEN Scanner

După câțiva ani, mi-am dat seama că unii dintre foștii spectatori ai conferințelor sau cursurilor mele se autoproclamaseră „terapeuți ai arborelui genealogic" sau „psihogenealogi". Pentru că nu voiam să girez o presupusă profesie pornind de la ceea ce reprezenta deocamdată pentru mine doar o vastă temă de cercetare, n-am mai susținut seminarii sau conferințe publice pe acest subiect și mi-am continuat activitatea într-un mod mai privat. Am decis să primesc în fiecare zi câte un consultant pentru a-i construi arborele genealogic și a-i permite să și-l vindece.

Aș dori să comentez aici alegerea termenului de **consultant**, pe care îl folosesc atât pentru citirea tarotului, cât și pentru analiza arborelui genealogic. Refuz folosirea termenului de „pacient", care mi se pare rezervat domeniului medical și care, după părerea mea, în contextul unei relații terapeutice, are o conotație devalorizantă pentru persoana dornică să se realizeze. **A ne vindeca, psihologic vorbind, înseamnă a deveni noi înșine.** Un pacient este, prin definiție, pasiv; el nu poate aspira decât la îngrijirea lui, de către un medic sau un șarlatan. Un consultant este capabil să devină propriul său vindecător. El știe că, bine ghidat, își poate găsi pacea prin propriile sale eforturi. Un terapeut, în opinia mea, nu este un maestru orgolios, ci un ghid smerit.

Ședințele mele se desfășurau în felul următor: începeam prin a-i citi consultantului tarotul, ceea ce îmi permitea să evidențiez problema centrală. Apoi îi construiam arborele pe baza informațiilor adunate de el pentru ședință și analizam împreună aceste date. Odată memoria familială ordonată, foloseam o serie de statuete mici pentru a teatraliza arborele genealogic pe o masă rotundă. În general, erau suficiente cam douăzeci de figurine, dar acestea puteau fi mai multe în cazul unei familii numeroase. Odată constituit grupul familial, consultantul dialoga cu fiecare dintre personaje pentru a clarifica problemele relaționale. Utilizam și alte obiecte, cum ar fi un bulgăre de plastilină neagră pentru a simboliza cancerul de sân transmis de la bunică la nepoată, o mică sabie ruptă care simboliza eșecul intelectual al unei serii de trei generații incapabile să obțină o anume diplomă râvnită, sau un tub mic de vopsea roșie reprezentând refuzul sau desconsiderarea menstruațiilor în arborii misogini. Identificându-se, de asemenea, cu aceste obiecte, consultantul le făcea să treacă de la un personaj la altul.

În sfârșit, abandonând limbajul oral, îi propuneam consultantului să-și deseneze arborele pe o altă foaie (incluzându-se și pe el însuși), cu

Scanned with OKEN Scanner

forme abstracte și nonantropomorfe. Într-adevăr, se întâmplă frecvent ca interdicția de exteriorizare a pulsiunilor să ia, în copilărie, forma unor injoncțiuni verbale rostite de adulții educatori. Aceasta se poate traduce, atunci când consultantul ajunge la vârsta adultă, printr-o imposibilitate de a exprima în cuvinte anumite dorințe sau aspirații. Eliminând conceptele, noi desenăm ceea ce nu avem dreptul să vorbim. De exemplu, mama poate fi reprezentată printr-un cerc imens care ocupă jumătate din pagină, în timp ce tatăl slab sau absent este reprezentat printr-un pătrat foarte mic, plasat la mare distanță de ea. Figurile sunt unite de o formă fetală: consultantul își exprimă sentimentul de a nu fi încă născut pe deplin. La fel ca în cazul teatralizării arborelui, încheiam această sesiune de desen intuitiv cerându-i persoanei respective să reechilibreze formele pentru a obține un desen satisfăcător.

Aceste experiențe mi-au întărit ideea că structurile arborelui genealogic trebuie privite cu ochiul unui artist, capabil să surprindă miraculosul.

Scanned with OKEN Scanner

Clarificarea arborelui genealogic

Colectarea și organizarea informațiilor

În acest capitol, vom prezenta diverse modalități de a colecta informațiile și de a le organiza pentru a crea mai multe scheme simplificate ale arborelui genealogic, care vă vor permite ulterior să începeți analizarea lui.

Colectarea informațiilor este o etapă importantă. Cantitatea de informații precise va depinde de mulți factori: vârsta (un arbore „tânăr" oferă mai mulți martori vii), țara sau țările în care familia își are rădăcinile (informațiile disponibile diferă în funcție de regiuni, societate și culturi) și particularitățile familiale ale arborelui (mai mult sau mai puțin predispus să transmită informații, mai mult sau mai puțin marcat de doliu și violență, mai mult sau mai puțin încărcat de secrete). Oricare ar fi situația, este vorba despre strângerea tuturor informațiilor posibile, pentru a avea o viziune clară în privința a ceea ce poate fi cunoscut și a ceea ce scapă, și va scăpa mereu, dorinței noastre de cunoaștere obiectivă.

Odată finalizat acest aspect, vom putea începe un travaliu mai intuitiv de scoatere la suprafață a unor informații inconștiente (unii le-ar putea numi „imaginare" sau „fictive") care își vor găsi și ele locul în analiză, la momentul potrivit. Aceste informații, amintiri sau invenții subiective nu pot interveni decât atunci când cadrul arborelui „real" a fost pus la punct: așa cum am menționat deja, este vorba despre a permite celor două instanțe ale creierului nostru, mintea rațională și mintea intuitivă, să dialogheze în bună armonie.

Următoarea etapă va consta în reprezentarea arborelui în mai multe moduri, pentru a nu fi tributari unei reprezentări anume. Vom înscrie mai întâi datele într-o schemă dreptunghiulară și rațională care clarifică poziția fiecăruia în filiație și apoi vom aborda reprezentări mai organice și mai intuitive care reflectă concepția noastră despre această familie în momentul începerii travaliului de conștientizare. Ne vom confrunta

Scanned with OKEN Scanner

astfel cu mai multe imagini ale arborelui, care vor evolua pe parcursul călătoriei noastre.

Colectarea informațiilor

Apar trei dificultăți principale pe care trebuie să le acceptăm și să le depășim:

- **Lipsa informațiilor obiective**: oricare ar fi eforturile noastre, nu vom cunoaște niciodată „întregul adevăr", pentru că multe urme materiale obiective au fost șterse de trecerea timpului. Acest lucru este valabil pentru toate familiile și toate culturile.
- **Rezistența familială**: martorii vii nu pot sau nu vor să-și reamintească din pudoare, rușine, oboseală, pierderea memoriei, negare etc. Sau, dimpotrivă, unii membri ai familiei sunt atât de dornici să povestească încât narațiunea lor subiectivă, în mod cert inexactă, devine adevărul oficial al arborelui..., dar nu neapărat adevărul care ne permite să avem o viziune echilibrată asupra filiației. Memoria familială se bazează pe o serie de mituri și legende care sunt tot atâtea minciuni mai mult sau mai puțin deliberate, menite să consolideze coeziunea clanului. De exemplu, unui copil i se spune că sosirea lui pe lume „a decurs foarte bine" când, de fapt, el s-a născut cu ajutorul forcepsului, prematur sau la capătul unui travaliu de două zile. Un alt mit comun: când o persoană este chestionată despre copilăria ei, aceasta răspunde: „Am fost iubit(ă)" și oferă o imagine idilică a relațiilor de familie, deși, în realitate, relațiile au fost marcate de o serie de carențe și de abuzuri. Orfanii sau copiii nelegitimi își făuresc frecvent mitul unei origini nobile; o femeie al cărei tată și-a pierdut toți banii la jocuri de noroc poate inventa un mit potrivit căruia acel bărbat a fost un sfânt care și-a donat toți banii nevoiașilor; sau o persoană care a pactizat cu forțele de opresiune în timpul unui război poate fi prezentată, odată pacea reinstalată, ca făcând parte din rezistență etc.
- **Propria noastră rezistență**: într-un fel sau altul, arborele, chiar în forul nostru interior, refuză să cedeze anumite informații. Dacă descoperim un adevăr, un fapt necunoscut care se lovește de această rezistență și pe care omitem să-l înregistrăm, s-ar putea ca el să se estompeze ca și cum nu ar fi fost niciodată decât un vis. „Uităm"

Scanned with OKEN Scanner

sau „pierdem" atunci detalii prețioase, anumite demersuri ni se par insurmontabile, refuzăm neîncetat adresarea unor întrebări, ne imaginăm că o investigație prea aprofundată ar putea pune în pericol sănătatea fizică și psihică a persoanelor pe care vrem să le interogăm etc.

Aceste trei obstacole vor fi întotdeauna prezente într-o oarecare măsură. Dar cu calm și perseverență, putem învăța multe lucruri despre arborele nostru genealogic și tocmai despre aceasta este vorba în faza de culegere a informațiilor: despre circumscrierea a tot ceea ce este omenește posibil de știut. Prudență, luciditate și metodă înainte de toate. Într-o a doua fază, putem folosi imaginația sau amintirile inconștiente, dar nu înainte de a fi clarificat toate informațiile obiective disponibile.

Să luăm un caz extrem: acela al unui orfan, care crede că nu are cum să-și stabilească arborele genealogic. În realitate, această persoană are mai multe posibilități decât ne imaginăm la prima vedere.

Pe de o parte, persoana în cauză posedă **un arbore educator** și poate stabili genealogia oamenilor care s-au ocupat de ea. Genealogia părinților adoptivi are sens pentru copilul adoptat, pentru că el a devenit un membru al familiei. Atunci când individul a fost educat de mai multe persoane sau instituții succesive, el trebuie să se întrebe: „Cine a jucat cel mai mult pentru mine rolul mamei, al tatălui, al fraților și surorilor? Cine i-a reprezentat pe bunicii mei materni și paterni?"

Se întâmplă frecvent ca secretele de familie sau suferințele tăinuite din genealogie să conducă la sterilitatea unui cuplu. Adopția devine atunci un act considerat ca fiind salvator, existând posibilitatea ca nici copilul și nici părinții să nu dorească cercetarea în profunzime a acestei genealogii care riscă să dezvăluie diverse suferințe.

Atunci când un copil este crescut într-o instituție, el este marcat de credințele și de obiceiurile culturale ale membrilor acestei instituții și poate fi considerat, așadar, drept moștenitorul lor involuntar, în bine și în rău.

De altfel, orice persoană posedă un **arbore genetic**, chiar dacă are puține informații despre arborele în cauză sau deloc. Culoarea ochilor, tipul etnic, pilozitatea, înălțimea, eventual anumite particularități sau boli genetice pot fi indicatori valoroși. Dacă am fost adoptați într-un anumit moment sau loc, trebuie să căutăm în istorie, în geografie, în sociologie, indicii care să ne permită construirea unor scenarii plauzibile. De exemplu, un copil lăsat în Asistență publică în timpul celui de-Al

Scanned with OKEN Scanner

Doilea Război Mondial poate să fi fost rodul unui adulter pe care mama a dorit să-l ascundă soțului ei, aflat în captivitate. Dacă adopția a avut loc într-o țară străină, trebuie văzut ce legături existau la vremea aceea între țara de naștere și țara de adopție.

Exemplu: Un bărbat care fusese adoptat în Indochina franceză în perioada colonială și care avea evidente trăsături eurasiatice. Bărbatul știa că mama lui era vietnameză și că ea îl încredințase unui orfelinat „pentru că nu se putea ocupa de el". Părul abundent de pe spatele mâinilor lui indicau un amestec al genelor sale asiatice cu genele occidentale, dar bărbatul nu încercase niciodată să afle cine este tatăl său. Faptul de a recunoaște că tatăl lui a fost, după toate probabilitățile, un colonist sau un soldat francez, îl obliga să ia în considerare mai multe presupuneri dureroase: că acesta a abandonat-o pe mama lui când ea era însărcinată sau că el ar putea fi rezultatul unui viol. Această perspectivă l-a determinat ulterior să-și reconsidere propriul rol de bărbat și de tată, valorile, simțul responsabilității și propria bărbăție, afectată de o vinovăție până atunci inconștientă: „Mama mea a fost victima tatălui meu, eu nu trebuie să fiu ca acest bărbat". Toate acestea fiind ascunse sub afirmația inițială: „Nu știu nimic, sunt orfan."

În sfârșit, o persoană orfană care deține puține informații despre familia ei de origine are adesea un **arbore imaginar** la care a visat în copilărie: o genealogie asemănătoare cu un basm, în care ea se imaginează drept descendenta unei familii bogate, rodul unei iubiri interzise între un nobil și o femeie de rând, sau invers. În realitate, acest arbore este adeseori versiunea infantilă idealizată a unei drame presimțite: viol, prostituție, incest... În imaginarul obișnuit, copilul este abandonat de mamă, iar mama e abandonată de tată. Uneori, aceste reverii acoperă, de asemenea, amintiri uitate sau informații reprimate.

Într-un fel, atunci când abordăm lacunele din arborele nostru, este util să ne comportăm ca și cum am fi orfani. Și noi avem un arbore educator (care se confundă cu ideologia dominantă a familiei, cu ceea ce vrea aceasta să spună despre ea însăși), un arbore genetic (cel care ne generează sexual, cu cortegiul lui de secrete, printre care cele mai frecvente sunt avorturile ascunse și paternitățile ilegitime) și un arbore imaginar (cel care trăiește în fantezia noastră individuală: „Tata este cel mai puternic din lume", „Mama mea este cea mai frumoasă", „Mi-aș fi dorit să fiu copilul cutărei persoane celebre" etc.).

Scanned with OKEN Scanner

În practică, iată elementele pe care e necesar să le colectăm pentru a ne studia arborele genealogic. Aceste informații trebuie să includă, pe cât posibil, toți ascendenții direcți (străbunici, bunici și părinți), precum și pe noi înșine, pe frații noștri și pe surorile noastre.

Notarea numelor și a tuturor prenumelor purtate de membrii arborelui

Prenumele este suma sunetelor prin care suntem identificați. Prin urmare, prenumele este un element cheie al identității noastre dobândite, de care pot fi atașate diverse maledicții (ni se dă prenumele unei persoane bolnave, moarte, nebune, neiubite…) și proiecții (purtăm numele unei anumite persoane, pentru a duce mai departe munca ei, pentru a înfăptui ceea ce a rămas neînfăptuit de ea etc.). În funcție de cultură, copilul care se naște primește unul sau mai multe prenume. În numeroase societăți, copilul poartă prenumele bunicilor, cele ale nașului sau ale nașei lui sau chiar cele ale părinților. În perioada franchistă, în Spania, adăugarea prenumelui Maria pentru fete era obligatorie, în acord cu un sistem politic și social care limita femeile la rolul de soție și mamă, în cea mai strictă tradiție catolică. Toate aceste elemente trebuie luate în considerare și nu minimalizate: prenumele dezvăluie ceva din transmiterea inconștientă care acționează în familie, așa cum vom vedea în detaliu mai târziu.

Precizarea datelor importante (nașteri, căsătorii și decese)

Putem să ne interesăm, de asemenea, de data sau de perioada în care s-au cunoscut partenerii cuplului, de circumstanțele acestei întâlniri și să verificăm dacă data căsătoriei este anterioară sau ulterioară momentului în care a fost conceput primul copil al cuplului.

De fapt, e vorba despre circumscrierea existenței fiecăruia pentru a putea avea o imagine schematică și concretă în același timp: „La ce vârstă au murit strămoșii mei? Câți ani aveau când s-au căsătorit? Au existat nașteri în afara căsătoriei? Cine era cel mai în vârstă dintre frați, cine era cel mai tânăr? La ce vârstă și-a pierdut tatăl sau mama cutare persoană?“ etc.

Adeseori, avem tendința de a-i privi pe membrii familiei noastre încremenindu-i în etatea sau în rolul în care i-am cunoscut atunci când eram copii. E posibil însă ca acea bunică drăguță și blajină de șaizeci de ani pe care o știam noi să fi fost, pentru tatăl nostru sau pentru mama noastră,

Scanned with OKEN Scanner

o mamă dură, explozivă, autoritară sau isterică, a cărei personalitate nu are nicio legătură cu „bunicuța" cunoscută de noi. La fel, dușmăniile sau rivalitățile infantile între frați și surori se inversează uneori la vârsta adultă, și fratele mai mic detestat de tatăl sau de bunicul nostru poate să fi devenit un membru al familiei întotdeauna binevenit la masă. Dar, chiar dacă dușmănia este rezolvată la vârsta adultă, urmele acestui conflict infantil poate să fi marcat arborele genealogic într-un mod care ne afectează direct. De exemplu, atunci când un tată sau o mamă proiectează un frate sau o soră rivală asupra propriului său copil. De asemenea, se întâmplă frecvent ca primul copil dintre frați să fie conceput înainte de căsătoria părinților săi și, chiar dacă nu este un secret familial propriu-zis, acest lucru nu e niciodată menționat; compararea datei căsătoriei cu data nașterii copilului face posibilă restabilirea realității faptelor.

Clarificarea cauzelor sau a circumstanțelor deceselor

Dincolo de un diagnostic medical precis, precum și în cazul unui accident, se pune problema obținerii unei imagini cât mai exacte despre „ceea ce s-a întâmplat". Moartea rămâne, în societatea noastră, un tabu major. Cu atât mai mult atunci când e vorba despre o moarte prematură sau accidentală. Când un membru al arborelui și-a pierdut viața într-un accident de mașină, este important să știm cine conducea, care au fost circumstanțele accidentului. În cazul în care persoana decedată se afla la volan și nu s-a produs nicio coliziune, de exemplu, e posibil ca moartea ei să fi fost parțial resimțită ca o sinucidere de către rudele sale. Dacă, dimpotrivă, o altă persoană este responsabilă pentru accident, moartea se apropie mai mult de o crimă, cu un vinovat desemnat sau nu.

În cazul persoanelor vârstnice, a căror viață ne este puțin cunoscută, se întâmplă adesea ca circumstanțele în care au murit ele să ne ofere informații despre caracterul lor, rănile lor secrete, nivelul lor de conștiință. Așa cum, în China Antică, un om de bine se străduia să recite, cu ultima suflare, un poem final prin care să fie evocat de rudele lui, tot așa putem spune că modul în care murim este ultimul nostru poem, ultimul nostru mesaj către generațiile următoare.

Notarea numărului de copii, pentru fiecare cuplu

De câte ori a fost gravidă fiecare femeie? Câți copii din rândul fraților sunt în viață, câți copii morți, câte avorturi provocate, câte avorturi

Scanned with OKEN Scanner

spontane? Aceste informații sunt uneori mai greu de obținut, dar multe femei, mai numeroase decât am putea crede, sunt, de fapt, dispuse să vorbească despre sarcinile lor întrerupte sau nu în mod voluntar.

Fiecare copil conceput există în inconștientul familial ca un membru al ansamblului fraților, chiar dacă el nu a trecut de stadiul fetal. Un copil mort sau avortat este adeseori transformat, în mintea mamei lui sau a altor membri ai familiei, într-un „înger" sau în potențial salvator de neîntrecut. Acesta este motivul pentru care avorturile provocate, avorturile spontane și moartea prematură a unuia sau a mai multor copii pot avea un impact psihologic asupra restului fraților, mai ales dacă mama nu a avut timpul sau mijloacele emoționale de a efectua doliul.

Notarea profesiilor fiecăruia

Mizele recunoașterii sociale, ale depășirii sau ale reproducerii modelelor parentale și problema nivelului de viață își vor găsi cheia în aceste informații. În cazul femeilor casnice, este important să cunoaștem circumstanțele maternității lor (cu sau fără ajutor menajer la domiciliu, cu sau fără muncă în paralel etc.). De asemenea, se poate dovedi interesantă prezența unei discrepanțe între vocația declarată sau studiile întreprinse și profesia prin care o persoană și-a câștigat existența.

Investigarea evenimentelor marcante ale vieții strămoșilor

Călătorii importante, exiluri, accidente, vocație religioasă, încarcerare, războaie, boli, handicapuri, succese însemnate sau ruinări, povești paralele de dragoste consumate sexual sau nu, apartenență politică... Arborele genealogic este, de asemenea, un portret socio-profesional al familiei: ce concepție despre lume, despre bani, despre relațiile sociale, muncă ne-a fost lăsată moștenire? Ce concepție păstrează arborele nostru despre noroc și despre ghinion, despre sănătate, despre forță și despre slăbiciune? Este util să redactăm o scurtă biografie a fiecăruia dintre membri, ca și cum am vrea să rezumăm în scris evenimentele majore ale existenței sale, pentru a caracteriza liniile de forță care ne manevrează destinul: suntem moștenitori ai unei tradiții profesionale? Sau, dimpotrivă, ni se cere să reparăm o nedreptate socială? Suntem bântuiți de perspectiva unei ruinări, a unei epidemii care a avut loc în trecut? Ce idee avem despre exil, în funcție de starea „nomadă" sau „sedentară" avută de arborele nostru?

Toate aceste întrebări își vor găsi răspunsuri mult mai clare dacă ne străduim să reconstituim parcursul tuturor membrilor arborelui și nu

Scanned with OKEN Scanner

doar pe acela al unor „eroi" pozitivi sau negativi, precum unchiul care a făcut avere în America, mătușa prostituată moartă în mizerie sau bunicul remarcabil, respectat, primar al satului natal. Există adeseori câteva personaje marcante care atrag toată atenția familiei, dar trebuie să avem grijă să completăm întregul tablou.

Conturarea unei imagini de ansamblu asupra relațiilor dintre membrii aceleiași familii

Ne referim aici în special la rivalitățile sau la relațiile privilegiate dintre frați și surori, părinți și copii. Deși considerate drept tabuuri în unele familii, aceste legături există: solidaritate, complicitate sau conflict între părinți și copii și printre membrii ansamblului fraților. Manifestarea unor afinități elective este inevitabilă în cadrul familiei.

Rețelele de preferințe și de conflict sunt o dinamică de bază a celulei familiale. Suntem conștienți, în general, de legăturile și de opozițiile care operează în propria noastră copilărie. Este crucial să putem înțelege, în copilăria părinților și a bunicilor noștri, care erau „favoriții" și „neiubiții", „bunii" și „răii", și ce rol a avut de jucat fiecare în economia familiei.

Luarea în considerare a circumstanțelor istorice (război, revoluție...)

Atunci când acestea au marcat puternic arborele, este necesar să le acordăm o oarecare atenție pentru a înțelege modul în care societatea interacționează cu arborele. Dacă arborele a suferit războiul din 1914-1918 în Franța, este bine să avem o idee despre condițiile de viață din tranșee, despre practica gazărilor, despre modul în care își organizau existența familiile private de tată sau de fratele mai mare, sau despre inegalitățile între diferite regiuni. De exemplu, în Corsica, tații familiilor cu mai mult de cinci copii nu erau scutiți de luptă și soldații corsicani aveau permisie o dată la un an, în timp ce restul francezilor se puteau întoarce acasă la fiecare trei luni: această traumă de inegalitate a avut un impact de durată asupra societății corsicane și a dus, într-o oarecare măsură, la revendicarea identitară însoțită de violențe din anii 1970.

Includerea altor elemente

Dacă una sau mai multe persoane au avut o influență decisivă, în ciuda absenței unei legături de sânge a lor cu filiația, este bine să notăm

Scanned with OKEN Scanner

existența acestora: preot, prieteni de familie, șef, amant sau amantă, căsătorii târzii etc. Putem nota, de asemenea, nașii și nașele, dacă aceștia au avut o influență hotărâtoare asupra copilului.

Dacă ne aflăm în posesia ansamblului acestor date (ceea ce nu se întâmplă niciodată), am putea să ne privim arborele din perspectiva unui documentarist sau a unui romancier atotștiutor, capabil să observe toate personajele din saga lui, în condițiile reale ale copilăriei și adolescenței lor, ale bucuriilor și ale luptelor lor de adulți, ale maturității și ale bătrâneții lor, mai mult sau mai puțin fericite. Ambiția noastră e să ne apropiem cât mai mult de această perspectivă largă pentru a reuși să ajungem la o înțelegere clară a tuturor elementelor formării noastre.

Printre sursele disponibile pentru această anchetă, putem cita:

- Documentele rămase în posesia noastră (cărți de identitate, corespondență, livrete militare, diplome, rapoarte școlare, jurnale intime, memorii...).
- Tablourile, fotografiile sau filmele, care ne oferă informații și în privința corpolenței, a stării de spirit aparente, a asemănărilor fizice, a frumuseții sau a urâțeniei celor dispăruți.
- Livrete de familie și registre de stare civilă.
- Mormintele din cimitire, care sunt marcate de obicei cu nume și date. În unele cazuri, arhivele ziarelor locale.
- Toate resursele internetului, inclusiv rețelele genealogice existente în multe țări, asociațiile cu arhivele lor etc.
- Conversații cu membrii familiei sau cu rude.

Cercetarea directă prin interogarea părinților, verișorilor, unchilor și mătușilor, precum și a prietenilor de familie, reprezintă adeseori cea mai bună resursă.

Când persoanele care dețin aceste informații sunt reticente în a le furniza, le putem adresa totuși întrebări obiective și detașate de aspectele emoționale, care nu necesită un răspuns personal:

- „La ce dată a avut loc acest eveniment?"
- „Ce vârstă avea acea persoană când s-au născut copiii ei?"
- „Cum funcționa această relație?"
- „Profesia tatălui tău era foarte acaparantă sau îi lăsa timp liber?"

Scanned with OKEN Scanner

- „Cum era împărțită acea casă? Exista o cameră pentru fiecare copil?"

De asemenea, putem reformula întrebările mai personale, astfel încât ele să nu pară inoportune. În loc de: „Care era preferatul mamei?", putem întreba: „Vreunul dintre voi avea afinități speciale cu mama voastră?"; În loc de: „Cum se înțelegeau părinții tăi", putem întreba: „Ce tip de cuplu formau ei? Ce-i ținea uniți? Care erau valorile lor comune?"

Atunci când o persoană nu dorește să vorbească despre unele evenimente trecute, se cuvine să-i respectăm pudoarea. Putem insista totuși pentru a obține informații obiective, legate de date și locuri, la fel și de circumstanțele unor evenimente relevante (călătorii, accidente, spitalizări...).

Adeseori, traumele arborelui sunt indicate într-un mod foarte vag, pentru că, la momentul accidentului, al producerii falimentului, al exilului, al agoniei sau al doliului, păstrarea tăcerii asupra faptelor respective era o modalitate de a suferi mai puțin. Dar zece, douăzeci sau treizeci de ani mai târziu, este important de știut, de exemplu în cazul unei morți survenite în urma unui accident de circulație, cine conducea mașina, cine pare să fi fost vinovat de accident, dacă persoana a murit pe loc, cine a descoperit-o etc. A menține neclaritatea înseamnă a întreține o suferință care nu ne mai aparține și care, dacă nu e exprimată o dată pentru totdeauna, acționează asupra noastră într-un alt fel (ca o fobie, o rușine, o credință etc.). Pentru inconștient, și în special pentru partea infantilă a ființei, o moarte prematură, violentă sau accidentală este rememorată ca o sinucidere („Persoana în cauză s-ar fi putut salva dacă..."), ca un abandon („Cum de el sau ea nu a avut puterea să trăiască pentru mine? Nu mă iubea suficient?") sau ca o crimă (cu un vinovat: de exemplu, în cazul unei femei care a murit în timpul nașterii, vinovatul ar fi ori copilul, ori tatăl care l-a zămislit, ori medicul incompetent).

Așadar, chiar și lacunele arborelui ajung să ne furnizeze informații: ele dezvăluie întotdeauna o lipsă de transmitere (lipsă de informații, lipsă de iubire, lipsă de conștiință etc.) între unul dintre părinții sau bunicii noștri și strămoșii lui.

În Egiptul Antic, un faraon tiranic sau nedrept nu era pedepsit prin uciderea lui, ci prin ștergerea numelui său de pe stelele de piatră: cu alte cuvinte, era șters din istorie. La fel, într-un conflict afectiv, cei considerați vinovați sunt pedepsiți prin omiterea transmiterii numelui lor sau a altor informații către descendenți.

Scanned with OKEN Scanner

Schema dreptunghiulară

În general, după colectarea tuturor acestor informații, ne trezim în fața unui teanc de foi volante, mai mult sau mai puțin lizibile, de fotografii îngălbenite, de scrisori, de documente diverse, care pot părea imposibil de gestionat prin însăși abundența lor. E bine să le organizăm atunci într-o schemă lizibilă care rezumă și grupează aceste date sub o formă ce poate fi cuprinsă dintr-o singură privire.

Pentru aceasta, fiecare personaj al familiei trebuie să aibă propria lui casetă, în care vom putea nota lizibil cele mai importante informații despre el:

- Numele și prenumele.
- Data nașterii.
- Profesia sau ocupația principală și sursele de venit: de exemplu, o persoană înscrisă ca „inginer" își câștigă probabil existența exercitându-și meseria. În schimb, dacă un frate, de pildă, este „chitarist", dar trăiește în principal din banii dați de părinți, trebuie să menționăm acest lucru și să-l diferențiem de o activitate artistică remunerată. La fel și în cazul soțiilor casnice, indiferent dacă ele au încetat să muncească la cererea soțului sau din alte motive: în contractul cuplului, ocupația lor corespunde unui serviciu. Alt exemplu: o persoană care beneficiază de o pensie de invaliditate este susținută financiar de stat. Trebuie să schematizăm de o manieră clară atât modul în care o persoană își petrece zilele, cât și acela al subzistenței ei în lumea materială, cele două nefiind neapărat legate.
- Statutul marital: vom marca cu semnul ∞ cuplurile căsătorite, cu ~ pe cele care trăiesc în uniune liberă, cu ⚮ divorțurile, cu ⚰ sau ⚱ văduvia, cu semnul ⚯ separarea unui cuplu aflat în uniune liberă.
- Relațiile importante: unele merită să fie notate, cum ar fi o despărțire care a dus la o lungă perioadă de celibat, sau existența unei amante în cazul unui bărbat căsătorit, sau o nouă căsătorie după văduvie...
- Pentru frați și surori, mătuși și unchi: putem nota numărul și chiar prenumele copiilor lor. Pentru restul arborelui, fiecare are o casetă desemnată. Avorturile vor fi înregistrate cu ▼, iar sarcinile pierdute, cu ⭳. Persoanele rămase fără descendență vor purta semnul ■.
- Bolile sau accidentele marcante.

Scanned with OKEN Scanner

- Cauza și data decesului: moartea poate fi semnalată printr-o cruce, de dimensiuni normale dacă a survenit târziu și a fost naturală, și mai mare, dacă a fost prematură sau violentă.

∞	Căsătorie	■	Fără copii
~	Uniune liberă	▼	Avort
⚮	Divorț	‡	Avort spontan
⚯	Separare		
⚮ sau ⚯	Văduvie		

Simbolurile sugerate vă vor ajuta să vă reperați în exemplele de arbori genealogici cu care vom ilustra această carte. Desigur, sunteți liberi să vă făuriți propriile simboluri, mai ales dacă aparțineți unei culturi sau unei religii pentru care crucea, de exemplu, nu este un simbol adecvat.

Pentru a aloca fiecărui membru al familiei un spațiu care să îi corespundă și pentru a crea o diagramă în care toți membrii familiei sunt în relație, folosim o schemă dreptunghiulară inspirată din covorul magic al țiganilor și din forma cărților de tarot.

Schema de bază

<table>
<tr><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td colspan="2">Străbunici materni</td><td colspan="2">Străbunici paterni</td></tr>
<tr><td colspan="2">Străunchi și strămătuși materne</td><td colspan="2">Străunchi și strămătuși paterne</td></tr>
<tr><td>Bunică maternă</td><td>Bunic matern</td><td>Bunică paternă</td><td>Bunic patern</td></tr>
<tr><td>Unchi și mătuși materne</td><td colspan="2">Mamă</td><td>Tată</td><td>Unchi și mătuși paterne</td></tr>
<tr><td colspan="4">EU
și ansamblul fraților mei</td></tr>
</table>

Scanned with OKEN Scanner

După cum vedem, ramura maternă este întotdeauna la stânga ramurii paterne. Această dispunere respectă orientarea în oglindă sugerată de tarot (și de multe alte reprezentări religioase sau simbolice occidentale), care plasează femininul matern la stânga noastră și masculinul patern la dreapta noastră. Cel mai frapant exemplu este arcanul XX, Judecata, care reprezintă o naștere sau o renaștere, ființa nouă apărând în centru între o femeie plasată în stânga cititorului și un bărbat plasat în dreapta sa. Fiecare dintre membrii arborelui genealogic se află, așadar, în poziția acestui personaj central, între mama sa în stânga și tatăl său în dreapta.

În mod ideal, ansamblul fraților fiecărui membru al familiei ar trebui să fie plasat lângă el, așa cum este cazul unchilor și al mătușilor. Din rațiuni practice, am așezat străunchii și strămătușile deasupra bunicilor, dar puteți adăuga pe foaia voastră o mică secțiune laterală pentru fiecare dintre bunici și să înscrieți în ea ansamblul fraților săi. În acest caz, străbunicii se află chiar deasupra bunicilor.

Fiecare generație își găsește locul pe un etaj al acestui dreptunghi.

Primul etaj: eu și frații mei

La acest etaj, plasăm frații și surorile în ordinea vârstei (de la cel mai vârstnic la cel mai tânăr, de la stânga la dreapta), fiecare într-o casetă de aceeași dimensiune. Prin **frăție**, înțelegem ansamblul fraților și surorilor din partea paternă și/sau maternă, vii sau morți, inclusiv copiii nenăscuți (avorturi provocate și avorturi spontane), precum și frații adoptivi.

Avorturile, sarcinile pierdute și copiii născuți morți sunt inserați în locul care le corespunde, într-o casetă mai îngustă. Un copil mort care ocupă un loc important în imaginarul familial trebuie să figureze într-o casetă numai a lui, marcată cu o cruce și cu menționarea vârstei, a datei și, dacă este posibil, a cauzei morții.

Dacă există surori sau frați vitregi, apar două posibilități: fie aceștia au fost crescuți împreună, caz în care vor fi înscriși într-o casetă de aceeași

Scanned with OKEN Scanner

dimensiune ca a restului fraților; fie au fost crescuți separat (din motive psihologice, geografice sau din cauza diferenței de vârstă) și atunci trebuie menționați într-o casetă mai îngustă.

Aceeași remarcă în cazul surorilor și fraților adoptați.

Un copil unic are, așadar, „tot locul" pentru el, pe când o frăție foarte numeroasă impune câte o casetă mică pentru fiecare dintre frați.

Din momentul în care sunt reprezentate într-un mod atât de clar, diferențele dintre aceste tipuri de frății devin evidente.

Nivelul frăției va determina într-o mare măsură concepția noastră despre spațiu, despre teritoriu, despre partea care îi revine fiecăruia în viața cotidiană: acest prim mediu este cel în care **învățăm să trăim**, chiar să supraviețuim sau să luptăm pentru a ne **găsi un loc**. Arborii genealogici de mai jos ilustrează patru cazuri tipice:

- Arborele lui Maria-Jesus (p. 89): cazul copilului unic care are „tot spațiul" pentru el însuși.
- Arborele lui Carmen (p. 90): frăția este numeroasă, chiar supranumeroasă. Mama s-a recăsătorit după ce a rămas văduvă, iar diferența de vârstă între primul și ultimul copil este de douăzeci de ani: putem spune că primul copil și „mezinul" nu au avut aceiași părinți, nici aceeași mamă, pentru că situația a evoluat foarte mult între copilăria unuia și copilăria celuilalt. În plus, Carmen ilustrează cazul copilului „de substituție", adică al celui născut după unul mort, care primește prenumele mortului.
- Arborele lui Roberto (p. 91): mama a avut, înainte de fiecare naștere, un avort spontan, un avort terapeutic sau o sarcină extrauterină; toți copiii au fost astfel precedați de o fantomă, ceea ce s-ar putea explica parțial prin faptul că mama lui Roberto provine dintr-o uniune extraconjugală și nu este deci „fiica tatălui ei", lucru neștiut de ea până la nașterea celui de-al treilea copil.
- Arborele lui Jean-Paul (p. 92): o frăție formată din doi membri, cu vârste foarte apropiate, în care frații își împart „un loc pentru doi". Această falsă gemelitate rezonează cu faptul că bunica maternă al lui Jean-Paul s-a căsătorit succesiv cu doi frați: primul dintre ei a murit de tuberculoză la trei ani după căsătorie, lăsând-o fără copii, femeia căsătorindu-se apoi cu al doilea frate, cu care a avut copii.

Scanned with OKEN Scanner

Al doilea etaj: părinții mei cu frații și surorile lor

Pornind de la acest nivel, arborele se subdivide în două jumătăți: în stânga, arborele matern; în dreapta, arborele patern.

În caseta corespunzătoare fiecăruia dintre cei doi părinți ai noștri, trebuie menționate evenimentele marcante ale existenței proprii: dacă, de exemplu, mama mea și tatăl meu s-au despărțit când eu aveam doi ani, și mama s-a recăsătorit, tatăl meu vitreg va fi notat ca un mariaj suplimentar în caseta mamei mele, chiar dacă el a fost mai important pentru mine în existența mea de copil decât tatăl meu biologic. Între casetele celor doi părinți vor figura data căsătoriei și cea a divorțului (și/sau a despărțirii). (Vezi arborele lui Carmen.)

În schimb, dacă am crescut cu un tată adoptiv sau cu un presupus tată, despre care am descoperit mai târziu că nu ne este tată biologic, dar pe care l-am crezut tatăl nostru (e valabil și în cazul mamei), trebuie să împărțim caseta părintelui printr-o linie oblică care indică această dublă înrudire. Eventual, vom putea face același lucru și în ceea ce-i privește pe bunici.

Tatăl educator va fi în triunghiul inferior (în contact cu copiii) și tatăl biologic, în triunghiul superior (în contact cu mama, care a păstrat secretul). Evident, vom proceda în același mod și în cazul, mai rar, în care mama care crește copilul nu este și mama biologică. (Vezi arborele lui Roberto.)

Atunci când unul dintre părinți este complet necunoscut, notăm în casetă puținele informații reale sau presupuse pe care le avem despre el (comentarii, amintiri, ipoteze). Putem adopta atunci un cod de culoare pentru a diferenția informațiile obiective de cele ipotetice. (Vezi arborele lui Maria-Jesus).

În dreptul fiecăruia dintre părinți, o casetă longitudinală servește la înregistrarea unchilor și a mătușilor în ordinea nașterii (cei mai vârstnici în partea de sus, cei mai tineri în partea de jos). Părintele nu apare menționat și aici, printre frații lui, dar rangul ocupat de el în rândul acestora trebuie indicat în paranteză în dreptul prenumelui său.

Dacă părinții au avut frați vitregi sau frați adoptivi, care nu au crescut împreună cu ei, aceștia sunt notați separându-li-se eventual numele de al restului fraților printr-o linie punctată.

În cazul, mai puțin rar decât am crede, în care un copil descoperă că cei pe care îi considera părinții lui îi sunt, de fapt, bunici și că sora cea

Scanned with OKEN Scanner

mare îi este mamă biologică, vom stabili o schemă prealabilă și simplificată a arborelui „oficial", în care bunicii țin loc de părinți, și vom lucra pe arborele adevărat, de unde tatăl biologic a dispărut, în general. Munca va consta, în mare parte, în recuperarea informațiilor referitoare la familia paternă. (Vezi arborele lui Maria-Jesus).

Sexualitatea părinților noștri este actul fondator care ne generează. Așa cum Freud și întreaga știință a psihanalizei au stabilit, complexul oedipian stă la baza oricărei atracții. Acesta este nivelul la care găsim **cheia sexuală și creativă a arborelui.**

Al treilea etaj: bunicii mei și ansamblul fraților lor

La acest etaj sunt situați bunicii noștri, cu informațiile pe care le-am putut culege despre ei. Toate cazurile existente (adopție, recăsătorie, paternitate sau maternitate nelegitimă) se aplică la fel ca pentru casetele părinților. Vom menționa, așadar, inclusiv frații și surorile bunicilor, care ne sunt unchi și mătuși. La acest nivel, casetele se micșorează și informațiile se simplifică, pentru că detaliile pe care le deținem despre viața strămoșilor noștri devin în general tot mai puține pe măsură ce ne întoarcem în timp. Nu uitați să notați, în cazul bunicilor decedați, data și cauza morții acestora.

Este important să avem o idee despre ansamblul fraților bunicilor noștri pentru a ni-i putea imagina în contextul copilăriei lor și a înțelege deci mai bine legăturile emoționale dintre ei și părinții noștri. La acest nivel al bunicilor, abordăm **cheia emoțională a arborelui genealogic**.

Arborele lui Jean-Paul ilustrează cazul în care bunica, devenită văduvă, se recăsătorește cu cumnatul ei.

Arborele lui Maria-Jesus arată cazul în care bunicii (ambele cupluri de bunici, în acest caz) sunt veri primari.

Al patrulea etaj: străbunicii mei

De regulă, deținem puține informații despre străbunici. Totuși, e de dorit să notăm măcar câteva în privința lor în casetele respective: dacă nu am putut găsi prenumele sau alte fapte biografice semnificative, să menționăm cel puțin diverse elemente culturale, sociale și ideologice, precum mediul de origine, religia, evenimente istorice marcante din timpul vieții lor etc.

În unele cazuri, dimpotrivă, avem o mulțime de informații care ne permit să reconstituim povestea unei vieți, apoi să evaluăm modul în

Scanned with OKEN Scanner

care circumstanțele sociale, istorice și culturale ale vremii, la fel și moravurile sau credințele în vigoare în respectiva ramură a familiei au fost capabile să făurească soarta acestor strămoși și a urmașilor lor.

Dacă nu avem nici cea mai vagă idee despre cine a fost un anume strămoș, putem fie să lăsăm caseta lui goală, fie să scriem în ea un semn de întrebare.

Chiar dacă ne simțim foarte detașați de credințele sau de valorile strămoșilor noștri și distanța în timp ne face să-i considerăm, în general, aproape niște necunoscuți, vom vedea că **ideile, moravurile, ideologia lor continuă să acționeze asupra noastră** mai mult decât credem. Majoritatea prejudecăților care ne stânjenesc și ne dăunează își au originea în lumea strămoșilor noștri.

Această schemă dreptunghiulară a arborelui genealogic este o modalitate excelentă de evidențiere a locului fiecăruia, a relațiilor dintre protagoniști și a propriului nostru rol în filiație. Nu ezitați să o refaceți de mai multe ori: ea se va clarifica pe măsură ce progresați. De asemenea, puteți construi mai mulți arbori, mai mult sau mai puțin detaliați: unul doar cu prenumele și cu anii de naștere, de căsătorie și de deces, adăugând treptat alte „straturi" de informații (evenimente majore, profesii, boli, accidente, reușite...). Veți vedea apărând atunci elemente diferite în funcție de unghiul ales.

Iată patru arbori proveniți din patru culturi diferite (Spania, Italia, Franța și Mexic) care ilustrează unele dintre situațiile descrise mai sus.

Maria-Jesus vine la consultație la patruzeci de ani trecuți. Ea locuiește în continuare cu părinții și declară: „Simt că nu îmi trăiesc viața". Nu a avut niciodată relații sexuale. Analiza arborelui evidențiază o foarte puternică preponderență a religiei catolice în atribuirea prenumelor, toate constituind variante legate de genealogia lui Hristos. În afară de străbunica Ana (numită după mama Fecioarei Maria), toate femeile din arbore poartă un prenume care o reprezintă pe Maria. Prenumele masculine se referă la Dumnezeu Tatăl (Domingo), la Hristos (El Salvador) sau la José (cazul tatălui consultantei, care este al doilea dintre frați, primul fiind numit Salvador). Pe de altă parte, acest arbore poartă o componentă endogamă puternică, pentru că bunicii din cele două ramuri sunt verișori. Analiza tuturor acestor elemente confirmă sentimentul de închidere al

Scanned with OKEN Scanner

Mariei-Jesus, asupra căreia, în calitatea ei de copil unic, se revarsă toate ambițiile arborelui de a crea copilul perfect, după imaginea lui Hristos.

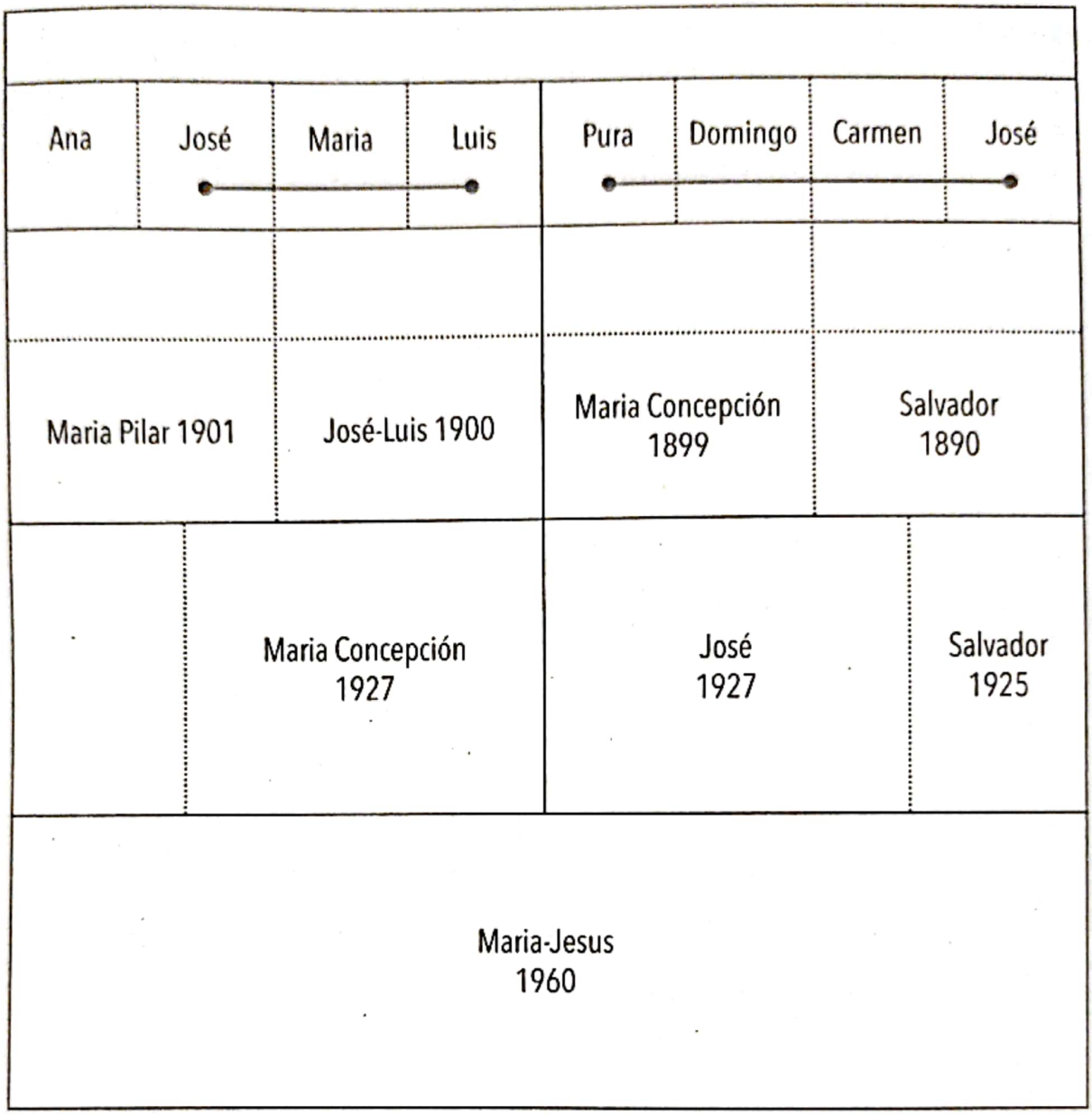

Carmen este o femeie cu o energie remarcabilă, o adevărată amazoană care a părăsit Mexicul pentru Statele Unite, unde, după postura de imigrantă ilegală, a ajuns să conducă cu pricepere o companie de transport. Carmen se plânge, totuși, de o lipsă profundă de încredere în sine și visează să „înflorească". Analiza arborelui arată spațiul insuficient de care a dispus ea în copilărie pentru a se dezvolta, în mijlocul unei frății supranumeroase, în care Carmen era înlocuitoarea unei moarte; a fost educată de o soră cu doisprezece ani mai mare, care o comanda cu duritate, și a crescut invidiind inconștient soarta bărbaților care „au dreptul și libertatea de a face tot ce-și doresc". Într-adevăr, arborele ei e marcat de absența taților care, simpli genitori lipsiți de conștiință, au dispărut lăsându-le pe mame

Scanned with OKEN Scanner

să se ocupe de copiii făcuți împreună cu ei. Trei bărbați s-au succedat în viața lui Rocio, mama lui Carmen, și toți trei au părăsit în final domiciliul conjugal. Pentru Carmen, travaliul va consta în revalorizarea feminității sale și în ieșirea din destinul de „purtătoare și clocitoare" sacrificată care le caracterizează pe femeile din arborele ei, cu evitarea, în același timp, a unei virilizări excesive care i-ar putea reanima devalorizarea.

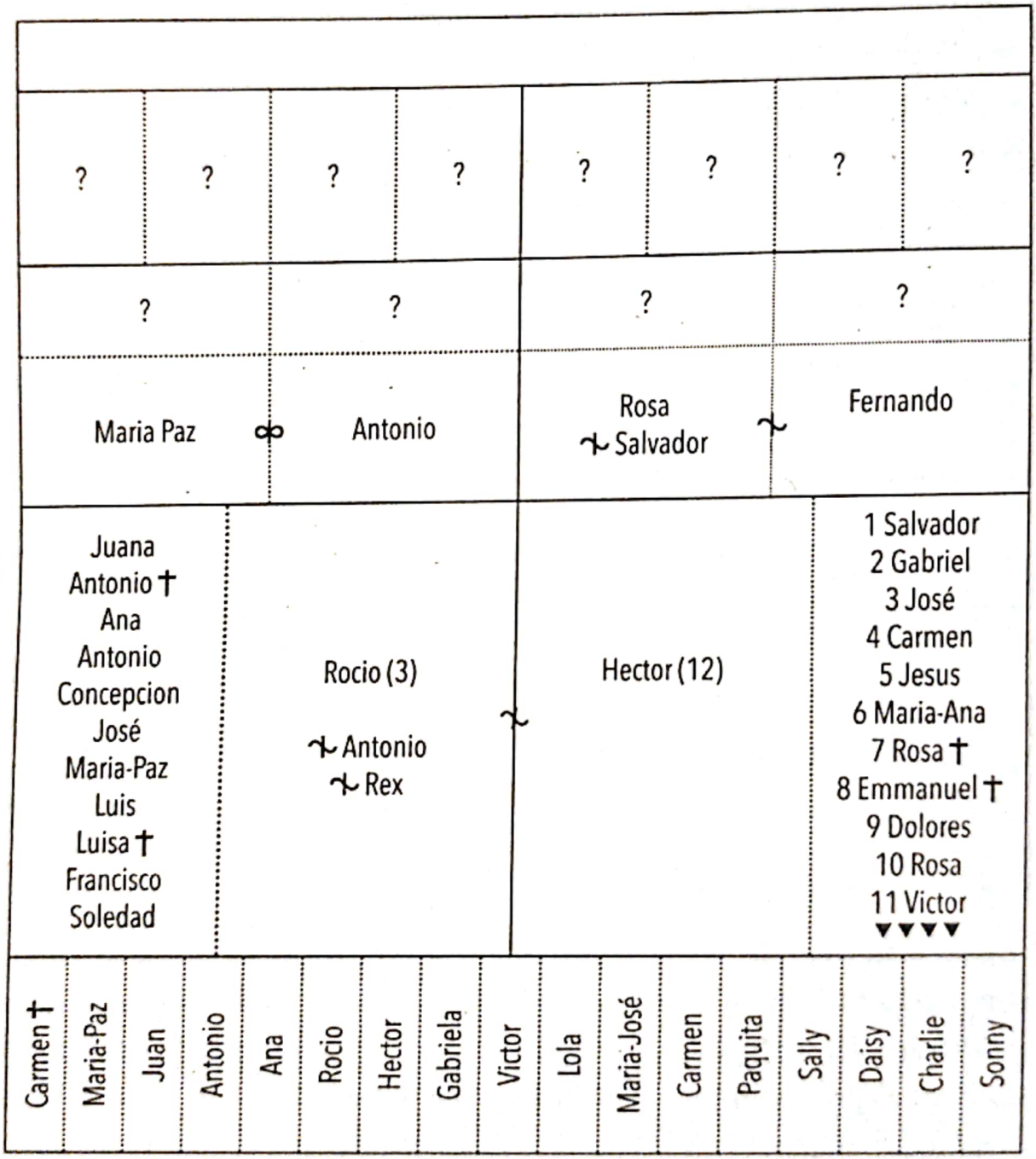

Roberto este un terapeut deja consacrat. El vine să-și studieze arborele pentru a completa îndelungul parcurs care i-a permis să iasă din pulsiunile sale de moarte și l-a determinat să practice, la rândul lui, profesia de terapeut. Travaliul asupra arborelui îl va ajuta să facă legătura între dramele care afectează fiecare generație. Mama lui, Renata, s-a

Scanned with OKEN Scanner

născut dintr-un tată necunoscut, adică dintr-o uniune premaritală sau dintr-un viol (secretul dăinuie și identitatea tatălui rămâne necunoscută). Ea a fost adoptată, încă de foarte mică, de soțul bunicii lui Roberto, tatăl următorilor cinci copii pe care i-a avut cu aceasta. La fel ca mama ei, Renata va rămâne de șase ori însărcinată. Dar, pe de o parte, fiecare copil viu va fi precedat de unul mort (un avort spontan înainte de nașterea Reginei, cea mai mare, un avort terapeutic înainte de nașterea lui Roberto și o sarcină extrauterină înainte de nașterea lui Mauro, ultimul dintre copii); pe de altă parte, Roberto va descoperi destul de târziu că soțul mamei lui, Maurizio, era, de fapt, impotent și că toți copiii sunt născuți dintr-o relație extraconjugală a Renatei cu Gennaro, un preot decedat cu puțin înainte de nașterea celui de-al treilea copil.

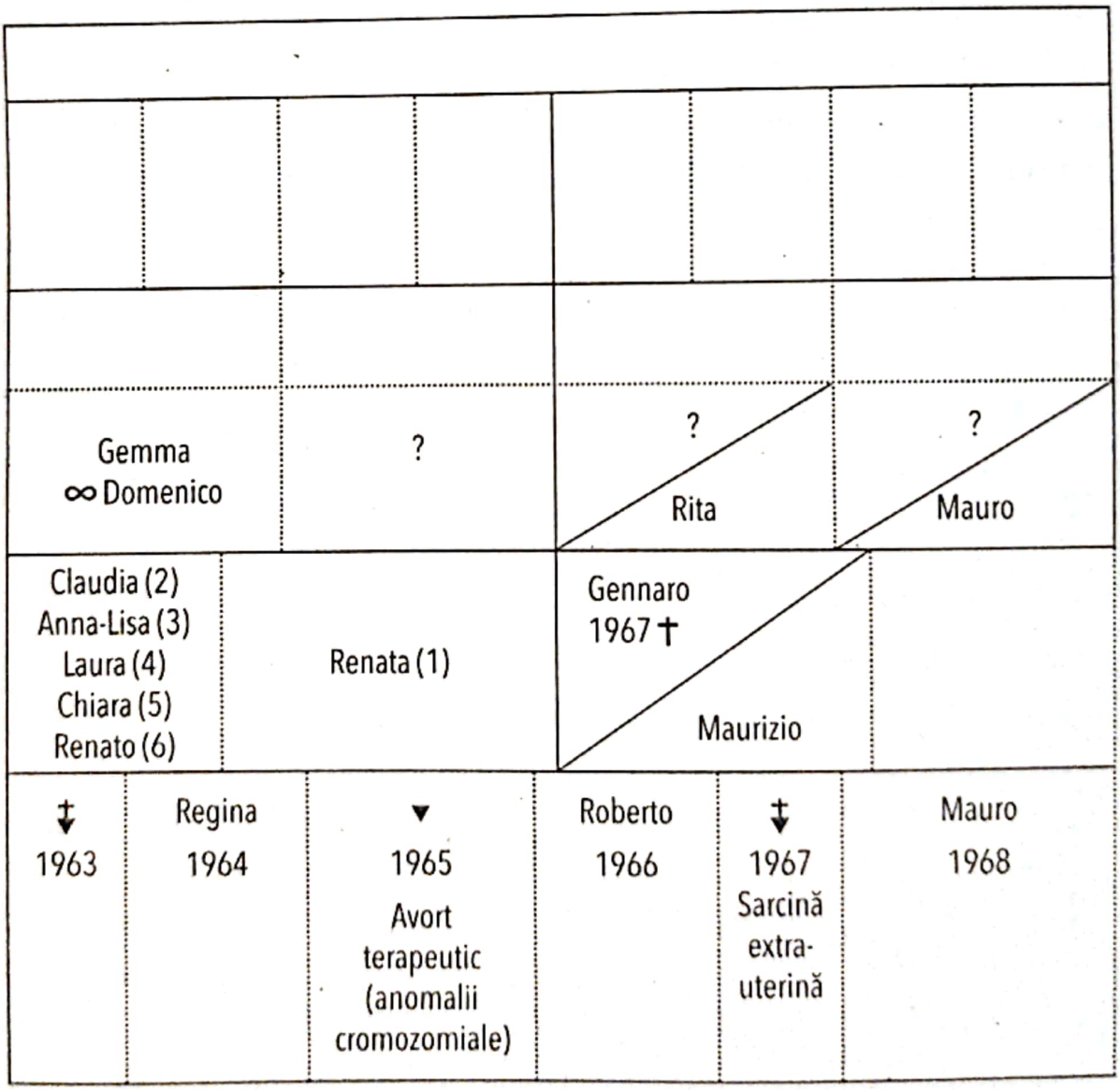

Jean-Paul vine la consultație, conform spuselor sale, pentru „a se elibera de furia pe care o poartă în el" și care l-a condus la diverse obiceiuri autodistructive: alcool, droguri, tutun... Analiza arborelui arată că

Scanned with OKEN Scanner

fratele lui mai mic, născut la doar un an după el, a ocupat un loc foarte important în inima mamei, Pierrette, furându-i într-un fel dreptul lui de prim născut. Cei doi frați, aflați în permanent conflict, s-au structurat în această rivalitate: Jean-Pierre era „cel bun" și Jean-Paul „rebelul". Unul excela la școală și celălalt, la treburile manuale. Studiul arborelui arată, de asemenea, că mama lui Pierrette, Eva, s-a căsătorit succesiv cu doi frați: Pierre, cel mai mare, decedat la treizeci și trei de ani, de tuberculoză, apoi Paul, fratele mai mic, care a devenit soțul văduvei. Primul copil al Evei (pe care aceasta și l-a imaginat mereu ca fiind băiat) a fost avortat spontan la patru luni, după care s-a născut Pierrette, numită astfel în memoria primului soț defunct. După nașterea lui Pierrette, soții au întrerupt comunicarea și au dormit în camere separate. Aceste problematici emoționale (doi frați reuniți în jurul unei singure femei și eșecul cuplului după apariția copilului supraviețuitor) apasă puternic, două generații mai târziu, asupra fiilor lui Pierrette. Ea îl va favoriza mereu pe Jean-Pierre, imaginea idealizată unchiului defunct, frate al bunicului ei.

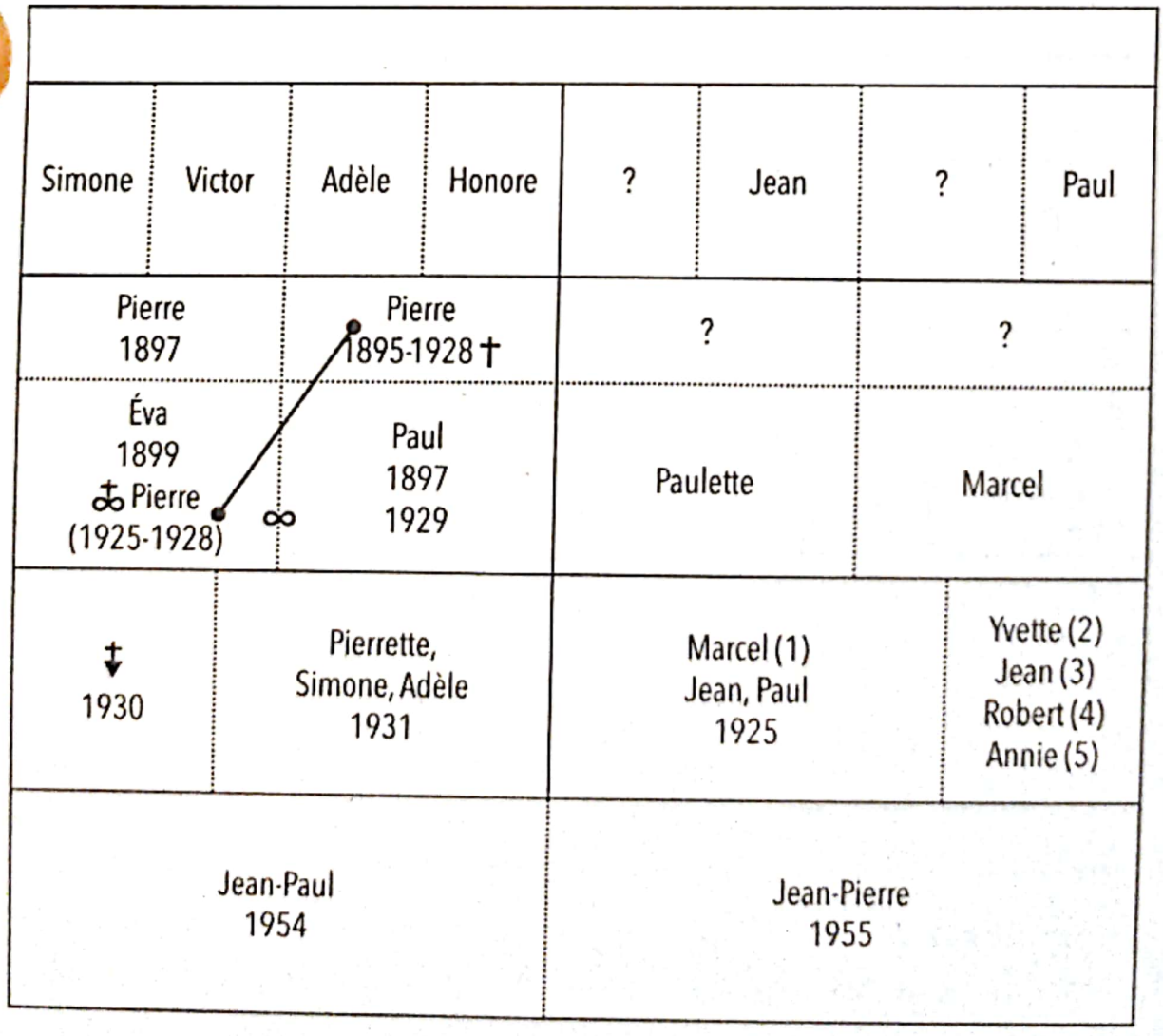

Scanned with OKEN Scanner

Arborele vostru, odată completat, va arăta cam așa:

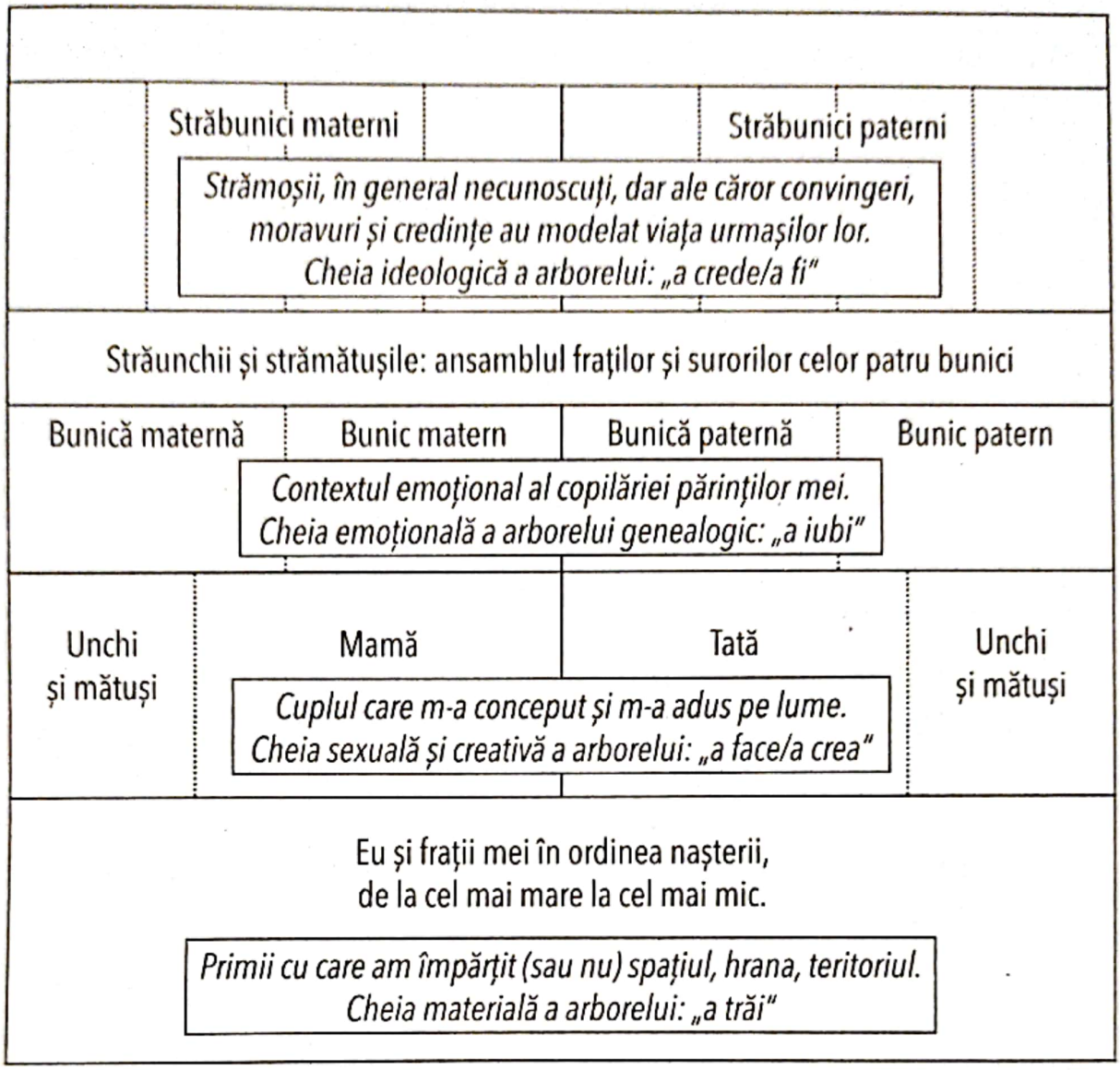

Exercițiu: Conversația metagenealogică

Începeți prin a construi singuri, în liniște, schema dreptunghiulară a arborelui vostru. După ce ați ajuns la o reprezentare cât mai completă și mai clară posibil, cereți unei persoane cunoscute să vă slujească drept martor. Această persoană va trebui să vă asculte cu atenție, fără a face comentarii, dintr-o poziție neutră, în vreme ce, timp de 20 sau 30 de minute, îi veți „prezenta" arborele vostru genealogic, completând în fața ei, pe o pagină goală inițial, schema dreptunghiulară.

Odată această prezentare încheiată și înainte ca martorul vostru să facă vreun comentariu, comparați noul arbore obținut cu acela pe care l-ați completat singuri: unele elemente au devenit mai clare, arborele este complet sau, dimpotrivă, mai schematic? Ce v-a adus această experiență împărtășită? Adeseori, atunci când descriem arborele nostru unei alte

Scanned with OKEN Scanner

persoane, reușim să ne clarificăm pentru noi înșine anumite elemente pe care nu le remarcasem inițial.
Puteți apoi inversa rolurile: oricare ar fi informațiile deținute de martorul vostru despre propria lui familie, ajutați-l să stabilească o primă versiune a arborelui său genealogic.
După aceea, fiecare își va acorda zece minute pentru a-i spune celuilalt, având grijă să facă doar comentarii neutre sau pozitive (orice fel de judecată e exclusă), ce anume a reținut din prezentarea respectivă. Aceste comentarii trebuie formulate cu prudență și compasiune și cu adoptarea unei atitudini fizice neutre. Atunci când ne analizăm arborele genealogic, o serie de comportamente agresive inconștiente au tendința de a se declanșa fără știrea noastră: e important să ținem minte acest lucru, dar să nu le dăm frâu liber.

După ce ne-am desenat propriul arbore genealogic, e foarte util să realizăm arborele tatălui nostru și pe acela al mamei noastre, pe două foi de aceeași mărime, pentru a ne clarifica imaginea asupra familiei.

Exercițiu: Arborele tatălui meu, arborele mamei mele

Informațiile postate în casete vor fi aceleași, dar, de data asta, tatăl și mama se vor afla, în cadrul propriului lor arbore, la primul etaj și nu la al doilea. Acest exercițiu simplu ne permite să ni-i imaginăm pe părinții noștri în postura de copii, în grupul lor familial, deci să ne modificăm un pic viziunea în ceea ce-i privește. Dacă avem informații despre străbunicii părinților noștri, adică despre stră-străbunicii noștri, vom putea completa cel de-al patrulea nivel al arborelui lor genealogic. Dacă părinții încă mai trăiesc, ar fi interesant să-i întrebăm care este scopul lor în viață (vezi capitolul următor).

Metode intuitive și creative

Reprezentarea arborelui sub o formă intuitivă

Pe lângă schema dreptunghiulară, e bine să stabilim, încă de la începutul lucrului, mai multe reprezentări metaforice ale arborelui genealogic. Procesul metagenealogic este marcat de un efort dublu: clarificarea

Scanned with OKEN Scanner

și raționalizarea, pe de o parte, și exprimarea intuiției, pe de altă parte. În colaborarea strânsă între aceste două capacități umane, înțelegerea rațională și imaginația creatoare, poate avea loc orice realizare, orice vindecare.

Așadar, vom începe lucrul cu mai multe reprezentări intuitive ale arborelui. Este posibil ca aceste reprezentări să evolueze pe măsură ce avansăm, și tocmai această evoluție este cea care ne interesează. Experiența ne-a arătat că, în cazul a sute de persoane chestionate, imaginile evocate de arborele genealogic, familia, strămoșii, filiația sunt întotdeauna inedite și diferite una de alta.

Intrăm aici într-un domeniu în care este imposibil să spunem că procedăm „bine" sau „rău". Ceea ce avem de făcut e să exteriorizăm diverse imagini pe care le purtăm în noi, pentru a le lăsa să ne vorbească, așa cum ne vorbesc visele.

Vizualizare de bază

Care este prima imagine care vă vine în minte atunci când vă gândiți la arborele vostru genealogic? Scrieți, descrieți sau desenați această imagine: ea va evolua treptat pe măsură ce înaintați în munca voastră.

Reprezentare de bază

Luați mai multe creioane colorate și desenați, cum fac copiii, fără a sta pe gânduri, primul lucru care vă trece prin minte pentru a vă reprezenta arborele genealogic, ca și cum ar trebui să arătați desenul unei persoane care provine dintr-un mediu cultural foarte îndepărtat și care nu vă înțelege deloc limba.

Odată acest prim pas făcut, iată câteva sugestii de reprezentare și de vizualizare care vă vor permite să mergeți mai departe, dacă vă tentează acest lucru:

Reprezentări picturale

Dacă arborele vostru genealogic ar fi un tablou, puteți să vă imaginați sau să pictați acest tablou. E bine să faceți măcar o schiță, chiar dacă nu știți să desenați. Arborele vostru ar fi mai degrabă:

- un peisaj: cum îl reprezint? Cu ce paletă de culori? Cu ce elemente ale peisajului? Cu ce lumină? În ce perioadă a anului?...

Scanned with OKEN Scanner

- o pictură abstractă: ce forme, ce culori, ce relație va exista între diferitele elemente utilizate? Fiecare formă va reprezenta un personaj anume? Cine va fi prezent și cine va fi absent în acest tablou?
- o natură moartă: ce elemente vor fi prezente? Care va fi atmosfera acestui tablou? Dar „morala" lui?
- un portret de familie sau o scenă din viața de zi cu zi: cine va fi reprezentat, cu ce vestimentație, în ce loc? În ce decor? Ce relații există între personaje?

Cursa sau rivalitățile arborelui

Imaginați-vă toate personajele pe care le cunoașteți din arbore, inclusiv pe voi înșivă, efectuând o alergare pe un drum lung și încercând fiecare să-l depășească pe celălalt. Vizualizați poziția, atitudinea fiecăruia și ce anume simțiți ca martori ai acestei curse. Sunteți mereu perdanți sau vă mențineți în mijlocul plutonului? Vă puteți imagina în fruntea cursei?

Balul sau legăturile și colaborările în arbore

Vizualizați scena unui mare bal, la care îi invitați pe toți membrii arborelui genealogic: cum este decorul? Ce muzică se cântă? Cine dansează, cum și cu cine? Ce anume face ca atmosfera să fie festivă? Care este locul vostru?

Alte sugestii artistice

În funcție de sensibilitatea voastră artistică, nu ezitați să vă sondați imaginația creativă, cu toate formele de artă colectivă pe care le cunoașteți, pentru a vă reprezenta arborele genealogic. Câteva exemple:

- Dacă arborele meu ar fi o orchestră, cine la ce instrument ar cânta? Ce muzică ar răsuna?
- Dacă arborele meu ar fi o companie de balet, cine ce ar dansa? Cine ar fi coregraful? Cu ce ar semăna mișcările în ansamblul lor?
- Dacă arborele meu ar fi un muzeu plin cu sculpturi, cine ar fi ce? Ar exista grupuri sculpturale? Sculpturi mutilate? Din ce epocă? Ce stil?

Căi creative pentru a umple lacunele

După cum am spus deja, dispunem uneori de puține informații despre arbore, despre una dintre ramurile lui sau despre o anumită persoană. Persoanele care au multe lacune în arborele genealogic tind să

Scanned with OKEN Scanner

se simtă penalizate în comparație cu cele care obțin date numeroase. În realitate, lucrurile nu sunt atât de categorice. Ceea ce numim **arbore**, în abordarea metagenealogică, nu este suma informațiilor obiective culese despre strămoșii noștri, ci mai degrabă **urma** pe care generațiile anterioare au lăsat-o în noi. Cu alte cuvinte, eu sunt arborele meu genealogic, ca produs al strămoșilor mei și ca individ suveran care s-a format **în funcție de aceste influențe și în pofida lor**.

Una dintre cele mai utile ipoteze în munca noastră este aceea de a considera că inconștientul știe totul, că inconștientul nostru individual este conectat cu inconștientul familial și poate avea acces la informații pe care nu le-am primit în realitatea conștientă. Evident, nu e un adevăr științific dovedit și nu pretindem să îl impunem ca atare, dar este o bază de lucru care face posibilă completarea, prin ceea ce numim în mod obișnuit „imaginație", a lacunelor rămase după o primă investigație rațională. Cu alte cuvinte, după ce am adunat toate informațiile disponibile în exterior, a venit momentul să ne întoarcem spre interior: ceea ce nu știm, suntem îndreptățiți să ne imaginăm. Travaliul poate lua atunci forme mai intuitive, menite să scoată la iveală nu „adevărul", ci „adevărul nostru".

Dintre tehnicile posibile de umplere a tăcerilor din arborele genealogic, vom cita câteva pe care le puteți experimenta în funcție de preferințe:

Vizualizarea

Întinși pe spate, în liniște, concentrați-vă asupra unei întrebări precise și acordați-vă douăzeci de minute pentru a lăsa să apară un scenariu imaginativ (puteți pune să sune încet un ceas deșteptător). De exemplu, vă puteți întreba: „Cine a fost această persoană despre care nu am nicio informație?", „Ce s-a întâmplat în acea perioadă?", „Cum s-a derulat această scenă?"

Dacă se conturează un scenariu, scrieți-l în detaliu, ca pe un vis, după ce ați terminat de meditat. Dacă nu apare nimic, cel puțin ați deschis întrebarea în inconștient. Prin urmare, o veți putea nota ca pe o întrebare rămasă încă fără răspuns, însoțită de o scurtă relatare a experienței. Uneori, o întrebare deschisă „lucrează" în noi cu tot atâta forță ca un răspuns.

Interogarea corpului

Metaforic vorbind, memoria nu este doar cuibărită în creier: ea se întrupează în diferite părți ale corpului, cărora le putem atribui o funcție

Scanned with OKEN Scanner

simbolică (în mod tradițional, capul reprezintă tatăl, gâtul, prin care ingerăm primele alimente, evocă relația inițială cu mama, mâinile sunt mijloacele noastre de acțiune în lume etc.).

Dacă imaginația pură nu vă ajută deloc, încercați să vă concentrați pe diferite părți ale corpului și lăsați să intre acolo (invitând sau permițând să apară) diverse personaje ale familiei. La fel ca în ritualurile de posesie voodoo, în care zeitățile panteonului se exprimă prin intermediul corpului mediumului, veți remarca poate că unele personaje ale familiei se potrivesc mai bine în anumite părți, într-o anumită energie, într-un anumit ritm...

Din nou, acordați-vă un interval de timp (cincisprezece-treizeci de minute) suficient de lung pentru ca relaxarea și concentrarea să vă permită ieșirea din starea obișnuită de vigilență, dar îndeajuns de scurt pentru a putea să reveniți la conștiința voastră cotidiană, să luați notițe și să vă continuați ziua normal. Nu e vorba despre a vă lăsa invadați!

Metoda activă constă în convocarea voluntară a unei persoane într-o zonă a corpului.

Exemplu: Invit mâinile bunicii mele în propriile mele mâini: ce memorie sălășluiește în aceste mâini? Cum se simt ele? Ce știu ele să facă?...

Metoda receptivă necesită concentrarea asupra unei părți a corpului și așteptarea apariției unui personaj: cine sălășluiește în picioarele mele, în sexul meu, în spatele meu? Sunt posedat într-o oarecare măsură de anumite evenimente din arborele meu?...

Exemplu: Un bărbat se plânge de o problemă de erecție. Concentrându-se pe sexul lui, el își dă seama că este „posedat" de sexul tatălui său, într-o manieră covârșitoare. De fiecare dată când intră în erecție, sexul lui devine acela al tatălui său: un bărbat violent și afemeiat care a părăsit-o pe mama lui când el avea opt ani. Mama, rămasă celibatară, i-a insuflat acestui fiu unic ura față de bărbatul sexuat, considerat drept un călău. Consultantul nostru își dă seama că s-a castrat în mod voluntar pentru a nu pierde dragostea maternă. El cere un act de psihomagie prin care să fie eliberat de această posesie. E vorba despre înfășurarea în jurul penisului a fotocopiei unei fotografii a tatălui, lipită de piele cu miere, cu care bărbatul va dormi o noapte întreagă, realizând astfel metaforic posesia de care a devenit conștient. În dimineața următoare, el va pune fotografia într-un plic pe care îl va închide și îl va depune pe mormântul mamei lui (dacă aceasta ar fi trăit, ar fi putut să-i trimită plicul prin

Scanned with OKEN Scanner

poștă). Consultantul îi va „înapoia" astfel mamei lui concepția sa negativă în privința erecției masculine.

Scrierea automată

De ce să apelăm la spiritism când suprarealiștii ne-au lăsat o metodă minunată pentru a permite inconștientului să vorbească? Totul ține, și în acest caz, de o înțelegere făcută cu sine. Dacă doriți ca un personaj din arbore să se exprime prin scrisul vostru, așezați-vă în fața unei foi de hârtie goale și hotărâți cu voce tare: „Eu scriu în numele cutărei persoane". Apoi, lăsați ideile să se înlănțuie pe hârtie. Dacă vă este mai comod să vă exprimați oral, puteți face același lucru folosind un dispozitiv de înregistrare (dictafon, MP3...) și „lăsând să vorbească" personajul respectiv.

Exemplu: O persoană schizofrenică este posedată de mai multe personaje din familia ei, în special de bunică. Psihologul care o tratează în spitalul de psihiatrie cunoaște bine Tarotul de Marsilia și îi cere sfatul lui Alejandro Jodorowsky. Acesta îi recomandă să-și instruiască pacientul în tainele tarotului, în compania a patru studenți, unul dintre ei reprezentând-o pe bunică, astfel încât personajele interioare ale familiei să învețe tarotul odată cu pacientul. Fiecare dintre ei poate să comenteze cu privire la cărți, să ceară să i se facă o citire etc. Această punere în acțiune a personajelor interioare va fi benefică pentru pacient, care va reuși astfel să-și organizeze cu mai multă coerență vocile interioare.

Desenul intuitiv

Pentru a face portretul unei persoane necunoscute sau al unei scene pe care încercăm să ne-o reamintim, procedăm la fel ca în scrierea automată: lăsăm creionul (sau pastelurile sau pensulele) să rătăcească liber pe foaia de hârtie și vedem care este rezultatul acestei acțiuni.

Toate aceste exerciții au un scop comun: conștientizarea faptului că în noi sălășluiește ansamblul personajelor familiei și că, prin voința noastră, ele pot vorbi prin glasul nostru, la fel cum în religiile de tip voodoo, spiritul vorbește în numele divinităților panteonului.

E posibil să obțineți rezultate cu adevărat uimitoare sau, dimpotrivă, acestea să vi se pară dezamăgitoare. Oricare ar fi situația, păstrați rezultatul cercetărilor voastre, atât informațiile obiective, cât și materialul intuitiv.

Scanned with OKEN Scanner

Este posibil, de asemenea, ca rezistențele manifestate de arborele genealogic să producă rezultate care pot părea plate, banale sau, dimpotrivă, confuze, dar, pe măsură ce veți progresa în analiza arborelui, veți descoperi probabil în el un detaliu revelator. La fel, anumite informații concrete nesesizate la o primă abordare pot căpăta brusc o semnificație importantă.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Partea a treia

•

Rolul viitorului

Obiectivul personal și proiectul conștiinței

Chemarea viitorului

În 1972, în timpul turnării filmului *Muntele sacru*, am înțeles pentru prima dată importanța viitorului în sănătatea noastră psihică și fizică. Diverse zvonuri nebunești au transformat turnarea acestui film într-un veritabil coșmar. Căutând în Mexic cartiere cu arhitectura colonială rămasă intactă, am filmat, în fața Bazilicii Notre-Dame de Guadalupe, un camion plin cu actori goi, reprezentând studenți împușcați. S-a răspândit zvonul că am făcut o liturghie neagră în acel sanctuar venerat și că am profanat-o pe Fecioară. Jurnaliștii presei de scandal au declanșat o campanie de insulte și de amenințări împotriva mea. Am fost convocat de premier, care mi-a cerut să retrag așa-zisa liturghie neagră din filmul meu și nu l-am putut convinge nicidecum că ea nu există. În noaptea de după această întrevedere dezagreabilă, un grup de polițiști în civil, *los halcones*, au venit să mă amenințe strigând în fața casei mele: „Jodorowsky, o să te belim!"

A doua zi, mi-am pus toate negativele în portbagajul mașinii și am fugit la New York, via Tijuana, împreună cu soția, cu fiii și cu pisicile mele. Aici am început să-mi editez filmul. Aceste persecuții nedrepte, adăugate la tristețea de a-mi fi pierdut teritoriul și prietenii, precum și la îndoielile legitime legate de calitatea scenelor filmate (pentru că ambiția mea foarte sinceră era să revoluționez istoria cinematografiei), mi-au indus o stare de anxietate care mă făcea să transpir abundent în fiecare noapte. Udam câte șapte cămăși o dată... Niciunul dintre medicamentele prescrise de medicii pe care i-am consultat nu a putut opri acest fenomen.

Într-o zi, în timp ce cumpăram niște tratate taoiste într-o librărie ezoterică, am fost recunoscut de proprietarul magazinului, care a intrat în

Scanned with OKEN Scanner

vorbă cu mine. Omul mi-a povestit despre un înțelept chinez care trăia în New York, unde preda tehnica tai-chi chuan și caligrafia, dar oferea și consultații gratuite, o dată pe săptămână, locuitorilor cartierului chinezesc, aplicând metoda orientală. Bărbatul se numea Cheng Man-Ch'ing, dar elevii lui îi spuneau *Whisker Man*, „omul cu barbișon"[3]. L-am descoperit în anticamera unui gimnaziu, așezat în fața unei mese acoperite cu o pernă mică. Îi examina gratuit pe bolnavi și îi întreba care sunt simptomele lor, în timp ce le lua pulsul la ambele încheieturi.

După câteva ore de stat la coadă în spatele a cincizeci de consultanți, m-am așezat în fața acestui bătrân frumos. Emana din el o bunătate extraordinară. M-a privit de parcă mă cunoștea de multă vreme, mi-a palpat încheieturile și m-a întrebat care este problema mea. „Transpir noaptea fără încetare", i-am spus eu.

M-a fixat o clipă, ochi în ochi, apoi mi-a pus această întrebare neașteptată: „Care este scopul tău în viață?"

Tulburat, și cu o lipsă de respect pe care am regretat-o curând, am răspuns: „Am venit să vă cer un remediu împotriva transpirației, nu să discutăm filosofie".

Fără să se descurajeze, bătrânul mi-a răspuns calm: „Dacă nu ai un scop în viață, nu te pot vindeca."

Aceste cuvinte au provocat în mine un șoc psihologic. Primul lucru care mi-a venit în minte a fost: „Vreau să-mi termin filmul". Dar am simțit imediat cât de neimportantă era această dorință care se transforma în: „Vreau să am succes și să triumf în lumea întreagă". Scopul acesta s-a năruit chiar în momentul în care am realizat că el era produs de nevroza mea socială. M-am gândit atunci: „Să găsesc o femeie care să mă iubească și să întemeiem o familie fericită..."

În acele câteva secunde petrecute în fața înțeleptului, mi-am dat seama că scopurile care mă impulsionau să acționez, consumându-mi energia fizică și spirituală, erau, de fapt, o căutare a tuturor lucrurilor de care familia mea mă privase. Urmași ai unor emigranți iudeoruși, părinții mei, dar și părinții acestora înaintea lor, nu reușiseră să-și realizeze visurile în Chile, țara care îi adoptase. Mama mea își dorise să devină o

[3] Una dintre cărțile lui a fost publicată în Franța: *Lao Tseu: „Mes mots sont faciles à comprendre"*, tradusă din chineză de Tam C. Gibbs, Le Courrier du livre, 1998.

Scanned with OKEN Scanner

cântăreață de operă faimoasă și tatăl meu se imagina ajungând un filosof de mare anvergură. Sărăcia în care s-au cufundat membrii celor două familii din cauza situației lor de emigranți le-a răpit părinților mei orice posibilitate de a-și realiza talentele. Nevoiți să muncească de la o vârstă foarte tânără, ei au devenit niște comercianți modești, închiși de la opt dimineața până la zece seara într-o mică prăvălie cu haine de-a gata. Succesul artiștilor și al intelectualilor trezea în ei o invidie teribilă. În plus, îndoielile sumbre cu privire la virginitatea mamei mele în noaptea nunții declanșaseră o ură mortală între cele două familii. De când mă știu, tata și mama se certau și își adresau unul altuia insulte pline de ură. Eu, ca produs al acestor două clanuri antagoniste, fusesem abuzat de ambele părți. Iată de ce scopul meu era să realizez tot ceea ce ei nu reușiseră. În același timp însă, îmi puneam și piedici, pentru că inconștientul meu îmi interzicea să-i depășesc. Dacă făceam asta, riscam să le provoc o imensă durere și o invidie încă și mai teribilă.

Pentru că arborele meu genealogic mă împiedica să-mi realizez planurile, să am succes și să-mi întemeiez o familie unită, mi-am pus următoarea întrebare: „Și dacă toate acestea s-ar realiza? Care ar fi atunci adevăratul meu scop?" Sub privirea profundă a lui Cheng Man Ch'ing, în ochii căruia am simțit că întrevăd un univers complet, plin de tandrețe și de compasiune pentru viața celorlalți și o disponibilitate absolută de a-i fi util umanității întregi, într-un mod dezinteresat, mi-am dat seama că scopul meu în viață nu era acela al unui individ izolat, ci scopul întregii rase umane, trecute, prezente și viitoare.

Cu timiditate, ușor rușinat, am îndrăznit să-i spun: „Vreau să cunosc totalitatea universului, să trăiesc la fel de mult ca el și să devin conștiința universului pentru a crea veșnic". M-am gândit că înțeleptul va râde de mine și va crede că sufăr de grandomanie, dar s-a întâmplat exact invers. Cu un zâmbet binevoitor, el mi-a spus: „Ai un scop în viață. Te pot vindeca", apoi a scris o listă de plante medicinale, de semințe și de coji pe care m-a trimis să le cumpăr de la farmacia din cartierul chinezesc, cu recomandarea de a le fierbe și de a le bea sub formă de decoct.

N-am mai transpirat. Nu știu dacă a fost efectul remediului sau al păcii spirituale pe care acest tămăduitor mi-a transmis-o. Cert e că mesajul lui tăcut, comunicat prin exemplul său, m-a făcut să înțeleg că realizarea individului este imposibilă dacă el are doar un scop individual și egoist. Faptul că m-a determinat să-mi declar scopul sub pretextul

Scanned with OKEN Scanner

vindecării unei simple maladii mi-a apărut ca o invitație de a mă elibera de interesele mele pur personale, pentru a le înlocui cu un obiectiv care înglobează nu numai specia umană, ci totalitatea ființelor conștiente, oriunde s-ar afla ele. Pentru el, nu existau boli pur trupești. Rădăcina răului se afla într-o conștiință blocată de intelect.

Ani mai târziu, imitându-l pe Whisker Man, omul care, printr-o întrebare și o simplă privire devenise mentorul meu pe viață, am decis să ofer consultații gratuite de tarot, în fiecare miercuri, într-o cafenea, unde îmi începeam ședințele prin a-i întreba pe consultanții mei care este scopul lor în viață. Problemele corporale și mentale sunt răspunsuri la traumele pe care inconștientul le ține ascunse. Pentru a ne vindeca, e necesar să știm ce anume vrem cu adevărat. Această întrebare era simbolizată prin două cărți care reprezentau drumul vieții noastre: „De unde vin eu (formarea mea, arborele meu, personalitatea mea dobândită)?" și „Unde mă duc eu? (scopul meu real, uneori necunoscut de mine)?". De asemenea, în ședințele mele de analiză a arborelui genealogic, mi-am luat obiceiul de a nota scopul consultantului încă de la începutul sesiunii, pentru a ghida astfel cercetarea noastră.

Medicina tradițională, ca și psihologia tradițională, se concentrează asupra pacientului și a simptomelor lui. Ea încearcă să „repare" sau să „aranjeze" ceea ce „nu merge", un produs al trecutului. Travaliul psihologic este întotdeauna orientat către memoria îngropată în inconștient, către originea problemelor, căutarea nodurilor și formarea traumelor. Terapia Gestalt, inventată în 1966 și dezvoltată apoi de medicul Fritz Perls la Big Sur, în California, precum și toate teoriile care se referă la ideea de aici și acum, călcând pe urmele tehnicilor orientale de meditație, au făcut un salt înainte lucrând asupra prezentului: cum se simte pacientul? Ce vrea el? Mie însă aceste tehnici mi se par incomplete: ele omit **importanța viitorului**.

Cum să vindecăm arborele și să-l conducem la realizarea lui? În primul rând, trebuie să ne întrebăm cum privim noi sănătatea mintală. Sigmund Freud a povestit cazurile mai multor pacienți nevrotici și a construit imaginea lui despre om fără a reconsidera societatea, și ea bolnavă, în care trăia. El spera să ușureze suferințele pacienților săi, oferindu-le chei pentru a se adapta unui destin generat de familie, de societate și de cultură. Dar Freud nu și-a propus niciodată acest act revoluționar care constă în schimbare.

Scanned with OKEN Scanner

O scurtă poveste sufistă, auzită la o conferință despre misticii Islamului, mi-a confirmat ceea ce înțelesesem cu ajutorul lui Cheng Man-Ch'ing:

Un turist vizitează un șantier în care doi muncitori, cioplitori în piatră, lucrează din greu. Turistul îl întreabă pe primul dintre ei: „Ce faci?" și acesta îi răspunde furios: „Nu vezi? Mi s-a ordonat să cioplesc blestemata asta de piatră pentru a o transforma într-un cub. E ridicol." Apoi, turistul îi pune aceeași întrebare celui de-al doilea muncitor, care îi răspunde cu un zâmbet placid: „M-au angajat să cioplesc prima piatră a unei minunate moschei".

Primul muncitor își iese din fire pentru că nu vede finalitatea acțiunilor sale. Al doilea știe la ce va servi munca lui.

Această poveste m-a făcut să înțeleg că acea piatră cioplită este simbolul vieții noastre: dacă nu-i știm scopul, ne îmbolnăvim. De fapt, toate bolile noastre provin din ignorarea transformării pe care ființa noastră esențială este chemată să o facă în viitor. Cu alte cuvinte, **orice boală este lipsă de conștiință**. Ar fi o greșeală să ne limităm la credința că, eliberându-ne de relele fizice și materiale, putem atinge extazul. Doar evoluția conștiinței este sfârșitul oricărei suferințe: durerea fizică sau psihică pe care o experimentăm, trăită în conștiință, rămâne doar durere fără a deveni suferință. Din momentul în care nu ne mai agățăm de durere ca și cum ea ar fi un obiect, intrăm în conștiință: o stare de unitate, de nondualitate, în care nu mai suntem în situația de a ne vedea, ci chiar de a ne trăi. De îndată ce mă privesc, ce mă văd și mă definesc, nu mă mai aflu în conștiință. Egoul este suferință pentru că e o limitare a ființei esențiale.

Așa cum am menționat deja în prima parte a cărții, ceea ce numim în mod obișnuit „conștiință" este individualitatea în starea de veghe, o închisoare rațională care ne face să credem că noi suntem doar ceea ce ne dăm seama că suntem. Credem că vedem ceea ce vedem, fără să realizăm că ochii ne comunică, de asemenea, o mulțime de fapte înregistrate doar de inconștient. Același lucru se întâmplă cu toate celelalte simțuri. Trăim plini de o multitudine de gânduri, de sentimente, de dorințe și de senzații care se atașează ca niște umbre de ceea ce numim „conștiință".

Conștiința nu este nici conștiință, nici dorință pentru un obiect, ci **conștiința de ea însăși**. Ajungem la ea atunci când ne eliberăm de toate dorințele care nu au drept obiect conștiința însăși.

Scanned with OKEN Scanner

Munca asupra scopului

Repetiții, creație și niveluri de conștiință

Pentru a aborda această nouă etapă, veți formula în câteva cuvinte obiectivul sau scopul vostru în viață. Cu alte cuvinte, dacă ați putea scrie „meniul" existenței voastre viitoare, ce propoziție ar rezuma cel mai bine ceea ce vă doriți în mod profund? Desigur, această formulare nu este definitivă. Ea va putea evolua pe măsură ce lucrați și pe tot parcursul existenței voastre. Să ne amintim însă de celebra maximă a lui Lao Tzu: „O cale de o mie de kilometri începe cu un pas". În cazul arborelui genealogic, acest prim pas constă în a răspunde cât mai clar la întrebarea: „Care este scopul meu în viață? Încotro mă îndrept? Dacă aș putea defini într-un cuvânt viitorul pe care mi-l doresc, ce aș spune?"

Nu e nevoie să știți, deocamdată, dacă acest obiectiv este suficient de înalt sau sublim. Ceea ce contează este să fiți în profund acord cu propoziția care îl rezumă.

Există persoane cărora le este greu să-și sintetizeze aspirațiile. Ele spun: „Nu-mi folosește la nimic", „Nu am niciun scop", „Mi-e imposibil să mă proiectez în viitor". În general, aceasta arată că persoana în cauză nu a fost primită la nașterea ei, că părinții nu au știut (sau nu au putut) să considere copilul nou-născut drept un obiectiv în sine. Putem atunci să rămânem prizonieri ai acestei lipse și să ne privăm de proiectarea noastră în viitor pentru că dorim în mod inconștient să fim centrul atenției părinților, obiectivul principal al acesteia. Rămânem dependenți de această dorință imposibilă, în loc să ne oferim un scop. Cu alte cuvinte, dacă nu reușim să ne stabilim un obiectiv, înseamnă că arborele ne închide în trecut.

Dacă vă aflați într-o astfel de situație, vom vedea în partea a cincea a cărții, dedicată nașterii, cum puteți depăși această lipsă. Deocamdată însă, puteți formula lucrurile, de exemplu, așa: „Să-mi găsesc scopul în viață."

Scanned with OKEN Scanner

Scopul: punct de tracțiune al travaliului asupra arborelui

Această propoziție simplă pe care tocmai ați scris-o este un pas decisiv în studiul arborelui vostru genealogic.

În partea de sus a schemei dreptunghiulare prezentate la pag. 83, ați remarcat desigur o casetă rămasă goală. În această casetă trebuie înscris scopul care va servi drept busolă pentru a ne ghida în travaliul asupra arborelui genealogic.

Într-adevăr, scopul înseamnă ceea ce arborele genealogic, în ansamblul lui, are nevoie în cel mai înalt grad, pe plan material, creativ, afectiv, intelectual sau spiritual și, în același timp, ceea ce tot el ne interzice sau ne împiedică să facem. Dacă scopul este ceea ce arborele genealogic ne interzice, ceea ce arborele nu a știut să facă sau ceea ce el își reprezintă ca fiind imposibil, studiul arborelui devine, grație acestui scop, acela al **ansamblului urmelor, obstacolelor și formațiunilor psihice care se opun realizării adevăratului nostru proiect.**

Recitiți acum propoziția pe care ați scris-o în lumina acestei propuneri: „Scopul meu în viață este tot ceea ce se lovește de opoziția arborelui genealogic și/sau tot ceea ce arborele nu este capabil să îndeplinească și/sau tot ceea ce el îmi interzice să realizez".

De fapt, scopul nostru este fie să înfăptuim un lucru pe care nu am reușit încă să-l aducem la îndeplinire (de exemplu, să ne realizăm într-o muncă interesantă), fie să continuăm un proces în care suntem deja implicați, dar în privința căruia avem temerea, conștientă sau nu, că s-ar putea întrerupe (de exemplu, să ne educăm cât mai bine copiii și să rămânem un cuplu unit). Prin urmare, acest proiect viitor este legat, într-o oarecare măsură, de o interdicție sau de o amenințare. Uneori, această amenințare sau această interdicție este atât de bine integrată în educația noastră, încât nici măcar nu o sesizăm. Spunem, de exemplu: „Bineînțeles că mi-e frică să pierd ceea ce am: viața e făcută din pierderi și accidente!". Sau: „Mi-ar plăcea să am o profesie interesantă, dar trebuie să recunoaștem că cei mai mulți oameni au un loc de muncă plictisitor".

Totuși, însuși faptul că putem formula o dorință legată de propriul nostru viitor indică existența unei aspirații profund creative de a introduce, în viața și deci în filiația noastră, acțiuni și informații noi. Arborele

Scanned with OKEN Scanner

genealogic evoluează prin propria noastră realizare. Și, odată depășite, obstacolele prezentate de arbore constituie drumul nostru inițiatic: o **victorie asupra inerției.**

Așadar, scopul ne permite să începem să vedem capcanele întinse de arbore, dar el reprezintă și posibila comoară ai cărei depozitari putem deveni grație lui, dacă reușim să împlinim lucrurile la care aspirăm în mod profund. Iată de ce definirea scopului într-o simplă propoziție servește drept fir conducător în studiul metagenealogic. Într-adevăr, acest travaliu, chiar dacă ia în considerare patru generații, nu poate constitui o psihoterapie în profunzime a fiecăruia dintre membrii filiației: o viață întreagă nu ar fi suficientă pentru a analiza meandrele acestor vieți multiple, în care riscăm să ne rătăcim și să nu mai discernem nimic. Dimpotrivă, travaliul metagenealogic trebuie să conducă la o conștientizare concretă, orientată către soluții, și la posibilitatea unei schimbări reale pentru persoana care își analizează arborele. E vorba mai degrabă despre conturarea unei scheme care să rezume forțele psihice existente decât despre zugrăvirea unui tablou minuțios, în care detaliile se suprapun, ajungând să formeze un amalgam indescifrabil. Iată mai jos o poveste inițiatică (probabil de origine chineză) care oferă o metaforă perfectă pentru acest proces de esențializare:

Un împărat iubea pictura. Într-o zi, el a simțit nevoia să decoreze sala tronului cu imaginea unui cocoș de luptă. A cerut să-i fie adus cel mai bun pictor din regat. Maestrul maeștrilor s-a prezentat înaintea lui.

„Cât timp îți va lua să pictezi acest tablou?"

„Majestate, dacă vrei cea mai bună reprezentare posibilă a acestui animal nobil, trebuie să-mi acorzi șase luni!"

Împăratul a acceptat și pictorul s-a încuiat în atelierul său. După cele șase luni, suveranul și-a cerut tabloul. Maestrul l-a anunțat că nu l-a terminat și a solicitat să i se acorde încă șase luni. După un acces de furie, împăratul i-a admis totuși cererea. A așteptat, așadar, douăzeci și patru de săptămâni, într-o stare aproape obsesivă, apoi, în ziua fixată, s-a dus la atelier urmat de un alai impresionant. Artistul s-a pierdut în scuze și i-a cerut încă trei luni. Împăratul rămas cu mâna goală s-a înroșit de furie: „Fie! Dar dacă după acest ultim termen tabloul meu nu este gata, o să pun să ți se taie capul!"

La sfârșitul celor nouăzeci de zile, suveranul, urmat de călăii săi, s-a dus glonț la pictor. Acesta l-a poftit în atelierul lui, în care era doar o singură pânză mare și albă.

Scanned with OKEN Scanner

„Cum?", a vociferat împăratul. „Încă nu ai făcut nimic? De data asta, s-a terminat cu tine! Să i se taie capul!"

Pictorul, fără să scoată o vorbă, își luă pensula și, dintr-o singură mișcare, pictă cel mai frumos cocoș văzut vreodată în regat. Frumusețea păsării era atât de mare încât împăratul, fermecat, căzu în genunchi în fața acestei capodopere. Dar, când și-a revenit din emoție, s-a înfuriat din nou.

„Recunosc că ești cel mai bun, dar totuși meriți să fii decapitat! De ce m-ai făcut să aștept atât de mult, când mi-ai fi putut îndeplini cererea în câteva minute? Ți-ai bătut joc de mine!"

Maestrul l-a invitat atunci pe împărat să-i viziteze casa. Erau acolo mii și mii de desene și schițe cu cocoși, studii anatomice, cocoși împăiați, oseminte ale acestei păsări de luptă, nenumărate tablouri care o reprezentau, pagini și pagini cu notițe, cărți despre creșterea ei și cotețe pline cu cocoși vii!

Experiența, observația și munca stăruitoare duc la esențializarea gestului. Acesta este și rostul orientării către un scop, care va conduce întreg travaliul asupra arborelui genealogic într-o direcție vitală pentru consultant.

Exemplu: Bunicii unei consultante, crescători de animale, munceau din greu pentru a-și hrăni cei opt copii. Munca lor anevoioasă, puținul timp pe care îl consacrau reuniunilor familiale și tandreței – altfel spus indisponibilitatea lor emoțională era, la vremea respectivă, doar o expresie a preocupării lor principale: supraviețuirea și creșterea copiilor. Conform logicii acestor părinți și a condițiilor existenței lor, nu a existat o „vină" conștientă în ceea ce-i privește: putem spune că ei au trăit cinstit și cât mai bine posibil.

Al treilea fiu al lor, devenit măcelar, a amplificat până la exces acest respect față de muncă, neacordând nicio atenție relațiilor familiale și conjugale. El a adunat lingouri de aur în subsolul casei, conformându-se astfel celei mai importante preocupări a părinților săi: să acumuleze bogății pentru a face față unei posibile perioade de foamete și să-și pună familia la adăpost.

În cea de-a treia generație, nepoata (fiica măcelarului) a devenit vegetariană, kinetoterapeut și maseuză, și se străduiește să „vindece" acest exces de materialism în propria ei viață și în viața altora, restabilind echilibrul afectiv, în special prin atingerea de care s-a simțit atât de mult privată (ea nu a fost niciodată îmbrățișată de tatăl ei, care, la rândul lui, nu fusese nicicând mângâiat de părinții săi).

Scanned with OKEN Scanner

Din punctul ei de vedere, singurul care ne interesează dacă îi studiem arborele, există o „vină" a strămoșilor, sau mai degrabă o *lipsă* de informații, de contact, de afecțiune. Această lipsă este cea pe care încearcă femeia să o compenseze în propria sa viață și în viața celorlalți. Ea își contrabalansează arborele genealogic eliminând carnea, privilegiind un mod de alimentare pe care îl consideră mai durabil și oferindu-le clienților săi soluții echilibrate.

Obiectivul ei: „Să mă realizez într-o relație de cuplu liniștită și afectuoasă și să-mi întemeiez o familie".

Capcana: Acest arbore genealogic nu oferă niciun exemplu de cuplu iubitor: în trei generații, toate uniunile au fost dictate de necesitate (continuarea exploatării animalelor și a pământului, gestionarea măcelăriei...). Sacrificarea animalelor și tranșarea cărnii mergeau mână în mână cu un mediu violent. Relațiile de cuplu și de familie erau oricum altfel, numai pașnice nu. Femeile din arborele genealogic, copleșite de sarcinile multiple și obligate, în plus, să muncească în continuare, au transmis mesajul inconștient că o femeie e mai fericită dacă evită să devină mamă. Capcana acestui arbore constă în faptul că el o reduce pe consultantă la singurătate, prezentându-i cuplul drept un loc de conflict și de ruptură și lăsându-i ca singură portiță de scăpare relația de îngrijire (în care, sub o formă sublimată, consultanta își ocrotește clienții).

Comoara: Pe lângă munca de conștientizare deja efectuată de consultantă, nevoia de afecțiune a acesteia dezvăluie o necesitate vitală, atât pentru ea, cât și pentru arborele ei, de a reinventa celula familială ca un spațiu de relaționare, de iubire și de conștiință. În timp ce strămoșii ei au trăit într-o logică a supraviețuirii materiale, consultanta noastră devine conștientă de alte nevoi mai subtile, dar la fel de imperioase. Atotputernicia fricii care predomină în arborele ei ca o valoare cheie este înlocuită de consultantă cu atotputernicia iubirii.

Iată câteva exemple mai scurte, extrase din diverse situații reale, ce ilustrează modul în care obiectivul formulat de consultant poate duce către interpretarea arborelui său ca o capcană și ca o comoară. Desigur, aceste interpretări nu pretind că au valoare universală și ele trebuie nuanțate în funcție de individ. Dar, în fiecare caz, comoara presupune o conștientizare al cărei principiu poate fi valabil pentru oricine și a cărei dimensiune universală depășește limitările specifice ale arborelui.

Scanned with OKEN Scanner

Obiectiv: „Să fiu fericit"

Capcana: Arborele poartă o tristețe profundă, chiar și câteva depresii bine ascunse. El este, fără îndoială, locul multor legături sadomasochiste, iar maxima lui favorită ar putea fi „Viața e făcută din suferințe".

Comoara: Prin găsirea propriului mod de a fi fericit (adică prin celebrarea permanentă a miracolului de a fi în viață), consultantul oferă arborelui său o informație crucială: viața este bucurie, nu suferință.

Obiectiv: „Să fiu bogat"

Capcana: Arborele nu transmite nicio valoare spirituală și consideră realizarea materială drept realizare supremă. Dar, în același timp, faptul de a deveni miliardar (ceea ce niciun membru al arborelui nu a reușit până acum) reprezintă o sursă de angoasă și de culpabilitate, pentru că apare ca un act de trădare în raport cu sărăcia care afectează familia de generații întregi.

Comoara: Banii nu sunt altceva decât simbolul concret al unui schimb de energie. Restabilind dragostea pentru bani în arborele său genealogic, consultantul restabilește, de fapt, respectul pentru energia vitală și abundență.

Obiectiv: „Să trăiesc într-o sfântă sărăcie" (ca Sfântul Francisc de Assisi sau ca Buddha, care proveneau din familii bogate)

Capcana: Familia nu a transmis niciodată bucuria smereniei, a simplității: descendentul care are un ideal de sărăcie se opune acestui materialism excesiv prin stabilirea sărăciei ca o valoare în sine, singura capabilă să convoace divinul în existența umană.

Comoara: Ajungând la starea de abundență simplă în inima sărăciei, consultantul descoperă o prosperitate fundamentală (energia vitală însăși) care transcende noțiunile de bogăție și de sărăcie, acceptând abundența sub toate formele ei.

Obiectiv: „Să ajung să-mi câștig existența făcând ceva ce îmi place"

Capcana: Arborele induce o puternică angoasă economică. Munca este trăită ca o datorie, probabil chiar ca un sacrificiu. Concepția despre muncă și bani care i-a fost insuflată consultantului îl înspăimântă și îl infantilizează în loc să îl susțină.

Comoara: Descoperind un mod de a acționa care îl satisface, consultantul depășește opoziția limitativă existentă între muncă și timp

Scanned with OKEN Scanner

liber, consacrându-se total bucuriei de a acționa și de a se odihni, în mod alternativ.

Obiectiv: „Să fiu util"

Capcana: Arborele genealogic este „egoist". El l-a devalorizat pe consultant. Pentru a obține chiar și cel mai mic semn de iubire sau de atenție, acesta a trebuit să le dovedească celorlalți că valorează ceva. Indiferent de eforturile făcute, consultantul se simte mereu insignifiant, pentru că arborele nu i-a dat niciodată un loc și nici sentimentul propriei sale valori.

Comoara: Descoperind bucuria de a fi de folos, consultantul va înțelege, dintr-o altă perspectivă, maxima creștină „Iubește-ți aproapele ca pe tine însuți". El va înțelege că datoria lui sacră este, *de asemenea*, să se iubească pe sine și să fie util propriei sale dezvoltări. Consultantul va ieși astfel din rolul său de victimă sacrificială și își va ajuta anturajul, devenind o ființă matură spiritual, fericită și luminoasă.

Obiectiv: „Să pot călători și descoperi locuri noi"

Capcana: Arborele generează izolare. Familia nu are orizonturi și trăiește blocată pe teritoriul ei. Strămoșii care au plecat nu s-au mai întors niciodată, astfel că orice îndepărtare este trăită ca o ruptură iremediabilă.

Comoara: Depășind interdicțiile arborelui genealogic, consultantul nostru devine un călător conștient și nu un turist consumator de cărți poștale. Călătoria lui în lume este marcată de întâlniri semnificative; el poate deveni chiar un ecologist militant: a înțeles că întreaga planetă este casa lui și că ea trebuie apărată.

Obiectiv: „Să reușesc să-mi părăsesc soțul, cu care nu mă mai înțeleg și să devin independentă din punct de vedere financiar"

Capcana: Arborele nu le oferă femeilor decât un singur rol posibil: cel de soție și mamă, în detrimentul împlinirii personale. Este posibil ca toate femeile să fi jucat același rol sau, dimpotrivă, multe mame să nu fi fost prezente (moarte, bolnave sau absente).

Comoara: Depășind interdicția culturală care o reduce la rolul de soție asistată și de eternă victimă, femeia își eliberează soțul, prizonier ca și ea al acestei scheme, și copiii care, în sfârșit, au drept mamă o persoană adultă și realizată. Ea contribuie, de asemenea, la evoluția necesară pentru omenire: echilibrul atins între masculin și feminin.

Scanned with OKEN Scanner

Obiectiv: „Să-mi recapăt sănătatea"

Capcana: Trebuie să ne întrebăm care sunt avantajele arborelui de a ne îmbolnăvi: au existat persoane pentru care boala a fost o modalitate de a obține atenție și dragoste? Este boala singurul mijloc cunoscut de a crea legături între membrii familiei?

Comoara: Vindecarea (fizică și definitivă în unele cazuri, psihologică și spirituală în altele) devine o învățătură care poate fi împărtășită: boala a acționat ca un adevărat profesor, a fost un motiv de evoluție și nu calamitatea care părea a fi ea inițial. Persoana respectivă și apropiații ei vor muri oricum într-o zi, dar experiența bolii și înțelesul pe care l-au dat acesteia le permit să-și abordeze moartea viitoare cu o înțelepciune nouă și să se bucure mai autentic de viață.

Obiectiv: „Să fiu celebru"

Capcana: Arborele suferă din cauza mediocrității și a eșecurilor sale. Această suferință se răsfrânge asupra copiilor, cărora părinții nu le acordă atenție și care trebuie să devină „publicul lor". În anumiți arbori, faptul de a fi celebru este trăit ca o obligație pentru că un părinte sau un bunic a cunoscut gloria publică și pentru că celebritatea este prezentată (în mod greșit) drept singura modalitate de a-i depăși pe predecesori. Celebritatea e trăită atunci ca fiind imposibil de atins și consultantul poate ajunge să dorească, în mod conștient sau nu, moartea persoanei celebre care îl precede, pentru că aceasta e singura lui soluție de a deveni, în sfârșit, adult.

Comoara: Indiferent dacă devine celebru sau rămâne anonim, consultantul nu se mai lasă stăpânit de frenezia recunoașterii. El se recentrează pe valori mai importante: talentul sau creativitatea, dacă este artist, valorile sale profunde, calitatea relațiilor lui umane. Și ca atare, că se află sau nu în centrul atenției, el încetează să mai fie toxic pentru anturajul său, devenind, dimpotrivă, o persoană benefică, într-un fel sau altul.

E posibil să nu ajungeți de prima dată la o interpretare atât de clară. Cel mai important însă este să începeți să înțelegeți **modul în care obiectivul (*chemarea viitorului*) interacționează cu programările repetitive care operează în arbore (*repetarea trecutului*).**

Scanned with OKEN Scanner

Un sistem de repetiții

Arborele genealogic este, înainte de toate, un sistem de repetiții. Tradiție, cultură, transmiterea numelui, moștenire, conservarea patrimoniului: toate aceste valori fac parte integrantă din însăși noțiunea de „familie". Clanul este, în primul rând, un sistem ierarhizat de solidaritate și de apartenență, ai cărui membri trebuie identificați ca elemente ale grupului. Această injoncțiune este prezentă în toate sistemele sociale și familiale: „Fii ca noi!"

Dintr-un punct de vedere foarte primitiv, dacă ne referim la condițiile de supraviețuire ale societăților primare sau la starea de dependență extremă în care se află un copil încă incapabil să-și satisfacă propriile nevoi, apartenența la clan este o condiție *sine qua non* pentru a supraviețui. Pentru că, a fi expulzat din sat, din trib sau de la sânul mamei înseamnă a muri de foame, de frig sau a fi atacat de fiarele sălbatice. În multe contexte culturale actuale, respingerea unei persoane de către familie echivalează, de asemenea, cu expunerea la un pericol social și economic.

Această condiție de bază este înregistrată în inconștientul nostru și provoacă o spaimă universală legată de perspectiva de a fi excluși. Frica de excludere merge mână în mână cu teama de viitor: viitorul există doar în interiorul clanului, iar acest viitor nu poate fi decât repetarea trecutului, căci clanul îmi impune, în primul rând, să-i perpetuez valorile, chiar și în detrimentul alor mele. Clanul ne leagă și nu ne permite să evoluăm decât într-o direcție dată.

Regăsim ecouri ale acestei scheme de apartenență forțată în multe dintre familiile actuale:

- Programări: „Vei fi doctor, ca tatăl și ca bunicul tău".
- Interdicții: „În familia noastră nu există homosexuali".
- Predicții: „Dacă nu te căsătorești până la 30 de ani, o să rămâi fată bătrână".
- Blesteme: „Nimeni din familia noastră și nu și-a câștigat vreodată existența ca artist. Dacă îți urmezi vocația, o să sfârșești în mizerie".

Toate aceste îndemnuri de a menține integritatea clanului sunt capcane care ne țin blocați în trecut. De fapt, clanul acționează animat de frica de celălalt, resimțit ca un inamic sau un potențial agresor. Cel

Scanned with OKEN Scanner

care riscă să fisureze cultura clanului și să-și inventeze un nou destin e perceput mai întâi ca un trădător, un străin, iar reacția clanului este de a-l renega. Această teamă de necunoscut ne cere să rămânem mereu aceiași.

În unele cazuri, această interdicție sau aceste blesteme nu sunt formulate cu voce tare de părinți și de bunici. Ele sunt însă atât de bine integrate în logica familială, încât persoana însăși este cea care le trăiește, le reproduce și și le reamintește dintr-un trecut îndepărtat. Nu arareori se întâmplă să vedem persoane care acționează în funcție de ordinele și de interdicțiile date de părinții lor, deja decedați.

Pornind de aici, munca voastră va consta în depistarea repetițiilor care acționează în propriul arbore genealogic. Există mai multe tipuri de repetiție:

- **Repetiția pură și simplă**: sunt un membru al clanului meu și, prin urmare, reproduc în mod direct valorile lui. *Exemplu*: Eu port prenumele tatălui, al bunicului și al străbunicului meu, am urmat aceleași studii ca ei și practic aceeași meserie ca ei. Eu sunt „portretul leit" al mătușii mele și destinul meu este modelat după al ei etc.
- **Repetiția prin interpretare**: în copilărie, am interpretat în felul nostru codurile familiei noastre. Deveniți adulți, le transpunem în propria noastră realitate. *Exemplu*: Bunicul meu a fost un copil ilegitim care nu și-a cunoscut tatăl. Tatăl meu, neiubit de el, a simțit întotdeauna că nu era cu adevărat fiul tatălui său și că acesta se îndoia de paternitatea lui. La rândul meu, devenit adult, mă căsătoresc cu o femeie care pretinde că este însărcinată cu mine, dar descopăr după câțiva ani că, de fapt, ea a rămas însărcinată cu un alt bărbat și că primul meu copil este, în realitate, copilul biologic al altuia.
- **Repetiția prin opoziție**: sunt un membru neiubit sau blamabil în clanul meu, o oaie rătăcită și, ca atare, îmi exprim diferența față de restul membrilor printr-o opoziție manifestă care, în mod paradoxal, îmi permite să mă identific ca membru al clanului. *Exemplu*: În familia mea, toată lumea este înstărită și trăiește pe o rază de 20 de kilometri în jurul casei părintești. Eu, penultima fiică, am fost întotdeauna considerată o „rebelă" și trăiesc din expediente într-o țară străină. Paradoxal, nu fac decât să respect rolul care mi-a fost atribuit, deci totul este în ordine. Dorința mea secretă, care va

Scanned with OKEN Scanner

rămâne probabil neîmplinită, este să moștenesc o parte din casa părinților mei, la moartea lor".

- **Repetiția prin compensare**: sunt un membru al clanului meu și, ca atare, am datoria de a realiza ceea ce strămoșii mei nu au putut realiza. *Exemplu*: Trei generații au încercat, fără succes, să urce pe scara socială și să părăsească satul familial. Bunicul meu, plecat la oraș, s-a întors să-și crească oile. Tatăl meu a lucrat o vreme în oraș, după care a revenit în sat unde și-a deschis o băcănie. Amândoi afirmă că nimic nu se compară cu aerul din regiunea noastră. Eu locuiesc în Statele Unite, unde am pus pe picioare o afacere înfloritoare, dar membrii familiei mele refuză să mă viziteze pretextând că drumul ar fi prea obositor".

Vom reveni asupra acestor patru forme de repetiție. Deocamdată, să vedem cum se manifestă ele în fiecare dintre cele patru centre.

Repetiții corporale și materiale

Din momentul nașterii sale, copilului i se caută **asemănări** cu ceilalți membri ai familiei. Mama poate dori să-i semene ei sau să semene cu tatăl, pentru a-i confirma acestuia că este copilul lui. În același fel, tatăl ar putea dori să se recunoască în nou-născut sau să regăsească în el trăsăturile soției sale, dar și pe ale propriei lui mame, pe ale tatălui său etc. În general, se ajunge la un fel de portret de familie fragmentat, în care copilul apare ca având ochii unuia, nasul altuia, râsul unui al treilea... Există filiații întregi de oameni slabi, altele de oameni grași, familii ai căror membri sunt mai mult sau mai puțin blonzi ori bruneți, mai mult sau mai puțin părăși.... Când copilul crește, asemănările, reale sau presupuse, se văd în atitudinile și în gesturile lui.

Atunci când un copil se îmbolnăvește, **boala** este imediat interpretată ca un semn de apartenență la clan („Toți avem gâtul sensibil") sau, dimpotrivă, ca o diferențiere în raport cu acesta („Copilul ăsta răcește din nimic"). Așadar, încă de foarte mici, primim injoncțiunea inconștientă de a considera cele mai de bază elemente ale existenței noastre în lume ca fiind semne de apartenență.

Mai târziu, subiectele repetiției vor deveni **relația cu banii, profesia, locul în care trăim**, teritoriul, în sensul larg. Unii oameni resimt ca pe o

Scanned with OKEN Scanner

datorie inevitabilă faptul de a continua afacerea familiei sau de a urma aceleași studii ca tatăl ori ca mama lor, sau chiar de a reuși acolo unde aceștia au eșuat. Satul, regiunea sau țara de origine pot reprezenta o miză a apartenenței la clan. Sau, dimpotrivă, un copil care a fost exclus emoțional din grup se va simți mai îndemnat să emigreze în străinătate.

Repetiții sexuale și creative

Toți psihologii care lucrează asupra **abuzului sexual** evidențiază faptul că violurile, incestul și actele de pedofilie tind să se repete. Trauma trăită de copilul abuzat sexual, trecută adeseori sub tăcere, poate deveni, la vârsta adultă, o fixație sexuală care o determină pe fosta victimă să comită un act de același tip. Un tată care a suferit atingeri într-o școală catolică (care a fost, în mod simbolic, violat de „tată") poate simți, la rândul lui, nevoia irezistibilă de a comite aceleași acte pedofile asupra copiilor din propria familie.

Se constată, de asemenea, o tendință de repetare a **manierei de a naște**: vârsta primei sarcini, cezariene repetate, nașteri premature repetate, depresii postpartum etc. Dar acest lucru nu se întâmplă neapărat la nivelul femeilor: putem vedea, de exemplu, primul copil de sex masculin al unei filiații (primul moștenitor al patrimoniului), născându-se prin forceps „ca bunicul său patern". Modul nașterii consolidează apartenența la clan și mai ales la filiația numelui.

O tânără, prima născută dintre frați și un copil nedorit, poate să avorteze prima ei sarcină sau să se simtă obligată să-și abandoneze primul copil: în felul acesta, tânăra îndeplinește simbolic dorința pe care a avut-o mama ei (și tatăl ei) de a scăpa de ea. Tot așa se pot repeta avorturile provocate și avorturile spontane: de exemplu, o tânără suferă cinci avorturi și descoperă mai târziu că bunica ei a avut cinci copii care au murit la vârste fragede.

Problemele sexuale se pot și ele repeta, pentru că interdicțiile și frustrările se transmit de la o generație la alta (frigiditate, impotență, sterilitate...). Istoria sexuală a unui arbore genealogic este adeseori greu de retrasat, fiindcă e cel mai tabu subiect al unei familii, dar anumite indicii ne permit să presupunem care a fost gradul de satisfacție sexuală al unui cuplu: au existat amante sau amanți? Copii nelegitimi? Soții dormeau în camere separate? Ce spuneau bărbații despre femei și femeile despre bărbați, în general?

Scanned with OKEN Scanner

În domeniul creativ, vedem adeseori o practică artistică repetându-se de la o generație la alta sau sărind peste o generație: cine cânta la pian sau cui i-ar fi plăcut să cânte la pian? Cine picta? Cine avea o voce frumoasă? Problema talentului în arborele genealogic face parte dintre întrebările noastre: talentul a fost recunoscut, încurajat?

În familiile de artiști, se întâmplă frecvent ca energia creativă a celui mai activ membru al familiei (artistul „oficial") să eclipseze aspirațiile creative ale descendenților săi. Uneori, copilul unui artist nu se poate detașa de stilul tatălui sau al mamei sale și produce, pe tot parcursul vieții lui, copii palide ale operei predecesorului său. Există excepții notabile și inspiraționale, ca aceea reprezentată de Auguste și de Jean Renoir: trecând de la pictură la cinematografie, acest arbore genealogic a generat doi mari creatori, tată și fiu, ambii inovatori și pe deplin realizați în practica lor artistică.

În general, pe plan creativ, în sensul larg al cuvântului, dincolo de cazul specific în care este creată o operă artistică, asistăm adesea la repetarea eșecurilor: dacă un ascendent nu a reușit să depășească o înfrângere (de exemplu, falimentul unei companii), descendenții pot rămâne blocați în conduite de eșec.

Repetiții emoționale

Prin definiție, maniera de a iubi care ne-a fost transmisă constituie învățătura noastră emoțională. La fel, traumele emoționale au tendința de a crea repetiții care se manifestă pe parcursul mai multor generații. Printre cele mai flagrante repetiții se numără acelea legate de **modul de exprimare a afecțiunii** (indirect, de exemplu prin bani sau hrană, ori prin tabuuri privitoare la manifestarea afectivă: familii în care membrii nu comunică, familii în care membrii nu se ating). Emoțiile negative se repetă: nu arareori se întâmplă să purtăm o rușine, o mânie, o depresie sau o ură care nu ne aparține.

Concepția cuplului este și ea foarte dependentă de arbore: relațiile conflictuale, divorțurile sau abandonurile se repetă. Uneori, un abandon suferit în copilărie (copil rămas orfan sau încredințat unor terți) se va manifesta, una sau două generații mai târziu, prin abandonul soțului, al familiei etc.

Repetițiile afective sunt guvernate, de asemenea, de **proiecțiile** noastre: în loc să stabilim cu un copil relații clar definite prin iubirea pe care

Scanned with OKEN Scanner

i-o purtăm, proiectăm asupra lui un alt membru al familiei, și copilul devine, fără să știe, câmpul de luptă al conflictelor afective nerezolvate. Această situație este extrem de frecventă în arborii genealogici.

Unele sentimente din copilărie, precum preferințele, conflictele și rivalitățile între frați și surori, pot marca mai târziu viața de adult: se întâmplă frecvent ca un tată să proiecteze, asupra fiului sau a fiicei lui, pe unul dintre frații sau surorile sale. Uneori, nașul (sau nașa) copilului e chiar unchiul (sau mătușa) lui. Acest copil va fi tratat de tatăl său, mai mult sau mai puțin conștient, ca o „dublură" a fratelui (sau a surorii) lui, și copilul va resimți ca o povară această relație cu care el nu are nimic de-a face, chiar dacă e vorba despre o relație de preferință manifestă. Un caz frecvent este acela al părintelui rival care proiectează asupra copilului său figura unui frate mai mic sau a unei surori mai mici, pe care îl(o) urăște în secret; el îl face pe copil să îndure această rivalitate distructivă, păstrându-și avantajul diferenței de vârstă și al statutului său parental, care îi conferă autoritate asupra copilului.

Se întâmplă, de asemenea, ca cineva să proiecteze asupra copilului său o iubire din tinerețe și chiar să-i dea prenumele acelei persoane iubite. Din nou, copilul va primi mesaje emoționale care nu-i sunt destinate și care vor perturba întreaga gamă a emoțiilor lui.

Repetiții intelectuale și ideologice

Prima repetiție, tradițională în multe culturi, este aceea a **prenumelor**. Prenumele este cuvântul care ne desemnează, în același mod în care termenul „masă" desemnează o masă. Dacă ne gândim bine, prenumele conține, în ochii noștri, întreaga noastră identitate. Tradiție sau nu, este așadar evident că, dacă ni se dă prenumele unuia sau al mai multor membri ai arborelui, ni se transferă pe furiș ceva din identitatea personajelor respective. Experiența arată că prenumele induce, în acest caz, o serie de repetiții atât materiale, cât și sexual-creative sau afective.

Repetiția cea mai puternică din arborele genealogic este aceea a **credințelor**. În calitate de ființe înzestrate cu limbaj, noi cristalizăm în cuvinte, în idei, în discursuri, elementele vitale ale identității noastre. Dacă ne-am petrecut copilăria auzind-o pe mama noastră spunând: „Toți bărbații sunt niște ticăloși", ceva din această credință ne va urmări la vârsta adultă. În același mod, vedem clar cum fricile, rușinile, interdicțiile

Scanned with OKEN Scanner

vehiculate de religii, de sistemele morale și politice, continuă să afecteze multe persoane eliberate totuși de orice practică religioasă sau exilate într-un alt regim.

Într-un arbore genealogic, aceste convingeri se vor unificatoare: nu suntem într-un anume fel sau în altul (nu avem cutare apartenență sau culoare politică, nu suntem din celălalt sat etc.). Dar, de fiecare dată când se definește astfel, familia le îngrădește descendenților ei posibilitatea de a se deschide către lume. Se întâmplă ca fanatismul credințelor să fie transferat de la o generație la alta printr-un mecanism de opoziție: dacă bunicii au fost fanatici religioși și, în numele acestei ideologii, și-au asuprit copiii, este foarte posibil ca arborele să producă, una sau două generații mai târziu, militanți politici, anarhiști sau anticlerici la fel de fanatici.

Un alt element care se repetă este **utilizarea limbajului**. Dialectele, argourile, regionalismele sunt elemente de identificare a clanului. Într-o familie bilingvă, alegerea uneia dintre limbi poate deveni o provocare și poate face obiectul unui conflict. Același lucru este valabil, deși mai subtil, în ceea ce privește agresiunea verbală: un copil care a fost educat într-un mediu de violență verbală poate deveni un adult total inconștient de agresivitatea pe care o pune în cuvintele sale. În țările dezvoltate, toate aspectele legate de educația școlară și universitară devin elemente de copiere: a fi sau a nu fi „inteligent" este, în Franța, un element cheie de apartenență la un arbore instruit. La fel, studiile urmate sau nu și chiar nivelul atins în diverse competiții pot determina apartenența la clan. Vai de moștenitorul unui neam de ingineri care, mai înzestrat pentru muncile manuale, pentru grădinărit sau violoncel, se străduiește totuși să treacă același concurs ca ascendenții lui și eșuează lamentabil: particularitatea va fi resimțită ca o dovadă de nulitate sau de eșec.

Tradiția, folclorul și religia sunt legături cu trecutul. Regionalismul și naționalismul de asemenea, cu apanajul lor de obiceiuri culinare, de cutume și, uneori, de șovinism.

Pe scurt, ceea ce se repetă în principal în cele patru centre este **respingerea a tot ce este nou**: arborele ne împinge să facem ceva deja existent, ne împiedică să operăm o schimbare în clan, ceea ce l-ar transforma într-o societate conștientă și unită cu totalitatea omenirii. El ne obligă să ne recentrăm gândurile, acțiunile și afectele către ceea ce este cunoscut.

Scanned with OKEN Scanner

Travaliul asupra arborelui se bazează pe o înțelegere din ce în ce mai subtilă a repetițiilor. Pentru a începe identificarea lor, să semnalăm că cele mai flagrante dintre ele sunt, în general:

- prenumele;
- datele marcante și vârstele sau diferențele de vârstă în timp (durata unei căsătorii, vârsta avută la momentul producerii unui accident de mașină, diferențe de vârstă între frați și surori...);
- meseriile;
- circumstanțele deceselor, accidentelor, crizelor de viață;
- numărul de copii în frăție;
- locurile de viață ale arborelui.

Dar aceste repetiții pot fi și mai subtile, cu unul sau mai multe elemente care evoluează de la o generație la alta:

- Un prenume poate să fie anagrama completă sau parțială a altuia (tatăl se numește Hermann, fiica, Maren: toate literele prenumelui fiicei provin de la prenumele tatălui), sau să înceapă cu aceeași inițială sau să aibă același număr de litere (Véronique, Valérie, Vanessa, Rosa, Rita, Raùl...). De asemenea, putem găsi în aceeași familie o silabă care se repetă etc.
- Data la care a fost conceput un copil este uneori la fel de semnificativă ca data lui de naștere. De exemplu, un fiu născut în aprilie a fost conceput în iulie, exact la data aniversării zilei de naștere a bunicului său matern: în mod inconștient, mama l-a inclus pe tatăl ei, a cărui zi de naștere era sărbătorită atunci, în actul sexual în urma căruia avea să se nască un fiu.
- În mod similar, pentru o dată de deces. De exemplu, un tată care moare în ziua în care fiica se căsătorește sau naște.
- Unele meserii sunt opusul altora. Această opoziție poate fi interesantă din punct de vedere simbolic. De exemplu, într-o filiație de cizmari apare brusc un frizer, ca și când capul și picioarele ar căuta să se unească sau să se separe.
- O opoziție flagrantă poate trăda o atașare. De exemplu: tatăl meu este înalt, blond, cu ochi albaștri, european, și mie îmi plac doar bărbații scunzi, cu pielea întunecată, veniți de pe alt continent: nu-l detronez, așadar, pe tatăl meu îndrăgostindu-mă de oameni atât de diferiți de el.

Scanned with OKEN Scanner

- Arborele acționează, de asemenea, prin transpuneri. De exemplu, dacă strămoșii mei au emigrat în Spania într-un moment în care această țară li se părea foarte îndepărtată, este posibil ca următoarele generații să aleagă America Latină ca un nou orizont de cucerit (dar limba rămâne aceeași).

Cazurile sunt foarte numeroase, precum diversitatea umană. Abia începem să explorăm acest sistem de asemănări și de opoziții, de moștenire și de compensare, care este arborele genealogic. Dar, înainte de a ne cufunda în căutarea repetițiilor prezente în propriul arbore (cf. exercițiului de la sfârșitul capitolului), să vedem care este ingredientul ce permite dizolvarea acestor repetiții atât de puternice, depășirea lor și împlinirea propriului destin.

O cheie pentru viitorul proiect: nivelurile de conștiință

Putem rezuma astfel procesul care operează în arborele genealogic. Părinții dintr-o generație dată se confruntă cu o problemă materială, emoțională, sexual-creativă sau morală. În fața acestei probleme, ei reacționează prin adoptarea **celei mai bune soluții pe care nivelul lor de conștiință, din acel moment, le permite să o găsească.** Foarte adesea, această soluție este o *repetiție*, adică ei aplică o rețetă deja cunoscută, deja testată, și validată de mediul lor familial, social și cultural. De exemplu:

- În fața unei rușini (încarcerare, internare la psihiatrie, copil nelegitim) sau a unui distres emoțional (necazuri în cuplu, trădări etc.), ei vor alege să păstreze secretul.
- În fața unui doliu, ei vor alege fie să nu mai vorbească niciodată despre persoana pierdută, fie, dimpotrivă, să facă din aceasta centrul atenției familiei și să-l transforme retrospectiv pe cel decedat într-un sfânt, într-un erou.
- În fața unor dificultăți materiale extreme, ei vor alege să se cufunde în munca lor și să îi îmboldească pe copii să lucreze, sau tatăl va pleca singur într-o țară străină considerată un paradis, de unde va trimite bani familiei lui.

Scanned with OKEN Scanner

- În fața unei rebeliuni din partea copiilor adolescenți, a unor conflicte între frați, ei vor alege violența și constrângerea.
- O femeie abandonată de soț își poate transfera întreaga dragoste asupra fiului sau fiicei ei pentru a-și umple golul afectiv resimțit. Un cuplu divorțat îl poate împovăra pe copil cu conflictele sale, fiecare dintre soți spunând lucruri abominabile despre celălalt etc.

În toți arborii genealogici, putem găsi exemple ale acestor soluții distorsionate, care au funcționat foarte bine pentru părinți... Dar, începând de la a doua generație, ravagiile încep să fie resimțite: violența, secretul, materialismul frenetic, rupturile, cerințele emoționale nesatisfăcute vor deveni, pentru copiii ajunși, la rândul lor, părinți, noi suferințe pentru care vor trebui să își găsească propriile soluții. Dacă aceste soluții sunt la fel de conformiste ca cele ale generației anterioare, nepotul sau nepoata va plăti, la rândul său, consecințele.

Studiind istoria familiei noastre, putem identifica ușor elementele care au fost o posibilă sursă de suferință. În general însă, primul nostru reflex este să le justificăm spunând: „Așa se proceda la vremea aceea", „Dar mama mea (tatăl meu, bunica mea...) n-a avut de ales", „Dar există sute de familii în care lucrurile s-au petrecut în felul acesta". În fața aceloraşi situații, o persoană mai sensibilă sau mai răzvrătită riscă, dimpotrivă, să se închidă într-o furie permanentă vizavi de strămoșii săi, reamintindu-și necontenit suferințele din copilărie, ca un laitmotiv: „Cum au putut să facă asta?"

Aceste două poziții, iertare raționalizată și ranchiună fără sfârşit, coexistă adesea într-o singură persoană: pe de o parte, rațiunea justifică evenimentele arborelui; pe de altă parte, inima, psihicul copilului, încă suferă fără a putea depăși trauma. Adeseori, aceasta este situația paradoxală în care se află o persoană în momentul inițierii unei terapii sau a unui travaliu spiritual.

Atitudinea metagenealogică constă în a ne plasa dincolo de resentimentele fără ieșire și de iertarea trecută prin filtrul rațiunii. Scopul nostru este să înțelegem de ce și cum au putut apărea aceste soluții false, ce repetiții familiale, sociale și culturale acționează și care ar fi putut să fie, dintr-o perspectivă ideală, atitudinea unui adult confruntat cu obstacolele care s-au manifestat în arborele nostru genealogic.

Scanned with OKEN Scanner

Cu alte cuvinte, ne vom întreba **ce nivel de conștiință** aveau strămoșii noștri în momentul în care au avut loc evenimentele și ce s-ar fi putut întâmpla dacă ei ar fi acționat la un nivel mai înalt de conștiință, indiferent de circumstanțele socio-ecoistorice care determină, într-o oarecare măsură, limitele libertății individuale. Să ne amintim că putem manifesta întotdeauna o rezistență la ideologia culturală ambiantă în cadrul grupului familial, chiar dacă acțiunile sunt limitate (de exemplu, de către un regim autoritar).

O concepție evolutivă a omului

Pentru un individ, din ce în ce mai multă conștiință înseamnă întotdeauna tot mai multă libertate. Cu cât devenim mai conștienți, cu atât acceptăm să nu ne mai definim într-un mod limitat, ci dimpotrivă, să ne unim cu întreaga lume, încetând să ne identificăm strict cu clanul. Orice autodefinire este, în realitate, un motiv de suferință, pentru că ea ne limitează: dacă eu sunt strict un francez (sau un american, sau un spaniol), aceasta înseamnă că nu sunt nimic altceva; dacă mă resimt exclusiv ca fiind „bărbat" (mascul) sau „femeie" (femelă), acesta este un motiv de suferință, pentru că întorc spatele la ceva din mine care e dincolo de genul meu. Orice definire ne aduce în conflict cu celelalte posibilități. În realitate, este posibil să recunoaștem de unde venim fără a ne identifica cu această definire.

Noțiunea de **nivel al conștiinței** se referă la o concepție evolutivă a ființei umane: în mod potențial, noi ne aflăm într-o permanentă evoluție până la momentul morții noastre. Prin urmare, este logic să deducem de aici că spiritul poate evolua până la nivelul suprem în care, părăsind viața fizică în deplină luciditate și în deplină bucurie, conștiința noastră individuală se contopește cu cea a universului. Fiecare dintre diversele tradiții spirituale și religioase își are vocabularul ei pentru a descrie acest proces ideal, ilustrat de povestea morții marilor sfinți din toate culturile.

Un nivel scăzut de conștiință se manifestă printr-o nemulțumire constantă. Fie persoana își pierde total bucuria de a trăi, fie ea își compensează profunda nemulțumire prin achiziții iluzorii (acumularea de bunuri materiale sau imateriale, de reușite sau de obiecte). Dar, fără dezvoltarea conștiinței, nu există satisfacție autentică.

Pentru a progresa, este necesar să ne propunem un obiectiv care să permită uniunea dintre lumea interioară (adevărata noastră identitate)

Scanned with OKEN Scanner

și cea exterioară (îndeplinind destinul care este cu adevărat al nostru, acționând autentic în lume). Dar arborele genealogic ne poate inocula niște obiective false, pentru care vom consuma o energie imensă (de exemplu, să devenim milionari, să ne găsim sufletul pereche, să depășim întreaga lume pe plan creativ sau sexual...). Atingerea unui scop fals produce, o dată în plus, o nemulțumire profundă. Așa se întâmplă că vedem persoane pline de bani, de onoare sau de glorie devenind deprimate, autodistrugându-se sau sinucigându-se. În mod inconștient, persoana care repetă obiectivele din arborele genealogic, chiar dacă le atinge, rămâne nesatisfăcută.

Exemplu: Străbunicul se ruinează, provocând sărăcie și rușine în familia sa. Un descendent al lui își poate propune ca obiectiv inițial să strângă o avere, renunțând la un alt scop (practicarea unor arte, studierea medicinii, împlinirea afectivă...). Chiar dacă strânge acea avere, el va avea sentimentul că a eșuat, pentru că obiectivul real nu este acela de a obține un anumit lucru, ci de **a se dezvolta**.

Acest obiectiv nu are nevoie de o formulare abstractă („Vreau să-mi dezvolt conștiința" nu înseamnă mare lucru pentru majoritatea dintre noi), dar o activitate anume poate fi vehiculul acestei dezvoltări. În povestirile zen, este un fapt obișnuit ca maestrul muribund să-l desemneze pe bucătar drept succesor la conducerea mănăstirii: printr-o activitate umilă, concretă și zilnică, acel călugăr și-a dezvoltat în mod efectiv conștiința ajungând să-și egaleze maestrul. El va fi ales nu pentru că este bucătar, ci pentru că manifestă calități interioare de voință, disciplină și renunțare, și nu trăiește conform unor valori iluzorii cum ar fi puterea, naționalitatea, vârsta, o definire sexuală sau un sentiment de apartenență națională sau rasială: această eliberare de orice definire este semnul unei conștiințe trezite.

Se spune că „Toate drumurile duc la Roma". În mod similar, orice parcurs de viață (intelectual, artistic, material, financiar, de ajutorare a altora, de serviciu etc.) poate fi o cale de dezvoltare a conștiinței, cu condiția să ne dezvoltăm concentrarea atenției, perseverența, detașarea (renunțarea) și, mai ales, disciplina, adică ceea ce se numește *dharma*, în tradițiile orientale: ansamblul acțiunilor și regulilor cărora ne conformăm pentru a ne pune în slujba ființei esențiale, fără a căuta aprobarea celorlalți sau a unui maestru, ci față în față cu noi înșine.

Scanned with OKEN Scanner

Desigur, nu putem cuantifica exact nivelul de conștiință al unei persoane, astfel că modul în care îl schematizăm mai jos trebuie să servească doar propriului vostru travaliu: propunem repere care vă vor permite să vă priviți arborele genealogic nu doar ca o filiație care merge de la bătrâni (strămoșii voștri) la cei mai tineri (voi înșivă), ci ca pe un ansamblu de ființe umane confruntate, și ele, cu destinul lor, și inegal capabile să-i facă față cu maturitate.

Această parte a travaliului este esențială, pentru că ea răstoarnă ierarhia tradițională, în vigoare în familie, care vrea ca cei mai tineri să le datoreze respect celor bătrâni. Să ne imaginăm, pentru câteva clipe, că singurul respect datorat este acela al persoanelor mai puțin conștiente, mai imature, față de persoanele mai conștiente, mai mature.

Este o ambiție legitimă și o posibilitate deschisă tuturor, de a deveni lumina și conștiința propriului arbore genealogic. Dar, pentru fiecare dintre noi, acest travaliu reprezintă, de asemenea, un test al adevărului, pentru că el ne obligă să ieșim atât din lamentație, cât și din ordinea stabilită și să ne punem întrebări fundamentale: „Sunt eu capabil să recunosc la ce nivel de conștiință trăiesc în mod obișnuit? Sunt eu pregătit să mă înclin în fața nivelului superior de conștiință al unei persoane mai evoluate decât mine? Sunt eu capabil să evoluez?"

În această etapă, așa cum vom vedea în exercițiul propus la sfârșitul capitolului, lucrul asupra țelului vostru poate să înceapă: fără a vă îndepărta de obiectivul vostru personal și material, vă puteți propune, în plan secundar, să-i adăugați acestuia cel mai înalt obiectiv pe care îl puteți concepe, de la cel mai înalt nivel de conștiință la care puteți accesa astăzi. Majoritatea oamenilor au un obiectiv individual. Câțiva au scopuri sociale, umaniste și generoase. Foarte puțini sunt capabili să conceapă în mod spontan un obiectiv care să înglobeze toată omenirea.

De la nivelul animal la conștiința divină

Fiecare dintre aceste niveluri este respectabil când se referă la o ființă la care este adaptat. E de neconceput să-i cerem unui copil de șase luni să aibă nivelul de conștiință al unui adult! Fiecărei vârste, fiecărei etape a vieții, îi corespunde un nivel de conștiință sănătos și înfloritor. Un nivel de conștiință devine toxic doar în cazul în care continuăm să trăim conform lui, în loc să atingem, crescând, următorul nivel. E dramatic să

Scanned with OKEN Scanner

trebuiască să acționăm, să gândim, să muncim și să gestionăm informații ca un adult atunci când suntem copii: toți psihologii știu asta. Se vorbește mai rar însă despre faptul că la fel de dramatic este să acționăm și să gândim ca un copil sau ca un adolescent atunci când suntem adulți.

Fiecare nivel de conștiință presupune un **centru unitar**, adică un punct de referință care îl ajută pe individ să definească lucrurile în jurul cărora se învârte propria lume.

Animal, supraviețuitor

Acest nivel corespunde vieții primitive, aceea a animalelor sau a bebelușilor. Prioritățile sale sunt să mănânce, să se apere, să se adăpostească. Pentru animalele cu sânge cald cum suntem noi, acest prim nivel înscrie în istoria noastră nevoia de clan, de familie.

Dar dacă o ființă umană care a depășit stadiul de bebeluș se regăsește în acest nivel de conștiință, aceasta înseamnă că ea trăiește exclusiv conform axei pradă/prădător. Este cazul marilor delincvenți și criminali, al persoanelor pe care educația sau mediul în care trăiesc îi împing să regreseze la o stare de supraviețuire și de violență permanentă. O persoană foarte deprimată, total dependentă și incapabilă să comunice cu ceilalți poate să fi regresat și ea până la nivelul conștiinței animale.

Centrul unitar: organul director (gura pentru un copil, stomacul pentru un animal). Dacă acest nivel de conștiință este regresiv, organul director poate fi sexul pentru un infractor sexual, creierul pentru un mare fanatic care devine criminal în numele ideilor sale etc.

Infantil, consumator

Acest nivel este cel al copilului prin excelență: dependent și jucăuș, el consumă fără să producă nimic, nu muncește, ci se joacă pentru a se pregăti să crească. Visul și imaginația sunt aproape de realitate. Copilul primește fără a fi preocupat să dea. Cuvântul lui preferat ar putea fi: „Dă-mi!" La această vârstă, avem dreptul să fim inutili pentru societate și este vital să fim acceptați de cei care au grijă de noi (părinți, învățător...).

Toate aceste ingrediente, la vârsta adultă, definesc consumatorul tipic de care societatea industrială are nevoie ca să supraviețuiască. Dependent, materialist, el se lasă convins că un cutare sau cutare produs îi este indispensabil. De bună voie iresponsabil, el se cufundă în jocurile video, se hrănește cu iluzii și cu produse fără valoare reală. El întruchipează,

Scanned with OKEN Scanner

de asemenea, subordonatul ideal în ierarhia corporativă. Pe plan emoțional, o astfel de persoană e incapabilă să pună interesele celuilalt înaintea celor proprii.

Centrul unitar: capul familiei (dragostea părinților) sau reprezentantul său simbolic (un superior ierarhic, o persoană cu autoritate...).

Adolescent, romantic

Adolescența este o vârstă marcată de trei preocupări principale: iubirea, în general idealizată și concepută ca veșnică; moartea, un adversar pe care încercăm să-l provocăm într-un mod mai mult sau mai puțin concret; agregarea la un nou grup (o gașcă, un cerc de prieteni, un club de fani...) care va servi drept punte între familie, lumea închisă a copilului și societatea umană în sensul larg către care se îndreaptă ființa adultă. Prin urmare, acest nivel de conștiință este caracterizat printr-un romantism extrem, prin ispita pericolului sau printr-o estetică morbidă voluntară (cranii de mort, moda gotică...) și printr-o dorință puternică de identificare cu un clan (prin îmbrăcăminte, obiceiuri de viață...). O revendicare a libertății sau a originalității, bazată pe opoziția față de sistemul educativ existent, este, de asemenea, simptomatică pentru această vârstă.

Odată adolescența trecută, acest nivel de conștiință ne poartă către tirania modei și a exaltării tinerești, către industria cinematografică cu secțiunea ei de filme de acțiune și de dragoste, către toate formele de idealism sau de fanatism, către comportamente autodistructive și revoluționare.

Centrul unitar: liderul noului clan (cântăreț rock, șef al găștii...) care permite părăsirea familiei.

Adult egoist

Acest prim pas spre vârsta adultă nu este negativ în sine: există un moment în care ne gândim la propria siguranță înainte de toate, la construirea unui cuib, la un patrimoniu pe care vom încerca să-l păstrăm pentru a ne simți în siguranță. Primul act al vieții de adult constă în obținerea unui loc în societate, fie și în detrimentul unui concurent.

Oricine se mulțumește cu acest nivel de conștiință va avea drept preocupare exclusivă tezaurizarea, asigurarea propriei securități (sau a aceleia a membrilor familiei), fără a împărți nimic. Generozitatea gratuită nu există la acest nivel al conștiinței. E vorba, mai degrabă, despre a profita cât mai mult fără a da și despre a cumpăra ieftin pentru a revinde

Scanned with OKEN Scanner

cât mai scump posibil. Acest nivel de conștiință stă la baza comerțului și a economiei. Maxima lui ar putea fi: „Totul pentru mine, nimic pentru ceilalți." Colectivitatea este ierarhizată și devine inevitabil câmpul unei concurențe puternice. Valorile cheie sunt stabilitatea, protecția și apărarea intereselor.

Centrul unitar: vârful ierarhiei (guvernator sau președinte al societății căreia îi aparținem).

Aceste prime patru niveluri sunt cele mai răspândite, fiind produsul inerției trecutului: ele singure sunt suficiente pentru organizarea unei societăți umane ierarhizate, în care prevalează legea celui mai puternic. Din momentul în care conștiința intră în joc, începem să explorăm următoarele niveluri:

Adult altruist și social

Acest nivel de conștiință reprezintă orice persoană adultă înzestrată cu o conștiință socială și cu o preocupare pentru binele colectiv. Celălalt devine un personaj central al vieții sale. Adultul altruist și social își propune să reunească societatea umană. Această uniune poate fi, la început, națională sau corporatistă și poate să conducă la o uniune mai vastă. Marile principii ale egalității între popoare, pacifismul, libertatea de exprimare, abolirea sclaviei sunt realizate la acest nivel de conștiință. Un erou al Rezistenței care moare pentru idealurile sale, fără să-și trădeze camarazii, un om drept care îi adăpostește pe cei persecutați cu riscul vieții lui, un asistent social neobosit, sunt exemple de adulți altruiști și sociali. La acest nivel, generozitatea nu mai este un lux, ci o necesitate, căci înțelegem că tot ceea ce dăruim altora ne dăruim în realitate nouă înșine, dar și că tot ceea ce păstrăm sau refuzăm să dăruim devine privațiune pentru noi.

Centrul unitar: ființa exemplară, eroul, geniul sau sfântul care ilustrează principiul acțiunii în lumea care ne este cea mai dragă (Gandhi, Nelson Mandela, Maica Tereza...).

Adult planetar

La următorul nivel găsim un adult dotat cu o conștiință planetară: tot ce trăiește pe planetă și planeta în sine fac parte din el, individul are grijă de ea ca de el însuși și trăiește într-o intimă înțelegere a mediului său

Scanned with OKEN Scanner

natural, oricare ar fi acesta. Acest nivel de conștiință este cel transmis de marii înțelepți ai religiilor timpurii, de șamani sau tămăduitori și tămăduitoare; este, de asemenea, acela al conștiinței ecologice autentice. Desigur, un asemenea nivel de conștiință este atins doar cu condiția ca această strânsă uniune cu tot ce trăiește pe planetă, inclusiv cu lumea minerală, să fie experimentată zilnic, dincolo cu mult de o simplă poziție teoretică. A nu risipi, a partaja, a găsi soluții durabile, a respecta viața sub toate formele ei sunt imperativele acestui nivel de conștiință. În multe mănăstiri zen, de exemplu, călugării trăiesc fără să arunce nimic și încearcă să folosească și cele mai mici deșeuri într-un mod util. La nivel colectiv, aceasta se reflectă în comerțul echitabil (nu numai în beneficiul celui care îl organizează, ci și al consumatorului), în stilurile de viață ecologice. Cuvântul de ordine al acestui nivel de conștiință ar putea fi deservirea.

Centrul unitar: centrul planetei, punct de ancorare pentru tot ce trăiește pe Pământ.

Conștiință solară

Acest nivel de conștiință se extinde până la limitele sistemului solar. Persoana consideră sistemul solar, și nu Pământul, ca fiind mediul său natural. Ea depășește timpul și spațiul terestru și își propune să acționeze nu numai pentru propria generație, ci, de aici și de oriunde, asupra generațiilor anterioare și viitoare. Acest nivel de conștiință este în pace cu toate evenimentele care au marcat istoria umanității, cu toate energiile trecute, prezente și viitoare care contribuie la apariția vieții. El duce la trăirea în frecvența marilor arhetipuri și la întruparea simbolurilor, care sunt astfel considerate (ca în cazul C.G. Jung) drept fațete ale unui diamant, drept elemente ale unei singure unități percepută ca fiind un principiu de viață, asemenea soarelui care oferă lumină și căldură. Oricare ar fi spiritualitatea sau religia sa, persoana care a atins acest nivel de conștiință trăiește în strânsă legătură cu principiul creator, indiferent dacă îl numește „Dumnezeu" sau „forța vieții".

Centrul unitar: Soarele, ca simbol al conștiinței în jurul căreia se învârte Pământul.

Conștiință cosmică

Acest nivel constă în trăirea vieții cu conștientizarea deplină a existenței certe a altor forme de viață, a altor planete locuibile și chiar a

Scanned with OKEN Scanner

faptului că viața nu este privilegiul nostru exclusiv. Persoana devine capabilă să îmbrățișeze multitudinea incomensurabilă a universului și să conceapă existența vieții dincolo de planete, până la spațiul interstelar. Toate prejudecățile sunt spulberate și viața e privită ca putând să se cuibărească chiar și în găurile negre. La acest nivel de conștiință, persoana experimentează dizolvarea individualității în acel tot despre care vorbesc marii mistici.

Centrul unitar: Centrul universului (pretutindeni și nicăieri).

Conștiință divină

Atunci când conștiința divină este trăită în viața de zi cu zi, principiul oricărei acțiuni este zeul interior. E dificil să vorbim despre acest nivel de conștiință, pentru că intrăm în indicibil și în inimaginabil. Este diamantul care reunește toate fațetele, unitatea absolută a tuturor lucrurilor. Frontierele dispar și noi devenim ființe transpersonale, ne depășim propriile idei, sentimente, dorințe și nevoi pentru a-l crea pe „Dumnezeu". Unitatea de neconceput și inefabilă pe care o simțim în adâncul conștiinței este în orice. Acest centru e construit nu prin mental, ci printr-o cunoaștere complet intuitivă, printr-un sentiment de unitate, de dragoste și de compasiune pentru ființele limitate.

Totuși, putem recunoaște acțiunea acestui nivel de conștiință atunci când frica dispare și când individul este cuprins de o permanentă și absolută bucurie de a trăi. Până atunci, el a trăit în teroarea lumii, dar, când descoperă că lumea și el însuși sunt unul și același lucru, teroarea lui dispare și e înlocuită de bucurie, de o stare de fericire deplină.

Centrul unitar: inima, în sensul real și metaforic în același timp. Ne naștem pornind de la inimă, de la această bătaie care apare în ritmul universului. În conștiința divină, suntem în armonie cu totalitatea, care bate ca o inimă: întregul univers este o inimă iubitoare.

Aceste ultime niveluri nu descriu în mod specific o realitate spirituală sau religioasă: o persoană care a atins un nivel foarte înalt de conștiință poate fi un artist, un agricultor, un angajat... oricine. În schimb, înțelegerea și punerea în aplicare a dogmelor religioase se schimbă radical în funcție de nivelurile de conștiință.

Să vedem cum se exprimă acestea în religie, dogmă și misticism:

Scanned with OKEN Scanner

- **Nivelul animal** produce superstiție și violență în numele credințelor religioase. Cel care nu-mi împărtășește credința mă amenință: apartenența religioasă devine o logică a supraviețuirii și o persoană poate fi agresată doar pentru că este de altă religie.
- **La nivelul infantil** regăsim ceea ce se numește „credința oarbă", o credință naivă, genul de devoțiune religioasă în care se folosesc păpușele, figurine, idoli. Rugăciunile sau ritualurile sunt utilizate pentru a-i cere ajutor divinității, concepută ca un părinte binevoitor care ne protejează.
- **La nivelul adolescentului,** manifestarea credinței este exaltată și partizană. Vedem apărând, sub o formă neagresivă, dar intensă, prozelitismul și revendicarea propriei credințe ca fiind unica sau cea mai autentică. Este, de asemenea, nivelul celebrărilor colective care sporesc intensitatea credinței și al tuturor practicilor de automortificare (flagelări, izolări în întuneric, postul riguros, yoga dureroasă, maratoane de meditație etc.).
- **Adultul egoist** este cel care inventează ierarhia religioasă, politizează religia și face din ea un fundament al ordinii sociale. În numele ei, el va da naștere Inchiziției, colonizării religioase, cruciadelor și va crea societăți secrete precum Opus Dei. El nu va ezita să obțină beneficii financiare în numele religiei și să adopte atitudini partizane. Înălțarea templelor, a moscheilor, a bisericilor și beatificarea sfinților vor avea la bază mai degrabă o logică politică și monetară decât actele de credință pură.
- **Adultul altruist social** fondează misiuni, lucrări sociale, orfelinate, spitale etc. Maica Tereza și preoții muncitori reprezintă bine acest nivel, la fel și operele sociale ale unor guru indieni precum Amma. Acțiunea socială în numele religiei este însoțită de ecumenism și de toleranță. Viața monahală, atunci când se deschide către exterior prin intermediul unor astfel de lucrări, corespunde, de asemenea, acestui nivel.

Până la adultul social, miracolul este văzut ca o manifestare extraordinară care apare în afara a ceea ce considerăm a fi legile universului. Dar, pornind de la un nivel de conștiință planetară, începem să percepem miracolul pretutindeni, să-l vedem și să putem acționa într-o direcție miraculoasă. Uniunile colective pot produce atunci rezultate inexplicabile,

Scanned with OKEN Scanner

așa cum se întâmplă, de exemplu, în cazul unei lungi perioade de secetă, urmată de apariția ploii imediat după rugăciunile unei populații întregi.

- **Pentru adultul planetar,** nu mai există „o" religie opusă celorlalte: el este mult prea conștient de unitatea abordărilor și a credinței în diversitatea formelor ei. Asistăm atunci la fuziunea religiilor cu abordările nonreligioase, inclusiv cu știința. Este nivelul la care oamenii de știință și cei religioși pot dialoga în pace, pentru că ei nu mai sunt atașați cuvintelor sau ideologiilor, ci numai misterului vieții. Pe plan individual, adultul planetar adoptă atitudinea unui bodhisattva sau a șamanului luminat: el binecuvântează tot ceea ce este viu.
- De la nivelul **conștiinței solare,** intrăm în misticism și extaz: templul este un corp și corpul este templul. Îl găsim pe Dumnezeu în interiorul nostru, cunoaștem dragostea impersonală și compasiunea universală. Fiecare ființă umană este un preot, fiecare loc este un altar, fiecare act este sacru, fiecare obstacol sau fapt este o învățătură pe drum.
- De la nivelul **conștiinței cosmice** începem să asistăm la minuni: coincidențe inexplicabile, corpuri care nu putrezesc după moarte etc.
- **Conștiința divină** este, prin natura ei, nucleul oricărei religii.

Putem rezuma lucrurile astfel:

- **Animal** – a supraviețui: „A mânca și a nu fi mâncat".
- **Infantil** – a consuma: „A primi totul, pentru a putea trăi visând și jucându-te".
- **Adolescent** – a fi iubit și admirat; a sfida moartea concepută ca fiind îndepărtată; a te integra în bandă: „A iubi mereu/a trăi repede, a muri tânăr".
- **Adultul egoist** – a prezerva siguranța și proprietatea privată; a-ți apăra propriile interese: „Totul pentru mine".
- **Adultul altruist** – a partaja: „Nimic pentru mine care să nu fie și pentru ceilalți".
- **Adultul planetar** – conștiință ecologică, deservire și durabilitate: „Totul este viu, totul face parte din mine și eu fac parte din tot".
- **Conștiința solară** – a acționa asupra generațiilor trecute și viitoare și a înțelege principiul vieții: „Timpul și spațiul nu există".

Scanned with OKEN Scanner

- **Conștiința cosmică** – noi nu suntem unica formă de viață: „Durerea mea nu devine niciodată suferință: eu mă dizolv în tot".
- **Conștiința divină** – „Eu sunt iubire".

Exercițiu: Cei cinci arbori genealogici ai mei

Desenați diagrama de bază a arborelui pe cinci foi diferite (vezi pag. 83).

1. Un arbore pentru nivelul de conștiință.
2. Un arbore intelectual (idei, principii morale, religii, studii...).
3. Un arbore afectiv (legături între persoane, suferințe și bucurii majore, emoții dominante ale fiecăruia).
4. Un arbore sexual creativ (rolul creativității, sexualității, al dinamicii frustrare/plăcere în arborele vostru).
5. Un arbore material (bani, locuri, boli, sporturi, obiceiuri alimentare...).

Pentru fiecare dintre acești arbori, notați în caseta de sus fraza care exprimă obiectivul vostru. Apoi, reflectați și adăugați o propoziție suplimentară care precizează acest obiectiv în plan material (arborele 5), creativ-sexual (arborele 4), afectiv (arborele 3) și intelectual sau ideologic, moral etc. (arborele 2). Cu alte cuvinte, observați cum se declină obiectivul vostru în fiecare energie. Pentru arborele 1, puneți-vă următoarea întrebare: „Dacă mă plasez la cel mai înalt nivel de conștiință pe care îl pot atinge ca adult social, ce obiectiv colectiv îmi pot propune care să-mi completeze scopul personal?".

De exemplu, o persoană are drept scop: „Să mă realizez". Iată ce poate preciza ea:

5. Arborele material: „Să trăiesc la țară, într-o casă mare cu grădină. Să câștig de trei ori salariul meu actual".
4. Arborele sexual/creativ: „Să-mi exercit creativitatea, simțul frumosului în munca mea. Să reîncep să pictez."
3. Arborele emoțional: „Să-mi îmbunătățesc relațiile cu soția și cu copiii. Să fiu mai răbdător și mai disponibil."
2. Arborele intelectual: „Să am mai multă încredere în ideile mele. Să-mi regăsesc curiozitatea."
1. Arborele conștiinței: „Să promovez pacea în lume prin toate mijloacele pe care le am la îndemână."

Scanned with OKEN Scanner

Odată obiectivul precizat pentru fiecare centru în parte, introduceți în arbore toate personajele principale (ascendenții în linie directă și frații foarte influenți). Determinați apoi pentru fiecare elementele cheie ale zonei studiate în fiecare arbore. Cu titlu indicativ, iată câteva întrebări utile pe care vi le puteți pune în privința fiecărui membru al arborelui vostru (lista nu este exhaustivă).

1. **Arborele nivelurilor de conștiință**

- Care era nivelul de conștiință al fiecărei persoane (cel care a determinat majoritatea acțiunilor sale)?
- Cum a influențat acest nivel de conștiință viața lui și pe cea a urmașilor lui?
- În opinia mea, care a fost scopul în viața acestei persoane?
- În ce nivel de conștiință trăiesc eu de cele mai multe ori?
- Care este cel mai înalt nivel de conștiință pe care l-am atins în viața mea și în ce circumstanțe?

2. **Arborele intelectual**

- Care era religia, care erau opiniile politice ale acestei persoane? Care ar fi putut fi maxima ei preferată?
- Ce idei sau ideologii mi-a transmis ea mie sau unuia dintre părinții mei?
- Care era nivelul de educație al acestei persoane?
- Care era limba ei maternă? Câte limbi vorbea ea?
- Cum comunica fiecare persoană (cu sau fără violență, de o manieră abundentă sau tăcută, clară sau confuză...)?
- Cine era „inteligent" sau „instruit", cine era „prost" sau „lipsit de educație"?

3. **Arborele emoțional**

- Care erau emoțiile dominante ale fiecărei persoane?
- De cine era ea cel mai mult legată?
- Care au fost cele mai mari suferințe ale ei pe parcursul vieții sale?
- Care au fost cele mai mari bucurii ale ei?
- Care era nivelul ei de maturitate afectivă? Se comporta ca un adult, ca un copil, ca un adolescent?
- Ce concepție avea această persoană despre iubire, despre legăturile afective?

Scanned with OKEN Scanner

- Cine era „bun" și cine era „rău"?
- Cum își exprima emoțiile și sentimentele?
- Cine comunica emoțional cu cine?

4. Arborele sexual / creativ

- Creativitatea membrilor arborelui meu a putut fi exprimată? Dacă da, cum? Dacă nu, care ar fi putut fi ea?
- Ce fel de viață sexuală au avut cei din arborele meu?
- Care sunt rușinile, tabuurile, interdicțiile?
- Care sunt cele mai mari frustrări din arborele meu?
- Cum au experimentat membrii arborelui meu plăcerea?
- Care au fost succesele și eșecurile? Cum au fost ele trăite?
- Care este concepția despre artă, despre frumos în arborele meu?
- Cine a avut talent și pentru ce anume?
- Cine sunt „frumoșii" și cine sunt „urâții"?
- În ce condiții și la ce vârstă au fost concepuți copiii?
- În ce condiții au născut sau au avortat femeile, dacă a fost cazul?
- În ce context social, moral sau cultural au avut loc pubertatea și începutul sexualității membrilor arborelui meu?

5. Arborele material

- Care sunt asemănările fizice și cum au fost ele trăite (un copil poate fi favoritul unuia dintre părinți din cauza asemănării lui cu un alt membru al familiei; absența asemănării ar putea trăda o paternitate ilegitimă reală sau presupusă...)?
- Care sunt bolile, accidentele, deformările corporale?
- Care era concepția despre bani în arborele meu?
- Cine era „puternic" sau „slab", gras sau subțire, bogat sau sărac?
- Ce loc ocupă sportul, corpul, activitatea fizică?
- Care au fost locurile în care au trăit? Climatele? Călătoriile? Exilurile?
- Cum se mănâncă în arborele meu? Care sunt obiceiurile alimentare?
- Când și de ce au murit membrii de vârsta mea din arborele meu?

Dacă acești arbori rămân incompleți, nu vă faceți griji: ei vor continua să vă servească drept referință pe tot parcursul travaliului.

Sunt doar câteva indicații menite să diferențieze bogăția de informații pe care le aveți despre familia voastră. Această categorisire în cinci zone

Scanned with OKEN Scanner

distincte vă permite o primă distanțare pentru a vă pune întrebările în alt fel. Datorită acestui fapt, veți putea, într-o primă fază, să clarificați moștenirea arborelui vostru și să începeți să identificați repetițiile prezente în el.

Nivelul de conștiință și secretele de familie

Mulți consultanți își abordează arborele genealogic cu intenția de a descoperi un secret de familie. Dar să vedem mai întâi la ce ne referim când evocăm acest tip de secret.

Pot apărea anumite informații cruciale, care modifică însuși sensul filiației. De exemplu: „Tatăl meu a avut copii ilegitimi", „Mama mea a abandonat un copil înainte de căsătorie", „Eu nu sunt copilul biologic al părinților mei", „Bunica mea era evreică și și-a ascuns originile în perioada Ocupației și până acum", „Numele de familie pe care îl purtăm provine de la un străbunic abandonat la orfelinat" etc.

De multe ori, e vorba despre lucruri legate de o rușine socială sau familială, de un tabu major precum crima sau incestul: „Cutare persoană a fost la închisoare", „Mătușa mea era nebună, a fost internată"; „Cutare unchi, preot, a avut patru copii nelegitimi", „Bunica mea era alcoolică și se prostitua", „Tatăl meu a ucis un om", „Bunica mea a fost martoră la o crimă", „Străbunicul meu și-a violat fiica și i-a făcut un copil" etc.

Dar un secret de familie este, de asemenea, o informație disponibilă despre care nimeni nu vorbește: „Mama mea era văduvă atunci când l-a cunoscut pe tatăl meu. Nu știu nimic despre primul ei soț", „Părinții mei au adoptat un al patrulea copil în America Latină. Nu am fost niciodată în țara lui de origine și el nu vorbește limba de acolo. Nu știu de ce au vrut să-l adopte", „Bunicul meu visa să fie preot. Nu i s-a permis și și-a petrecut întreaga viață regretându-și vocația", „Tatăl meu a fost îndrăgostit de un bărbat pe care nu a încetat niciodată să-l iubească. S-a căsătorit cu mama pentru a scăpa de homosexualitatea lui. Ea îi reproșa asta de fiecare dată când se certau foarte tare și îl numea «poponar nenorocit»" etc.

În toate cazurile, trebuie să ne intereseze **prelucrarea acestor informații și consecințele concrete, afective și psihice ale secretului în generațiile următoare.** Astfel, tot ceea ce a rămas nespus în arborele genealogic constituie un fel de „secret de familie" și, pentru a ne clarifica propriile suferințe,

Scanned with OKEN Scanner

nu e neapărat necesar să ne întoarcem înapoi în timp până la o străbunică, mamă singură cu copil, care ar fi fost violată de un nobil al locului.

Cu alte cuvinte, nu trebuie să sperăm că analiza arborelui ne va dezvălui toate secretele familiei, ci să ne reamintim că obiectivul nostru individual este cel care dirijează întreaga muncă asupra arborelui; întrebarea fundamentală este: „De ce nu pot să trăiesc ceea ce vreau eu cu adevărat, să am ceea ce îmi doresc, să mă simt în pace cu inima mea, să gândesc liber, să mă realizez?" Dacă există vreun secret, acesta va fi legat de o problemă profundă, intimă și autentică a consultantului. Restul e doar anecdotă.

Multe secrete pot apărea prin investigație, interogare și conștientizare. Dar anumite secrete de familie ies la iveală doar atunci când a venit momentul potrivit în viața unei persoane, prin vise, întâlniri sau clarviziuni spontane.

Când suspectăm existența unui secret de familie și acesta opune rezistență în fața investigațiilor noastre, cea mai bună atitudine de adoptat este următoarea: studiem arborele ca atare, cu toate nuanțele lui afective, ideologice, libidinale și materiale; acordăm mare atenție circumstanțelor sociale care înconjoară arborele, pentru că ele sunt adeseori determinante în crearea unui secret – în funcție de ceea ce societatea dezaprobă sau interzice și, de asemenea, de capcanele întinse de ea, un anume tip de secret va fi mai verosimil (de exemplu, atunci când copiii au fost crescuți într-o instituție religioasă, trebuie să ne întrebăm care erau condițiile lor de viață în acel internat; dacă familia era foarte săracă și copiii au început să muncească foarte de tineri, este posibil ca ei să fi fost supuși unor abuzuri etc.).

Multe secrete sunt legate de durerea de a nu putea exprima un adevăr intim (de exemplu, o iubire dezaprobată de societatea din acea perioadă, o activitate sau o orientare sexuală în conflict cu morala familiei, un abuz suferit într-un context în care abuzul era atât de comun încât a fost considerat ceva normal etc.). În astfel de cazuri, individul păstrează secretul din obligație și nu-și dorește, de fapt, decât să găsească o persoană înțelegătoare care să-l asculte și față de care să se poată deschide. Vorbind senin cu membrii familiei, avem uneori surpriza de a auzi astfel de secrete dezvăluindu-se pentru prima oară.

Din perspectiva metagenealogică, întreg travaliul efectuat asupra secretelor de familie este orientat către această reprezentare: **arborele în**

Scanned with OKEN Scanner

ansamblul lui, precum individul însuși, tinde spre conștiință. Când în arbore se succed mai multe generații înzestrate cu un nivel foarte scăzut de conștiință, arborele tinde să se autoelimine:

- Nu se mai reproduce (părinții au avut comportamente patologice și toxice, și copiii lor, ajunși adulți, refuză să procreeze și devin persoane care, fizic și psihic, sunt incapabile să facă acest lucru).
- Toți membrii săi îmbrățișează religia (fie pentru a găsi în ea o familie de substituție, fie pentru a recupera contactul cu spiritualitatea).
- Se autodistruge (alcoolism, dependență de droguri...). Putem spune chiar că atunci când o societate are prea multe familii bolnave, ea începe să devină o societate autodistructivă, deoarece arborii încep să se distrugă între ei (studii foarte serioase au demonstrat influența educației germane din secolul al XIX-lea, bazată pe pedeapsa corporală și asemănătoare unui dresaj, în contextul apariției nazismului. Dar aceeași schemă este valabilă și în cazul războaielor civile, numite „fratricide").
- Se exilează (condițiile economice nefavorabile îi conduc pe membrii arborelui spre emigrare, pentru a-și încerca norocul într-o țară mai bogată; familia continuă atunci într-un teritoriu nou, dar se rupe de tradițiile sale).

Pentru a contracara această tendință de autodistrugere, arborele genealogic va genera unul sau mai mulți descendenți conștienți care să-l salveze de sine însuși. În mod paradoxal, acești „mutanți" ai arborelui genealogic sunt adesea considerați „oi negre" de către familiile lor; dacă moștenirea transmisă de arbore constă în perpetuarea „unui nivel scăzut de conștiință", descendentul aflat în căutarea sensului va fi, în primă instanță, respins de către familia lui.

Conștiința progresează atunci când întâlnește obstacole. Invers, pentru ca o boală să nu invadeze organismul în care se manifestă, este nevoie de anticorpi. Anumite aspecte ale trecutului încetinesc evoluția conștiinței și, invers, conștiința luptă împotriva inerției trecutului. Acest lucru produce în arbore un echilibru între personalități: urmași care par „apăruți de nicăieri" ajung să corecteze tendința masivă a arborelui genealogic spre o anume formă de inerție. Astfel, un om de știință poate salva un arbore genealogic de artiști și invers, sau un finanțist poate regenera arborele unor boemi iresponsabili... și viceversa.

Scanned with OKEN Scanner

Atunci când analizăm un număr mare de arbori genealogici, observăm că aceștia funcționează conform unui sistem de echilibru care permite apariția unor personalități contradictorii, uneori la câteva generații distanță, ca și cum destinul unora ar veni să-l compenseze pe al altora. Astfel, putem găsi un sfânt într-una dintre ramurile arborelui și un asasin într-alta; sau un arbore încremenit în insatisfacție sexuală poate produce, într-o generație următoare, o persoană cu o sexualitate foarte energică etc.

Faptul de a realiza că întruchipează un potențial absent în întreaga genealogie și de care arborele are nevoie pentru a se echilibra poate fi foarte liniștitor pentru persoana care se consideră drept „oaia neagră" a arborelui său.

Revenind la secretele de familie, observăm că tot ce a fost ascuns de-a lungul a patru generații sfârșește prin a se manifesta la un moment dat printr-o repetiție, o revelație sau prin alte procese. Am putea numi acest fenomen **confesiune genealogică**. La fel cum inconștientul individual tinde să se manifeste în vise, acte ratate, repetiții, întâlniri sau coincidențe, inconștientul familial se va exprima prin cei mai sensibili dintre subiecții săi, fie prin artă, cercetare individuală (terapie, cercetare spirituală, motivată sau nu de suferință), fie prin acte compulsive (orgii, petreceri, droguri..., adică prin diverse stări secundare care pot produce, ca într-un vis treaz sau o psihodramă, repetarea unui secret al arborelui).

Secretele majore pe care le-am putea găsi în istoria familială sunt următoarele:

- incestul;
- homosexualitatea deghizată într-o căsătorie clasică;
- crime, jafuri;
- abuzuri sexuale (pedofilie și viol);
- abateri sexuale (infidelități, prostituție...);
- bolile considerate rușinoase;
- avorturi, infanticide;
- paternități false;
- ruină financiară;
- închisoare;
- nebunie și internări în spitalele de psihiatrie.

Scanned with OKEN Scanner

Secretele minore ale arborelui sunt în esență secrete afective, dar pot avea, de asemenea, o influență considerabilă asupra filiației. Să menționăm, printre altele:

- iubirile ascunse, chiar dacă nu au fost consumate;
- naționalitatea sau confesiunea reală a unui strămoș;
- un defect fizic;
- o operație chirurgicală (estetică sau de altă natură);
- un eșec profesional, școlar sau artistic;
- o vinovăție secretă sau imaginară (faptul de a-i fi făcut rău cuiva, de a-l fi tratat rău chiar înainte de a muri...);
- toate secretele sexuale minore (impotență, frigiditate, ejaculare precoce, viol conjugal, dezgust..., dar și o sexualitate excesivă nerecunoscută).

În general, există ceva care se repetă în generația următoare sau, dacă refularea a fost bine stăpânită de-a lungul unei generații, în cea de-a treia generație. Nepoții retrăiesc atunci secretelor bunicilor lor. Arborele procedează asemenea unui individ care, incapabil să-și ascundă cu adevărat secretul, îl mărturisește în diverse moduri. Această dezvăluire e resimțită de persoanele care știu despre existența secretului și care îl lasă să treacă sau compensează ceva în viața lor, prin faptele, convingerile, modul lor de a iubi și de a relaționa etc.

Orice secret afectează psihicul persoanelor care îl cunosc. Pentru a ascunde o rușine socială, procedăm în general prin compensare (la fel ca unii alcoolici care afișează un aspect impecabil sau ca unele victime ale unui abuz sexual care sunt de o curățenie scrupuloasă).

Exemplu: O femeie care se născuse în urma unui viol, fără să știe acest lucru în mod conștient, purta haine imaculate și apretate, dar își schimba lenjeria intimă doar o dată pe lună.

Un secret de familie poate ascunde un altul: dezvăluirea unui fapt aparent șocant va servi drept paravan pentru un secret mult mai important.

Exemplu: O mamă, văduvă și aparent exemplară, își crește fiica pretinzând că în viața ei nu există niciun bărbat. Mama supraveghează îndeaproape relațiile fetiței care, până la vârsta de 14 ani, crește cu ideea că mama ei este o sfântă. Într-o zi, întorcându-se mai devreme de la școală, fata își surprinde mama în plin act sexual, așezată în patru labe în bucătărie, cu un „prieten de familie" mic, urât și gras, mama fiind o

Scanned with OKEN Scanner

doamnă înaltă și distinsă. Șocul psihologic este atât de puternic încât fata suferă o decompensare psihotică (delir de persecuție). În următorii zece ani, tânăra se luptă cu o frigiditate tenace, care cedează în cele din urmă după mai multe abordări terapeutice combinate. Dar adevăratul secret, pe care îl va descoperi grație unei „indiscreții" salutare a unui membru al familiei, este legat de părintele ei: tânăra nu e fiica tatălui său, dispărut când ea avea șapte ani: sexualitatea nestăvilită a mamei ei, o femeie atât de castă în aparență, începuse, de fapt, mult mai devreme.

Rușinile fără obiect, crimele imaginare, poveștile de dragoste neconsumate au un efect la fel de puternic asupra generației următoare ca și cum ar fi fost vorba despre acțiuni reale.

Exemplu: O fetiță refuză să-și sărute tatăl înainte de plecarea lui în călătorie, din capriciu. Avionul se prăbușește și tatăl moare. Sentimentul de atotputernicie, tipic copiilor, o determină pe fetiță să aibă convingerea fermă că e vinovată de moartea tatălui. Ea păstrează, până la vârsta adultă, certitudinea ascunsă că și-a ucis tatăl. Propriii ei copii se simt amenințați de această mamă care se crede criminală. Unul dintre ei a devenit comisar de poliție, celălalt, avocat penalist, amândoi confruntându-se zilnic cu moartea și cu ucigașii.

Secretul de familie este motivat de incapacitatea unei persoane de a depăși nivelul de conștiință al societății și al familiei în care trăiește: destinul său individual este în dezechilibru cu valorile în care evoluează ea, așa încât se află în conflict cu arborele ei genealogic, cu societatea și cultura sa. Într-o astfel de situație, singura soluție cu adevărat sănătoasă este ca ea să acceadă la un nivel mai înalt de conștiință. Dacă persoana își asumă fapta sau ceea ce i s-a întâmplat, dacă găsește o modalitate de a comunica cu familia ei, de a răspândi adevărul între adulți cu orice preț, consecințele pentru descendenți vor fi întotdeauna mai puțin importante.

Dacă în familie a avut loc un incest, consimțit sau nu, este mai bine ca el să fie mărturisit cinstit comunității familiale. Fiecare va fi liber să gândească și să reacționeze conform credințelor și maturității lui personale. E posibil ca o persoană care a fost victimă a unui abuz, a unei situații frustrante sau a unei nedreptăți să nu primească sprijinul familiei sale, odată ce a împărtășit secretul.

Exemplu: O femeie, căsătorită de douăzeci de ani cu un bărbat impotent, concepuse un copil prin inseminare cu sperma unui donator anonim. Copil care, evident, a fost recunoscut de soțul ei. Obosită să trăiască

Scanned with OKEN Scanner

o totală insatisfacție sexuală, femeia a decis să-și informeze întreaga familie despre situația ei reală. Familia însă a condamnat-o în unanimitate, ținând partea soțului „perfect". Cu alte cuvinte, în cultura familială, satisfacția sexuală a unei femei era ceva neglijabil. Totuși, această acțiune i-a permis consultantei să divorțeze destul de pașnic și să aleagă, la cei peste patruzeci de ani ai ei, un mod de viață care să i se potrivească.

Convingerea noastră este că, indiferent de situație, indiferent de gravitatea aparentă a unui secret, **adevărul este întotdeauna de preferat tăcerii**. Nu în virtutea vreunui principiu moral, ci pentru că inconștientul familial este întotdeauna informat despre secretul în cauză și pentru că fiecare membru al familiei îl poartă, în consecință, ca pe propriul său destin, fără ca măcar să-l cunoască.

Din perspectiva conștiinței, rușinea nu este decât un artefact social. Dacă îi propunem unui artist: „Desenează (scrie, interpretează) ceea ce îți provoacă rușine", acesta va produce o serie de desene erotice de o calitate extraordinară, o carte de o sinceritate emoționantă sau un spectacol hilar. Creatorii știu că rușinea este o cămăruță care duce la porțile inconștientului profund.

Tot ceea ce păstrăm în sinea noastră din cauza rușinii corespunde în noi unei comori ascunse, pe care ne-o refulăm din dorința de a fi „bine văzuți", similară cu dorința copilărească de a fi iubiți. O persoană care se rușinează de actele sau de dorințele sale sexuale are, de fapt, nevoie să-și asume puterea acestui curent de libido care o străbate și să-i dea o formă care este potrivită pentru ea. O persoană care se rușinează de excluderea sa socială are nevoie în realitate să își găsească locul care îi corespunde. O persoană care se simte rușinată că a fost victimă (a unui abuz, a unei nedreptăți...) are în realitate nevoia profundă de a fi înțeleasă în durerea, în umilința ei, și reabilitată în capacitatea sa de a fi iubită pentru ceea ce este.

Secretul de familie, motivat de rușine, corespunde decalajului dintre adevărul profund al ființelor și presiunea socială căreia acestea au trebuit să-i facă față.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Partea a patra

•

Cuplul

Originea filiației

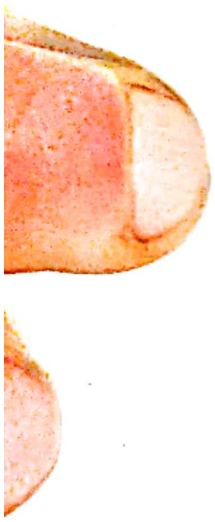

Scanned with OKEN Scanner

Magia întâlnirii

Practic, întreaga analiză a arborelui genealogic se bazează pe întâlnirea emoțională (în sens romantic) și pasională (în sens sexual) a femeilor și a bărbaților, aproape întotdeauna neașteptată, uneori miraculoasă. O generație după alta, cuplurile, conduse de dorința inconștientă de a trăi o dragoste pe care și-ar dori-o desăvârșită, luptă împotriva capcanelor din arborele lor genealogic pentru a încerca să își realizeze uniunea. Circumstanțele acestor întâlniri sunt nenumărate și aproape întotdeauna extraordinare, într-atât încât ne fac să ne îndoim de soliditatea rațiunii noastre.

„Pentru că, în acel restaurant luxos, pentru a-și alina răceala, ea și-a scos pantofii și ciorapii și și-a uns tălpile picioarelor cu muștar" (întâlnirea lui André Breton cu Leonora Carrington). „Pentru că am văzut-o venind la cursul meu de pantomimă cu ochelari pătrați" (Marcel Marceau fascinat de Huguette Mallet, viitoarea lui soție). „Pentru că în expoziția ei de pictură am văzut un cuvânt scris cu litere minuscule pe un tablou mic agățat de tavan. Ca să-l citesc, trebuia să urc pe o scară albă: cuvântul scris era *Yes*" (John Lennon când și-a dat seama că Yoko Ono este femeia vieții lui). „Pentru că, în timpul unei reprezentații a operei mele, *Jocul pe care îl jucăm cu toții*, o femeie râdea în hohote, atât de tare încât m-am simțit obligat să o întâlnesc" (eu însumi, când am descoperit-o pe Valérie, mama a trei dintre copiii mei).

În ciuda împotrivirii noastre, prietenii ne conving să mergem la o petrecere... O necunoscută frumoasă ne tamponează cu mașina... Vocea unui bărbat care vorbește în biroul de alături ne seduce... Întâlniri care păreau imposibile, accidente, coincidențe, detalii care ne fascinează. Când François se îndrăgostește de Françoise, Louis de Louise, Claudio de Claudia, am putea crede că prenumele sunt încărcate cu o forță magnetică; că

nu un bărbat și o femeie se îndrăgostesc, ci prenumele care își caută reciproc reflecția... Femeia ideală poate cădea, de asemenea, din cer: celebra cântăreață Libertad Lamarque, într-un moment de singurătate depresivă, s-a aruncat pe fereastra de la etajul patru și a căzut peste un bărbat care trecea pentru prima oară pe strada ei; cântăreața, nevătămată, i-a rupt câteva coaste; plină de remușcări, ea l-a însoțit la spital și l-a vizitat apoi până când bărbatul s-a însănătoșit; cei doi s-au îndrăgostit și s-au căsătorit...

Doctorul Arthur Janov, creatorul terapiei strigătului primar, afirmă în cartea sa, *Sexualitate și subconștient*: „Universul este indiferent. Existența noastră, modul nostru de viață, suferința noastră, personalitatea noastră nu-l interesează... Universul «este interesat» de un singur lucru: perpetuarea vieții. La nivel cosmic, doar sexul este important... Suntem aici pentru a face dragoste, pentru «a crește și a ne înmulți». Fiecare dintre noi este o mașină genetică al cărei scop fundamental este acela de a se reproduce... Sexualitatea este vitală, iar restul este secundar".

Dacă **adevărul este ceea ce contează**, noi preferăm să afirmăm că, deși universul e probabil indiferent în privința individului egoist și izolat, el are totuși un proiect pentru specia umană. Scopul umanității nu este doar de a se reproduce, ci de a trece prin mutații care îi permit să creeze conștiință. Când Janov spune: „Ne împodobim sexualitatea cu mari principii, cum ar fi moralitatea și dragostea, dar, de fapt, e vorba doar despre procreare. Desigur, lucrurile merg mai bine dacă ambii parteneri sunt îndrăgostiți, dar ceea ce contează e ca ei să se împerecheze și să aibă copii", noi am adăuga un cuvânt: să aibă copii **conștienți**.

În întâlnirea unui viitor cuplu, incidentul cel mai nesemnificativ în aparență are cauze care, asemenea unor rădăcini, străbat mai multe generații. Ființele umane nu se unesc ca animalele, motivate de rut: în unirea lor există dorința inconștientă de a aduce pe lume un descendent capabil să ajungă într-o zi la iubirea impersonală și la compasiunea universală. De la o generație la alta, uneori cu stângăcie, alteori cu suferință, ne îndreptăm către o dezvoltare a conștiinței. Capcana genealogică triumfă de multe ori și procesul de evoluție pare să stagneze. Cu toate acestea, încet, prin generații succesive, procesul evolutiv realizează intențiile viitorului.

Anne-Marie, o femeie aparent foarte rațională, ne povestește cum și-a cunoscut soțul: „În timpul unei petreceri, cu o incredibilă stângăcie, el s-a împiedicat și și-a vărsat paharul cu suc de portocale peste rochia mea albă". Dar cum este posibil ca un pahar cu suc de portocale să

Scanned with OKEN Scanner

poată uni două ființe? Oare legătura creată de acel incident să fie chiar atât de absurdă cum pare?

Domnișoara cu rochia albă pătată cu suc de portocale, Anne-Marie, este fiica lui Christian, profesor de literatură și directorul unei școli din Marsilia, al cărui tată a murit în timpul Primului Război Mondial. El a trăit, de mic copil, alături de mama sa, Marie-Anne. Un tată absent (metaforă a lui Dumnezeu) a născut cu Marie-Anne (metaforă a Sfintei Fecioare) copilul perfect, Christian (metaforă a lui Iisus Hristos). Astfel, profesorul de literatură, ghidat de o forță morală religioasă, se va căsători, la vârsta de treizeci și trei de ani, cu Marie-Madeleine (comentariile sunt de prisos), tot profesor de literatură și ea și foarte religioasă. Acest cuplu de părinți, fugind de păcatul sexual, se refugiază în capul lor, ca și cum acesta ar pluti la un metru deasupra corpului, și reprimă toate instinctele naturale ale fiicei lor. Înfășurată în rochia ei albă și scrobită, singură în mijlocul petrecerii, fiica se simte întemnițată într-un corp rece și uscat. Sucul de portocale vărsat, fruct al căldurii, al marelui soare, îi dezvăluie umiditatea cuibărită în vagin. Ea realizează că, începând de la pubertate, și-a dorit cu ardoare o relație cu un străin venit dintr-o țară scăldată de razele soarelui...

Totuși, Octave nu este născut într-o țară exotică, ci în Franța. Muzician eșuat, student mediocru, temător și infantil, el este fiul unui alt Octave, polițist, laș și imatur, care, la rândul lui, e fiul unui Octave, de data aceasta îndrăzneț și aventuros, puternic și capabil să-și părăsească țara pentru a se stabili în Maroc și a face acolo avere din vânzarea de portocale. După o viață fastuoasă, acel Octave moare asasinat, fără ca cineva să afle vreodată de către cine și de ce. Al doilea Octave fuge în Franța, risipește averea și devine polițist (poate cu dorința inconștientă de a continua să caute ucigașul). Al treilea Octave – îndrăgostitul nostru – crește cu sentimentul că e la fel de mediocru ca tatăl lui și ridică la rang de mit virilitatea bunicului său. Este necesar să adăugăm că mama tânărului nostru a murit de cancer pulmonar când el nu împlinise încă cinci ani. Pentru a o cuceri pe acea fecioară învești mântată în alb (metaforă a mamei transformată în înger), tânărul folosește sucul de portocale, forța mitică a bunicului lui. În ceea ce o privește pe Anne-Marie, aceasta primește căldura străinului pe care și-l dorea prin intermediul unui compatriot, ceea ce este foarte util pentru ea: într-adevăr, aceasta este condiția pentru ca socrii, plini de prejudecăți, să-l accepte pe acel logodnic căruia, în

Scanned with OKEN Scanner

plus, îi vor putea preda literatura. El va accepta această învățătură care îl va ridica în propriii ochi deasupra condiției sale de „fiu de polițist".

Alfred Richard Orage (1873-1934), discipol englez al ocultistului Georges I. Gurdjieff, a dezvoltat în lucrarea sa, *Amorul și alte eseuri*, ideea că noi suntem mai multe persoane într-una singură (trei, conform teoriei maestrului său): „Cele trei sisteme principale, cerebral, emoțional și instinctual, coexistă și uneori cooperează, dar cel mai adesea ele nu reușesc să coopereze și au, în general, intenții opuse". Rezultanta acestei fracturi interioare este că trei persoane complet diferite își dispută în noi guvernarea acțiunilor noastre și, refuzând să coopereze, se obstrucționează reciproc. „Se întâmplă foarte rar ca acești trei antagoniști să se îndrăgostească în același timp de același obiect: unul este îndrăgostit și ceilalți doi nu sunt, sau opun rezistență, sau atunci când iubitul nu le acordă atenție, ei împing organismul spre infidelitate. În asemenea condiții, ce este un îndrăgostit?"

Pentru a răspunde la întrebarea lui Orage, trebuie să distingem între șapte tipuri de iubire: fizică, sexuală, emoțională, intelectuală, conștientă, cosmică și magică. Pe primele patru le putem experimenta toți. A cincea și a șasea sunt rare și depind de efortul și de perseverență celui care li se dedică. În ceea ce privește iubirea magică, aceasta este independentă de voință și poate fi trăită doar după experimentarea celor șase iubiri anterioare.

Iubirea fizică este, practic, întâlnirea a două corpuri motivate de nevoia de companie, o legătură fizică care nu include celelalte dimensiuni ale ființei umane. Cuplul doarme, mănâncă, lucrează și face sex fără pasiune; el este incapabil să facă schimb de idei. Fiecare trăiește închis în închisoarea individualității sale egoiste și îi acordă celuilalt doar prezența lui corporală. Este o formă de iubire similară cu cea a animalelor domestice. Orice încercare a unuia de a-și dezvolta capacitățile provoacă în celălalt angoasă, furie, boală sau o luptă îndârjită pentru a-l împiedica pe partener să avanseze pe o cale nouă.

Iubirea sexuală se bazează pe atracțiile și impulsurile instinctului de reproducere. Bărbații caută puterea (satisfacerea puterii), femeile caută satisfacția (puterea de a se satisface). În spatele ispitei plăcerii și a atracției, procrearea este o funcție particulară a iubirii sexuale: universul dorește înmulțirea speciei. Odată împreunați, satisfăcuți, cei doi amanți se resping până când apare din nou pulsiunea sexuală. Orice dezvoltare spirituală stinge această pasiune.

Iubirea emoțională este adeseori reproducerea unei situații din copilărie. O femeie care a avut un tată absent se unește cu un bărbat

Scanned with OKEN Scanner

care locuiește într-un oraș îndepărtat. Un bărbat care a avut o mamă distantă se atașează de o femeie incapabilă să iubească. Cei care au fost cândva umiliți, bătuți, dezamăgiți sau victime ale abuzului caută mai târziu o relație care să reproducă astfel de suferințe. Aceste afinități necontrolate eșuează, mai devreme sau mai târziu, în gelozie și posesivitate. Persoana iubită devine obiectul indiferenței sau al urii.

Iubirea intelectuală neglijează corpul, emoțiile și sexualitatea în favoarea comuniunii mentale. Bărbatul iubește o femeie ideală, imposibilă, îndepărtată. Femeia are nevoie de un bărbat care să îi ofere totul, chiar și viața lui, ca să-l poată iubi.

Un vechi basm arab povestește cum un poet se îndrăgostește de o prințesă văzându-i portretul. Îi dedică versuri sublime pe care ea, citindu-le, le consideră ofensatoare: un poet amărât nu poate să nutrească astfel de sentimente pentru o femeie de rangul ei. Totuși, el decide să traverseze oceanul într-o mică ambarcațiune pentru a-și întâlni iubita. În timpul traversării, bătut de furtuni, poetul își pierde orice speranță că-și va atinge scopul. Se îmbolnăvește de dragoste. Vânturile îl aruncă pe țărm, agonizând, incapabil să meargă mai departe. Prințesa, aflând despre sosirea celui pe care îl disprețuiește, îi iese totuși în întâmpinare ca să-l pedepsească pentru aroganța lui. Când îl vede pe cale să moară, se îndrăgostește de el...

Am putea spune că astfel de întâmplări aparțin doar lumii poveștilor. Și totuși, ele pot să apară în viața reală, ca în cazul poetesei de origine aristocrată Teresa Wilms Montt (1893-1921), una dintre cele mai frumoase femei din Chile. Horacio, un poet de 19 ani, se îndrăgostește nebunește de ea. Teresa îl respinge. El nici nu vrea să audă de așa ceva. Timp de un an o cheamă, o urmărește, îi dedică poezii. Ea, cu o răceală semeață (îi va spune unei prietene „dragostea celor vii nu mă interesează"), îi repetă că nu-l iubește. Horacio se sinucide tăindu-și venele. În fața acestei morți, răceala Teresei se topește; ea ține un doliu riguros și scrie poezii arzătoare pentru Horacio: „De ce ai plecat, iubire? De ce, mă întreb de o mie, de două mii de ori pe zi? Și nu găsesc niciun răspuns care să ușureze durerea aprigă a sufletului meu".

Aceste patru forme de iubire se pot asocia mai mult sau mai puțin între ele. Pentru început, să luăm cazul iubirii intelectuale: asociată exclusiv cu iubirea emoțională, ea compune o uniune în care interesele pasionale și materiale lipsesc; dacă este completată doar de dragostea

Scanned with OKEN Scanner

sexuală, cuplul va fi lipsit de bunătate și de securitate materială; asociată doar cu dragostea materială, va priva uniunea de căldura umană și se va scufunda în cruzime. În ceea ce privește iubirea emoțională, unită cu iubirea sexuală, aceasta va fi lipsită de organizare mentală și materială și poate duce la excese pasionale, cum ar fi gelozia. O iubire emoțională și materială va duce la posesivitate. Și, în sfârșit, dacă iubirea sexuală și iubirea materială se unesc, relația nu va avea suflet...

Chiar și atunci când se unesc trei forme de iubire, dacă a patra lipsește, cuplul va trăi cu un sentiment de neîmplinire: absența iubirii materiale evocă abandonul; absența iubirii sexuale, insatisfacția; absența iubirii emoționale, indiferența, și absența iubirii intelectuale condamnă cuplul la neînțelegere.

Putem ajunge la un echilibru material și la o pace spirituală dacă cele patru iubiri, inițial disociate, se unesc. Pentru aceasta, trebuie să le dezvoltăm până la o dăruire de sine total lipsită de egoism.

Iubirea fizică trebuie să renunțe la dorința de posesie. Cei doi parteneri vor împărți spațiul comun cu plăcere, păstrându-și fiecare câte un teritoriu personal. Ei nu vor invada niciodată spațiul privat al celuilalt, respectându-și reciproc nevoia de singurătate.

Iubirea sexuală va face obiectul unei complicități bazate pe încredere și pe disoluția geloziilor. Plăcerea celor doi parteneri va fi reciprocă și fără limite și le va permite să-și exprime dorințele. Fiecare se va strădui să satisfacă fanteziile celuilalt, dar va fi, de asemenea, liber să le refuze, caz în care „nu"-ul va face obiectul unui compromis care îi permite celuilalt să caute satisfacție în altă parte. Sublimarea și abstinența, dacă este cazul, vor fi sincere – nu trebuie confundate cu frustrarea deghizată.

În iubirea emoțională, trebuie să renunțăm la dorința de a dispărea prin dizolvarea în celălalt. Orice simbioză duce la o luptă de devorare reciprocă. Partenerii se vor iubi fără să aspire la o fuziune himerică, fără a pretinde să fie totul unul pentru altul. Ei nu se vor închide într-o relație exclusivă. La afecțiunea lor reciprocă, o vor adăuga pe aceea pe care o poartă familiei, prietenilor, colaboratorilor și întregii umanități. Ei vor recunoaște că iubirea nu este căutarea egalității, ci a diferenței complementare. Niciunul nu îl va deține pe celălalt. Legătura lor va fi făcută din noduri pe care le vor putea dezlega după bunul plac. Se vor proteja reciproc, fără a se priva vreodată de libertate, și vor avansa împreună, binecuvântând fiecare pas

Scanned with OKEN Scanner

al lor; dar dacă drumurile li se vor despărți, ei vor accepta situația dorindu-și reciproc toată fericirea posibilă în noua lor viață.

Iubirea intelectuală nu poate fi realizată decât prin renunțarea la căutarea narcisistă a spiritului geamăn. Cei doi parteneri, cu o înțelegere reciprocă și fără cea mai mică îndoială, departe de orice verbiaj, vor ajunge la deliciul comun al tăcerii esențiale. Ei vor respecta întotdeauna ceea ce sunt unul și celălalt, vor avea dreptul să își exprime propria viziune asupra lumii și, chiar dacă nu sunt de acord, își vor putea dezvolta gândirea în direcția care le este potrivită.

Putem realiza toate acestea printr-un travaliu conștient care ne va ajuta să trăim în armonie mai întâi cu noi înșine, apoi cu celălalt, abandonând atitudinile infantile, învățând să iertăm, să ne iubim așa cum suntem, ascultând intuiția mai degrabă decât rațiunea, trăind momentul prezent, acceptând ceea ce vine fără a încerca să reținem ceea ce pleacă, oferind fără să așteptăm nimic în schimb, fiind sinceri, nemințindune pe noi sau pe celălalt.

Putem ajunge atunci la iubirea conștientă. Când ne propunem drept scop să ne perfecționăm, ne străduim, de asemenea, să oferim ființei iubite posibilitatea de a atinge propria perfecțiune, indiferent de consecințele pe care le poate avea acest lucru asupra relației. Cu smerenie și toleranță, îl privim pe celălalt pentru a înțelege ce este și ce poate deveni el dacă își urmează propriile înclinații, anticipând astăzi nevoile sale de mâine și fără a ne gândi vreodată ce sacrificiu vor cere din partea noastră și de ce anume ne vor priva aceste nevoi.

Dacă realizează iubirea conștientă, care înglobează cele patru iubiri anterioare, cuplul poate descoperi iubirea cosmică. Iubiții își depășesc limitele personalității, simt unitatea a tot ceea ce există, forța incomensurabilă care dirijează dansul universal. Sub timpul care curge neîncetat, ei sunt capabili să deceleze un alt timp în care nu există nici spațiu, nici mișcare; ei simt conștiința inimaginabilă care animă întregul. Fiecare iubește nu numai corpul celuilalt, ci și energia misterioasă care îl animă, nu numai sentimentele celuilalt, ci și iubirea infinită care creează materie și conștiință; ei se supun atracției sexuale știind că scopul său nu este doar de a crea copii, ci de a capta, prin orgasm, bucuria creatoare a universului; fiecare iubește spiritul celuilalt, dar și infinitul pe care acesta e capabil să-l transmită, depășind angoasa morții. Ei își pot spune atunci: „În tăcerea centrală a minții, în grădina invizibilă în care nu

Scanned with OKEN Scanner

există nimic, primesc tăcerea ta, o respect și o înțeleg. Cuvintele noastre dobândesc demnitate și, purificându-le, împărtășim plăcerea de a crește împreună, de a ne oferi roadele vacuității. Suntem complici în căutarea unei comori: unitatea universală. Și deschidem calea spre lumină, fără a încerca să o posedăm. Suntem liberi să ne extindem dincolo de ultima limită și să acceptăm cu umilință schimbarea continuă, să deschidem uși și ferestre, dulapuri și cufere și să oferim totul pentru sărbătoarea celorlalți, păstrând pentru noi doar ceea ce este imposibil de dat: ochiul conștiinței, capabil să se vadă pe el însuși".

Împreună, uniți prin iubirea magică, într-o stare de detașare, fără a poseda nimic și fără a fi posedați de nimic, ei reprezintă androginul spiritual. Cea mai profundă dorință a speciei umane este înfăptuirea uniunii între o femeie și un bărbat perfect complementari, capabili, în interacțiunea lor internă și externă, să aducă omenirii o realizare materială și spirituală. Această iubire supremă, pe care cuvintele nu o pot descrie, a fost dorită de mistici, alchimiști, magicieni și poeți. Fiecare civilizație o ilustrează prin personaje sau simboluri: miticul împărat chinez Fu-Hsi (sau Fuxi) și sora lui Nu-Kua (sau Nugua), patriarhul evreu Avraam și soția lui, Sara, Iisus Hristos și mama sa, Maria, zeul Shiva și companioana lui, Parvati, Manco Cápac și sora-soție, Mama Ocllo, în Peru, Yin-ul și Yang-ul taoist, dublul triunghi catolic care formează o stea cu șase vârfuri, uniunea echerului și a compasului în simbolistica masonă, *rebis*-ul sau hermafroditul alchimic, căsătoria dintre zeitățile egiptene Nut (mama-cer) și Geb (tatăl-pământ) etc.

Fără a se gândi că acest sentiment este mitic sau imposibil de realizat, partenerii cunosc iubirea magică atunci când stabilesc între ei o încredere perfectă, când încetează să ceară și, dimpotrivă, investesc, când se acceptă bucuroși așa cum sunt, fără ca unul să încerce să-l schimbe pe celălalt pentru a-l face oglinda sau publicul său, când fiecare moment petrecut împreună este o sursă de fericire liniștită, când realizează o lucrare în care competiția nu-și are loc, când se pun de acord în mod natural, fără a fi nevoie să dezbată, când călătoresc amândoi spre același obiectiv, când consideră că ajutorarea celor aflați în nevoie este o datorie primordială, când dau dovadă de o responsabilitate nicicând șovăielnică și când contactul dintre trupurile și sufletele lor este o plăcere paradisiacă...

Este de la sine înțeles că, atunci când cuplul se reproduce, aceste șapte forme de iubire vor da naștere unor copii cu destine diferite.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Cuplul în arborele meu

Întâlnire și fecundare, conflicte și cooperare

Un arbore genealogic este în esență produsul a șapte cupluri: patru perechi de străbunici, două perechi de bunici și un cuplu de părinți. Desigur, dacă ne întoarcem tot mai mult în timp, numărul de cupluri se înmulțește cu fiecare generație, până când ajunge la o cifră fabuloasă, care depășește, în cazul fiecărei familii, populația planetei. Această extrapolare ne readuce la originea omenirii și indică faptul că toți suntem copii ai aceleiași surse, așa cum atestă numeroasele mituri fondatoare sau religioase, ale căror figuri centrale sunt un cuplu original sau arhetipal, divin sau uman (Adam și Eva, Marduk și Sarpanit în Mesopotamia, Isis și Osiris în Egipt, Shiva și Kali în India). Așa cum am văzut mai sus, dincolo de patru sau cinci generații, arborele genealogic se estompează în memoria colectivă.

Cele șapte cupluri despre care vrem să vorbim aici sunt cuplurile personale, aparținând doar arborelui nostru, reprezentante ale filiației prin care am venit noi pe lume. Indiferent care a fost relația dintre acești bărbați și aceste femei, de la cazul ideal în care „ei au fost foarte fericiți și au avut mulți copii" la situațiile tragice (violuri, abandonuri, văduvie...), fiecare dintre noi este produsul a șapte întâlniri sexuale între o femeie și un bărbat. La baza arborelui, așadar, există întotdeauna cuplul.

Din ce perspectivă ar trebui să privim aceste cupluri care ne zămislesc? Aici, din nou, vom distinge și vom alătura două viziuni opuse și complementare:

- Dacă ne referim la forțele de repetiție ale trecutului, noi **suntem produsul părinților noștri.** Două scenarii sunt astfel posibile: fie eu sunt un „copil dorit", fie sunt un „accident". Copilul dorit are

ca misiune să îndeplinească proiectul pe care părinții săi l-au creat pentru el, în timp ce copilul accidental trebuie, într-un fel sau altul, să se facă iertat pentru venirea lui pe lume, dezvoltând calități convingătoare, ca în cazul, destul de frecvent, al „copiilor adulți" care, încă de mici, au grijă de părinții lor adolescenți sau infantili, depășiți de o naștere la care nu se așteptaseră.

- Dacă ne referim la forțele creative ale universului, putem considera, de asemenea, că **noi nu am fost născuți de părinții noștri, ci prin ei**. În loc să spunem că mama „face" un copil, vom spune că acesta „se face" în mamă. Venirea noastră pe lume depășește voința individuală a părinților; ei sunt doar vectorii de transmisie sau intermediarii. În acest caz, vom putea spune, indiferent de ce se întâmplă: „Trebuia să mă nasc", ba chiar „Am vrut să mă nasc". Întâlnirea părinților, de orice natură ar fi ea, este atunci un eveniment care a făcut posibilă această naștere indispensabilă.

Pe tot parcursul studiului arborelui, se vor împleti două mituri despre originea noastră. Unul participă la formarea noastră repetitivă și ne determină destinul de **moștenitori** ai arborelui genealogic: „Părinții mei mi-au dat naștere, acum eu trebuie să le returnez energia investită îndeplinind proiectul creat de ei pentru mine sau reparând greșelile pe care le-am comis". Celălalt semnifică puterea noastră creatoare și va face din noi niște **mutanți** ai arborelui nostru genealogic: „Trebuia să mă nasc și părinții mei mi-au permis să o fac. Misiunea mea este să exprim, sub forma unică ce mi-a fost acordată, proiectul conștiinței așa cum se manifestă el prin mine. Acțiunile mele creative vor fi o contribuție vitală pentru arborele meu genealogic, pentru societate și pentru întreaga umanitate".

Pentru a putea întreprinde această lucrare, avem nevoie, prin urmare, să înțelegem cele două aspecte ale cuplului din arborele nostru: aspectul moștenit al trecutului, impregnat cu vise romantice, tradiții, resentimente, conflicte și repetiții de tot felul, și aspectul care corespunde chemării viitorului, în care fiecare cuplu poartă în el germenele unei uniuni sacre, indiferent dacă ea a fost sau nu realizată în istoria generațiilor precedente[4].

[4] Ne vom concentra aici asupra cuplului heterosexual, în măsura în care arborele genealogic este produsul cuplurilor compuse dintr-un bărbat și o femeie. Dar acest capitol poate fi aplicat, de asemenea, în mod absolut, relației în cuplul homosexual, care e pe cale să devină și el în prezent un cuplu parental.

Scanned with OKEN Scanner

Mitul originilor: fecundarea

Destinul arborelui genealogic constă, în primul rând, în concepția pe care o are familia despre spermă și ovul. Pentru a depăși războiul dintre sexe și a înțelege miracolul care ne-a generat, se cuvine, înainte de toate, să reconsiderăm modul nostru de a concepe fecundarea. Într-adevăr, maniera în care oamenii de știință descriu procesul prin care fiecare dintre noi a venit pe lume este inspirată, chiar și astăzi, de noțiunea darwinistă a supraviețuirii celor mai apți. Acest lucru oferă următorul tablou, cu unele mici variații: la fiecare ejaculare, o armată de spermatozoizi războinici se năpustește să cucerească cetatea (aparatul genital feminin), în care ovulul, prada mult râvnită, zace liniștit în adânciturile trompei. Încă de la intrarea în această fortăreață, trupa se confruntă cu numeroase obstacole: secreții vaginale, mucus cervical, teste care îi vor selecta pe cei mai viguroși, apoi interminabila înaintare în uter, pe care atacatorii se străduiesc din răsputeri să-l traverseze prin mișcările ondulatorii ale flagelilor. Ajunși, în sfârșit, în fața ovulului imens, cei mai merituoși se aruncă într-o ultimă luptă neîndurătoare pentru a penetra oul, ale cărui ultime rezistențe vor fi străpunse de un singur și unic câștigător.

Această metaforă războinică și masculinistă ne prezintă fecundarea ca pe o cucerire, aproape un viol, în care spermatozoizii se angajează într-o competiție fără milă, în timp ce ovulul, pasiv și uimit, așteaptă să fie cucerit – chiar violat sau profanat, așa cum sunt femeile celor învinși în războaie. Abia dacă ni se spune, în cel mai bun caz, că orgasmul feminin ar putea eventual facilita înaintarea spermatozoizilor în uter și în trompe, și asta doar în cele mai progresiste dintre teoriile apărute recent.

Toți suntem marcați, conștient sau nu, de acest mit fondator provenit din știința secolului al XX-lea, ea însăși marcată de concepțiile sociale și culturale occidentale. Ce se întâmplă dacă analizăm modul în care am fost concepuți conform altor criterii, mai utile și mai universaliste? De curând, câțiva oameni de știință, precum ginecologul și obstetricianul suedez Lars Hamberger, s-au preocupat mai în detaliu de această aventură a concepției, care poate fi observată mai îndeaproape datorită dezvoltării tehnicilor in vitro. Iată cum ne propunem să rescriem istoria în lumina observațiilor lor științifice[5].

[5] Vezi, printre alții, Lennart Nilsson și Lars Hamberger, *Naître*, Hachette Pratique, 2003.

Scanned with OKEN Scanner

Să ne imaginăm preț de o clipă că fecundarea, departe de a fi o luptă feroce a spermatozoizilor pentru cucerirea ovulului, este produsul unei cooperări fabuloase între masculin și feminin în serviciul conștiinței... Această teorie se inspiră din tarot, unde seria arcanelor majore se desfășoară între cele două principii fundamentale, Nebunul (masculin) și Lumea (feminin).

NEBUNUL

LUMEA

Nebunul, ajutat de impulsul câinelui său și purtând cu el un bagaj, pornește în căutarea lumii. Lumea își întoarce privirea spre Nebun și pare să-l cheme cu toate promisiunile ei. Întâlnirea dintre aceste două arhetipuri dă naștere întregului tarot. Și el, și ea sunt, în același timp, activi și receptivi: Nebunul, energie pură, se supune chemării Lumii, și Lumea, desfășurată pașnic între cele patru energii cosmice (cele patru simboluri din cele patru colțuri ale cărții), primește activ energia Nebunului.

Și dacă se întâmplă același lucru cu gameții care ne zămislesc?

Ne putem gândi atunci că ovulul alege și atrage spre el, într-un fel sau altul, spermatozoizii cei mai adaptați pentru a da naștere ființei care trebuie să vină pe lume. Ascultând această chemare puternică, spermatozoizii colaborează între ei, la fel ca o echipă sportivă, pentru a facilita avansarea indivizilor aleși către ovul. Realizarea unuia dintre ei este triumful tuturor.

Scanned with OKEN Scanner

La fiecare ejaculare se produce o descărcare de lichid seminal de aproximativ 500 de milioane de spermatozoizi. Mulți dintre ei, chiar și în cazul unui individ tânăr, conțin ceea ce oamenii de știință descriu ca fiind „defecte care împiedică fertilizarea ovulului". Dar sunt acestea defecte, în realitate? Dacă lăsăm deoparte prejudecățile de origine machistă și darwinistă, devine evident că nu toți spermatozoizii sunt destinați să realizeze fecundarea. Milioane dintre ei se vor mobiliza pentru a neutraliza aciditatea vaginală și pentru a trece apoi prin colul uterin. Cei care își continuă înaintarea urcă, împotriva curentului, ajutați de cilii vibratili care acoperă pereții uterului și ai trompelor. În realitate, aceste obstacole aparente produc o secreție care induce maturizarea spermatozoizilor. Aceștia se încarcă, așadar, cu energie pe măsură ce înaintează. Într-adevăr, spermatozoizii au inițial un anumit număr de mitocondrii („centrala energetică" a celulei) care le permit să reziste aproximativ douăzeci și patru de ore, dar, când este necesar, ei se pot „reîncărca" în trompă.

Atunci când, în sfârșit, ajung la capătul drumului, spermatozoizii mai sunt doar vreo sută: toți ceilalți s-au sacrificat pentru a facilita avansarea acestui mic grup. Între timp, ovulul a coborât în trompă, unde s-a învăluit într-un strat vâscos de celule nutritive. Majoritatea au fost deja utilizate, dar cele rămase vor ajuta spermatozoizii să-și croiască drum până la stratul mai dur și mai elastic pe care unul dintre ei va ajunge să-l penetreze. Pentru a realiza acest lucru, spermatozoizii trebuie să scape de acrozom, căptușeala care le acoperă capetele și ale cărei enzime le permit să dizolve peretele ovulului. Această sarcină cere, din nou, sacrificiul majorității spermatozoizilor rămași. Ultimii (vreo zece) reușesc să treacă prin peretele ovulului și rămân implantați acolo, agitându-și ritmic flagelul, ceea ce are ca efect rotirea ovulului în sensul invers acelor de ceasornic. Această mișcare, aceeași ca a planetelor, a Soarelui și a universului, unește ovulul cu dansul cosmic și îl încarcă, am putea crede, cu o energie imensă. Acela este momentul în care ovulul alege (din motive legate probabil de inconștientul și de supraconștientul mamei) spermatozoidul care va deveni aliatul său în crearea unei ființe noi. Cel ales, la al cărui succes au colaborat toți ceilalți spermatozoizi, este atras de interiorul plasmei celulare și, cu o viteză amețitoare, compoziția membranei ovulului se schimbă, blocând accesul celorlalți spermatozoizi. Spermatozoidul ales își pierde flagelul, care și-a îndeplinit deja misiunea, și se apropie de nucleul genetic al femeii: atras unul de altul prin ceea ce poate fi descris ca o

Scanned with OKEN Scanner

iubire infinită, cei doi se contopesc. Ceea ce le permite să rămână uniți este mișcarea viguroasă a spermatozoizilor rămași, care continuă să rotească ovulul timp de câteva zile uneori. Înainte de a muri, ei permit ovulului fecundat să alunece de-a lungul trompei și să-și găsească drumul spre uter. Cinci sute de milioane de ființe colaborează astfel pentru ca doar una dintre ele să aibă privilegiul de a crea o ființă umană.

Conform acestei interpretări, care utilizează doar fapte dovedite științific și are meritul de a fi mult mai reconfortantă decât mitul în vigoare, putem spune că, în relația ovul-spermatozoid, nu există nici viol, nici cucerire, ci dimpotrivă, o fabuloasă atracție reciprocă alimentată de o neobosită colaborare a spermatozoizilor între ei, precum și a întregului sistem genital feminin cu celulele masculine. Ne putem chiar imagina că o altă formă de orgasm se produce în momentul în care ovulul se deschide și spermatozoidul se lasă absorbit în noua unitate pe care o vor crea împreună.

Oricare ar fi circumstanțele venirii noastre pe lume, mitul fondator modern, rezultat din știință, ne poate ajuta să susținem ideea **necesității miraculoase a existenței noastre**, în loc de a ne devaloriza imaginându-ne ca fiind născuți dintr-un hazard orb.

Masculin și feminin: două identități dobândite?

Concepția pe care arborele nostru genealogic și-o formează despre masculin și feminin va determina imaginea noastră despre noi înșine ca indivizi sexuali și, în consecință, imaginea noastră în privința cuplului.

Două concepții se vor opune în principal: pe de o parte, o concepție universală (sau sacră) despre feminin și masculin, ale cărei rădăcini le vom găsi, de exemplu, în arhetipurile religioase și în cuplurile divine; și, pe de altă parte, o concepție culturală, socială și familială mai restrictivă asupra rolului bărbaților și al femeilor în societate, și care variază în funcție de familii sau culturi.

Familia are întotdeauna o poziție, afirmată sau tacită, în privința semnelor și manifestărilor identității sexuale. Cu alte cuvinte, concepția despre masculin și feminin în arborele nostru genealogic pornește de la concepția pe care și-o formează el despre spermă și ovul, precum și despre toate secrețiile și caracterele sexuale secundare.

Scanned with OKEN Scanner

Generațiile care ne-au precedat nu aveau acces, în general, la contracepție. Tensiunea între aceste elemente atât de diverse care sunt iubirea, sexualitatea, organizarea socială a căsătoriei și riscul procreării au creat, în toți arborii genealogici, o serie de probleme, chiar tragedii, ale căror consecințe le purtăm mai ales în propria noastră concepție despre masculin și feminin.

Stigmatizarea masculinului

Se întâmplă frecvent, de exemplu, ca sperma să fie considerată ceva „murdar", o dejecție, chiar un blestem: atunci când femeile au avut mai multe sarcini decât au putut suporta, nu este neobișnuit ca ele să blesteme sperma masculină. La fel, dacă, de exemplu, o străbunică a murit dând naștere primului ei copil, arborele genealogic își poate forma o concepție despre spermă ca fiind criminală. Sperma este, de asemenea, inamicul iubirii, pentru că o sarcină nedorită sau inacceptabilă din punct de vedere social putea provoca adevărate catastrofe: rușine, avort care punea în pericol viața mamei, excludere din familie, sărăcie, sinucidere pentru restabilirea onoarei pătate, abandonul copilului etc. Din acest motiv, nu arareori se întâmplă ca unii bărbați aflați în suferință să trăiască cu o concepție devalorizantă despre sexul lor, cu impresia că au excremente în testicule sau cu o respingere a propriei lor sperme.

Exemplu: Un bărbat, supraviețuitor al unui cancer de testicule, vine la consultație. Realizându-i arborele genealogic, descoperim că mama lui „a făcut un copil (el, în cazul de față) pe ascuns" de tatăl său, pentru a-l lega pe bărbat de ea. Tatăl s-a simțit trădat și prins prin această răpire a spermei sale, dar fidel moravurilor sociale instituite, nu a abandonat-o niciodată pe acea femeie, căreia i-a mai făcut doar un copil, o fată. Acest bărbat a trăit cu impresia că testiculele lui purtau o substanță capabilă să-l închidă într-o temniță familială. Fiul său (consultantul nostru) a decis foarte de timpuriu că nu va avea copii și a solicitat, la vârsta de 30 de ani (vârsta pe care o avea tatăl lui atunci când l-a conceput), efectuarea unei vasectomii care să împiedice orice femeie să-l „închidă" așa cum mama procedase cu tatăl lui. O femeie care rămâne însărcinată împotriva voinței partenerului ei nu îl face pe acesta tată, ci dimpotrivă, îl privează de paternitatea lui. În cazul consultantului nostru, mama a transferat asupra fiului nevoia ei de afecțiune și frica de abandon, sporindu-i acestuia angoasa întemnițării familiale transmisă de tatăl său.

Scanned with OKEN Scanner

Dar sperma poate fi și un mijloc de agresiune: violurile în grup sunt la ordinea zilei în timpul războaielor civile, așa cum s-a întâmplat, de exemplu, în războiul din fosta Iugoslavie, în care soldații naționaliști sârbo-bosniaci, conduși de o ideologie a purificării etnice, aveau ordin să violeze femeile musulmane bosniace și să le „purifice" astfel burta. Ejacularea devine atunci o afirmare a puterii, o răzbunare care se exercită în mod specific asupra femeilor străine clanului, dar a cărei origine este, în realitate, o ură tenace față de mamă.

Denigrarea femininului

În virtutea aceloraşi moşteniri, multe femei trăiesc cu o concepție vagă și negativă despre „ceea ce există în pântecele lor". Nu arareori se întâmplă ca o femeie aflată în suferință, căreia i se cere să se concentreze asupra senzațiilor și imaginilor pe care i le transmite aparatul ei genital, să aibă mai întâi o viziune trunchiată asupra lui: conștientizarea totalității organelor – vulva cu labiile și cu clitorisul, vaginul, uterul, trompele și ovarele – este adeseori fragmentară și imprecisă. Multe femei simt că sexul lor este ceva murdar, întunecat, vulnerabil, plin de cuțite sau sicrie, de mărăcini și spini etc. Menstruația, care este manifestarea concretă a perioadei de fertilitate organică în viața unei femei, e dureroasă și descrisă adeseori ca fiind urât mirositoare, jenantă, rușinoasă, invalidantă etc. Evident, interdicțiile și repulsia legate de sângele menstrual, prezente în multe culturi patriarhale, nu sunt deloc străine de aceste devalorizări.

Statisticile privind avorturile clandestine din secolul al XX-lea, înainte de legalizarea întreruperii voluntare a sarcinii, sunt imprecise. În cazul Franței, cifrele variază între două sute cincizeci de mii și nouăzeci de mii pe an. Practica ne arată că, de la generația bunicilor noștri, aceste evenimente sunt în general trecute total sub tăcere în arborii noștri genealogici: dacă ne referim la memoria familială, nu există avorturi în ea, poate doar câteva avorturi spontane. În schimb, găsim menționată moartea prematură a unei bunici sau străbunici din cauza unui „cancer uterin" sau a unei „dureri de burtă".

Aceste secrete legate de procreare au consecințe importante asupra transmiterii femininului și a masculinului în arborele genealogic. Cu toate acestea, atunci când ne plasăm într-o perspectivă temporală, organele sexuale și diferența sexuală ne dau puterea de a ne proiecta în eternitate.

Scanned with OKEN Scanner

Întâlnirea dintre spermatozoid și ovul poate fi frustrantă pentru un bărbat sau o femeie dacă îi privează de libertatea sau de destinul lor personal punându-i în fața unei sarcini nedorite; dar dacă sarcina este dorită, această întâlnire poate servi la realizarea puterii creatoare a amândurora, pentru că momentul inseminării înfăptuiește potențialul ovulului și al spermei. Ba chiar am putea spune că celebra „invidie de penis" pe care se bazează psihanaliza este probabil doar o dorință irezistibilă a ovulului de a primi un spermatozoid, adică o dorință de unire a puterii de procreare a spermei masculine cu aceea a ovulului feminin. În acest sens, am putem afirma, de asemenea, că bărbatul dorește în mod irezistibil să se împreuneze cu puterea de gestație a aparatului feminin.

Din toate acestea decurg diverse concepții, uneori foarte deformate, despre feminin și masculin. Ponderea ideologiilor sociale este, de asemenea, foarte importantă: care sunt rolurile tradiționale acordate fetei și băiatului, femeii și bărbatului, în cultura și în familia din care provenim? În sfârșit, modul în care cuplurile arborelui genealogic au trăit în comun și și-au gestionat tensiunile sau conflictele inevitabile generează, de asemenea, o anumită moștenire.

Acestea sunt elementele de bază care trebuie luate în considerare pentru a recapitula concepția pe care arborele ne-a transmis-o despre cele două polarități sexuale. Câteva întrebări ne pot ajuta să clarificăm această concepție dobândită:

- Care sunt rolurile sociale asumate de bărbații și de femeile din arborele meu? Relația cu banii, cu munca și cu treburile gospodărești au caracter de egalitate?
- În arborele meu, prin ce anume se deosebește educația primită de fete de cea primită de băieți?
- Care sunt abilitățile presupuse ale fiecărui sex?
- În cazul femeilor, feminitatea lor este definită doar prin maternitate sau și după alte criterii „specific feminine", conform culturii în vigoare (frumusețe, seducție, blândețe...), ori după criterii mai universale (eleganță, vivacitate, inteligență...)?
- În cazul bărbaților, care sunt semnele virilității privilegiate de arbore (de exemplu, forța fizică, bogăția, îndemânarea, donjuanismul, abilitățile intelectuale etc.)?

Scanned with OKEN Scanner

- Există în arborele meu genealogic persoane care au manifestat pe tot parcursul vieții lor o animozitate deosebită împotriva unui sex în general? Este arborele meu purtător al unor maxime devalorizante privitoare la feminin și/sau masculin?
- Cum reacționează arborele meu la adolescență și la apariția caracteristicilor sexuale secundare? Ce se întâmplă în momentul primelor menstruații, sunt ele luate în considerare? Părinții au culpabilizat masturbarea sau au respectat nevoia de intimitate a adolescenților?

Tendința oricărui novice care își observă arborele genealogic este să spună: „Da, desigur, văd în filiația mea lucruri care astăzi mi se par aberante sau inacceptabile, dar care, la vremea aceea și în contextul respectiv, erau considerate ceva normal; toată lumea făcea sau gândea așa". În realitate, în toate timpurile au trăit ființe conștiente, libere, generoase, vizionare. Așadar, ar putea fi util să ne întrebăm: „Ce i-a împiedicat pe strămoșii mei să facă parte dintre acești pionieri și i-a ținut închiși în practici și credințe sclerozante?"

Recentul progres al studiilor de gen (filosofia genului) ne prezintă astăzi teorii extreme conform cărora genul, masculin sau feminin, ar fi strict o construcție politică și socială. Hrănindu-și fetițele într-un anumit mod (cu diete sărace în proteine), încurajându-le să se îngrijească de aspectul lor fizic în detrimentul altor calități, oferindu-le băieților mașini sau jucării de război și spunându-le că ei nu au dreptul să plângă, părinții ar deveni complici ai unei ordini politice și sociale care produce în mod arbitrar un „gen masculin" și un „gen feminin". Putem reține din aceste teorii ultracritice o vigilență sporită în ceea ce privește propria noastră educație: „Cum au făcut din mine o «fată» sau un «băiat»? În formarea identității mele, cât de mult a contat mimetismul din dorința de a fi acceptat(ă)? Și ce aspecte ale propriei mele persoane am neglijat, sau chiar respins, pentru a deveni un «băiat» sau o «fată» acceptat(ă) de familia mea, de societatea mea și de cultura mea?".

În schimb, alte teorii actuale susțin că această confirmare a identității („blândă" și receptivă în cazul fetelor, „agresivă" și activă în cazul băieților) este, de fapt, o metodă care îi pregătește pe copii pentru rolurile lor sociale. Dar această educație orientată îl obligă pe individ să se adapteze la o societate prestabilită și îl constrânge, o dată în plus, să-și trăiască propriul viitor ca o simplă reproducere și aplicare a trecutului.

Scanned with OKEN Scanner

Complementaritate și conflict

Complementaritatea femininului și a masculinului este susținută de toate marile mituri religioase, nu numai în vederea procreării, ci și pentru constituirea unui cuplu care acționează în mod conjugat în lume: a face un copil nu este singura cale de a genera conștiință, fiecare cuplu are drept scop să creeze o conștiință în comun, să materializeze un proiect, un discurs, o lucrare etc.

Episodul nunții din Cana, în Evanghelii, constituie un excelent exemplu în acest sens. Iisus și Maria nu sunt un cuplu în sensul sexual și parental al cuvântului. Cu toate acestea, Maria este cea care devine, în acest caz, motorul acțiunii. Atunci când vinul se termină, ea îl va împinge pe Iisus să facă prima sa minune – nu atât ca mamă, ci ca energie feminină complementară masculinului lui activ. El are capacitatea de a transforma apa în vin, ea are intuiția că a sosit timpul ca Iisus să-și manifeste această capacitate. Iisus îi răspunde atunci: „*Femeie*, timpul meu nu a sosit încă". Așadar, el îi recunoaște implicit poziția de seamăn feminin și se situează față de ea la un nivel de egalitate. Maria insistă și reușește să-l convingă, adoptând în acel moment o poziție de soție și nu numai de mamă. Miracolul are loc: o nouă conștiință apare în lume.

În mod similar, în *O mie și una de nopți*, Șeherezada reușește să-și întârzie decapitarea ordonată de sultan, care tăia capul femeilor după ce le poseda. Șeherezada devine soția și egala feminină a acestui om puternic, îmblânzindu-i cruzimea și ura prin artă și imaginație. O dată în plus, aceste două polarități complementare se întâlnesc, nu pentru a produce un copil, ci pentru a genera conștiință.

În Tarotul de Marsilia, pe lângă cuplul puterii Împărătească-Împărat și cuplul mitic Lună-Soare, Papa este flancat (și precedat, în ordine numerică) de o Papesă, o funcție inexistentă în creștinătatea acelor timpuri. Tarotul umple astfel o lipsă esențială a Bisericii, oferind Sfântului Părinte un omolog feminin și recunoscând astfel capacitatea femeii de a-și ocupa locul de ghid spiritual.

În Paradis, Eva îl conduce pe Adam și îi trezește inteligența dându-i să guste din fructul pomului cunoașterii. Contrar interpretărilor medievale ale mitului (în care Eva a devenit originea greșelii esențiale a tuturor femeilor, vinovate după aceea de păcatul originar), am putea spune că, trezind inteligența lui Adam, Eva cufundă cuplul uman, de esență

Scanned with OKEN Scanner

divină, în realitatea întrupării și a reproducerii și îi insuflă partenerului ei scopul de a face din Pământ o grădină.

În sfârșit, în mitologiile religiilor politeiste, de exemplu în India sau Grecia Antică, aventurile cuplurilor divine (Shiva batjocorind-o pe Parvati din cauza culorii pielii ei, Zeus fiindu-i neîncetat necredincios Herei...) sunt puse în scenă cu lux de amănunte, prezentând cuplul într-o viață de zi cu zi plină de conflicte și de reconcilieri: chiar și disputa este inițiatică.

Visul unui cuplu fără conflicte dezvăluie niveluri de conștiință infantilă și adolescentă. Copilul are nevoie să și-i imagineze pe tatăl și pe mama lui ca fiind atotputernici, indisolubili, puternic legați unul cu altul, ca o entitate dedicată în întregime fericirii și securității sale. Acesta este motivul pentru care basmele se încheie întotdeauna cu formula liniștitoare: „Și au trăit fericiți și au avut mulți copii". Dar această versiune se referă doar la un nivel de conștiință infantil. În adolescență, odată cu descoperirea primei iubiri, visul devine romantic: acela al unei pasiuni care va dura veșnic și la același nivel de intensitate; adică la nivelul energetic al unui adolescent în plină creștere, în plină efervescență hormonală și încă liber de orice responsabilitate față de lumea din jurul lui. Această viziune a cuplului este preluată din belșug de comediile romantice ale cinematografiei vestice și estice.

Putem privi cuplul dintr-o perspectivă mai mult sau mai puțin întunecată sau iluminatoare, dar atitudinea adultă constă în acceptarea lui ca pe un loc în care conflictul trebuie să devină întotdeauna fructuos.

Această uniune complementară a unor elemente diferite, a căror colaborare produce o totalitate armonioasă, se regăsește, de asemenea, în imaginea Tao-ului, unde Yin-ul și Yang-ul se întrepătrund la nesfârșit.

În arborele genealogic, linia maternă se desfășoară în stânga noastră și linia paternă la dreapta noastră. Stânga, locul inimii, este mai receptivă și, într-o umanitate de dreptaci, are mai degrabă rolul matern al stabilizării, în timp ce dreapta relevă acțiunea, dexteritatea și puterea care amintesc de rolul patern.

Așa cum am văzut deja, neurologia modernă ne învață că emisfera dreaptă a creierului, care guvernează partea stângă a corpului, este și sediul conștiinței prezentului, al limbajului în imagini, al muzicii. Cunoașterea sa este cea a uniunii: ne resimțim ca fiind uniți cu întregul, în stări care evocă iubirea, extazul, iluminarea. Creierul drept ne permite

Scanned with OKEN Scanner

să experimentăm globalitatea, frumusețea și perfecțiunea; el învață prin cele cinci simțuri și într-un mod kinestezic[6]. Emisfera dreaptă a creierului nu face diferența între eu și întreg. Emisfera stângă, dimpotrivă, este cea care guvernează partea dreaptă a corpului și trăiește din memorarea trecutului și planificarea viitorului, învață și gândește prin limbaj, domină gândirea liniară și metodică, clasifică și organizează detaliile: este locul inteligenței care calculează, care înregistrează. Emisfera stângă îmi permite să mă resimt drept un individ unic, separat de orice: ea face în mod clar distincția între eu și lume și stabilește diferențe.

În civilizația noastră, experiențele legate de emisfera dreaptă a creierului țin, în general, de domeniul relației cu mama (învățarea senzorială și kinestezică, uniunea inițială în uter și în perioada alăptării, primele experimentări estetice...), în timp ce valorile individuației, ale învățării, ale gândirii metodice sunt legate de lumea tatălui (acțiunea în lume, afirmarea sinelui, dobândirea limbajului și stăpânirea realității). Iată de ce, pentru reprezentarea arborelui genealogic, am păstrat regulile tradiționale de orientare, acceptând totodată faptul că ele depind de un trecut cultural comun și că nu sunt universale și eterne.

Corpul calos, situat între cele două emisfere, este locul în care acestea două se unesc, la fel cum, între cele două părți ale arborelui genealogic (vezi schema dreptunghiulară studiată în partea a doua), o linie mediană duce la propria noastră existență. Această colaborare între cele două emisfere cerebrale, asemenea colaborării dintre cei doi părinți ai unui individ, este esențială pentru ca el să se poată resimți ca o ființă unită. La fel cum unirea între abilitățile creierului drept și stâng permite unei ființe umane să trăiască o experiență completă, tot așa contribuția combinată a lumii materne și paterne determină echilibrul psihic al fiecărui copil.

Gestual, întâlnirea mâinii stângi cu mâna dreaptă reprezintă unirea a două elemente complementare: ele sunt capabile să se exploreze și să se mângâie reciproc, dar și să colaboreze într-o acțiune comună; și, în cazul unei persoane atente și dezvoltate, fiecare își poate desfășura propria ocupație fără a o deranja pe cealaltă. Este o excelentă metaforă pentru iubire și pentru cuplu. Atunci când cele două mâini se unesc, persoana care le împreunează simte o mare plăcere. Ne putem imagina că fiecare

[6] Simțul kinestezic reunește senzația profundă pe care o are corpul în privința lui însuși și a mișcărilor lui, la fel și simțul echilibrului.

Scanned with OKEN Scanner

cuplu reprezintă „mâna dreaptă" și „mâna stângă" ale conștiinței universale, și că întâlnirea lor este o mare bucurie pentru aceasta.

Întâlnirea și după....

În arborele genealogic, cuplurile sunt arareori unite ca cele două mâini și doar în mod excepțional ele reușesc să atingă nivelul de conștiință al cuplului sacru.

Travaliul asupra cuplurilor în arbore constă în clarificarea unor momente cheie ale relației: circumstanțele fiecărei întâlniri, apoi modul în care fiecare cuplu s-a concretizat și echilibrul găsit de cuplu pentru a se stabiliza.

Vom lucra, de asemenea, asupra conflictelor și opozițiilor, pentru a înțelege dacă, per total, cuplurile arborelui nostru au învățat ceva din diferențele lor sau dacă, dimpotrivă, au eșuat în fața conflictului.

Bunicii: originea concepției noastre despre iubire

În general, dintre cele șapte cupluri ale arborelui, acela al părinților noștri ne este cel mai bine cunoscut. Pentru o mai bună înțelegere a cuplurilor bunicilor și străbunicilor, există un mic truc genealogic care ne poate ajuta: ca regulă generală, noi ne alegem partenerul în funcție de o dinamică mai mult sau mai puțin conștientă de repetiție, de **opoziție** și de **compensare** în raport cu cuplul parental. Aceasta înseamnă, pentru un bărbat, că mama partenerei sale va fi într-o oarecare măsură soția ideală a propriului său tată și tatăl partenerei lui, într-o oarecare măsură, bărbatul ideal al propriei sale mame.

Prin urmare, în arborele nostru genealogic, există un potențial de unire între bunicul matern și bunica paternă și între bunicul patern și bunica maternă. Această uniune poate să fie profundă sau superficială și să aibă loc în oricare dintre cele patru centre.

Exemplu: „Bunica mea maternă și-ar fi dorit să nu aibă niciodată copii, să călătorească, să citească, să scrie și să descopere lumea. A fost un fel de Alexandra David-Néel frustrată, care s-a trezit că a devenit mama unei familii numeroase. Bunicul din partea tatălui nu avea nici cel mai mic instinct patern și s-a simțit foarte deranjat de cerințele neîncetate ale soției sale care și-ar fi dorit să aibă mulți copii. El nu visa decât să

Scanned with OKEN Scanner

meargă pe munte și să evadeze în lectură". În cazul acestei consultante, observăm cum se conturează, în mod simetric, legătura dintre bunicul matern (un bărbat onorabil, remarcabil, un bun tată și soț, foarte implicat în viața de familie, ambițios și mulțumit că este astfel) și bunica paternă (o gospodină perfectă, obosită de infidelitățile și de imaturitatea soțului ei și care visa la un loc stabil în societate și la reuniuni mondene).

Dar complementaritatea poate fi mai anecdotică: un bunic matern coafor și o bunică paternă foarte cochetă, sau un bunic patern gurmand și o bunică maternă foarte pricepută la gătit.

Odată descoperite aceste complementarități între bunici, putem să ne întoarcem mai mult în timp, până la străbunici, despre care, în general, știm puține lucruri, și să practicăm același joc al uniunii. Acest procedeu permite umanizarea portretelor străbunicilor, adeseori încremenite în câteva detalii cheie.

Luna de miere și conflictul în cuplu

Am văzut deja că, din repetiție în repetiție, capcana arborelui genealogic ne determină să reproducem, de la o generație la alta, suferințele trăite în copilărie. Aceste repetiții pot fi de diferite feluri:

- **Duplicare pură și simplă**: o fiică marcată de absența tatălui ei își petrece viața îndrăgostindu-se de bărbați absenți; fiul unei mame reci și indiferente se cuplează cu femei incapabile să-l iubească…
- **Opoziție:** fiul unei mame acaparatoare și fuzionale se îndrăgostește de femei evazive, care nu riscă să îl cotropească; o fiică marcată de o puternică relație oedipiană cu un tată blond cu ochi albaștri, industriaș strălucit, se căsătorește cu opusul tatălui ei, un bărbat cu altă origine etnică, analfabet și grădinar…
- **Compensație:** fiica unui tată cu handicap fizic, cu care nu a putut niciodată să aibă contact sau să trăiască aventuri materializate, se căsătorește cu un mare sportiv devenit kinetoterapeut; fiul unei mame iubitoare, dar foarte absorbită de munca ei și aproape mereu absentă, se căsătorește cu o femeie a cărei ambiție este să fie mamă și gospodină…

Atunci când celălalt nu corespunde proiecțiilor de care suntem animați, trecem pe lângă el fără să-l observăm. Dacă, dimpotrivă, schemele

Scanned with OKEN Scanner

se potrivesc, ne simțim imediat atrași de o forță misterioasă... Când studiem arborele genealogic al unui cuplu, nu arareori se întâmplă să găsim în el asemănări surprinzătoare.

Exemplu: Ea suferă de psoriazis, el are coșuri pe spate. În familia ei, bunica maternă a murit de un cancer de piele; în familia lui, bunica paternă a cunoscut un african cu ocazia unui bal studențesc, și din această relație s-a născut un metis care a fost, pentru familie, dovada „păcatului" ei. Această problemă a pielii îl afectează pe fiul metisului, născut alb, și se manifestă prin acele coșuri care îl deranjează. Femeia, pe de altă parte, se simte rușinată de psoriazisul ei, la fel cum bunica se rușina din cauza cancerului său de piele... Femeia cu psoriazis și bărbatul cu coșuri pe spate încearcă să-și rezolve nevrozele copilăriei formând un cuplu în care cele două neajunsuri se asamblează perfect. Deci, dintr-o singură lovitură, problemele a treizeci de ascendenți se unesc.

În virtutea acestui proces de asamblare, cuplul apare adeseori, în momentul întâlnirii, ca fiind soluția miraculoasă pentru toate problemele. Aceasta este faza numită „luna de miere", în care îl idealizăm pe celălalt și facem din el, în mod inconștient, salvatorul sau sufletul nostru pereche. Câteva procese biologice, unele modificări hormonale și dereglări ale chimiei cerebrale sfârșesc prin a-i pune cei doi porumbei într-o stare de disponibilitate maximă unul față de altul.

Dar odată euforia psiho-fizică disipată, arborele genealogic nu întârzie să ne cheme la ordine: dacă părinții au reprodus trecutul fără să-și dezvolte nivelul de conștiință, cuplul va deveni curând locul privilegiat de reproducere a conflictelor nerezolvate. Vom asista atunci la o dispută continuă între egourile intelectual, emoțional, sexual și material. În perioada paradei amoroase, fiecare a acceptat să interpreteze rolul pe care i l-a atribuit celălalt pentru a se face reciproc dezirabili. Dar vine un moment în care diferențele explodează. Incapabili să le suporte, partenerii intră în conflict. Ce s-a întâmplat? Fiecare a vrut să găsească în celălalt complementul a ceea ce-i lipsea.

Exemplu: El are o oarecare abilitate intelectuală și o sexualitate viguroasă, dar nu-și poate exprima emoțiile și nu știe să se descurce în viața de zi cu zi. Ea, dimpotrivă, poate să-și organizeze cu ușurință viața cotidiană și să-și exprime sentimentele, dar este blocată sexual și devalorizată intelectual. Unindu-și egourile realizate (intelectual și sexual în cazul lui, material și emoțional în al ei), cei doi se completează. Dar și complexele

Scanned with OKEN Scanner

lor intră în coliziune: el se simte inferior material și emoțional; ea, sexual și intelectual. Atunci apar conflictele în care fiecare este obligat să completeze ceva din celălalt, așteptând totodată ca celălalt să-l completeze la rândul lui. Este imposibil să se obțină satisfacție în acest fel: cuplul e prins în capcana unei situații similare cu cea din copilărie, „un loc pentru doi", și luptele provocate de rivalitate pot deveni la fel de acerbe ca cele care îi plasau pe actualii parteneri în opoziție cu un frate sau cu o soră.

Putem distinge, în principal, patru tipuri de conflicte, rezumate aici într-o manieră nonexhaustivă:

Lupta pentru a exista

Presupunerea infantilă din acest conflict poate fi rezumată astfel: „Părinții mei nu mi-au acordat suficientă atenție pentru a-mi putea forma o individualitate. Nu prea știu cu adevărat cine sunt și cum sunt. Mă simt gol. Nu găsesc un sens în viață. Mă dăruiesc celuilalt fără a mă poseda pe mine însumi și nu mă simt vrednic să mă valorizez. Fericirea mea e în mâinile tale".

Persoana care se angajează în cuplu cu această atitudine este o capcană ambulantă, un adult gol care hrănește cerințele copilului abandonat. Ea așteaptă ca partenerul ei să-i spună: „Tu exiști!"

Dar o persoană goală și devalorizată va găsi în cealaltă un gol și o devalorizare simetrice. Dacă un partener este pasiv („Eu mă predau ție! Tu vei fi eul meu!"), celălalt este activ („Accept ca tu să vii să îmi umpli inexistența, fiindcă pentru tine eu sunt cineva. Voi deveni ghidul și modelul tău").

La început, unul adoră și celălalt se lasă adorat. Treptat, partenerul „slab" va începe să-l manipuleze pe partenerul „puternic" până când va ajunge să-l dirijeze. Într-o zi, dobândind încrederea necesară în sine, el va demola piedestalul idolului său pentru a-l da jos. Sau va sfârși prin a-l acuza că nu i-a dat suficient spațiu pentru a crește.

Războiul sexelor

Acest tip de conflict este o moștenire a concepțiilor sociale și culturale despre care vorbeam mai sus: fiecare dintre parteneri se simte nemulțumit de identitatea lui sexuală și dacă, într-o primă fază, unul se încredințează celuilalt pentru a se simți mai bine, războiul nu întârzie să izbucnească.

Scanned with OKEN Scanner

Ca regulă generală, un bărbat conștient simte nevoia de a-și manifesta partea sa feminină și o femeie conștientă, partea sa masculină. E necesar însă ca identitatea de bază să fie echilibrată.

De exemplu, o femeie devalorizată (pentru că tatăl nu a acceptat-o sau pentru că a avut o mamă „virilă" și invidioasă pe prerogativele sociale masculine) va simula o feminitate pe care nu o resimte. În fața ei, un bărbat castrat de un tată atotputernic sau, dimpotrivă, care suferă de absența fizică sau psihică a tatălui său și care a fost educat în principal de mama sau de bunica lui, va simula o virilitate pe care nu o cunoaște. Dar, la un moment dat, măștile cad. Ea preia rolul viril pe care l-a văzut la mama ei și el, pasiv, infantil sau deprimat, se scufundă într-o atitudine nevrotic „feminină". Este posibil ca acest conflict să le afecteze viața sexuală (frigiditate în cazul ei și/sau impotență în cazul lui); cei doi pot să-și piardă dorința sau să se critice unul pe celălalt neîncetat, el considerând-o pe ea obositoare din cauza excesului de energie, ea reproșându-i lui incapacitatea de a acționa. Relația poate deveni foarte violentă dacă partenerii își pierd respectul unul față de celălalt.

Satisfacția imposibilă

Și unul și celălalt, în momentul întâlnirii amoroase, au confundat fuziunea cu dragostea: „Noi vrem să fim o singură persoană". În realitate, ei au proiectat unul asupra celuilalt o nemulțumire primară, care poate data, de exemplu, din copilăria timpurie (nu au fost alăptați, sau nu suficient, nu au fost hrăniți, nu au primit atenția de care aveau nevoie într-un moment crucial în viața lor).

Fiecare dintre cei doi este deci flămând și nu cunoaște sațietatea. Adulți în aparență, partenerii sunt în realitate niște copii care cer să fie îngrijiți material și afectiv. Fiecare dintre ei vrea să formeze un cuplu, nu cu un bărbat sau cu o femeie, ci cu un tată sau cu o mamă. Adeseori, copilul frustrat adoptă atitudinea unui adult care se sacrifică: „Nu am nevoie să sug și, ca să dovedesc asta, mă voi sacrifica pentru tine și voi deveni tatăl tău sau mama ta ideal(ă). Și așa, mă vei iubi. Îți voi da tot ce-mi ceri, cu condiția să nu crești; te voi proteja, dar dacă devii independent, voi cădea în depresie, pentru că îmi voi fi pierdut funcția. Eu exist doar dacă am grijă de tine".

Conflictul poate izbucni atunci când persoana care deținea rolul copilului decide să devină, la rândul său, tată sau mamă. Celălalt, detronat,

Scanned with OKEN Scanner

slăbește, se îmbolnăvește, este victima unui accident grav sau a unei ruinări. Pe măsură ce unul crește, celălalt descrește. Persoanele care caută această satisfacție himerică sunt o fântână nesecată de cerințe fără sfârșit. Solicitând încontinuu ceva mai mult, îi demonstrăm celuilalt că nu este capabil să ne satisfacă. Celălalt suferă pentru că are nevoie să primească mulțumiri pentru a-și dovedi că este iubit. Dar cel care cere neîncetat e incapabil să se simtă satisfăcut și, de asemenea, să mulțumească.

Lupta pentru putere

Această relație e axată pe faptul de a ști cine pe cine domină. Niciunul dintre parteneri nu s-a putut resimți în copilărie așa cum era cu adevărat, ci s-a străduit să satisfacă cerințele părinților dominanți. Ambii au crescut cu o dorință imensă de a triumfa asupra celuilalt. Uneori, conflictele dintre frați agravează acest spirit de competiție. Dar dacă celălalt cedează și „pierde jocul", partenerul lui își va pierde imediat interesul pentru el. Dinamica dominant/dominat poate alterna în interiorul aceluiași individ.

Cel care și-ar dori uneori să abandoneze lupta, să renunțe și să se supună, știe ce-l așteaptă: „Știu că dacă cedez, așa cum am cedat întotdeauna în fața părinților mei, tu mă vei abandona. Mă voi încăpățâna deci să te contrazic, chiar dacă asta te va înfuria. Poate că voi ajunge chiar să te amenințe cu suicidul, pentru ca tu să-mi dai libertate de mișcare. Dar, în ciuda tuturor insultelor tale, nu te pot părăsi. Sunt prins într-un joc crud în care m-am lăsat înlănțuit".

Cel care deține poziția dominantă se justifică astfel: „Având în vedere că într-un cuplu unul dintre cei doi trebuie să comande, îmi asum eu acest rol. Când eram copil, trebuia mereu să-mi plec capul și am fost nevoit să renunț la cele mai autentice impulsuri ale mele pentru a le face altora pe plac. Nu mai vreau să trec prin asta. Te tratez așa cum am fost eu tratat, ca nu cumva să-mi impui voința ta".

Dacă unul dintre parteneri își asumă permanent rolul celui dominat, el va face asta cu speranța de a câștiga într-o zi; și cel care își asumă permanent rolul celui dominant va fi măcinat de o insecuritate nemărturisită. Atunci când, din teama de separare, fiecare dintre ei face concesii, nu arareori asistăm la o inversare a rolurilor.

Această stare de neîmplinire este frecventă în majoritatea cuplurilor din arborii genealogici. Am putea crede că, întemeiată pe nevoi instinctive,

Scanned with OKEN Scanner

familia elementară (mamă-tată-copil) ascultă sfatul biblic: „Bărbatul își va lăsa tatăl și mama și va face un singur trup cu femeia lui" (Geneza 2, 24). Dar asta ar însemna explozia celor doi arbori genealogici și lucrurile nu se petrec așa: bărbatul și femeia, marcați de grupul familial, îl poartă în sinea lor. Ei sunt moștenitori ai unor generații care se amestecă între ele, la bine și la rău, între fericire și suferință. Ei pot descinde din clanuri unite prin iubire și conștiință sau, dimpotrivă, prin interes, datorie și reproducerea modelelor sociale și familiale, caz în care partenerii trăiesc doar în ființa lor culturală, separați de esențial, iar uniunea cu celălalt nu poate fi atunci decât o încercare eșuată de a ieși din capcană.

Conflictele trebuie considerate, de fapt, ca fiind **obstacolele necesare** cu care cuplul se confruntă pentru a se dezvolta. Uniunea cu celălalt este una dintre cele mai privilegiate situații pentru a aprofunda travaliul asupra sinelui. În loc de a cere să fim recunoscuți, doriți, iubiți și îngrijiți de celălalt, putem decide, printr-un efort personal stăruitor, să ne recunoaștem pe noi înșine, adică să ne eliberăm de judecățile formulate împotriva noastră de arborele genealogic; să ne dorim pe noi înșine, adică să acceptăm o dată pentru totdeauna că venirea noastră pe lume este indispensabilă, indiferent de ceea ce gândesc părinții noștri, și să respectăm energia care ne ține în viață; să ne iubim pe noi înșine, adică să ne acceptăm fără rezerve și să înțelegem, așadar, în deplină luciditate, ce parte din noi înșine alimentează conflictul; și, în sfârșit, să ne asumăm răspunderea, adică să ne acceptăm responsabilitatea, să fim conștienți și să nu-l mai considerăm pe celălalt responsabil pentru fericirea sau nenorocirea noastră.

Conflictul devine astfel ceva care ne impulsionează să creștem în conștiință, din iubire pentru noi înșine și pentru ceilalți. Ajungem în sfârșit să-l recunoaștem pe celălalt indiferent de situație, adică să ne abținem de la a-l judeca, dar și să-i interzicem să ne judece, și să ne prezentăm unul înaintea celuilalt în toată goliciunea ființei autentice; să-l dorim cu adevărat pe celălalt, adică să recunoaștem în relația de dragoste energia vieții pusă în mișcare pentru a da naștere unei conștiințe incarnate, fie sub forma unui copil, fie a unui proiect realizat în comun; să-l iubim pe celălalt cu adevărat, adică să-i mulțumim că există, într-o acceptare completă a măreției și a limitelor sale, dar fără a intra în mașinațiuni sau în șantaj emoțional; cuplul poate atunci să învingă toate conflictele și să-și asume responsabilitatea pentru el însuși, ca entitate adultă, sănătoasă și independentă, destinată să se prelungească într-o nouă conștiință.

Scanned with OKEN Scanner

Fiecare dintre conflictele menționate mai sus poate să devină inițiatic și să ducă la o colaborare între partenerii cuplului:

- Lupta pentru a exista devine pentru fiecare o conștientizare pașnică a propriei existențe și a căii de realizare.
- Războiul sexelor îl determină pe fiecare să se accepte în identitatea lui sexuală și să realizeze androginia fundamentală a ființei sale esențiale.
- Nemulțumirea perpetuă duce la o acceptare fericită a foamei și a sațietății, atât fizice, cât și psihice: învățăm să dăm și să primim.
- Lupta pentru putere duce la experiența extatică a renunțării și la puterea sporită care decurge din ea: ceea ce se realizează prin mine este lucrarea unei voințe superioare.

Clarificarea dinamicii cuplurilor din arborele meu

Limbajul arborelui genealogic nu este alcătuit numai din repetiții, ci și din imagini legendare și scene fondatoare. Ca atare, este foarte util să ne putem reprezenta cât mai concret circumstanțele întâlnirii celor șapte cupluri din arbore, deoarece acestea constituie un fel de mit fondator al existenței noastre. Așadar, pentru fiecare cuplu ne vom întreba:

- În ce circumstanțe s-au întâlnit aceste două persoane?
- Ce vârstă aveau ele? Din ce mediu social proveneau?
- Cum a văzut fiecare în celălalt ceva care îi lipsea și soluția problemelor sale? Ce i-a unit: interesul, dorința, iubirea, un proiect ideologic comun? Și la ce nivel de conștiință? S-au unit ei din dorința de a scăpa de singurătate, de a se reproduce, de a fi în siguranță din punct de vedere economic sau dintr-o mare dragoste spirituală?
- A fost dragoste la prima vedere, a existat un sentiment de iubire sau mai degrabă un fel de contract familial și social, sau chiar un aranjament din lipsa a ceva mai bun?
- Ce lucrare au produs împreună (o conștiință: un copil și/sau o altă creație)?
- Cum a evoluat cuplul după nașterea primului copil? În cazul cuplului părinților noștri, ce s-a întâmplat cu acesta după nașterea noastră? Cum s-a schimbat el în timp?
- Ce cupluri am cunoscut în arbore? La ce tipuri de relații am fost martori?

Scanned with OKEN Scanner

- Dacă vorbim aici despre cupluri genitoare (o familie formată din mamă și tată), trebuie să fim conștienți, de asemenea, de toate uniunile care au avut loc ulterior pentru a consolida relația familială. Acestea pot include parteneri secundari (tați vitregi și mame vitrege...), dar și situațiile în care s-a creat un cuplu funcțional nonsexual între mamă și fiică, mamă și fiu, frate și soră sau orice altă combinație între două persoane din aceeași familie care decid să trăiască sub același acoperiș și să împărtășească cotidianul.
- Ce ni s-a povestit despre cuplurile pe care nu le-am cunoscut (de obicei, străbunicii)? Ce concepție despre relație răzbate din aceste povești?
- Există cupluri exemplare în arbore? Cupluri blestemate?
- Cum a influențat această moștenire propria noastră viziune asupra cuplului?
- Care sunt ritualurile, obiceiurile transmise din generație în generație care definesc cuplul (unul îi aduce celuilalt micul dejun la pat; tăcerea tatălui în timpul mesei trebuie respectată, bucătăria este teritoriul mamei și nu trebuie invadată, iar mama e capul familiei etc.)?

Odată cu analiza cuplului începe travaliul asupra relațiilor genealogice. Relația umană este complexă, dar o putem schematiza pentru a clarifica mai târziu lanțurile relaționale care afectează echilibrul arborelui, cam la fel cum lanțurile de tensiune musculară condiționează postura unui individ.

Pentru aceasta, propunem să reducem relațiile la patru dinamici fundamentale simbolizate astfel:

Uniunea:

Conflictul:

Separarea: 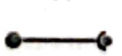

Dominația sau protecția:

Pentru fiecare cuplu, trebuie să ne întrebăm care este dominanta relațională în fiecare centru. Pentru unele cupluri, tonalitatea este aceeași în aproape toate centrele: de exemplu, separare mentală, afectivă și sexuală, dar uniune materială. Se întâmplă, de asemenea, ca cele patru forme

Scanned with OKEN Scanner

de relație să fie distribuite între cele patru centre: de exemplu, un cuplu poate fi foarte unit din punct de vedere ideologic intelectual, conflictual în plan emoțional, separat în plan sexual, în timp ce, în viața materială, unul dintre parteneri câștigă toți banii pentru cuplu și îl protejează pe celălalt. Vom avea atunci următoarea schemă:

I (intelect)
E (emoții)
S (sexualitate)
M (viața materială)

Exercițiu: Cupluri din arborele meu

Chiar dacă vă lipsesc unele elemente, puteți clarifica statutul cuplurilor din arbore prin introducerea într-o schemă a următoarelor elemente, pentru fiecare dintre cupluri:

- Circumstanțele și data întâlnirii.
- Durata relației de cuplu. În caz de separare, cine a hotărât să se despartă? În caz de văduvie, cine a murit primul?
- Schema simplificată a relației lor în cele patru centre.

Relația din interiorul unui cuplu se poate schimba considerabil de-a lungul timpului. Pentru fiecare cuplu, ne propunem să stabilim un portret al relației în perioada în care copiii erau încă dependenți de părinți (până la șase-opt ani) și, dacă este necesar, să corectăm acest portret în funcție de evoluția cuplului. De exemplu, pentru părinții care s-au separat atunci când fiul lor avea doisprezece ani, trebuie să determinăm dacă relația era conflictuală sau nu și dacă separarea exista deja cu mult înainte de a fi formalizată.

Această schemă nu este ușor de realizat: ea reprezintă o imagine nefardată a cuplurilor din arbore. Dar este bine să ne-o propunem pentru că ea permite identificarea relațiilor care ne sunt cele mai clare și a relațiilor care rămân misterioase. Relațiile bine cunoscute sunt adeseori modele oficiale (pozitive sau negative) și relațiile mai neclare influențează inconștientul în profunzime. De exemplu, bunicii materni care „se înțelegeau de minune" vor oferi arborelui un model idealizat și de neegalat al cuplului „perfect" și, totuși, părinții au avut o relație foarte conflictuală. Trebuie atunci să ne întrebăm, în cazul cuplului unit, în

Scanned with OKEN Scanner

care centru (centre) uniunea era reală și în care centru (centre) relația era mai problematică. Apoi să revenim la cuplul bunicilor paterni și să înțelegem care este schema relației lor. În sfârșit, dacă este posibil, trebuie să abordăm povestea străbunicilor dintr-o perspectivă nouă pentru a înțelege mai bine educația din copilărie a bunicilor.

Visul alchimiștilor era acela de a ajunge la cuplul perfect, adică la alinierea armonioasă a intelectului, a inimii, a sexualității creatoare și a vieții materiale care permite unirea a două conștiințe într-un proiect comun.

Într-adevăr, nicio uniune de doi nu se poate pereniza doar bazându-se pe proiectul de „a fi în cuplu": cei doi parteneri vor ajunge să se devoreze unul pe altul. Vocația unui cuplu este de a se extinde într-o conștiință comună, fie dând naștere unei familii, adică devenind părinți, cu misiunea comună de a însoți creșterea copiilor; fie, dacă cuplul nu poate sau nu dorește să procreeze, proiectându-se într-o operă, oricare ar fi ea: artistică, economică, politică, practică sau chiar spirituală. Această operă devine ancora familiei. Desigur, cuplul poate avea comportamente nevrotice în privința operei comune, la fel ca cele manifestate probabil de cuplurile din arborele genealogic față de copii. Vedem apărând atunci competiția, autodistrugerea, tentația de a-l face pe celălalt responsabil de nerealizarea noastră etc.

Cuplul alchimic este cel care reușește uniunea, în cele patru centre, pentru a o pune în slujba acestei conștiințe care se va naște. Tocmai am văzut că, în general, această uniune nu a existat în arborele genealogic. Marcați cum suntem de repetarea unor modele, nu ne putem imagina spontan relația ideală de cuplu din cauza limitelor noastre.

Exercițiu: Cuplul alchimic

Referindu-vă la relația dintre doi parteneri, scrieți pe o foaie goală de hârtie, dedicând minimum cincisprezece rânduri fiecărui centru, ceea ce ar însemna pentru voi:

- Uniunea intelectuală ideală (ideologie, libertate de gândire, curiozitate, limbaj, comunicare, învățare reciprocă, intuiție, uniune mentală dincolo de cuvinte...).
- Uniunea afectivă ideală (semne și dovezi de afecțiune, exclusivitate sau nu a dragostei, relații familiale și amicale, faptul de a iubi și de a fi iubit, de a dărui și a primi, compasiune față de lume...).

Scanned with OKEN Scanner

- Uniunea sexuală și creativă ideală (angajament sexual între cele două persoane, libertate sau exclusivitate creativă, cooperare, creație comună, simțul frumosului...).
- Uniunea materială ideală (gusturi și obiceiuri alimentare, partajare a teritoriului, gestionarea banilor, îngrijirea corpului, dependență și independență...).

Acest proiect, care poate lua forma unui contract sau a tradiționalelor jurăminte de căsătorie, trebuie să vi se pară valabil pentru voi înșivă, la fel și pentru oricare alt cuplu, inclusiv pentru cuplurile arborelui vostru genealogic. Fără îndoială, veți întâmpina dificultăți atunci când va trebui să vă imaginați uniunea într-unul sau altul dintre centre: după toate probabilitățile, aceste dificultăți vă vor evoca lucruri petrecute în familia voastră, adică fie anumite norme pe care nu reușiți să le depășiți, fie anumite traume care au ajuns până la voi.

Imaginea cuplului ideal va varia, pentru fiecare persoană, în funcție de propria personalitate, de nevoile, ideile, dorințele și sentimentele ei. De exemplu, unele persoane au nevoie de mai multă exclusivitate într-un anumit centru decât în altul: unele cupluri funcționează foarte bine în două case separate, altele, cu o independență totală în opiniile lor politice, religioase sau filosofice, altele, cu o anume toleranță față de infidelitatea sexuală, altele au obiecte de dragoste multiple chiar în interiorul căminului lor (copii biologici sau adoptivi, animale, comunitatea...) și nu caută neapărat exclusivitatea afectivă.

Esențial, pentru ca acest exercițiu să vă fie util, este să vă întrebați sincer care ar fi, pentru voi, condițiile unei relații trăite în conștiință și în ce măsură concepția voastră individuală diferă de modelele arborelui vostru genealogic.

Eșecul cuplurilor din arborele genealogic ne marchează în mod individual și marchează societatea în ansamblul ei. În mulți arbori, relația de cuplu este sinonimă mai degrabă cu suferința, cu conflictul sau cu separarea decât cu realizarea. Și, atunci când formăm un cuplu cu un partener în propria noastră viață, suntem asaltați de toate aceste reprezentări negative. Anturajul nostru nu face excepție: formarea unui nou cuplu poate să trezească, atât în familie, cât și în cercul de prieteni, reacții ostile mai mult sau mai puțin conștiente. Dacă istoria noastră

Scanned with OKEN Scanner

familială nu a cunoscut un cuplu cu adevărat fericit și realizat, ne este greu să ne imaginăm acest lucru ca fiind posibil, dincolo de o concepție infantilă sau romantică. Iată de ce e bine, dacă aspirăm să formăm un cuplu adult și conștient, să ne protejăm în mod rezonabil de influențele externe, de sfaturile „bine intenționate" și să clarificăm influențele existente în noi. Și iată de ce exercițiul care a constat în imaginarea relației perfecte, a aceleia care ni s-ar părea cel mai bine realizată în cele patru centre, constituie un travaliu util atât pentru sine, cât și pentru societate.

Persoanele, inclusiv terapeuții, care nu au trăit experiența unei uniuni realizate, au tendința clară de a suspecta cuplul, într-o măsură atât de mare încât încearcă în mod inconștient să-l distrugă – incitați de gelozie sau pur și simplu din ignoranță: ceea ce nu cunosc nu poate exista. Prin urmare, în fața acestui tip de agresiuni, cuplul trebuie să-și construiască un sistem de apărare psihic, bazat pe solidaritate și pe complicitate.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Partea a cincea

•

Nașterea

Când apare copilul

Scanned with OKEN Scanner

Naștere: spre aer și lumină

Problemele generațiilor precedente influențează gestația bebelușului chiar din clipa în care spermatozoidul pătrunde în ovul. În acel moment cheie, nu numai psihicul mamei este prezent, ci și acela al tatălui, al bunicilor și al străbunicilor, în amestec cu tulburările sociale.

În cazul meu, influența cea mai marcantă a fost probabil antisemitismul împăratului Alexandru al III-lea care, în Rusia anilor 1881-1884, pentru a calma nemulțumirea supușilor lui, a desemnat poporul evreu drept țap ispășitor, acuzându-l că omoară copii pentru a face din sângele lor pâinea destinată liturghiilor lui negre. Un val de pogromuri s-a declanșat atunci. În timpul unuia dintre ele, bunica mea maternă, Jashe, o sefardă brună, a fost violată de un cazac. Însărcinată, ea a fugit din Rusia și a debarcat în Argentina, unde a născut o fată cu pielea albă ca marmura și cu ochii mari albaștri: corpul Sarei, mama mea, a proclamat cu surle și trâmbițe violul rușinos. Pentru a justifica frumusețea anormală a fiicei sale, Jashe a inventat un balerin care și-a abandonat cariera artistică promițătoare pentru ea, fugind împreună în America de Sud; din păcate, spunea ea, bărbatul a murit când s-a urcat pe un butoi cu alcool, pentru a aprinde o lampă – capacul butoiului cedând sub greutatea lui. Jashe s-a căsătorit cu un bărbat cumsecade, Moises; a avut cu el două fiice, brunete și urâte, dar iubite, și a neglijat-o pe mama mea. S-au stabilit la Iquique, în Chile, un port îmbelșugat, pentru că de acolo plecau prețioasele încărcături cu salpetru. Moises și Jashe s-au îmbogățit din comerțul cu aur. Devenită femeie, Sara a făcut un pas amoros greșit, cu un bărbat care nu era evreu (repetarea contactului falusului cazac cu vaginul evreiesc al mamei sale). Pentru a evita scandalul, au căsătorit-o cu Jaime, un tânăr sărac care, în schimbul unei afaceri cu îmbrăcăminte, a acceptat himenul ei deflorat (așa

cum făcuse și Moises cu Jashe). Din nefericire, a doua zi după noaptea nunții, Teresa, mama tatălui meu, a intrat în dormitorul nupțial pentru a examina cearșafurile. Negăsind nicio pată de sânge, s-a aplecat pe fereastră strigând după Sara că e curvă. Pentru a evita rușinea publică, Jaime a amenințat că va declara că a fost înșelat. O nouă sumă de bani i-a închis gura. Împreună, Sara și Jaime, legați de „ce va zice lumea", au plecat să locuiască la Tocopilla, departe de bârfa comunității evreiești. Prigoniți în acel orășel îngust, au trăit urându-se reciproc. Mama, umilită, refuza încercările tatălui meu de a o poseda. Fiecare împreunare sexuală se transforma în viol. Jashe fusese violată, Sara a fost violată. La fel ca ea, eu am fost zămislit dintr-o spermă agresivă și un ovul victimă.

Teroarea brutalității masculine a rămas întipărită în memoria mea celulară. Bunica mea a simțit-o, apoi mama și apoi eu; totuși, acest sentiment nu era al meu, ci al lor. M-am născut temându-mă de tatăl meu. Când se apropia de leagăn, scoteam țipete îngrozite. Nu am încetat niciodată să mă tem de el, dar nici să-l imit. În filmul meu, *El Topo* (1970), am filmat o scenă în care personajul principal, un bandit brutal, violează o femeie. Mai târziu, banditul își rade barba și părul, își sparge revolverul și se transformă în sfânt. În mod inconștient, am vrut să-i dovedesc astfel mamei că nu toți bărbații sunt ticăloși și așa mi-am dat dreptul de a ieși din copilărie și de a deveni adult.

Un spermatozoid agresiv și un ovul victimă nu pot da ființei nenăscute aceeași energie vitală ca un ovul deschis cu generozitate și un spermatozoid plin de iubire. Totul este înscris în celule – și suferința, și extazul. Trecutul repetitiv și viitorul creator se vor lupta pe parcursul existenței noastre, reproducând neîncetat momentul în care viața s-a instalat în prima celulă.

Munca noastră constă în a deveni conștienți și a ne elibera de emoții, idei, dorințe, senzații care nu ne aparțin: „Familie, îți dau înapoi anxietățile, temerile, eșecurile, violența, intoleranța, nemulțumirile, limitările mentale care îți permit să nu vezi suferința, și credința că în aceasta constă fericirea".

Proiectul conștiinței – crearea unei ființe perfecte, armonioase, menită să trăiască îndelung, plină de bucuria vieții – poate fi întrerupt în nenumărate moduri în timpul formării embrionului.

Pentru a-și învinge angoasa de a fi fiica unui cazac violator, Sara se minte singură și reușește să se convingă că dansatorul mitic e cel care a

Scanned with OKEN Scanner

conceput-o. Nu pe mine mă aștepta ea când a fost însărcinată, ci pe tatăl ei imaginar: m-am născut alb ca laptele, cu un păr blond și abundent, pe care mama a refuzat să mi-l taie până când am împlinit patru ani. Într-o zi, furios că arătam ca o fetiță și că-i aminteam astfel de fratele lui mai mic homosexual, tata m-a dus în secret la frizer. Când am ajuns acasă cu craniul ras, Sara a scos un urlet și s-a închis în bucătărie pentru a plânge. Văzând că părul îmi creștea mai închis la culoare, mama a încetat să mai fie interesată de mine. Nu m-a mai sărutat sau mângâiat niciodată... Când am împlinit optsprezece ani, mama s-a tăiat la deget cu cuțitul de pâine și mi-a povestit, fără a acorda prea multă importanță acelei amintiri, că în a cincea zi de sarcină cu mine, a pierdut puțin sânge. Nici ea, nici eu nu am știut atunci, așa cum aveam să aflu mai târziu, că această mică hemoragie indica expulzarea unui alt ovul, acela al fratelui meu geamăn. Asta m-a făcut să privesc într-o nouă lumină povestea atât de iubită în copilărie: „Jumătate de pui".

A fost odată o jumătate de pui. Avea o aripă, un picior, un ochi, o jumătate de coadă, o jumătate de cioc, o jumătate de corp, o jumătate de cap. El era mereu flămând, pentru că nu putea reține nimic din ceea ce mânca. Jumătatea lui de stomac lăsa totul să scape. Pe oriunde trecea, semăna pustiu. Jumătate de pui devora plantațiile de grâu, de porumb, de orez, la fel și salatele, legumele, absolut tot. În plus, chiar dacă înghițea un lac, un râu, o mare cu pești, setea lui nu se potolea niciodată... După ce a călătorit disperat prin întreaga lume, la întoarcerea în satul său, a întâlnit o altă jumătate de pui, la fel de înfometat și de însetat ca el. S-au iubit instantaneu, ca niște frați buni, s-au reunit și, zi de zi, au împărțit fericiți o picătură de apă și un bob de orez.

Îmi plăcea să mă numesc pe mine însumi „jumătate de pui". Preluând această poreclă și simțindu-mă incomplet, căutam un frate. Alături de magazinul tatălui meu, era cazarma pompierilor. Modestul paznic al clădirii avea un fiu de vârsta mea, Orlando. Am legat cu el o prietenie profundă, care mi-a permis, pentru prima dată în viața mea, să mă simt complet. Mulțumită lui, am vizitat mina abandonată din dealul Don Pancho, am urcat pe frânghii de douăzeci de metri de care atârnau furtunurile de incendiu, am intrat printr-o gaură a zidului din spatele cinematografului municipal pentru a vedea filme de groază și, în sfârșit, m-am masturbat într-un cerc de copii care îl priveau pe Orlando ca

Scanned with OKEN Scanner

pe un idol. Această simbioză a durat cinci ani. La zece ani, când părinții mei m-au smuls brusc din Tocopilla pentru a mă duce în capitală, la Santiago, am simțit ceea ce a simțit probabil ovulul meu generator atunci când și-a pierdut jumătatea: un val de frig care părea să-mi înghețe măduva oaselor... La nouăsprezece ani, am încetat să mă mai simt incomplet când l-am întâlnit pe Enrique Lihn, care era de-o seamă cu mine. Am povestit aventurile mele cu acest prieten, poet genial și profesor, în cartea mea, *Dansul realității*. Am fost frați inseparabili timp de cinci ani. Apoi, m-am simțit din nou mutilat și mi-am tăiat legăturile cu Chile. Astăzi cred că ceea ce mi-a provocat plecarea, în afară de nevoia mea de a explora lumea, a fost căderea vertiginoasă a lui Enrique în alcoolism. Persoanele care trăiesc în stare de ebrietate sunt blocate într-o insulă emoțională lipsită de punți.

În Paris, mi-am întâlnit din nou geamănul: sculptorul canadian Jean Benoît. Autentic suprarealist, el prezentase înaintea tuturor un *happening*, ca omagiu adus Marchizului de Sade, unde, sub privirea fascinată și îngrozită a lui André Breton, și-a gravat cu fierul roșu pe piept un mare „SADE". Timp de cinci ani, ne-am distrat ca frații, creând scandaluri eliberatoare la fiestele burgheze (Benoît, spre indignarea generală a oaspeților, a mers până într-acolo încât a sodomizat un pui fript). Dar brusc, animat de un proiect irațional, am emigrat în Mexic, simțind din nou acea răceală binecunoscută în oasele mele. În marea capitală mexicană, ca un miracol, am găsit un maestru zen autentic, Ejo Takata, care, și el, avea aceeași vârstă ca mine. Nu am putut niciodată, asemenea tuturor discipolilor săi, să-l proiectez pe tatăl meu asupra lui: el a fost, o dată în plus, acel geamăn misterios (am povestit aventurile mele cu el în cartea *Mu, maestrul și magicienii*). Cu ajutorul acestui sfânt japonez, am învățat să-mi depășesc limitele mentale și să fac, cum spunea el, „pași în vid".

Cu bruschețea mea obișnuită, am emigrat la New York. Abia atunci, studiind memoria celulară, mi-a devenit clar că mama expulzase ovulul meu geamăn. O absență atât de dureroasă încât mă obliga să rup relațiile cu prietenii mei: nu ei erau cei care dispăreau, ci eu, permanentul emigrant. Temându-mă că nu pot suporta durerea pierderii sau morții prietenilor mei, preferam să dispar eu însumi... Mama, neputând să și-l șteargă din minte pe violatorul cazac, își imagina că propria mamă fusese inseminată de doi bărbați în același timp: banditul și dansatorul sublim. Fetițele poartă în general dorința de a avea un copil cu tatăl lor;

Scanned with OKEN Scanner

imaginându-și că are doi tați, mama a fost însărcinată cu gemeni. Organismul său a avut de ales între cele două opțiuni: fie să zămislească reîncarnarea violatorului cazac, fie pe aceea a dansatorului mitic. Ea a ales a doua opțiune și a eliminat-o pe prima. Am crescut simțindu-mă incomplet, idealizându-mi activitățile artistice, dar neîncrezător în mine însumi, din cauza tendințelor întunecate de violență.

Înainte de nașterea lui Adan, al patrulea meu fiu, eram un artist egocentric și, prin urmare, un „barbar psihologic", și nu fusesem prea interesat de nașterea fraților săi mai mari. Primul a fost Brontis... La ora șase dimineața, am primit un apel telefonic de la clinică, prin care eram anunțat că Bernadette, mama lui, era pe cale să nască. Am plecat cu mașina, cât mai repede posibil. Când am ajuns, m-au condus într-un fel de sas cu pereți vitrați, din spatele cărora o infirmieră cu gura acoperită de mască mi-a ridicat fiul și l-a adus la geam. Asta a fost tot. Mama dormea. Când am văzut-o mai târziu, nu avea nicio amintire despre naștere din cauza anesteziei.

Ce efect a produs această monstruozitate asupra lui Brontis și asupra mea? Timp de patruzeci de ani, a trebuit să fac eforturi pentru a ajunge la o intimitate adevărată cu fiul meu. Și-a format un caracter înclinat spre solitudine emoțională. Actor strălucit, sfânt și umil, el acceptă, asemenea călugărului unei religii puternice, rolurile ce-i sunt oferite, fără a pretinde să fie, în mod sistematic, principalul actor al piesei.

Nu pot vorbi despre nașterea lui Cristobal, al doilea fiu al meu, pentru că ea a avut loc în Mexic, în timp ce eu eram la Paris, pentru o reprezentație din seria „Panici efemere". Faptul că nu pot vorbi despre nașterea fiului meu arată că am fost un tată absent, ceea ce reprezintă un dezastru psihologic. Cristobal a trebuit să compenseze acest gol recreându-mă în el de la distanță, într-un mod mult mai sublim față de cum sunt eu.

Cât despre nașterea lui Teo, aceasta a fost foarte diferită de cea a lui Brontis. Devenind un pic mai conștient, am cerut să asist la eveniment. În acea perioadă, devenisem un artist faimos datorită controversatelor mele regii teatrale și a scandalului stârnit de premiera filmului meu, *Fando y Lis* (1968). Medicul obstetrician care, din fericire, îmi admira munca, sau care dorea să-și facă reclamă, a consimțit să fiu prezent la naștere, cu condiția ca aceasta să fie filmată și inclusă în arhivele sale. Și așa s-a întâmplat. M-au pus să mă spăl cu săpun dezinfectant, m-au îmbrăcat într-un halat, mi-au dat pantofi, bonetă și mască de chirurg. M-au așezat

Scanned with OKEN Scanner

într-un colț ca să nu deranjez medicul, infirmierele și cameramanul prin prezența mea. Am fost neplăcut impresionat să văd că abundentul păr pubian al lui Valérie fusese ras. În timp ce era îndemnată să împingă, o asistentă medicală încerca să-i introducă un ac într-o venă de la mâna stângă. Vena căutată era atât de fină încât asistenta, nervoasă, a început să-i pișteze dureros mâna. Am privit cum doctorul taie baza sexului cu un bisturiu, unindu-l cu anusul. Acest gest a transformat brusc darul sacru al aducerii unui copil pe lume într-un act de defecație, în care copilul meu putea fi comparat cu un excrement. Mama suferea mai mult din cauza acestei intervenții medicale decât din cauza contracțiilor naturale. Era tratată ca și cum era grav bolnavă.

Bineînțeles, Teo s-a născut protestând. I-au băgat un tub în nări și în gură pentru a absorbi lichidul amniotic pe care îl înghițise. Clinica duhnea a dezinfectant. Lumina neoanelor îi rănea ochii. Obstetricianul l-a luat de o gleznă, l-a atârnat cu capul în jos și i-a dat câteva palme peste fese. Copilul a început să plângă cu furie. O furie care avea să dureze douăzeci și patru de ani, până când un accident, poate provocat în mod inconștient, l-a făcut să părăsească această viață care îl înfuria atât de tare.

După nașterea lui Teo, mama lui și cu mine am jurat că, dacă într-o zi va fi din nou însărcinată, vom încerca să-i oferim acelui copil o naștere conștientă.

Anii au trecut. Aveam cincizeci de ani și Valérie treizeci și trei. Locuiam în Franța și timpul uzase uniunea noastră. Pentru a reface legăturile afective, am hotărât să mai facem un copil. După o examinare foarte dureroasă, ginecologul i-a spus lui Valérie că trompele ei sunt obturate. Am decis să ne încredem în puterea Tarotului de Marsilia. Pe peretele dormitorului nostru, am pus o reproducere de 90 x 45 cm a Asului de Bâtă (simbol sexual activ) și a Asului de Cupă (simbol emoțional receptiv). Am ales o dată precisă, ghidați de calendarul aztec. Această dată ne-a indicat în ce poziție ar trebui să realizăm împreunarea sacră. Am aprins tămâie și trei lumânări (una neagră, una albă și una roșie: cele trei culori ale lucrării alchimice) și, după ce ne-am mângâiat o oră, am început ritualul. La miezul nopții, în timp ce eram concentrați trup și suflet asupra acestui act de iubire, am auzit un mic zgomot în spatele ferestrei care dădea spre balcon. Aruncând o privire pe furiș, am văzut siluetele lui Brontis, Cristobal și Teo care ne spionau. Ce să facem? Ne-am

Scanned with OKEN Scanner

spus: „Ne-au văzut deja. Suntem pe cale de a înfăptui un act sacru, deci frumos. Nu trebuie să ne simțim rușinați sau vinovați. Să ne prefacem că nu am observat prezența lor. Să continuăm". Și iată cum, cu cei trei copii ai noștri drept martori și în mod miraculos, aș putea spune, l-am conceput pe Adan.

În timpul celor nouă luni de sarcină, m-am preocupat să fiu întotdeauna prezent, să-i vorbesc fătului, să mângâi pântecele soției mele și să trăiesc o dată cu ea procesul nașterii din punctul de vedere al copilului, făcând din el protagonistul venirii sale pe lume. Am citit cu mare interes acest pasaj dintr-o carte a doctorului Frédérick Leboyer[7], *Pentru o naștere fără violență*: „Din momentul în care spermatozoidul intră în ovul, unde se produce mitoza, totul este viu, se mișcă și se transformă. Nașterea este o schimbare de nivel. Iată de ce trebuie să încetăm să o mai privim ca pe o problemă medicală, biologică și fiziologică. Nu trebuie să ne uităm la ea cu ochii noștri de medici și de oameni. Este un alt limbaj, o altă dimensiune, la fel cum e moartea."

Leboyer a fost primul medic și șef de secție care a adus în discuție traumele nașterii și insensibilitatea cu care era practicată nașterea în toate spitalele lumii. La clinica din Neuilly, l-am găsit pe doctorul Paul Bertrand, fervent admirator și practicant al teoriilor lui Leboyer. Am convenit asupra condițiilor de naștere: nașterea nu va fi provocată înainte de termen, nicio asistentă nu va rupe sacul lichidului amniotic, copilul însuși va decide momentul nașterii sale, camera va fi luminată cu lumină blândă și indirectă; nu se va folosi anestezia, copilul nu va fi lovit pentru a-l face să plângă, ci dimpotrivă, va primi un masaj blând și afectuos; la ieșire, el va fi pus pe pieptul mamei sale, apoi introdus într-o cadă cu apă călduță, la temperatura corpului său și, în sfârșit, după ce își va regăsi propriul ritm cardiac, i se va tăia cordonul ombilical.

Chiar dacă toate aceste propuneri mi se păreau corecte, am discutat cu doctorul Bertrand anumite afirmații ale mentorului său (la vremea aceea, ideile mele nu se bazau pe certitudini științifice, ci pe credințe). Leboyer declara, într-adevăr: „Partea esențială a angoasei trăite în timpul sarcinii este angoasa bărbatului, pe care femeia o absoarbe inconștient. Această angoasă este mult mai mare la bărbat decât la femeie, deoarece viața trece prin femeie și nu prin bărbat. Acest fapt este pentru el

[7] *Pour une naissance sans violence*, Points Seuil, 2000.

Scanned with OKEN Scanner

inadmisibil, inacceptabil, un mister absolut. Dintr-odată, apare un intrus în cuplu. El se simte trădat sau abandonat. Bărbatul, pentru că nu are altă opțiune, ar trebui să aibă înțelepciunea de a-și lăsa soția să meargă cu acel iubit perfect, absolut, care se află în pântecele ei. Bărbații sunt tentați să retrăiască ceea ce femeii i se întâmplă în mod natural. Ei pot realiza acest lucru doar revenind la propria lor naștere, pentru că sunt incapabili să aducă pe lume o ființă. Toate căile inițiatice sunt o reîntoarcere în pântecele mamei pentru a retrăi această stare de fuziune totală".

I-am obiectat doctorului Bertrand: „Leboyer devalorizează tatăl, căruia îi recunoaște numai calitatea de inseminator și apoi de martor neputincios și adeseori gelos. În ciuda bunelor sale intenții, ca toți ceilalți medici, el uzurpă locul tatălui, dându-și un rol comparabil cu cel al unui mare preot..., dar nimeni nu poate nega faptul că devenirea arborelui stă în sămânță. Și atunci, de ce să negi că fătul e deja complet întrupat din momentul în care spermatozoidul se unește cu ovulul? Cei care separă sufletul de corp pot susține că, în primele sale săptămâni de viață, fătul este doar materie și că, ulterior, ființa coboară dintr-o dimensiune imaterială la această masă de carne palpitândă. Spermatozoidul, când explodează în ovul, nu dispare, ci dă naștere celulelor masculine care se unesc cu celulele feminine produse de ovul. Creșterea fătului este produsul unui coit continuu al celulelor feminine și masculine!"

Din punct de vedere psihic, tatăl este „însărcinat" cu bebelușul în același timp cu mama. Această hrănire spirituală este la fel de necesară ca și cea oferită de mamă. Dacă tatăl, în timpul gestației, este absent, își neagă soția sau se neagă pe sine însuși, noua ființă se dezvoltă în anxietate... În acest caz, doctorul Leboyer are dreptate să afirme că: „A te naște este ca și cum ai trece printr-o furtună. Pentru copil, faptul de a se naște este atât de intolerabil încât el refuză să vadă lumina în toate modurile posibile. Se împotrivește cu trupul lui, strângând pumnii, închizând ochii. Nu este acolo. Din punct de vedere simbolic, el continuă să fie un făt. Cum să-și înfrângă frica de lume?"

Această întrebare își găsește răspunsul atunci când valorizăm contribuția tatălui la sarcină. Dacă acesta participă cu tot spiritul său, pe parcursul celor nouă luni de sarcină și la naștere, copilul nu trece prin nicio furtună pentru a se naște și nu are nicio teamă. Dimpotrivă: el vine pe lume într-o plăcere comparabilă cu cea a orgasmului, dorind cu toată energia lui să se nască într-o lume pe care o presimte ca fiind un

Scanned with OKEN Scanner

Eden. De îndată ce iese din vagin, el încetează să mai fie un făt și nu-și mai dorește niciodată să se întoarcă în uterul care l-a purtat, la fel cum fluturele nu dorește să reintre în crisalida în care s-a dezvoltat. Dar dacă tatăl este absent în timpul gestației și al nașterii, mama, cu complicitatea doctorului, devine acaparatoare și se erijează în proprietara absolută a copilului ei. Marcat de posesivitatea ei, acesta va rămâne copil toată viața, dorind să se întoarcă în pântecele mamei, nu pentru că îl consideră un loc fericit, ci pentru a găsi în sfârșit acolo ceea ce i se cuvine: contribuția paternă care îi va permite să nu mai fie un făt perpetuu.

Aceste credințe ale mele, deși nu erau susținute de studii științifice, au avut meritul de a-l convinge pe doctorul Bertrand să mă lase să-mi asist soția la naștere, alături de ceilalți trei fii ai mei. Brontis avea atunci cincisprezece ani, Cristobal, doisprezece și Teo, opt.

Nimeni nu ne-a deghizat în chirurgi; în loc de antiseptic, am făcut doar un duș, apoi am primit permisiunea de a ne așeza lângă Valérie, îmbrăcați în hainele noastre de zi cu zi, băieții de o parte și de alta a ei, și eu în fața picioarelor ei deschise (clinica ne impusese totuși ca Valérie să nască pe umilitoarea masă de metal). Doctorul și moașa s-au plasat discret în spatele nostru, pregătiți să intervină în cazul unei complicații.

Înconjurată astfel de familie și fără nicio angoasă, cu o durere amestecată cu plăcerea sexuală, Valérie a împins puternic de patru ori. Am văzut apărând capul fiului meu care privea spre pământ. Imediat, el a început să se întoarcă cu o mișcare armonioasă. Și-a scos brațul drept, apoi pe cel stâng, și astfel, cu brațele în cruce și cu fața orientată în sus, părea să aștepte să-l iau în mâinile mele pentru a-l extrage complet. Și asta am făcut.

Hotărâserăm să acceptăm copilul pe care universul ni-l va dărui. Toate hainele pe care i le pregătisem erau de un violet pal, nici roz, nici bleu, pentru a putea fi folosite indiferent de sexul copilului. Văzându-i testiculele, care ni se păreau tuturor enorme, am exclamat fără să mă fi gândit la asta înainte: „Adan!" Mai târziu, mi-am dat seama că Adam (Adan, în spaniolă) era primul om născut cu o asemenea fericire atât în arborele genealogic al lui Valérie, cât și în al meu.

L-am așezat pe acel mic Adan zâmbitor pe pieptul mamei sale, la fel de zâmbitoare și ea. Brontis, Cristobal, Teo și eu, toți aveam același zâmbet. După ce a fost spălat într-un vas mic cu apă călduță, unde părea că înoată, a venit momentul tăierii cordonului ombilical. Mi-au dat o

Scanned with OKEN Scanner

foarfecă. Am început să tai acel tub foarte solid, dar m-am oprit, simțind că nu eu trebuia să îndeplinesc acel act atât de important, ci mama. În regnul animal, femelele rod cordonul ombilical cu dinții. Asumându-și această tăiere, mama lui Adan recunoștea că pruncul nu mai este unul dintre organele sau viscerele ei, ci un individ complet care, datorită îngrijirilor oferite de ea, de mine și de frații lui, își va obține independența, va deveni un adult responsabil de propriul său destin, nu închis într-un cocon familial, ci deschis către lume.

Chiar și acum, Adan își amintește nașterea lui cu o emoție plăcută. Iată ce mi-a spus: „Nașterea nu înseamnă pierderea dureroasă a paradisului intrauterin. Este aceeași plăcere pe care o trăiește o floare atunci când se deschide".

Scanned with OKEN Scanner

De la naștere la nativitate

Sarcină, naștere, a naște și a renaște

Încă de la începutul sarcinii, viața vine ca o explozie de bucurie. Dacă nimic nu se opune dezvoltării sale, oul fecundat se transformă în embrion, apoi în făt, care crește timp de nouă luni până când se naște în deplină bucurie, într-un act de cooperare completă cu mama. Aceasta ar fi derularea ideală a apariției noastre pe lume.

Esența organismului nostru nu este materia care îl compune, nici energia care îl produce, ci ceva ce am putea numi **voința conștiinței**, care precedă atât materia, cât și energia. Această voință există înainte de gestația fătului și fără ea nașterea noastră nu ar fi posibilă. Dacă tatăl și mama nu au atins un nivel ridicat de conștiință, ei zămislesc motivați de un instinct de înmulțire a speciei și animați de o dorință inconștientă de a fi imitați: înainte de copilul în carne și oase, există un copil imaginar, fără o individualitate adevărată, așteptat să înfăptuiască proiecte ce satisfac nevoile familiei. Copilul nu e menit atunci să se realizeze pe sine, ci să-i realizeze pe părinții lui. Dacă însă nivelul de conștiință al părinților este ridicat, aceștia vor respecta individualitatea ființei care vine pe lume, fără a o împovăra cu proiecte prealabile, cu un destin deja trasat, cu proiecțiile și repetițiile lor, și ei vor face acest lucru nu doar prin cuvinte, ci și prin fapte, chiar dacă pentru asta vor avea de plătit un preț.

În realitate, sarcina și nașterea sunt adeseori afectate de o serie de accidente și traume mai mult sau mai puțin grave, ale căror consecințe în viața viitoare vor fi mai mult sau mai puțin apăsătoare. Una dintre etapele esențiale pentru înțelegerea corectă a arborelui genealogic constă în revizuirea, pe de o parte, a circumstanțelor conceperii, gestației și nașterii noastre și, pe de altă parte, în investigarea modului în care

Scanned with OKEN Scanner

ceilalți membri ai arborelui nostru au fost, la rândul lor, concepuți, așteptați și aduși pe lume.

Impactul traumelor prenatale este esențial și durabil în filiație. La fel ca în cazul celorlalte subiecte abordate în această carte, primul lucru pe care trebuie să-l facem este să vedem cum a fost deformat acest proces de povara trecutului și apoi să ne reparăm propria naștere printr-o conștientizare adecvată și prin mijloace simbolice ce permit integrarea unor informații care lipsesc: amintirea unei nașteri traumatice poate fi completată cu elemente noi care ne vor îngădui să „renaștem" metaforic, eliberați de aceste amprente mortale.

De la fecundare la naștere, greutatea filiației

În opt săptămâni, oul fecundat se transformă în embrion și apoi în făt. Pe parcursul acestei perioade scurte, celula inițială, cu o viteză constantă, se împarte și se înmulțește de opt mii de milioane de ori. Încetul cu încetul, se dezvoltă receptorii senzoriali și afectivi, datorită cărora fătul va interacționa cu mama și cu mediul lui lichid. Aceste stimulări, la rândul lor, vor modela sistemele nervos și endocrin: zonele senzoriale și motrice, talamusul, hipofiza... și toate acele locuri, încă misterioase, în care sălășluiesc inconștientul și supraconștientul.

Energia care induce dezvoltarea sistemului nervos în primele opt săptămâni de gestație este atât de puternică încât, dacă ea și-ar continua avântul, în nouă luni de la gestație, creierul ar atinge dimensiunea planetei Pământ! Este aceeași forță care dă naștere sorilor, galaxiilor, universurilor.

Dar, dacă părinții sunt prizonieri ai trecutului, ai injoncțiunilor arborelui genealogic și ai unui nivel limitat de conștiință, ei vor înfrâna această vioiciune vitală prin restricțiile lor corporale și spirituale, o suferință pe care embrionul o va absorbi, sub o formă sau alta. Aceste frâne pot fi foarte concrete: lovituri și dureri, alimentație toxică, droguri, alcool... Putem postula însă că gândurile, sentimentele și dorințele, metabolizate de corpul mamei sub forma unor crispări musculare și a unor informații chimice, pot influența, de asemenea, dezvoltarea embrionului.

Potrivit tuturor oamenilor de știință, comportamentele mamei au o influență decisivă asupra copilului care urmează să se nască. Cu treizeci de ani în urmă, nimeni nu s-ar fi gândit să-i interzică unei femei însărcinate

Scanned with OKEN Scanner

să fumeze, fapt care, după cum știm astăzi, poate avea o influență foarte nefastă asupra dezvoltării copilului. Într-o zi, se va demonstra probabil modul în care anumite gânduri, sentimente sau dorințe pot să favorizeze dezvoltarea armonioasă a copilului sau, dimpotrivă, să o stânjenească.

Forța de viață ce guvernează dezvoltarea copilului care urmează să se nască este deja aceea a unei persoane depline. La fel cum o sămânță conține în stare latentă viitoarea plantă în totala ei desăvârșire, tot așa, din momentul unirii spermatozoidului cu ovulul, o persoană începe să capete formă, potențial completă, cu partea ei de conștiință cosmică. Este un întreg univers care prinde viață.

Cu toate acestea, o sarcină din șase (sau una din patru, conform statisticilor) nu ajunge la termen. Majoritatea avorturilor spontane au loc în cursul primelor opt săptămâni de sarcină, iar medicii sunt de părere că e mai bine dacă se întâmplă atunci, pentru că ființa care dispare astfel nu era viabilă, fiind afectată, de exemplu, de o anomalie cromozomială. Se pare că natura intervine prin „accidente". Ar trebui să deducem de aici că acele ovule fecundate nu au fost, de la bun început, destinate să trăiască?

În orice caz, putem afirma că pântecele mamei, atunci când copilul se dezvoltă acolo, nu este doar un loc individual, ci un cuib familial și social. Pentru că, odată cu ADN-ul genitorului, întregul arbore genealogic patern, pe lângă cel al mamei, acționează în uterul în care se dezvoltă ovulul. Indiferent de dorința mamei și/sau a tatălui de a concepe un copil, este posibil ca în memoria lor celulară să dăinuie un conflict al trecutului care împiedică sau denaturează concepția. În acest caz, lupta dintre conștiința în curs de dezvoltare a doi adulți care doresc să devină părinți și ordinele contradictorii ale trecutului (diverse conflicte legate de concepția unui copil pot exista în arborele genealogic al ambilor părinți) poate produce un accident încă din momentul fecundării, care va face ca ovulul să nu fie viabil pe termen lung. Dar, oricât de dureroasă este întreruperea unei sarcini dorite, această mică viață pe termen scurt este, de asemenea, potențial purtătoare de conștiință: organismul mamei (re)învață să creeze o nidație. Pe plan spiritual, părinții trebuie să înțeleagă cu această ocazie că venirea copilului este independentă de planurile lor, de voința lor personală, și că ei sunt doar mijloacele prin care conștiința se incarnează.

Această detașare este esențială pentru toate sarcinile, viabile sau nu: nu îl creăm pe copil, ci îi permitem **să se creeze prin noi**. Părinții trebuie să accepte să devină în aceste circumstanțe un canal al conștiinței

Scanned with OKEN Scanner

cosmice, rămânând totodată, într-o oarecare măsură, receptaculul tradițiilor și injoncțiunilor filiației.

Dinamica dintre aceste două forțe, trecut și viitor, acționează în cele patru centre. Din punct de vedere corporal, o asemenea dinamică poate duce la anumite deformări ale fătului, la avorturi spontane și la tot felul de probleme care apar în timpul sarcinii și al nașterii: deschiderea colului uterin, flebite, placenta previa, nașteri premature sau tardive, cordon ombilical înfășurat în jurul gâtului fătului etc. În celelalte centre, dinamica respectivă va provoca diverse tipuri de conflicte interioare sau conflicte în cuplu, fie ele afective, ideologice sau sexuale. Unul dintre cele mai frecvente este anxietatea puternică resimțită de numeroși părinți.

Într-adevăr, atunci când ne pregătim să dăm viață unui copil, îl înscriem în condiția umană, adică îi dăm, de asemenea, destinul morții. Dar, în timp ce ființa umană este individual muritoare, specia umană e perenă. Oricine se gândește pe sine doar ca individ va trăi cu angoasă perspectiva propriei sale morți. Dacă ne înscriem însă în umanitate, ne putem considera propria moarte ca un sacrificiu consimțit cu bucurie pentru viitorul rasei umane. Această poziție transpersonală nu este doar o viziune a minții, ci este o convingere esențială care, odată dobândită, ne permite să ne imaginăm propria dispariție cu mult mai multă seninătate.

Astfel, sosirea unui copil le poate reaminti părinților care nu au atins acest nivel de conștiință transpersonală de propria lor mortalitate. Nașterea este strâns asociată cu moartea și trezește fricile. Unii tați, care nu au pregătirea spirituală necesară pentru a înțelege că viața merge mână în mână cu moartea, se simt vinovați, o culpabilitate inexplicabilă pentru ei, că și-au lăsat soția însărcinată. Ei pot manifesta această angoasă, de exemplu, prin teama legată de posibilitatea unei nașteri fatale atât pentru mamă, cât și pentru copil. Angoasa tatălui și angoasa mamei se unesc și se multiplică reciproc.

Singura cale de ieșire din această anxietate este să înțelegem că un copil care urmează să se nască este înscris într-o forță de viață care depășește propria sa generație și se îndreaptă spre o succesiune de generații. În această logică, moartea este, de asemenea, o contribuție: ea permite continuarea altor vieți. Singura modalitate de a ajunge la o asemenea atitudine constă în dezvoltarea unui sentiment de dragoste pentru umanitate, adică în trecerea de la „arborele genealogic" la **„pădurea genealogică"**.

Scanned with OKEN Scanner

Orice gestație va fi câmpul de bătălie (sau terenul de joacă, în cel mai bun caz) între forțele trecutului, care doresc să facă din copil o prelungire a descendenței lor, și acelea ale viitorului, care îl cheamă ca pe o ființă promisă propriei sale realizări.

Din momentul conceperii, memoria arborelui îi determină pe tată și pe mamă să-și proiecteze temerile și speranțele asupra copilului așteptat: ei preferă să aibă un fiu sau o fiică; soția dorește să-i dăruiască soțului gelos și bănuitor un copil care seamănă cu el, pentru a-l convinge că este în mod sigur al lui; viitorul tată vrea o fetiță cu ochii albaștri, ca ai mamei lui, moartă când el era copil; ambii visează să aducă pe lume ființe care vor obține de la viață tot ceea ce ei nu au putut avea, care vor realiza tot ceea ce ei nu au reușit... Părinții prinși în capcana arborelui genealogic se pierd în fantasme în loc să-și propună să aducă pe lume o ființă cât mai liberă posibil. Cu cât părinții sunt mai conștienți, cu atât ei vor avea drept scop susținerea copilului lor în dezvoltarea ființei sale esențiale, acceptând ca el să devină adult și știind că nu le aparține lor, ci lumii. Foarte adesea, în ciuda celor mai bune intenții inițiale ale părinților, capcana arborelui triumfă, iar adulții ajung să-și utilizeze copilul ca pe un instrument compensator care să furnizeze o soluție pentru problemele lor nerezolvate.

Dar ce înțelegem prin „**capcana arborelui**"? Nerealizarea profundă a părinților care, în loc să ducă la bun sfârșit proiectul de conștiință purtat de ei, se lasă trași înapoi de obiceiuri, mediocritate, defetism și suferință. Dacă, atunci când s-au unit, viziunea lor asupra viitorului comun a constat, mai presus de toate, în „întemeierea unei familii", adică în repetarea unui mod de viață primit de la generațiile anterioare, familia în cauză va fi deformată încă înainte de momentul inseminării și complet stigmatizată de repetarea trecutului. Copilul va fi menit atunci să le perpetueze filiația, să salveze cuplul de separare, să-i dea un rol femeii care nu știe ce să facă cu viața ei, să fie moștenitorul patrimoniului familial, să perpetueze afacerea familiei, să umple golul lăsat de un copil mort, să servească drept receptacul al sufletului unui strămoș decedat... Concepera copilului are loc într-o atmosferă patologică; din momentul fecundării, noua ființă intră în capcana arborelui genealogic. Multe nevroze încep chiar din momentul în care ovulul este fecundat de spermatozoid.

Dacă ne privim arborele genealogic cu luciditate, putem începe să ne imaginăm atmosfera în care a fost conceput, așteptat și născut fiecare dintre membrii săi.

Scanned with OKEN Scanner

Deși este imposibil să facem o listă a tuturor circumstanțelor care pot altera, încă din primele două luni de sarcină, impulsul vital care îl determină pe copil să se nască, putem enumera câteva dintre ele.

- Copiii din datorie nu sunt copii ai plăcerii: un copil născut dintr-un act sexual violent sau obositor poate fi privat de bucuria lui naturală de a trăi; un copil nedorit își poate petrece viața simțindu-se ca un intrus în lume, căutând iubirea fără să o găsească vreodată, construind relații în care nu este dorit.
- Toate încercările, mai mult sau mai puțin stăruitoare, de a elimina fătul rămân gravate în memoria celulară asemenea unor programări pentru moarte: câți adulți cărora li s-a ordonat să dispară din pântecele mamei rămân apoi, într-o viață aparent reușită, cu impresia cruntă că nu au dreptul să trăiască?
- Când mama este dependentă de droguri, fumătoare inveterată sau alcoolică, embrionul se dezvoltă hrănit cu substanțe toxice, pe care le absoarbe resimțindu-le ca fiind energia lui legitimă; el se poate naște îngrijorat, neliniștit, căutând relații cu persoane autodistructive.
- Când părinții nu au încheiat doliul pentru un copil decedat anterior sau pentru un avort spontan și dau naștere unui nou copil cu dorința de a-l înlocui pe cel absent, acest nou copil va purta pe tot parcursul vieții lui umbra fantomei inițiale, ca pe un fel de mort viu. Persoanele aflate într-o astfel de situație descriu adeseori existența unui sentiment de paralizie în fața unor acțiuni pe care doresc totuși să le îndeplinească, a unei stări de rău generalizate și difuze, a senzației că trăiesc pe jumătate sau că sunt vampirizate de o forță necunoscută.
- Când mama „uită" că este însărcinată în acele prime săptămâni atât de decisive, fie pentru că cineva din anturaj îi solicită toată atenția (din cauza unui accident grav sau a unei boli, de exemplu), fie pentru că munca ori activitatea ei în lume îi monopolizează întreaga energie, copilul riscă să se nască simțindu-se neiubit și incapabil să primească atenția părinților; el poate dezvolta atunci diverse boli cronice, o eczemă imposibil de tratat sau orice altă boală care o obligă pe mamă să-și concentreze atenția asupra lui.
- Conflictele emoționale exercită, și ele, o anumită influență asupra embrionului: dacă părinții se detestă, copilul se va naște cu incapacitatea de a se iubi, cu o imensă dificultate de a rămâne mult timp

Scanned with OKEN Scanner

într-o relație intimă și chiar la același loc de muncă; dacă mama este îndrăgostită în secret de un alt bărbat decât acela care concepe copilul sau dacă acesta din urmă este conceput de un alt bărbat decât tatăl oficial, secretul în sine va fi transferat copilului în diferite moduri, determinându-l, de exemplu, să se justifice neîncetat, să se simtă vinovat fără niciun motiv sau chiar să se disprețuiască.

Ne putem imagina însă și situația ideală: aceea a doi părinți îndrăgostiți profund, eliberați de dictatele arborelui lor genealogic, conștienți de proiectul lor viitor și dornici să dea naștere unei ființe care își poate realiza pe deplin potențialul. Acest copil este zămislit într-o mare plăcere erotică și amoroasă, așteptat cu un înalt nivel de conștiință și protejat de părinți care navighează cu ușurință printre dificultățile politice, economice și sociale ale vremii lor... Trebuie să recunoaștem că, în majoritatea arborilor genealogici, aceste circumstanțe nu sunt întrunite.

În toate cazurile, trebuie luate în considerare calitatea relației de cuplu, intenția care guvernează conceperea copilului și condițiile de viață ale adulților în momentul sarcinii și al nașterii.

Pe parcursul celor nouă luni ale sarcinii, toate forțele psihice implicate vor continua să acționeze asupra fătului. În multe cazuri, pântecele matern nu este acel paradis mitic descris uneori, ci o închisoare agresivă în care copilul va primi informații contradictorii. Lichidul amniotic, placenta și uterul transmit starea mamei. Dacă ea își consideră fătul, în mod conștient sau nu, ca un intrus, organismul ei va reacționa ca în fața unei boli sau a unei tumori și va ataca fătul pentru a încerca să îl elimine. Protejat într-o oarecare măsură de placentă, fătul va protesta în felul său, dar va rămâne neînțeles. Este posibil, de altfel, ca această alianță prenatală cu placenta, care capătă atunci rolul unui veritabil apărător al fătului, să rămână gravată în psihicul copilului ca o relație în sine. El va avea astfel impresia inexplicabilă de a fi pierdut un geamăn sau o dublură a lui: la naștere, separarea de placentă, protectorul său împotriva atacurilor arborelui genealogic, va fi trăită ca o pierdere.

Atunci când nașterea este dificilă, discursul obișnuit atribuie bebelușului responsabilitatea pentru această suferință:

- „Erai prea gras, a durat douăzeci și cinci de ore până să te naști! Mama ta a suferit mult".

Scanned with OKEN Scanner

- „Te-ai poziționat pelvian și a fost necesară efectuarea unei cezariene".
- „Ți-ai răsucit cordonul ombilical de trei ori în jurul gâtului".
- „Erai nerăbdător să te naști, ai ieșit la șapte luni".
- „Nu voiai să ieși și a trebuit să te extragă cu forcepsul".

Toate aceste relatări sunt denaturate și îl culpabilizează pe copil. În plus, acestuia îi sunt neglijate pe nedrept suferințele îndurate în momentul părăsirii singurei lumi pe care a cunoscut-o el vreodată, pântecele mamei, pentru o lume cu totul necunoscută, aceea a semenilor săi.

În realitate, aceste povești despre naștere, în care copilul a fost în primul rând victimă, ar trebui formulate la persoana întâi plural, care înglobează cuplul parental și toate influențele nefaste ale arborelui genealogic asupra mamei și a bebelușului:

- „Te-am făcut să crești dincolo de limita rezonabilului. Probabil că ai suferit mult în cele douăzeci și cinci de ore în care te-ai străduit să te naști".
- „Te-am răsucit și te-am împiedicat să te naști așa cum voiai, cu capul înainte".
- „Ți-am înfășurat cordonul ombilical din jurul gâtului. Iartă-ne că te-am sugrumat".
- „Te-am expulzat în a șaptea lună, când tu aveai dreptul să rămâi încă două luni pentru a te dezvolta pe deplin".
- „Te-am împiedicat să ieși și apoi ți-am rănit capul cu forcepsul".

Această reformulare este cea potrivită, pentru că toate problemele sarcinii și ale nașterii au loc împotriva elanului de viață al bebelușului, care nu cere altceva decât să se dezvolte armonios și să se nască în deplină fericire. Unele teorii psihanalitice și unele curente budiste susțin că nefericirea inițială este aceea de a fi născuți. Noi susținem, dimpotrivă, că nefericirea inițială este aceea de a nu fi putut, din cauza repetițiilor nevrotice ale arborelui genealogic, **să simțim imensa fericire de a ne naște.**

Toate aceste nașteri deformate provoacă o angoasă suplimentară: aceea de a nu ști să părăsim o lume pentru alta. Persoana care se naște prematur sau depășind termenul, prin cezariană sau cu ajutorul forcepsului, strangulată de cordonul ombilical, va retrăi, în momentele cheie

Scanned with OKEN Scanner

ale vieții sale, atunci când va trebui să facă față unei situații noi, aceeași angoasă a copilului născut în condiții dificile, care nu a putut trece de la o realitate la alta fără să sufere. Pentru a evita reproducerea circumstanțelor nașterii sale, persoana în cauză își poate organiza întreaga viață astfel încât să nu mai trăiască niciodată o schimbare, eliminând așadar riscul de a simți din nou angoasa insuportabilă asociată cu noțiunea de naștere. Această fixație se poate localiza într-unul sau mai multe dintre centrele noastre: putem să nu evoluăm niciodată afectiv și să rămânem într-o permanentă copilărie, sau să ne încremenim ideile într-un mod psihorigid, sau să trăim o sexualitate care nu ajunge niciodată la forma ei adultă; unele persoane se fosilizează în corp și rămân fixate, de exemplu, în comportamente alimentare de care nu se pot elibera.

Arborele genealogic nu este însă singurul care poate influența nașterea: societatea și cultura pot interveni într-un mod extrem de dăunător. Neputința – și uneori invidia – bărbaților în privința procesului esențialmente feminin al gestației și al nașterii au dus, în Occident, la o medicalizare excesivă a nașterii; efectele ei nocive, resimțite pe tot parcursul secolului al XX-lea, continuă să facă ravagii și în prezent, în ciuda conștientizărilor salutare care au avut loc începând din anii 1970. Câte femei se plâng, încă și astăzi, de tratamentele aberante la care au fost supuse, printre care cezariana de complezență sau nașterea provocată pentru a se adapta programului medicului? Toate îngrijirile primare acordate copilului (tăierea cordonului ombilical, baia, alăptarea) reprezintă gesturi de o importanță crucială care se vor înscrie pentru totdeauna în memoria lui celulară. În această privință, instituția medicală a comis, pe tot parcursul ultimului secol, o serie de erori ciudate, ale căror urme sunt resimțite astăzi de majoritatea oamenilor: cordonul ombilical tăiat prea repede, suferințe inutile provocate sugarilor, ideologii delirante legate de alăptare (cea mai neînsemnată dintre acestea fiind dezinfecția mameloanelor; de asemenea, în anii 1960-1970, unii medici le interziceau mamelor să alăpteze în primele douăzeci și patru de ore după naștere și să-și hrănească pruncii doar cu apă îndulcită; sau alții, plătiți de reprezentanții industriei agroalimentare, pretindeau că preparatele pentru sugari erau mai bune pentru copil decât laptele matern).

Putem menționa și aberațiile culturale care îi determină, de exemplu, pe unii părinți să-și ucidă sau să-și abandoneze bebelușul dacă acesta este fată, așa cum se întâmplă în țările în care femeile sunt considerate

Scanned with OKEN Scanner

cantitate neglijabilă. Dar, chiar și în Occident, câte fetițe se nasc resimțind din primele minute ale vieții lor dezamăgirea părinților care așteptau un băiat? Dezamăgirea este atât de tangibilă încât, la vârsta adultă, multe consultante afirmă că păstrează o amintire vie și clară a perceperii acestui sentiment.

Traumele sarcinii și ale nașterii lasă urme pe viață. Fără a pretinde o prezentare exhaustivă a acestora, putem oferi câteva piste:

- **O sarcină amenințătoare pentru făt**, atunci când mama a încercat în mod activ sau inconștient să îl elimine, generează depresie, autodevalorizare și impulsuri autodistructive.
- **O strangulare cu cordonul ombilical**, deși considerată în unele culturi drept factor favorizant al nașterii copiilor artiști, este un vector de angoasă creativă și de nevroză de eșec: când e pe cale să se realizeze, persoana în cauză e reținută de o legătură cu trecutul (cordonul simbolic) care produce o angoasă de moarte iminentă. Ea va trăi cu o frică de realitate, care este, de fapt, teama de mamă. Sinuciderea prin spânzurare este, și ea, un ecou al acestei strangulări inițiale.
- **Orice naștere cu tulburări respiratorii** produce o furie imensă. Copilul sufocat cu lichidul amniotic va resimți ca pe o trădare inerția, chiar involuntară, a mamei care nu colaborează suficient de activ pentru a-l naște. Studiile științifice arată că o suferință respiratorie care durează mai mult de o oră la naștere produce un risc crescut de suicid în perioada adolescenței.
- **Nașterea pelviană** trimite copilul înapoi în trecut și înscrie în memoria lui o frică de viitor sau un sentiment de neputință în privința viitorului. Mai târziu, ea îl poate determina pe copil sau pe adult să stagneze în evoluția sa. Din nou, unele studii științifice au arătat că nașterea pelviană este direct legată de retardul școlar și de repetență și că, în general, numeroase boli și fapte penale pot fi corelate cu o naștere traumatică[8].
- **Nașterea prematură** poate provoca o slăbiciune existențială, impresia de a nu fi niciodată pregătit și de a risca neîncetat o expulzare. Pentru că nu au ajuns la termen, aceste persoane au mari dificultăți

[8] Vezi Arthur Janov, *Le corps se souvient*, Éd. du Rocher, 1997.

Scanned with OKEN Scanner

în a-și duce la bun sfârșit munca sau opera. O naștere prematură poate provoca, de asemenea, o insatisfacție cronică legată de o mare dependență: amintire din perioada în care copilul, prea slab pentru a supraviețui, ar trebuit să primească îngrijiri intensive, dar neadaptate la cerințele sale existențiale.

- **O naștere întârziată,** în care copilul, devenit prea mare, a asistat la dispariția treptată a lichidului amniotic, ajungând să se nască deshidratat și parcă ars, poate genera o furie persistentă, o permanentă tendință de a întârzia, dar și fobia de a rămâne într-un loc care, asemenea uterului matern, ar putea deveni în final o închisoare dureroasă. Această întemnițare inițială în uter poate provoca o frică de angajament, la fel și o serie de probleme fizice, precum dificultățile de erecție sau de ejaculare în cazul bărbaților, legate de o mare teroare față de uterul matern.
- **Nașterea cu forceps,** în care medicul intervine ca un dureros *deus ex machina*, poate produce adulți incapabili de „a trece la altceva" fără un ajutor din afară, persoane care vor alege mai degrabă să se cantoneze în situații nesatisfăcătoare pentru a risca o schimbare care, în ochii lor, este sortită eșecului. Aceste persoane pot suferi de o lipsă cronică de voință, având tot timpul impresia că se lovesc de un obstacol mai puternic decât ele și că sunt incapabile să se ajute singure.
- **Nașterea prin cezariană** nu este o naștere, ci o extirpare: copilul este extras din pântecele mamei ca și cum ar fi o tumoare, ceea ce poate genera mai târziu o puternică devalorizare. Un copil născut prin cezariană va trăi cu impresia că nu s-a născut niciodată, că nu aparține acestei lumi și, pentru că nu a cunoscut nicicând mângâierea finală a vaginului mamei, el va rămâne cu o nemulțumire profundă. Faptul că nu a putut experimenta această colaborare inițială cu mama îl poate expune unor dificultăți de colaborare în activitățile sale viitoare. Știm, de asemenea, din lucrările lui Arthur Janov, că persoanele născute prin cezariană sunt mai predispuse la probleme respiratorii.
- **Traumele legate de alăptare** (alăptare întreruptă, problematică sau hrănire exclusiv cu biberonul) pot provoca tulburări ale comportamentului alimentar, precum și o dependență de alcool sau de tutun, simbolizând căutarea unei hrane neîncetat refuzată sau

Scanned with OKEN Scanner

a unui nectar devenit toxic. Capcana arborelui genealogic poate determina organismul mamei să modifice calitatea laptelui, care devine acid. Copilul prezintă atunci diaree, regurgitări sau alte simptome. Persoanele insuficient alăptate pot manifesta o nemulțumire cronică și difuză, fără un motiv tangibil, dar care are drept cauză profundă lipsa hranei inițiale. S-a constatat, de asemenea, că persoanele care nu au fost alăptate la sân prezintă la vârsta adultă, mai frecvent decât altele, probleme dentare sau gingivale.

Cei care au suferit astfel de dificultăți, care au fost aduși pe lume într-un mod inadecvat și au avut parte de o primire nepotrivită din partea unei echipe de tehnicieni fără suflet, vor resimți o lipsă care îi va urmări toată viața. Viitorul li se va părea amenințător, pentru că fiecare etapă a nașterii le-a sporit agonia. Ei își vor pune toate speranțele de realizare în mâinile altora, nu ale lor, încercând în secret să joace rolul de victime și simțind că lucrurile care li se întâmplă au cauze independente de voința lor. Pentru că au luptat să iasă din pântecele matern, acești indivizi se vor organiza inconștient astfel încât totul în viața lor să devină o luptă, inventând, dacă este necesar, dificultăți care nu există. Unii dintre ei se vor agăța de un mic teritoriu, de câțiva metri pătrați, simțind că acel spațiu restrâns îi protejează de turbulențele vieții; nemulțumiți de mai toate lucrurile, ei se vor simți urâți, frustrați, răi, inutili, incapabili, neiubiți, vor considera că lumea nu le dă nicio importanță și că, în fond, nimănui nu-i pasă dacă ei sunt morți sau trăiesc. Uneori, sub un impuls de moment, vor face încercări disperate, ca cele făcute odinioară pentru a ieși din uter: se vor cufunda într-o activitate fără sfârșit, se vor omorî muncind, fără a se putea elibera însă de un sentiment de singurătate descurajantă. Simțindu-se abandonați, ei vor căuta ajutorul celorlalți, dar vor pretinde un ajutor absurd, fără a se gândi vreodată că ar putea începe prin a se ajuta singuri. Exigenți și nerecunoscători, în același timp, ei își vor pierde capacitatea de a avea încredere în ceilalți, nu vor crede în nimic, dar mai ales nu vor crede în ei înșiși.

Vom vedea la sfârșitul acestui capitol că nu este niciodată prea târziu pentru **a vindeca nașterea**: înțelegerea evenimentelor este un prim pas, dar va trebui apoi să punem în scenă, într-un act terapeutic și psihoritual de renaștere, o nouă naștere care să permită integrarea în corp și în memoria noastră celulară a informațiilor pozitive care ne lipsesc.

Scanned with OKEN Scanner

Într-o primă fază, e indicat să colectăm cât mai multe informații despre nașterea noastră și, pe cât posibil, despre a celorlalți membri ai arborelui genealogic: vom obține astfel informații prețioase despre formarea fiecăruia și despre succesiunea de nașteri traumatice de la o generație la alta.

A deveni mamă și tată

E bine să zăbovim o clipă asupra figurii femeii însărcinate și s-o privim dintr-o perspectivă metagenealogică. O sarcină, mai ales prima, constituie o perturbare imensă pe plan hormonal, fizic, emoțional și mental. Pe de altă parte, femeia însărcinată devine, pentru copilul aflat în formare, locul de adunare a tuturor suferințelor, credințelor, frustrărilor și rănilor nu numai din propriul ei arbore genealogic, ci și din acela al tatălui copilului.

Am văzut că, dacă povara trecutului este prea mare, dezvoltarea bebelușului va fi afectată. Trebuie să ne ferim mai ales de o culpabilizare exclusivă a mamei: în timpul sarcinii și al nașterii, mama se află la confluența a două filiații și, uneori, ea nu poate zăgăzui singură valul nevrotic care se revarsă asupra ei. Așadar, rolul femeii care așteaptă un copil, al anturajului ei și al bărbatului care o însoțește ar fi, în mod ideal, acela de a face totul pentru a-i permite copilului să se dezvolte și să se nască fără vreo interferență a capcanei genealogice.

Practicienii terapiilor energetice, cum ar fi homeopatia, subliniază că, pe durata sarcinii, mama „integrează informațiile energetice ale tatălui", adică e animată de energia dominantă a tatălui copilului ei și își poate schimba brusc comportamentul, caracterul etc. Hormonii nu sunt singurii implicați, ci și o receptivitate crescută care îi permite să găzduiască întregul arbore genealogic patern al copilului în interiorul corpului și al psihicului ei de-a lungul celor nouă luni.

Acestei poziții deosebit de vulnerabile a femeii însărcinate i se adaugă faptul că, până în anii '70, pentru arborii genealogici occidentali, și în numeroase cazuri până astăzi, multe sarcini au fost accidentale și nedorite. Dar aceste evenimente sunt foarte rar menționate în mod deschis de istoria familială. Prin urmare, trebuie să învățăm să citim arborii genealogici în funcție de această imensă tăinuire a avorturilor clandestine, veritabile măcelăriri adeseori, dintre care multe au avut probabil un sfârșit tragic.

Scanned with OKEN Scanner

După cum am menționat deja pe scurt, femeile care mor în urma unei întreruperi de sarcină nu sunt semnalate în general ca atare. De exemplu, se va spune despre ele că au murit de epuizare, din cauza unui cancer la „pântece", a unei indigestii (sau a altei patologii digestive), a unei lovituri de cal sau a altui accident care afectează zona ventrală, a unei hemoragii „inexplicabile".

Se întâmplă, de asemenea, să găsim în istoria familială o femeie care a murit din cauza „urmărilor unei nașteri", chiar dacă moartea a avut loc la șase sau opt luni după nașterea respectivă. Putem presupune atunci că e vorba, de fapt, despre consecințele tragice ale unui avort după revenirea prea rapidă la o nouă sarcină. Ultimul copil viu poate fi învinovățit, în mod constant și fără un motiv întemeiat, că a cauzat moartea mamei lui.

În aceeași ordine de idei, vom putea urmări de-a lungul mai multor generații consecințele decesului survenit în timpul nașterii al unei bunici sau al unei străbunici: descendente care se căsătoresc cu medici, infertilitate, bărbați culpabilizați în sexualitatea lor (pentru că sperma soțului a ucis în mod simbolic soția, prin intermediul copilului)...

În sfârșit, infanticidul este un secret mai frecvent decât ne imaginăm: așa cum au existat vremuri în care se considera că fătul nu simte nimic, tot așa există astăzi concepția, destul de recentă, potrivit căreia fătul sau copilul nou-născut este o persoană cu drepturi depline.

Vorbim, așadar, despre necesitatea de a măsura, de-a lungul mai multor generații, suferințele resimțite de femei în corpul și în psihicul lor, precum și diferența existentă între experiența lor individuală și rolul pretins „natural și înnăscut" care este acela al mamei, a cărui ambivalență a fost investigată din plin de psihologia secolului al XX-lea. Rolul indus de societate, de religie și de cultură, care inventează și statornicește imaginea unei Mame idilice: protectoarea casei, furnizoare de hrană, mereu receptivă, neobosită și curajoasă, răbdătoare, sursa unei inepuizabile blândeți, elegantă și demnă. Adică, exact aceea căreia mai multe culturi i-au dedicat o zi specială: Ziua Mamei, Dia de las Madres sau Mothers Day. La fel cum există și rolul, indus social și cultural, al Tatălui idilic, care funcționează ca un model, un refugiu și un factor reliefant pentru un număr mare de bărbați: ghid curajos și sigur, furnizor financiar și garant al securității, Tatăl prin excelență este infailibil și generos, inflexibil și loial, plin de compasiune, dar apărător al legilor, sever, dar corect...

Scanned with OKEN Scanner

În umbra acestor două arhetipuri, am vrea să întocmim aici o listă de elemente care intervin în maternitate și în paternitate și care sunt identități construite atât din experiențele trecutului (suntem părinți asemenea, opuși sau în ciuda propriilor noștri părinți), cât și din apariția unuia sau a mai multor copii. Atunci când analizăm arborele genealogic pentru mai multe persoane aparținând aceluiași grup de frați, observăm rapid că primii născuți, mijlociii și mezinii nu au avut „aceiași părinți": pentru fiecare copil, combinațiile parentalității sunt repuse pe tapet, în funcție, pe de o parte, de parcursul de viață al părinților (și de evoluția nivelului lor de conștiință) și, pe de altă parte, de personalitatea unică a fiecărui copil care le determină să evolueze într-o manieră inedită.

Există diverse tipuri de mame și de tați, sau mai degrabă **diverse niveluri de maternitate și de paternitate**. Fiecare dintre ele este sănătos și formativ dacă duce la nivelul următor, dar mulți părinți din arborele genealogic s-au oprit (sau au fost blocați) undeva de-a lungul parcursului lor de tată sau de mamă. Ei rămân astfel într-o poziție stagnantă (1, 2, 3 sau 4) și devin toxici pentru copiii lor.

Primul nivel: genitoarea/genitorul

Inseminarea a devenit o realitate tangibilă. Femeia însărcinată se recunoaște ca atare și acceptă cu bucurie această schimbare a identității ei personale: de-acum, ea poartă o viață care nu este a ei și care a fost zămislită din unirea ei cu un bărbat. Acesta acceptă că sexualitatea lui nu a avut drept unic scop plăcerea momentană a ejaculării, ci că sperma lui, întâlnindu-se cu ovulul femeii cu care a făcut dragoste, a generat o ființă vie. Lucrurile se schimbă și pentru el, dar nu în interiorul corpului său: bărbatul începe să își imagineze viitorul copil, fiind tentat în general să-l portretizeze ca pe o variantă îmbunătățită a lui însuși. Dacă devine o persoană conștientă, el va accepta orice diferență ca fiind o contribuție și nu o lipsă și va înțelege că nu își poate însuși viitorul copil.

Dacă părinții se retrag în fața schimbărilor propuse de această situație și stagnează la acest nivel, ei se poziționează în postura de **mamă ucigașă/tată dușmănos.**

Ea nu are nicio dorință de a fi mamă: vrea doar să se asigure că este o femeie fertilă. Poate că arborele său genealogic a favorizat în mod exagerat bărbații, oferindu-le fetelor un rol secundar. Neglijată de tatăl său, femeia se află în rivalitate cu mama ei sau cu bărbații familiei și este

Scanned with OKEN Scanner

măcinată în forul său interior de un sentiment de neputință și de sterilitate. Odată liniștită cu privire la capacitatea ei de a concepe un copil, ea ar putea avorta cu inima ușoară. Acest episod i-a fost necesar pentru a se asigura că poate, adică pentru a se liniști în privința vitalității centrului său sexual/creativ. Dacă păstrează copilul, ea riscă să devină o mamă ucigașă, lipsită de orice dorință de a fi însărcinată, de a naște copilul și de a se ocupa de el.

La fel, există tați ucigași pe care i-am putea numi *hedoniști fără viitor*: bărbați care își urăsc mama sau femeile în general și care se refugiază fie într-o evadare imatură, fie într-un sadism revendicativ. În primul caz, bărbatul, înspăimântat de responsabilitatea întemeierii unei familii, va avea impulsul de a o lua la fugă. Dacă este forțat să rămână împotriva voinței sale, el va manifesta sarcasm și dispreț față de femeia lui și de copilul nedorit sau va refuza să comunice cu ei, închizându-se într-o tăcere agresivă. Cea de-a doua categorie include seducătorii înveterați, cu un comportament sadic, violatorii, toți acei bărbați care-și folosesc sperma ca armă. Putem cita aici cazul unui sculptor chilian de origine germanică, un fanatic al ideilor naziste, care, la începutul anilor 1950, seducea tinere evreice la ieșirea din liceu, le lăsa însărcinate și se prezenta apoi la casa părinților acestora îmbrăcat în uniformă SS, oferindu-se să o ia de soție pe nefericita fată sau, pentru o sumă considerabilă de bani, să dispară din viața ei pentru totdeauna.

Al doilea nivel: cloșca/furnizorul

La acest nivel, gestația este trăită ca o perioadă fericită. Femeia însărcinată își pune toată energia în slujba acestei incubații, în care copilul crește, puțin câte puțin, în pântecele ei. Femeia onorează și protejează această viață care depinde de ea, acordând o deosebită grijă ritmului său de viață, alimentației, dar și gândurilor, sentimentelor și dorințelor ei. Și, ca atare, ea cere, în mod legitim, să fie protejată. Bărbatul, pe de altă parte, se îngrijește de construirea cuibului în jurul ei și de satisfacerea nevoilor sale simțind, poate pentru prima oară în viața lui, că ceea ce oferă acestei femei și copilului care se va naște își oferă lui însuși. Generozitatea lui îl face parte implicată a aventurii care are loc: prin asigurarea nevoilor fizice și psihice ale gestației, el începe să constituie familia, chiar dacă aceasta nu este încă o realitate tangibilă pentru el.

Dacă părinții se retrag și stagnează la acest nivel: **mamă devoratoare/tată absent.**

Scanned with OKEN Scanner

Mama își iubește pântecele de femeie însărcinată, dar nu și copilul care se află în interiorul lui. Pentru ea, copilul este doar un obiect al puterii. Refuzând să accepte faptul că în uterul ei se dezvoltă o viață independentă de a sa, ea se bucură de îngrijirile care îi sunt acordate și neagă existența individuală a copilului, considerându-l doar un mijloc de existență a ei însăși, de plasare a propriei persoane în centrul atenției. Dacă pruncul așteptat este un băiat, e posibil ca el să reprezinte pentru o astfel de mamă acel falus pe care ea nu l-a avut niciodată și pe care, în sfârșit, îl poartă în corpul ei. Mama riscă să respingă complet copilul în momentul nașterii sau, dimpotrivă, să facă din el un tentacul, creând o simbioză în care acesta va fi o prelungire a propriului ei corp, a propriilor ei dorințe și a propriei ei voințe. Acest tip de mamă poate proveni dintr-un arbore genealogic în care mai multe generații de femei și-au sacrificat viața născând un număr mare de copii; unele dintre ele au murit probabil în timpul nașterii. Este posibil atunci ca mama și partenerul ei, animat de o nevroză complementară și crezându-se purtător al unei sperme ucigașe, să sufere angoase puternice de-a lungul sarcinii. Asemenea anxietăți pot să perturbe evoluția acesteia, să provoace o deschidere a colului uterin, să o oblige pe mamă să rămână culcată în pat. Mama poate avea dificultăți enorme în ceea ce privește nașterea sau poate suferi o depresie post-partum, pentru că venirea pe lume a copilului o privează de grija de care a beneficiat de-a lungul lunilor de sarcină. În această categorie, găsim, de asemenea, femei care se rușinează cu sarcina lor și se tem de nașterea copilului, conceput ca fiind un rod al păcatului sau al trădării. Este cazul multor „fete mame" din trecut, dar și al unor femei din zilele noastre care, născând un copil metis, nu-și asumă această încrucișare de rase în fața unui arbore genealogic rasist.

Bărbatul care stagnează la acest nivel poate fi descris ca un *inseminator absent*. Este posibil ca, în copilărie, el să nu fi primit de la mama lui grija de care avea nevoie. Drept urmare, acest bărbat se va proiecta în fătul soției sale însărcinate, dar va fi gelos pe copilul care, odată născut, îi răpește atenția mamei, asemenea unui frate mai mic sau a unei surori mai mici. Dezamăgit în dorința lui de a fi adoptat de soție, el va deveni absent își va investi afecțiunea în altă parte. Un astfel de bărbat acceptă să se simtă indispensabil, dar e incapabil să se atașeze de familia sa: el va continua să se îngrijească de nevoile soției și ale copiilor lui, fără a se implica în mod concret; alimentarea contului cu bani sau aducerea

Scanned with OKEN Scanner

salariului acasă va fi singura formă de paternitate pe care o cunoaște, trăită uneori cu furie, ca pe o formă de extorcare la care a fost supus; el se poate răzbuna devenind violent sau, dimpotrivă, total absent, în beneficiul prietenilor săi sau al unei iubite pe care o va considera adevărata dragoste a vieții sale. În această categorie găsim bărbați care s-au căsătorit pentru a se conforma dorinței părinților lor sau a societății, pentru că, de exemplu, au lăsat o tânără gravidă sau au fost nevoiți să se însoare cu o femeie de același rang social, în cadrul unei căsătorii aranjate.

Al treilea nivel: mama biologică/tatăl legal

Ei sunt părinții pe care societatea îi recunoaște: cei care figurează în certificatul de naștere. Mama aduce pe lume un bebeluș, nașterea acestuia fiind, în mod ideal, rodul unei colaborări fericite între copilul care vrea să se nască și femeia care vrea să nască. Adică așa cum se întâmplă în cazul puiului care iese din ou spărgând coaja acestuia din interior, în timp ce găina o sparge din exterior. Aducerea pe lume a copilului este trăită ca o minunată realizare, iar nou-născutul e văzut ca cea mai frumoasă ființă din lume. Pentru tată, este prima întâlnire concretă cu acest „altul" care îi va purta numele: copilul se înscrie, în sfârșit, de o manieră tangibilă, în filiația lui. Procesul de adopție se plasează, și el, la acest nivel: în multe cazuri, călătoria reală sau metaforică a unirii părinților cu copilul adoptat este trăită, în mod simbolic, ca o aventură cu caracter inițiatic și cu deznodământ fericit, comparabilă cu o naștere. Momentul de recunoaștere dintre părinți și copii, care le pecetluiește apartenența la o aceeași familie, este adeseori povestit cu mare emoție: „Din momentul în care am văzut-o, am știut că ea este", „Am privit adânc în ochii băiețelului și am înțeles că eu sunt mama lui".

Dacă părinții se retrag și stagnează la acest nivel: **mamă aridă/tată castrator.**

Odată copilul născut, povestea s-a terminat. Părinții nu sunt dispuși, în niciun caz, să treacă dincolo de satisfacția narcisistă de a fi „făcut asta". Mica ființă care plânge, țipă, defechează și vrea să sugă îi deranjează foarte tare. Ei ar fi vrut să aibă, odată pentru totdeauna, un copil care să troneze nemișcat în viața lor, ca o operă de artă sau un animal de companie. Mama refuză să alăpteze sau suferă de patologii care o împiedică să facă acest lucru, se grăbește să se întoarcă la serviciu sau suferă de o boală care nu-i permite să aibă grijă de copil, pe care îl încredințează

Scanned with OKEN Scanner

unei bone sau unui membru al familiei. Ceea ce nu o va împiedica însă să țină discursuri pe tema „Acest copil este cel mai bun lucru pe care l-am făcut în viață". În unele cazuri, ea va evoca nașterea „minunat de ușoară", folosind expresii de genul „Ai ieșit singur" sau „Ai apărut într-o clipită" sau „Nu a durat mai mult decât un mers la toaletă", comparând ieșirea copilului cu aceea a unui excrement, o „operă" sculptată de ea și abandonată de îndată. Unele femei își exprimă refuzul de a alăpta spunând că un copil agățat de sânul lor le face să se simtă „ca un animal" sau invocând teama de a-și vedea sânii, atuuri ale seducției lor, distruși din cauza alăptării. Miza acestor mame aride este de a-și recupera individualitatea cât mai repede posibil, în detrimentul copilului perceput ca o ființă inoportună, căruia îi vor reproșa uneori că le-a deformat corpul. Singura soluție pe care o are copilul pentru a fi acceptat este să fie „cuminte" și „drăguț". Părinții pot merge până într-acolo încât să instrumentalizeze copilul care devine publicul, servitorul, consilierul lor, și să-l împiedice să-și trăiască copilăria transformându-l într-un mic adult, ca și cum el ar fi dator să plătească pentru puținele îngrijiri care îi sunt oferite.

Tatăl, pe de altă parte, este complice al acestei respingeri. El poate fi considerat un *antitată orgolios*, autoritar și sever, care nu vede altceva în copil decât continuarea propriului său nume de familie. Miza nu este aceea a unei relații de afecțiune, ci a unei transmiteri ierarhizate în care copilul este subordonatul tatălui și, mai târziu, angajatul sau clona lui. Tatăl îl va supune unui veritabil dresaj pentru a-l modela după imaginea care îi convine lui, în ciuda identității sale autentice, pentru că îl consideră pe acest moștenitor al numelui ca pe o simplă prelungire a lui însuși. Există multe dinastii în care putem găsim astfel de copii copleșiți de rolul de moștenitori și negați în propria lor individualitate. Dacă un copil aflat în această situație nu îndeplinește exigențele tatălui, dacă este „fundamental rău" (de exemplu, o fată într-o filiație de bărbați sau un copil sensibil într-o filiație voluntaristă și cuceritoare), el poate să devină victimă, să fie bătut, închis, umilit și tratat ca un criminal de către acel tată narcisist care, de fapt, are el însuși o sete insațiabilă de atenție.

Al patrulea nivel: mămica/tăticul

Odată copilul născut, părinții au grijă să-l hrănească, să-l educe și să se ocupe de el pentru a-i permite să crească. Ei îl înțeleg și îl acompaniază

Scanned with OKEN Scanner

în fiecare dintre etapele copilăriei, se joacă cu el, îi oferă un mediu stabil și sigur, iubitor și plăcut.

Dacă părinții se retrag și stagnează la acest nivel: **mamă posesivă/tată infantil.**

Stagnarea la acest nivel, care pare a fi acela al părinților perfecți, constă în a nu-l lăsa pe copil să devină adult, fie în perioada pubertății, fie atunci când acesta devine independent din punct de vedere financiar, fie atunci când el își găsește partenerul de viață sau când devine, la rândul lui, părinte. Părinții infantilizanți, care nu pot suporta să-și piardă „copilașul", îl pedepsesc atunci prin diverse metode, culpabilizându-l, îmbolnăvindu-se sau, dimpotrivă, manifestând comportamente agresive aparent inexplicabile și chiar dezmoștenindu-l. Putem încadra în această categorie un părinte care moare subit în momentul căsătoriei fiului sau a fiicei lui sau al nașterii primului nepot. Tot aici găsim și mame care și-au alăptat copilul până la vârsta de patru sau cinci ani. Pe scurt, părinții infantilizanți refuză să-și vadă copiii crescând, așa cum se întâmplă, de exemplu, în cazul unui tată care îl numește pe fiul lui de nouăsprezece ani „copilașul meu" și îl conduce în fiecare seară la culcare în dormitorul lui.

Uneori, unul dintre cei doi părinți îl consideră pe copil ca fiind exclusiv al lui și încearcă să-i invadeze psihicul, prezentându-se ca mama perfectă ori ca tatăl atotștiutor sau, dimpotrivă, exagerându-și suferința și cerându-i copilului să nu-l abandoneze sub niciun motiv. Acești părinți sunt adevărate lipitori, incapabili să renunțe la „comoara" lor hrănitoare; ei îi insuflă copilului un sentiment de teroare sau de dezgust față de lumea exterioară, făcând astfel din el un mizantrop, un asocial sau un inadaptat, și refuzând să înțeleagă că acesta nu s-a născut pentru ei înșiși, ci pentru a deveni un membru cu drepturi depline al societății umane.

Al cincilea nivel: Mama/Tatăl

Acești adulți responsabili și iubitori au parcurs deja întregul drum al parentalității și au integrat mizele autentice legate de faptul de a deveni părinți. Ei au acceptat să fie mijlocitorii unei vieți care nu le aparține, au vegheat asupra gestației copilului lor cu înțelepciune, cumpătare și bucurie, i-au permis să se nască sănătos, i-au însoțit creșterea cu o atenție binevoitoare, străduindu-se în orice clipă să-l ajute să-și dezvolte calitățile adevărate și unice pentru a-l pregăti să poată zbura cu propriile-i aripi.

Scanned with OKEN Scanner

Odată ce copilul lor devine independent, părinții continuă să-l iubească, atenți și dezinteresați, fără a cere nimic în schimb și stabilind treptat o relație de la adult la adult. Ei vor fi bunici înțelepți, dar nu acaparatori, își vor cunoaște rolul și limitele acestuia și nu își vor permite niciodată să critice modul în care copilul lor își crește propriii copii.

Pediatrul și psihanalistul englez Donald W. Winnicott vorbea despre „mama suficient de bună" sau „mama obișnuită și devotată în limite normale". Sănătoase în trup și spirit, mulțumite de sexualitatea lor, aceste femei nasc și cresc copii în acord și în deplină colaborare cu tatăl. Acești părinți nu încearcă să le inoculeze copiilor lor modelele demodate ale trecutului, nu se erijează în stăpâni și permit copiilor să-și formeze propria viziune asupra lumii. Pentru ei, a fi părinți înseamnă a semăna umanitatea viitoare.

Când vorbim despre mame și tați în arborele nostru genealogic, se cuvine să vedem la ce nivel de maternitate și de paternitate au ajuns acești părinți, pentru că puțini sunt arborii genealogici în care toate cuplurile parentale ating acest al cincilea nivel pe care tocmai l-am descris.

De la naștere la nativitate

Nașterea pe care fiecare dintre noi a trăit-o sau a suferit-o este strâns legată de starea de conștiință în care se aflau părinții noștri, de arborele nostru genealogic și de societatea în care am văzut lumina zilei. De această sosire pe lume va depinde concepția noastră despre orice naștere, adică despre orice schimbare reală sau simbolică a stării, a identității, a locului, a situației și până la acel ultim prag cunoscut, moartea.

Travaliul asupra nașterii este, prin urmare, un element crucial pentru a putea evolua, dat fiind faptul că o mare parte a rezistenței pe care o manifestăm în a deveni noi înșine rezidă în capcana nașterii, așa cum s-a întipărit ea în noi.

Dacă cercetările lui Arthur Janov au fost fundamentale pentru evidențierea influenței traumelor nașterii asupra vieții adulte, în schimb, terapia primală și toate formele terapeutice convenționale care derivă din ea, mai mult sau mai puțin direct, continuă să funcționeze pe baza unei supoziții moștenite de la psihanaliză: prin retrăirea traumei (chiar până la nivelul creierului reptilian) și eliminarea reprimărilor (în cazul

Scanned with OKEN Scanner

de față, amintirile șterse legate de suferințele îndurate), persoana adultă ar putea să se elibereze. Dar această teorie ia în considerare doar relația cu trecutul.

O mare parte din psihologia tradițională se bazează pe conceperea nașterii ca pe o ruptură, o vătămare și o separare. Dacă ne raportăm însă la bunul-simț, a te naște este o bucurie, un dar, un privilegiu: din momentul în care ne naștem, intrăm în lumea conștiinței, într-o stare de iubire și fericire. Conform tuturor tradițiilor filosofice orientale, universul este guvernat de o lege triplă: creare, conservare și distrugere (reprezentată în panteonul indian de *Trimurti*, trinitatea divină: Brahma, Vishnu și Shiva). Aceste trei etape ale ființei au loc într-o stare de bucurie: pentru natură, momentul declinului nu este o tragedie, pentru că iarna va da naștere primăverii, plină de noi posibilități de viață și de creație.

Eroarea psihanalizei a fost aceea de a schimba ordinea acestei triade, prin plasarea conservării înaintea celorlalte faze: ea postulează că, pentru inconștientul uman, lucrurile nu ar trebui să se schimbe, că fiecare copil păstrează nostalgia unei fuziuni originale și că a te naște este o traumă de separare. Dar dacă privim lucrurile dintr-o perspectivă transpersonală, viața umană urmează atât o logică liniară (mă nasc, trăiesc și o să mor), cât și o logică ciclică (moartea mea individuală permite perenitatea speciei). Desigur, dintr-un punct de vedere individual, fiecare sfârșit este tragic, pentru că el ne amintește de indiferența universului față de pieirea noastră. Dar, din punct de vedere transpersonal, orice naștere și orice moarte sunt o bucurie, o contribuție la conștiință, un moment al ciclului.

Nu are rost să căutăm în explorarea trecutului ceea ce acesta nu ne-a acordat. Adevăratul motiv al întoarcerii în matricea maternală, inevitabil imperfectă, ar fi dorința irezistibilă de a depăși obstacolele impuse de o gestație și o naștere patologice, de a vindeca nevrozele arborelui genealogic și de a obține, în sfârșit, nașterea care ni se cuvine.

La fel cum vedem unii adulți ocupându-se cu devotament de părinții care i-au maltratat în copilărie, persistând în a cerși afecțiunea și atenția pe care nu o vor obține niciodată, tot așa dorința de a ne cuibări într-un pântec mai mult sau mai puțin primitor dezvăluie în realitate o nevoie mai profundă, aceea de **a ne naște către ceea ce suntem cu adevărat**. Doar recunoașterea și punerea în scenă a proiectului viitorului ne pot conecta la această naștere mult dorită.

Scanned with OKEN Scanner

Toate teoriile, chiar și cele critice, despre paradisul intrauterin[9] arată o înțelegere limitată a acestei nevoi fundamentale: ființa esențială cuibărită în fiecare dintre noi, dornică să iasă la suprafață în plină lumină și în deplină libertate, ne împinge să repetăm nașterea, dar, de data asta, la un nivel de conștiință superior. Numeroase culturi numite „primitive" au elaborat ritualuri evocative ale gestației și ale nașterii, care vizează purificarea membrilor societății, adică transformarea lor în ființe mai umane, mai puternice și mai capabile. Ritualul creștin al botezului a fost inițial un ritual de renaștere, așa cum o dovedește dialogul lui Iisus cu Nicodim fariseul: „«Adevărat, adevărat îți spun că, dacă un om nu este născut din nou, nu poate vedea Împărăția lui Dumnezeu". Nicodim i-a zis: „Cum se poate naște un om bătrân? Poate el să intre a doua oară în pântecele mamei sale și să se nască?". Iisus i-a răspuns: „Adevărat, adevărat îți spun că, dacă cineva nu este născut din apă și din Duh, nu poate să intre în Împărăția lui Dumnezeu. Ce este născut din carne este carne; și ce este născut din Duh, este Duh...»". (Ioan 3, 3-6). Această „naștere din apă și Duh" implica la origine o imersiune completă, simbol al revenirii la apa matriceală, la care se adaugă binecuvântarea preotului oficiant, simbol al Duhului paternal prin excelență, adică al conștiinței divine.

În același fel putem interpreta ceremoniile de purificare amerindiene și mezoamericane *sweat lodge* și *temazcal* (coliba sau cabana de sudație). Într-un loc sacru, un foc mare arde câteva zile în mijlocul unui cerc de pietre. Mineralul, cel mai vechi element al existenței întrupate, absoarbe energia focului, ceea ce face ca pietrele să renască la viață: odată unite cu focul, ele devin metaforic magmă și pot transmite mesajul lor fundamental de iubire. Apoi, pietrele fierbinți sunt transferate în interiorul colibei circulare, asemănătoare cu o matrice, unde întreaga comunitate ia loc într-o mișcare în spirală. Căldura, foarte puternică, îi determină treptat pe participanți să se ghemuiască în poziție fetală pentru a respira la nivelul solului, unde aerul rămâne proaspăt. Un cuplu de oficianți, tămăduitorul și tămăduitoarea, reprezentanți ai părinților cu un nivel foarte înalt de conștiință, prezidează ceremonia. Ei purifică aerul și înscriu informații olfactive nonverbale prin arderea unor plante consfințite (în special salvia),

[9] Cf., de exemplu, lui Jacques Lacan, care a scris despre „complexul de înțărcare": „Mirajul metafizic al armoniei universale, abisul mistic al fuziunii afective, utopie socială a unei tutele totalitare, toate ieșite din obsesia paradisului pierdut dinaintea nașterii și din cea mai obscură aspirație spre moarte" (articol „La famille", în *Encyclopédie française*, vol. VIII, martie 1938).

Scanned with OKEN Scanner

intonează cântece ritualice și spun povestiri inițiatice atât pentru indivizi, cât și pentru coeziunea grupului social. Transpirând, participanții se eliberează de apa contaminată (lichid amniotic care conține toată nevroza arborelui). La ieșirea din colibă, participanții se spală în apa unui râu (acesta, situat într-un loc sacru, oferă o baie de apă binecuvântată care finalizează eliminarea influențelor trecute). Această apă curge nestăvilită, nicicând deviată de la cursul ei natural care o duce spre ocean, adică spre totalitate. În timpul ceremoniei, „rândurile" de sudație se succed, fiecare completând purificarea și înscriind mai profund informațiile pozitive sub formă de cântece și povești. Acest ritual, trăit într-un mod colectiv, îl întoarce pe adult la necesitatea de a fi renăscut într-o manieră sănătoasă, dar și la dimensiunea sa transpersonală: deja, în cauză, nu mai sunt doar „eu" ca bebeluș care nu a fost născut în mod corespunzător, ci o întreagă societate care își îngrijește în mod colectiv nașterea[10].

Am văzut că, din momentul în care spermatozoidul pătrunde în ovul, viitorul copil începe să fie modelat, psihic și corporal, de capcana genealogică. Repetarea ritualică a nașterii noastre constă în regăsirea a ceea ce eram noi cu adevărat în pântecele matern: această informație luminoasă este înscrisă în noi în același fel ca personalitatea moștenită și deformată. Această căutare a ființei autentice, care trece dincolo de forma corporală și de limitele noastre spirituale, este motorul, vizibil sau ascuns, al oricărui drum, al oricărei căutări. În cazuri extrem de nevrotice, această căutare poate ajunge până la ceea ce numim „delir de filiație": persoana crede că a fost zămislită de ființe excepționale și exprimă prin această certitudine dorința profundă și nesatisfăcută a ființei sale esențiale de a deveni manifestă.

Dintr-o perspectivă metagenealogică, am putea spune că întreaga lume e de natură divină, „de sânge regal", și că trebuie să ne recunoaștem ca atare pentru a putea trăi ca factori ai evoluției viitoare a omenirii, și nu ca produse făurite după imaginea unor modele interschimbabile și deja cunoscute. Odată finalizat travaliul asupra nașterii (adică asupra

[10] Ritualul descris aici este transcrierea aceluia practicat anual de Charlie Red Hawk Thom pe Muntele Shasta, în nordul Californiei. Acest *medicine-man* inspirat și generos obișnuia să includă în ceremonie persoane provenind din toate comunitățile, amerindieni sau nu. Așadar, dincolo de elementele descrise mai sus, ritualul urmărea vindecarea urmelor genocidului amerindian prin reunirea colonizatorilor și a celor colonizați într-un singur act de renaștere.

Scanned with OKEN Scanner

trecutului), ne putem propune să renaștem către viitor, pentru a ne recunoaște ca fiind un fragment indispensabil al conștiinței cosmice, ca ființe care participă la divinitate. Termenul „Nativitate" desemnează nașterea dintr-un zeu: **dacă nu ne putem schimba nașterea, ne putem inventa nativitatea.**

Pentru a face acest lucru, trebuie să revenim asupra câtorva aspecte care caracterizează Nativitatea divină: o concepție precedată de o Bună Vestire, o naștere extatică sau excepțională, un corp perfect și un Nume sacru sunt atributele divinității.

Arcana XX a Tarotului, Judecata, pe care am evocat-o deja, ilustrează perfect această naștere (sau renaștere, dacă o considerăm ca pe o imagine a Judecății de Apoi).

Între o femeie și un bărbat, o ființă fără determinare sexuală, cu un corp albastru deschis (ca acela al unor zeități hinduse), capătă viață prin apelul irezistibil al unui înger care reprezintă voința cosmică. Această naștere are loc sub impulsul unei entități spirituale, între doi părinți prezentați în cea mai pură autenticitate a lor (sunt goi și plasați exact la același nivel); copilul care se naște, înainte de a fi fată sau băiat, este în primul rând o ființă cu trupul de culoarea cerului, asemenea norilor care îl înconjoară pe înger. Cei trei protagoniști umani se roagă, în timp ce îngerul flutură un steag marcat cu o cruce, simbol al unirii dintre realitatea umană orizontală și realitatea spirituală verticală.

Buna Vestire

O naștere ideală presupune un acord între voința conștiinței universale și acceptarea celor care o primesc în planul terestru. Acesta este motivul pentru care Nativitatea mitică a zeilor este adeseori precedată, în tradițiile religioase, de o Bună Vestire: o ființă celestă propune și o ființă pământească acceptă. Cel mai cunoscut exemplu din cultura

Scanned with OKEN Scanner

noastră este acela al Bunei Vestiri adresate Mariei: Arhanghelul Gabriel o anunță pe Maria despre nașterea lui Iisus și aceasta răspunde: „Iată, roaba Domnului; facă-mi-se după cuvântul tău" (Luca 1, 38). Dar putem cita, de asemenea, exemplul nașterii lui Hatshepsut, regina Egiptului, a cărei venire pe lume este atribuită unei împreunări între regina mamă și zeul Amon, care, odată încheiat actul sexual, o anunță pe regină că poartă în pântecele ei pe moștenitoarea lui: „Ea va exercita această ilustră și binefăcătoare funcție regală în toată această țară; pentru ea va fi valoarea mea, pentru ea, puterea mea, pentru ea, forța mea (...) și îi voi asigura protecția magică, în spatele ei, în fiecare zi[11]".

Fiecare naștere implică două fapte: o revelație a conștiinței universale (Buna Vestire) și consimțământul voinței umane (recepția). Dacă Maria ar fi răspuns îngerului: „Vreau să fiu liberă, refuz să accept propunerea ta", Mântuitorul nu s-ar fi născut niciodată. Dar atunci când Maria intonează „Magnificatul", ea întruchipează un adevăr universal: **nu mama este cea care face copilul, ci copilul este cel care se face în ea**; acest copil nu va veni pe lume, pentru că el este deja produsul universului, la fel cum fructul nu vine la copac, ci este produs de el.

Orice ființă nou-născută are misiunea de a schimba lumea, începând cu mama sa. Când Maria acceptă Buna Vestire, când modelele trecutului și proiectele viitorului se completează reciproc, ea se arată dispusă să dea naștere unei ființe unice și mutante, devenind disponibilă trupește pentru ca incarnarea să aibă loc. Corpul care se naște, impregnat cu spirit, se eliberează de injoncțiunile strămoșilor. După o viață fericită și generoasă, el îi va reda Universului energiile care i-au fost împrumutate; esența lui impersonală va supraviețui morții individuale.

Vom vedea, atunci când vom vorbi despre vindecarea arborelui genealogic, că rejucarea scenariului propriei noastre nașteri, pentru a înfăptui, într-un fel, o naștere adultă către conștiință, într-un mod autonom și nonreligios, poate reprezenta un act salvator. Acest psihoritual, pe care îl vom descrie în detaliu în partea a noua a cărții, presupune recrearea unei Bune Vestiri, prin alegerea unor părinți de substituție care acceptă să-și pună existența, în mod simbolic, în slujba acestei nativități.

[11] Extras din „La naissance divine d'Hatshepsout", trad. de Claire Lalouette, *Textes sacrés et profanes de l'ancienne Égypte*, Gallimard, 1984.

Scanned with OKEN Scanner

Naștere orgasmică și naștere extatică

După cum am văzut, numeroasele secole de ideologie masculinistă au dus la transformarea uterului feminin într-un cuib pasiv și inert, în cel mai bun caz, și foarte adesea suferind, chiar toxic. Chiar și în prezent, singurele lucruri pe care majoritatea femeilor din culturile patriarhale le cunosc despre uterul lor sunt contracțiile dureroase din timpul ciclului menstrual, aceasta fiind o consecință directă a devalorizării seculare a sexului feminin. În anul 1982, psihanalista Françoise Dolto a creat vâlvă prin descrierea funcției contracțiilor uterine în orgasmul complet (prezentat sub denumirea nu prea amuzantă de „orgasm utero-anexial[12]"). Orice femeie care și-a redobândit integritatea corpului a experimentat, uneori în cel mai mare secret, această dimensiune voluptuoasă a contracției uterine. Și, de curând, au început să fie descrise și studiate în mod deschis cazuri de naștere orgasmică, privite totuși cu scepticism și stârnind uneori reacții de indignare (orgasmul mamei, de neconceput și, în plus, provocat de nașterea copilului, atinge însuși miezul tabuului incestului).

Bunul-simț ne spune însă că, odată ce contracțiile uterine armonioase sunt garantul unui sistem reproductiv feminin sănătos, culmea sănătății ar consta într-un act al nașterii însoțit de o plăcere extatică. Să ne imaginăm o clipă ce anume poate produce această experiență pentru copilul care urmează să se nască. Contracțiile încep în profunzimea uterului și progresează către partea din față, asemenea unor valuri de mișcare musculară impregnate de fericire. Copilul își cufundă picioarele și bazinul în acest curent tandru și se lasă purtat fără a opune rezistență. Puțin câte puțin, contracțiile cresc, iar copilul le integrează ca făcând parte din propriul lui efort: ele îl propulsează înainte, determinându-l să-și orienteze craniul, încă ovoid, către cea mai largă zonă a bazinului matern, pentru a aluneca treptat în canalul uterin. În acest întuneric total și scăldată într-un efort extatic, memoria lui celulară îi amintește de existența luminii și, printr-o mișcare ondulatorie și circulară a întregului corp și ajutat de contracțiile materne, copilul își împinge capul în direcția acelei lumini care îl așteaptă. Un val de oxitocină, hormon al „iubirii materne", cum este el numit, provoacă o relaxare a ligamentelor dintre

[12] Françoise Dolto, *Sexualitate feminină*, Editura Trei, 2005.

Scanned with OKEN Scanner

cele două jumătăți ale arcului pubian, facilitând astfel coborârea. Gura copilului atinge ușor, ca într-un sărut, pereții între care acesta înaintează în spirală. Copilul lasă în urmă lichidul amniotic care, din aliment, devine un lubrifiant ce-l ajută să alunece mai ușor. Copilul își poate întoarce astfel capul pentru a nu se lovi de protuberanțele osului sacral. Această ultimă rotire îi permite să se frece de pereții vaginului, fricțiune care îi stimulează, printre altele, sistemul urinar, gastrointestinal și respirator. Ultimele contracții, cele mai puternice, în jurul toracelui, îl ajută să se golească de lichidul conținut în stomac și să înceapă să respire. Cu toată bucuria unei munci bine făcute, copilul intră în lume. Primul lui contact cu oxigenul nu este nici dureros, nici forțat, ci are loc treptat, prin intermediul cordonului ombilical care încă pulsează și pe care niciun doctor sau infirmier nu îl va tăia înainte de a veni momentul.

În timp ce apa matricială și întunericul gestației îl unesc pe copil cu mama, lumina pe care o descoperă el la naștere și primele guri de aer pe care le respiră după părăsirea uterului reprezintă legătura cu tatăl, care este suflul și soarele. „Și Domnul Dumnezeu a făcut pe om din țărâna pământului, i-a suflat în nări suflare de viață, și omul a devenit un suflet viu". (Geneza 2, 7). Acest prim contact cu aerul, în care putem învăța, în mod ideal, să respirăm profund și fără constrângeri, va determina mai târziu simțul libertății: libertatea de a respira, de a ne duce și de a veni, de a fi. Este afirmarea individualității, schimbul care are loc între aerul care aparține tuturor și un organism unic. În miturile grecești, chiar dacă o rătăcire dureroasă precede adeseori nașterea, zeul sau eroul iese din pântecele mamei și țâșnește către lumină într-o explozie de bucurie: nașterea lui este sinonimă cu libertatea și cu perfecțiunea, ca aceea a Atenei care iese din craniul lui Zeus înarmată până în dinți și scoțând un strigăt de luptă victorios. Nimeni nu îndrăznește să o bată peste fese sau să o împiedice să respire!

Apoi vine momentul alăptării, care răspunde unei alte necesități fundamentale, aceea de a fi hrănit. În mod ideal, laptele iese din sânii materni ca o explozie de bucurie. Așa e descrisă alăptarea într-una dintre versiunile nașterii zeului indian Ganesha: mama lui, Parvati, soția zeului Shiva, adusese pe lume (sau îl recunoscuse, potrivit altor versiuni) pe primul său fiu, Karttikeya; acest eveniment i-a provocat un asemenea entuziasm încât din sânii ei a țâșnit un lapte sacru; amestecându-l cu pastă de santal, Parvati l-a sculptat pe Ganesha. Acest lapte sacru,

Scanned with OKEN Scanner

adevărat elixir al vieții, poate fi produs numai de o femeie echilibrată, eliberată de capcanele arborelui său genealogic. Mameloanele ei se adaptează perfect gurii copilului, iar suptul îi provoacă senzații voluptoase care, fiind direct legate de mișcările uterine, permit uterului să-și recapete locul și dimensiunea inițiale. Mama știe, în mod spontan, cum să-și țină copilul în brațe și acesta primește exact mâncarea așteptată de papilele și de organismul lui.

În mentalitatea populară, asemenea nașteri extatice sunt fapte ale unor zei, regi, eroi și profeți. Orice ritual de renaștere se bazează pe această dorință de a ne naște în deplină fericire.

Corpul perfect

Toate miturile ne prezintă divinități cu un corp fără cusur: trupul perfect al lui Iisus este vehiculul spiritului său perfect; sculpturile budiste îi atribuie lui Buddha treizeci și două de semne corporale care îi dezvăluie perfecțiunea; divinitățile hinduse prezintă atribute supranaturale care corespund abilităților lor miraculoase (brațe multiple, culoare albăstruie, un al treilea ochi, un loc în corp prin care poate fi zămislită o divinitate secundară); Adam și Eva, în monoteismul iudeocreștin, sunt creați după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și reprezintă originea perfectă a oricărui corp uman...

Am emis anterior ipoteza că, în momentul conceperii noastre, se formează schema unei ființe umane cu o minte și un corp perfecte, dar că această schemă inițială e deformată de toate amintirile arborelui genealogic, prin psihicul și corpul matern: sub o formă subtilă sau organică, aceste amintiri impun urmele repetițiilor, ordinelor, interdicțiilor, pedepselor, suferințelor, nevrozelor, traumelor lor etc. Prin urmare, putem accepta ca bază de lucru ideea că, în cazul fiecăruia dintre noi, dezvoltarea embrionului a fost deviată de la perfecțiunea ei originală. Majoritatea oamenilor se simt limitați spiritual și imperfecți corporal: ne putem imagina că acest sentiment are drept fundament intuiția, adăpostită în supraconștient, că a existat un soi de corp-spirit original care ar fi trebuit să devenim noi și a cărui urmă ideală dăinuie.

Arborele genealogic ne formează o personalitate în mare parte artificială, conformă cu ceea ce vor de la noi societatea, cultura și familia. Dar noi trăim, de asemenea, într-un corp subiectiv moștenit, care nu este doar

Scanned with OKEN Scanner

corpul nostru obiectiv concret (deformat sau nu), ci și **imaginea noastră de sine**, adică modul în care mintea resimte corpul în conformitate cu conștiința limitată. Cele cinci simțuri suportă consecințele unei impuneri familiale și sociale în privința actelor fundamentale de a vedea, auzi, mirosi, gusta și atinge. Toate posturile și mișcările noastre, toată organizarea musculară se conformează la ceea ce arborele genealogic vrea să devenim. De exemplu, o femeie care provine dintr-o societate dominată de o ideologie patriarhală, veche de câteva secole, nu își poate trăi corpul real fără un travaliu de curățare a impunerilor. Acest travaliu se aplică, bineînțeles, organelor sale genitale (până la perceperea contracțiilor uterine despre care am vorbit deja), dar și întregii ei posturi, în sensul felului său de a fi în viața de zi cu zi. Numeroase tehnici posturale și de arte marțiale interne sau externe vizează eliberarea corpului uman pentru a-l face să devină „independent de moștenirea noastră", cum foarte corect spunea Moshe Feldenkrais referindu-se la judo[13].

Așadar, corpul este legat atât de personalitatea noastră artificială (ceea ce experimentăm noi zilnic este imaginea noastră de sine, corpul imaginar), cât și de ființa noastră esențială (corpul sublim, corpul ca atare, în întregime uman, pe care nimeni nu-l poate simți sau trăi în totalitatea sa). Putem să ne apropiem mult de acesta (conform exercițiului de la sfârșitul capitolului), dar, pentru a-l întrupa în întregime, ar trebui să eliminăm toate prejudecățile familiale și sociale; anumite practici spirituale, cum ar fi tantra, propun forme de meditație sau exerciții care permit înțelegerea acestui corp „unit cu spațiul", aflat în rezonanță cu întregul.

Corpul esențial nu poate fi modificat. Noi trăim în percepția pe care o avem despre corpul nostru, dar aceasta depinde, la rândul ei, de nivelul nostru de conștiință. Pe măsură ce nivelul de conștiință crește, percepem tot mai bine corpul perfect, ca o senzație interioară care se suprapune corpului nostru real (deformat). Putem trăi această senzație chiar și în interiorul unui corp mutilat, amputat, îmbătrânit, bolnav etc., pentru că, în senzația de sine, nu suntem nici urâți, nici frumoși.

Judecata estetică în privința corpului depinde de relația socială, de modul în care suntem văzuți. Cultura occidentală actuală, întemeiată

[13] Moshe Feldenkrais, *Higher Judo*, Frederick Warne 1952. Cultura occidentală, prin impunerea scaunului ca loc de așezare privilegiat, și-a dezrădăcinat masiv membrii de centrul lor de gravitate real (*hara* tradițiilor occidentale), privându-i astfel de mobilitatea articulațiilor șoldurilor.

Scanned with OKEN Scanner

pe cultul aparenței, asistă la dezvoltarea exagerată a chirurgiei estetice, semn al dependenței noastre de părerea celuilalt, cu alte cuvinte de imaginea socială. Dacă societatea ne privește corpul într-un mod defectuos, ne putem simți obligați să ni-l adaptăm la această privire limitată. Așa se întâmplă că unele epoci produc valuri de modificări corporale, actuala modă a protezelor mamare fiind cea mai recentă dintre aceste transformări. Modificările corporale prezente în majoritatea societăților primitive sau nu (de la colierele femeilor-girafe, corsetele femeilor occidentale sau picioarele bandajate ale femeilor în cultura chineză și până la „retușurile" banalizate astăzi de dezvoltarea chirurgiei estetice) nu sunt probabil altceva decât urma socială și normativă – care operează adeseori în detrimentul femeilor, a căror autonomie reprezintă o amenințare reală sau imaginară – a nostalgiei pentru un corp perfect: încercăm să-i regăsim realitatea îngrășându-ne sau slăbind, vopsindu-ne părul sau pielea, epilându-ne, dezvoltându-ne anumiți mușchi, ajustându-ne câte un os, în funcție de cerințele epocii și ale modei.

Corpul perfect este în mod virtual capabil să realizeze acțiuni care sunt încă de neimaginat pentru umanitatea actuală. La nivel colectiv, omenirea se visează capabilă să zboare sau să leviteze, fenomene uneori atribuite sfinților sau magicienilor. Recentele descoperiri ale științei ne confirmă însă că, atunci când inițiază efectuarea unei mișcări, creierul uman nu ia niciodată în considerare greutatea, adică gravitația. Neurofiziologia și fiziologia acțiunii ne confirmă astăzi faptul că creierul uman este organizat astfel încât să putem trăi în afara ponderabilității, ceea ce înseamnă că suntem practic independenți de gravitație. De altfel, atunci când revin pe pământ, cosmonauții care petrec mai multe săptămâni în imponderabilitate în spațiu nu prezintă nicio vătămare cerebrală și nici nu sunt dezorientați, ei având nevoie doar de efectuarea unei reeducări a masei musculare. Acest exemplu ilustrează faptul că un corp perfect este, de asemenea, un corp uman total, virtual, dar de care e de dorit să ne apropiem cât mai mult posibil.

Prenumele

În toate culturile, primul lucru pe care îl face familia la nașterea unui copil este să-i atribuie acestuia unul sau mai multe prenume. În anumite culturi, numele primit la naștere poate evolua pe măsură ce persoana

Scanned with OKEN Scanner

crește, dar, în societățile noastre așa-zis „evoluate", avem, în general, un prenume de referință pentru toată viața. Acest prenume, pe care îl repetăm și îl auzim repetându-se tot timpul, de la prima până la ultima noastră suflare, funcționează oarecum ca o mantră din tradiția orientală: un sunet repetitiv, care poate fi benefic dacă reprezintă un apel către forțele vieții și către conștiință sau, dimpotrivă, un sunet extrem de toxic prin puterea lui hipnotică.

În majoritatea cazurilor, prenumele consolidează o identitate limitată. Zeii au, de obicei, mai multe prenume: cel al lui Iisus Hristos reprezintă, în același timp, întruparea (Iisus) și natura divină (Hristos). Zeii indieni au o mulțime de nume, reduse uneori la o sută opt, care îi desemnează în diferitele lor aspecte și le evidențiază diversele calități. Mulți zei sunt reprezentați, de asemenea, printr-o perifrază care se referă la măreție, adică la caracterul extraordinar de sacru al numelui lor: Ra, zeul egiptean al soarelui, este „Cel-care-este-în-discul-său"; pentru a evita pronunțarea Tetagramei sacre Yod-He-Vav-He, evreii îl numesc *Adonai* (Eternul), *Elohim* (Atotputernicul) etc. În schimb, un obiect nu are decât un singur nume care desemnează utilitatea lui: dacă o „eșarfă" devine „turban", ea își schimbă esența pentru că își schimbă funcția. Dar, în cazul unei persoane, orice schimbare sau adăugare de nume o apropie de esența ei. În acest spirit, amerindienii primeau un nume nou în fiecare etapă importantă a vieții: Cel-care-e-născut-cu-ploaia devenea, odată ajuns adult, Cel-care-a-escaladat-muntele-mare: el era numit în funcție de acțiunile, de aptitudinile lui, și nu în funcție de imaginea pe care clanul i-o atribuise o dată pentru totdeauna.

Se cuvine să ne întrebăm, așadar, dacă prenumele pe care l-am primit corespunde cu ceea ce suntem noi cu adevărat. În capitolul următor, vom detalia mecanismele prin care arborele genealogic modelează identitatea copilului, atribuindu-i un prenume sau altul.

Pentru a întreprinde travaliul asupra nașterii, trebuie să determinăm în ce măsură ne putem identifica pe deplin, ca ființe realizate și autonome, cu prenumele primit. Pentru persoana care simte nevoia să lucreze asupra prenumelui său, prezentăm trei posibilități:

- **Purificarea și preaslăvirea**: de exemplu, un prenume care face referire la religia dominantă (Maria sau Iosif, în cultura creștină) poate fi atât un factor de frustrare și de limitare, dacă arborele genealogic a absorbit o înțelegere restrânsă și mutilantă a acestor

Scanned with OKEN Scanner

arhetipuri (Maria privită ca o virgină frustrată și suferindă și Iosif, ca un bătrân castrat și inexistent), cât și un factor de exaltare, dacă lucrăm în profunzime asupra propriului nostru mod de înțelegere a arhetipului al cărui nume îl purtăm: Maria devine atunci Mama Divină sub toate aspectele ei și Iosif, sfântul prin excelență, întruparea credinței, ghid și protector, simbol al stabilității și al construcției prin meseria sa de tâmplar.

- **Adăugarea unui al doilea prenume după glorificarea prenumelui propriu.** E vorba despre un prenume manifest sau secret, care completează prenumele consacrat. Discipolii occidentali ai maeștrilor spirituali indieni poartă adeseori un prenume sanscrit (sau provenind dintr-o altă limbă a Indiei) alăturat prenumelui lor de naștere. Ar trebui să ne întrebăm însă dacă faptul de a fi botezat din nou de către maestrul spiritual reprezintă cu adevărat o eliberare: nu ar fi mai bine să ne găsim chiar noi, pentru noi înșine, un prenume sacru, în loc să acceptăm să ni se atribuie din nou o anumită denumire? Numindu-și discipolul, gurul riscă să-l infantilizeze, asumându-și, pe deplin, locul unei figuri parentale.
- **Schimbarea prenumelui**, fie prin adoptarea formulei prenumelui folosit în mod obișnuit, fie prin efectuarea demersurilor legale necesare. Vom vedea mai târziu, atunci când vom vorbi despre vindecarea psihomagică a arborelui genealogic, ce procedură simbolică poate întreprinde o persoană pentru această schimbare a prenumelui.

Travaliul asupra prenumelui trebuie gândit în profunzime și efectuat fără grabă: nimic nu este mai rău decât faptul de a ne situa între două prenume, cel vechi și cel nou, în care nu ne recunoaștem. Prenumele este marca prin excelență a apartenenței individului la clan, iar renunțarea la prenumele primit la naștere, uneori necesară (atunci când acesta are o încărcătură atât de toxică și de mortală încât ne împiedică să trăim din plin) reprezintă un act care necesită curaj și determinare.

Scanned with OKEN Scanner

Memoria corpului în slujba vindecării

Pentru a vindeca naşterea, trebuie să conştientizăm faptul că travaliul asupra sinelui constă nu numai în retrăirea şi identificarea traumelor din trecut, ci şi în scoaterea la iveală a imensei plăceri de a trăi care se află în măduva oaselor noastre. La fel cum o plantă, pentru a creşte, îşi afundă rădăcinile în pământ pe măsură ce frunzişul ei se ridică spre lumină, tot aşa şi **travaliul asupra sinelui este, în acelaşi timp, o scufundare în adâncimi şi o înălţare.**

În ceea ce priveşte naşterea, informaţiile negative care s-au înscris în noi depăşesc cu mult înţelegerea raţională: sunt amintiri celulare întipărite în corp şi în minte. Trebuie să începem, aşadar, prin a intra în contact, atât cât se poate, cu corpul nostru perfect şi apoi să înscriem în experienţa noastră trăită noi informaţii psihice şi corporale care oferă individului, în totalitatea lui, într-un mod verbal şi nonverbal, amintirea unei naşteri bine trăite.

Această punere în scenă a naşterii ideale, pe care o vom numi **psihoritual**, este un act terapeutic, teatral şi religios (în sensul etimologic al termenului: un act prin care ne putem conecta la o dimensiune mai înaltă). El permite ancorarea unei realităţi noi în viaţa unei persoane devenite adultă, prin faptul că îi furnizează acesteia, într-un mod tactil, experimental şi verbal, informaţiile care lipsesc despre momentul naşterii sale.

Exerciţiul de recuperare a corpului perfect şi psihoritualul naşterii, pe care le vom detalia mai jos, sunt menite să permită tuturor recuperarea metaforică a acestor informaţii deteriorate în timpul sarcinii şi al naşterii. La prima vedere, acest travaliu ar putea părea superficial sau fictiv, dar, în realitate, inconştientul acceptă metafora şi se hrăneşte cu ea. Efectuând aceste două acte de vindecare voluntară, ne redobândim o parte din potenţialul şi din integritatea noastră. Putem să ne eliberăm astfel, încă puţin, de capcana genealogică şi, distanţându-ne de clanul familial, să-l observăm dintr-o poziţie relativ independentă. Această postură este indispensabilă pentru a continua studiul dinamicilor familiale şi pentru a face faţă provocărilor afective întreţesute de-a lungul a patru generaţii.

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiu: Resimțirea propriului corp ca fiind perfect

Puteți înregistra acest exercițiu, care seamănă cu o vizualizare. Citiți-l cu voce tare și ascultați-l apoi cu ochii închiși pentru a-l realiza cu toate resursele imaginației voastre active.

Așezați sau culcați într-o poziție simetrică și confortabilă, de preferință cu ochii închiși și cu tălpile picioarele sprijinite pe podea, respirați adânc de trei ori: o dată pentru a calma mintea, a doua oară pentru a calma centrul emoțional și a treia oară pentru a calma centrul sexual/creativ. Apoi, cufundați-vă în senzațiile corpului, cu intenția de a lăsa să se exprime în cele patru centre memoria corpului perfect, această formă originală destinată să vă aparțină și care este întotdeauna acolo, în stare latentă, neschimbată și disponibilă.

Lăsați-vă în voia simțurilor, a imaginației, a vizualizării: ce înălțime aveți? Ce formă? Cum vă simțiți picioarele, tălpile, unghiile? Aveți două brațe? Două mâini? Care este dimensiunea, culoarea, forma lor? Cum este pilozitatea voastră? Dar părul, ochii, urechile? Vă puteți simți organele, bătăile inimii, munca neobosită a plămânilor care inspiră și expiră aerul? Ce sex, ce potență sexuală aveți? Sunteți bărbat, femeie, ambele în același timp sau vă puteți schimba voluntar sexul? Aveți atribute supraomenești? Cum este energia voastră vitală? Ce puteți face? Cu ce ați dori să vă hrăniți?

Acum, odată instalați ferm în corpul perfect, lăsați să vină către voi personajul care corespunde intelectului vostru perfect: câți ani are el? Cum arată? Cum se mișcă? Lăsați acest personaj să se dizolve în interiorul vostru, la nivelul capului, știind că el vă stă la dispoziție. Ce energie intelectuală emană din voi acum? Vizualizați-i viteza, culoarea, forma și direcțiile în care se desfășoară ea.

Apoi lăsați să vină personajul care reprezintă energia voastră emoțională perfectă. Primiți-l și observați-l: vârsta, aspectul, dinamica lui... Lăsați acest personaj să se dizolve în interiorul vostru, la nivelul inimii, știind că el vă stă la dispoziție: ce energie emoțională emană din voi acum? Vizualizați-i viteza, culoarea, forma și direcțiile în care se desfășoară ea.

În sfârșit, lăsați să vină personajul care reprezintă energia voastră sexuală perfectă și observați-i vârsta, aspectul, modul lui de a se mișca în spațiu. Lăsați acest personaj să se dizolve în voi, la nivelul pubisului, știind că

Scanned with OKEN Scanner

el este la dispoziția voastră: ce energie sexuală emană din voi acum? Vizualizați-i viteza, culoarea, forma și direcțiile în care se desfășoară ea. Încet, cu ochii încă închiși, începeți să vă mișcați brațele: cum reacționează corpul perfect? Puțin câte puțin, ridicați-vă și simțiți cum se întinde corpul vostru perfect, care este greutatea lui, cum se ține el în picioare. Apoi lăsați să vină partenerul de viață care vă corespunde, pentru că un corp nu trăiește singur: imaginați, vizualizați, simțiți corpul perfect care poate face pereche cu al vostru și vă poate însoți.
De asemenea, un corp nu poate trăi în vid: lăsați să vină, așadar, un animal care să vă țină companie. Apoi, lăsați să crească alături de voi o plantă care vă corespunde și, în final, lăsați să iasă din pământ un element mineral, care este, la fel ca voi, o creație perfectă a universului.
Plasați în centrul lumii voastre, puteți face câțiva pași, câteva gesturi înainte de a deschide încet ochii, bucurându-vă de mișcările corpului vostru perfect. Când deschideți ochii, remarcați pe îndelete modul în care vedeți lucrurile din jur, felul în care priviți lumea acum, când ați reintrat în posesia corpului vostru perfect.

În vederea vindecării arborelui genealogic, care va fi punctul final al travaliului nostru, iată elementele asupra cărora trebuie să lucrăm pentru a pregăti psihoritualul de naștere. Cu ajutorul celor prezentate în acest capitol și al rezumatului de mai jos, veți avea posibilitatea de a vă concepe propriul psihoritual de nativitate și de a vă imagina în detaliu gestația și nașterea care v-ar fi putut permite să veniți pe lume ca un corp perfect.

- În primul trimestru, copilul nu este încă perceptibil pentru părinții săi. E vorba, mai ales, despre o transformare fizică a femeii însărcinate. Așteptările și bucuria părinților sunt elemente cheie. În prima lună, în care ovulul devine un embrion, apar bătăile inimii. În a doua lună, embrionul se dezvoltă într-un făt și se formează principalele organe. În a treia lună, sexul este definit. Toate aceste evenimente sunt acompaniate de părinți, care supraveghează gestația.
- În al doilea trimestru, mama se poate simți plină de energie, în timp ce copilul începe să se manifeste prin primele sale mișcări. Prezența lui devine tangibilă. În a patra lună, volumul capului se diminuează în comparație cu corpul, membrele se lungesc și oasele

Scanned with OKEN Scanner

se solidifică. În a cincea lună, copilul începe să se miște și simțurile sale se dezvoltă. El începe, de asemenea, să perceapă sunetele și, între ele, vocile părinților săi. Mâinile sale se închid și se deschid. În a șasea lună, organele lui sexuale sunt complet dezvoltate, în timp ce creierul continuă să se formeze, pregătind, printre altele, capacitatea de a percepe mirosurile.

- În al treilea trimestru, încep pregătirile pentru sosirea copilului: camera lui este deja amenajată? Cum se simt părinții? Comunică ei cu copilul? Mama are din nou nevoie de odihnă. În cea de-a șaptea lună, pielea fătului se îngroașă și încep să se formeze amprentele digitale. În a opta lună, copilul este deja format și gata să se nască, dar el continuă să crească și să se pregătească pentru acest eveniment. Toate informațiile sonore și tactile îi parvin ca și cum el ar fi deja prezent. În luna a noua, spațiul începe să se micșoreze și copilul aproape că nu mai are loc să se miște, nu-și mai poate întinde brațele sau picioarele, dar sistemul lui digestiv este format, la fel și plămânii și ochii; copilul exersează zâmbetul.
- La momentul nașterii, copilul se pregătește să iasă, rotindu-se și plasându-se cu capul în jos. Mama așteaptă: copilul este cel care va decide momentul potrivit pentru a se naște, iar ea este pregătită să colaboreze. Când se va naște, copilul va ieși între mâinile tatălui său. Cordonul ombilical nu va fi tăiat imediat, pentru a i se da timp bebelușului să învețe să respire fără stres. Copilul poate fi alăptat fără să fi fost spălat în prealabil: stratul protector care îl acoperă emană un miros foarte plăcut.

Exercițiu: Pregătirea psihoritualului de naștere

Puneți-vă următoarele întrebări legate de circumstanțele concepției și nașterii voastre:

- Ce informații am despre întâlnirea dintre părinții mei? Dacă nu am, cum mi-o imaginez? Care este scenariul ideal pe care mi-ar plăcea să-l pun în scenă dacă ar trebui să filmez această întâlnire sau să o descriu într-un roman?
- Cum a decurs gestația mea? Având în vedere informațiile adunate în acest capitol, ce anume mi-a lipsit? Care ar fi gestația ideală pe care mi-aș dori s-o trăiesc dacă ar trebui să revin la aceste nouă luni?

Scanned with OKEN Scanner

Scrieți acest scenariu în care fiecărei luni îi corespunde o dezvoltare suplimentară atât pentru făt, cât și pentru părinți.

- Cum m-am născut? Ce fel de naștere mi-aș fi dorit să trăiesc? Cum aș fi vrut să fiu alăptat? Ce îngrijiri mi-ar fi plăcut să primesc în primele săptămâni sau în primele mele luni de viață?

Pe baza acestor elemente și a cercetărilor personale, compuneți un scurt scenariu care reprezintă gestația și nașterea voastră ideale.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Partea a șasea

De la triadă la ansamblul fraților

Dinamici familiale

Rivalități între frați

Cea mai profundă dorință a oricărei ființe umane este realizarea unei unii complementare dintre o femeie și un bărbat ideali, capabili, prin interacțiunea lor internă și externă, să aducă societății o dezvoltare materială și spirituală. Această dorință a unui cuplu în care domnește o încredere absolută, în care fiecare îl acceptă pe celălalt cu bucurie, fără a încerca să-l schimbe și în care ambii parteneri avansează spre un scop comun, a unei uniuni în care acordul se naște spontan, fără a fi nevoie de discuții, în care competiția nu-și are loc, dar există o emulație sănătoasă, rezultă direct din necesitatea pe care o resimte copilul de a avea o mamă și un tată perfecți. Cu alte cuvinte, un cuplu care este proprietatea lui exclusivă. Chiar și ultimul dintr-un număr mare de frați va considera că părinții sunt în exclusivitate „ai lui" și se va resimți ca fiind centrul triadei tată-mamă-copil.

Faptul de a nu putea conta pe adeziunea totală a părinților provoacă o angoasă profundă. Dar, în majoritatea familiilor, această adeziune este imposibil de obținut. Din momentul nașterii sale, copilul cere o atenție extremă; cea mai mică neatenție a mamei îl determină să plângă; el trăiește într-un prezent absolut și cere același lucru din partea părinților săi. Dar aceștia sunt legați de trecut prin multiple noduri. Pentru că nu și-au rezolvat obsesiile în privința propriilor părinți, ei pot să-și considere copilul drept un intrus, să-l transforme într-o reincarnare a unui bunic decedat, să proiecteze asupra lui identitatea unui copil care a murit cu mult înainte de nașterea sa sau a unui frate rival. Propriul meu tată, căruia fratele său mai mic, Benjamin, i-a „furat" mama, m-a numit toată viața lui Benjamin în loc de Alejandro. Animat de această

Scanned with OKEN Scanner

proiecție, gelos, el s-a comportat cu mine ca un rival, încercând să mă zdrobească psihologic.

Fiecare copil se vede pe sine ca fiind centrul lumii și pretinde, vociferând dacă este necesar, plângând sau îmbolnăvindu-se, să fie tratat ca atare. Această intensă cerere de atenție se datorează nevoii de a fi văzut așa cum este el, și nu ascuns în spatele vreunei proiecții. Dacă nu îl vedem așa cum este el, ci proiectăm asupra lui o personalitate imaginară, copilul se simte devalorizat și, la rândul său, nu se vede pe sine. El se consideră lipsit de valoare, insignifiant și trăiește îndurând povara personajului fictiv pe care trebuie să-l întrupeze pentru a fi iubit.

Când am început să analizez arborii genealogici, am realizat că cei mai mulți dintre consultanții mei, deși adulți, rămăseseră prizonieri ai „problemelor lor privitoare la mămica-tăticul"... Majoritatea oamenilor nu sunt ei înșiși, ci continuă să joace rolul care le-a fost atribuit de familie și de anturajul social. Prin urmare, trăiesc cu dorința nedomolită de a atrage atenția asupra lor, râvnind fără încetare la protecția unui tată și a unei mame uniți de o iubire sublimă și absolut prezenți, care îi va trata ca ființe unice.

În culturile în care religia venerează un Dumnezeu-tată, această nevoie de a obține atenția totală este mai evidentă la femei. Preoții fondatori ai structurilor sociale le-au desconsiderat, nu numai în lumea iudeocreștină („Cu durere vei naște copii și dorința ta se va ține după soțul tău, și el va domina peste tine", Geneza 3, 16), ci și în culturile budiste: potrivit lui Buddha și primilor lui discipoli, nicio femeie nu se poate ilumina. Pentru a realiza acest lucru, femeile trebuiau să moară și să se reincarneze sub o formă masculină... Tradiția masculinistă, combinată cu narcisismul părinților, induce dorința ca primul copil să fie un băiat și nu o fată. Dacă se întâmplă contrariul, tatăl se poate simți dezamăgit și mama, vinovată. Fetița va crește făcând toate eforturile posibile pentru a se adapta cerinței paterne, negându-și corpul, refugiindu-se în intelect (atribut tradițional al masculinității, așa cum îl definesc limitările culturale ale umanității) și imitând comportamentul viril.

Această nevoie de a fi văzut poate dura întreaga viață, amestecată cu o deznădejde neputincioasă: „Nu sunt nimic, nu știu nimic, nu pot face nimic", sau dimpotrivă, cu dorința permanentă de a atinge celebritatea, fie ea în artă, în sport, în politică sau în delincvență.

Scanned with OKEN Scanner

Atunci când se naște un al doilea copil, primul născut își simte trioul amenințat: un invadator vine să-i fure locul central. Nici măcar gemenii nu acceptă cvartetul: în inconștient, fiecare dintre ei se consideră copil unic și simte că ar merita să fie cel preferat. În fața rivalului său (sau a rivalilor), pentru a-și păstra locul privilegiat, copilul optează pentru o conduită agresivă sau, în mod inconștient, alege să se îmbolnăvească grav ori se comportă ca și cum nou-venitul nu ar exista; sau, dimpotrivă, îl copleșește cu grijă, devenind indispensabil și replasându-se în centrul atenției prin „dragostea lui frățească" sau prin „bunătatea" lui, care sunt în realitate doar niște strategii. Când primul născut este o fată și, câțiva ani mai târziu, se naște un băiat, nu arareori se întâmplă ca sora mai mare să profite de dezvoltarea intelectuală conferită de vârstă pentru a-i crea celui mic un complex de inferioritate intelectuală.

Studiul anxietății și al insatisfacției din cadrul triadei și al conflictelor generate, în rândul fraților, de această luptă pentru a fi centrul atenției, reprezintă un pas important pe calea conștientizării metagenealogice. Problemele dintre frați și surori sunt cauzate în principal de conflictele pe care mama sau tatăl consultantului le-au trăit în copilărie cu frații și surorile lor. Unul dintre cele mai frecvente pericole ale triadei este tendința părinților de a se proiecta mai degrabă asupra unuia dintre copii, în funcție de locul ocupat de ei în propria frăție.

În ceea ce mă privește, am avut patru fii de la două mame diferite. La început, am trăit cu doi dintre ei și cu Valérie, soția mea mexicană, dar într-o zi, după ce am citit o frază a ocultistului Maître Philippe din Lyon: „Datoriile pe care nu le plătești în această viață te vei întoarce să le plătești în viața următoare", mi-am dat seama că sunt tatăl absent al unui alt copil. Am decis să pun capăt acestei iresponsabilități și i-am scris mamei copilului propunându-i să mi-l încredințeze. Și, printr-unul dintre acele miracole lipsite de o explicație rațională, ea a consimțit. Valérie și cu mine ne-am confruntat brusc cu sarcina de a educa un grup de trei mici masculi, căruia i s-a adăugat curând și Adan, ultimul născut. Fiecare dintre ei avea un caracter exploziv. Cum să eliminăm disputele, concurența, comparațiile invidioase, ura, și să le trezim dragostea fraternă?

După ce am vizionat filmul *Supă de rață* al lui Leo McCarey, având-i în distribuție pe Frații Marx, am decis să-i luăm pe acești actori ca

Scanned with OKEN Scanner

exemplu pentru educația fiilor noștri... Deși membri ai aceleiași familii, frații Marx erau foarte diferiți unul de altul: Groucho, materialistul agresiv, Harpo, nebunul poetic, Chico, clovnul umil, și Zeppo, seducătorul tipic. Întotdeauna m-a scandalizat obiceiul unor cupluri de a-și îmbrăca toți copiii la fel. Înțeleg că uniformele sunt necesare în armată, dar ele devin monstruoase dacă sunt impuse în cadrul unei familii, pentru că denotă o egalitate obligatorie, echivalentă cu castrarea. De-a lungul îndelungatei mele existențe, am trăit în compania multor pisici: niciodată n-am văzut două care să aibă același caracter. Fiecare se naște și își dezvoltă propria identitate felină. La fel se întâmplă și cu ființele umane. A-ți standardiza copiii înseamnă a le pune creativitatea într-o matriță care îi limitează spiritual.

Valérie și cu mine i-am obișnuit pe ai noștri să primească o sumă de bani dedicată achiziționării hainelor: „Dispui de atât pentru a te îmbrăca, de atât pentru lenjerie, de atât pentru încălțăminte". Fiecare alegea ceea ce era pe gustul lui intim, fără nicio indicație prealabilă: lui Teo, de exemplu, îi plăcea să poarte pe piciorul stâng un ciorap care nu avea nicio legătură cu ciorapul de pe piciorul drept, Brontis își alegea întotdeauna haine în nuanțe de gri, Cristobal, în culori vii, și Adan și-a manifestat foarte de timpuriu gustul pentru eleganță. La fel au stat lucrurile și în privința personalității lor; fiecare avea propriile idealuri și gusturi: unul era pasionat de sport, altul de literatură, altul de magie și al patrulea de muzică.

Chiar dacă situația noastră financiară nu era înfloritoare, am făcut în așa fel încât niciunul dintre ei să nu moștenească hainele fratelui mai mare. Dorința noastră de a le afirma individualitatea, fără a-i incita totuși la egoism, ne-a determinat, de asemenea, să cumpărăm ustensile de masă care erau pe placul lor. Fiecare și-a putut alege furculițele, lingurile, cuțitele, farfuriile și ceștile. Cristobal a preferat vesela neagră, Brontis, vesela japoneză, Teo, vesela metalică, Adan, tacâmuri de argint și farfurii decorate cu capete de pisici. Fiecare a avut dreptul să-și vopsească dormitorul în culoarea lui preferată, să-și aleagă mobilierul, să lipească pe pereți orice își dorea. Crescuți într-o asemenea libertate, toți patru au dezvoltat un caracter puternic care a provocat numeroase încăierări între ei. Cele mai multe erau motivate de gelozie.

În momentul desertului, când tăiam prăjitura, fiii mei supravegheau împărțirea bucăților: în ochii lor, cel care primea felia cea mai mare era,

Scanned with OKEN Scanner

în mod evident, favoritul. Soluția pe care am găsit-o a fost următoarea: atunci când se certau, unul trebuia să taie prăjitura și altul să aleagă cum împarte porțiile.

La un moment dat în creșterea lor, Cristobal a resimțit agresiune față de Teo. Am creat atunci un teatru de marionete, în care o păpușă îl reprezenta pe Cristobal și o alta pe Teo. Le-am propus să animeze acel teatru, Cristobal manipulând marioneta Teo și invers. Fiecare putea înțelege din interior caracterul celuilalt și astfel comunicarea între ei s-a îmbunătățit în mod vădit.

Apoi, într-o zi, Teo a inventat o insultă care l-a înfuriat pe Cristobal: „piticul mental". Când Cristobal, plin de mânie, a venit să-mi spună despre asta, i-am acceptat sentimentele negative în loc să le resping. „Evident, o insultă de genul acesta trebuie să te fi supărat." Cu un zâmbet, simțindu-se înțeles, el a răspuns: „Exact".

Altă dată, Brontis, care voia neapărat să vizioneze un film la televizor, a început să se certe cu Teo, care pusese stăpânire pe telecomandă, și să-l zgâlțâie cu furie. M-am interpus amiabil, i-am cerut să-i dea drumul fratelui său și, în loc să-i spun că e „violent" sau „rău", i-am oferit următorul exercițiu: „Decât să-l lovești pe fratele tău, ce-ar fi să-ți descarci furia pe acest pepene verde? Îți dau voie să-l lovești cu piciorul până îl zdrobești. Apoi, îi vei scrie o scrisoare fratelui tău pentru a-i spune că, atunci când el monopolizează televizorul, te simți foarte furios. El îți va înțelege mai bine cuvintele decât loviturile".

În general, evitam mai presus de orice să facem comparații: „Uite cum îți pătezi cămașa când mănânci. Nici măcar fratele tău mai mic nu face asta. E mai curat decât tine..." Acest gen de comentariu îl incită pe copilul care s-a murdărit să se gândească: „Ei îl iubesc mai mult pe fratele meu decât pe mine". În loc de asta, noi spuneam: „Uite, ți-a căzut puțin sos pe cămașă". Copilul se grăbea să o curețe, fără a cădea în inutile angoase de abandon.

Copiii rivalizează pentru a obține afecțiunea și atenția părinților lor și, atunci când aceștia par să prefere pe altcineva, ei sunt cuprinși de ciudă și se angajează într-o competiție neobosită pentru a obține poziția dominantă. Prezența fiecărui frate sau a fiecărei surori înseamnă pentru ei ceva „mai puțin": mai puțin timp în tête-a-tête cu părinții, mai puțină atenție atunci când sunt dezamăgiți sau răniți, mai puține aplauze pentru reușita lor.

Scanned with OKEN Scanner

Fiecare gest interpretat ca o preferință îi determină să gândească: „El sau ea este mai bun(ă), eu merit mai puțin, ei nu mă iubesc, sunt în pericol". Mama și tatăl oferă toate lucrurile de care copilul are nevoie pentru a supraviețui și a progresa: mâncare, spațiu de locuit, îmbrăcăminte, căldură, mângâieri, învățături esențiale. Dar, prizonier al unei permanente și angoasante comparații și temându-se de tot ceea ce i-ar putea amenința starea de bine, copilul trăiește concurând pentru a fi cel mai bun, cel care primește cel mai mult, adică cel care primește totul. Toate jucăriile, toată mâncarea, tot spațiul. El vrea să se simtă în siguranță, să fie unicul iubit...

Înțelegând acest lucru, am făcut tot ce era omenește posibil pentru a îmbunătăți relațiile dintre fiii noștri. Oferindu-i fiecăruia ocazia de a-și dezvolta o personalitate diferită și de a-și crea un mediu personal, am reușit să eliminăm invidia care îi făcea să-și dorească ceea ce posedă celălalt. Copiii au învățat să colaboreze și să împartă, considerând existența fraților lor drept o plăcere.

Nici mie, nici lui Valérie nu ne-a fost oferită o asemenea șansă. În cazul meu, deși nu am fost tratat ca fiind clona unui model ideal, pentru că aveam doar o soră mai mare, comportamentul părinților a agravat ostilitatea dintre mine și ea. Sora mea era fructul unei pasiuni, în timp ce eu, născut mai târziu, eram doar produsul unei împreunări înfăptuite în deplină ură. Așa că părinții mei au făcut din Raquel vârful triadei și pe mine m-au tratat ca și cum aș fi fost invizibil. Pentru sora mea, mobilier de calitate, o mulțime de pantofi și de rochii, lecții particulare de înot și de pian, ieșiri frecvente cu tatăl meu la patinoar, mici secrete cu mama, când se închideau amândouă pentru a-și face confidențe. Pentru mine, un singur costum și o singură pereche de pantofi, un scaun vechi și un pat deteriorat; niciodată nu aveam dreptul la o plimbare cu părinții mei sau la o mângâiere. În căutarea tandreței, nu puteam să mă refugiez în brațele surorii mele, pentru că cea mai mare dorință a ei era ca eu să dispar. Cel mai puțin crud dintre comentariile ei era: „Ia-ți periuța de dinți și pleacă de-aici. Nimeni nu te iubește".

Ori de câte ori mă insulta, mă disprețuia și îmi mâzgălea caietele școlare, eu plângeam, ceea ce pe ea o făcea să râdă. Aceste experiențe nocive mi-au condiționat modul de a acționa, de a gândi, de a mă considera pe mine însumi. În ciuda succeselor mele artistice, până la patruzeci de ani, am simțit că ceea ce făceam era lipsit de valoare. Cu fiecare femeie

Scanned with OKEN Scanner

cu care încercam să formez un cuplu, mă cufundam în certuri și în rivalități interminabile. Munceam fără încetare pentru a avea mai mult, dar nimic nu reușea să-mi umple vidul emoțional. Devenit regizor de teatru, le-am asigurat artistelor mele succesul, dar, în loc să fiu mândru de asta, mă simțeam invidios: ele erau frumoase, talentate, iubite de public, toate acele lucruri pe care eu nu aveam să le primesc niciodată...

Soția mea, Valérie, fiica unei mame virile, făcuse „greșeala" de a se naște femeie. Tatăl ei, un chitarist mexican, s-a apropiat de patul fetiței abia născute, s-a uitat cu dezgust la sexul ei și a exclamat: „Ce urâtă e! Dacă trebuie să fiu tată, vreau să am doar fii!" Apoi a părăsit căminul pentru totdeauna. Bineînțeles, cei trei frați ai lui Valérie, mai mari decât ea cu șase, patru și doi ani, aflați într-un permanent conflict pentru a ocupa locul favoritului mamei abandonate, au făcut din ultima născută țapul lor ispășitor: îi spuneau că e „urâtă", „idioată", „împuțită", „intrusă"; nu era zi în care să nu fie batjocorită, lovită și disprețuită.

Soția mea și cu mine, incapabili de a fi fericiți din cauza rănilor emoționale cauzate nu numai de conflictele părinților, ci și de rivalitățile dintre frați și surori, ne-am propus să-i insuflăm fiecăruia dintre copiii noștri sentimentul că este o ființă aparte și că merită o iubire specială. Ne-am străduit să-i convingem pe toți că inimile noastre sunt largi și capabile să iubească pe fiecare într-un mod unic, fără a-i lua vreunuia ceva și, în loc să ne preocupăm de punctele lor slabe, ne-am concentrat pe abilitățile fiecăruia. Așa i-am învățat plăcerile colaborării, ale comunicării, ale întrajutorării, ale respectului. Copiii noștri au avut marele privilegiu de a cunoaște dragostea frățească.

În același timp, a trebuit să muncim din greu pentru a ne vindeca propriul trecut. Lipsa de înțelegere a părinților, indiferenți în privința sentimentelor noastre, nu ne-a permis niciodată să exprimăm ostilitatea fraternă prin acte creatoare; nu au încetat niciodată să facă comparații între noi, provocând dezbinări; ne-au folosit drept public și complici în disputele lor; pe scurt, ne-au obligat să fim ceea ce voiau ei să fim, fără a lua în considerare ființa noastră autentică... Pe mine, toate acestea mă transformaseră într-un adult măcinat de nevoia de a-i domina pe cei din jur, chiar cu riscul de a mă epuiza pentru a fi la nivelul acelora care se comportau ca învingători. Soția mea, odată ieșită din copilărie, devenise o femeie care nu suporta nici cea mai măruntă comparație cu ceilalți, pentru că asta îi dădea impresia că este o vrăjitoare rea.

Scanned with OKEN Scanner

Nenumărați sunt cei care, din cauza agresivității fraților și surorilor lor, nu reușesc să trăiască în pace atunci când devin adulți.

Cu răbdare și perseverență, am reușit să transformăm competiția dintre copiii noștri într-o colaborare sănătoasă. Dar când a venit momentul să-i trimitem la școală, am fost uneori nevoiți să luptăm împotriva educației care le era oferită, bazată în principal pe competiție și pe un adevărat dresaj destinat nu descoperirii adevărului, ci obținerii unor beneficii materiale.

Pentru a favoriza coeziunea între cei patru frați, am dezvoltat în ei sentimentul apartenenței la un clan sacru prin slăvirea numelui nostru de familie. Le-am arătat că în „Jodorowsky" strălucește, ca un diamant, silaba *do* care, în japoneză, înseamnă „calea" (ca în *karatedo, aikido, kendo* etc.). Și că, tot în japoneză, cuvântul *dojo* reprezintă o cameră rezervată exercițiilor spirituale și artelor marțiale. *Jodo* este doctrina Pământului Pur, care recomandă, ca meditație principală, uitarea numelui personal și recitarea cu sinceritate și credință profundă, fără întrerupere, a numelui lui Buddha. *Jô* este puritatea. *Ky*, transformându-se în *chi*, înseamnă „cunoaștere și înțelepciune". În unele școli shintoiste, care atribuie o semnificație ezoterică tuturor culorilor, galbenul, *ki*, amintește de razele soarelui: el este, prin urmare, simbolul centrului, al unității, al Creatorului.

Sky, în limba engleză, înseamnă „cer". Litera *w* care precede *sky*, în ocultismul occidental, este redată ca simbol al apei celeste, iar dacă o răsturnăm și devine *m*, ea reprezintă apele terestre. În timp ce *v*-ul reprezintă numeric 5-ul, dublul *v (w)* reprezintă numărul 10, care reunește masculul cu femela, spiritul cu materia.

Jod (pronunțat *yod*) este a zecea literă a alfabetului ebraic. Numărul 10 (care este, de asemenea, suma literelor numelui nostru de familie) realizează reîntoarcerea la unitate: 1 + 0 = 1. Totuși, există o diferență între 1 și 10. 1 conține ansamblul polarităților generatoare, inactive atât timp cât rămân nediferențiate, dar care, atunci când unitatea se fracționează și ele se separă, generează lumi diferite. Numărul 10, format dintr-un germen masculin și o sămânță feminină, este cel care reprezintă aceste polarități devenite distincte, spermatozoidul și ovulul, falusul și vaginul, plinul și golul, expansiunea și constricția. 1 + 2 + 3 + 4 = 10. 1 și 3 sunt masculini, 2 și 4 sunt feminini. În civilizația Maya, numărul 10, *lahun* (cel-care-este-doi-în-unul), nu trebuia niciodată pronunțat din

Scanned with OKEN Scanner

cauza caracterului său extrem de sacru. Pentru a evita chiar și scrierea lui, numărul 10 era reprezentat ca de două ori 5. În budismul hindus, calea unui bodhisattva are 10 *bhumis* sau niveluri de realizare spirituală. Al zecelea *bhumi* indică faptul că înțelepciunea realizează neidentificarea în privința învățăturilor, a drumului și a tehnicii: bodhisattva încetează să se identifice cu calea, pentru că devenit el însuși calea.

Jod este prima literă, și cea mai sacră, a Tetragramei impronunțabile *Yod-He-Vav-He*, Yahve (sau Jehovah). Ea este cea mai mică dintre cele patru litere care sunt marcate cu un punct. O lege ezoterică afirmă că un simbol este cu atât mai puternic din punct de vedere spiritual cu cât este mai simplu. Forța ia locul formei; cu cât forma dispare, cu atât forța își face mai pregnant apariția. Dacă intelectul nostru învață să fie receptiv, egoul se contractă și realizează anularea eului: desconsiderarea conștientizării propriei importanțe, disoluție a existenței personale în impersonalitatea sacră.

Atât în arabă, cât și în ebraică, cuvântul *jod* înseamnă „mână". Mâna dreaptă este considerată ca fiind de bun augur și mâna stângă, de rău augur. Una este „luminoasă" și cealaltă „întunecată". *Or*-ul din Jodorowsky înseamnă „lumină" în ebraică. O mână iluminată, dreapta, care nu o exclude pe cea stângă. În corpul uman nu există organe simple; chiar și creierul are două emisfere și inima, două ventricule. Omul are o parte dreaptă și o parte stângă. Acest lucru îl marchează, impregnându-i conștiința cu o ambivalență a comportamentului. Mâinile, când își împletesc cele zece degete în rugăciune, au capacitatea de a uni simbolic ceea ce este separat, pierdut sau dispersat. Majoritatea miturilor menționează pierderea a ceva prețios care trebuie recuperat, restaurat sau înlocuit. Această pierdere prin distrugere, dispariție sau uitare evocă o integritate anterioară care se referă la o stare de perfecțiune primordială, în principal aceea a limbii originale fragmentate într-o multitudine de limbi. Rădăcina acestui limbaj original este impronunțabilul Nume sacru, a cărui transmitere era secretă din cauza virtuților sale supranaturale. Toate școlile ezoterice fac referire la un Nume suprem a cărui cunoaștere este Secretul dintre secrete. Cataclismele sociale au împrăștiat acest secret într-o multitudine de mici pseudosecrete.

Școlile inițiatice restabilesc uniunea cu Numele sacru. În anumite școli sufiste din Islam, de exemplu, maestrul ia mâna dreaptă a candidatului între mâinile sale, dreapta deasupra și stânga dedesubt, pentru

Scanned with OKEN Scanner

a-l conecta cu rădăcina inițială. Această „unire a mâinilor", menținută pe durata recitării formulelor consacrate, realizează transferul Secretului inefabil de la maestru la discipol.

În Zoharul cabaliștilor evrei stă scris: „Din mâna dreaptă a Sfântului – binecuvântat fie el – emană toate luminile, binecuvântările și libertățile. Din mâna stângă emană rigoarea. Când se realizează uniunea lor, toată rigoarea dispare". Prin atingerea mâinilor, preotul catolic operează taina unirii și a iubirii. Împreunate, mâinile nu se opun, ci se completează, devenind o singură mână de binecuvântare și îndurare care transmite influxul divin. În cartea lui Iov (37, 7), Dumnezeu „pecetluiește mâna tuturor oamenilor pentru ca toți să recunoască lucrarea Lui"... În simbologie, mâna stângă reprezintă puterea temporală și regală și mâna dreaptă, puterea spirituală și sacerdotală. Prima este Calea Pământului, a doua, Calea Cerului. Cele două căi se unesc pe măsură ce discipolul avansează simultan pe una și pe cealaltă. Una este spiritualizarea materiei, cealaltă, materializarea spiritului. Mâna stângă reprezintă trecutul, mâna dreaptă, viitorul. Unindu-se în rugăciune, ele fac prezentul, *jod-or*, „mâna de lumină".

Slăvind astfel numele nostru de familie, le-am spus copiilor mei că ni l-am restabilit după rușinea în care tatăl meu îl cufundase: el, care voia cu orice preț să fie considerat chilian, se înscrisese în Partidul Comunist sub numele de Juan Araucano și ura acest „Jodorowsky" care îl desemna drept străin. Această experiență le-a fost foarte utilă: fiecare concept nou cu care încercau să se identifice le schimba modul de a vedea lumea și atitudinea față de ceilalți. Numele lor suferise o transformare, devenind un obiect prețios și secret care îi unea și îi făcea să simtă că viața, în ciuda tuturor obstacolelor ei sociale, merită să fie trăită. Înțelegând semnificația sacră a numelui lor secret, fiii mei au dezvoltat o încredere de nezdruncinat în ei înșiși și o permanentă bucurie de a trăi...

Toate numele, fără excepție, pot fi exaltate. Să luăm cazul unuia dintre cele mai comune nume de familie din Franța: Dupont. Putem să-l descompunem în „du pont", podul, și să explorăm semnificația podului ca simbol al uniunii între materie și lumea imaterială, care permite trecerea de pe un mal pe altul, de la Pământ la Cer, de la starea umană la starea supraumană, de la contingență la nemurire. În spaniolă, un nume la fel de comun, Sanchez, începe cu rădăcina *san* care face referire la sfințenie.

Scanned with OKEN Scanner

Che este prima silabă a cuvântului *chela*, care în sanscrită înseamnă discipolul unui maestru. Această silabă are legătură, de asemenea, cu alchimia: *Chemi* era vechiul nume al țării Egiptului și *cherio*, în alchimie, este chintesența, calitatea esențială eliberată de orice impuritate.

Dacă nu ne eliberăm în interiorul nostru de identificarea nevrotică cu un nume și un prenume care nu au fost încă exaltate, nu ne putem considera eliberați de capcana genealogică. Iată de ce acest travaliu este indispensabil pentru fiecare dintre noi.

Scanned with OKEN Scanner

De la triadă la ansamblul fraților

A fi unic și a trăi împreună

Noua familie se concretizează pornind de la prima naștere (mai exact de la prima sarcină, pentru că, chiar și atunci când aceasta este întreruptă, copilul așteptat poate să dețină ulterior un loc important în memoria familiei): doi arbori genealogici se unesc, cu capcanele și comorile lor aferente. În basme, influențele pozitive și negative ale celor doi arbori sunt reprezentate de zânele și de vrăjitoarele care se apleacă asupra leagănului copilului pentru a rosti binecuvântări și blesteme.

Odată cu apariția familiei începe, pentru noi, studiul relațiilor intrafamiliale, mai întâi în cadrul triadei (mamă-tată-copil) și apoi între frați, în sensul larg: modul în care copiii își împart atenția părinților și consecințele dinamicii familiale de la o generație la alta.

Intrăm aici într-un studiu mai complex, care poate include o multitudine de indivizi. Un arbore genealogic alcătuit în întregime din copii unici reprezintă deja cincisprezece persoane de același sânge pe parcursul a patru generații, dar, dacă toate grupurile de frați sunt numeroase, acest număr poate ajunge până la o sută.

Trebuie să ne concentrăm mai întâi pe înțelegerea dinamicii părinți-copii, generație cu generație. Vom vedea în primul rând ce se întâmplă atunci când cuplul devine triadă și vom analiza toate variantele posibile ale acesteia, cu efectele lor viitoare. Apoi ne vom concentra asupra modului în care conflictele între frați se nasc și se agravează din cauza incapacității părinților de a trata pe fiecare dintre copiii lor ca fiind o ființă unică. Vom discuta, de asemenea, despre fenomenele de proiecție și de compensație care le determină pe persoanele dintr-o generație să-și transfere propriile conflicte din copilărie asupra generației următoare, de exemplu, pedepsindu-și, conștient sau nu, copiii pentru suferințele îndurate din partea fraților și a surorilor sau a părinților lor.

Scanned with OKEN Scanner

Acest capitol se va baza pe o serie de cazuri practice, care vor face posibilă înțelegerea mai concretă a situațiilor tipice la care ne referim.

De la cuplu la triadă

Din momentul nașterii unui copil, cuplul devine o familie. Pentru bărbat, întâlnirea cu nou-născutul este cea care pecetluiește realitatea paternității sale, în timp ce pentru femeie, copilul era deja o ființă concretă în timpul gestației. Prima perioadă cu copilul este de obicei un interval de timp considerat adesea critic, care poate fi trăit ca o etapă paradisiacă, dar și cauzatoare de numeroase angoase. Atașamentul mamei față de bebeluș este susținut în principiu de producția naturală de oxitocină, care începe în timpul sarcinii și atinge nivelul cel mai înalt în momentul nașterii copilului (cu condiția ca femeia să nu fie expusă la frig, stres, lumină prea intensă și intimitatea ei să fie respectată). S-a demonstrat că injecția de oxitocină în creierul unui mamifer produce o diminuare a agresivității, o rezistență mai mare la durere, o creștere a apetitului și, în cazul femelelor, o intensificare a comportamentului matern. Aceste efecte durează de două ori mai mult la femei decât la bărbați. Producția acestui „hormon al dragostei materne", așa cum a fost el numit uneori, este stimulată prin alăptare.

În cel mai bun caz, așadar, mama este complet concentrată asupra bebelușului ei nou-născut. Dar situația nu este chiar așa de roz, pentru că bărbatul cu care își împarte ea viața se poate simți derutat: el vede că atenția soției sale este orientată în întregime spre copil, care devine atunci pentru el un obstacol sau un rival. O altă problemă adeseori evocată este reluarea vieții sexuale. Într-un cuplu sănătos și evoluat, această situație își găsește lesne rezolvare: bărbatul acceptă să piardă pentru o vreme atenția soției sale care se dedică plăcerii noi (și sexuale) a alăptării; el va aștepta cu răbdare ca partenera lui să-și recapete dorința. Într-un cuplu mai puțin echilibrat, această pauză poate provoca nenumărate conflicte ce pot ajunge până la viol sau agresiune fizică.

Momentul în care tatăl își reia relațiile intime cu soția este esențial, pentru că el marchează sfârșitul fuziunii mamă-copil, care constituie aproape o a doua gestație. Am putea spune că, revendicându-se drept partener și iubit al soției sale, pe de o parte, și tată al copilului său, pe de altă parte, tatăl realizează o triadă echilibrată, în care cele trei relații

Scanned with OKEN Scanner

(mamă-tată, tată-copil, mamă-copil) sunt egale ca importanță. Există însă multe elemente care pot perturba constituirea acestui trio fragil.

Pe de o parte, părinții pot intra în conflict. Pe de altă parte, ambii pot resimți apariția copilului nu ca pe o contribuție, care îi ajută să acceadă la un nou stadiu al vieții lor adulte, ci ca pe o amenințare, o invazie, o sursă de oboseală și de frustrare. Din punct de vedere transpersonal, am văzut că nașterea unui copil ne duce cu gândul la propria moarte, dar și la nemurirea speciei. Pe plan individual și limitat însă, sosirea micii ființe ar putea fi o sursă de angoasă. În mod inconștient, părintele îi reproșează copilului că îl detronează, că îl expulzează din propriul său loc de copil etern și că îl privează de nemurirea lui iluzorie.

Acești părinți incapabili să crească vor avea în general un comportament toxic față de copilul lor: de exemplu, îl vor face să simtă că deranjează, îl vor încredința în mod sistematic bunicilor, transformându-l într-un fel de frate mai mic al lor, îl vor abandona sau devaloriza în diverse moduri pentru a-și confirma propria poziție de copil-rege.

Intervine, de asemenea, problema sexului. O mamă sănătoasă care dă naștere unui fiu se va bucura că a adus pe lume o ființă diferită de ea, dar perfectă în sine. Dacă această femeie a fost devalorizată în feminitatea ei, fiul poate fi privit fie ca un fel de trofeu asupra căruia ea își va proiecta masculinitatea frustrată, fie ca un privilegiat investit cu o perfecțiune la care ea nu a avut acces și pe care o poate invidia. La fel, atunci când primul copil este o fată, un tată echilibrat nu va fi dezamăgit din punct de vedere narcisist: el va celebra feminitatea fiicei sale și își va proiecta probabil asupra ei *anima* proprie, adică partea feminină a ființei sale. Dacă este însă nevrotic, tatăl ar putea să-și disprețuiască fiica, rănit fiind în narcisismul său de apariția acestui copil care nu seamănă cu el și care îl privează de satisfacția de a se vedea reprodus întocmai. În mod simetric, mama echilibrată își va iubi fiica și tatăl echilibrat, fiul, considerându-i persoane de sine stătătoare și nu niște copii miniaturale ale propriei lor persoane. Părinții vor fi pregătiți să ofere copilului tot ceea ce ei nu au primit de la propriii părinți și să accepte ca acest copil să-i depășească în toate privințele. În schimb, o mamă nevrotică va nega existența individuală a fiicei sale și o va trata ca o prelungire a ei înșăși, ca un tentacul sau chiar ca un simplu spectator. Ea va fi toată viața în competiție cu fiica și o va împiedica să crească. Tatăl nevrotic va face din fiul lui o prelungire a egoului său, un „moștenitor al numelui", îl va

Scanned with OKEN Scanner

deghiza într-o replică în miniatură a lui și va face tot ce-i stă în putință pentru a-l castra, ajungând chiar să-l copleșească cu bani și cu daruri până la o vârstă înaintată, pentru a-și dovedi că rămâne șeful familiei.

Părinții nevrotici sunt întotdeauna imaturi, chiar sub aparența autorității, a demnității și a respectabilității. Acțiunea lor se manifestă în două direcții diferite, cu efecte la fel de devastatoare: fie părinții se comportă într-un mod imatur și îl obligă pe copil să joace rolul de mic adult, îl pun în pericol și se bazează pe el fără a-i permite să se bucure din plin de copilărie, fie, dimpotrivă, îl mențin în copilărie, creând un fals paradis familial, îl împiedică să crească și să devină autonom și îl culpabilizează interzicându-i să-i părăsească. Toate aceste suferințe din arborele genealogic pot fi interpretate ca un refuz al părinților în privința morții lor individuale (deci a nemuririi speciei umane), care devine o mică moarte impusă copilului; acesta va trebui astfel să suporte întreaga povară a parentalității în locul părinților imaturi, cu prețul dezvoltării ființei sale veritabile.

Întreaga problemă a noului statut de părinte e legată de această schimbare: dintr-odată, nu mai suntem „fiul lui" sau „fiica lui", ci în primul rând „tatăl lui" sau „mama lui". Părintele se vede obligat să-și sacrifice cerințele copilărești, să-și ignore propriile răni deschise și aspirațiile neîmplinite pentru a se consacra unei ființe vulnerabile și dependente, care își exprimă nevoia imperioasă de a crește și de a fi iubită. Aceste provocări se manifestă încă de la apariția vieții în pântecele matern: negarea morții din motive de individualitate sau acceptarea morții, adică a ființei transpersonale. A deveni adult, dar continuând să ne considerăm copii și să ne raportăm la părinții noștri, înseamnă a deveni adulți egoiști, care nu vor să moară; a deveni însă adulți devenind în mod autentic părinți înseamnă a deveni adulți transpersonali care își acceptă propria dispariție ca un element al continuării speciei.

Prin urmare, trebuie să ne întrebăm care este obiectivul de viață al fiecăruia dintre părinți în momentul nașterii copilului. Din perspectiva egoului și a inconștientului, copilul poate fi considerat de către părinții săi ca fiind o piedică în realizarea scopului lor, ceea ce denotă un nivel scăzut de maturitate. Părinții au atunci un scop egoist și copilul va fi considerat drept o persoană inoportună care le întrerupe jocul sau reveria infantilă. În multe cazuri, copilul este conceput ca un continuator al arborelui

Scanned with OKEN Scanner

genealogic căruia i se cere doar să fie un moștenitor aflat în slujba trecutului. Dar, indiferent de nivelul conștiinței părinților, putem afirma că, din perspectiva supraconștientului, copilul e întotdeauna menit să înfăptuiască uniunea dintre părinți și să-i încurajeze să-și dezvolte, fie că reușesc sau nu, obiectivul lor adevărat. De altfel, se întâmplă frecvent ca un copil să realizeze, în felul său, o sinteză a obiectivelor respective ale părinților lui.

Exemplul nr. 1: Ambii părinți sunt orfani de tată. Această lipsă fundamentală i-a unit inițial, fiecare văzând în detresa celuilalt o reflectare a propriei detrese, dar i-a menținut, de asemenea, într-o stare de imaturitate: amândurora le-a lipsit structura etică și existențială pe care le-ar fi putut-o oferi tatăl.

Ea, Ana, este rodul unei relații trecătoare care a afectat reputația mamei ei, împingând-o la sinucidere. Așadar, Ana este „bastarda" disprețuită de întreaga familie. Ca reacție la această devalorizare, Ana dezvoltă iluzii de grandoare și visează să devină actriță de cinema. El, Juan, rămas orfan la treisprezece ani, a muncit pentru a plăti educația fraților și a surorilor lui: toți au reușit în profesii intelectuale, în timp ce Juan a rămas la un nivel inferior pe scara socială. Lipsit de posibilitatea de a studia, el ar vrea să fie respectat la fel ca un om cultivat, ceea ce, evident, i se pare imposibil.

Cuplul se cufundă rapid într-o stare de nemulțumire, pentru că scopul fiecăruia este irealizabil. Cei doi își resping fiul, care e nevoit să crească singur în ceea ce el descrie ca fiind „un soi de schizofrenie benignă între copilul care trăia în mine și adultul care avea grijă de el".

Acest tată avid de respectabilitate a aderat în final la Partidul Comunist, în timp ce mama, dornică de recunoaștere, se amăgea cu filme hollywoodiene. Blocați în scopul lor egoist, amândoi și-au ratat evoluția către o atitudine transpersonală. Fiul însă, depășind suferințele afective ale copilăriei, a reușit să reunească în sine cele două obiective ale părinților lui, devenind un cineast respectat pe plan universal.

Exemplul nr. 2: Tânăra mamă de douăzeci și trei de ani visa să fie un stilist de modă. Tatăl, în vârstă de douăzeci și patru de ani, se imagina un mare reporter. Între ei apare „în mod accidental" un fiu. Cei doi părinți, obligați să se căsătorească și să-și întemeieze o familie stabilă pentru a se ocupa de acea mică ființă, devin ea casnică și el redactor într-o agenție de publicitate. De-a lungul întregii lui copilării, acest copil este considerat de părinții săi ca fiind responsabil pentru nerealizarea lor artistică și

Scanned with OKEN Scanner

profesională. Copilul, după ce a depășit o serie de dificultăți și a efectuat un travaliu îndelungat asupra propriei sale persoane, devine ulterior directorul comercial al unei mari mărci de lux, călătorind prin toată lumea în interes de serviciu. Totuși, în momentul studierii arborelui său genealogic (la vârsta de patruzeci și patru de ani), el suferă o puternică criză profesională, punând sub semnul întrebării această pasiune a lui pentru modă și călătorie care corespunde doar parțial cu ființa sa adevărată. El spune că „a absorbit" literalmente idealurile neîmplinite ale părinților lui și că visează la o poziție profesională mai stabilă și mai puțin mondenă, care să-i permită să-și întemeieze o familie. De asemenea, simte nevoia să se orienteze către comerțul echitabil și dezvoltarea durabilă.

Am putea spune că prima parte a vieții lui a fost consacrată realizării exterioare a obiectivului părinților săi (modă, lux, călătorie), în timp ce, la maturitate, bărbatul îndeplinește în cadrul profesiei sale o misiune de slujire și de autenticitate mai apropiată de ceea ce arborele lui genealogic are cu adevărat nevoie.

Nume și prenume: identitate individuală și identitate familială

Fiecare dintre noi primește la naștere cel puțin un prenume și un nume de familie, cel mai adesea un patronim (literalmente, „numele tatălui"). În culturile patriarhale, numele de familie care, asemenea unui tatuaj, integrează nou-născutul în clan, marchează apartenența la ramura paternă a arborelui genealogic. Acest nume de familie provine adeseori de la un strămoș paternal îndepărtat: Dominguez sau Martinez (descendenți ai unui Domingo sau ai unui Martin), Vasilievici sau Nikolic (descendenți ai unui Vasili sau a unui Nikola), Paoli sau Franceschi (descendenți ai unui Paolo sau ai unui Francesco), Adamson sau Mendelssohn (descendenți ai unui Adam sau ai unui Mendel) etc. Patronimele îndepărtează filiația din partea mamei, la fel cum Biblia nu menționează decât numele primilor fii[14]. În zilele noastre, unele țări permit să li se atribuie copiilor mai degrabă numele de familie al mamei decât acela al tatălui, dar chiar și acest nume pe care mamele moderne îl transmit copiilor lor este impregnat de cultura patriarhală. Am putea visa la o revoluție

[14] Cf. Geneza, 1-32 pentru urmașii lui Adam și Matei 1, 1-16 pentru genealogia lui Iisus Hristos.

Scanned with OKEN Scanner

a numelui de familie în care femeile ar transmite, printr-o „matronimă" inventată, o contribuție culturală feminină (Raquelez, Natalievna etc.).

În schimb, mama poate interveni în alegerea prenumelui. Acest prim „cadou" oferit nou-născutului îl individualizează în cadrul familiei și, într-un fel, îl face să existe independent de mama lui. Cu toate acestea, prenumele **este încărcat de fantasme narcisiste și de proiecții parentale**. Copilul se obișnuiește, așa cum ar face un animal domestic, cu acest sunet prin care i se atrage neîncetat atenția. El ajunge să-l încorporeze în existența sa ca pe un organ în plus. De cele mai multe ori, din păcate, acest prenume rezumă aspirațiile capcanei familiale, fie sub forma unei repetiții (copilului i se atribuie același prenume, adică aceeași identitate ca a unui membru al familiei), fie a unei respingeri (prenumele corespunde atunci unui blestem).

De exemplu, niște părinți concep un copil din întâmplare, în urma folosirii unui prezervativ rupt, și îi dau numele de Pepin, referindu-se în mod conștient la prenumele tatălui lui Carol cel Mare și, în mod inconștient, la sensul argotic al cuvântului „pépin" (problemă, accident neplăcut). La fel, prenumele feminin Manon, descompus în „ma" (mamă) și negația „non" (nu), poate ascunde, de fapt, sub pretextul evocării lui Manon Lescaut, eroina romanului abatelui Prevost, o ură persistentă față de arhetipul matern. Dacă fiica primește prenumele unui iubite secrete a tatălui sau fiul, pe acela al unui logodnic dispărut al mamei, prenumele în cauză îl va lega pe copil, pe tot parcursul vieții lui, de secretul sexual sau afectiv al părintelui; astfel, prenumele va crea o legătură incestuoasă de care copilul nici măcar nu este conștient uneori, pentru că el ignoră existența persoanei idealizate al cărei nume îl poartă.

Atribuirea prenumelor în arborele genealogic ascunde, foarte adesea, dorința de a-i readuce la viață pe strămoși sau de a restabili relațiile cu rudele aflate încă în viață. Prenumele este atunci o marcă suplimentară, manifestă sau deghizată, a apartenenței la clan, în loc să desemneze ființa care vine pe lume ca persoană specifică și singulară. Inconștientul familial va manifesta această repetiție fie într-un mod direct (ca în familiile în care tradiția cere ca primul fiu să primească prenumele celor doi bunici ai lui sau prima fiică, prenumele mamei sale etc.), fie sub forma unei variații sau a unei anagrame. Astfel, Carola devine Carolina, Coralina sau Cornelia; Elsa devine Isabel sau Elisa; Maria devine Marlene, Marilyn, Mirela, chiar Mario; Rolando corespunde numelui Arnoldo sau Orlando; Noel devine Joel sau Leon; toate literele din Dorothée se regăsesc în

Scanned with OKEN Scanner

Théodore, toate acelea din Julien (sau Julian), în Jacqueline. Prenumele își schimbă cultura, dar păstrează o legătură clară: Marc este Marek, Paul este Pablo, Raymond devine Roman. Uneori, un prenume este inclus în altul: Ana e prezent astfel în Mariana, Anastasia, Nathanael etc. Observăm, de asemenea, numeroase repetări ale unor inițiale (Albina, Alberto, Antonio, Anaïs etc.). Câteodată, se repetă prima silabă (Jacobo, Jacinto, Jaime) sau, dimpotrivă, prenumele rimează între ele (Brice, Fabrice, Patrice, Beatrice...). Diverse repetări ale silabelor se pot deplasa în întregul arbore genealogic (mama lui *Sa*muel este Tere*sa*, iar soția lui este *Sa*ndra; sau bunicul se numea Osw*al*d, tatăl *Al*fonso și fiul Pas*cal*.

Copiii desemnați prin diminutive până la vârsta adultă (Bobby, Lola, Jeannot, Mimi etc.) sunt somați de familiile lor să rămână infantili, să nu crească, să nu ocupe prea mult spațiu.

Prenumele poate fi, de asemenea, marca unor idealuri sociale, culturale sau religioase: de exemplu, copilul va primi prenumele unei vedete de film, al unui erou istoric sau al unei personalități politice. Prenumele poate fi copleșitor (prenume imperiale sau mitice precum Cezar, Hercules, Adrian, Napoleon, Alexandru sau prenume care evocă arhetipuri mai mult sau mai puțin tulburi ale eternului feminin, cum ar fi Eva, Venus, Cassandra sau Marilyn), mai ales dacă reflectă un delir de grandoare din arborele genealogic. În astfel de cazuri, copilul poate simți că i se cere să fie genial, celebru sau capabil de performanțe străine de natura lui. Invers, prenumele mai eterice, precum Angelica, Rafael, Gabriel sau Celestin, pot produce o interdicție sexuală sau o incapacitate de incarnare. În cultura creștină, toate prenumele derivate din viața lui Hristos (Pascal, Dominique, Cristophe, Jesus, Manuel, Christian...) pot induce o nevroză de perfecționism și, adeseori, o tendință de îmbolnăvire, de accidentare gravă sau de deces la vârsta de treizeci și trei de ani.

Pe de altă parte, e important să știm cine a dat numele copilului. Dacă nu a fost nici mama, nici tatăl, înseamnă că ambii și-au declinat autoritatea părintească în favoarea altora sau că aceasta le-a fost furată: copilul nu este dorit sau a fost acaparat de niște bunici voraci, care nu le permit propriilor lor copii să crească. Numirea unui copil corespunde în mod simbolic cu un act de însușire, iar această afiliere simbolică cu bunicii, cu un naș sau cu o nașă, cu un unchi sau cu o mătușă îi poate da copilului impresia că este neiubit sau respins.

Scanned with OKEN Scanner

Atribuirea unui prenume compus poate dezvălui o ambiguitate subiacentă din partea părinților, mai ales când cele două prenume alăturate sunt de sex diferit (Jean-Marie, Maria-José, Rosa-Alberto, Veronica-Jesus, Marie-Pierre...). Acest lucru poate induce o problemă de identitate, copilul simțind intuitiv că părinții lui așteptau un urmaș de alt sex. Uneori, prenumele compus servește la reconcilierea părinților care nu au reușit să ajungă la un acord în privința unui singur prenume: dacă bunicul patern se numește Charles și bunicul matern Henri, primul fiu, numit Charles-Henri, aparent pentru a uni cele două ramuri ale arborelui genealogic, va fi, de fapt, purtător al unui conflict de putere între cei doi capi ai familiei; la fel, o tânără numită Marta-Luisa, conform prenumelor celor două bunici ale ei, va integra, pe lângă dorința părinților de a reînvia în persoana ei o mamă venerată (sau insuficientă), un conflict între personalitățile celor două femei care își dispută prezența în ea.

Prenumele pot evoca, de asemenea, o situație dureroasă sau complexă, căreia i-a fost căutată rezolvarea în persoana copilului: René (sau Renato) poate evoca amintirea unui dispărut pe care cei dragi vor să-l reînvie; în limba franceză, prenumele Sylvie se pronunță ca „S'il vit" [dacă trăiește] și poate face referire la un fiu nenăscut sau dispărut; Geneviève este omonim cu „je ne vis Ève" [nu o văd pe Eva] și poate indica o devalorizare a femininului în arborele genealogic etc. Fără a cădea în excesul interpretării tuturor prenumelor în funcție de acest gen de jocuri de cuvinte (numite și „limba păsărilor"), este evident că, în fiecare cultură, arborele genealogic se exprimă, asemenea unei persoane, și prin intermediul anumitor lapsusuri.

Prenumele masculine feminizate sunt foarte numeroase în culturile patriarhale și toate poartă, ascunse în ele, dezamăgirea tatălui (sau a mamei) de a nu avea un moștenitor de sex masculin. Forțat să se identifice cu fiica lui, cu prețul propriului narcisism, tatăl îi atribuie acesteia un prenume care sună ca un regret, sau mama își semnalează prin prenumele respectiv dezamăgirea de a nu-i fi „dat" un fiu soțului său sau chiar propriilor ei părinți. Cazurile bărbaților care poartă un prenume feminin sau ambiguu sunt mai rare, dar, în anumite culturi foarte catolice, adăugarea unor prenume ca Marie, Maria sau Mario corespunde unei proiecții feminine.

Exemplu: Poetul Rilke avea următoarele prenume de naștere: René Karl Wilhelm Johann Josef Maria. Mama lui, devotată, dar totodată

Scanned with OKEN Scanner

cochetă și cu siguranță foarte narcisistă, l-a îmbrăcat în copilărie ca pe o fată, după care l-a abandonat pur și simplu. La douăzeci și doi de ani, Rilke s-a îndrăgostit nebunește de Lou Andreas-Salomé, cu treisprezece ani mai în vârstă decât el, care i-a fost amantă și prim mentor. Considerând că prenumele René era cam efeminat, aceasta l-a sfătuit să adopte ca nume de scriitor pseudonimul Rainer. Nu putem decât să zâmbim constatând că poetul a ales totuși să adauge acestui pseudonim prenumele Maria, ultima legătură cu mama lui absentă care își dorise să aibă o fată. Practica folosirii unui pseudonim (care constă în a deveni propriul tată și propria mamă prin atribuirea unui nume nou) a contribuit cu siguranță la forța și la gloria multor artiști. Să citățm ca exemplu pe celebrul Neftali Reyes, devenit Pablo Neruda.

Numeroase secte, mișcări religioase și biserici numesc sau redenumesc persoanele pe care le absorb în mijlocul lor: în afară de ritualul botezului, putem menționa întronizarea călugărilor zen, care, intrând la mănăstire, își rad capul (afișând un craniu chel ca al unui nou-născut) și își pierd numele. Călugării benedictini practică, pe lângă schimbarea numelui, îmbăierea picioarelor, act care simbolizează curățarea de pașii, de faptele și de gesturile lor vechi (adică de arborele lor genealogic) și care le permite să înceapă o viață nouă în sânul Bisericii Mame. Mulți maeștri indieni își botează discipolii, indiferent de naționalitatea lor, cu prenume în hindi sau sanscrită, readucându-i în postura copilului care nu vorbește fluent limba stăpânită de părintele său simbolic.

Toate numele date unui copil conțin astfel proiecții și identificări ale grupului familial, care ar trebui decodate pentru ca persoana în cauză să se poată detașa de acestea sau, în cazuri extreme, pentru a lua în calcul o schimbare a prenumelui.

Introiecția și proiecția

Atunci când studiem influența pe care o va avea asupra copilului contextul familial în care crește el, ni se pare important să redefinim conceptele simetrice de „proiecție" și „introiecție", create de Sigmund Freud și respectiv Sandor Ferenczi și utilizate ulterior pe scară largă de către psihanaliști și psihoterapeuți de pretutindeni.

Introiecția desemnează procesul prin care părinții și membrii familiei pătrund ca arhetipuri în inconștientul nostru. Psihanaliza definește

Scanned with OKEN Scanner

introiecția ca fiind absorbția, de către Eu, a unei caracteristici sau trăsături pe care a perceput-o în exterior. Prin urmare, este vorba despre o **asimilare.**

În copilăria timpurie, singura realitate pe care o cunoaștem este aceea a părinților noștri (biologici sau adoptivi) și a familiei noastre. A crește înseamnă a deveni ei: le imităm felul de a merge, gesturile, sentimentele și modul de a gândi, pentru a fi recunoscuți de clan și integrați în el. Fără iubirea apropiaților noștri, noi nu suntem nimic, așa că facem tot ce putem pentru a-i satisface. O parte din psihicul nostru se transformă într-o oglindă: vom imita astfel nu numai trăsăturile plăcute ale rudelor noastre, ci și furiile, tristețile, depresia lor, care vor acționa asemenea unor paraziți angoasanți[15].

Necesitatea procesului de identificare începe cu o introiecție a ceea ce părinții noștri proiectează asupra noastră: dacă ei ne văd „inteligenți", „agitați", „limfatici", „neîndemânatici", vom integra aceste calități, aceste defecte, aceste calificative ca parte a repertoriului și a personalității noastre și ne vom raporta la ele foarte des, asumându-ne rolul care ne-a fost atribuit pentru a fi recunoscuți și, pe cât posibil, acceptați. Vom continua astfel să dezvoltăm ceea ce părinții noștri așteaptă de la noi (de exemplu, să rămânem cuminți, să nu deranjăm cu plânsete prea zgomotoase, să fim curați, afectuoși, să luăm note bune, să dezvoltăm calitățile preferate de părinți: artistice, dacă ei sunt artiști, sportive, dacă ei sunt sportivi, severitate dacă ei sunt severi). Dacă, în ciuda tuturor acestor lucruri, ne simțim în continuare excluși, vom face eforturi supraomenești pentru a deveni ceea ce familia ar fi vrut să fim, chiar cu prețul propriei noastre vocații sau în ciuda identității noastre sexuale: așa ajunge o femeie să devină un „băiețoi" și un muzician excelent, un expert contabil.

Un copil acceptă toate etichetele care i se impun și le folosește pentru a-și forma imaginea de sine. Dacă părinții se află în conflict, el se va simți

[15] Așa cum e cazul unei sculptorițe celebre care a obținut tot ce și-a dorit în viață: prosperitate, succes, familie echilibrată... Totuși, ea cădea pradă unor crize de melancolie inexplicabile care îi induceau tentația de a se sinucide prin împușcare în cap. În realitate, această melancolie și această obsesie suicidară nu erau ale ei, ci proveneau de la mama sa, o femeie cu o vocație artistică frustrată. Odată ce a conștientizat acest lucru, sculptorița a reușit să se elibereze definitiv de moștenirea psihică printr-un act de psihomagie: ea a sculptat un pistol din marmură, l-a pictat în negru și l-a purtat în poșetă timp de o lună. În perioada menstruală, femeia i l-a trimis în dar mamei sale, împreună cu o cutie de bomboane în formă de inimă. Vom vedea mai târziu cum ne permite psihomagia să returnăm aceste sentimente-oglindă persoanei căreia îi aparțin, într-o formă artistică și nonagresivă.

Scanned with OKEN Scanner

sfâșiat între ei în încercarea de a realiza dorințele lor contradictorii. Dacă părinții îi refuză dragostea, copilul le găsește scuze, spunându-și: „Ei sunt supărați pentru că nu am fost ascultător, pentru că nu merit nimic. Oricum, chiar dacă nu mă port cum trebuie sau sunt în mod fundamental rău, ei sunt mereu prezenți și mă protejează. Trebuie să păstrez această identitate defectuoasă: dacă mă schimb, ei vor înceta să mă recunoască drept un membru al familiei și mă vor abandona".

Așa ni se construiește personalitatea dobândită, prin sacrificarea suveranității sentimentelor noastre autentice: dacă studiile pe care suntem constrânși să le urmăm nu ne interesează, părinții ne consideră „leneși" sau „proști"; dacă repetăm ca niște papagali părerile bunicului, patriarhul familiei, suntem considerați „inteligenți"; dacă ne reprimăm energia și ne supunem ordinelor nevrotice ale unei mame obsedate de casa ei, suntem „drăguți"; dacă o fată seamănă cu actrița preferată a tatălui ei, ea va fi considerată „frumoasă" etc.

Familia așteaptă de la noi să semănăm cu unul sau cu mai mulți dintre membrii ei: e mai bine să fim copia cuiva deja existent decât să ne asemănăm cu noi înșine. Nu arareori vedem întregul clan aplecându-se asupra nou-născutului și făcându-i un portret demn de monstrul Frankenstein, ca și cum ar fi un colaj realizat din resturi de cadavre: „Are nasul bunicului său, ochii mamei, gângurește ca bunica lui care este cântăreață, e brunet ca bunicul, are mâinile unchiului...".

Dar la fel de posibilă este și introiecția, la vârsta adultă, a altor valori decât acelea aparținând familiei, a altor situații, a altor amprente. Putem interpreta astfel succesul mondial al maestrei spirituale indiene Amma, al cărei *darshan* (binecuvântare) constă în îmbrățișarea credincioșilor și în legănarea lor în brațe, gest prin care li se transmite simbolic iubirea necondiționată și absolută a Mamei Cosmice. Multe dintre persoanele care vin să primească îmbrățișarea ei își doresc, de fapt, să trăiască în sfârșit experiența de a fi unice în mulțime (pentru că îmbrățișările acestei femei care se comportă ca o sfântă sunt primite zilnic de mii de oameni), experiență de care persoanele respective nu au avut parte în sânul fraternității lor.

În ceea ce privește **proiecția,** aceasta constă în **a-i atribui celuilalt** sentimente care ne sunt proprii, pentru a ne proteja de o situație emoțională pe care nu reușim să o gestionăm. Investim astfel o persoană cu defecte sau calități pe care ea nu le are, dar care o modelează în

Scanned with OKEN Scanner

conformitate cu modelul familial preexistent. Proiecția reactivă în viața adultă se manifestă prin jocuri de rol care corespund trăirilor din trecut: vedem adeseori o persoană care îi acuză pe cei din anturaj că vorbesc prea mult sau că nu-i ascultă vorbele, pentru că, în copilărie, ea nu a fost îndeajuns ascultată în familie; sau o persoană care a avut conflicte cu un membru al familiei și care îi atribuie unui străin aceeași agresivitate ca aceea pe care tatăl, mama, un frate sau o soră au manifestat-o față de ea.

Proiecția nu este doar un mecanism de apărare, ci și o energie activă, capabilă să transforme realitatea, așa cum un colorant transformă nuanța materiei în care e vărsat. Atitudinea, credințele, acțiunile noastre modifică semnificativ realitatea. Dacă, de exemplu, am avut un conflict cu fratele nostru, vom conduce orice relație semnificativă cu un bărbat către conflicte de aceeași natură. Desigur, nu suntem conștienți, în general, de aceste procese de identificare, pentru că ele ascund o suferință insuportabilă. Cele mai recente descoperiri din domeniul neurologiei ne arată că creierul uman alege întotdeauna, în cadrul competențelor dobândite (cognitive, motrice sau emoționale), soluția care i se pare cea mai adaptată supraviețuirii. Cu alte cuvinte, pe plan emoțional, avem tendința de a reacționa în modul cel mai puțin dureros. Un copil maltratat de tatăl său, de exemplu, suferă mai puțin dacă are sentimente negative față de toate figurile cu autoritate masculină (profesori, superiori ierarhici, polițiști...) și le consideră laolaltă drept „nemernici nerușinați", visând totodată la perfecțiunea unor figuri inaccesibile și idealizate (precum Gandhi, Nelson Mandela, Papa sau Dalai Lama), decât dacă s-ar confrunta cu suferințele și cu lipsurile resimțite în copilărie din cauza acelui tată nedrept, absent, violent sau sadic.

Conservarea furiei, a respingerii și, practic, a agresivității proiectate asupra celuilalt ne permite să evităm imensa și ireparabila durere a unui trecut pe care nimic nu îl poate schimba. Pentru că, la fel cum niciodată ramura tăiată a unui copac nu va crește din nou în același loc, tot așa nici carențele trecutului nu vor fi nicicând rezolvate. În schimb, pentru a duce mai departe metafora, arborele poate continua să crească în toate direcțiile și să ducă la apariția a nenumărate ramuri noi. Identificarea proiecțiilor noastre presupune și permite acceptarea faptului că suferințele trecute nu pot fi reparate și că trebuie să ne continuăm creșterea în direcțiile multiple care ne sunt de acum accesibile.

Scanned with OKEN Scanner

Triada și destinul

Vom aborda acum modul în care relația inițială între părinți și copil modelează viitorul destin al acestuia.

Gândirea antică reprezenta Destinul ca o divinitate oarbă care determina dinainte, într-un mod precis și irevocabil, evoluția ființelor vii. În latină, verbul *destinare* înseamnă „a fixa, a hărăzi". Cele trei Moire (ursitoare) din mitologia greacă (Parcele, la romani) erau executantele lui implacabile: Clothos, prima ursitoare, era reprezentată torcând existența fiecărui individ; Lachesis controla suișurile și coborâșurile acestui destin, ghidând și măsurând lungimea firului țesut de Clothos; în sfârșit, ultima dintre ele, Atropos, tăia firul atunci când Lachesis îi indica acest lucru. Nimic nu putea schimba cursul acțiunilor lor. La origini, fiecare om își primea o *moira* a lui, adică, literalmente, „partea" sa (de viață, de fericire, de suferințe etc.).

Ar trebui să analizăm această noțiune de „destin" din perspectivă metagenealogică. Putem spune că destinul unui individ prezintă trei aspecte:

- Primul, **soarta**, se dezvoltă fără intervenție exterioară. În fața unei semințe sau a unui copac tânăr, un grădinar expert poate prezice următorul „destin": este vorba despre cutare specie, care se dezvoltă în atâția ani, necesită un anume tip de îngrijire etc. La fel, fiecare dintre noi are un anumit număr de predispoziții biologice și psihice.
- Al doilea aspect corespunde **liberului nostru arbitru**. Dacă avertizăm pe cineva în privința unui potențial pericol, spunându-i, de exemplu: „Dacă îți conduci mașina cu viteza asta, în condițiile astea meteorologice, riști să ai un accident fatal", persoana în cauză își poate schimba cursul existenței prin propria voință sau prin voința unui intervenient din afară. Conștiința, fie că e a noastră sau a unei alte persoane, are, așadar, capacitatea de a crea, într-o oarecare măsură, un nou destin.
- Al treilea aspect îl constituie **influența elementelor exterioare** (familiale, sociale sau culturale) asupra predispozițiilor psihologice și biologice ale unui individ (tradiție familială, conflicte diverse, epidemii, războaie etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Rezultanta tuturor acestor factori îl conduce pe fiecare către viața și moartea care îi corespund. Adversitatea provoacă diverse reacții, obstacolele putând să ne anihileze sau să ne impulsioneze să evoluăm: calitatea reacțiilor noastre este cea care determină parțial modul în care vom trăi și vom muri. Cu alte cuvinte, destinul depinde, în mare parte, de deciziile și de acțiunile individuale.

Am văzut, în capitolul dedicat nașterii, că viața intrauterină și nașterea pot modela în mare măsură caracterul unei persoane. Toată psihologia modernă ne arată, de asemenea, că destinul copilului este și el modelat de relațiile pe care acesta le are cu părinții săi în primii ani de viață. Din punctul nostru de vedere, putem spune că, dacă faptul de a-l încuraja pe copil să-și descopere comoara interioară, propriile valori, tot ceea ce îl face unic, reprezintă o prioritate pentru părinți, aceștia vor contribui la crearea unui destin pozitiv pentru copilul lor. Dar dacă relațiile sunt negative, dacă părinții refuză sau nu pot deveni părinți pe deplin, destinul copilului va fi doar o caricatură a celor mai grave aspecte ale arborelui genealogic: el va fi prada capcanei trecutului.

Oricare ar fi numărul fraților și calitatea legăturilor care îi unesc, fiecare dintre noi se raportează în primul rând la părinți, animat de nevoia fundamentală de a fi în legătură cu ei. În consecință, chiar dacă are frați și surori, copilul își consideră părinții ca **fiind doar ai lui**, ceea ce îl determină să se resimtă într-un fel drept copil unic, drept personaj central (erou sau victimă) în saga familială. În rugăciunea creștină, cel care se roagă spune „Tatăl nostru" și acceptă prin aceste cuvinte simple apartenența lui la colectivitatea umană și necesitatea unei poziții transpersonale; în viața de zi cu zi, atunci când îi evocăm pe părinții noștri, spunem în general „tatăl meu" și „mama mea".

Numim **triadă** această relație primordială mamă-copil-tată. Chiar și atunci când ambii părinți mor imediat după nașterea copilului, această triadă există ca referință de bază a construcției familiale.

Fiecare tip de triadă făurește un destin anume. Să ne amintim că eul nostru personal și relațional este sediul tuturor rănilor, frustrărilor și bolilor noastre psihologice. În timp ce eul nostru esențial (conștiința, dragostea, puterea de viață) susține ceea ce suntem și se poate exprima mai mult sau mai puțin prin personalitatea noastră, eul nostru personal este cel prin care intrăm în relație cu ceilalți.

Scanned with OKEN Scanner

Așadar, pentru a exista din punct de vedere social, fiecare individ trebuie să-și creeze o personalitate iluzorie, care îl poate conduce la descoperirea ființei sale esențiale, dacă răspunde chemării acesteia sau, dimpotrivă, la negarea ei și la construirea pe un ego sortit să repete modelele trecute. Angoasele și suferințele rezultă din nodurile nevrotice pe care le țesem cu semenii noștri, cu toate ființele vii și cu lumea în general. Pe măsură ce ne apropiem de ființa esențială, angoasele dispar și cunoaștem bucuria de a trăi, care este adevărata noastră natură. Pe plan emoțional, calea realizării ne conduce de la angoasa morții până la euforia vieții.

Pentru a studia triadele din arborele genealogic, trebuie să începem prin a înțelege dinamica propriei noastre triade și apoi să ne întoarcem în timp, generație după generație, pentru a vizualiza relațiile părinților și ale bunicilor noștri în cadrul triadelor lor respective.

Triadele sunt organizate în funcție de o serie de legături pe care le vom studia în cele ce urmează, acoperind toate schemele relaționale cu două limite extreme. Idealul, niciodată atins, ar fi unirea totală și perfectă în cele patru energii (intelect, afecțiune, creativitate sexuală și viață materială) între cei trei membri ai triadei, această „familie sfântă" fiind modelul suprem pe care îl putem lua în considerare ca proiect de viitor pentru umanitate. La polul opus e triada în care dezbinarea ar fi totală (nicio legătură între tată și mamă, nicio legătură între copil și cei doi părinți ai săi). O astfel de dezbinare completă este de neimaginat, pentru că fiecare copil ajunge să fie crescut de cineva, fie și într-o instituție anonimă unde o persoană, la un moment dat, stabilește o legătură cu el.

Cele opt triade: de la uniunea perfectă la dezbinarea totală

Triada unei uniuni perfecte ar putea fi reprezentată prin intermediul celor trei cărți de tarot prezentate în cele ce urmează.

Cartea din centru, Judecata, ne arată o ființă care iese din adâncurile pământului: ceea ce a fost în gestație se naște. Acest impuls spre conștiința cosmică (reprezentată de îngerul care lansează un apel din înaltul cerului) poate avea loc pentru că cele trei personaje au intrat în armonie cu ea. Tatăl și mama împărtășesc o înțelegere completă, atât intelectuală cât și emoțională, sexuală și materială. În partea stângă a femeii, care o reprezintă pe mamă, vedem Luna, arhetipul matern cosmic. Lângă

Scanned with OKEN Scanner

bărbat, care îl reprezintă pe tată, găsim Soarele, arhetipul patern cosmic. Între acești doi aștri se naște ființa nouă, care unește în psihicul său complementarele masculin-feminin.

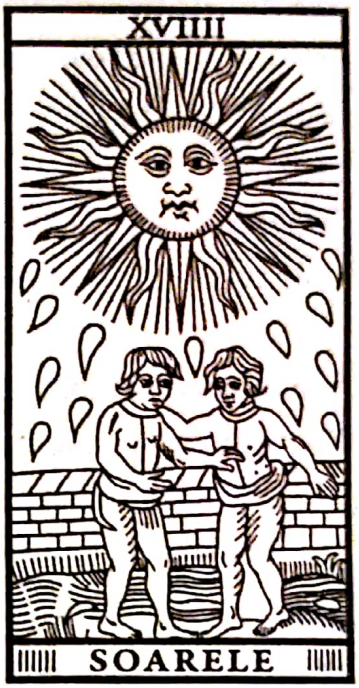

Celelalte cupluri ale tarotului reprezintă aspectele uniunii necesare pentru înfăptuirea triadei Judecății:

Împărăteasa și Împăratul, imaginea cuplului uman și pasional, se uită unul la altul și se înțeleg, fiecare guvernând asupra propriului domeniu. Tatăl a trezit în el femeia interioară, ceea ce i-a permis să se racordeze cu masculinitatea partenerei sale: Împăratul stă pe un tron pe care o

Scanned with OKEN Scanner

femelă vultur clocește un ou. La fel, mama și-a trezit masculinitatea interioară (blazonul ei înfățișează un vultur mascul), care îi permite să se racordeze cu feminitatea partenerului ei. Acest cuplu este unit, dar nu închis în sinea lui; el are un scop comun: iubirea conștientă, care implică respect față de celălalt, față de sine și față de lume în general. Copilul este astfel unit cu părinții săi în bucurie, toți comunică între ei, și familia, departe de a fi o fortăreață care se apără de influențele externe, devine un loc sacru și totodată deschis, în care toți indivizii sunt binecuvântați.

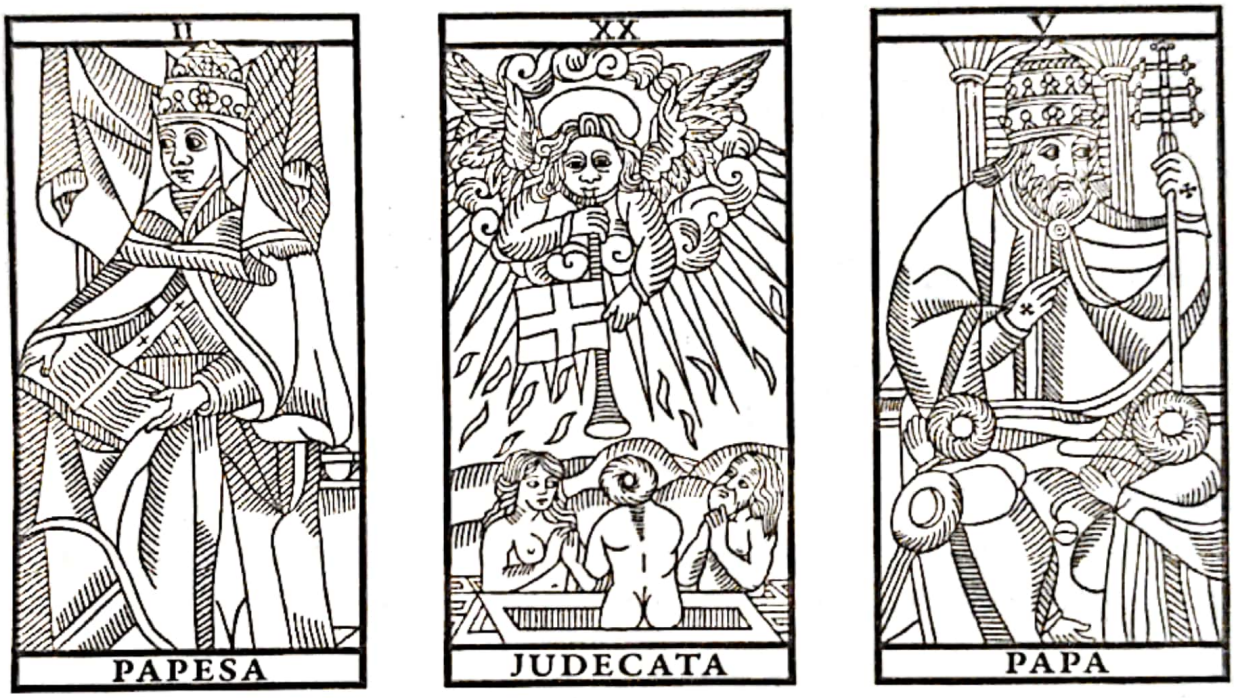

În această triadă, mama și tatăl au, de asemenea, o acțiune îndreptată spre exterior: animați de un înalt obiectiv spiritual, ei știu că familia trebuie să se deschidă către lume și fiecare dintre ei își face treaba, păstrând o solidaritate totală față de celula familială. Acești părinți, reprezentați de Papesă (cu cartea ei care poate simboliza scrierea, învățătura, gestionarea conturilor...) și de Papă (flancat de doi discipoli care nu aparțin familiei sale de sânge, dar care pot fi elevi, angajați, executanți intermediari...) nu stau față în față, dar se sprijină solid unul pe celălalt, oferindu-i copilului impresia că aparține unei comunități solidare, care activează totodată în exterior.

În toate cazurile, arcana Judecății este cea care rămâne în centru, deoarece copilul care apare între cei doi părinți nu se schimbă: el se naște deschis tuturor posibilităților, gata să primească instruirea pe care părinții i-o vor da. Dacă această formare se desfășoară în mod optim, în toate centrele și la un nivel de conștiință ridicat, triada va crea un copil realizat,

Scanned with OKEN Scanner

înzestrat cu un destin pozitiv și deplin. La asta aspiră orice ființă umană. Dar, din cauza inerției puternice a trecutului și a forțelor de repetiție care acționează la nivel familial, social și cultural, o asemenea situație este rară.

Putem reprezenta schematic această primă triadă după cum urmează.

Uniunea perfectă

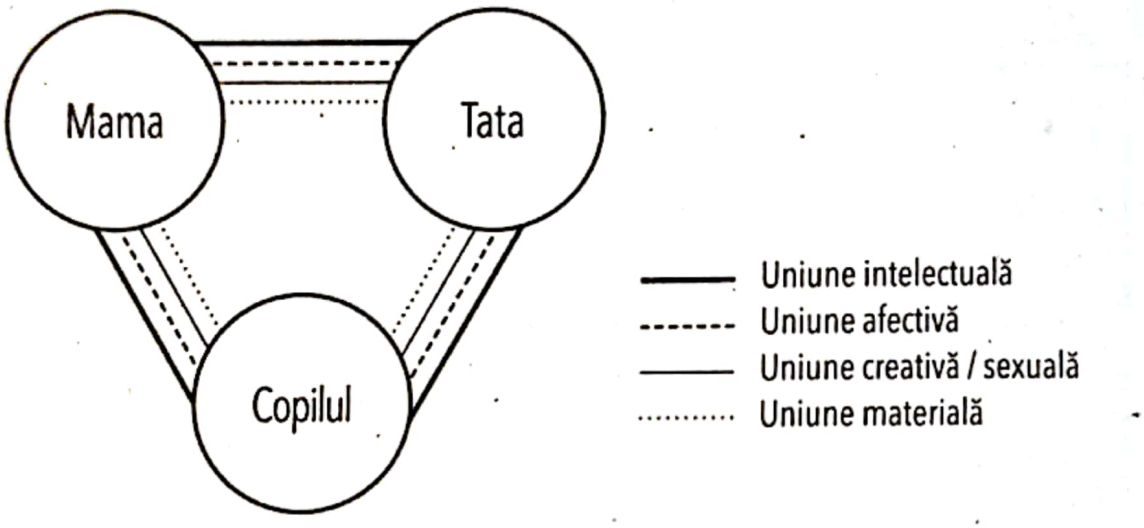

În această situație, copilul este pe deplin unit cu părinții săi, care ei înșiși au realizat o uniune completă. Așa cum am spus, această triadă nu există niciodată în realitate, dar ea este o referință necesară pentru modul de lucru pe care îl propunem aici. Dacă una dintre cele patru relații posibile (intelectuală, emoțională, sexuală/creativă sau materială) eșuează, nu putem considera uniunea ca fiind perfectă.

Se poate întâmpla ca într-un cuplu să lipsească doar unul dintre aceste patru aspecte: de exemplu, cuplul împarte același teritoriu și același buget, partenerii se înțeleg bine pe plan sexual și se iubesc unul pe altul profund, dar sunt incapabili să se pună de acord în privința ideilor, credințelor și viziunii lor asupra lumii; sau partenerii împărtășesc idei comune și comunică într-un mod satisfăcător, se înțeleg pe plan sexual și material, dar nu se pot iubi unul pe celălalt etc.

În alte cupluri, două aspecte funcționează și alte două sunt un eșec: de exemplu, partenerii se iubesc și se doresc unul pe altul, dar se ceartă neîncetat și își transformă viața comună într-un infern din cauza problemelor materiale. Pentru alte cupluri, trei dintre aspectele acordului lipsesc și partenerii au doar o legătură intelectuală, materială sau sexuală, restul interacțiunii lor fiind lipsit de armonie.

Scanned with OKEN Scanner

În orice caz, toate aceste cupluri suferă pe un plan sau altul, iar copiii lor, crescuți în cadrul unei uniuni defectuoase, moștenesc un destin negativ, împotriva căruia vor trebui să lupte de-a lungul multor ani pentru a-și putea realiza proiectul autentic.

Nu ne vom aventura să prezentăm aici o descriere exhaustivă a ceea ce ar putea fi triada perfectă: această concepție poate varia în funcție de fiecare, chiar dacă anumite elemente sunt universale. În realitate, individul trebuie să își imagineze, pe baza propriilor criterii, care ar putea fi relația ideală în cele patru centre pentru cei trei protagoniști ai triadei. Noi ne propunem doar să vă însoțim în această reprezentare. La fel ca în cazul exercițiului referitor la uniunea în cuplu, modul în care veți descrie relația ar trebui să fie valabil, în opinia voastră, pentru oricare cuplu tată-mamă, pentru oricare relație mamă-copil și pentru oricare relație tată-copil. Aceasta înseamnă că viziunea pe care o aveți în privința triadei împlinite poate fi aplicată propriei voastre persoane, părinților și întregului vostru arbore genealogic.

Exercițiul care urmează este indispensabil, fiindcă dacă veți reuși să faceți **diferența** între calitatea relației ideale pe care o puteți concepe și relația reală care v-a fost impusă veți putea începe să conștientizați **carențele** arborelui genealogic. Am putea argumenta că doar experiența noastră în ceea ce privește familia reală, cu lipsurile ei, ne poate servi drept bază pentru a ne imagina o familie ideală. Dar acest exercițiu constă tocmai în depășirea criteriilor care decurg din formarea familială și în folosirea întregii noastre experiențe de adulți, a tuturor informațiilor disponibile și chiar a modelelor mitice, pentru a reinventa cea mai desăvârșită relație pe care ne-o putem imagina. Eforturile pe care le veți depune în acest sens și limitele cu care vă veți confrunta vă vor permite să descoperiți elemente insesizabile până acum ale formării voastre genealogice.

De exemplu, puteți considera lucrurile în felul acesta: „Relația intelectuală ideală între un tată și copilul lui presupune ca tatăl să-și găsească timp pentru a-l asculta pe copil, să-i explice ceea ce acesta nu înțelege, să-i vorbească despre meseria lui în termeni pe care copilul îi poate integra, să-l susțină în activitatea lui școlară, să-l ajute să descopere subiecte și teorii care l-ar putea interesa, respectând însă libertatea de opinie a copilului, pe măsură ce acesta crește. Tatăl ar trebui să-și ghideze copilul fără a-l face să se simtă vreodată inferior, să-i laude atât calitățile logicii, cât și intuiția, și

Scanned with OKEN Scanner

să-l însoțească în studiile lui, permițându-i totodată să-și dezvolte curiozitatea". Odată acest principiu stabilit, vă puteți întreba ce relații intelectuale tată-copil au existat în realitate în arborele vostru genealogic: aveți de-acum un punct de referință pentru a considera aceste relații ca fiind toxice, insuficiente sau, dimpotrivă, constructive, chiar dacă ele prezintă unele lacune.

Exercițiu: Triada uniunii perfecte

Iată o listă care vă va permite să modelați fiecare dintre aceste relații.

Relație ideală pe plan intelectual:

- între tată și mamă: comunicare în cuplu, înțelegere ideologică și morală, limbi vorbite în casă, nivel de limbaj, comunicare nonviolentă, libertate de opinie politică și religioasă, capacitatea de a asculta, cultura și curiozitatea părinților, simțul umorului…
- între mamă și copil / între tată și copil: pentru aceste două relații, putem analiza cum s-ar desfășura însușirea limbajului, cum ar răspunde părinții întrebărilor copilului, cum i-ar insufla și explica regulile, ce relație ar avea ei cu instruirea lui școlară, cum l-ar valoriza intelectual, dacă ar întreține cu el o relație bazată pe simțul umorului, dacă l-ar îndemna să participe ca martor la munca și la preocupările lor, dacă ar asculta ce are el de spus și ar ține cont de opiniile sale…

Relație ideală în centrul emoțional:

- între tată și mamă: dovezi de afecțiune, rezolvarea conflictelor, absență a șantajului emoțional, absența geloziei și a criticilor, relații tandre, capacitate de iertare, mângâieri și săruturi…
- între mamă și copil / între tată și copil: manifestări specifice ale iubirii paterne și materne (prin cuvinte, gesturi, atitudini), capacitatea părinților de a spune nu cu dragoste și de a oferi copilului limite securizante, celebrarea sărbătorilor, a zilelor de naștere, ritualuri afective practicate în familie, modul în care părinții îl ajută pe copil să-și echilibreze emoțiile negative (mâhnirea, frica, dezamăgirea), modul în care sunt tratați prietenii și apropiații…

Relație ideală pe plan sexual/creativ:

- între tată și mamă: imaginați-vă relația sexuală ideală a două persoane care cresc copii împreună, cum ar fi exprimată creativitatea fiecăreia dintre ele și cât de apropiați ar fi părinții din acest punct de vedere.

Scanned with OKEN Scanner

- între mamă și copil / între tată și copil: ne putem întreba cum ar accepta părinții identitatea sexuală a fiului sau a fiicei lor, ce imagine a sexualității ar oferi ei, ce educație sexuală, care ar fi limitele și nivelul de libertate, cum l-ar lăsa pe copil să-și exploreze propria sexualitate, cum s-ar comporta în privința masturbării, dacă și cum l-ar încuraja pe copil în creativitatea lui, dacă i-ar oferi copilului timp să se joace, dacă l-ar proteja și, în același timp, i-ar da libertatea de a avea experiențe creative, ce imagine despre artă, despre creativitate în general i-ar oferi...

Relație ideală pe plan material:

- între tată și mamă: cum ar trebui să se înțeleagă cei doi părinți în privința tuturor lucrurilor legate de nevoile lor și de cele ale familiei (administrarea conturilor, alimentație, partajarea teritoriului)? Cum ar fi împărțiți banii disponibili? Ce concepție despre confort, bani, corp, sănătate ar avea părinții în comun? Părinții ar fi complet independenți de substanțele toxice precum tutunul, alcoolul, drogurile, medicamentele?...
- între mamă și copil / între tată și copil: cine ar câștiga banii pentru familie? Cine s-ar ocupa de casă, de mâncare, de nevoile copilului? Cine s-ar îngriji de siguranța lui și cum? Ce teritoriu i-ar fi acordat? Cum i s-ar insufla simțul ordinii, al proprietății? Cum s-ar desfășura mesele luate împreună? Cum ar fi copilul inițiat în gestionarea banilor? Ce imagine i-ar fi oferită despre corpul său? Care ar fi relația cu sportul, cu vacanțele, cu activitatea fizică?...

Se recomandă efectuarea acestui travaliu asupra triadei uniunii ideale înainte de a se trece la următoarele șapte triade, unde vor fi prezentate situații de ruptură între unul sau mai mulți membri ai familiei. Această ruptură poate fi totală (de exemplu, unul dintre părinți dispare) sau parțială (absența relațiilor concrete, tăcere emoțională, respingerea comunicării sau, dacă ruptura are loc la nivelul creativ/sexual, poate fi vorba despre o mamă sau un tată care refuză masculinitatea fiului ori neagă feminitatea fiicei). Dacă ne referim la schematizarea relațiilor, așa cum a fost ea prezentată în partea a patra, privitoare la cupluri, legăturile și rupturile pot căpăta patru forme diferite:

Scanned with OKEN Scanner

- Uniunea:
- Separarea:
- Conflictul:
- Dominația sau (supra)protecția:

Tot ceea ce nu este o relație sănătoasă care să-l incite pe copil să crească corespunde unei legături toxice. De exemplu, dacă tatăl dispare și mama stabilește o relație exclusivă și fuzională cu copilul, triada devine în mod schematic următoarea:

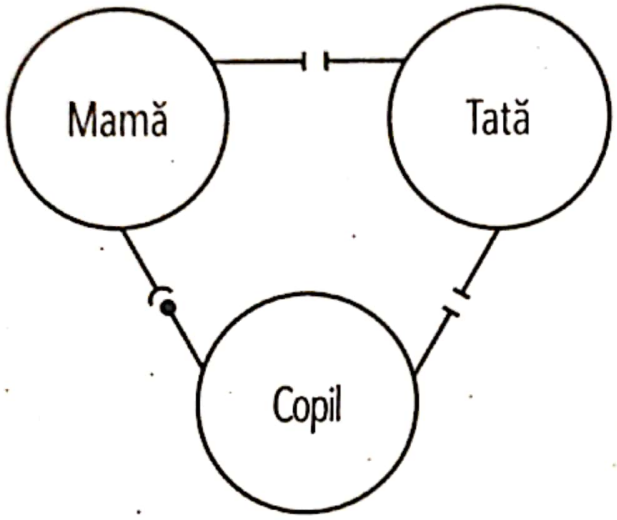

În această situație, există o ruptură a copilului și a mamei față de tată, și o legătură între mamă și copil, dar această legătură este dureroasă.

De asemenea, dacă părinții sunt atât de absorbiți în conflictele lor încât își neglijează complet copilul, relația dintre părinți se va exprima sub o formă conflictuală:

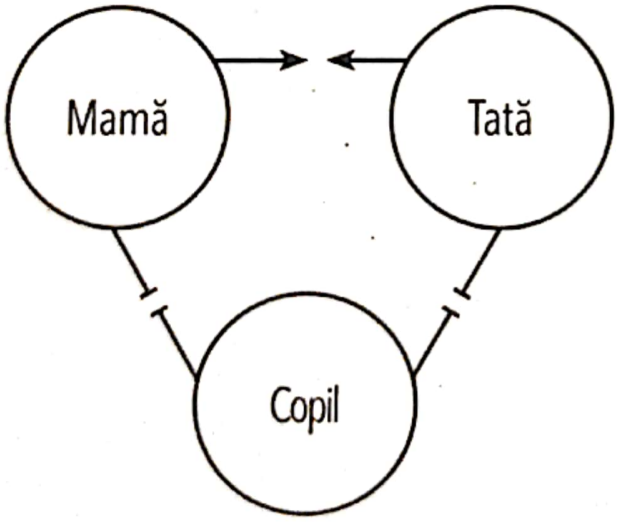

Pe lângă faptul că e neglijat, copilul va învăța să considere relația de cuplu ca fiind un spațiu în primul rând conflictual.

Scanned with OKEN Scanner

Următoarele șapte triade descriu situații care variază de la o ruptură psihică, emoțională, implicând înlocuirea părintelui dispărut cu un substitut, până la rupturi grave (doliu și negarea părintelui absent sau dispărut, abandon etc.). Trebuie să reținem că nimic nu poate compensa absența unui tată sau a unei mame. Cei care țin locul acestora (bunici, unchi și mătuși, frați și surori, părinți adoptivi...), în ciuda iubirii pe care o oferă, nu pot împiedica suferința care va deveni un obstacol în realizarea persoanei. Faptul de a fi lipsit de dragostea tatălui sau a mamei induce un sentiment de insatisfacție și incompletudine, care trebuie mai întâi recunoscut pentru a putea fi satisfăcut.

Nu vom analiza în amănunt dacă golul sau ruptura au loc sub forma unei separări, a unui conflict, a unei protejări excesive sau a unei dominații, fiindcă ar însemna să intrăm în detalii mai numeroase decât ar putea fi conținute în cartea de față. Aceste triade reprezintă situații generale, în care legătura e ruptă între cel puțin doi dintre membrii familiei. Fiecare exemplu este ilustrat prin două sau mai multe cazuri practice, care nu pretind să trateze de o manieră exhaustivă situația evocată, dar care vă vor oferi pistele necesare pentru a studia triadele din propriul vostru arbore genealogic, în termeni de relație și de ruptură.

Copilul-punte

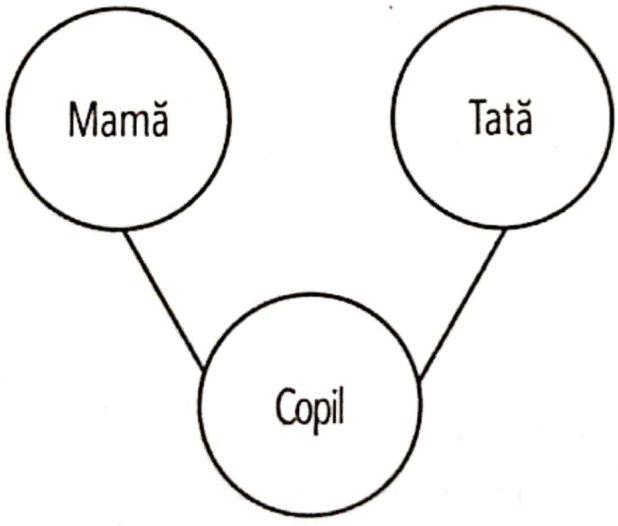

Tatăl și mama sunt dezbinați. Copilul, fiu sau fiică, servește drept punte între ei. Tatăl și mama rămân adeseori împreună „pentru copil". Ei comunică prin el, copilul fiind singurul lor punct de unire.

Exemplul nr. 1: Mama rămâne însărcinată printr-un șiretlic, pretinzând că a uitat să-și ia pilula contraceptivă, pentru a-l reține pe tată. Acesta

Scanned with OKEN Scanner

acceptă căsătoria pentru a nu fi despărțit de fiica lui, dar are resentimente profunde față de soția sa, pe care, de altfel, o înșală foarte des. Singurul lucru care îi împiedică să se despartă este copilul care îi unește. Într-o primă fază (până când fetița împlinește trei ani), toate eforturile pentru a se înțelege provoacă furie și conflict. Cei doi se închid, încetul cu încetul, în tăcere, uniți de datorie și fără violență aparentă. În caz de dispută sau de dezacord, fiecare încearcă să o atragă pe fetiță de partea lui, iar aceasta se simte divizată mental și mereu vinovată pentru dragostea pe care i-o poartă tatălui și deopotrivă mamei (de fiecare dată când se apropie de tată, mama o acuză de trădare și invers). Ea își pierde energia copilăriei încercând să-și pună părinții în contact, să-i determine să comunice, dar toate tentativele ei eșuează.

În cazul acestei tinere, „misiunea" imposibilă a condus-o în adolescență la o tentativă de sinucidere prin defenestrare – căderea îi permitea în mod simbolic să unească cerul (paternal) și pământul (maternal). Din fericire, supraviețuind acestei încercări, ea va începe ulterior un travaliu psihoterapeutic, în care studiul arborelui genealogic va reprezenta o conștientizare importantă: toate cuplurile din arborele ei genealogic funcționau mai mult sau mai puțin pe baza aceluiași model, acela al copilului-punte.

Exemplul nr. 2: În această familie, dezbinarea dintre părinți ia forma unui conflict violent. Consultantul povestește: „Aveam 5 ani. Într-o zi, tata și mama s-au certat cu mai multă violență decât de obicei. L-am văzut pe tata ridicând pumnul să o lovească pe mama care îl înjura. Îmi amintesc că am gândit clar: «Mama n-ar trebui să-l insulte pe tata, ea face o greșeală. Dar nici tata n-ar trebui să o lovească». M-am băgat repede între ei și, cu brațele deschise spre tatăl meu, am strigat: «Nu o lovi!». Mama m-a luat în brațe, triumfătoare, și m-a ridicat ca pe un stindard, țipând: «Vezi, ticălosule? Fiul meu îmi dă dreptate!» Tata, cu o grimasă de dispreț, s-a răstit la mine: «Trădătorule!». Acest eveniment avea să marcheze începutul unei nevroze care a durat până când am împlinit patruzeci de ani". Tatăl nu poate, în niciun caz, să-l convingă pe copil că mama lui este un dușman. Nici mama nu poată să-l tragă pe de-a-ntregul în tabăra ei. Aceste neînțelegeri provoacă o tensiune care poate dura ani de zile. Un bărbat crescut în astfel de condiții își va găsi cu greu o femeie care să-l respecte și ar putea dezvolta un caracter tiranic și posesiv. Psihicul său va fi împărțit între două personalități opuse, deciziile sale vor fi lipsite de unitate și el va fi ezitant, confuz, va dori să

Scanned with OKEN Scanner

facă un lucru, dar se va decide în ultimul moment pentru un altul. Când va vrea să acționeze, o voce din forul lui interior îi va spune: „Stop!" și când va vrea să se abțină, ea îl va îndemna: „Acționează!".

Dându-i de înțeles că rămân împreună doar pentru el și că se vor separa de îndată ce el va ajunge la vârsta adultă, părinții îi impun copilului lor o responsabilitate aberantă. Dacă părinții divorțează, fiecare dintre ei va încerca să-și însușească fiul, fără să-i menajeze viața emoțională. Nici unul, nici altul nu vor suporta să nu îl aibă pe deplin pentru sine și își vor manifesta dezamăgirea față de el. Tatăl, din dorința de a o elimina pe mamă, va încerca să îndeplinească ambele roluri. Mama va reacționa în același mod ca și va dori să fie și mamă și tată. Fiecare dintre ei se va iluziona: „Fiul meu nu are probleme, îi dau totul". Niciunul dintre ei nu va suporta să-l vadă pe copil semănând cu „celălalt", cu dușmanul. Dacă acel copil este de sex masculin, el riscă să se feminizeze și să-și slăbească vigoarea la vârsta adultă pentru a păstra dragostea mamei și a nu semăna cu tatăl lui. Dacă este fată, ea ar putea deveni o femeie falică, din motive similare.

În realitate, cuplul nu rămâne unit de dragul copilului, ci ca să se răzbune pentru ceea ce au suferit din cauza propriilor lor părinți. De fapt, părinții nu doresc să-și vadă copilul construindu-se, ci vor să-l distrugă. Această schemă nevrotică poate ajunge să provoace o boală gravă, chiar moartea copilului, așa cum era să se întâmple în cazul fetei din primul exemplu. În fața capcanei create chiar de ei înșiși, părinții se vor acuza reciproc, fără a-și analiza propria relație.

Mama-punte

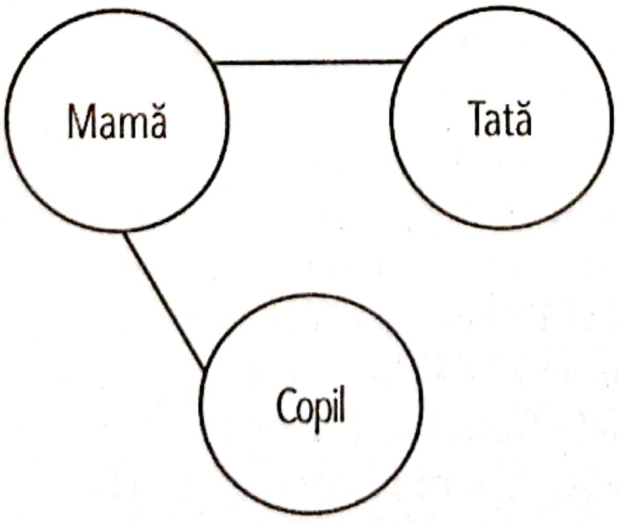

Scanned with OKEN Scanner

Tatăl și fiul sunt dezbinați. Mama servește drept punte. Tatăl poate fi absent din punct de vedere fizic (abandon) sau psihic.

Exemplul nr. 1: Tatăl este fizic prezent, dar, simțindu-se neiubit de soția lui, a rupt de multă vreme legăturile cu ea și doarme într-o cameră separată. Femeia și-a transferat întreaga afecțiune asupra fiului, cu care afișează o relație foarte strânsă, chiar fuzională, ce are drept efect o și mai mare distanțare a tatălui. Fiul crește detestându-l pe acest tată absent și nedrept pe care îl consideră o canalie. El își asumă, fără să-și dea seama, rolul de soț al mamei sale, care îl plasează mai presus de orice. Ca răspuns, tatăl, gelos și rănit în demnitatea sa, își sporește agresivitatea: el își batjocorește fiul, îl critică neîncetat, face totul pentru a-l castra și a-l umili. Fiul se întreabă cum a putut mama lui să iubească un astfel de bărbat și mai ales să se mărite cu el. Încetul cu încetul, el începe să și-o imagineze pe mama lui ca pe o sfântă neatinsă care a îndurat pasiv atacurile acestui soț detestat. Se resimte pe el însuși ca fiind fiul Fecioarei Maria și produsul unui viol conjugal. Plângându-se neîncetat de absența și inutilitatea soțului ei, mama exacerbează această atitudine a fiului și îi ațâță ura față de tată. Cuplul simbolic pe care ea îl formează cu fiul ei îi permite să se simtă veșnic tânără și capabilă să domine un bărbat. Dar, ajuns la vârsta adultă, consultantul nostru suferă de o impotență cronică: virilitatea îi este insuportabilă, pentru că el respinge acea parte a lui care corespunde figurii tatălui, de teamă să nu piardă dragostea exclusivă a mamei sale. Analiza arborelui genealogic îi permite să repună în perspectivă legătura exclusivă care îl atașează de această femeie și să-și dea seama că ea a fost în mod activ responsabilă de ruptura cu tatăl său.

Exemplul nr. 2: Un alt consultant, într-o situație similară, povestește: „Cu aproximativ zece ani în urmă, o femeie mi-a citit liniile din palmă și m-a întrebat dacă sunt orfan. I-am răspuns nu, iar ea mi-a explicat atunci că îmi lipsește linia care corespunde tatălui. Mi-am amintit că, la vârsta de opt ani, îl renegasem și că nu i-am mai vorbit niciodată de atunci". În realitate, tatăl este cel care l-a renegat. Fiul nu a mai vorbit cu tatăl pentru că acesta nu a mai comunicat cu el. Este imposibil ca un copil să-și respingă tatăl dacă acesta îl iubește și îl tratează cu afecțiune.

Exemplul nr. 3: Părinții acestei femei s-au despărțit când ea era foarte tânără, iar tatăl nu s-a ocupat deloc de educația ei. Trăind o relație exclusivă cu mama ei, care nu s-a recăsătorit niciodată, femeia a crescut învățând să-i deteste pe bărbați în general. Descrierea pe care mama

Scanned with OKEN Scanner

i-a făcut-o despre relațiile sexuale a descurajat-o în experimentarea lor. Ea se consideră frigidă și cele câteva relații pe care încearcă să le aibă cu diverși bărbați se încheie într-un fiasco sexual: femeia suferă de vaginism, penetrarea e dureroasă, chiar imposibilă. La treizeci de ani, ea trăiește în continuare cu mama ei, formând împreună cu aceasta un fel de cuplu afectiv. Femeia a încercat câteva experiențe homosexuale, de care s-a declarat nesatisfăcută, în special pentru că cele două femei cu care a încercat să aibă o relație au înșelat-o (la fel cum mama ei o „înșelase" într-o zi cu tatăl). Și bărbații au dezamăgit-o: în mod conștient sau nu, faptul de a se fi simțit respinsă de tatăl ei a făcut-o să creadă că nu e vrednică să fie iubită. Travaliul asupra arborelui genealogic îi permite să reia legătura cu tatăl ei, măcar pentru a asculta versiunea lui despre întreaga situație, pentru a-și exprima suferința cauzată de separarea îndelungată și pentru a cunoaște mai bine ramura paternă a arborelui genealogic, care îi aparține la fel de mult ca ramura maternă, singura pe care o cunoștea până atunci.

Tatăl-punte

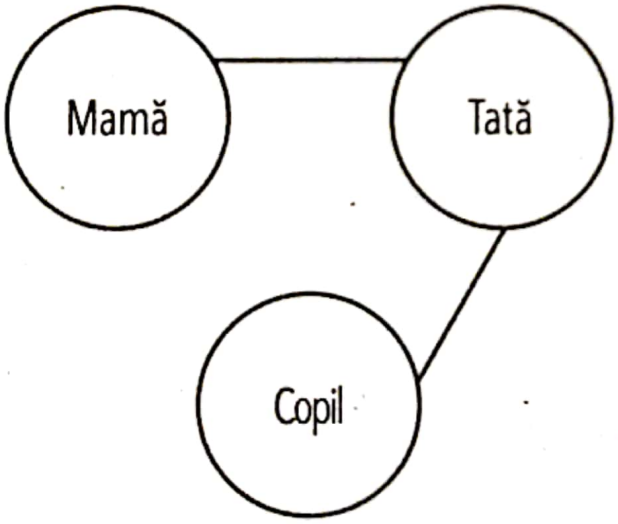

Mama și copilul sunt în conflict sau sunt separați unul de celălalt, fie psihic, fie fizic. Tatăl servește drept punte între cei doi și întruchipează principiul echilibrului.

Exemplul nr. 1: Mama avea nouăsprezece ani când a rămas însărcinată „din întâmplare". Partenerul ei de la vremea aceea, fiul unei familii bune, îi putea oferi fetiței un mediu stabil, dar bunicii au cerut ca mama să renunțe la custodia copilului. Tatăl a menținut legăturile cu mama, pe care a susținut-o financiar, condiționând-o însă să nu intre

Scanned with OKEN Scanner

în contact cu fiica ei. Ba chiar i-a redevenit amant din când în când. În casa lui, bărbatul domină ca un patriarh și stârnește admirația naivă a fiicei sale, care îl consideră cel mai măreț și mai frumos dintre bărbați. Sub pretextul protejării ei, tatăl îi interzice să comunice cu mama, pe care o socotește o femeie asistată și incapabilă. De fapt, tatăl o separă de ea însăși: relația cu părintele de același sex este unul dintre fundamentele construcției identității sexuale. În adolescență, fata a încercat să-și revadă mama, în ciuda tuturor lucrurilor rele pe care tatăl ei i le spusese despre ea. Când a reîntâlnit-o, a găsit o femeie fragilă din punct de vedere psihic, dar care nu încetase niciodată să o iubească și cu care semăna fizic foarte mult. De asemenea, ea a descoperit că mama ei nu a vrut să o abandoneze, ci s-a supus unei situații pe care a considerat-o ca fiind cea mai bună pentru fiica ei. În ciuda caracterului controversat al alegerilor făcute de mamă, aceste reîntâlniri au ușurat-o sufletește pe fiică și au coincis cu vindecarea „miraculoasă" a unui eczeme tenace care o afecta încă din copilărie. Tatăl, simțindu-se trădat, o învinuiește și o pedepsește retrăgându-i susținerea financiară. Pentru a ieși din acest haos afectiv, tânăra va începe o analiză a arborelui său genealogic care îi va permite să înțeleagă motivațiile nevrotice ale tatălui ei acaparator și pe acelea ale mamei sale demisionare.

Exemplul nr. 2: Mama trăiește împreună cu fiul și cu soțul ei, dar este depresivă și alcoolică. Tatăl preia controlul asupra familiei: își laudă excesiv fiul, îl tratează ca pe o oglindă a lui însuși și îl face complice uneori pentru a o umili pe mamă; câteodată însă, se folosește de mamă pentru a-și devaloriza fiul. Acest tată narcisist și, de fapt, devalorizat, are nevoie să se simtă dominant pentru a deține controlul asupra soției și a copilului său. El îi separă pentru a fi singurul căruia să-i fie recunoscută valoarea, centrul absolut al familiei. Tatăl se hrănește cu ceea ce el crede că e dragostea a doi subordonați, în timp ce copilul și mama se hrănesc cu ura. Tatăl este singurul care se simte iubit, cu condiția ca fiul să semene cu el.

Este posibil, de asemenea, ca un copil să nu poată avea o comunicare cu mama lui, pentru că tatăl, un patriarh imatur, este gelos pe el și îl împiedică. Numeroși bărbați trec prin această experiență la nașterea primului lor copil: cea care era până atunci femeia „lor" devine o mamă care își concentrează întreaga afecțiune asupra nou-născutului. Adeseori, respectivii bărbați nu au primit în primii ani ai copilăriei atenția necesară și, ajungând la vârsta adultă, ei compensează această lipsă arogându-și

Scanned with OKEN Scanner

dreptul de a lua toate deciziile importante și plasându-și soția și fiul într-o obedienţă tăcută. Putem vorbi, de asemenea, despre o „dispariţie" a mamei în cazurile în care tatăl își abuzează sexual fiul sau fiica, și mama devine complice tăcut al acestui abuz, prefăcându-se că nu vede nimic sau părăsind locul pentru a permite săvârșirea actului incestuos.

Cuplul tată-copil

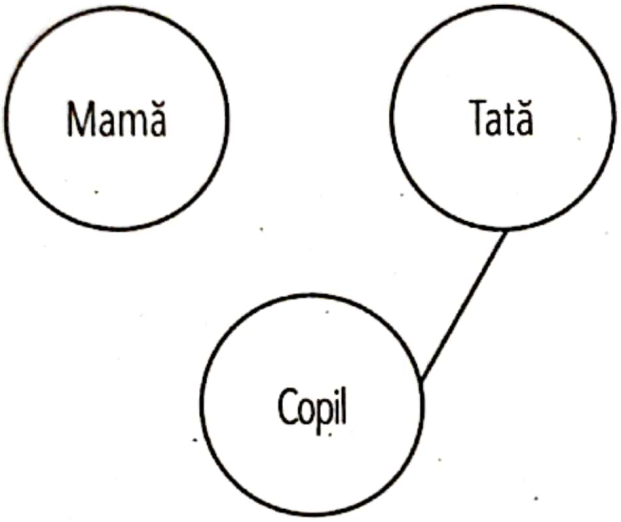

Tatăl și copilul sunt în comunicare, în timp ce mama este fie absentă, fie expulzată, fie grav bolnavă, moartă sau incapabilă să stabilească o relaţie cu copilul.

Exemplul nr. 1: Mama a murit când fiul ei avea trei ani. Copilul rămâne în grija tatălui. La început, tatăl și copilul sunt uniți în doliu, dar, după estomparea tristeții, tatăl refuză să formeze un cuplu nou, sanctificând-o pe cea dispărută și decretând că nimeni nu se ridică la nivelul ei. Fiul crește, așadar, într-un cămin pur masculin, supus tatălui său și formând un cuplu cu el. Absența oricărui referent feminin îl determină să-și ignore receptivitatea și intuiția. El devine, conform spuselor lui, un „macho autentic" care, ajuns la maturitate, colecționează cuceriri feminine, fără ca vreuna dintre femeile seduse să-l poată satisface emoțional. În fața lor, el se arată mândru, disprețuitor și independent, dar manifestă o gelozie bolnăvicioasă. Singurele sale sentimente profunde de afecțiune se îndreaptă către prietenii de același sex. Deși a dezvoltat o virilitate foarte ostentativă, acest fiu care a fost separat de mama lui poartă în el tristețea și furia de a nu fi beneficiat de tandrețea maternă. Furia resimțită îl determină să disprețuiască femeile, pe care le consideră ființe inferioare, să le bată, să le oblige să se prostitueze, să le distrugă

Scanned with OKEN Scanner

moral. În același timp însă, sub masca lui de supraom, bărbatul stabilește cu ele o relație de copil mic aflat în căutarea mamei sale.

Travaliul asupra arborelui îi permite să conștientizeze faptul că toată viața lui se învârte în jurul acestei credințe: „Nu poți avea încredere în femei". El realizează într-un final că întotdeauna a căutat afecțiunea unei mame, dar că această căutare era totodată nuanțată de o mare rușine și de o neîncredere fundamentală. Pentru a se construi, bărbatul trebuie acum să se detașeze de exemplul exclusiv al tatălui său.

Exemplul nr. 2: Mama l-a înșelat pe tată foarte curând după nașterea fiicei sale. Bărbatul, aflând despre infidelitatea soției, și-a luat fata și a plecat împreună cu ea să trăiască într-o țară străină. De-a lungul întregii ei copilării, fata a auzit doar insulte la adresa mama ei, aceasta fiind disprețuită, blamată și în mod simbolic eliminată. Această concepție negativă în privința femeilor o marchează: pe măsură ce trec anii, fata tinde să se masculinizeze, devenind, pe de o parte, prima din clasa ei (tatăl are un mare respect pentru capacitatea intelectuală, considerată drept un atribut masculin, și vorbește despre mamă ca despre o ființă „debilă") și, pe de altă parte, păstrând un aspect al corpului foarte androgin, adoptând o tunsoare scurtă, haine bărbătești etc. Tânăra se comportă ca un băiețoi și diverse simptome corporale cristalizează acest conflict cu feminitatea (cicluri dureroase, chisturi la sâni și la ovare...). Corpul ei ascultă de o loialitate inconștientă față de tată. Atracția incestuoasă către tată o determină să se cupleze cu un bărbat mult mai în vârstă decât ea. Tânăra își va detesta condiția de femeie gravidă și va naște cu dificultate, va dezvolta un caracter competitiv, disprețuind femeile și specializându-se într-un domeniu profesional (logistică) rezervat în general bărbaților. Ea vine la consultație realizând faptul că, sub aparența ei de războinică, se ascunde neîncetata căutare a unei satisfacții de neatins și sentimentul că nu există nicăieri un loc al ei.

Când mama moare și tatăl se recăsătorește, poate fi foarte dificil pentru copil să-și accepte mama vitregă, dacă și-a idealizat mama decedată. El o va considera drept o intrusă care îi fură tatăl și va suferi pentru „trădarea" lui. Un fiu crescut în astfel de condiții poate avea dificultăți în postura de tată, pentru că el va asimila statutul de adult cu o trădare.

Scanned with OKEN Scanner

Cuplul mamă-copil

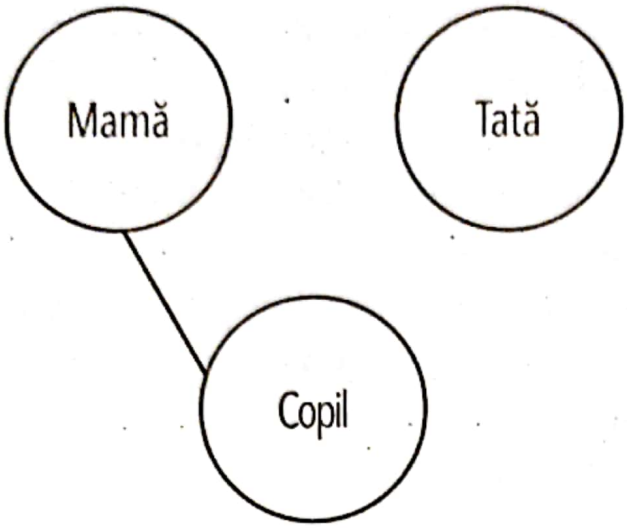

Acesta este un caz destul de frecvent, pentru că, adeseori, mama este cea care are grijă de copii atunci când tatăl dispare. Mama este unită cu copilul, dar tatăl este absent, mort, bolnav sau complet absorbit în el însuși și incapabil să transmită o minimă instrucțiune sau învățătură, să împărtășească o minimă afecțiune sau să fie prezent în viața de zi cu zi. Când tatăl este eliminat, copilul învață să privească lumea prin ochii mamei, ceea ce îl determină să reproducă eșecul familial.

Exemplul nr. 1: Mama a rămas însărcinată cu un iubit vremelnic, care nu a vrut să-și asume paternitatea fiului său. Mama nu are nicio altă relație durabilă și băiețelul crește doar alături de ea. Exasperată de refuzul tatălui de a menține orice fel de relație cu fiul său, femeia își concentrează întreaga afecțiune asupra „celui mic" care, ajuns la pubertate, nu dezvoltă o pilozitate vizibilă și crește mult în greutate, păstrând până la vârsta de șaptesprezece ani aspectul unui copil dolofan. Mama, care refuză, în mod conștient sau nu, toți bărbații, nu dorește să-și vadă fiul devenind adult. Ea vine totuși la consultație pentru că o îngrijorează dispozițiile depresive ale „micuțului", care alternează de-acum cu izbucniri de furie. Mama înțelege în final că, dacă nu găsește un model masculin demn de admirație și de încredere, un ghid care să umple golul lăsat de absența tatălui, fiul ei nu va putea integra niciodată forța masculină care îi lipsește. Femeia recunoaște în cele din urmă că simte o oarecare plăcere să-l știe pe fiul ei supus și dependent de ea. Dar, motivată de o dragoste veritabilă pentru el, ea acceptă să facă schimbările necesare pentru a-l lăsa să crească și să devină bărbat: mama reia contactul cu tatăl, care manifestă receptivitate, acceptă să frecventeze alți bărbați, chiar

Scanned with OKEN Scanner

dacă pentru o simplă relație de prietenie într-o primă fază, favorizează relațiile fiului ei cu modele de sex masculin stabile (printre care un profesor de arte marțiale) și își reorganizează casa, astfel încât dormitorul ei și acela al fiului să nu mai fie alăturate.

În multe cazuri, un fiu crescut de o mamă singură, posesivă și dezamăgită de bărbați, își va asuma cu greu virilitatea și va tinde să rămână un copil pe plan emoțional, sexual și/sau mental. Această situație îl poate determina să se simtă dezgustat de propria lui spermă, să sufere de ejaculare precoce sau să manifeste izbucniri inexplicabile de furie și de angoasă. El riscă să aibă relații cu femei care îl disprețuiesc sau îl domină și e posibil să nu-și dorească urmași, de teamă că ar putea deveni un tată absent, asemenea propriului său tată. În plus, un astfel de bărbat se va desprinde cu mare greutate de mama lui, pe care o iubește (pentru că ea reprezintă siguranța fundamentală) și, în același timp, o detestă (pentru că e acaparatoare și castratoare).

Exemplul nr. 2: Divorțul părinților a intervenit când fetița avea doar un an. Tatăl s-a mutat foarte departe, și-a refăcut viața și a rupt orice legătură cu fosta soție și cu fiica lui. Fata se află în situația de a forma un cuplu cu mama ei, actriță, care nu-și mai dorește un bărbat alături de ea, pentru că, potrivit propriilor ei cuvinte, „i-a fost de-ajuns". Fiica poate deveni „iubitul" ei viril, dacă mama este imatură, sau „iubita" feminină, dacă mama este falică. În cazul de față, fetița, care seamănă mult cu mama, a devenit dublura acesteia, rămânând blocată într-o relație simbiotică: mama își tratează fata ca pe o păpușă cu care se joacă și căreia îi face confidențe, îi cere să-i țină loc de public, repetându-și monologurile în fața ei și solicitându-i opinia. Când fiica ajunge la adolescență, mama devine rivala ei, multiplicându-și operațiile estetice și flirtând deschis cu băieții pe care fata îi aduce acasă. Îngrozită de ecloziunea acestei tinere care riscă să o detroneze, mama o critică și o devalorizează cu cruzime, îi interzice să-și manifeste sexualitatea și îi inoculează frica de bărbați.

Ajunsă la vârsta adultă, tânăra continuă să fie prizoniera acestei simbioze în care pare a fi dominată: angoasată, ea are impresia că nu „se regăsește", se plânge de propria inexistență și își caută vocația, întrebându-se care este rostul ei. Consultanta noastră se simte în permanență apăsată de judecata mamei ei și se consideră drept „copia mai puțin bună" a acesteia. Ea are senzația că e invadată de carnea mamei sale, într-atât încât își imaginează, de fiecare dată când crește în greutate cu

Scanned with OKEN Scanner

un kilogram, că „grăsimea mamei o cotropește". Măcinată de o nevoie obscură de contact cu tatăl, tânăra își vede sexualitatea umbrită de tulburări genitale și urinare. Analiza arborelui genealogic, completată cu un travaliu psihoterapeutic, o va ajuta să rupă această simbioză cu mama.

Cuplul mamă-fiică poate dobândi un caracter sexual fățiș. În cazul în care un tată vitreg intră în viața unei fete care a trăit vreme îndelungată în simbioză cu mama, nu arareori se întâmplă ca bărbatul respectiv să nu facă nicio diferență între mamă și fiică, ajungând să devină amantul acesteia din urmă. Sau fata se poate căsători cu un bărbat slab, lipsit de caracter, și să-i „ofere" mamei, în mod simbolic, copiii făcuți cu el; abia născuți, ea îi va încredința acesteia pentru a-i îngriji și educa. Astfel, mama imatură va trăi ca soră mai mare a propriilor săi copii, crescuți de bunică.

Exemplul nr. 3: În cazul unei familii unite, în care tatăl este mort, fiul poate continua să îl idealizeze în mod excesiv. El va avea dificultăți în a deveni adult pentru că va simți lipsa unui mentor, a unui ghid mai puternic decât el, nu își va găsi locul și se va simți condamnat la dispariție.

Un fotograf venezuelean, al cărui tată, aviator în armată, s-a prăbușit cu avionul în timpul unei lupte împotriva gherilelor, căpătase obiceiul de a se fotografia deghizat în Simon Bolivar, recurgând la un montaj iscusit pentru a se înfățișa cu capul tăiat și plutind la un metru deasupra corpului. Când era mic, mama își idealiza soțul eroic și îi împodobea zilnic portretul cu un trandafir proaspăt. Acest fotograf simțea nevoia să devină el însuși un tablou, un portret, deghizat în erou. Doar așa, mort în mod metaforic și decapitat la fel cum fusese tatăl lui în accident, putea să obțină dragostea mamei sale.

Exemplul nr. 4: O fată orfană de tată va suferi din cauza lipsei acestuia și nu va auzi niciodată, până în momentul în care va deveni femeie, acele fraze tandre și afectuoase prin care un tată își poate încuraja fiica să-și construiască feminitatea: „Ești frumoasă", „Ai o grație naturală", „Ce voce frumoasă ai"... Când tatăl dispare, fata poate avea tendința de a se orienta către „cealaltă viață", adică spre tărâmul morților, pentru a-l căuta acolo. Și, în loc de tatăl ei, va iubi o fantomă. Ca adult, ea riscă să se angajeze în relații cu bărbați cărora le este dificil să se întrupeze, idealizați, absenți sau bolnavi.

O femeie care a avut nenumărate accidente din cauza cărora a fost nevoită să stea în spital perioade lungi de timp își amintește că, în copilărie,

Scanned with OKEN Scanner

tatăl ei alcoolic o ducea la plimbare și se oprea la toate cafenelele din cartier pentru a bea ceva la bar. Se întorcea apoi acasă, beat și fericit, ajutat de fiica lui. Fetița, transformată în ghid al tatălui ei, îl adora și nu-i adresa nici cea mai mică critică. Dar tatăl s-a îmbolnăvit grav și a trebuit să fie internat în spital, unde în cele din urmă a murit. Intrarea în acel stabiliment era interzisă minorilor. Pentru că nu și-a mai putut vedea tatăl niciodată, tânăra simțea că spitalul i l-a furat și că îl ține prizonier acolo. Devenită adultă, această femeie provoca în mod inconștient accidente pentru a putea intra în spital, unde căuta urma tatălui ei iubit.

Exemplul nr. 5: O mamă i-a ascuns fiicei sale faptul că bărbatul care a crescut-o nu era tatăl ei biologic. Când fata ajunge la vârsta adultă, mama îi mărturisește adevărul. Fata intră într-o criză profundă, pentru că presupusul tată, asupra căruia proiectase o dorință incestuoasă, reprimată, se dovedește a fi un bărbat ca oricare altul, cu care, teoretic, ea ar putea concepe un copil. Descoperirea acestei nonconsangvinități zdruncină interdicția incestului: în inconștientul acestei tinere, mângâierile primite acum sau în trecut ar fi putut fi destinate unei amante. Această ambiguitate îi va influența viața emoțională.

Cuplul parental exclusiv

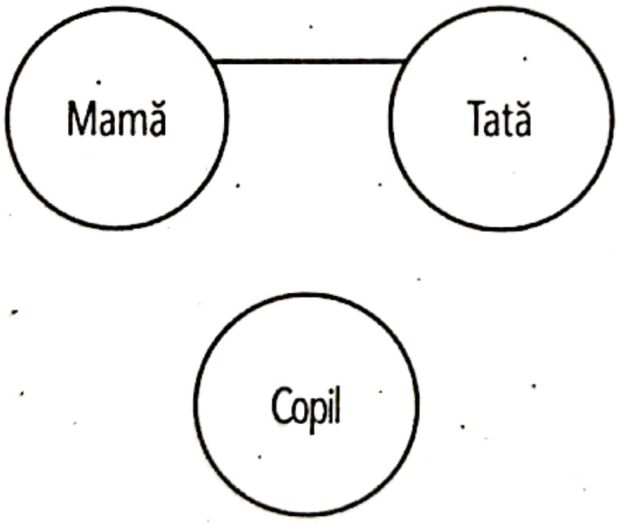

Tatăl și mama sunt blocați într-o relație de cuplu care exclude complet copilul. Această excludere constă inclusiv în faptul de a nu-l vedea pe copil așa cum este el, ci așa cum ar vrea ei să fie. Părinții care se comportă astfel sunt incapabili de o iubire conștientă. Ei fie se închid în relația lor narcisistă, care le este suficientă, și își ignoră copilul, fie se unesc împotriva lui pentru a-l maltrata. Toate acestea vor naște în copil o lipsă de

Scanned with OKEN Scanner

încredere în sine care va contamina toate aspectele vieții sale viitoare. Cu atât mai mult atunci când părinții respectivi își ascund conflictele existente în cuplu și se erijează în părinți perfecți.

Exemplul nr. 1: „Părinții mei se iubeau enorm", povestește consultantul de la bun început. El își descrie părinții ca fiind concentrați exclusiv unul pe celălalt și aparent perfecți: frumoși, invidiați de anturaj și întotdeauna fermi în opiniile lor. În copilărie, consultantul a aderat la convingerea că părinții săi sunt minunați și că familia lui e foarte unită, pentru că asta îi dădea un sentiment de siguranță. Adorându-și părinții toxici, el s-a devalorizat total. Copilăria lui a fost o adevărată colecție de nedreptăți flagrante: părinții îl privau de vacanțe, îl lăsau în grija servitoarei și ei plecau spre destinații luxoase. La cinci ani, copilul rămânea singur în casă toată noaptea, în timp ce părinții petreceau în locuința unor prieteni... Chiar și astăzi, consultantul e blocat într-un raționament imatur care îl face să creadă că a meritat aceste rele tratamente: „Eu sunt singurul vinovat, părinții mei sunt perfecți și au dreptate să nu mă iubească pentru că sunt rău". Ca urmare a repetării acestui tip de abuz, bărbatul a căpătat în copilărie obiceiul de a atrage atenția, atitudine pe care o adoptă și acum de fiecare dată când apar circumstanțe similare; un fel de personalitate falsă încrustată în ființa lui veritabilă, care îl face să trăiască într-un mod autodistructiv. În cazul lui, comportamentul autodistructiv a constat în crestarea pielii cu lama de ras, durerea fizică ușurându-i suferința psihică și reamintindu-i de propria existență. Analiza arborelui genealogic i-a permis să-și revizuiască versiunea pe care și-o construise în privința istoriei sale: el nu era rățușca cea urâtă a unei familii perfecte, ci dimpotrivă, victima nevinovată a doi egoiști imaturi.

Copilul care a fost invizibil în plan psihic și afectiv va avea tendința de a se simți la vârsta adultă o persoană invizibilă. Părinții unei asemenea triade sunt, de regulă, imaturi. Ei își forțează copilul să-și asume rolul parental, răpindu-i astfel copilăria. Această negare a copilului poate duce la abuzuri de tot felul: violență verbală, insulte, critici sau persiflări, cruzime emoțională și șantaj, abuzuri sexuale sau conduite dăunătoare privind alimentația, spațiul vital, relațiile sociale...

Exemplul nr. 2: Un cuplu se duce la restaurant și își lasă copilul de un an închis în mașină, unde este extrem de cald. La sfârșitul mesei, o oră mai târziu, părinții își găsesc copilul inconștient, deshidratat. Furioși din cauza acestui incident, ei aleargă la spital, blestemând căldura și nu propria lor neglijență.

Scanned with OKEN Scanner

Tatăl și mama își trăiesc viața împreună, dar copilul nu face parte din ea. Odată ieșit din copilărie, acesta va trebui să depună eforturi colosale pentru a accepta ideea că poate fi iubit (pentru că se simte permanent furios, deprimat sau atras de moarte). Când nu suntem iubiți de părinții noștri, care se iubesc totuși unul pe altul (sau îl iubesc pe unul dintre frații noștri sau pe una dintre surori), avem tendința de a ne considera în mod fundamental defectuoși sau putem crede că nu merităm să trăim, ceea ce ne face să ne urâm pe noi înșine.

Poate fi vorba, de asemenea, despre un cuplu de drogați sau de alcoolici, care îl fac pe copilul lor să se simtă înspăimântat și rușinat. Sau despre părinți slăbiți, bolnavi ori profund deprimați, care și-au obligat copilul să aibă grijă de ei, chiar să muncească pentru a le asigura traiul. Sau pot fi niște părinți perfecționiști până la obsesie, care îi cer copilului lor să manifeste comportamente și atitudini de adult, în ciuda vârstei lui. Sub masca „părintelui camarad", părinții pot face din copil complicele secretelor lor sexuale sau de altă natură, reducând astfel relația părinte-copil la o complicitate angoasantă.

Această triadă poate determina o persoană să se angajeze în relații abuzive. Intimitatea este asociată cu suferința și cu abandonul. În consecință, persoana în cauză va avea dificultăți în a ști cine este, ce simte cu adevărat și ce anume vrea. În plus, ea se teme că celălalt va înceta să o iubească dacă îi va descoperi adevărata personalitate.

Ruptura totală

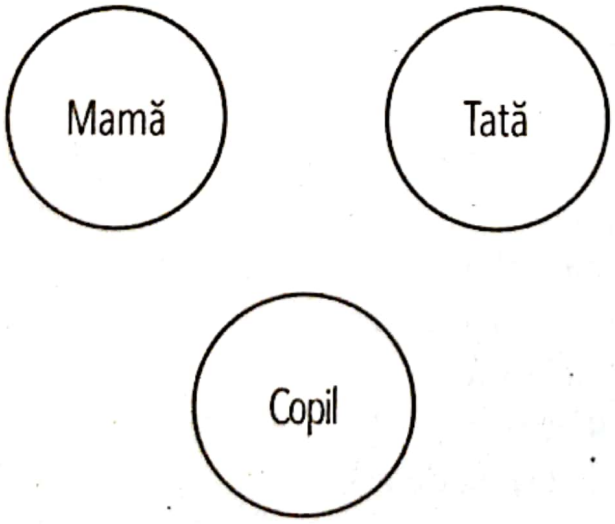

Nu există nicio comunicare între tată, mamă și fiu. În căminul familial, fiecare trăiește închis în el însuși, în indiferență sau în ură. Familia în

Scanned with OKEN Scanner

cauză nu știe nici să relaționeze cu lumea. Poate fi cazul unui orfan care nu și-a cunoscut niciodată părinții și care nu știe nimic despre relația existentă între ei. O astfel de triadă există arareori „în stare pură", pentru că întotdeauna se stabilește o relație, fie și minimă, între cel puțin doi dintre protagoniști. În cazul unei izolări complete, această triadă poate duce la destine tragice (schizofrenie, cancer, boli cardiace, tuberculoză, sinucidere sau accidente mortale).

Exemplul nr. 1: „De când mă știu, casa noastră a fost un loc foarte trist. Părinții mei abia dacă își vorbeau, de parcă trăiau împreună pur și simplu din lipsă de imaginație. Erau doi oameni pasivi care credeau că singurul lucru care le-a mai rămas de făcut era să-și aștepte moartea. Mai târziu, citind jurnalul intim al mamei mele, după decesul ei, am descoperit că visa la apariția unui frumos necunoscut care o va salva din această situație. Mama avea peste patruzeci de ani și visa ca o fetiță. Părinții mei mă hrăneau și mă îmbrăcau, dar orice altă relație între noi era aproape inexistentă. Am părăsit casa la o vârstă foarte tânără și mi-am început propriul drum, frecventând de la ashramuri indiene până la comunități hipiote, unde în sfârșit am învățat ce înseamnă relaționarea. Chiar dacă nu totul a fost minunat, pot spune că însuși comunitatea umană m-a învățat să trăiesc și să ies din copilăria mea dezolantă".

În acest caz specific, copilul a fost născut fără plăcere, fără iubire și fără conștiință. Nu i s-a oferit nimic altceva decât un acoperiș, mâncare și un oarecare confort material. Copilul a fost rupt de relațiile cu ceilalți, familia fiind un fel de club privat în care străinii nu erau admiși. Neputând să-și construiască o iubire de sine suficient de puternică, el crede că nu are nicio valoare, nicio capacitate, și se simte nedemn de a fi iubit. O persoană crescută astfel se poate refugia în droguri, furturi sau prostituție. Un hazard miraculos o poate pune însă în contact cu ființe conștiente și caritabile care îi vor permite să se deschidă, învățând-o să stabilească legături sănătoase cu lumea și cu ea însăși.

Exemplul nr. 2: „Părinții mei au murit într-un accident de mașină când eu eram doar un copil. Am fost luat de mătușa mea paternă, care m-a crescut în cultul fratelui ei (tatăl meu), ale cărui fotografii împodobeau întreaga casă. Mătușa îmi vorbea doar arareori despre mama și niciodată despre relația dintre părinții mei. A fost o imensă ușurare pentru mine când, la vârsta adultă, am întâlnit o prietenă din tinerețe a mamei mele, care mi-a povestit cum s-au cunoscut părinții mei și despre marea

Scanned with OKEN Scanner

iubire care îi unise. Am avut, în sfârșit, sentimentul că vin de undeva, că nu plutesc deasupra propriei mele vieți".

Un copil orfan de ambii părinți, care au murit din cauza unei boli sau a unui accident, va avea tendința de a-i idealiza în mod excesiv și de a rămâne blocat emoțional la vârsta la care i-a pierdut. Atunci când decesul are loc în perioada adolescenței, se poate produce un blocaj sexual fiindcă părinții nu sunt prezenți pentru a-l ajuta pe copil să treacă peste etapa pubertății și să se inițieze în problemele vârstei adulte. Această situație poate duce la o imaturitate persistentă care-l va determina pe orfanul în cauză, devenit adult, să aibă un comportament infantil, indecis sau irresponsabil, mai puțin în cazul în care își va alege una sau mai multe figuri care să-i servească drept îndrumători spirituali.

Un copil abandonat, care a fost primit de către Asistența Publică, nu are un arbore genealogic. El găsește uneori o instituție care îl găzduiește, persoane care joacă rolul tatălui și al mamei, dar va resimți toată viața o carență care îi va altera comportamentul. Se întâmplă frecvent ca un orfan să-și inventeze un arbore genealogic imaginar, care ar trebui studiat la fel ca un arbore genetic și un arbore educator. Câteodată, acest arbore imaginar este glorificat în mod excesiv, cu vise de grandoare care contribuie la devalorizarea familiei adoptive.

Copiii abandonați luptă pentru a-și găsi locul în viață, pentru a avea un teritoriu personal. În mod inconștient, ei continuă să-și caute părinții care i-au abandonat, cu dorința imensă de a-i ierta și crezând că prin această iertare vor obține dragostea pe care acei părinți le-o datorează. Chiar dacă părinții lor adoptivi îi tratează cât se poate de bine, copiii pot resimți în privința lor o ranchiună inconștientă, pentru că dragostea și atenția pe care le-o oferă aceștia pun într-o lumină crudă lipsa părinților biologici. Este întotdeauna de dorit ca un copil abandonat să aibă acces la cât mai multe informații legate de arborele său biologic și să cunoască (în timp util) motivul pentru care a fost abandonat. În caz contrar, îi va fi greu să accepte identitatea dobândită în familia lui de adopție.

Câteva variații ale triadei

Triada poate deveni una complexă, în funcție de situațiile de viață. Oricine dorește să stabilească triadele arborelui său genealogic va trebui să învețe treptat să schematizeze relațiile într-un mod mai elaborat.

Scanned with OKEN Scanner

Iată două exemple de situații complexe și reprezentarea lor posibilă.

Exemplul nr. 1: Triada devine un cvartet. Aici, tatăl impune în casă un partener sexual care transformă cuplul într-un trio. Mama își consolidează legătura cu copilul pentru a contracara dezechilibrul și a încerca să-l dezavueze pe tatăl „vinovat" căruia îi este totuși complice.

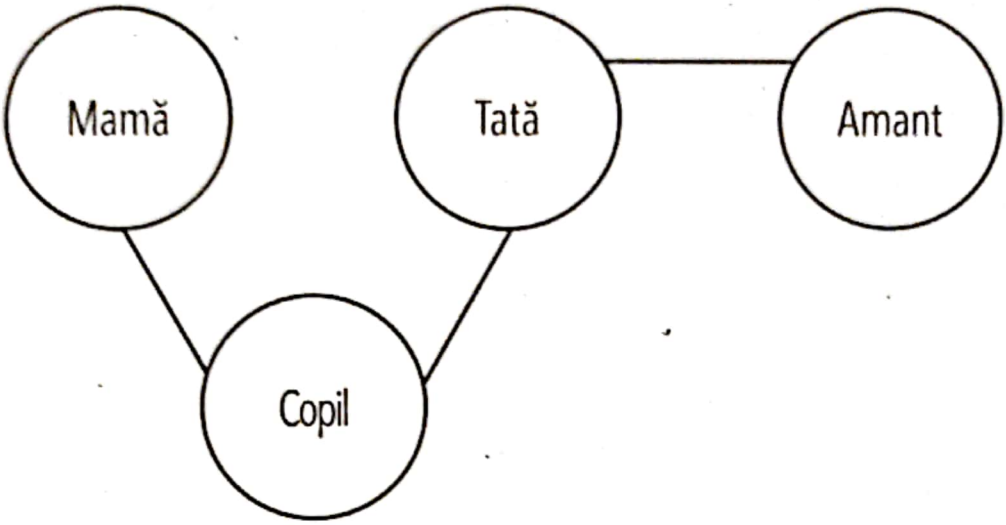

„Tata și mama nu s-au înțeles niciodată, încă de la începutul relației lor de cuplu. Când eram mică, tatăl meu și-a recunoscut homosexualitatea. A adus un bărbat acasă și i-a propus mamei să trăiască în acest trio. Sufeream să-l văd pe tata cu acel bărbat și pe mama, cufundată în singurătate, dar, chiar dacă eram de partea mamei, n-am încetat niciodată să-mi iubesc tatăl. Mama m-a luat drept confidenta sentimentelor ei de ură față de tata, pe care îl considera un «degenerat». Pentru că o iubeam profund, am început să-l văd pe tata prin ochii ei. Pe măsură ce creșteam, mă îndoiam tot mai mult de virilitatea bărbaților. Dar mă îndrăgosteam tot timpul de bărbați homosexuali, pe care ajungeam să-i urăsc pentru că nu reușeau să mă satisfacă. Tatăl meu este acum pe moarte, fiind bolnav de SIDA. Am grijă de el, ceea ce-mi permite să-mi exprim dragostea pe care i-o port și, totodată, să-i privesc în sfârșit pe bărbați fără ură".

Exemplu nr. 2: Crima în triadă. Acesta este un caz extrem, dar care ilustrează faptul că o relație (extrem de conflictuală) poate duce la o separare (definitivă, pentru că este vorba despre o crimă): tatăl agresiv o ucide pe mamă, o femeie care rămăsese foarte legată de propria ei mamă. În realitate, în această situație, copilul suferă o separare de ambii părinți: de mamă, prin decesul ei, și de tată, prin culpabilitatea lui.

Scanned with OKEN Scanner

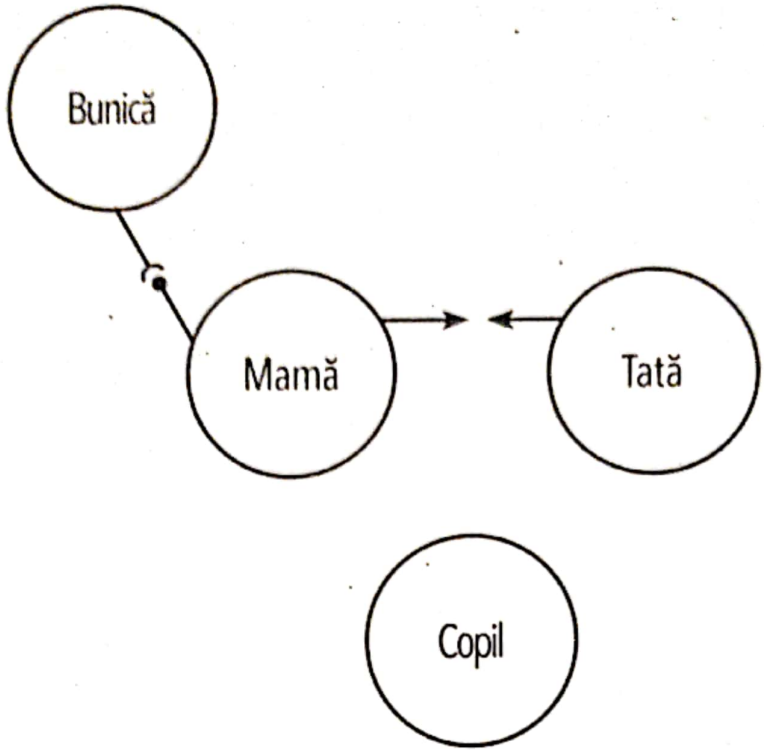

„Amadeo și Josefina, părinții mei, s-au căsătorit împotriva voinței familiei mele materne. Josefa, bunica din partea mamei, s-a opus căsătoriei pentru că își vedea fiica maltratată de Amadeo care, la vremea aceea, era logodit cu mama. Aceste maltratări nu au încetat niciodată... Când și-a dat seama că e însărcinată, mama a fost foarte mâhnită: avea să aducă pe lume o ființă menită să sufere, într-un cămin aflat într-o permanentă stare de război. Cu toate acestea, mama s-a resemnat. Aveam patru ani când am conștientizat prima dată atmosfera care domnea în familia mea. Tata, cu un cuțit în mână, o amenința pe mama cu moartea. În noaptea aceea, am suferit un șoc traumatic în urma căruia s-a declanșat o epilepsie infantilă care a durat până când am împlinit doisprezece ani. Din acel moment, am început să mă opun tatălui meu și să-mi apăr mama, până când el a reușit să o omoare cu o lovitură de ciocan. Toată viața mea m-am apărat de oameni. Intru automat în conflict cu ei. Știu că totul a fost programat în inconștientul meu și că nu am avut de ales, dar acum, când încep să realizez această situație, aș dori să schimb aspectele inutile ale vieții mele, care îmi alterează veselia firească."

Arborele genealogic ca rețea de triade

Am văzut că triada poate căpăta forme foarte elaborate, înglobând infinita complexitate a relațiilor din cadrul trioului mamă-tată-copil.

Scanned with OKEN Scanner

Totuși, spre deosebire de procedeele adoptate în psihanaliză sau în psihoterapie, pentru a efectua o analiză metagenealogică a arborelui e mai util să începem prin schematizarea acestor relații. Metagenealogia simplifică foarte mult relațiile care ne-au precedat și ne-au format, astfel încât acestea să poată fi desacralizate mai bine. A constata faptul că „mama nu a avut o relație satisfăcătoare cu tatăl ei" sau că „tatăl a fost marcat de o simbioză absolută cu propria lui mamă" ne permite să ne distanțăm de aceste relații, ca și cum am asista la spectacolul unei familii care nu este a noastră. Înțelegerea acestei „saga", a consecințelor și a tăcerilor ei, este începutul unei conștientizări care ne plasează în postura de adulți independenți față de arborele genealogic.

Am văzut, de asemenea, că trecutul își exercită influența repetitivă printr-o serie de elemente mai mult sau mai puțin obiective (prenume, date de naștere, vârsta la care persoanele au primul copil, la care își cunosc soțul sau la care decedează, profesii etc.). Identificarea acestor repetiții ne permite să ne eliberăm treptat de capcana arborelui genealogic, adică să nu mai gândim conform credințelor lui, să nu mai trăim după legile lui și să nu mai fim legați de el prin loialități mai mult sau mai puțin conștiente care, după cum am văzut, reprezintă forme de posesie.

Analiza arborelui genealogic ne ajută să dobândim o luciditate cât mai completă în privința moștenirii noastre. Evident, trebuie să începem prin a „reduce" această moștenire, tocmai din cauza influenței enorme exercitate de ea asupra noastră. Într-o a doua fază, vom lua în considerare întreaga complexitate a propriei noastre persoane, pentru a putea decide, în fața acestei moșteniri devenite inteligibilă, ce elemente ne influențează, pe care dintre ele le vom păstra momentan sau le vom lăsa la locul lor, și pe care anume vom începe să le transformăm prin câteva mijloace creative, simbolice și ritualice care ne vor permite să integrăm o nouă realitate, mai potrivită cu aspirațiile noastre profunde. E ca și cum am inspecta toate mobilele și obiectele dintr-o casă veche de familie, întrebându-ne ce anume am vrea să aruncăm, să păstrăm sau să transformăm.

Pentru aceasta, vom extinde travaliul asupra propriei noastre triade la nivelul întregului arbore genealogic: într-adevăr, destinul copilului, făurit și impus de părinți, depinde de soarta moștenită de aceștia de la propriii lor părinți, și așa mai departe. Așadar, schema relațiilor din arborele genealogic, în forma ei simplificată, capătă aspectul unei rețele

Scanned with OKEN Scanner

de șapte triade, așa cum se vede în diagrama de mai jos (legăturile sunt reprezentate cu linii punctate, pentru că, în fiecare caz, trebuie să se precizeze dacă există o uniune, o separare, un conflict sau o dominare).

Arborele genealogic ca rețea de triade

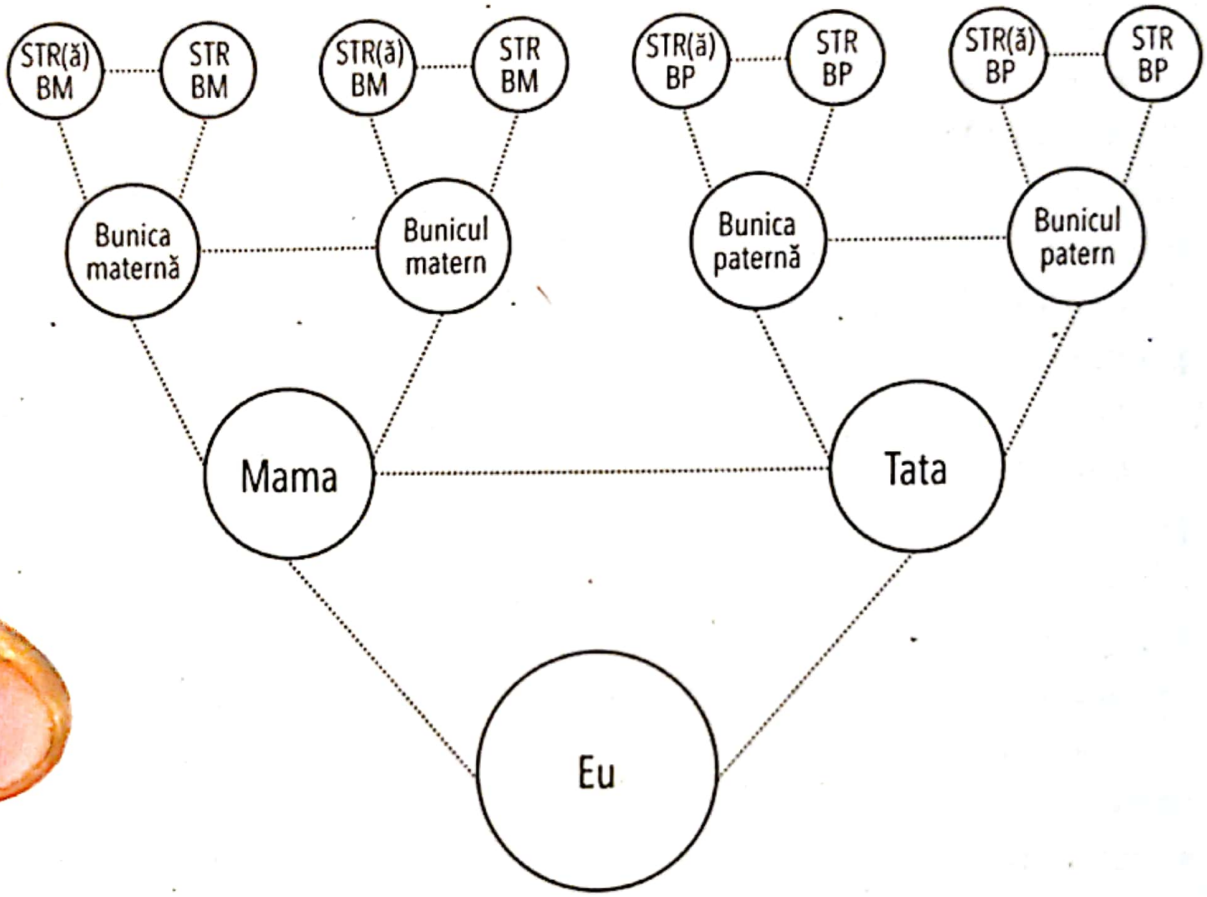

Această primă reprezentare a relațiilor existente în arborele genealogic se bazează pe transmiterea în linie directă: fiecare dintre membrii familiei (eu, tatăl meu, mama mea, bunicii mei) este considerat drept copilul unic al părinților săi. Dacă, de exemplu, mama mea a fost respinsă de propria ei mamă, pentru că aceasta îl prefera pe fiul ei, ar fi indicat să menționăm această „separare", dar nu, deocamdată, și preferința pentru frate. Într-o a doua etapă, vom învăța să schematizăm relațiile existente în arbore, ținând cont de toți membrii săi (frați și surori, unchi și mătuși, personaje cu influență decisivă...). Scopul nostru este acela de a învăța să observăm modul în care legăturile, rupturile, agresiunile și suferințele se înlănțuie și se repetă în arborele genealogic.

În general, triada se referă la primii șapte ani de viață, exceptând cazul în care un eveniment determinant a avut loc între șapte și paisprezece ani. Într-adevăr, triada nu are un caracter permanent: apar schimbări,

Scanned with OKEN Scanner

provocate de evenimente exterioare (război, dezastru, faliment, boli grave, succes fabulos, schimbarea domiciliului, exil, divorț, moartea unuia dintre părinți...) sau de o conștientizare din partea părinților sau a copilului care perturbă relațiile. Important este să descoperim **prima formă a triadei**, cea care ne va marca drumul pentru toată viața: primirea copilului de către părinți în primii cinci sau șapte ani, legăturile reale care se creează în această perioadă critică. Acest lucru determină o tonalitate de bază pe care trebuie să învățăm să o recunoaștem.

Exercițiu: Arborele triadelor

Pentru fiecare triadă a arborelui genealogic, stabilim o schemă relațională cât mai exactă posibil. În general, cu cât ne întoarcem mai mult în timp, cu atât dispunem de mai puține elemente referitoare la relațiile din cupluri și la cele dintre părinți și copil. Dificultatea în stabilirea propriei triade constă mai degrabă în excesul de informație.

Pentru stabilirea acestei scheme, în funcție de cantitatea de informații disponibile, putem trece prin trei etape succesive.

- Pentru relațiile pe care le cunoaștem bine (triada proprie și, eventual, aceea a tatălui nostru și/sau a mamei noastre), definim relația copil-mamă-tată în fiecare dintre cele patru centre (intelectual, emoțional, sexual/creativ, material). Pentru aceste douăsprezece relații, determinăm dacă este vorba în principal despre o uniune, o separare, un conflict sau o dominare/protecție. Vom defini fiecare triadă în raport cu climatul dominant în timpul copilăriei. De exemplu, dacă respectivul copil a fost iubit până la nașterea fratelui său mai mic și a simțit ulterior că mama lui s-a îndepărtat de el, tonalitatea dominantă va fi aceea a separării de mamă. La fel, când un părinte foarte iubit moare în perioada copilăriei, doliul, deci separarea, devine tonalitatea dominantă. Invers, dacă la vârsta adultă, am restabilit o relație bună cu părinții, în timp ce, în copilărie sau în adolescență, relaționarea a fost în principal conflictuală, tonalitatea dominantă va fi aceea a conflictului.
- Odată determinat tonul relațional existent între cei trei protagoniști în cele patru centre, rezumăm aceste patru relații (intelectuală, emoțională, sexuală/creativă, materială) într-o singură tonalitate dominantă. De exemplu, dacă relația mamă-fiu este inexistentă din punct de vedere intelectual, dominantă sexual și protectivă afectiv și material,

Scanned with OKEN Scanner

tonalitatea dominantă va fi dominație/protecție. Dacă relația tată-mamă este unită într-o ideologie comună, e conflictuală în viața materială și dezbinată complet la nivel sexual și afectiv, tonalitatea dominantă va fi dezbinarea.

În cazul triadelor mai puțin cunoscute, încercăm să notăm, cât mai exact posibil, care a fost natura relației dintre cei trei protagoniști.

Fiecare triadă este acum definită de trei relații care o rezumă.

- Reducem și mai mult aceste relații la o singură legătură (fie ea apăsătoare, toxică, exclusivă, conflictuală etc.) sau la o lipsă a legăturii (separare, absență, ignoranță, conflict intermitent fără continuitate relațională etc.), apoi legăm triadele între ele.

Scopul acestui exercițiu nu este acela de a reprezenta arborele genealogic cu o precizie absolută, ci mai degrabă de a începe să vizualizăm arborele ca pe un fel de rețea de canale prin care fluxurile de iubire, de atenție și de comunicare circulă, se blochează sau se întrerup conform unei logici care leagă generațiile între ele, uneori în bine și alteori în rău.

Ansamblul fraților: între conflict și colaborare

Dacă fiecare copil are tendința de a se considera ca fiind unic, familia, în schimb, se imaginează ca un ansamblu de patru persoane. Într-adevăr, cea mai răspândită imagine a familiei ideale este aceea compusă din tată, mamă, fiu – primul născut, fiică – mezina familiei. Este o concepție strâns legată, după cum vom vedea, de tradiția patriarhală a transmiterii patrimoniului către fiul întâi născut. Dacă numărul copiilor urmează să fie mai mare de doi, părinții vor dori în mod inconștient ca al treilea copil să fie băiat, al patrulea, o fată, și așa mai departe. (Desigur, în funcție de istoria familială, această schemă de bază comportă unele excepții).

În inconștientul colectiv, ansamblul fraților este și locul rivalității prin excelență și, în cazuri extreme, chiar al fratricidului. Există numeroase mituri care prezintă istoria tragică și fondatoare a unei rivalități între frați care se încheie cu o crimă: Romulus l-a ucis pe Remus, fratele lui geamăn, împreună cu care a întemeiat cetatea Roma, pentru că acesta l-a sfidat trecând peste o urmă sacră pe care o trasase pe pământ; zeul

Scanned with OKEN Scanner

egiptean Osiris e ucis de Seth, fratele său invidios, care domnea peste ținuturile aride.

Alte mituri, care se referă la fraternități mai numeroase, prezintă existența unor facțiuni organizate de o parte dintre frați și surori, în timp ce unul dintre aceștia rămâne fidel părinților. Astfel, în mitologia aztecă, pioasa Coatlicue, zeița-mamă care a dat naștere stelelor și zeilor, rămâne însărcinată în mod miraculos în timp ce se roagă într-un templu. Fiica ei, Coyolxauhqui, crezând că mama ei s-a dezonorat, îi îndeamnă pe frații săi, numiți Centzon Huitznahuac (stelele cerului din sud), să o decapiteze. Acest act de barbarism este împiedicat la limită de nașterea lui Huitzilopochtli, zeul soarelui și al războiului, care iese înarmat până în dinți din pântecele mamei sale pentru a-și masacra sora și pe frații lui trădători.

Fraternitatea este modelul inițial al oricărei societăți: agitat de tensiuni care pot ajunge până la un război deschis, la tortură sau la moarte, ansamblul fraților este, de asemenea, colectivitatea prin excelență, cu idealul ei de dragoste, de partaj și de colaborare fructuoasă.

Mitul lui Cain și Abel[16] poate fi interpretat în diverse moduri: unii comentatori văd în el urma unei vechi rivalități între triburile sedentare

[16] Geneza 4, 1-15: „Și Adam a cunoscut-o pe soția sa, Eva; ea a rămas însărcinată și a născut pe Cain. Și a zis: «Am căpătat un om cu ajutorul DOMNULUI!». A mai născut și pe fratele său Abel. Și Abel era cioban, iar Cain era plugar. După un timp oarecare, Cain a adus DOMNULUI o jertfă de mâncare din roadele pământului. Abel a adus și el din oile întâi-născute ale turmei lui și din grăsimea lor. Și DOMNUL a privit cu plăcere spre Abel și spre jertfa lui. Dar spre Cain și jertfa lui, n-a privit cu plăcere. Cain s-a mâniat foarte tare și i s-a posomorât fața. Și DOMNUL a zis lui Cain: «Pentru ce te-ai mâniat și pentru ce ți s-a posomorât fața? Dacă faci bine, nu vei fi bine primit? Dar, dacă nu faci bine, păcatul stă culcat la ușă; dorința lui se ține după tine, dar tu trebuie să-l stăpânești». Și Cain a vorbit fratelui său Abel. Și pe când erau la câmp, Cain s-a ridicat împotriva fratelui său Abel și l-a omorât. DOMNUL a zis lui Cain: «Unde este fratele tău Abel?». Și el a zis: «Nu știu. Sunt eu păzitorul fratelui meu?». Și El a zis: «Ce ai făcut? Glasul sângelui fratelui tău strigă din pământ la Mine. Acum, blestemat ești tu de pe pământul acesta, care și-a deschis gura ca să primească din mâna ta sângele fratelui tău! Când vei lucra pământul, să nu-ți mai dea bogăția lui. Pribeag și fugar să fii pe pământ». Cain a zis DOMNULUI: «Pedeapsa mea e prea mare ca s-o pot suferi. Iată că Tu mă izgonești azi de pe fața pământului, eu voi trebui să mă ascund de fața Ta și să fiu pribeag și fugar pe pământ; și se va întâmpla că oricine mă va găsi, mă va omorî». DOMNUL i-a zis: «Dacă va omorî cineva pe Cain, el să fie răzbunat de șapte ori». Și DOMNUL a hotărât un semn pentru Cain, ca oricine îl va găsi să nu-l omoare. Apoi Cain a ieșit din prezența DOMNULUI și a locuit în țara Nod, spre răsărit de Eden".

Scanned with OKEN Scanner

(precum Cain) și cele nomade (precum păstorul Abel). Dar dacă citim textul cuvânt cu cuvânt, putem evidenția câteva elemente foarte interesante:

- Cain se naște primul și devine cultivator: metaforic, el ia în stăpânire pământul, așa cum întâiul născut al unei familii pune stăpânire pe tot spațiul fizic și psihic disponibil. Una dintre etimologiile posibile ale numelui său, în ebraică, ar fi: „am dobândit". Abel, fratele lui mai mic (al cărui nume ar putea avea înțelesul primar de „existență precară"), sosește pe un pământ deja cucerit și devine păstor: cu alte cuvinte, el e nevoit să subziste cu ceea ce este disponibil, adaptându-se și îngrijindu-se de o multitudine de ființe vii.
- Cain, întâiul născut, este cel care ia inițiativa de a aduce o ofrandă lui Dumnezeu. Fratele său mai mic, Abel, îl imită, dar într-o altă variantă: în timp ce Cain sacrifică doar *„unele* roade ale pământului", el oferă *„primii născuți* ai turmei sale". Toate acestea pot fi interpretate în două etape: sacrificând mieii întâi născuți, Abel își sacrifică în mod metaforic fratele, care este primul născut, considerându-l totodată drept „cel mai bun". Acest lucru ne amintește de admirația pe care frații mai tineri o resimt față de frații mai mari, admirație amestecată cu dorința de a-i elimina. În timp ce Abel sacrifică ceea ce este mai bun, Cain, primul și legitimul proprietar al teritoriului, nu este dispus să ofere un sacrificiu autentic: partajul înseamnă deja mult pentru el.
- Dumnezeu favorizează ofranda lui Abel, acele vieți ale animalelor al căror sânge l-a vărsat (prefigurând propriul său sacrificiu). Acest lucru ne amintește de faptul că, în mod paradoxal, preferatul unei familii este întotdeauna sacrificat, pentru că preferința este o povară care îl rupe de afecțiunea fraților și a surorilor lui.
- Când Cain, animat de gelozie, afișează o „față posomorâtă", Dumnezeu observă imediat. El îl reprezintă astfel pe tatăl foarte atent, care nu ignoră nimic din sentimentele copilului său. Dumnezeu îi oferă atunci lui Cain următoarea opțiune: „Dacă faci bine, vei fi bine primit. Dar, dacă nu faci bine, păcatul stă culcat la ușă; dorința lui se ține după tine, dar tu trebuie să-l stăpânești".

Această alegere fundamentală este cea care va guverna războiul sau pacea: prima mișcare, „păcatul", „vinovăția" sau „bestia ascunsă" (conform altor traduceri) este aceea a geloziei lui Cain, care va triumfa în

Scanned with OKEN Scanner

cele din urmă și îl va conduce la crimă. Dar alegerea există și bunăvoința de care dă dovadă Dumnezeu atunci când se adresează lui Cain înscrie această alegere ca aceea a întregii umanități: dacă acceptă să-și sacrifice egoul, dorința lui de a poseda totul, de a fi primul în toate (așa cum a făcut Abel prin sacrificarea mieilor săi), Cain va fi și el apreciat și va descoperi, renunțând la satisfacția personală a posesiei nelimitate, bucuria transpersonală a partajului. De altfel, odată crima comisă și proscrierea lui Cain pronunțată, filiația lui va învăța lecția, pentru că toți descendenții săi vor deveni un trib de păstori nomazi, așa cum fusese Abel. Și, din Seth, al treilea fiu al Evei, va decurge filiația care va duce la David și la Iosif, tatăl (adoptiv) al lui Iisus: odată lupta fratricidă încheiată, al treilea fiu, cel care a învățat lecția, va da naștere unei umanități conștiente.

Acest mit fondator al culturii iudeocreștine ne înfățișează fraternitatea **drept primul loc al alterității și al complementarității, al rivalității și al partajului.** Concurența este în miezul fraternității, cu o miză fundamentală: copiii învață să trăiască printre semenii lor, atât în intimitatea casei, cât și în primele lor experiențe de socializare (la școală sau la grădiniță). Atitudinea adulților educatori, care depinde de propria lor experiență cu frații, surorile sau colegii lor, va fi determinantă pentru favorizarea adaptării copilului la viața în societate. Ideal ar fi ca, în final, fiecare să se poată resimți drept individ suveran și, în același timp, drept membru al unei comunități. Foarte rar se întâmplă să ajungem la vârsta adultă într-o stare de seninătate față de ceilalți, adică față de propriii noștri frați.

Conflictele dintre frați duc ulterior la conflicte în viața de zi cu zi. Problemele rivalității față de frați și surori ascund întotdeauna aceeași cerință: aceea de a fi iubit de părinți, adică de a avea o viață sigură. Dar nevoia de dragoste, de securitate și de atenție a unui copil este contracarată neîncetat de multitudinea provocărilor cu care se confruntă părinții (obligații ale vieții cotidiene, diverse accidente, dificultăți economice, emoționale sau profesionale...).

Atunci când părinții, depășiți de situație sau răuvoitori, nu-și îndeplinesc misiunea de educatori și susținători ai copiilor, ei își transferă asupra ansamblului fraților neputința, furia și soluțiile alterate venite din trecut. Așa se nasc ierarhiile rigide (foarte utile, în aparență, pentru instaurarea ordinii, dar devastatoare pentru copii, care sunt plasați astfel definitiv într-o poziție dominantă sau subordonată); comparațiile

Scanned with OKEN Scanner

utilizate ca modalitate de șantaj sau de presiune; preferințele afișate și excluderile care marchează pentru totdeauna destinul viitorilor adulți. De fiecare dată când părinții nu reușesc să răspundă în mod corespunzător cerințelor copilului (fie acceptându-le, fie respingându-le de o manieră constructivă), acesta cristalizează eșecul ca element al viitoarei lui identități nevrotice.

La vârsta adultă, în virtutea mecanismelor de proiecție despre care am vorbit mai sus, vechile rivalități ale fraților conduc la conflicte între semeni, orientate întotdeauna spre o autoritate superioară care îi reprezintă pe părinți: poate fi vorba despre șeful de la serviciu, care „nu știe să departajeze angajații" sau chiar despre părinții și socrii pe care îi luăm drept martori ai certurilor noastre de cuplu, ceea ce înseamnă că ne poziționăm partenerul în postura de frate sau de soră. Este și cazul tuturor disputelor purtate în numele unei entități abstracte (Dumnezeu, Dreptate, Pace...), în care fiecare dintre cele două facțiuni rivale cred sincer că luptă de dragul acestui ideal parental.

Vom studia mai jos câteva piste pentru înțelegerea modului în care suferințele trăite în rândul fraților traversează arborele genealogic de-a lungul mai multor generații.

Creșterea unei frății: provocările partajării

Am văzut că frăția, în sensul strict, începe cu un cvartet (în mod ideal, mai întâi un fiu și apoi o fiică), care amenință triada și, în același timp, o realizează. Primul copil a făcut ca partenerii cuplului să devină părinți pentru prima dată. Începând cu al doilea copil, parentalitatea se maturizează: nu suntem aceiași în fața fiecărui copil și nu suntem aceiași în fața unei gospodării în care tot mai multe ființe mici solicită atenție și îngrijire. La fiecare adăugare a unui nou venit, se pune problema partajării, cu o complexitate din ce în ce mai mare. Am văzut că, pentru primul copil, o partajare echilibrată duce la o triadă echilibrată, în care fiecare se află în relație cu celălalt pe cele patru planuri (mental, emoțional, libidinal și material). În cadrul unei familii, partajarea (timpului, spațiului, nevoilor, dorințelor, sentimentelor și cuvintelor) are loc nu numai între frați și surori, ci și între copii și părinți.

Dacă ne întoarcem la fundamentele societății iudeocreștine, două exemple de partajare ilustrează același ideal, nu de concurență, ci de

Scanned with OKEN Scanner

punere în comun într-o abundență nelimitată. Pentru gândirea evreiască, filosofia talmudică exprimă această partajare pe plan intelectual: rabinii adunați laolaltă comentează Tora, fiecare își exprimă propria opinie, nimeni nu o respinge și Dumnezeu decide, într-un mod necunoscut. De fapt, cel care va decide va fi viitorul cititor al Talmudului, ceea ce înseamnă că responsabilitatea etică, intelectuală și spirituală a fiecărui individ este respectată. Nu există o concurență între diferitele opinii (nu este vorba despre a găsi interpretarea corectă care va face din unul sau din altul fiul preferat), ci o abundență de gândire practic nelimitată, destinată Spiritului prin excelență și capabilă să accepte toate gândurile individuale.

La fel, în Cina cea de Taină, Hristos își împarte în mod simbolic carnea și sângele între doisprezece „fii" care îi sunt apostoli. Nu există nicio concurență în cadrul acestei mese, deoarece domnește iubirea totală, dar fiecare apostol își are propria specificitate în ochii lui Hristos. Ritualul liturgic reproduce aceste agape (împărțirea mâncării în iubire totală): fiecare dintre credincioși poate primi după voie trupul lui Hristos, din mâna preotului care îl reprezintă, fără a simți că împărtășania vecinului său îl privează de partea sa.

Aceste două modele, atât de diferite în aparență și atât de similare în principiul lor comun, rezumă cererea fundamentală a fiecărui copil în cadrul fraternității: el nu dorește altceva decât iubirea totală, atenția totală și recunoașterea totală. Pentru că partajarea autentică nu înseamnă împărțirea unei cantități limitate în părți încă și mai limitate, dar egale, ci dimpotrivă, fragmentarea Întregului într-o infinitate de părți la fel de nelimitate, în care fiecare este Întregul. Nu putem partaja decât ceea ce nu are limite: **partajarea este demultiplicarea Întregului** (a iubirii, a energiei vitale, a sensului…) **și nu diviziunea sa**.

Orice doleanță sau pretenție a copilului e legată de această cerință, exprimată prin solicitarea unei prăjituri în plus sau în minus, a unui minut de atenție, a unei haine, a unei jucării… Și cu cât solicitarea e mai imperativă, cu atât ea semnifică mai mult faptul că respectivul copil nu se simte iubit. Față de manifestările nesfârșite ale acestei cerințe fundamentale, părinții sunt chemați să acționeze, în termenii noștri, în conștiință, pornind de la ființa lor esențială. Ei se află mai mult sau mai puțin în situația unui practicant zen pus în fața unor koan, acele ghicitori

Scanned with OKEN Scanner

fără niciun răspuns posibil care nu pot fi rezolvate decât prin trecerea dincolo de mental, de limitele individuale.

Sarcina nu este ușoară. Cu cele mai bune intenții din lume și preocupați să procedeze cât mai bine, mulți părinți adoptă fără să vrea atitudini pe care și le-ar dori eliberate de propria lor educație. În realitate însă, atitudinile lor sunt doar o reacție la aceasta și, din păcate, ele se dovedesc a fi toxice. Așa cum am văzut, capcana arborelui acționează nu numai prin copiere, ci și prin forme de repetare mai perfide decât compensarea și opoziția.

Astfel, unii dintre acești părinți se epuizează (și își epuizează anturajul) încercând să răspundă întocmai tuturor cerințelor copilului lor, preocupați să-i ofere tot ceea ce ei nu au primit. Se poate ajunge atunci la situația copilului-rege, care ocupă spațiul adulților, monopolizând conversația și multiplicându-și capriciile, convins fiind de faptul că merită atenția tuturor. Părinții trăiesc în funcție de programul copilului, sacrificându-l pe al lor. Prinși în capcană, ei acționează ca o compensație și opoziție față de educația proprie. Frustrați de regulile stricte și de refuzurile categorice suferite în copilărie, părinții se simt incapabili să se împotrivească dorințelor copilului lor, să-i impună interdicții într-un mod afectuos sau să-i spună „Nu" cu toată dragostea. Copiii educați în felul acesta sunt lipsiți de repere și neputincioși în a-și găsi limitele care i-ar putea calma. O astfel de situație se poate manifesta, de exemplu, prin probleme de somn care trădează o angoasă profundă legată de lipsa unei structuri.

În virtutea aceluiași mecanism, alți părinți, care au suferit de o lipsă de comunicare în propria lor familie, își petrec timpul oferindu-i copilului explicații excesive în privința tuturor situațiilor și cerându-i părerea pentru orice. Astfel, putem vedea mame parlamentând îndelung cu un copilaș de trei ani pentru a ști dacă acesta preferă o înghețată de vanilie sau de căpșuni sau lansându-se în discuții nesfârșite cu copilul pentru a afla dacă el se simte obosit sau nu. În realitate, această lipsă de decizie din partea părinților este angoasantă pentru copil și poate duce la crize de furie pe care părinții, descumpăniți, nu și le pot explica.

Situațiile familiale în care unul dintre copii este favoritul (de exemplu, pentru că el e primul moștenitor masculin) sunt la fel de dăunătoare, nu numai pentru frații și surorile care suferă din cauza acestei nedreptăți, ci și pentru copilul preferat. De regulă, un copil care nu este educat să

Scanned with OKEN Scanner

împartă va dori întotdeauna totul pentru el. Frații și surorile lui, apoi membrii anturajului, colegii și concetățenii săi îi vor fi mereu concurenți: el va trăi într-o lume a rivalității, a competiției, și va compara neîncetat ceea ce primește cu ceea ce li se dă altora, având mereu nevoie de ceva în plus pentru a se simți „preferat" sau „favorizat", adică, în realitate, pentru a simți că există. Frenezia consumului în care s-a cufundat societatea noastră actuală e bazată în mare parte pe această lipsă de partajare și de echitate.

La fel cum soluția unui koan zen se datorează unei mutații mentale, obținută prin meditație și prin neidentificarea cu gândurile personale, soluția pentru paradoxul partajării (totul este pentru mine și totul este pentru ceilalți) poate veni doar de la o evoluție, de la o schimbare a nivelului de conștiință corespunzător unei nașteri noi. Trebuie să ieșim din nivelul de conștiință al propriei noastre familii pentru a ne crește copiii în ideea de a împărți.

Iată o situație tipică pentru masa în familie. În momentul desertului, prăjitura se împarte în părți absolut egale între părinți, frați și surori. În aparență, totul este perfect. Deodată însă, unul dintre copii pretinde mai multă prăjitură – dar ea s-a terminat. Prinși în dificultate între limita materială și cererea copilului, care vrea ceva nelimitat, părinții pot avea multe (și frecvente) reacții necorespunzătoare.

La nivelul cel mai de bază al conștiinței, părinții agasați și rivali ai propriilor copii, a căror cerere le amintește de lipsurile personale, vor răspunde, de exemplu:

- „Cine te crezi? Nu există nici un motiv pentru ca tu să ai mai mult decât ceilalți".
- „Ei bine, s-a terminat. Așa stau lucrurile, în viață nu poți avea totul".
- „Nu ți-e niciodată de ajuns! Oricum, ești prea gras(ă)".

Toate acestea sunt reacții agresive care afectează stima de sine a copilului.

La al doilea nivel, părinții bine intenționați, dar incapabili să rezolve problema, se vor simți vinovați, lipsiți de calitățile unor „părinți buni" și vor reacționa, de exemplu, în felul următor:

Scanned with OKEN Scanner

- „Îmi pare rău, s-a terminat... Ar fi trebuit să fac o cantitate mai mare", reacție de bunăvoință, dar care are dezavantajul de a-l pune pe părinte în culpă, ceea ce este angoasant pentru copil.
- „Toți am avut la fel" (ceea ce reduce partajarea la o fragmentare materială în care fiecare primește același lucru, deci la o negare a identității individuale).
- „La bucata mea, mie nu-mi mai este foame" (evident, toți ceilalți devin imediat invidioși pentru această favoare).
- „Vrei ciocolată? Sau un biscuit?" (ceea ce previne cererea copilului, fără a se asculta ceea ce se află în spatele ei, fiind redusă astfel la o simplă poftă de ceva dulce).

Răspunsul unui părinte cu conștiință este, în realitate, un proces de ascultare care începe cu întrebarea „Încă îți mai este foame?" Copilul, orientat către propria suveranitate și nu către o atotputernicie iluzorie, poate exprima atunci ceea ce are nevoie.

Dacă este cu adevărat flămând, îi vom spune: „Întrucât prăjitura s-a terminat, ce ți-ar plăcea să mănânci acum?". Odată hrănit (dacă este necesar), ar fi bine să accedem la ceea ce se află dincolo de cererea lui inițială („o bucată de prăjitură"), adică la sensul figurat al ei, care ascunde, de fapt, o cerere de iubire. Această parte suplimentară poate fi materializată sub forma unui „bon pentru o bucată de prăjitură", pe care copilul îl poate oferi, oricând dorește și când simte nevoia, în schimbul unei bucăți dintr-o altă prăjitură, a unei mângâieri, a unei jucării, a unei jumătăți de oră de desene animate sau oricărei alte activități alese de el, cu acordul părinților.

De fapt, copilul care cere o bucată de prăjitură în plus nu face decât să exprime nemulțumirea inconștientă a părinților săi, care i-a determinat să rețină, la un moment dat, ceva ce i-ar fi putut acorda și care a trecut neobservat pentru ei. Pentru fiecare copil, acest fragment nelimitat al „Întregului" pe care el îl pretinde va avea o savoare deosebită: unul își va folosi „bonul pentru o bucată de prăjitură în plus", un altul va cere un moment de dialog și un al treilea va oferi un desen în schimb și se va bucura să-l vadă atârnat pe perete.

Dar, dincolo de cererea copilului se poate ascunde, de asemenea, cerința de a fi iubit mai mult decât ceilalți. Într-adevăr, atunci când familia nu a știut să propună o partajare autentică, fiecare dintre copii se simte frustrat și dezvoltă, din cauza lipsei resimțite, o nevoie nevrotică

Scanned with OKEN Scanner

de a monopoliza atenția părinților. Nu mai este vorba despre a obține ceva de care are nevoie, ci de „a avea totul". Dacă suntem într-o astfel de situație, e bine să-i dezvoltăm copilului simțul partajării și al colectivității. Revenind la anecdota prăjiturii, poate fi util să-i propunem următoarele: „Pentru că prăjitura a fost prea puțină, te voi învăța s-o prepari. Astfel, în viitor, vei putea avea mai multă prăjitură dacă îți dorești". Ne vom face timp atunci pentru a cumpăra produsele necesare împreună cu copilul, apoi vom merge cu el în bucătărie și, cu participarea fraților și surorilor lui, dacă aceștia își doresc să fie martori și asistenți, îl vom învăța să prepare acea prăjitură pe care, după aceea, copilul o va împărți mândru cu întreaga familie.

Din nou, tarotul ne arată calea, pentru că cele două mari arhetipuri cosmice, Luna și Soarele, care reprezintă Mama Cosmică și Tatăl Cosmic, își luminează în mod egal și cu o generozitate inepuizabilă „copiii", toți aceștia primind aceeași atenție, aceeași calitate a ascultării: niciunul nu prevalează asupra celuilalt.

În Soare, vedem doi frați aflați într-o situație de ajutor reciproc.

În Lună, vedem o scenă în care trei animale se îndreaptă spre aceasta cu aceeași cerere, la care Luna răspunde fără discriminare.

Prin aceste exemple diverse, nu urmărim să dăm lecții pentru educarea copiilor, ci, din nou, să descoperim care ar putea fi situația ideală

Scanned with OKEN Scanner

pentru dezvăluirea suferințelor și a deformărilor ce au marcat fraternitățile din cadrul arborelui genealogic.

Comparații, preferințe, ierarhie, pedepse: fraternitatea toxică

Nereușind să ajungă la o partajare ideală, părinții, prizonieri ai capcanei arborelui genealogic, acționează față de fraternitate pe baza a patru strategii principale, menite să înglobeze ceea ce ei resimt drept un haos de individualități imposibil de gestionat:

- Stabilirea unor ierarhii.
- Afirmarea preferințelor.
- Influențarea copiilor prin compararea lor.
- Aplicarea unor pedepse corporale.

Toate aceste strategii au în comun închistarea individualității și a resurselor fiecăruia într-un rol fix, asemănător unei temnițe. Ele pot provoca leziuni psihice care conduc, la vârsta adultă, la comportamente agresive sau autodistructive. Reuniunile de familie, de la un an la altul, prilejuiesc reproducerea acestor jocuri de rol devenite caricaturale atunci când sunt interpretate de adulți. Persoanele din afara familiei asistă stupefiate la aceste ritualuri între cei considerați „favoritul", „rebelul", „amabilul", „neiubitul", „frumosul", „bolnavul", „țapul ispășitor", „clona tatălui", „clona mamei" etc. Adeseori, ne este mai ușor să identificăm comedia familială a altora decât pe a noastră – și acest lucru ar putea fi un exercițiu excelent de conștientizare a disfuncțiilor din propriul nostru arbore genealogic.

Pe de altă parte, să reamintim că orice conflict între părinți sporește problemele existente în rândul fraților. Copilul, loial în mod spontan față de cei doi părinți (cu excepția cazului în care este forțat să aleagă o tabără sau alta), va resimți opoziția lor ca pe un conflict interior. Atunci când este vorba despre un ansamblu de doi sau mai mulți frați, conflictul va avea repercusiuni asupra relației dintre ei: unii vor fi de partea mamei și ceilalți, de partea tatălui.

Scanned with OKEN Scanner

Ierarhizarea

Ierarhizarea le permite părinților să îngrădească fiecare membru al fraternității într-o poziție și o funcție precise și să delege o parte a autorității către frații sau surorile cu „rang" mai mare. Ea este practicată în special în familiile numeroase, în care copiilor mai mari li se cere să se ocupe de cei mici pentru a-și ajuta părinții în activitățile lor educaționale.

Imensul inconvenient al acestei strategii constă în fixarea pozițiilor fraților și surorilor pentru întreaga viață: „dominanți" sau „dominați", „buni" sau „răi", „îndemânatici" sau „intelectuali", „servitori" sau „comandanți", fiecare va fi probabil în societate ceea ce i s-a cerut să fie acasă. Această concepție despre fraternitate ca armată sau ca lagăr de prizonieri poate duce la numeroase abuzuri sexuale sau la torturi fizice și morale pe care părinții evită cu grijă să le cunoască. Un copil, chiar dacă e cel mai mare dintre frați, nu este pregătit psihic să crească un alt copil: pe de o parte, pentru că nu este capabil să facă asta și, pe de altă parte, pentru că el va simți întotdeauna o ambivalență în fața unei astfel de solicitări, chiar dacă pare să o îndeplinească pentru a obține dragostea părinților săi. Așadar, foarte adesea, el își va proiecta cruzimea asupra fraților mai mici, fără limitele morale pe care le va dobândi mai târziu, la vârsta adultă.

Uniformizarea și comparația

Aceste două atitudini merg mână în mână. Ele provin din faptul că părinții sunt incapabili să-l aprecieze pe fiecare dintre copii pentru ceea ce este el cu adevărat, fără a încerca să-l modeleze după un tipar.

Uniformizarea este un procedeu obișnuit și foarte primitiv din punct de vedere psihologic, care constă în supraevaluarea asemănărilor: trăsături comune între părinți și copii, „aerul familiei", cultura familială, ticuri... Vedem în mod frecvent copii îmbrăcați la fel sau constrânși să învețe să cânte la un instrument muzical pentru a-și găsi locul în concertul familial: dacă ultimului sosit nu-i place clarinetul, cu atât mai rău pentru el, căci pianul a fost deja repartizat altuia.

În uniformizare, la fel ca în comparație, părinții stabilesc un canon de perfecțiune care corespunde aspirațiilor lor personale, în general nesatisfăcute. Nereușind să-și atingă idealurile, părinții încearcă să le impună copiilor lor. Așa vedem adeseori cum fiica unei mame obsedate

Scanned with OKEN Scanner

de greutate devine anorexică, pentru a se conforma criteriilor excesive de frumusețe ale mamei sale.

La fel ca uniformizarea, comparația pretinde fixarea din exterior a unei reguli imuabile și obiective. Ea are rolul de a-l convinge pe copil că ar trebui să fie altceva decât este el, prin oferirea unui model exterior. Dar această creare de valori abstracte dezrădăcinează individualitatea: asemănarea (cu restul familiei, cu modelele stabilite arbitrar) este cea valorizată, și nu diferența.

Comparația este un instrument clasic de manipulare, care permite părintelui să nu-și exprime propriile nevoi, sentimente, dorințe sau idei la persoana întâi, prin urmare să nu-și asume responsabilitatea în relația cu copilul, să nu riște să fie contrazis sau confruntat cu propriile limite.

Fraza „Uită-te la fratele tău, el este cuminte, și-a aranjat camera!" impune dorința părinților („Noi vrem să îți aranjezi camera") ca o condiție pentru a obține o parte din aprecierea lor, care este limitată.

La fel, în loc să spună „Cred că ar trebui să mănânci mai puțin" și să discute cu copilul despre acest aspect, să înțeleagă care este motivul pentru care el mănâncă prea mult (sau să accepte că, de fapt, copilul mănâncă atât cât are nevoie și într-un mod sănătos pentru morfologia lui), unii părinți spun: „Uită-te la sora ta cât e de subțire!" (ceea ce înseamnă: „Ea reprezintă norma și tu va trebui să te conformezi acesteia").

Delegându-și astfel propria autoritate asupra unui model abstract, exterior, care devine o normă sau un ideal, părintele recurge de fapt la un șantaj care sugerează că celălalt, cel care se adaptează mai bine modelului, va primi o recompensă de care copilul „deviant" va fi lipsit. Comparația duce astfel la concurență: cel care va ști să se plieze cel mai bine pe criteriile parentale va obține „bucata de prăjitură". Copiii crescuți într-o permanentă comparație vor fi mai târziu adulți devalorizați, invidioși și competitivi, care vor avea mari dificultăți în a-și accepta propria individualitate și propria valoare; ei vor continua să aplice propriei lor persoane și celor din anturaj standarde limitative care, în ochii lor, reprezintă judecata parentală.

Comparația nu duce la excelență, ci la neputință: ar trebui să fim celălalt pentru a putea face ce face celălalt, ceea ce, evident, este imposibil. O poveste zen ilustrează bine acest lucru.

Scanned with OKEN Scanner

Un călugăr, preocupat să ajungă la iluminare, își privește camaradul meditând cu o seninătate pe care el nu o poate atinge. Călugărul își deschide sufletul în fața mentorului său, care îl conduce în livada mănăstirii și îi spune: „Vezi acel măr? Vezi acel păr? Fiecare dintre ele produce fructe bune, dar ele nu pot fi comparate".

Preferința

Aceasta este un impuls absolut normal, pentru că nu putem controla afinitățile pe care le simțim față de o persoană sau alta, iar copiii nu fac excepție. Toxic, în schimb, este faptul de a ne manifesta nestăvilit preferințele în rândul fraților, pentru că fiecare copil are nevoie să se simtă iubit așa cum este el. Mulți părinți vor transfera în mod inconștient asupra copiilor suferințele și lipsurile din propria lor copilărie și vor încerca să le compenseze, în detrimentul unei relații veritabile. Am menționat deja că ordinea nașterii este un element determinant în fraternitate.

Exemplu: Tatăl a trei copii, el însuși al treilea dintre frații săi, a fost crescut de sora sa mai mare (prima născută) și maltratat de fratele lui. Tatăl transferă întocmai acest scenariu din copilărie și sentimentele generate de el asupra propriilor săi copii: pe sora lui mai mare o face nașa primului copil și resimte o ostilitate inexplicabilă față de al doilea fiu, considerat drept un rival. Diferența, de data asta, constă în faptul că „rivalul" său este mai slab și mai vulnerabil decât el (în timp ce, în copilărie, fratele mai mare era cel mai puternic). Această vulnerabilitate îi permite tatălui să se răzbune nestânjenit pe el pentru relele tratamente suferite odinioară. În sfârșit, tatăl îl preferă în mod fățiș pe al treilea copil, asupra căruia își proiectează toate speranțele și ambițiile nerealizate.

În aceeași ordine de idei, o mamă care vrea neapărat un fiu (probabil pentru că părinții ei au sperat ca ea să fie băiat) poate să-și maltrateze cele trei fiice și să-și adore băiețelul. La fel, un copil născut „în mod accidental" sau născut dintr-o relație sexuală forțată, cum se întâmplă uneori în cadrul unei căsătorii, poate purta toată viața povara unei vinovății care nu este a lui („M-ai privat de libertatea mea și din cauza ta a trebuit să mă căsătoresc", consideră tatăl, sau „Ai fost născut cu prețul unui viol și nu te pot privi în față", gândește mama), în timp ce fratele

Scanned with OKEN Scanner

sau sora lui născut(ă) cu câțiva ani înainte sau după se poate bucura de afecțiunea primită.

Indiferent dacă este mai bine sau mai rău tratat decât alții, copilul, neavând cum să înțeleagă motivul, va trăi o mare angoasă psihică și va încerca din răsputeri să dea un sens acestui tratament nedrept. Dacă este respins, el se va simți în mod fundamental rău sau se va zbate să merite o iubire care nu va veni niciodată. Dacă este cel preferat, copilul poate pierde orice noțiune despre celălalt sau, dimpotrivă, își poate pune viața în pericol prin acte eroice, pentru a merita această preferință care îl culpabilizează.

Uneori, noțiunea de „preferință" e legată de un abuz: de exemplu, tatăl se apropie sexual de fiica cea mare, care se „sacrifică", adică acceptă abuzul pentru ca tatăl să-i lase în pace sora mai mică; aceasta însă, conștientă de situație, va resimți și ea o suferință, în care se amestecă ideea confuză de a nu fi „dorită" de tată și sentimentul de vină față de soră.

Pedeapsa corporală

Pedeapsa corporală este, și ea, o dovadă deghizată a neputinței unor părinți de a ajunge la sufletul copilului lor, de a-i propune acestuia soluția cea mai bună, de a-și afirma autoritatea legitimă într-o manieră acceptabilă și de a impune limite structurante. Pedeapsa corporală combină două strategii de manipulare foarte dăunătoare: durerea fizică și umilirea psihică. Nu este vorba despre educarea copilului, ci despre dresarea lui, așa cum am proceda cu un animal pe care l-am obliga să se supună fără voia lui.

Părintele recurge la pedeapsă corporală fie pentru că repetă, pur și simplu, modul în care a fost educat, fie pentru că e incapabil să-și convingă copilul și să-și afirme poziția de părinte (adică superioritatea pe care ar trebui să i-o ofere experiența și o structură psihică matură), altfel decât prin forța fizică. Acest comportament denotă o confuzie din partea lui între corp și spirit: părintele lovește corpul vrând să îndrepte spiritul, dar, în realitate, pedeapsa nu face altceva decât să rănească spiritul, deci să-i impună o deviere sau o torsiune suplimentară. Acest lucru poate duce la respingerea corpului de către copil, resimțit de el drept un obstacol, un loc în care vulnerabilitatea lui se manifestă într-un mod care îl înjosește.

Scanned with OKEN Scanner

La fel, atunci când părinții permit unuia dintre copii să-l lovească pe un altul în mod repetat, ei se fac vinovați de lipsa ajutorului acordat unei persoane aflate în pericol. Chiar dacă, în rândul fraților, astfel de atacuri iau forma unor persiflări (critici corporale devalorizante), nu poate fi permisă agresarea cu regularitate a unui copil în integritatea lui fizică, fiindcă acesta riscă să devină un adult străin de propriul său corp. Totuși, e nevoie de vigilență, pentru că o pedeapsă poate fi administrată din greșeală (de exemplu, tatăl îl pedepsește pe fratele mai mare, care manifestă de regulă un comportament violent față de sora lui mai mică, pentru că o aude pe aceasta plângând; mai târziu, el află că fata plângea din cauza unei căzături).

Violența fizică trebuie diferențiată de momentele de constrângere, uneori necesare, în care corpul matur al părintelui servește drept referință pentru copil, cu condiția ca gestul părintelui (de exemplu, imobilizarea copilului, așezarea lui în pat sau sub duș pentru a întrerupe o criză de nervi, impunerea „statului în picioare", adică a unui moment de imobilitate și de tăcere) să fie întotdeauna impregnat cu un profund respect pentru integritatea copilului și menit să-l readucă pe acesta la respectul față de sine și de mediul său.

Situațiile existente în rândul fraților sunt extrem de variate, dar când devin patologice, ele dezvăluie cel mai adesea una dintre cele patru disfuncționalități prezentate mai sus sau chiar pe toate patru în același timp. Există, de asemenea, cazul cumplit în care părinții își abandonează complet copiii, oferindu-le doar o casă și mâncare. Relațiile de familie se organizează atunci între frați și surori, ca într-o hoardă fără un ghid adult, în care cel mai puternic își impune voința imatură și abuzurile generate de propria lui disperare. Dar, chiar și într-un astfel de caz, cel mai mărunt gest de atenție din partea părinților va fi interpretat ca o preferință și putem spune că aceștia se vor baza pe o ierarhie stabilită pe baza legii celui mai puternic.

Câteva dinamici familiale

Fără a pretinde că epuizăm toate situațiile posibile, vom studia câteva configurații tipice care ne pot ajuta să înțelegem relațiile existente între frați în arborele nostru genealogic. Pentru a avea o imagine clară a acestor relații nu doar în rândul propriilor frați și surori, ci și în al

Scanned with OKEN Scanner

unchilor și al mătușilor din partea părinților și a bunicilor noștri, trebuie să ne putem reprezenta contextul în care a crescut fiecare grup de frați. Evident, constrângerile sociale, istorice și culturale influențează în diverse moduri dinamicile familiale, dar calitatea și echilibrul relațiilor emoționale existente în familie joacă întotdeauna un rol preponderent.

Există, dintotdeauna, fraternități fericite în familii sărace, în care toată lumea își împarte cu bucurie spațiul și mâncarea disponibile. Și invers, există copii ai unor familii burgheze de la începutul secolului al XX-lea, copleșiți de bunuri și de atenție, dar crescuți de bone, care au fost supuși unor abuzuri, au suferit din cauza absenței părinților sau au fost marcați de o rușine socială (scandal, divorț, adulter, spitalizare psihiatrică...).

Scopul exemplelor prezentate aici este de a permite fiecăruia să-și imagineze părinții și bunicii, precum și pe sine, la vârsta la care coexistența cu frații și cu surorile determină, în mare măsură, personalitatea viitoare. Acest lucru îngăduie o mai bună înțelegere a legăturilor transgenerationale sau a modului în care un copil, dintr-o anumită generație, plătește pentru suferințele propriilor lui părinți din generația anterioară.

Cazul copilului unic

La prima vedere, copilul unic ar părea că se află într-o situație ideală, fiindcă îi are pe părinții săi doar pentru el. Cu toate acestea, este necesar să știm de ce părinții au avut un singur copil.

Copilul unic este adeseori rezultatul unei situații în care ambii părinți sunt narcisiști: părinții nu-și doresc mai mulți copii, considerându-i drept intruși în cuplu. Uneori, copilul a fost conceput pentru a răspunde unei nevoi de transmitere (a unei afaceri sau a patrimoniului familial, de exemplu). O altă situație obișnuită este aceea în care părinții nu s-au înțeles și s-au mutat curând în camere separate, copilul fiind astfel crescut de un cuplu care nu mai avea nimic în comun în afară de un contract material. În alte cazuri, copilul a apărut foarte târziu sau din neatenție în viața părinților săi care nu-și doreau cu adevărat un urmaș.

Un copil unic se află, în general, într-una dintre aceste patru situații:

- Copilul adult care trebuie să-și crească propriii părinți imaturi și care își sporește eforturile pentru a-și face iertată existența.

Scanned with OKEN Scanner

- Copilul unui cuplu dezbinat care va forma o uniune exclusivă cu unul dintre părinți în detrimentul celuilalt și care va suferi din cauza rivalității în care a trăit cu tatăl sau cu mama lui.
- Copilul blocat într-o intimitate care este, de fapt, o mare solitudine în trei, în compania unor părinți narcisiști sau depresivi.
- Copilul care are sarcina de a realiza toate aspirațiile părinților, aceștia concepându-l pentru a fi Copilul prin excelență, condamnat la perfecțiune și, prin urmare, blocat de perfecționism.

El va avea adeseori sentimentul că este incomplet și se va întreba cum ar fi fost dacă ar fi avut un frate sau o soră.

Părinții conștienți își vor crește copilul unic socializându-l la maximum, pentru ca acesta să conștientizeze faptul că nu este singur pe lume în generația sa. Verișorii și prietenii de aceeași vârstă pot constitui un punct de referință important.

Doi copii

În franceză, expresia „alegerea regelui" se referă la o familie în care se naște mai întâi un băiat și apoi o fată. Această tendință de favorizare a fiului întâi născut este comună tuturor culturilor patriarhale, având un caracter mai mult sau mai puțin pronunțat în funcție de societăți și de epoci. De fapt, ea provine dintr-o nevoie de organizare care, în Europa, datează din Evul Mediu, când transmiterea patrimoniului către primul moștenitor de sex masculin s-a impus ca un model de stabilitate economică și socială. Prin urmare, fiecare tată trebuia să aibă un fiu legitim căruia să-i poată transmite proprietățile; singura modalitate de a se asigura de acest lucru era să lase însărcinată, din prima, o femeie virgină și aceasta să nască un fiu, sarcinile ulterioare putând fi, teoretic, rezultatul unui adulter (această incertitudine în privința identității tatălui biologic explică, de asemenea, transmiterea liniei evreiești de către mamă). Consecințele pe termen lung sunt incomensurabile și se află la originea multor nedreptăți, frustrări și suferințe.

Situațiile în care un cuplu are doi copii vor fi modelul de bază, inclusiv într-o familie numeroasă, al relației dintre primul născut și fratele mai mic, chiar și în cazul în care cei doi copii sunt gemeni, pentru că aceștia nu se nasc în același timp.

Primul aspect ce trebuie studiat, în orice frăție, este **diferența de vârstă**. Ea semnalează vârsta pe care o avea primul născut (deci nivelul

Scanned with OKEN Scanner

său de maturitate psihică) la venirea pe lume a fratelui mai mic. Dar ar fi prea simplist să credem că numai doi copii de vârste apropiate pot simți rivalitate. Gelozia nu are vârstă, iar dacă fratele cel mare a fost neglijat de părinți, el poate deveni extrem de gelos pe fratele mai mic, chiar dacă îi separă douăzeci de ani. Această gelozie se va manifesta în mod direct (vedem adeseori copii mici încercând cu candoare să omoare nou-născutul) sau indirect, ca în cazul unui băiețel de șapte ani, care ajungea acasă rănit sau desfigurat după plimbările la care era dus de fratele său de nouăsprezece ani. Acesta, fără să-și dea seama, îl îndemna pe cel mic la tot felul de experiențe periculoase, pe care copilul le înfăptuia din dorința de a fi iubit și admirat de fratele mai mare. De fapt, „cel mare" fusese lăsat în grija bunicilor pe tot parcursul copilăriei lui și nu suporta să-și vadă părinții, deveniți acum mai maturi, ocupându-se de fratele cel mic, așa cum și-ar fi dorit să se fi ocupat și de el.

Există un lucru clar, dar pe care adeseori îl uităm: primul născut este mai întâi un „copil unic" care trebuie să integreze apariția fratelui mai mic, în timp ce, pentru ultimul născut, fratele cel mare face deja parte din familie. Acest dezechilibru trebuie compensat prin înțelepciunea părinților: în mod ideal, copilul care vine ulterior ar trebui considerat și prezentat ca un aport, ca o comoară, a cărei prezență nu generează nicio competiție și nicio repetare, ci contribuie la dezvoltarea identității fiecăruia în toată splendoarea ei. Primul născut poate deveni atunci, într-o oarecare măsură, ghidul fratelui mai mic, dar nu un înlocuitor al părinților: el trebuie să-și păstreze identitatea, lumea, dar și să simtă că nimic esențial nu-i va fi luat.

Al doilea aspect fundamental în studierea fraternităților cu doi membri este acela de a ști dacă *fiecare dintre cei doi copii a avut propriul loc* sau dacă părinții i-au considerat drept două părți ale aceleiași identități: de exemplu, dându-le același prenume (Jean și Jeanne, Laura și Lorenzo…) sau două prenume compuse din aceleași litere (Albert și Berta, Marion și Romain, Dorothée și Théodore…) sau prenume care încep cu aceeași inițială. Este foarte frecvent, în fraternitățile cu doi copii, să existe în realitate doar **un loc pentru doi**. Cei doi copii trebuie să-și împartă existența, ceea ce se întâmplă foarte des atunci când frații sunt de același sex, dar și când sunt de sex diferit (caz în care ei vor fi două fațete ale aceleiași ființe). Tot ceea ce unul întrupează sau deține, celălalt nu poate nici să fie, nici să aibă. Unul devine un mare comerciant ca tatăl său, celălalt

Scanned with OKEN Scanner

devine un artist: lumea e văzută ca un bun limitat care trebuie împărțită în două jumătăți. Această situație este observată și în cazul gemenilor atunci când ei nu joacă jocul identității.

Exemplu: Două surori s-au născut la un an diferență. Cea mare, blondă, se numește Simone. Cea mică, brunetă, Monique. Ele împart aceeași cameră, dar sunt foarte diferite: Simone este „frumoasa", Monique este „inteligenta". Simone este grasă și Monique e slabă. Uneia îi place muzica clasică, celeilalte, muzica tradițională. În momentul în care vine la consultație, Monique are peste patruzeci de ani și se plânge că „trăiește doar pe jumătate". Ea este celibatară și nu are copii. A avut două tentative de suicid, una atunci când sora ei s-a căsătorit și a doua, când s-a născut primul copil al acesteia. Monique crede că a încercat să se sinucidă pentru „a lăsa locul surorii ei". Totuși, Simone se plânge neîncetat că nu a fost iubită de părinții săi, susținând că Monique era preferata lor, fiind considerată un copil model.

Cele două surori ilustrează absurditatea acestei situații în care există un singur loc pentru doi (și o silabă comună, *mon*, între cele două prenume ale lor): fiecare dintre ele este convinsă că nu va putea obține niciodată ceea ce „aparține" celeilalte. În realitate, cele două surori continuă să trăiască la vârsta adultă în credința insuflată de părinți, conform căreia ele trebuie să-și împartă realitatea așa cum se împarte o prăjitură. Primul pas pentru a vindeca această iluzie negativă este recuperarea acelei părți de teritoriu pe care fiecare o consideră ca aparținând celeilalte (recuperare care poate fi înfăptuită, într-o primă fază, printr-un act simbolic: de exemplu, prin utilizarea puterii metaforice a urinei pentru marcarea teritoriului propriu din spațiul rezervat în mod obișnuit celeilalte sau prin practicarea unei activități pe care sora în cauză nu și-a îngăduit-o până atunci). Dar aceasta implică, de asemenea, abandonarea iluziei copilărești potrivit căreia calitățile și spațiile atribuite de părinți (în cazul lui Monique, faptul de a fi „inteligentă" și „înțeleaptă") sunt valori de refugiu.

Când rolurile sunt împărțite în mod ierarhic între fratele cel mare și fratele cel mic, asistăm la o **luptă pentru putere** între dominant și dominat, fiecare elaborând strategii pentru a obține victoria, adică, din nou, dragostea părinților. Aceste situații se pot agrava prin atitudinea părinților care își canalizează propriile pulsiuni conflictuale asupra copiilor, așa cum ar proceda spectatorii unei lupte între cocoși. Adeseori, părinții își împart copiii, ca și cum fiecare ar paria pe o echipă diferită.

Scanned with OKEN Scanner

Exemplu: Părinții așteptau un fiu. Primei lor fiice i-au dat numele de Alberta. Micul Giovanni s-a născut patru ani mai târziu. Alberta a început prin a încerca să-l sufoce în pătuț, ceea ce i-a șocat pe părinții săi, oameni foarte credincioși. Au pedepsit-o aspru și au început să își protejeze excesiv fiul. Înțelegând că violența nu o va duce nicăieri, Alberta a ales să-și domine fratele prin toate mijloacele posibile. Curând, familia s-a împărțit în două tabere: pe de o parte, Alberta și tatăl ei, absorbiți în conversații filozofice la care și mama și Giovanni nu aveau acces; pe de altă parte, mama și fiul ei, care își luau revanșa în plan material: mama îi oferea întotdeauna băiatului tot ce era mai bun, cele mai moi cearșafuri și prosoape, numindu-l „bietul copilaș" și proiectând asupra lui propriile insatisfacții. Ajunsă la vârsta adultă, Alberta vine la consultație pentru că suferă din cauza relațiilor conflictuale pe care le are cu bărbații din viața ei. Cei cu care se înțelege bine sunt intelectuali de care nu se simte atrasă și care îi rămân doar prieteni. Dar, de fiecare dată când începe o relație pasională cu un bărbat, aceasta se încheie cu un conflict. Treptat, Alberta descoperă afecțiunea reprimată pe care o simțea pentru fratele ei și pe care nu a putut să și-o exprime niciodată din cauza conflictelor de familie înăbușite în fașă.

Așa cum am văzut, părinții sunt singurii responsabili de gestionarea tensiunilor inevitabile care vor perturba familia la fiecare schimbare survenită în cadrul frăției. Atunci când familia nu este în pace și se naște un nou copil, dorința primului născut de a-l elimina pe fratele mai mic se poate transforma într-o izbucnire de violență care poate ajunge chiar la acte de agresiune. Dacă părinții nu reușesc să restabilească, în cazul fiecărui copil, un sentiment de securitate și de legitimitate, rivalitatea nu va face decât să se agraveze: primul născut și fratele mai mic vor folosi toate mijloacele posibile pentru a se distruge reciproc. Fiul cel mai mare ar putea încerca, de exemplu, să-și anihileze psihic frățiorul sau surioara, să-l devalorizeze, să-i strice jucăriile, să-i seducă prietenii... La vârsta adultă, aceste confruntări le provoacă adeseori fraților mai mari complexe de vinovăție, în timp ce frații mai tineri pot fi copleșiți de resentimente, de furie, de confuzie sau de alte blocaje psihofizice.

Strategiile clasice de dominare a fraților mai mari asupra celor mici sunt următoarele:

Scanned with OKEN Scanner

- Să-și asume rolul de tată sau de mamă și, adeseori cu complicitatea amândurora, să se transforme, în cel mai bun caz, într-un „mic tată" sau într-o „mică mamă" și, în cel mai rău caz, într-un torționar.
- Să-l facă pe fratele mai mic dependent de el (vorbind în locul lui, ajutându-l în mod sistematic etc.).
- Să devină serviabil și să-și asume rolul de intermediar între părinți și fratele mai mic, ajungând până la estomparea totală a acestuia (adică luându-i locul).
- Să-l complexeze psihologic sau fizic pe fratele mai mic, bazându-se pe faptul că e mai vârstnic ca el, pentru a dezvolta o reputație de inteligență, de pricepere sau de forță superioară.
- Să-și ignore fratele mai mic, negându-i existența și dezinteresându-se de el.
- Să utilizeze agresiunea fizică: fratele mai mare are avantajul anilor și câștigă în mod sistematic luptele în primii ani, până când fratele mai mic învață să se apere.
- Dacă fratele cel mic atrage prea mult atenția asupra sa și fratele mai mare nu are altă soluție pentru a exista, acesta poate începe să rateze totul sau să se îmbolnăvească.
- Abuzul sexual poate face parte dintre metodele prin care fratele mai mare îl domină pe cel mic, impunându-i apariția sexualității sale mature sau seducându-l (și, uneori, făcându-l dependent de el pentru mult timp).

„Cei mici" au propriile lor strategii, care fac în mod mai direct apel la puterea părinților:

- Șantajul afectiv față de părinți: copilul se plânge, uneori pentru nimic, de presupuse rele tratamente din partea fratelui mai mare.
- Angelismul (uneori real, alteori simulat): cel în cauză se transformă în copil model în detrimentul adevăratei lui personalități.
- Îmbolnăvirea (psihoze, boli organice, epilepsie...), pentru a atrage atenția.
- Rebeliunea, eschivarea, fuga.
- Crize de furie pentru a monopoliza atenția.

Doi frați, mai ales dacă sunt apropiați ca vârstă, vor avea foarte adesea o relație fizică violentă. În general, luptele durează până când fratele

Scanned with OKEN Scanner

cel mic devine capabil să-l învingă în mod regulat pe cel mare, care își pierde atunci interesul pentru agresiunea fizică devenită infructuoasă.

Când un al doilea copil sosește, părinții ar trebui să se abțină de la a proiecta asupra primului născut bucuria sau nemulțumirea de a avea un frate sau o soră de același sex sau de sex diferit: disponibilitatea părinților de a întâmpina un copil, indiferent de sexul lui, este cea care va determina disponibilitatea primului născut de a-l iubi pe cel mic fără rezerve. Din păcate, asistăm la o sexualizare a relației foarte de timpuriu, tot în virtutea mecanismului proiecției (nu oferim aceleași gesturi de mângâiere unui fiu și unei fiice sub presiunea socială, culturală, familială).

Atunci când cei doi copii sunt de sex diferit, părinții își proiectează adeseori viziunea cuplului asupra lor: fratele și sora vor reproduce atunci atmosfera existentă între părinți, se vor certa exact cum se ceartă aceștia sau, dimpotrivă, vor fi încurajați să formeze un fel de cuplu mic care poate deveni chiar o relație incestuoasă. Această fantasmă, destul de răspândită, potrivit căreia fratele și sora alcătuiesc un cuplu asemănător aceluia al părinților lor, este în realitate o monstruozitate: fratele și sora nu formează în niciun caz un cuplu, ci ei sunt două individualități distincte care coexistă, la fel ca două specii de arbori sau ca două planete ale sistemului solar.

Dacă relația dintre părinți este ruptă sau conflictuală, relația frate-soră devine patologică. Ea se poate îndrepta fie spre rivalitate (fiecare alegându-și tabăra și asociindu-se, de exemplu, cu părintele de sex opus), fie spre incest, pentru că părinții sunt absenți și pentru că fratele și sora își revarsă afecțiunea unul asupra celuilalt.

Exemplu: În aparență, consultanta, ultima născută dintre doi frați, provine dintr-o familie perfectă, unită și armonioasă. Ea nu își poate lămuri calitatea precară a vieții sale. Vorbește adesea despre fratele ei, cu doi ani mai în vârstă decât ea, a cărui perfecțiune pare copleșitoare: frumos, înalt, generos, cu studii strălucite. Consultanta îl prezintă ca pe un model. Fratele poartă prenumele bunicului patern (tatăl lor fiind fiul cel mare al acestuia) și e pe cale să preia afacerea familiei. Femeia se plânge că are foarte puține contacte cu el și spune că îi lipsește. O examinare mai atentă a realității ne arată că acest frate atât de prețios, crescut ca un prinț, pare să fi dezvoltat o atitudine ostilă față de lume în general și să-și fi pierdut capacitatea de a relaționa cu ceilalți. La treizeci

Scanned with OKEN Scanner

de ani, el nu are practic o viață sentimentală și nici prieteni. Consultanta noastră, care și-a petrecut copilăria punându-se în slujba acestui frate idealizat, încetează treptat să-l considere erou și devine conștientă de faptul că amândoi au fost afectați de repartizarea ierarhizată a rolurilor în familia lor. Consultanta realizează că, într-un fel, familia i-a destinat să formeze un cuplu. Pe măsură ce sora se eliberează de fratele ei și cunoaște un bărbat cu care se potrivește, fratele iese și el din armura sa și se umanizează, angajându-se, la rândul lui, într-o relație semnificativă.

Acest caz este unul tipic în care, în virtutea privilegierii dominației masculine în societate, fratele este considerat ca fiind mai inteligent și mai legitim decât sora lui. În cazul de față, această repartizare a rolurilor, acceptată din punct de vedere social, este vizibil exagerată, pentru că fata cumulează doi factori de supunere: genul ei feminin și postura de soră mai mică. Situația, aparent idilică, e la fel de nefastă pentru fiecare dintre ei, izolându-i pe amândoi de restul lumii, fără a-i apropia totuși cu adevărat unul de celălalt.

Trei copii

În general, în fraternitățile compuse din trei frați, unul dintre ei este sacrificat. Poate fi vorba despre cel de același sex cu primul născut, care apare ca o repetare a acestuia; sau poate fi mijlociul, care nu are nici prerogativele primului născut și nici pe cele ale mezinului. Acestea fiind spuse, toate configurațiile sunt posibile în triunghiul format de cei trei copii. De asemenea, trebuie luat în considerare și impactul sexului copiilor asupra locului fiecăruia vizavi de familie: dacă se află între două surori, fiul, datorită calității lui de „mascul", va capta atenția, și lupta pentru existență se va purta atunci între „cea mare" și „cea mică".

Exemplu: Iată o frăție compusă dintr-un frate, primul născut, și două surori mai mici. Al treilea copil, Irène, este clona surorii ei mai mari, Béatrice. Irène a fost îmbrăcată pe tot parcursul copilăriei ei cu hainele folosite înainte de sora sa, în timp ce aceasta și fratele mai mare au primit sistematic haine noi. Când vine vremea să se căsătorească, Irène și-l alege în mod natural drept soț pe fratele mai mic al soțului lui Béatrice, cu care va forma un cuplu imatur timp de zece ani, înainte de a evolua în armonie cu el. Un travaliu terapeutic, asociat cu analiza arborelui genealogic, le permite celor doi să iasă din această poziție

Scanned with OKEN Scanner

de umbră timidă (ea, a surorii ei, și el, a fratelui lui) și să-și dezvăluie personalitățile autentice.

Când „ultimul născut", mult așteptat, este un fiu, nașterea lui poate spori mânia surorilor mai mari, care se vor alia împotriva lui.

Exemplu: „Când eram mic, pe la patru sau cinci ani, mă îndrăgosteam de fete de orice vârstă. Nu știu dacă acest lucru este normal, dar presupun că da. Am totuși niște îndoieli și o să vă spun de ce. Una dintre cele două surori ale mele, cu nouă ani mai mare decât mine, mă privea cu batjocură și încerca să mă convingă că sunt „mic", „ridicol", „prăpădit". De îndată ce îmi exprimam sentimentele pentru acele fete sau vorbeam despre ce aveam de gând să fac când le văd, de exemplu, „să-mi declar dragostea", sora mea mă trata cu dispreț. Ea îmi spunea: „Ești nebun, nimănui nu-i pasă de tine, mai bine taci, ești doar un mucos, privește-te în oglindă, părul tău este negru, creț și urât, în timp ce vărul nostru, care este blond, e frumos"... Nu-mi amintesc toate comentariile ei, acestea sunt doar câteva exemple. Dar, începând de-atunci, mi-am pierdut complet încrederea în mine. De fiecare dată când mă întâlneam cu o fată, simțeam că nu sunt suficient de bun. Acesta era exact cuvântul cheie folosit de sora mea: mereu punea la îndoială capacitatea mea de a fi „suficient de bun" pentru a fi iubit. Nici astăzi, la cei peste treizeci de ani ai mei, nu am reușit să-mi recuperez stima de sine. Nu mă simt niciodată „suficient de bun" pentru nimeni... Am avut o mulțime de probleme: timp de patru ani am fost dependent de prostituate, cu riscul de a contracta SIDA, am fost la închisoare, am fost agresat etc. Am învins, cred, aceste dependențe, dar tot nu am suficientă încredere în mine pentru a-mi găsi o parteneră de viață. Stimă de sine zero. La vremea aceea, părinții mei erau complet absenți. Niciunul dintre ei nu avea timpul sau dorința de a se implica în viața mea, deși eram foarte mic; singura lor preocupare era să ne asigure casă, masă și educație, și pe mine mă lăsau în grija surorilor mai mari care mă considerau o „problemă". Le iubeam enorm și nu înțelegeam de ce îmi spuneau lucruri atât de urâte. Când îmi vorbeau așa, eu tăceam. Uneori plângeam. Ele râdeau de lacrimile mele și mă ridiculizau. Îmi este imposibil să trăiesc o viață sănătoasă și afectuoasă când încă mai simt în mine toate aceste lucruri".

Este posibil, de asemenea, ca unul dintre cei trei copii să fie complet izolat, fie din cauza vârstei lui, fie pentru că ceilalți doi formează o coaliție în care el nu are loc și este lăsat deoparte.

Scanned with OKEN Scanner

În cazul în care cei trei copii sunt de același sex, pot avea loc diverse strategii de uniune, dar, la fel ca în cazul unui ansamblu de doi frați, putem asista la o situație în care spațiul disponibil este împărțit în trei teritorii strict delimitate.

Patru copii și mai mulți

De la patru copii în sus, configurațiile sunt numeroase.

Primul lucru este să știm dacă părinții și-au dorit și au ales să aibă o familie numeroasă și dacă au reușit să ofere un loc propriu fiecărui copil sau, dimpotrivă, dacă frații formează un fel de „grămadă" sau de „bulă" în care toți sunt privați de lucrurile esențiale, pentru că se simt prea numeroși, căci așa îi consideră părinții.... Această situație poate genera mai multe probleme, în special o agresivitate constantă din partea fiecăruia pentru apărarea propriului teritoriu.

Relațiile sunt de obicei organizate în blocuri: „cei mari" și „cei mici", „fetele" și „băieții"... Trebuie, de asemenea, luată în considerare diferența de vârstă dintre frați și surori. Uneori, relațiile de preferință sau uniunile sunt încrucișate (primul și al treilea, al doilea și al patrulea, sau cel mai mare și cel mai mic, pe o parte, și cei din mijloc, pe de altă parte). Acest lucru se schimbă atunci când primii trei copii sunt de același sex, iar al patrulea de sex diferit (atât de mult așteptat, adeseori) sau când cel mai mare este de alt sex decât cei trei mai mici. În inconștient, locurile impare sunt locuri ale fiilor, în timp ce locurile pare sunt acelea ale fiicelor.

O familie cu cinci copii poate fi compusă dintr-un prim trio (trei copii născuți la distanță foarte mică), apoi un copil izolat, născut patru ani mai târziu și, în sfârșit, după zece ani, ultimul născut care va trăi practic ca un copil unic. În multe cazuri, unul dintre copii devine oaia neagră a familiei sau țapul ispășitor al acesteia.

În fraternitățile foarte numeroase, de la cinci copii în sus, rolurile sunt împărțite adeseori în secțiuni: de exemplu, primii trei se repetă în următorii trei.

Nu este ceva neobișnuit ca ultimii frați ai unei frății de opt membri să se simtă aproape inexistenți, pentru că mama, tatăl și chiar frații mai mari sunt copleșiți de imensitatea familiei: nimeni nu se ocupă de ei și acești copii cresc simțindu-se cantități neglijabile.

De asemenea, se întâmplă frecvent ca primul fiu să fie considerat moștenitorul arborelui genealogic patern (datorită asemănării fizice cu

Scanned with OKEN Scanner

bunicul și cu unchii din partea tatălui, a responsabilităților, preferințelor sau conflictelor care rezultă de aici), în timp ce al doilea este moștenitorul masculin al arborelui genealogic matern.

Copilul mort, abandonat sau dispărut în frăție

Când se culeg informațiile necesare pentru construirea unui arbore genealogic, copiii decedați, cei născuți morți sau niciodată născuți (avorturi spontane și provocate) sunt considerați membri ai frăției. Într-adevăr, chiar dacă ansamblul fraților este adeseori câmpul unor lupte încrâncenate, el este, de asemenea, și o **confrerie** în sensul cel mai sacru al cuvântului, în care membrii ei sunt uniți prin legături care depășesc înțelegerea umană. În acest sens, nu există cu adevărat „semi-frați" sau „semi-surori", fie și pentru faptul că acei copii care împart un părinte sunt legați prin interdicția incestului, chiar dacă nu se cunosc în realitate. Prin urmare, un copil dispărut va fi întotdeauna prezent, într-un fel sau altul, în psihicul fraților și al surorilor lui. Ideal ar fi să putem evoca persoana dispărută într-o manieră deschisă, fără a-i atribui un rol excesiv, dar și fără a o elimina cu totul. În multe situații, acest lucru este foarte greu de realizat, pentru că moartea, abandonul sau dispariția unui copil reprezintă un eveniment dramatic pentru familie în general, și pentru părinți în special.

Atunci când o frăție are un număr mare de copii decedați, trebuie căutată cauza: este vorba despre un motiv din afara familiei (războaie, sărăcie etc.) sau despre epuizarea unei mame care nu suportă sarcinile multiple, de exemplu într-o societate în care controlul nașterilor este de neconceput? Să ne amintim însă că modul în care un flagel social e resimțit de o familie are baze psihologice: sărăcia, războiul sau foametea sunt trăite în funcție de moștenirea familială primită, de concepția despre bani, de nivelul conștiinței, de obiceiuri, de resursele creative etc.

De regulă, moartea timpurie a unui membru al arborelui genealogic (în perioada copilăriei, adolescenței sau tinereții) provoacă o traumă în familie. Inconștientul familial va încerca să găsească „vinovatul" sau cel puțin ce anume a determinat moartea acelei persoane.

Scanned with OKEN Scanner

Există patru tipuri de cauze:

- **Exterioară familiei și impersonală** (o epidemie, foamete, război, sărăcie): va trebui să ne întrebăm în ce societate se înrădăcinează familia, care sunt relațiile ei cu aceasta, care este capacitatea de reziliență a familiei în raport cu evenimentele care o depășesc. În cazul unei familii cu numeroși bărbați morți în război, de exemplu, ne putem întreba ce concepție despre stat va păstra această familie în memoria ei.
- **Exterioară familiei și individuală** (responsabilul pentru un accident, un medic care a făcut o greșeală gravă, un judecător care condamnă o persoană la moarte...): responsabilul individual reprezintă adeseori, în mod simbolic, o figură parentală (în general, autoritatea paternă), și va fi util să raportăm trauma acestei morți timpurii la relația pe care o au persoanele aflate în doliu cu autoritatea în cauză. De exemplu, un copil strivit de un tren este ucis, de fapt, de mecanicul care a condus trenul, și nu arareori se întâmplă ca unul dintre bunicii lui, sau ambii, să fi fost figuri parentale zdrobitoare, a căror influență devastatoare e repetată în mod metaforic de către cel responsabil de drama respectivă.
- **Inerentă familiei și impersonală** (o boală genetică, un accident care se repetă „în mod misterios"): acestea sunt cazurile în care trebuie căutate mai direct sistemele de transmitere transgenerațională (de exemplu, i s-a dat copilului decedat prenumele unei persoane dispărute înaintea lui?).
- **Inerentă familiei și personală** (un gest nefericit, o lipsă de atenție a unei persoane din anturaj...): trebuie studiată această vină uneori imaginară. De exemplu, un copil de șase ani căruia i se cere să aibă grijă de surioara lui de doi ani și care, într-un moment de neatenție, o lasă să se înece într-o găleată cu apă uitată de părinți în cameră, este de fapt doar țapul ispășitor pentru greșeala acestora. Invers, când, de exemplu, o bunică paternă își omoară nepotul „din nebăgare de seamă", ar trebui să ne întrebăm ce dorință de asasinat, conștientă sau inconștientă, realizează ea prin acest gest: este vorba despre repetarea unei morți anterioare, despre împlinirea unei dorințe de a comite o crimă împotriva unui frate sau a unuia dintre propriii săi copii, despre dorința de a elimina urmașii propriului fiu sau ai propriei ei fiice sau despre o ură persistentă împotriva ginerelui sau a norei ei?

Scanned with OKEN Scanner

Locul ocupat de copilul mort într-o frăție poate fi preponderent. Invers, un copil mort pentru care familia nu a reușit să efectueze doliul, preferând să-l dea uitării, poate să rămână prezent ca un fel de umbră și să apese greu asupra celor vii.

Este necesar să se facă distincția între mai multe situații:

Copilul ascuns

Un mort despre care nu se vorbește și ai cărui părinți (sau doar mama) nu menționează niciodată existența lui. Poate fi vorba despre un copil născut mort, sau avortat, sau despre un copil nelegitim căruia i s-a pierdut urma și care este „mort" pentru familie. Cauza acestei tăceri poate fi un doliu imposibil de înfăptuit sau o rușine (pentru pierderea ori avortarea copilului sau pentru aducerea pe lume a unui „monstru"...). Dar inconștientul personal și inconștientul familial sunt strâns unite. Ceilalți membri ai frăției vor avea cunoștință, foarte confuz, despre existența acelui copil și îl vor evoca uneori într-o formă simbolică: o boală, un prieten imaginar etc. De exemplu, fiica unei femei care a făcut un avort sau care a născut un copil mort ar putea suferi accidente legate de concepție (avorturi spontane sau nu, sarcini extrauterine etc.) la vârsta pe care o avea mama ei atunci când s-au petrecut acele evenimente.

Exemplu: Un cuplu foarte bogat din America de Nord își concepe primul copil în ciuda tuturor precauțiilor posibile, dar, în ziua nașterii, femeia află că a născut un copil cu sindromul Down, problemă nedetectată la efectuarea amniocentezei. Incapabilă să-și asume situația, femeia abandonează copilul imediat după naștere, încredințându-l unei familii adoptive și hotărând să nu mai pomenească niciodată despre el. Fratele mai mic, născut doi ani mai târziu, va dezvolta foarte curând o relație privilegiată cu un prieten imaginar căruia îi va da, spre stupefacția părinților, același prenume ca acela al copilului abandonat. Pentru că această relație capătă o importanță considerată alarmantă de către psihologii școlari, cuplul înțelege într-un final că secretul apăsător legat de nașterea și de abandonarea copilului trisomic îl dezechilibra pe mezinul „normal". După un travaliu psihoterapeutic marcat de numeroase rezistențe, cuplul decide să-l pună pe fratele cel mic în legătură cu fratele cel mare. Familia adoptivă dă dovadă de o înțelepciune și o toleranță excepționale, permițând familiei biologice să restabilească contactul regulat cu acel copil repudiat.

Scanned with OKEN Scanner

Copilul idealizat

Este un copil dispărut care monopolizează tot spațiul. Mort în primii ani ai copilăriei sau ai adolescenței, el devine eroul familiei, copilul ideal pe care mama sa îl plasează deasupra tuturor celorlalți și în care își depune toate insatisfacțiile. Ceilalți copii primesc următorul mesaj: „Mama (și/sau tata) iubește mai mult un mort decât un viu, aș fi mai iubit(ă) dacă aș fi mort (moartă)". În astfel de cazuri, trebuie analizate motivele care o determină pe mamă (și/sau pe tată) să se cufunde în acest doliu și să facă din el punctul de plecare al unei depresii nesfârșite și al unei rupturi de restul copiilor. Uneori, pentru o mamă care nu are nicio dorință de a fi mamă, copilul mort devine un pretext pentru a demisiona din rolul ei matern și pentru a le refuza celor vii iubirea pe care pretinde că i-o poartă mortului.

Exemplu: Un consultant analizează, după ce și-a studiat arborele genealogic, motivele care au determinat-o pe mama lui „să rămână o fetiță", înfricoșată și dependentă, care și-a îndeplinit în mod mediocru rolul de mamă față de el. „Bunica mea maternă a pierdut un fiu din cauza tusei convulsive sau a altei boli pulmonare, când mama mea avea trei ani. Din ziua aceea, ea n-a mai renunțat la veșmintele ei de doliu. În fiecare duminică, își lua ceilalți cinci copii, îmbrăcați în cele mai bune haine ale lor, și plecau să se roage și să plângă împreună la mormântul copilului dispărut. Aceasta a fost singura ieșire în familie pe care a cunoscut-o mama mea în timpul copilăriei. Noaptea, înainte de a adormi, mama își imagina că moare și că toți oamenii din sat, cu mama ei în frunte, mergeau plângând după sicriul ei alb, acoperit cu flori. Acest gând o consola. Mama ei i se adresa doar pentru a o corecta sau a-i cere să execute câte o treabă în casă. Peste tot erau portrete ale celui decedat și mama vorbea despre el numindu-l «îngerul meu». Când mama mea l-a cunoscut pe tata, a vrut cu disperare să aibă un fiu. Din fericire, tatăl meu nu a fost de acord ca ea să-mi dea prenumele fratelui ei decedat, refuzând, de asemenea, să fiu numit «Gabriel», fără să știe prea bine de ce. Astăzi, îmi dau seama că mama mea a proiectat asupra mea acel «înger» care absorbea întreaga atenție a propriei ei mame".

Copilul idealizat constituie, pentru ceilalți frați, un model imposibil de atins, un fel de divinitate pe care nu o vor putea regăsi decât în moarte. În realitate, aceasta este o formă de agresiune pasivă a părintelui care le reproșează în mod inconștient celor vii că îi amintesc de faptul că decedatul nu mai este printre ei.

Scanned with OKEN Scanner

Copilul înlocuit

Este un caz destul de frecvent, în care un copil născut după un frate decedat poartă în el, parțial sau total, personalitatea acestuia. Adeseori, acestui copil i se dă chiar prenumele celui decedat (masculinizat sau feminizat, dacă sunt de sex diferit). Copilul de substituție poate fi numit René sau Renato („născut din nou"), Sylvie („dacă el trăiește") sau Pascal („Hristos înviat de Paște") etc. Am vorbit deja despre faptul că identitatea reală a celui viu este sacrificată în beneficiul reînvierii celui decedat. Acest lucru poate duce la sinucideri, la comportamente autodistructive, la boli autoimune sau o poate face pe persoana în cauză să se simtă „posedată", expulzată neîncetat din ea însăși prin aspirații care nu îi corespund. Vom vedea mai încolo că actele de psihomagie pot permite materializarea mortului care ne împovărează și disocierea de el o dată pentru totdeauna.

Exercițiu: Arborele triadelor (continuare)

Includeți frații și surorile în triadele arborelui genealogic (schema de la pag. 288). Acum puteți începe să modificați dimensiunea cercurilor pentru a semnala importanța relativă a protagoniștilor.

Să ne reamintim că fiecare individ se simte copil unic și centrul triadei. Chiar dacă există un frate sau o soră preferat(ă), în adâncul sufletului, fiecare este eroul sau antieroul propriei sale vieți. Astfel, fiecare copil își va crea în inconștientul său un arbore genealogic diferit, propria legendă personală și viziunea sa asupra părinților. Arborele este întotdeauna un punct de vedere care depinde de modul în care au fost trăite evenimentele din copilărie. Oamenii nu se nasc cu același „bagaj": sunt mai mult sau mai puțin puternici, mai mult sau mai puțin vulnerabili, mai mult sau mai puțin sensibili, cu capacități intelectuale mai mari sau mai mici etc. Este posibil ca aceste diferențe să depindă parțial de gestație, de modul în care părinții tratează pe unul sau pe altul, dar probabil și de echilibrul creat de natură. Știința este încă nesigură în privința acestui aspect: știm de-acum, de exemplu, că unele elemente ale ADN-ului rămân inactive la anumiți indivizi, după cum au fost sau nu decodate de organism.

Scanned with OKEN Scanner

Aceste deosebiri psihologice și existențiale între frați și surori implică interpretarea diferită a evenimentelor din copilărie (avantaje și neajunsuri, bucurii și suferințe) și producerea unor efecte diferite pentru fiecare. Pe de altă parte, comportamentul părinților va depinde și el, pe termen lung, de caracterul copiilor; părinții vor fi mai indulgenți sau mai generoși cu unii decât cu alții. Aceste variații de atitudine și de sensibilitate receptivă dau naștere unor arbori genealogici diferiți unii de alții.

Exercițiu: În locul celuilalt

Puteți compune triada fiecăruia dintre frații și surorile voastre cu părinții voștri? Sau, eventual (dacă sunteți copil unic), triadele mătușilor și ale unchilor cu bunicii voștri, și chiar triadele fraților și surorilor bunicilor cu străbunicii voștri?

Din nou, nu este vorba despre date precise, ci mai degrabă despre efortul de a vă reprezenta relațiile familiale din diferite unghiuri. Chiar dacă detestați o soră, un frate, o mătușă, un unchi, puteți vedea situația din punctul lor de vedere, fără a-i critica? Rețineți că e nevoie, de asemenea, de punerea în evidență a repetițiilor: este posibil ca vizualizând triadele într-o manieră nonegocentrică, să descoperiți mecanisme relaționale care vă clarifică arborele genealogic.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Partea a șaptea

•

De la legătură la nod

Psihomagia ca ajutor în relațiile toxice

Nodul gordian

În 1937, Tocopilla era un port în declin. Trecuse vremea marelui avânt al „aurului alb", salpetrul venerat ca o sabie cu două tăișuri, pulbere de viață, pulbere de moarte, îngrășământ prețios pentru plante, pe de o parte, și ingredient perfid, utilizat la fabricarea explozibililor, pe de altă parte. Inventarea salpetrului sintetic de către nemți pusese capăt prosperității din nordul Republicii Chile. Puzderia de nave de marfă ancorate cândva în fața digului Tocopilla dispăruse. Strada Freire, înțesată de baruri în care se aciuau prostituate exuberante, experte în jecmănirea marinarilor beți, devenise pustie. Vopsite și scheletice, prostituatele se aruncau în grupuri avide asupra oricărui leu de mare care debarca în port prin cine știe ce minune. Luptele nu se limitau doar la părulieli feminine, ci adeseori vedeai strălucind în toiul lor lama câte unui cuțit însângerat.

Unul dintre acei marinari rari a fost numitul Lucho. Acesta frecventa taverna Loro Mudo („Papagalul mut"), un local sărăcăcios cu pereții, scaunele, mesele și geamurile toate verzi, populat de prostituate anemice, îmbrăcate în aceeași culoare, triste și tăcute ca pasărea de ipsos de la intrare, care își întindea piciorul pentru a-i chema înăuntru pe improbabilii desfrânați. Lucho s-a instalat acolo în calitate de protejat al bătrânei proprietare, doña Ganga. Se trezea târziu, i se servea micul dejun la pat, era spălat și clătit cu o mănușă de toaletă, îmbrăcat în costumul lui de marinar și împins spre bar, pentru a servi drept momeală în cazul în care vreun grup de navigatori mitici, ajunși la țărm după luni întregi de abstinență, ar fi nimerit pe strada Freire în căutare de distracție. Evident, mateloții mult așteptați nu veneau: rarii clienți erau doar niște bătrâni avari și câțiva mineri mutilați.

Scanned with OKEN Scanner

Lucho, mort de plictiseală, își petrecea zilele și serile înnodând două bucăți de sfoară. Învățase să facă asta în interminabilele lui călătorii peste oceane. Cu o rapiditate amețitoare, unea cele două corzi în noduri complexe, pe care nimeni nu știa să le desfacă. Apoi, la fel de repede, le separa. Uneori, pentru a prinde puțin soare, pleca să se așeze timp de o oră pe o bancă din piața publică. La fel de tăcut ca papagalul de la taverna unde locuia, Lucho realiza peste cinci sute de noduri, unul după altul, toate complicate, toate diferite. Locuitorii din Tocopilla îl priveau pieziș, atingându-și tâmpla cu degetul arătător. Eu, cu toată curiozitatea mea de copil singuratic, adoram să mă așez alături de el, în speranța că voi învăța să fac și să desfac acele frumoase noduri. Văzându-mi interesul, Lucho îmi dădea uneori cele două funii, invitându-mă să-l imit. De fiecare dată le legam cu putere, făcând o singură funie din două, dar niciodată nu reușeam să deznod acea unitate. Nodurile lui Lucho erau construcții înțelepte. El știa să le facă și să le desfacă. Eu, în schimb, reușeam să obțin doar noduri invizibile, care necesitau un efort angoasant pentru a fi desfăcute.

Această experiență din copilărie m-a ajutat mai târziu să înțeleg diferența între o relație nevrotică și o relație sănătoasă. În prima, suferim o situație pe care am construit-o și de care nu ne putem elibera: ne simțim posedați. În a doua, ne unim cu celălalt fără frică, știind că vom avea curajul de a pune capăt relației, de a ne redobândi libertatea. Legătura nevrotică se menține din obligație și din neputință. Legătura sănătoasă se menține din voință și iubire.

Aceste legături îmi aminteau de nodurile marinărești, care sunt produsul unei bresle. Ele trebuie să fie solide, dar să ofere posibilitatea de a fi desfăcute rapid în caz de urgență, când nava este atacată de o furtună. Nodul psihologic este, și el, produsul unei colectivități. Scopul dizolvării lui este de a ne integra în societate, de a fi acceptați de ea, așa cum o congregație acceptă un inițiat. Dacă nu putem desface nodul, vom fi separați de comunitate. Pentru a supraviețui, orice ființă umană are nevoie să se alăture celorlalți. Nodul sănătos îndeplinește acest obiectiv și merită să fie păstrat atât timp cât este util. Nodul orb, care ne ține blocați în traumele noastre, trebuie să fie dezlegat pentru a putea trece la o relație mai potrivită. Adică, pentru a găsi pacea inimii și, prin urmare, bucuria de a trăi.

Scanned with OKEN Scanner

Un nod psihologic ascuns în faldurile obscure ale inconștientului se face simțit în permanență, chiar dacă nu poate fi identificat, împiedicându-ne să ne bucurăm de miracolul existenței. El este ca un cui în pantof: ascuns vederii, ne strică întreaga plimbare.

Rafaela, o tânără consultantă mexicană, a reușit să-și conștientizeze nodurile psihologice. Ea încercase să se sinucidă prin ingerarea unui flacon întreg de pastile împotriva durerilor de cap. Când a început să se simtă rău, i-a telefonat mamei, cerându-i să o ducă la spital. După ce a fost supusă unui lavaj stomacal, a căzut într-o depresie profundă. A renunțat la activitățile ei artistice și s-a închis în casa mama ei, văduvă de unsprezece ani și fără iubit. Rafaela a decis să vină la consultație pentru că n-a mai putut suporta tristețea profundă care aproape că o împiedica să respire. Am întrebat-o dacă își amintește când a început această tristețe și ea mi-a povestit că, în urmă cu câteva luni, se întorsese într-un oraș american în care locuise cu părinții săi și că această vizită a determinat-o să încerce să se sinucidă.

— De ce?

— Pentru că mi-am adus aminte că mi-am omorât tatăl.

— Cum?

— S-a întâmplat când aveam treisprezece ani...

— Vârsta la care ai avut prima menstruație, presupun.

— Așa este. În ziua aceea am simțit că, în sfârșit, eram femeie. O săptămână mai târziu, a avut loc nenorocirea: eram la parterul casei cântând la pian când tatăl meu, pradă uneia dintre acele crize de furie provocate de băutură, a coborât și m-a insultat. Am strigat: „Ești un monstru, te urăsc. Vreau să mori...". Jignit, tata a părăsit casa. Conducând mașina, a suferit un infarct și a intrat într-un copac, murind pe loc.

— Câți ani avea?

— Cincizeci și doi de ani. Nu avusese niciodată probleme cardiace. Când m-am întors în orașul meu natal, mi-am dat seama că de la vârsta de treisprezece ani trăiam cu un sentiment teribil de vinovăție. Sentiment care mă chinuie încă și astăzi.

— Tatăl tău te insulta întotdeauna așa?

— Nu, chiar beat fiind, se purta foarte afectuos cu mine. Îl iubeam profund. În ziua aceea fatală, a fost prima dată când m-a agresat.

— Și cu mama ta, cum se comporta?

— Oribil: o insulta neîncetat, o amenința, o lovea sau o bătea...

Scanned with OKEN Scanner

— Rafaela, tu te simți vinovată pentru o crimă imaginară. Nicio fetiță nu are puterea de a ucide pe cineva prin cuvintele ei. Cea care suferă astăzi nu ești tu, o femeie deja adultă, ci fetița pe care o porți în tine. Încearcă să omori un câine sau o pisică, spunându-i: „Vreau să mori" și vei vedea că nu ai această putere... Aș vrea ca acum, cu mintea ta de douăzeci și patru de ani, să-ți amintești cum te simțeai la treisprezece ani, când cântai la pian în acea „zi fatală", cum o numești tu.

— Mă simțeam rău pentru că mama era lângă mine. Întotdeauna și-a dorit să fie pianistă și să cânte. Dar, fiindcă m-am născut eu, mama a trebuit să renunțe la artă și să aibă grijă de mine. De fiecare dată când cântam la pian, ea devenea tristă și eu mă simțeam vinovată.

— Deci nu erai singură. Ce l-a făcut pe tatăl tău să coboare așa, fără să vă prevină?

— Mama, auzind ce cântam, a început să plângă și apoi a strigat: „Tatăl tău mi-a stricat viața. E un monstru, îl urăsc. Aș vrea să moară!". Atunci, tata a coborât, crezând că eu eram cea care rostise acele vorbe, a ridicat mâna amenințând că mă pălmuiește și a țipat: „Cum poți tu, fiica mea, să rostești asemenea prostii? Nu m-ai iubit niciodată! Ești o fiică rea!" Atunci a fost momentul în care i-am spus acele cuvinte.

— Adică ai repetat exact cuvintele mamei tale.

— Da, așa este.

— Mama ta a încercat să repare greșeala tatălui tău? I-a spus că ea e cea care gândește așa, și nu tu?

— Nu. Nu a zis nimic.

— Într-un fel, mama ta te-a posedat, creând o simbioză cu tine.

— Așa este. De când eram foarte mică, mama îmi povestea cele mai mari atrocități ale tatălui meu și a pecetluit uniunea noastră împotriva lui.

— Din ce am constatat eu în multe cazuri, persoanele care suferă de probleme cardiace nu au fost iubite în copilărie de părinții lor. Am remarcat, de asemenea, că majoritatea alcoolicilor beau pentru a compensa dorința de a fi alăptați de o mamă care nu le-a oferit tandrețea necesară. Ce relație avea tatăl tău cu părinții lui?

— Mama lui nu l-a iubit niciodată. Îl maltrata cu cruzime. Tatăl lui a plecat de acasă foarte repede.

— De ce s-a căsătorit mama ta cu un bărbat pe care îl detesta?

— Poate pentru că mama ei, divorțată, i-a inoculat ura față de propriul tată. Bunicul meu matern era, de asemenea, alcoolic."

Scanned with OKEN Scanner

Povestea Rafaelei a evidențiat o repetiție genealogică; tatăl ei, care nu a fost iubit în copilărie, se căsătorise cu o femeie, fiica unui alcoolic, care rămăsese în simbioză cu mama sa, ura bărbaților și era incapabilă să-l iubească. El, legat de un nod incestuos, își oferea plăcerea unei insatisfacții: era urât de soție, ceea ce îi permitea să mențină nodul sadomasochist cu mama lui. Dacă acest nod se desfăcea, bărbatul pierdea singurul lucru pe care îl avusese vreodată: o mamă crudă.

Mama Rafaelei era într-o situație similară: obișnuită încă din copilărie să vadă lumea prin ochii mamei ei, ea credea că își urăște tatăl alcoolic, deși în sinea ei era unită de el printr-un nod incestuos. Pentru a nu desface acest nod, femeia se căsătorise cu un bărbat asemănător din punct de vedere emoțional cu tatăl său. Cuplul ei avea să reproducă situația tuturor cuplurilor din acel arbore: tați absenți și neiubiți, mame posesive, acaparatoare, care formau un cuplu cu fiicele lor, unindu-se cu ele printr-un nod lesbian.

Rafaela, repetând insultele rostite de mama ei, se identificase cu aceasta. Ea exprima astfel nodul incestuos cu tatăl ei: avea deja ciclu menstrual, devenise femeie, putea lua locul mamei sale.

Am întrebat-o unde este îngropat tatăl ei. Rafaela mi-a răspuns că acesta fusese incinerat. Am întrebat-o unde i-au împrăștiat cenușa. Ea mi-a spus că cenușa rămăsese în urna pe care o păstra în șifonier, în dormitorul ei din casa mamei.

Înțelegând înșiruirea de noduri care acționau în depresia ei și o transformau într-o ucigașă imaginară, i-am propus o serie de acte psihomagice pentru a putea desface acele noduri și a-și recăpăta pofta de viață.

În primul rând, Rafaela trebuia să se confrunte cu mama ei și să-i arate cum a folosit-o aceasta în beneficiul nevrozei sale, determinând-o în final să-și blesteme tatăl, așa cum un ventriloc dă glas păpușii lui. Rafaela îi va cere mamei o despăgubire simbolică de un trilion de dolari, ca preț pentru faptul de a o fi posedat în felul acesta și de a-i făcut atât de mult rău. Dacă mama nu-și recunoștea datoria, Rafaela urma să întrerupă relația cu ea atât timp cât era necesar, câteva luni sau câțiva ani. Dacă femeia își recunoștea datoria, mama și fiica urmau să meargă împreună la Teotihuacan, să urce pe piramida Soarelui și mama să fie martoră la împrăștierea cenușii, efectuată cu dragoste de către fiica ei. Dacă întrerupea relația cu mama, Rafaela avea să împrăștie cenușa însoțită de iubitul său.

Scanned with OKEN Scanner

După ce realiza aceste lucruri, Rafaela trebuia să cumpere romul favorit al tatălui ei, să lipească portretul acestuia pe sticlă și să păstreze sticla respectivă în dormitor, însoțită de o lumânare, un băț de tămâie și o floare. În fiecare seară, înainte de culcare, ea urma să se frece pe piept, în zona inimii, cu câteva picături din acest alcool astfel binecuvântat. Odată sticla golită, Rafaela avea să îngroape sticla într-un vas de flori, plantând deasupra ei o plantă înflorită.

Deși a înțeles cauzele depresiei ei, Rafaela mi-a spus: „Acum știu unde este tumoarea. Știu că trebuie să scap de ea, «să dezleg nodul», așa cum spuneți. Dar nu o pot înfrunta pe mama. Ea nu ar înțelege nimic, ar spune că sunt nebună. Și chiar dacă ar înțelege, treaba asta ar putea s-o omoare. Nici să împrăștii cenușa tatălui meu nu pot. Mama speră că o voi păstra toată viața."

Rafaela se apăra cu îndârjire, hotărâtă să nu-și dezlege nodurile, chiar dacă acest lucru avea să-i provoace o suferință continuă și eșecuri repetate în cariera ei artistică, pentru că nu-și putea permite să realizeze ceea ce mama ei nu reușise să înfăptuiască.

I-am răspuns: „Rafaela, după ce ți-ai analizat arborele genealogic și repetițiile lui, știi foarte bine că depresia ta este rezultatul nodurilor psihologice care îți alterează viața. Ele te împiedică să fii tu însuți, pentru a rămâne ceea ce mama și bunica ta au vrut să fii: executanta dorinței lor de a ucide bărbatul". Pentru a-i da curajul să-și dezlege nodurile, i-am povestit o întâmplare din tinerețea mea.

Tatăl meu, comunist fervent și admirator al lui Stalin, credea că datoria lui era să-și transforme fiul în erou. Cu această deviză „Un erou se formează prin lupta lui împotriva lumii", el m-a înscris la Liceul de Aplicațiuni, o instituție școlară frecventată de copiii simpatizanților nazismului. La vremea aceea, eu nu știam că sunt evreu, pentru că tata se prezenta drept rus și, ateu cum era, nu mă educase în nicio tradiție religioasă. Din prima zi de școală, colegii de clasă m-au izolat de parcă eram ciumat: nimeni nu a vrut să stea lângă mine în băncile cu două locuri. Apoi au început să mă numească „evreu rătăcitor", „expatriat" și „vultur" din cauza nasului meu coroiat. În timpul recreațiilor, copiii refuzau să se joace cu mine, în timp ce organizau între ei concursuri pasionante, un fel de joc cu trei bile de oțel. Îmi doream teribil să particip la acel joc, dar eram respins în mod sistematic. Într-o zi, una dintre bile a căzut într-un canal de scurgere plin cu apă stătută și scuipați. Dezgustați,

Scanned with OKEN Scanner

colegii mei n-au vrut să o recupereze. Rămăseseră paralizați, incapabili să continue jocul. Atunci, mi-am suflecat mânecile cămășii până la cot și mi-am băgat brațul în acel amestec gelatinos pentru a scoate bila, gândindu-mă că, prin acel act de curaj, voi câștiga acceptarea colegilor mei. Am reușit doar să fiu disprețuit încă și mai mult: „Evreu nenorocit, crezi că o să te acceptăm pentru că ți-ai băgat mâna în rahat! Pleacă!". Și-au reluat jocul fără să mă mai privească măcar. Mi-a fost rușine de mine și i-am urât. Plin de resentimente, mi-am spus: „Este o greșeală să vrei să fii acceptat prin acțiuni umilitoare. Ca să fiu admis, trebuie să-i domin, să-i forțez să mă admire".

Am început să studiez neobosit și am devenit cel mai bun elev. Am fondat o academie artistică, lăudată de profesori și, în cele din urmă, am fost ales șeful clasei. Câțiva ani mai târziu, în timpul psihanalizei mele efectuată cu doctorul Eric Fromm, mi-am dat seama că ura față de acei școlari era încă prezentă în sufletul meu. Dar, odată revizuită de mintea mea adultă, ura s-a preschimbat în milă. Acei copii erau victimele unei educații care îi transformase în ființe limitate, egoiste și agresive, incapabile să „bage mâna în rahat" pentru a recupera bila de oțel, simbol al forței inalterabile a ființei esențiale. Cufundarea brațului gol în canal însemna confruntarea conștientă cu suferința, efortul regăsirii de sine și sacrificarea identificării cu egoul artificial creat de familie și de societate. Ideile rasiste care le fuseseră insuflate și nodurile cu care erau legați reprezentau acea magmă fetidă. Biete ființe incapabile să se elibereze de acele noduri, preocupate de jocuri superficiale, condamnate să poarte toată viața povara unui infantilism persistent, incapabile să dezvolte un suflet adult care să nu fie nici crud, nici rasist, nici egoist. Eu, în ciuda tenebrelor mele emoționale, am putut să-mi sacrific demnitatea și să-mi învinge dezgustul. Colegii mei au devenit furioși pentru că eu am făcut pentru grup ceea ce fiecare dintre ei era incapabil să facă.

— Spune-mi, Rafaela, vei putea înceta vreodată să te judeci și să-ți cufunzi brațul gol în canal pentru a desface nodurile și a-ți extrage din ele ființa esențială luminoasă?

— Mă vor ajuta actele psihomagice pe care mi le-ai oferit?

— Acest cui ascuns în pantof, care strică întreaga plimbare, este foarte greu de scos. Pentru cineva ca tine, care a suferit abuzuri în copilărie, un nod psihologic devine o necesitate, fiindcă el este legătura care ne unește cu familia. Te temi că, dezlegându-l, nu vei mai fi recunoscută,

Scanned with OKEN Scanner

vei deveni o străină, o renegată, un fel de orfană veșnic singură. Crezi că dacă îndepărtezi cuiul, îți vei pierde pantoful".

Este dificil să fii un bun terapeut. E o sarcină care ar trebui aleasă din vocație altruistă, fără a căuta aprobarea altora și fără a ne plasa pe un plan superior acestora. Când mi-am băgat mâna în magmă, din cauza lipsei de experiență, nu am luat în considerare rezistența celorlalți. Pentru a ne vindeca de orice boală, trebuie în primul rând să acceptăm remediul. Nodurile invizibile produc uneori rezistențe psihologice insurmontabile. Persoana care trăiește cu astfel de noduri incrustate în suflet se apără, prin toate șiretlicurile posibile, pentru a nu le desface.

Înainte de a începe să citesc tarotul, am participat mult timp la cursuri de karate. În esență, pe lângă obținerea autocontrolului, scopul acestei arte este să înveți să-ți omori adversarul. Practicând tarotul, am înțeles că aceste lecturi reprezentau o luptă similară, dar nu pentru a-l ucide pe consultant, ci dimpotrivă, pentru a-l întoarce la viața lui reală. În ambele arte, trebuie să înveți să privești apărarea adversarului cu respect și nu cu ură.

În Mexic, am avut onoarea de a mă împrieteni cu vindecătorul Carlos Said, care mi-a permis de câteva ori să asist la terapiile lui magice. Acest om extraordinar, care a murit în 2009, nu lucra în nume propriu, ci în numele doñei Paz: cred că el proceda astfel pentru a-și învinge egoul individual. Doña Paz era o bătrână invizibilă care, aparent, trona într-un fotoliu de aur, așezat în altarul templului construit de Said în sufrageria apartamentului său. Ea îi spunea: „Această cutiuță (consultantul) închide în ea cutare suferință (un cancer, o inimă deteriorată etc.) și eu recomand cutare remediu".

Acest discurs amintește de ceea ce medicul și psihanalistul francez Jacques Lacan le spunea studenților săi: „Puteți fi lacanieni, eu rămân freudian". Am aflat de la Carlos Said că terapeutul nu poate să vindece în nume propriu, adică să-și înalțe egoul individual și să încerce să devină, aspirând la putere, o entitate superioară față de consultantul său. Vindecătorul lucrează întotdeauna cu aliați... Înainte de a-și începe munca, Said punea la gâtul pacientului o bucată de sfoară groasă, prinsă într-un nod, și îi spunea: „Această boală este a ta, nu a mea sau a altcuiva, numai a ta. Trebuie să ai curajul de a te împrieteni cu suferința ta și să o calmezi fără ură, pentru ca ea să se îndepărteze prin propria ei voință, care este voia lui Dumnezeu".

Scanned with OKEN Scanner

Am observat această atitudine în arcana XII a tarotului, în care un personaj atârnă de un picior, cu capul în jos, legat între doi copaci cu ramurile tăiate.

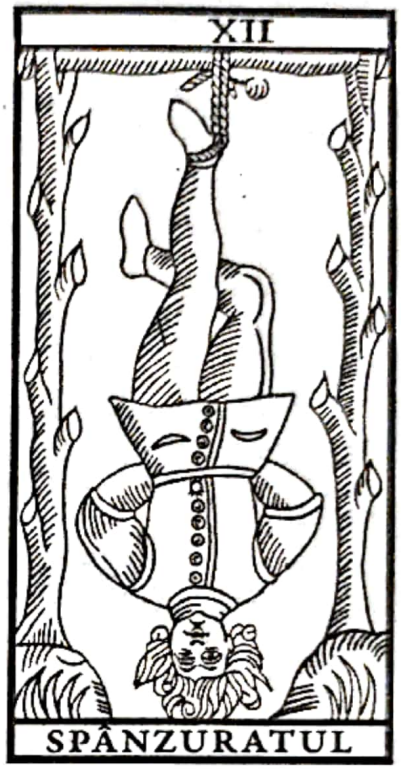

Prin definiție, Spânzuratul s-a atașat de bunăvoie, s-a distanțat de cei doi arbori genealogici ai lui, matern și patern, s-a cufundat în sine și e pe cale de a se confrunta eroic cu nodurile sale. Am înțeles că, dacă nimeni nu poate desface nodul celuilalt, persoana în cauză poate fi cel puțin ajutată să-și dea seama de existența lui și să-și învingă negările.

Said teatraliza această luptă, aplicând lovituri puternice în aer cu un cuțit de lemn, la un centimetru de piele, parcurgând astfel întregul corp al pacientului. Apoi îl freca cu un ou, simbol al forței vitale, pentru a-l face să simtă energia constantă a ființei sale esențiale. Acest „vrăjitor" considera că toată lumea e sănătoasă. Îmi spunea: „Doña Paz mi-a dezvăluit că nu există oameni bolnavi, ci doar cotropiți. Eu nu vindec: expulzez răul, descoperind cine l-a trimis". Apoi, îl așeza pe bolnav pe un scaun și îl acoperea cu o pătură. Sub scaun, într-o cădelniță, ardea o cantitate mare de *copal*, tămâia mexicană populară. Era un ritual de purificare spirituală, poate o modalitate de a șterge în pacient legăturile acestuia cu amintirile din copilărie. În meditația zen sau în psihanaliză, se ajunge la același rezultat după ani întregi de efort.

În ceea ce mă privește, după ce am consultat o mulțime de vindecători în Mexic și de *machis*, tămăduitorii mapuches din Chile, după ce am meditat cinci ani cu maestrul zen Ejo Takata și m-am psihanalizat timp de un an cu doctorul Fromm, m-am întrebat cum pot învinge mai repede rezistențele prin acest travaliu, mai puțin îndelungat, al arborelui genealogic, căci capcana arborelui trebuie demontată în câteva ore. Trebuia să descopăr o soluție rapidă care să-l încurajeze pe consultant să-și învingă rezistențele, oferindu-i posibilitatea de a fi actorul destinului său, în loc de a lăsa acest rol anturajului familial. Am reușit datorită actelor de psihomagie, în care persoana afectată devine propriul

Scanned with OKEN Scanner

ei vindecător. Mi-am dat seama că subconștientul acceptă metafora și am început să propun consultanților mei câteva acte în care nodul era materializat într-un mod simbolic.

Am luat ca exemplu legenda nodului gordian al lui Alexandru cel Mare. În Gordion, capitala Frigiei (actuala Anatolia), preoții le prezentau cuceritorilor noduri de frânghie atât de complicate încât acestora le era imposibil să le dezlege. Conform tradiției, cine reușea să desfacă un astfel de nod putea cuceri Orientul. Alexandru cel Mare a rezolvat problema prin tăierea nodului cu sabia: „Tăierea sau dezlegarea lui înseamnă același lucru".

Dacă, de exemplu, un pacient nu își putea accepta nodul canibal[17], îi propuneam un act psihomagic: pacientul trebuia să vopsească în alb (culoarea laptelui matern) o bilă metalică și să o poarte într-un rucsac timp de șapte zile, mai puțin atunci când dormea sau făcea baie, și apoi să o depună pe mormântul mamei sale. Obțineam astfel o ușurare care, în psihanaliză, ar fi necesitat un timp mult mai îndelungat. Așadar, **nodul putea fi tăiat în loc de a fi dezlegat**. Datorită psihomagiei, bazându-se pe un mod rapid de acțiune împotriva suferinței, persoana în cauză își poate găsi curajul de a-și dezactiva apărarea.

Realizând actele pe care i le-am recomandat, Rafaela s-a eliberat de depresia ei și a început să se realizeze ca artistă.

[17] Vom vedea ce anume înseamnă acest nod.

Scanned with OKEN Scanner

Legături și noduri

Uniți în conștiință

Familia este o rețea de legături. Unele foarte concrete, ca cele țesute între membrii aceleiași gospodării, altele mai abstracte, pe care arborele genealogic le țese, la două sau trei generații distanță, între un membru al filiației și altul.

Prin studierea acestei rețele de legături realizate sau destrămate, concrete sau simbolice, intrăm, într-un fel, în **anatomia funcțională a filiației**: un arbore care se dezvoltă armonios este un arbore în care legăturile dintre diverși membri ai familiei sunt sănătoase și în care relațiile se desfășoară în funcție de nevoile materiale, afective și psihice ale fiecăruia. Un arbore „strâmb" este un arbore în care legăturile au devenit noduri inextricabile, creând situații stagnante, în care unii sau alții își pierd viața, timpul și capacitatea lor creativă, rămânând blocați într-un sistem de relații mortificate. De exemplu, un copil căruia i se dă numele unui unchi mort în război, în plină tinerețe, va fi „atras" către acel unchi, către ceea ce reprezintă el în ochii diferiților membri ai familiei, așa cum se întâmplă într-un corp uman, când un lanț muscular se contractă, în ciuda funcționării optime a posturii, și persoana în cauză rămâne imobilizată.

Pentru a înțelege și a rezolva aceste contracții transgenerationale, trebuie mai întâi să aprofundăm modul în care se țes legăturile între copii și cei din jurul lor și repercusiunile pe care le pot avea nodurile nerezolvate asupra mai multor generații, în virtutea procesului de repetiție despre care am vorbit deja. Acest capitol își propune să studieze principalele noduri prezente în majoritatea arborilor genealogici, influența lor asupra vieții indivizilor și modul în care se poate scăpa de ele.

Scanned with OKEN Scanner

Identificarea rezistențelor

Să reamintim mai întâi cele patru forme de repetiție menționate în partea a treia:

- **Repetiția pură și simplă** este un fenomen de loialitate și de identificare cu celălalt, în care obiceiul se opune creativității și diferența este percepută ca fiind amenințătoare pentru ordinea familială: membrii unei filiații reproduc aceleași acțiuni, la aceeași vârstă sau la aceleași date, au același prenume, exercită aceleași meserii etc. Este o concepție a legăturii care presupune repetarea întocmai, victoria fără echivoc a trecutului asupra prezentului și a viitorului.
- **Interpretarea** este mai greu de descoperit. E vorba despre maniera în care o persoană, cu propriul ei sistem de referințe, va traduce elementele pe care i le-a lăsat arborele genealogic și le va adapta într-un mod aparent individualizat și nou. Cum se întâmplă, de exemplu, în cazul unui fiu, abandonat de mama lui, care visează la ea ca la un personaj de roman. La vârsta adultă, în virtutea acestui proces de interpretare, el se va îndrăgosti de o scriitoare, aceasta reprezentând-o de fapt pe mama concretă pe care tânărul nu a avut-o niciodată: femeia din carne care animă personajele fictive în imaginația lui.
- **Opoziția** este binecunoscută. Adeseori, e o strategie adolescentină care persistă la vârsta adultă și care constă în adoptarea valorilor contrare arborelui genealogic, aparent pentru a scăpa de ele; strategia este folosită atât de sistematic încât rezultatul obținut rămâne același.
- **Compensația** este o încercare de a obține de la generația următoare ceea ce generația anterioară nu a dat. Cu alte cuvinte, compensația este procesul prin care părinții, cu cele mai bune intenții, îi fac pe copiii lor să suporte toate lipsurile îndurate de ei din partea propriilor părinți (sau a partenerului de viață).

Exemplu: Rubrica „sfaturi psihologice" a unei reviste populare relata recent povestea unei femei abandonate de soț, care a decis să doarmă cu fiica ei de patru ani „pentru a nu se simți singură", spunea ea. Mama se mira candid că fetița începuse să urineze în somn. Comentariul circumspect al ziaristului psiholog a fost următorul: „Și fetița este traumatizată de plecarea tatălui și trebuie lăsată să doarmă în patul ei".

Scanned with OKEN Scanner

Perfect. Să adăugăm însă că, încercând să compenseze absența tatălui prin prezența fiicei sale, mama impune copilului un scop imposibil de îndeplinit, care provoacă în ea un conflict irezolvabil: cum să repare durerea resimțită de mama ei, cum să-l înlocuiască pe tată? Altfel spus, cum să îndeplinească sarcina ce i se impune și să nu mai fie ea însăși? Faptul de a urina, care echivalează cu marcarea teritoriului de către un animal, este singurul răspuns pe care fetița îl poate da mamei sale. Ea adună într-un gest tot ceea ce nu poate spune: „Mă obligi să joc un rol care nu-mi corespunde, îmi răvășești sufletul și corpul meu nu poate decât să răspundă așa: eu exist, îmi place să dorm cu tine, dacă tu vrei asta pentru că mă iubești, dar să mă așezi lângă tine pentru a compensa absența tatălui meu este o adevărată crimă pentru mine. Așadar, te rog să crești și să mă îngrijești așa cum trebuie".

Întreaga filosofie a secolelor al XVIII-lea și al XIX-lea ne-a învățat că moralitatea constă în tratarea celuilalt ca un scop și nu ca un mijloc. În acest sens, putem spune că patologiile arborelui genealogic au o origine comună: faptul că adulții, din diverse posturi și în diverse moduri, îi tratează pe copiii aflați în grija lor ca un mijloc (o soluție, o compensație, o interpretare etc.) și nu ca un scop în sine. Astfel, ei le impun ordine (în principal, ordinul de a nu fi ceea ce sunt) și interdicții (în principal, interdicția de a fi ceea ce sunt).

Aceste repetiții toxice pot afecta cele patru energii ale copilului: devalorizare sau insecuritate intelectuală, suferințe și blocaje emoționale, perturbări ale creativității sau ale dorinței, probleme corporale sau financiare, tulburări ale apetitului sau tulburări de somn etc. Dar, indiferent de suferința ce decurge din aceste repetiții, detașarea de ele este dificilă, pentru că suferința respectivă este urma legăturii avute cu părinții sau cu adulții educatori. Așa ajung legăturile familiale să devină noduri inextricabile.

Studiul acestor noduri necesită un mare curaj. Într-adevăr, tot ceea ce ne-a lipsit devine, într-un ungher al ființei noastre, sursa unui infantilism persistent care se ascunde sub o serie de rezistențe binecunoscute de terapeuții profesioniști. Majoritatea abordărilor terapeutice au propriul lor mod de a dizolva sau de a slăbi rezistențele celor care vin la consultație pentru a se vindeca (adică pentru a se schimba radical) și, în același timp, pentru a fi tratați (adică mai cu seamă pentru a nu se

Scanned with OKEN Scanner

schimba, ci pentru a fi luați în grijă de un înlocuitor parental, sperând că transformarea mult dorită va veni de la altcineva sau va avea loc în altcineva). Rezistențe de o natură similară apar în travaliul spiritual și fiecare tradiție are propriul mod de a le răspunde; altele se manifestă în practicile creative, dar, în astfel de cazuri, artistul însuși este de regulă cel care își construiește un sistem propriu care îi permite să le depășească. Marii pedagogi în domeniul teatrului, al muzicii, al artelor plastice sau al oricărei alte arte sunt cei care știu să aplice celorlalți metodele strategice descoperite de ei înșiși pentru a nu rămâne dependenți de moștenirea lor, de formarea lor, adică de limitele lor.

Există, de asemenea, numeroase rezistențe care se opun observării repetițiilor prezente în arborele genealogic: trebuie să fim pregătiți atunci să ne înfruntăm suferința provocată de viziunea nemascată a neajunsurilor cărora le-am fost victime și să ne învingem o serie de temeri (materiale, sexuale și creative, emoționale sau mentale). Toate au aceeași origine: teroarea fundamentală de a fi respinși de părinți și excluși din clan, ceea ce, în memoria primordială, corespunde unei condamnări la moarte. Această frică generează rezistențe care reprezintă atât o **competență** (pentru că ele ne protejează), cât și un **obstacol** (pentru că ele ne leagă de trecut). În abordarea metagenealogică, putem afirma că **rezistența este modul particular în care trecutul se întruchipează în persoană**. Pericolul presimțit de ea se va concretiza fie printr-o conștientizare personală, fie prin ajutorul acordat de o altă persoană în clarificarea arborelui genealogic (persoană care va trebui să se înarmeze atunci cu multă răbdare pentru a-l ajuta pe consultant să-și identifice mai întâi rezistențele și apoi să efectueze travaliul necesar).

O persoană care nu s-a confruntat cu propriile ei rezistențe nu poate fi în niciun caz credibilă atunci când spune altcuiva: „Mi se pare că opui rezistență și faci asta așa sau așa". Prin urmare, ar trebui să ne identificăm rezistențele manifestate nu numai față de arborele genealogic, ci și față de toate situațiile de viață care reactivează diverse probleme dureroase experimentate în copilărie.

Rezistențele se pot manifesta sub cinci forme principale, care corespund comportamentelor adoptate de animale în fața pericolului din natură:

Scanned with OKEN Scanner

- Fuga, dacă animalul se simte mai slab decât pericolul care îl amenință.
- Atacul, dacă animalul se simte mai puternic decât pericolul sau dacă fuga nu este posibilă.
- Retragerea în sine, pentru a ne proteja, așa cum procedează broasca țestoasă sau ariciul.
- Camuflajul, pentru a nu fi văzuți, așa cum procedează cameleonul.
- Autodistrugerea, în cazuri extreme, precum scorpionul care se sinucide înfigându-și propriul ac în corp.

Rezistențele se pot manifesta psihologic după cum urmează:

- **Fuga**: refuzăm să vorbim despre un anume subiect, ne simțim ofensați și plecăm trântind ușa, creăm o diversiune, suntem neatenți și visăm la altceva, adormim, începem să plângem sau să râdem fără motiv...
- **Atacul**: manifestăm furie, contrazicem tot ceea ce se propune, agresăm fizic sau verbal persoana care încearcă să ne ajute...
- **Retragerea în sine**: explicăm în mod excesiv situațiile, fără a comunica cu adevărat, rămânem ferm convinși de un lucru în ciuda dovezilor exterioare care nuanțează situația, păstrăm tăcerea, încremenim, nu mai simțim nimic...
- **Camuflajul**: adoptăm o personalitate falsă, înlocuim explicația intelectuală cu trăiri emoționale; mințim și ne mințim pe noi înșine, încercăm să-l seducem pe terapeut, căutăm explicații teoretice și le aplicăm în mod arbitrar într-o situație concretă, ne refugiem în spatele unor comportamente de tipul „Toate lumea procedează așa"...
- **Autodistrugerea:** toate formele de autoagresiune fizică (tăieturi, lovituri, smulgerea părului, roaderea unghiilor...), ne plângem neîncetat, ne denigrăm, ne intoxicăm (cu droguri, alcool, tutun, dependență de muncă sau de sexualitate...), ne îmbolnăvim, încercăm să ne sinucidem...

Beneficiul bolii și rolul psihomagiei

Vorbind despre „beneficiul bolii", Freud arăta că oamenii rămân legați de simptome nevrotice pentru a evita o ruptură afectivă, pentru a atrage atenția sau a obține apreciere, această „mutilare" a ceea ce

Scanned with OKEN Scanner

suntem noi cu adevărat fiind percepută ca un rău mai mic în raport cu o schimbare care ar crea tensiuni insuportabile. Ne folosim de aceste boli (psihice sau fizice) pentru a nu recunoaște lipsurile de care am suferit: copilul care dăinuie în noi preferă să păstreze un simptom dureros, chiar mutilant, decât să admită faptul că nu a fost iubit. Durerea provocată de lipsă continuă să existe în inconștientul nostru, dar, pentru a nu ne confrunta cu ea, o acoperim cu speranța stăruitoare că trecutul se va schimba, că lucrurile se vor îmbunătăți printr-o intervenție miraculoasă a părintelui sau a unei persoane care îl reprezintă. În virtutea acestui proces, vedem adulți și chiar vârstnici care, însetați de o recunoaștere care nu va veni și încercând cu disperare să stabilească o legătură care nu va exista nicicând, continuă să-și viziteze părinții abuzivi. Când părintele moare, mulți adulți se prăbușesc, conștientizând în mod vag că dragostea care le-a lipsit nu va mai veni niciodată. Unii sunt atât de îndurerați încât ajung chiar să consulte spiritele pentru a auzi, în sfârșit, cuvintele mult așteptate: „Copilul meu, te iubesc și te-am iubit mereu".

Într-adevăr, e foarte greu să privim în față nodurile care ne-au făcut așa cum suntem. Pentru a mulțumi un tată care refuză toate semnele exterioare ale feminității, o tânără poate „alege" în mod inconștient să-și respingă propriul trup și să se refugieze în intelect, să îndure o menstruație dureroasă, să-și compromită șansele de a ajunge la orgasm sau să se disprețuiască și să rateze în mod sistematic tot ceea ce face, pentru a nu rupe singura legătura avută cu tatăl ei: respinsă și negată în feminitatea sa, *dar* identificată și legată de el prin această relație devalorizantă. Trebuie să îndrăznim să pătrundem în circumvoluțiunile unui astfel de nod, să îl depănăm din nou, de la un capăt la altul, pentru a fi capabili să-l desfacem. Dar acest proces poate fi unul dezolant: câți pacienți (descriși drept „dificili" de terapeuții de pretutindeni) petrec ani întregi parcurgând labirinturile propriei suferințe, trecând în revistă, una câte una, toate injoncțiunile toxice pe care le-au primit, fără a găsi niciodată calea de ieșire?

Aici, din nou, abordarea metagenealogică se deosebește de celelalte terapii clasice. Tratarea nodurilor este un proces dureros de care orice persoană de bună-credință se poate simți descurajată, dacă nu i se propune simultan o soluție pentru rezolvarea și dezlegarea nodurilor în cauză. Iată de ce vom completa analiza nodurilor cu o serie de propuneri

Scanned with OKEN Scanner

care permit soluționarea lor – cu alte cuvinte, „boala" și „remediul", sau mai degrabă **blocajul rezistent** și **propunerea creativă**, vor merge mână în mână.

Aici intervine psihomagia. Această artă terapeutică este inspirată din vrăjitorie și din magia antică, dar și din teatru, trei surse care utilizează acțiuni metaforice. Psihomagia se bazează pe un principiu opus aceluia al psihanalizei: în loc să învețe inconștientul să vorbească un limbaj care poate fi înțeles de conștient, psihomagia folosește, dimpotrivă, chiar **limbajul inconștientului** (acela al viselor, al simbolurilor, al metaforelor) pentru a se adresa acestuia în mod conștient, deliberat și organizat. Psihoterapeuții iau în considerare visul, dar îl explică, îl interpretează sau îl analizează de o manieră conștientă, ceea ce implică întotdeauna o preluare rațională a puterii asupra iraționalului. În schimb, în cazul psihomagiei, mintea conștientă învață să vorbească în limbajul intuiției, renunțând, așadar, la structura ei logică în virtutea altor principii paradoxale, creative, organice și onirice, și acceptând să aplice modalitățile de acțiune de o manieră analogică. În această privință, magia primitivă a înțeles de multă vreme puterea analogiei: de exemplu, adepții ei cheamă ploaia executând un dans în care lovesc pământul cu picioarele, într-un tropăit care imită zgomotul picăturilor de ploaie și, când vor să omoare pe cineva, distrug o statuetă cu chipul celui în cauză.

Atunci când o persoană rămâne prizoniera unor decizii infantile, imposibil de pus în aplicare în viața ei de adult, metafora devine un instrument privilegiat pentru rezolvarea conflictului între injoncțiunea inconștientă imperioasă (de exemplu, „Eu sunt o nulitate și trebuie să mor pentru a fi iubit" sau „Trebuie să rămân legat de părinții mei pentru totdeauna") și inhibarea executării acestei impuneri de către adultul socializat, responsabilizat și conștient, care nu vrea nici să ucidă, nici să moară, nici să încalce o interdicție majoră. Atunci când conștientizarea, iertarea, sublimarea și alte soluții rezonabile sunt ineficiente, metafora și actul teatral devin mijloacele privilegiate pentru realizarea dorinței infantile, fără profanarea tabuurilor moralei, ci prin depășirea interdicțiilor fundamentale într-un mod simbolic și nonliteral.

Așadar, un act de psihomagie este un scenariu teatral și metaforic precis, pe care consultantul trebuie să-l pună în practică prin propriile sale mijloace (alegând, dacă e cazul, un loc și câțiva figuranți, fabricând

Scanned with OKEN Scanner

sau procurându-și diverse accesorii etc.) Acest act de magie poate avea unul sau mai multe scopuri simultan:

- **Satisfacerea** unei dorințe, a unei nevoi, a unui ordin sau a unei interdicții ancorate în inconștient și aparent irealizabile (a avea relații sexuale cu un membru al familiei, a muri, a eșua, a ucide pe cineva, a deveni o persoană de sex opus, a obține o gratificație imposibilă, a pune mâna pe o comoară etc.), pentru a ne putea elibera în sfârșit și a trece la altceva.
  Exemplu: Dacă o persoană se luptă cu o dorință coprofagă, nu este necesar ca ea să-și pună în pericol sănătatea efectuând literalmente un astfel de act. Persoana respectivă poate depune ciocolată topită pe anusul bine curățat al partenerului ei sau într-o oală de noapte curată, realizând astfel metaforic actul de devorare a excrementelor.
- **Integrarea** unei informații specifice a cărei lipsă ne împiedică să progresăm (faptul de a cunoaște, în sfârșit, ce înseamnă iubirea paternă sau maternă, de a ști că putem supraviețui într-o situație periculoasă, de a atinge o stare de grație sau de măreție de care arborele genealogic ne-a privat, de a plânge o persoană dispărută căreia nu i-a fost găsit trupul, de a ne permite să încălcăm o regulă aparent inflexibilă etc.).
  Exemplu: Multe femei rămân îndurerate după un avort spontan sau provocat, pentru că bebelușul (sau fătul) scos din ele a fost aruncat într-o găleată sau într-un incinerator. O femeie aflată în această situație poate să poarte pe burtă, prins cu o bandă de culoarea pielii, un fruct preferat care simbolizează fătul și, cu ajutorul unui figurant deghizat în medic, să pună în scenă extragerea acelui făt, profitând de ocazie pentru a exprima tot ceea ce nu a putut exprima atunci când a avut loc evenimentul. Apoi, într-o cutie pregătită cu grijă, ea va îngropa „fructul pântecelui său" și va planta pe acel mormânt o plantă, ca simbol al vieții care continuă.
- **Dezactivarea** unei programări negative, insuflată tot ca o metaforă pe care copilul a asimilat-o ca fiind reală. Regăsim în această categorie crimele imaginare (un copil care a dorit moartea unui adult și care se învinovățește pentru că persoana respectivă a murit cu adevărat, sau o persoană care a asistat neputincioasă la un accident pe care nu l-ar fi putut evita), predicțiile negative („Vei muri la cutare vârstă", „Nu vei fi niciodată mama" etc.), blestemele, formulele magice și alte posesiuni imaginare.

Scanned with OKEN Scanner

Exemplu: O femeie, psiholog profesionist, al cărei tată i-a repetat de mai multe ori în copilărie: „Dacă nu vei urma studii științifice, vei deveni o cerșetoare; celelalte meserii nu aduc nimic", se simțea limitată în practica ei profesională de această predicție negativă. Clienții erau puțini și femeia încă se simțea legată de tatăl ei prin acel „blestem". Actul ei de psihomagie a constat în primirea clienților, de-a lungul unei zile întregi, deghizată în cerșetoare. Realizarea teatrală a predicției a eliberat-o pe această femeie în mod durabil. Depășindu-și interdicția de a-și exercita meseria cu talent și cu succes, ea a reușit să insufle un nou avânt practicii sale profesionale.

În termeni metagenealogici, putem spune că **studiul nodului corespunde travaliului asupra trecutului și psihomagia, travaliului asupra viitorului**. Aceste două aspecte sunt indisociabile: trebuie să-i permitem unei persoane să înțeleagă că modul în care trăiește ea astăzi este rezultatul unei serii de traume, de concesii făcute unei educații patologice și, în același timp, să o ajutăm, printr-un act metaforic, să înceapă să acționeze asupra viitorului său. Actul psihomagic este ca o călătorie în viitor care ne permite să trăim, aici și acum, experiența imediată a modului în care ne-am putea percepe atunci când va deveni posibil să facem, să simțim și să experimentăm tot ceea ce formarea noastră trecută ne-a interzis. Cu alte cuvinte, psihomagia ne determină să eclozăm din egoul artificial stabilit de arborele genealogic, printr-o serie de acțiuni neobișnuite și întotdeauna marcate de o dimensiune mai vastă care reflectă geniul, eroul, sfântul sau campionul care putem fi. Personalitatea dobândită este o colecție de obiceiuri pe care actul psihomagic le desființează, propunând o experiență inedită și fondatoare. În dinamica dintre trecut și viitor, persoana dispune, în sfârșit, de mijloacele necesare pentru a-și **alege în mod liber drumul în viață**.

Vom cita, de-a lungul travaliului ce vizează nodurile, abuzurile și vindecarea arborelui genealogic, numeroase acte de psihomagie pe care cititorul va avea libertatea de a le adapta dacă dorește. Trebuie să adăugăm că, deși poate părea seducătoare, psihomagia nu este un joc și nici o artă ușor de stăpânit. Un act de psihomagie reușit seamănă cu un gest artistic de înaltă calitate (o pictură sublimă, o melodie pură și sinceră,

Scanned with OKEN Scanner

un dans expresiv și eteric...): pare atât de ușor și de evident încât privitorul îl percepe ca pe ceva eminamente familiar, dar nu oricine poate fi Michelangelo, Maria Callas sau Isadora Duncan. E nevoie de o formare solidă, de un talent imens, de curaj și de experiență pentru a concepe acte psihomagice cu adevărat salvatoare, fie în beneficiul propriei persoane, fie în beneficiul altora.

În artele nonterapeutice, un ego copleșitor poate fi un avantaj, consumul de stupefiante, tolerat, dar lipsa talentului va fi imediat pedepsită de o reacție negativă din partea publicului. În schimb, arta psihomagiei, care se adresează persoanelor aflate în suferință, necesită un nivel de conștiință transpersonal și o igienă psihică impecabilă. Orice preaplin al egoului psihomagicianului corespunde unei agresiuni pentru psihicul consultantului: suferința celuilalt nu poate fi, în niciun caz, un loc de satisfacție narcisistă pentru ucenicul psihomagician. Pe de altă parte, folosirea narcoticelor este inacceptabilă în fața unei persoane care încearcă din răsputeri să obțină claritatea. Din păcate însă, lipsa de talent (sau de pertinență) riscă să treacă neobservată de către consultant, pentru că, având atâta nevoie de o soluție, acesta poate aplica un act de psihomagie eronat, sperând cu naivitate că el se va finaliza cu soluționarea problemei sale.

Un act de psihomagie imperfect este la fel de periculos ca o intervenție chirurgicală efectuată fără a ține seama de regulile meseriei: nu putem pătrunde cu impunitate în structura psihică a unei persoane pentru a depune în ea informații negative care ar risca să provoace mai târziu culpabilitate, angoasă sau durere.

De exemplu, numeroase acte de psihomagie implică un ritual de înmormântare. În mod simbolic, aceasta înseamnă că un trecut nefast se poate odihni în pace sau că o persoană dispărută își poate găsi locul cel din urmă. Dar moartea, acceptată de noi, la nivel rațional, drept o finalitate, e considerată de inconștient ca un interval în cadrul unui ciclu menit să se regenereze la nesfârșit. Acesta este motivul pentru care, în psihomagie, nimic nu este vreodată îngropat fără a se planta o floare sau un copac pe locul care reprezintă mormântul. În felul acesta, actul poate fi încheiat în pace și fără vinovăție, pentru că pe ceea ce a fost îngropat va crește o nouă viață. La fel, în unele cazuri extreme, o persoană poate ajunge să pună în scenă propria moarte sau, mai precis, moartea unei foste personalități: ea va rosti atunci propriul elogiu funerar în fața

Scanned with OKEN Scanner

unei adunări, se va așeza într-o groapă și va fi acoperită (cu excepția feței) pentru a lăsa să moară, cu ochii închiși, tot ceea ce nu îi aparține cu adevărat și apoi să renască într-o viață nouă, schimbându-și prenumele[18]. Este ca și cum am arunca o piele moartă, asemenea unui șarpe care năpârlește, și am materializa această schimbare printr-un act sărbătorit cu martori. Dar, dacă un psihomagician în devenire va găsi de cuviință să „înfrumusețeze" acest act propunându-i persoanei în cauză să-și graveze propria piatră de mormânt și să o lase în zona de înmormântare, în loc să planteze acolo un copac, aceasta va face o greșeală gravă: ceea ce era terenul fertil al unei vieți viitoare va deveni un cimitir, iar persoana respectivă va trăi simțind că o parte din ea rămâne îngropată și închisă într-un anumit loc.

Iată de ce am ales să oferim aici sfaturi cât mai generale, pe care cititorii le vor putea adapta după bunul plac. Și iată de ce ar fi mai bine să ne abținem dacă suntem tentați să recomandăm unei alte persoane un act care a funcționat în cazul nostru. Sub aparența ei seducătoare, psihomagia este un instrument puternic care poate provoca vătămări grave atunci când este folosit incorect. Ea poate fi calea rapidă de rezolvare a unei fixații sau unei traume, dar nimic nu trebuie să înlocuiască suveranitatea individuală a unei persoane libere să decidă ce este mai bine pentru ea.

Psihomagia pune în mișcare cele patru energii ale ființei umane, pe care le putem asemăna cu cele patru principii ale magiei: a voi (intelectul), a îndrăzni (centrul emoțional), a putea (energia sexuală și creativă), a tăcea și a asculta (adică a trăi actul fără ostentație sau profit, acceptând rezultatul în mod pașnic, fără vreo finalitate).

Cele patru principii ale magiei, precum acelea ale psihomagiei, constau în **alinierea și unificarea celor patru limbaje** care au fost disociate ca urmare a formării familiale, sociale și culturale, impunându-ne, în detrimentul **ființei noastre adevărate**, să ne conformăm unui model trecut care ține de tradiție, de o identitate deja cunoscută.

- O persoană care dorește cu adevărat să se schimbe trebuie **să vrea** să se elibereze de prejudecăți, de tirania familiei, pentru a se realiza pe deplin, adică pentru a-și împlini întregul potențial și a se

[18] Acest act va fi detaliat în partea a noua.

Scanned with OKEN Scanner

supune astfel unei voințe superioare, aceea a conștiinței universale. Aceasta înseamnă, foarte adesea, a alege între intelect și intuiție și a da prioritate intuiției în slujba căreia intelectul se va pune atunci asemenea unui servitor credincios.

- **A îndrăzni** înseamnă a ne decide să depășim limitele impuse de viața de zi cu zi și de formarea noastră afectivă pentru a accepta schimbarea și a face lucruri pe care nu le-am făcut niciodată, depășindu-ne frica de a pierde și de a eșua; înseamnă a ne supune unor experiențe pentru a ne cunoaște mai bine și chiar a ne supune în mod voluntar durerii emoționale pentru a tăia răul din rădăcină. Aceasta presupune, de asemenea, să putem pătrunde în emoțiile noastre negative, cu o atenție și o prezență de calitate, care ne permit să le acceptăm pe de-a-ntregul, pentru a le putea depăși mai târziu. Așa cum sugerează arcana XV a tarotului, Diavolul, care este plin de ochi răspândiți pe tot corpul, explorarea profunzimilor proprii implică dispariția fricii de a ne vedea pe noi înșine. Într-adevăr, în actul radical de vizualizare a propriei persoane, eul cotidian începe imediat să se dizolve.
- **A putea** înseamnă a ne demonstra că putem fi noi înșine și nu ceea ce doresc alții, înseamnă a face ceea ce vrem cu adevărat. În acest sens, trecerea la actul psihomagic reprezintă triumful intenției puse în acțiune asupra neputinței. Ne eliberăm astfel de gustul eșecului dobândit în urma conformării la ordinele și la interdicțiile arborelui genealogic. În magia tradițională, diavolul e disprețuit pentru că el este, prin excelență, cel care nu poate, cel care eșuează și care trebuie să recurgă la viclenii pentru a-și masca eșecul. În fața lui Dumnezeu, el este un perdant. Din punct de vedere psihic, diavolul este o imagine a propriei persoane aflate în luptă împotriva realizării noastre. Magicianul poate, adică este capabil să se învingă și să nu mai lupte împotriva lui însuși. Actul psihomagic, cu dimensiunea sa ritualică și artistică, reprezintă

Scanned with OKEN Scanner

un gest unic și de neuitat, care pecetluiește această victorie asupra propriei persoane, asupra copilului persistent din noi, asupra inerției trecutului.

- În sfârșit, **a tăcea și a asculta** înseamnă a face loc liniștii. Înțelegând că nu cuvintele sunt realitatea, că gândul este dușmanul reunificării cu noi înșine, luăm decizia de a opri gândul pentru a respecta viața, a simți și a mulțumi. A tăcea însemnă, de asemenea, a nu dezbate, a nu mai nega și a accepta să primim roadele actului. Magicianul acceptă darul pe care l-am primit cu toții drept moștenire: întregul univers, pe care îl împărțim cu restul ființelor vii. Acesta este sensul verbului „a tăcea": a trece de la eu la noi și a deveni o frântură a totalității, ceea ce am numit deja **ființa transpersonală**. Calmând angoasa individuală a unui impuls interzis, punând în scenă un act care îl realizează, reușim să trecem de la acest eu blocat în timp (la vârsta la care se formează nodul în copilărie) la un eu adult, care integrează prezentul, colectivitatea și aspirația **ființei esențiale** către dezvoltarea viitoare. A tăcea înseamnă, de asemenea, la nivel practic, a nu ceda tentației de a dezbate: dacă decidem să efectuăm un act de psihomagie, îl vom realiza ca atare, fără negocieri și fără a purta discuții interminabile cu anturajul, înainte (sau în loc) de a trece la acțiune. În schimb, odată actul realizat, îl vom putea povesti retrospectiv unor persoane de bună-credință, care ar putea fi interesate de o astfel de experiență.

Copilul și nucleele sale

Fără legături, nu ar exista familie, societate și nici umanitate. Suntem ființe raționale, dar trebuie să putem distinge **legăturile sănătoase**, care ne permit să evoluăm și să creștem, de **legăturile invizibile**, care ne înlănțuie într-o situație stagnantă. Conceptul central pe care trebuie să-l studiem în orice relație este acela al libertății: relația cu cineva nu poate consta în a pretinde ca celălalt să fie ceea ce el nu este. Părinții, mai cu seamă, ar trebui să-i ofere copilului libertatea de a fi el însuși: libertatea de a gândi, de a iubi, de a crea, de a trăi, de a se mișca, de a fi bărbat sau femeie.

Ceea ce transformă legătura în nod este interdicția de a fi ceea ce suntem sau ordinul de a fi ceea ce nu suntem. În general, ordinele și

Scanned with OKEN Scanner

interdicțiile capătă forma unei *lipse* sau a unui *exces* impus copilului de către cei care îl cresc.

Pentru a înțelege formarea nodurilor, trebuie să definim mai întâi concepția noastră despre dezvoltarea copilului. Foarte schematic, putem spune că, în psihologia tradițională, există două tendințe opuse și, totodată, complementare: una constă în a considera inconștientul infantil drept receptaculul unui trecut sălbatic (vom reveni mai târziu asupra acestui subiect) și cealaltă, în a exalta copilul, ca și când inocența infantilă ar fi cea mai importantă dintre calitățile umane („copilul interior" ar fi, în mod fals, o resursă de creativitate, inocență și energie nesfârșită).

Metagenealogia, în schimb, consideră copilăria, în experiența umană, ca o treaptă care duce la diverse grade de maturitate, până la cel mai înalt nivel al ființei umane, care este bătrânețea. Faptul de a concepe omul ca o **ființă în continuă evoluție**, în transformare și prevăzută cu o finalitate, ne permite să afirmăm că ne putem dezvolta până în momentul morții, care vine atunci la momentul exact, niciodată prea devreme, și într-o stare de conștiință intactă. Putem chiar să ne imaginăm că, în momentul dispariției noastre, încă ne mai continuăm dezvoltarea. Persoanele rămase într-o stare de nemulțumire infantilă mor nesatisfăcute, fără posibilitatea unei dezvoltări finale. Or, este imposibil să „murim în pace" dacă nu am atins satisfacția. Din acest motiv, prima vindecare pe care ar trebui să i-o dorim unei persoane grav bolnave este vindecarea spirituală. Și tot din acest motiv ar fi bine să devenim cu adevărat noi înșine cât încă mai este timp, să rămânem vigilenți (un accident mortal se poate întâmpla oricând) și să încercăm să nu fim surprinși de moarte într-o stare de nemulțumire. În partea a noua, vom vedea o conștientizare puternică a morții și analiza acesteia în arborele genealogic, care reprezintă elemente esențiale ale travaliului.

Să revenim la copil. Teoria psihanalitică dominantă în secolul al XX-lea se bazează pe noțiunea de „pervers polimorf" introdusă de Sigmund Freud. Pentru a rezuma pe scurt teoria freudiană, să amintim mai întâi că ceea ce Freud numea „sexualitate infantilă" nu este sexualitatea propriu-zisă, ci se referă la toate explorările efectuate de copil în căutarea plăcerii (senzuală, erotică sau de altă natură). Formele îmbrăcate de aceste explorări vor influența mai târziu personalitatea și sexualitatea lui de adult. Conceptul de „polimorfism pervers", care i-a șocat atât de

Scanned with OKEN Scanner

mult pe contemporanii lui Freud, desemnează explorarea, de către copil, a ceea ce psihanaliștii numesc „pulsiunile parțiale", adică elementele funcționale disociate ale corpului (suptul, controlul sfincterian etc.), care se vor unifica în adolescență pentru a forma sexualitatea adultă. Termenul de „pervers" este folosit de Freud, ținând seama de morala epocii sale, pentru a semnala că această activitate autoerotică a copilului este exercitată fără niciun sentiment de vinovăție.

Dar presupoziția acestei teorii implică definirea inconștientului (și în special a „Sinelui" (sau „Se"-ului) conceptualizat de Georg Groddeck și adoptat de Freud, care desemnează partea pulsională a psihismului uman, detașată de orice normă, de orice realitate și având drept unic principiu conducător satisfacția imediată[19]) ca receptacul al unui trecut „sălbatic" al omenirii. Potrivit psihanalizei, „sinele" ar fi instanța dominantă la nou-născut. Termenul „pulsiune" (în germană *Trieb*, care înseamnă, de asemenea, „instinct" și „impuls"), devenit conceptul de bază al sistemului de gândire al lui Freud, este definit de psihanaliză drept o „mișcare interioară sau exterioară care aspiră la satisfacție".

Moștenitorii lui Freud nu și-au imaginat niciodată, nu au luat în considerare și nu au conceptualizat faptul că viitorul ar putea fi activ în ființa umană. La fel, oamenii de știință sunt de părere că omul a apărut întâmplător pe pământ și nu-și permit nicio clipă să creadă că ar putea exista o intenție viitoare, o necesitate pentru univers de a crea conștiință.

Dacă acceptăm însă ipoteza că universul are un plan precis, cu un scop final, oricare ar fi acesta, și că acest scop se reflectă într-o instanță pe care am numit-o **supraconștient** (o parte a inconștientului, așa cum îl concepem noi, ca o uniune a trecutului și a viitorului), nu mai putem considera copilul ca un „pervers polimorf", ci ca **o ființă animată de un țel precis**, acela de a participa, în felul lui unic, la formarea umanității și la evoluția ei spre o conștiință totală. În fața acestei finalități, ființa umană nu este terminată, ci este în continuă dezvoltare. Toate accidentele planetare (catastrofe ecologice, războaie, crize economice etc.) ar putea fi considerate astfel ca emanând dintr-o lipsă de conștiință a omenirii trecute

[19] „Cea mai veche dintre aceste regiuni sau instanțe psihice poartă denumirea de *Se*. Conținutul său este tot ce e moștenit, adus la naștere, stabilit constituțional, deci mai cu seamă pulsiunile ce provin din organizarea corpului, care își găsesc aici o primă expresie psihică necunoscută nouă în formele ei". (S. Freud, *Abrégé de psychanalyse*, PUF, 1998 / *Compendiu de psihanaliză*, Ed. Trei, 2005).

Scanned with OKEN Scanner

și ca reprezentând obstacole necesare pentru ca umanitatea viitoare să ajungă la deplina ei realizare. Pentru că, fără obstacole, nu există creștere.

În lumea interioară, care este analogă cu lumea exterioară, obstacolul major este egoul, acea individualitate produsă de o repetare a trecutului și formată de familie, societate și cultură. Acest ego este absolut necesar, așa cum oul este necesar ecloziunii puiului. Egoul este doar un fragment de ființă, iar pulsiunile infantile, departe de a fi o repetiție a cruzimilor trecute, sunt, dimpotrivă, matricea calităților esențiale viitoare. Cu alte cuvinte, atunci când copilul practică, de exemplu, masturbarea, el creează condițiile unei sexualități mature complet dezvoltate, care se va putea desfășura până când ajunge la sexualizarea sacră, adică la uniunea orgasmului și a extazului. În fața acestei practici, societatea bolnavă a secolului al XIX-lea cauteriza clitorisul fetițelor provocându-le răni fizice și psihice durabile sau, în cel mai bun caz, îi împovăra pe copii cu amenințarea unor pedepse infernale, a unor handicapuri precum surditatea etc. Este un exemplu tipic de abuz colectiv cauzat de lipsa generalizată de conștiință a unei societăți.

Dacă am folosi o imagine poetică, am putea spune că, la fel cum viața și conștiința sunt prezente, în stare latentă, în explozia unei galaxii, tot așa și **ființa umană conștientă e prezentă în stare latentă în copil.** „Pulsiunile" sale (pentru a prelua termenul din psihanaliză) ar trebui respectate și ghidate ca germeni ai unei calități viitoare a ființei umane realizate. Dar orice copil născut este primit într-o matrice de idei, sentimente, dorințe și nevoi dobândite din trecut (prin arborele genealogic). Dacă părinții însoțesc dezvoltarea copilului la cel mai înalt nivel de conștiință al lor, ei îl vor putea ajuta să depășească și să transforme, în felul lui și cu aptitudinile proprii, această formare transgenerațională. În schimb, atunci când acest proces, care ar trebui să se desfășoare într-un mediu fericit și echilibrat, este frânat și împiedicat din cauza unor interese, prejudecăți, repetiții și abuzuri, copilul rămâne prizonier al matricei arborelui – sau al unei părți a ei – și dezvoltă diverse nevroze.

Vom înlocui acum termenul de „pulsiune" care, așa cum am văzut, desemnează în primul rând relația copilului cu satisfacerea nevoilor sale și cu plăcerile corporale, cu acela de **nucleu**, pentru a desemna „**un potențial încă nediferențiat care se exprimă într-o manieră candidă și irepresibilă**", adică fără autocenzură și cu o forță imperioasă.

Scanned with OKEN Scanner

Analiza a sute de arbori genealogici ne-a permis să izolăm șase noduri principale, fiecare provenind dintr-un nucleu care îi corespunde. Aceste șase nuclee, care conțin, într-o oarecare măsură, pulsiunile descrise de Freud, depășesc domeniul nevoilor materiale și pe acela al dorințelor erotice, ele vizând ansamblul copilului considerat ca ființă umană în stare latentă: relația lui cu simțurile, morala și limbajul (intelectul), relația lui afectivă cu anturajul (emoțiile), relația libidinală cu obiectele care îl înconjoară (sexualitatea și creativitatea în formare) și, bineînțeles, nevoile, corpul și spațiul lui (viața materială), etapele dezvoltării sale spirituale (conștiința sa) și, în cazul nucleului social mai ales, modul în care familia copilului relaționează cu societatea în care acesta e proiectat foarte de timpuriu, din momentul intrării sale la grădiniță sau la școală.

Un nod se formează atunci când părinții sau alți membri ai familiei sunt incapabili să însoțească creșterea copilului într-un mod echilibrat. Formarea nodurilor implică două mecanisme principale: **lipsa și excesul**.

Atunci când copilul este victima unei carențe (lipsă, absență, abandon, respingere, privare etc.), o parte din el tinde să rămână blocată la vârsta la care a avut loc acea carență, așteptând fără încetare să i se dea ceea ce nu a primit: nodul se creează atunci din lipsa părintelui. Când, dimpotrivă, copilul este victima unui exces (acaparare, relație fuzională, exercitarea puterii, exigențe excesive ale unuia dintre părinți, abuz sexual, supraalimentare etc.), acest exces provoacă și el o traumă care creează, în același fel, o blocare la vârsta la care a avut loc acel exces. Incapabil să regleze excesul impus de adult, copilul rămâne fixat de nucleu, în loc să evolueze dincolo de el.

Aceste carențe și excese din partea adulților pot fi provocate în circumstanțe independente de voința lor (boală, deces, exil...), dar, de regulă, ele sunt guvernate foarte adesea de procesele de **proiecție** și de **compensație** despre care am vorbit deja: copilul reprezintă pentru părinții săi un alt personaj al arborelui, în relația cu care există un nod anterior rămas nerezolvat; adultul decide, în mod inconștient, că lipsa resimțită în relația cu persoana respectivă sau trauma pe care aceasta i-a provocat-o va fi compensată în relația cu copilul. Astfel, copilul va fi privat de legătura la care ar putea aspira în mod legitim sau, dimpotrivă, va fi stânjenit de o relație care nu are nimic de a face cu el. De exemplu, se întâmplă frecvent ca o mamă care nu a avut o relație satisfăcătoare cu propriul tată să-și transfere asupra fiului nevoile emoționale și speranțele

Scanned with OKEN Scanner

dezamăgite. Copilul crește atunci într-un climat relațional impus care literalmente îl „sculptează", în timp ce bunicul patern devine, conștient sau nu, un fel de model ideal sau contrastant cu care nepotul este în permanență comparat.

Majoritatea acestor deviații relaționale se produc de o manieră complet inconștientă și în ciuda celor mai bune intenții ale adulților. Ele sunt prezente în toate generațiile și trebuie să începem prin a le descoperi în propria noastră triadă înainte de a ne întoarce în timp cu una sau două generații. Într-adevăr, o greșeală (sau o rezistență) frecventă constă în a căuta rădăcina unui nod sau a unei suferințe cu patru sau cinci generații în urmă și în a face o legătură, de exemplu, între sentimentul permanent de abandon pe care îl simțim și o străbunică îndepărtată, orfană de ambii părinți, în loc de a clarifica nodurile relaționale existente în cele mai apropiate generații și de a analiza înlănțuirea lor. Procedând astfel, vom putea observa prezența conduitelor de abandon la părinți și la bunici, manifestate sub aparența unei educații „normale".

Noduri și nuclee persistente: manifestare și soluționare

Am văzut că, în cazul copilului, nucleele reprezintă potențialități bogate în energie vitală, libidinală, emoțională și intelectuală, dar că ele sunt la fel de fragile ca mlădițele tinere. În ființa umană aflată încă în dezvoltare, fiecare dintre aceste nuclee are o funcție determinată și răspunde unei nevoi reale. Dacă, în loc să acompanieze dezvoltarea unui nucleu (și, prin urmare, desfacerea lui), adulții îl blochează prin instalarea unui nod relațional, nucleul respectiv va persista dincolo de copilărie, sub forma unei **vitalități stagnante sau calcificate**, care împiedică persoana să-și trăiască pe deplin destinul ca adult. Majoritatea acestor **nuclee persistente** provin direct dintr-un nod format cu un membru al familiei apropiate, el însuși afectat de un nucleu nesoluționat.

Principalele șase nuclee infantile sunt următoarele:

- **Nucleul incestuos**

  Acesta acoperă nevoia copilului de a se forma în cele patru centre, printr-o legătură, mai întâi exclusivă, cu membrii familiei sale.

Scanned with OKEN Scanner

Familia este prima lui referință mentală, emoțională, sexual/creativă și materială.
Ca nucleu persistent, îl vom numi **nod incestuos**.

- **Nucleul bisexual**
  Acesta desemnează natura bisexuală inițială, care îl determină pe copil să exploreze cu mare libertate atât relația lui cu sexul opus, cât și relația cu același sex, pentru a-și construi în viitor identitatea de gen. Ca nucleu persistent, îl vom numi **nod homosexual**.
- **Nucleul sadomasochist**
  Acesta desemnează explorarea necesară a durerii, ca element fundamental al vieții, pe care fiecare copil o efectuează pe parcursul creșterii lui. Este vorba atât despre durerea resimțită, cât și despre durerea provocată. Ambele sunt sursa unei intensități pe care copilul va învăța să o integreze în mod sănătos în existența lui.
- **Nucleul narcisist**
  Acesta acoperă toate etapele dezvoltării în care copilul devine propria lui referință privilegiată, construindu-și astfel capacitatea de a se diferenția de ceilalți (într-o primă fază, de mamă sau de persoana care îl îngrijește) și de a se recunoaște pe el însuși.
- **Nucleul canibal**
  Acest nucleu reprezintă toate etapele de dezvoltare în care celălalt (în general, un părinte) este sursa din care copilul se hrănește în mod material sau pe plan sexual, creativ, afectiv și mental. Este o însușire legitimă de către copil a energiei fizice sau psihice a celuilalt.
- **Nucleul social**
  Acest nucleu desemnează procesul de asimilare a copilului în grup, mai întâi în cadrul familiei propriu-zise, apoi, prin familie, în toate etapele socializării sale necesare.
  Ca nucleu persistent, îl vom numi **nevroză socială**.

În mod ideal, toate aceste nuclee ar trebui să dispară pentru a face loc unui adult eliberat de legăturile lui incestuoase și pe deplin activ în lume, instalat liniștit în identitatea lui sexuală și în preferințele sale erotice, capabil să traverseze durerea fără ca ea să devină suferință, stabil din punct de vedere narcisist, dar conștient de existența celuilalt, capabil să-și găsească sursele de energie fără a se transforma într-un prădător, capabil să comunice cu ceilalți de o manieră autentică și, în

Scanned with OKEN Scanner

sfârșit, un adult complet socializat, care nu pierde însă contactul cu identitatea sa esențială.

Acțiunea limitatoare a arborelui genealogic este legată, în general, de persistența, la vârsta adultă, a unuia sau a mai multor noduri, într-unul sau în mai multe dintre cele patru centre. Am putea spune că nodurile adulte reprezintă acțiunea directă a arborelui genealogic în interiorul psihicului. În general, aceste noduri sunt atât de încorporate în cea mai profundă formare a identității încât persoana le suportă fără a le detecta sau protestează: „Acesta este caracterul meu", „Așa sunt eu", „Asta-i viața", „Așa este lumea...", „Fac și eu la fel ca ceilalți", „Este ceva normal" etc.

Travaliul asupra nodurilor și nucleelor vizează cele patru generații ale arborelui genealogic. Este evident că nodurile se transmit, transformându-se, de la o generație la alta. De exemplu, în cadrul unui ansamblu numeros de frați, o soră și un frate sunt uniți printr-o puternică legătură incestuoasă: ei s-au bazat mereu unul pe altul, mai mult decât pe restul familiei. Cu timpul, fiecare se căsătorește, dar copiii lor (fiul lui și fiica ei) vor forma un cuplu: la a doua generație, cuplul format de cei doi veri primari, legal în unele țări, validează pe plan social dorința incestuoasă a fratelui și a surorii care nu a putut fi realizată.

Pentru a clarifica nodurile arborelui, e bine să începem cu propria noastră generație și apoi să trecem, treptat, la cele anterioare. Această clarificare implică patru aspecte:

- **Înțelegerea modului în care s-a format un nod**, cu care dintre membrii familiei și din ce motive.
- **Recunoașterea nucleului**. Dacă acesta este de la un părinte sau de la un bunic, trebuie să ne punem în locul acelei persoane. Confruntarea cu un nucleu persistent este adeseori dureroasă, pentru că el e legat de o lipsă sau de un exces suferit foarte de timpuriu în viață. Pentru a-l accepta, putem folosi următoarea formulă: „Am fost format în acest fel, este o obișnuință pentru mine. Nu este vina mea, dar asta m-a influențat decisiv pe tot parcursul vieții".
- **O mai bună cunoaștere a nucleului persistent**, pentru a-i face față. Oricare ar fi natura lui, nucleul este ceva prezent în întreaga

Scanned with OKEN Scanner

umanitate, nuanțat în funcție de culturi. Există o documentație abundentă pe această temă: opere de artă sau mărturii, practici legate de ea. O mai bună cunoaștere a unei relații toxice permite clarificarea ei și o mai bună înțelegere a unui nucleu ne îngăduie să-i redăm vitalitatea și să-l replasăm într-o dinamică de creștere, deci să-l deschidem. Această etapă este esențială pentru că nucleul persistent la vârsta adultă ne provoacă întotdeauna o senzație de izolare, de neputință și/sau de rușine.

- **Integrarea nucleului** (eventual, așa cum vom vedea mai jos, printr-un act de psihomagie) și obținerea informației de care avem nevoie: ce nu a fost experimentat în copilărie? Ce libertate sau ce realizare este posibilă dincolo de acest nucleu persistent?

Bineînțeles, este vorba despre a evolua și nu despre a ne schimba complet. Urma nucleului va rămâne prezentă, ca o trăsătură de personalitate mai mult sau mai puțin evidentă. Putem atunci **să intensificăm vechiul nucleu**, adică să-i dăm o utilitate, să facem din el o forță mai degrabă decât o slăbiciune sau un blocaj, asumându-ni-l în întregime. De exemplu:

- Fără o ușoară persistență a nucleului sadomasochist, este de neconceput ca o persoană să fie un chirurg bun, un măcelar bun sau un bun practician al meditației vipassana.
- Nucleul narcisist este un atu pentru artele spectacolului și, în general, pentru toate profesiile care implică vizibilitate.
- Comerțul cu antichități, protejarea patrimoniului și toate activitățile orientate către o exaltare a calităților trecutului sunt legate de nucleul incestuos.
- Erudiția, colecțiile, dar și anumite forme de nutriție controlată provin dintr-un nucleu canibal exaltat.
- Toate organizările care grupează ființele umane în funcție de sexul lor (armată, marină, fotbal, mănăstiri...) derivă din nucleul homosexual.
- Pasiunea pentru activitatea politică, la nivel local sau național, poate fi o realizare pozitivă a unui nucleu de nevroză socială depășit etc.

Scanned with OKEN Scanner

Vom studia acum în detaliu cele șase nuclee infantile, nodurile care determină persistența lor la vârsta adultă și unele dintre principalele soluții psihomagice pentru fiecare tip de nucleu persistent. Vom vedea, de asemenea, căror nevoi psihice ale copilului le răspunde fiecare dintre ele, cum se transformă nucleul în nod din cauza lipsei sau excesului impus de mediul familial și educațional, dar și care sunt consecințele persistenței unui nucleu la vârsta adultă.

Este imposibil să epuizăm, printr-o serie de exemple, formele infinite pe care nodurile și nucleele le pot lua în arborele genealogic. Dar cele câteva cazuri practice pe care le vom prezenta pot ajuta la o mai bună vizualizare a acțiunii nodurilor și a nucleelor, dar și a modalității de a le dizolva. În anumite situații, ele vor fi însoțite de un act de psihomagie creat special pentru persoana în cauză; în altele, simpla conștientizare va fi suficientă pentru dezlegarea nodului și depășirea nucleului.

Nucleu incestuos, nucleu și nod incestuoase

Nucleul incestuos infantil și destinația lui

Un copil este format să gândească, să iubească, să dorească și să trăiască în imediata vecinătate a familiei sale (părinți, frați și uneori unchi și mătuși sau bunici). Prima lui mișcare, în cele patru energii, este aceea de unire cu membrii familiei sale: copilul vorbește o limbă maternă, îi iubește în primul rând pe cei care îl îngrijesc, învață să dorească și să cunoască cele dintâi satisfacții senzuale în cadrul familiei, crește, mănâncă, doarme și trăiește printre ai săi.

Dacă acest nucleu este acompaniat de părinți maturi, copilul va putea, la un moment dat, **să iasă din familie și să-și ocupe locul în lume**: pentru că vorbește limba lui maternă, el va fi capabil să învețe limbi străine; pentru că a trăit o relație de iubire împărtășită cu părinții, el va fi în măsură să iubească o persoană din afara clanului; pentru că i-au fost oferite niște rădăcini solide și un teritoriu de bază, el va putea explora întreaga lume; pentru că și-a format dorința erotică și creativă în interiorul celulei familiale, el va putea să dorească o persoană din afara clanului, să creeze opere, obiecte și structuri independente de clan.

Pe scurt, destinația de creștere a nucleului incestuos este **descoperirea lumii și uniunea cu ea**, legăturile stabilite cu mediul familial permițând în final părăsirea familiei.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Nodul incestuos și nucleul incestuos la vârsta adultă

Acest nod este foarte frecvent, pentru că cea mai importantă dintre relații, aceea cu părinții, este adeseori perturbată în arborele genealogic. Incestul, unul dintre tabuurile majore ale umanității, este o pulsiune universală. Dar, așa cum am văzut atunci când am vorbit despre triade, copilul este total dependent de relația pe care părinții lui i-o propun. Dacă aceștia sunt absenți, morți sau au dificultăți în asumarea rolului lor parental, se va crea un nod incestuos, la fel și în cazul în care unul sau ambii părinți impun copilului o relație prea apropiată sau prea exclusivă, dominantă sau fuzională. Persoana devenită adultă va păstra atunci o fixație parțială sau totală față de unul sau mai mulți membri ai familiei.

Procesul de realizare emoțională ar putea fi rezumat schematic după cum urmează: la început, copilul trăiește în simbioză cu mama, apoi el se descoperă, identificându-se ca o ființă distinctă; mai târziu, copilul descoperă existența celuilalt și, în cele din urmă, existența acelui „Noi", adică a identității transpersonale. Nodurile incestuoase din arborele genealogic împiedică acest proces; dar orice persoană care a fost privată de el nu poate avea acces la ființa sa esențială și trăiește într-o stare de furie fundamentală. În fixația incestuoasă, ascuns sub aparența unei iubiri exagerate pentru familie, există în realitate un sentiment de ură. Baza incestului constă în suferința dușmănoasă de a nu putea fi noi înșine.

Orice nod incestuos produce o **închidere**: dacă destinația nucleului incestuos infantil este deschiderea spre lume, efectul nucleului incestuos adult este închiderea în familie, incapacitatea de a ne proiecta în lume.

Puținele mărturii existente din partea cuplurilor incestuoase, care au depășit interdicția de comun acord și în deplină libertate, ne învață că realizarea incestului produce un sentiment de imensă superioritate față de restul omenirii, însoțit, în mod paradoxal, de o rușine socială care va separa cuplul în cauză de restul societății. Pe de altă parte, în cazurile extreme de trecere la actul incestuos violent și abuziv, acele „întâmplări" care provoacă vâlvă, există aproape întotdeauna o situație de încarcerare a victimei[20].

[20] Astfel, în aprilie 2008, Josef Fritzl, un austriac de șaptezeci și trei de ani, a fost arestat pentru sechestrarea fiicei sale, de la vârsta de optsprezece ani a acesteia și până la patruzeci și doi de ani, pe care a ținut-o ascunsă în subsolul casei. Fritzl a avut cu ea șapte copii, dintre care unul mort, doi rămași închiși și trei crescuți de el împreună cu soția sa „la vedere". Cei doi copii ascunși nu văzuseră niciodată lumina zilei.

Nodul incestuos poate proveni dintr-o **carență**:

- Atunci când unul dintre părinți moare prematur, de foarte multe ori el devine un model de nedepășit și ideal, asupra căruia copilul proiectează toate calitățile posibile și imaginabile.
- Orice carență relațională prelungită generează un nod incestuos născut din lipsă. De exemplu, o persoană care nu a avut niciodată relații intelectuale și niciun fel de comunicare cu tatăl său poate să devină, la vârsta adultă, apărătorul fanatic al ideilor paterne, să trăiască doar în conformitate cu credințele și moravurile tatălui, în speranța inconștientă de a-i atrage atenția (chiar dacă el este deja mort). De asemenea, o persoană care nu a fost iubită de părinții ei poate, după moartea lor, să compenseze această lipsă afectivă atașându-se în mod excesiv de casa familiei, care va deveni centrul lumii sale: carența afectivă („Nu am fost iubit") devine astfel un nucleu incestuos material („Casa părinților mei înlocuiește dragostea pe care ei nu mi-au oferit-o și, dacă va fi nevoie, mă voi ruina pentru această casă").

Nodul poate fi consecința unui **exces**:

- Să luăm, de exemplu, situația frecventă în care un părinte „formează un cuplu" cu copilul (de pildă, o femeie dezamăgită de soțul ei își transferă toată afecțiunea asupra fiului). Copilul crește cu povara unei relații care nu corespunde nici vârstei, nici statutului său și care îl face prizonierul unui nod („Nu-mi pot părăsi mama. Dacă aș face asta, ea ar muri"). Procesul este același ca în cazul trecerii la actul sexual, care creează, de asemenea, un nod incestuos.
- Când culcă mai mulți copii în același pat, părinții încurajează, am putea spune, dezvoltarea unei sexualități incestuoase, la care ei participă în mod simbolic prin crearea condițiilor.

Pentru a recunoaște un nucleu incestuos, conform celor patru centre, iată câteva exemple orientative:

- **Nucleu incestuos intelectual**
  Gândim ca tatăl nostru sau ca mama noastră, le apărăm ideile; vorbim doar limba lor, nu reușim să scăpăm de accentul nostru de origine atunci când învățăm o limbă străină; urmăm anumite studii pentru a fi recunoscuți de părinți sau, dimpotrivă, ratăm studiile pentru a le atrage atenția; adoptăm sistemul de valori al părinților

Scanned with OKEN Scanner

și votăm la fel ca ei; le cerem în mod sistematic părerea înainte de a face orice; ne lăsăm influențați de opiniile lor sau de acelea ale unui frate ori ale unei surori; ne certăm mereu cu părinții pentru a regăsi relația conflictuală infantilă, singura pe care o cunoaștem.

- **Nucleu incestuos afectiv**
  Obiectul principal al iubirii este tatăl sau mama, o soră sau un frate. O soră se căsătorește cu cel mai bun prieten al fratelui (incest prin procură). Un bărbat îi permite mamei să-l despartă de toate prietenele sale. O fiică se căsătorește cu un bărbat care poartă același prenume ca al tatălui ei sau cu un angajat ori un prieten al acestuia. Ne îndrăgostim doar de persoane implicate deja într-o relație, reproducând astfel triunghiul oedipian, în care tatăl sau mama este rivalul/rivala. „Suferința din dragoste" provocată de faptul de a nu fi fost iubiți de tată sau de mamă ne determină să rămânem celibatari toată viața sau să proiectăm relații afective idealizate asupra unor persoane inaccesibile (delir erotomaniac).
- **Nucleu incestuos sexual sau creativ**
  O relație incestuoasă trecută rămâne un subiect de fixație (un secret, o rușine, o fantasmă, un blocaj; sau în familie chiar există un copil născut din incest). Un fiu rămâne virgin sau devine impotent pentru a nu-și „trăda" mama. O fiică devine nimfomană și/sau frigidă după ce a fost sedusă sexual de tatăl său, care a făcut-o să experimenteze singurele orgasme din viața ei. Pe plan creativ: fiul sau fiica repetă și prelungește opera artistică a tatălui sau a mamei, copiind stilul părintelui și inspirându-se din universul lui, și se unește incestuos cu părintele în cauză prin acea creație.
- **Nucleu incestuos material**
  Un copil devenit adult trăiește din banii părinților lui, doarme în patul acestora, poartă hainele membrilor familiei, trăiește până la o vârstă înaintată cu părinții săi (cu sora, cu fratele lui...), nu poate mânca decât hrana preparată de mama sa (sau de tatăl lui...), lucrează în întreprinderea familială, într-o poziție care nu-i permite să evolueze etc.

Câteva aspecte culturale și religioase

Numeroase mituri fondatoare din diverse culturi se bazează pe unul sau mai multe incesturi. Cum această interdicție fundamentală nu se

Scanned with OKEN Scanner

aplica zeilor, e logic să credem că, în Egiptul Antic, exista o prerogativă regală ce atesta natura divină a faraonilor.

În Occident, mitul creștin (înțelegem prin **mit** povestea pe care se întemeiază o credință religioasă) ne prezintă, de asemenea, un incest fondator, trăit într-un mod simbolic: o tânără fecioară, Maria, rămâne însărcinată prin lucrarea Domnului (Tatăl Suprem). Dumnezeu Tatăl a ales această femeie pură care nu se culcase cu nimeni, a intrat în ea și a devenit imediat fiul său (Iosif, soțul Mariei, va fi doar tatăl adoptiv al acelui copil); așadar, putem afirma că, dacă Maria era virgină, cum susține religia catolică, fiul ei e cel care a deflorat-o la naștere, așa cum ar fi făcut un iubit. După naștere, Maria îl va însoți cu devotament, asemenea unei soții, am putea spune, până la răstignirea lui, după cum o dovedesc *Pieta* și imnul *Stabat Mater* din arta occidentală. Potrivit variantelor catolică și ortodoxă ale creștinismului, Maria îl regăsește în Paradis după moartea sa (Adormirea Maicii Domnului).

Tradusă în limbajul arborelui genealogic, această poveste fondatoare produce, pentru femeile provenite dintr-o arie culturală creștină, injoncțiunea de a concepe un **fiu perfect** prin care să se poată realiza și al cărui tată simbolic trebuie să fie, în mod simbolic, Dumnezeu însuși (adică, pentru psihicul fetiței, propriul tată). Dacă, într-un arbore genealogic, prenumele Maria și Iosif se repetă de-a lungul mai multor generații, este probabil ca arborele respectiv să fie marcat de această influență culturală. Fiul perfect nu se va numi neapărat „Iisus" (acest nume nu este unul obișnuit decât în cultura hispanică, unde e prezent sub forma „Jesus"), ci Manuel, Pascal, Christian sau Christophe, Noël, Dominique sau Salvador, Salvatore etc.

Tatăl acestui copil poate fi absent, necunoscut, mort sau dispărut. Când mama declară că a rămas însărcinată cu un „necunoscut", al cărui chip nu apare în nicio fotografie de familie, sau când ea a fost abandonată în timpul sarcinii, sau când bărbatul a dezamăgit-o atât de mult încât femeia l-a șters din viața sa, aceasta înseamnă că dorința ei inconștientă era să nască acel copil cu propriul său tată, realizând astfel uniunea incestuoasă la care visa în copilărie. Dacă fiul adus pe lume poartă numele ei de familie, adică patronimul tatălui ei, acest vis incestuos se realizează chiar și în registrul stării civile: în mod simbolic, copilul prelungește filiația bunicului matern. Vârsta de treizeci și trei de ani va fi, în general, crucială pentru un bărbat născut sub asemenea auspicii.

Scanned with OKEN Scanner

Într-o astfel de situație, nodul incestuos este dublu: între mamă și bunicul matern, pe de o parte, apoi între mamă și fiul ei, care îl „întrupează" pe bunic în același fel în care Iisus îl întrupează pe Dumnezeu Tatăl.

Rezoluție psihomagică

După cum am spus, nucleul incestuos este unul dintre cele mai frecvente. Manifestarea lui, sub diferite forme, este legată de dorința de a avea o relație intimă cu tatăl, cu mama, uneori cu fratele sau cu sora. Această intenție copilărească dăinuie, ca o energie tenace care și-a format un obiectiv. Și, pentru a-l cita pe Oscar Wilde, „Cel mai bun mod de a rezista tentației este să-i cedezi".

De exemplu, atunci când un copil a crescut fără să-și cunoască părintele (în general de sex opus), în momentul întâlnirii lor, dacă fiul sau fiica este deja adult/ă, dorința incestuoasă continuă să fie foarte intensă. Multe fete care nu și-au cunoscut tatăl sunt dezamăgite, în momentul regăsirii, să descopere că acesta e beat, confuz sau reticent în privința acelei întâlniri, dar aceste rezistențe ascund de fapt panica resimțită în fața dorinței incestuoase și a interdicției ei radicale, care este una dintre axele fondatoare ale umanității.

Actul de psihomagie central pentru acest nucleu permite **realizarea metaforică a unei relații intime** (sexuale) cu un membru al familiei, fapt ce trebuie împlinit fără autocritică: niciodată nu suntem responsabili pentru nodurile a căror urmă o purtăm, această persistență a nucleului fiind creată de părinți. Dacă tatăl meu sau mama mea m-au făcut partenerul lor emoțional sau sexual, dacă m-au pus să dorm în același pat cu frații și cu surorile mele sau dacă, dimpotrivă, nu am primit nicicând vreun semn de afecțiune din partea părinților mei, este absolut legitim să port în mine un nucleu incestuos și salvator și să-l accept pentru a-i face față în mod metaforic.

Actul constă în îmbrăcarea unei persoane care consimte să facă acest lucru, eventual a unei prostituate sau a unui gigolo, cu haine sustrase în secret de la mamă sau de la tată. Dacă acest împrumut este imposibil, putem să imprimăm fotografia părintelui pe un tricou și să scriem eventual prenumele lui pe fruntea colaboratorului. Când „tatăl" sau „mama" au fost îmbrăcați, în mod metaforic, în hainele respective, rostim acest dialog introductiv:

— Pentru acest act de psihomagie, accepți să fii tatăl meu/mama mea (prenumele părintelui)?

Scanned with OKEN Scanner

— Pentru acest act de psihomagie, accept să fiu (prenumele părintelui)".

Apoi, „copilul" trebuie să-i propună „părintelui" actul senzual, emoțional și, după caz, sexual, care i se potrivește. În orice moment, consultantul poate modifica sau întrerupe cursul raportului intim. Dacă nucleul are o dimensiune sexuală semnificativă (de exemplu, dacă a produs o inhibiție sexuală), este de preferat să existe un contact sexual complet, însoțit de un orgasm real sau foarte bine imitat de ambii parteneri. Este permisă utilizarea adjuvanților care facilitează actul sexual (lubrifiant, medicamente etc.): important este să se ancoreze în memorie un act care dezactivează și depășește limitările impuse. În cazul unei femei care are fixația de a purta copilul tatălui ei, se poate pune sub pat o cutie rotundă cu bomboane de ciocolată, un pepene verde sau un pepene galben care vor simboliza burta „umplută" de lucrarea tatălui; „burta" va fi purtată apoi timp de douăzeci și patru de ore, după care femeia în cauză va împărți ciocolata sau fructele cu tatăl (sau le va depune pe mormântul lui, dacă tatăl a murit).

Când consideră că actul s-a încheiat, „copilul" îl dezbracă pe colaboratorul său și îi mulțumește prin această formulă rituală: „Îți mulțumesc că mi-ai reprezentat tatăl/mama (îi spune prenumele) în acest act de psihomagie". Partenerul este atunci liber și poate fi recompensat cu o sumă de bani, dacă este un gigolo sau o prostituată, cu un cadou, dacă este vorba despre un amic sau o prietenă, sau pur și simplu prin câteva cuvinte de mulțumire pe care persoana în cauză i le adresează stând în genunchi și ținându-i mâinile în ale sale. Alegerea partenerului este importantă: un astfel de act nu trebuie propus, în niciun caz, ca mijloc de seducție sau de recucerire a unui partener cu care avem legături complexe. Ideal este fie un partener de viață de care suntem siguri, fie o persoană de bună-credință, cu care relația emoțională și sexuală este foarte clară. Dacă actul a fost efectuat cu partenerul de viață, trebuie să-l încheiem scăldându-ne împreună și săpunindu-ne unul pe altul, după ce acesta spune: „Prin acest act psihomagic nu mai sunt întruchiparea tatălui tău/mamei tale".

Îmbrăcămintea utilizată în act (chiar dacă e curată) trebuie trimisă la spălătorie pentru a fi curățată, apoi returnată părintelui împreună cu un mic cadou (un borcan de miere, niște bomboane de ciocolată, o sticlă de vin etc.). Pentru ca părintele să nu fie surprins de acest „cadou", îi putem spune: „Ei bine, aveam hainele astea acasă, dar cred că ele îți aparțin". În cazul în care relația cu părintele este foarte conflictuală,

Scanned with OKEN Scanner

putem să returnăm hainele (sau tricoul) fără știrea lui și să trimitem un buchet de flori albe în mod anonim. Dacă părintele este mort, hainele vor fi duse la mormântul lui sau la locul în care a fost incinerat, împreună cu un borcan cu miere.

Dacă s-a folosit un prezervativ pentru realizarea actului sau dacă a rămas vreo altă urmă a actului, e suficient să îngropăm obiectul respectiv și să plantăm deasupra lui o plantă.

Câteva cazuri

Cazul nr. 1: Nodul incestuos mamă-fiu

Rămasă văduvă de timpuriu și fără copii de la primul său soț, Salvador, decedat în urma unui atac de cord, Marta se recăsătorește la treizeci și trei de ani cu José, fratele soțului mort. Din uniunea lor se naște un fiu, căruia părinții îi dau numele de Salvador, după cel dispărut. Imediat după această naștere, Marta decide să doarmă într-o cameră separată. Aici, nodul incestuos este multiplu: între mamă și fiu, care îl reprezintă pe soțul decedat, dar și între José, care se simte respins, și fratele lui răposat, cu a cărui văduvă s-a căsătorit. Trebuie menționat, de asemenea, că tatăl Martei se numea Alvaro (toate literele prenumelui său se regăsesc în prenumele Salvador). Tânărul Salvador crește într-un nod incestuos, emoțional și material, foarte apropiat de mama sa. Când aceasta moare, el trece printr-o gravă criză de identitate, apoi o cunoaște pe Maria, cu care se căsătorește. Dar, în luna de miere, Salvador își pierde verigheta. Întors acasă, el o înlocuiește cu aceea a unchiului său, defunctul Salvador, adică tocmai cu verigheta pe care mama lui a păstrat-o ca pe o comoară după moartea soțului ei. Câteva luni mai târziu, Salvador suferă un atac de cord care, din fericire, nu-i provoacă moartea, dar îl incită în schimb să înceapă un travaliu asupra arborelui său genealogic.

O primă conștientizare a nodurilor incestuoase din arborele genealogic evidențiază identificarea lui cu unchiul decedat. Salvador realizează mai multe acte de psihomagie, printre care acela al incestului metaforic cu mama sa. Apoi, el îngroapă verigheta unchiului Salvador la mormântul mamei lui, spunând: „Îți înapoiez bărbatul mult iubit".

Cazul nr. 2: Un tată incestuos

Mama unei fetițe a murit când aceasta avea unsprezece ani. În realitate, ea s-a sinucis, dar adevărul îi este ascuns fetei vreme îndelungată. Tatăl,

Scanned with OKEN Scanner

medic și partener foarte devotat al soției sale depresive, suferă un adevărat șoc în momentul acestei morți pe care o resimte ca un eșec personal. După înmormântare, el o cheamă pe fetiță în camera lui și, sub pretextul instruirii ei, îi arată cum să masturbeze un sex masculin – al lui. Trecerea la act nu va fi urmată de nicio altă apropiere incestuoasă între tată și fiică, dar aceasta, devenită adult, poartă în ea un puternic nucleu incestuos cristalizat de gestul tatălui său. Analiza arborelui genealogic îi permite să înțeleagă că suferința ei nu e cauzată doar de abuzul sexual și emoțional la care a fost supusă, ci și de relația unilaterală pe care tatăl ei, preocupat numai de propriile organe sexuale și de propriul orgasm, i-a impus-o în acea zi.

În actul de psihomagie conceput special pentru acest caz, consultanta trebuie să se masturbeze ținând în mână o mică fotografie a tatălui ei, în prezent decedat. Odată obținut orgasmul refuzat de el (prin care se realizează, totodată, schimbul incestuos stabilit de inconștient drept scop), consultanta va lipi fotografia cu puțină miere pe un balon umflat cu heliu și îl va trimite metaforic către cer, adică spre o dimensiune superioară în care se află figura binevoitoare a Tatălui arhetipal. Acest gest îi va permite să-și elibereze psihicul de vechea obsesie.

Cazul nr. 3: Nod incestuos mamă-tată-copil

O fetiță, copilul unui militar și al unei casnice, bate într-o noapte la ușa dormitorului părinților ei, fiind chinuită de o durere de burtă foarte puternică. Părinții, întrerupți în mijlocul unei relații sexuale, o ceartă cu asprime cerându-i să nu-i mai deranjeze. Ajunsă la vârsta adultă, ea devine iubita unui cuplu, incapabilă să iasă din rolul ei de terț lipsit de importanță.

În cazul acestei persoane, atenția iubitoare a părinților este cea care a lipsit și care a fixat ca nucleu dorința de a-i seduce sexual. Actul ei de psihomagie constă în găsirea unui cuplu care acceptă să rejoace scena, dar care, atunci când ea bate la ușă în rolul ei de copil, îi acordă îngrijirea și atenția necesare și îi aplică pe burtă un masaj cu ulei parfumat. Uneori, nucleul incestuos deviază către o realizare sexuală, deși nevoia emoțională este cea care rămâne de fapt nesatisfăcută.

Cazul nr. 4: Cuplul frate-soră

Doi copii și-au petrecut întreaga copilărie dormind în aceeași cameră, fratele fiind cu doi ani mai mare decât sora. Nu a existat o trecere

Scanned with OKEN Scanner

la actul sexual, dar copiii au crescut într-un climat incestuos, încurajați de părinții lor care considerau că fratele și sora formează un „mic cuplu" adorabil. Devenit adult, fiul se căsătorește cu o femeie având același prenume ca al surorii lui, iar pe aceasta o alege drept nașă a primului său copil. Ea, la vârsta de douăzeci și nouă de ani, nu reușește să găsească „bărbatul potrivit", pentru că toată presiunea arborelui genealogic tinde să o convingă că partenerul ei prin excelență este propriul său frate.

Realizarea metaforică a incestului, cu un colaborator care acceptă să joace rolul fratelui, îi permite acestei tinere să se elibereze de nucleul ei. Ea a așezat sub pat două binocluri pe care le va oferi ulterior părinților. Aceste binocluri reprezintă metaforic un instrument care le permite părinților să vadă, pentru că aceștia, în orbirea lor, au creat cuplul incestuos frate-soră. Un binoclu „viril" de vânătoare va ajunge la mamă, pentru ca ea să înțeleagă care sunt adevăratele nevoi ale fiului ei. Celălalt binoclu, de teatru, mai „feminin" și ornat cu sidef, este oferit tatălui, pentru ca el să înțeleagă nevoile și dorințele reale ale fiicei sale. Binoclurile sunt oferite fără comentarii și explicații. Tricoul cu imaginea fratelui, folosit pentru simbolizarea acestuia în timpul actului sexual, va fi oferit, de asemenea fără comentarii, dar spălat în prealabil, soției lui.

Cazul nr. 5: Familia incestuoasă

Arborele genealogic din acest caz conține numeroase noduri incestuoase: mama și sora ei trăiesc împreună, ca un cuplu, cu tatăl lor, care a fost amantul cumnatei sale; bunicii sunt veri primari; mama stabilește o relație exclusivă cu fiul, iar tatăl, cu fiica. În generația bunicilor, au existat probabil treceri la actul incestuos între frați și surori, ba chiar între un unchi și o nepoată. În cea de-a treia generație a unui arbore atât de puternic marcat de nucleele incestuoase, familia formează o veritabilă microsocietate în care toți membrii ei sunt interdependenți: ei lucrează împreună, se ajută reciproc și trăiesc laolaltă în gospodării mari. Atunci când o persoană din exterior (prieten, partener) intră în familie, ea este declarată „adoptată". În clanul acesta aparent fericit, consultanta noastră se sufocă, nu înțelege de ce îi este atât de greu să se realizeze și suferă anxietăți insuportabile de îndată ce părăsește orașul natal sau călătorește singură. Ea este într-o relație cu un bărbat care poartă același nume ca al fratelui ei și lucrează în cadrul firmei tatălui său.

Scanned with OKEN Scanner

Conștientizarea nodurilor incestuoase omniprezente în arborele ei o ajută să-și clarifice situația și îi permite să pornească pe propriul drum. Un act de psihomagie completează această conștientizare. Consultanta trebuie să decupeze din pânză albă același număr de siluete cât numărul membrilor familiei, vii sau morți, de care se simte atașată prin legături constrângătoare (consultanta alege paisprezece membri). Apoi, ea trebuie să picteze, cât mai exact, chipul fiecăruia dintre ei, astfel încât păpușile să aibă o identitate bine definită. Noaptea, femeia le atârnă pe toate în camera ei și doarme cu ele. În timpul zilei, le poartă cu ea peste tot, așezate într-o valijoară. Încetul cu încetul, consultanta începe să se desprindă de acest anturaj, începând cu persoanele de care este cel mai puțin strâns legată. De fiecare dată când eliberează o siluetă, ea pictează șapte puncte aurii la nivelul celor șapte chakre[21]. După ce binecuvântează astfel în mod simbolic persoana de care se eliberează, consultanta trimite păpușa respectivă la cer, prinsă de un balon cu heliu, într-un spațiu liber (piață, plajă sau câmp) de unde o poate vedea zburând departe de ea.

Nucleu bisexual, nucleu și nod homosexuale

Nucleul infantil și destinația sa

La bază, suntem cu toții bisexuali, adică nevoia noastră de intimitate, de iubire și de identificare este îndreptată atât spre tată, cât și spre mamă. Copilul are nevoie să se confrunte cu două polarități sexuale pentru a se recunoaște treptat în identitatea sexuală care îi este proprie și care corespunde felului său de a fi. **Oedip-ul este bisexual**: atracția copilului față de ambii părinți stă la baza dezvoltării lui. Unii consultanți păstrează o amintire foarte vie a unei dorințe resimțite în copilărie față de tatăl lor, când năzuiau ca acesta să le fie soț pentru a putea face copii cu el. La fel, în cazul unei fete, există dorința de a face un copil cu mama. Este absolut normal ca, de-a lungul dezvoltării sale, copilul să treacă printr-o fază în care fuge de prietenii săi de sex opus și se concentrează asupra copiilor și a adulților de același sex ca el: această identificare cu un grup monosexual consolidează identitatea masculină sau feminină. Este vârsta la care băieții refuză să se joace cu fetele

[21] Sau plexuri energetice: creștetul capului, „al treilea ochi" între sprâncene, baza gâtului, inima, plexul solar, centrul sacru sau *hara*, între buric și pubis, baza coloanei vertebrale la nivelul perineului.

Scanned with OKEN Scanner

și în care fetele își decorează camerele cu postere înfățișând actrițe sau eroine feminine etc.

Așadar, identitatea masculină sau feminină se construiește pe baza propriei personalități și în funcție de atribuțiile care ne-au fost date. La vârsta adultă, ne resimțim ca bărbat sau ca femeie, dar, în realitate, fiecare dintre noi este atât bărbat, cât și femeie în cele patru centre, în proporții care variază de la caz la caz. Pe de altă parte, atracția pentru persoanele de un sex sau celălalt poate fi inexistentă, moderată, puternică sau foarte puternică. Toți acești factori determină identitatea sexuală a fiecărei persoane în cadrul unei societăți în care reproducerea este asigurată prin unirea heterosexuală. Dar **ființa esențială este dincolo de gen**; am putea spune că aceasta este androgină, în sensul în care ea unește și depășește cele două polarități fără discriminare.

Dacă părinții își trăiesc cu seninătate identitatea sexuală, dacă sunt capabili să accepte diversele grade de masculinitate și de feminitate prezente în fiecare, copilul depășește nucleul lui bisexual și devine o ființă înzestrată cu o identitate organică (bărbat sau femeie) care are acces la ființa sa esențială androgină (parte feminină și masculină), indiferent de orientarea lui sexuală. El este capabil, la rândul său, să acționeze pornind de la partea sa feminină sau masculină și să accepte ambele polarități sexuale existente în fiecare. Copilul va putea să intre senin în relație cu toate persoanele, indiferent de identitatea și de preferințele lor sexuale, și să facă față diversității lumii.

Pe scurt, destinația de creștere a nucleului bisexual este acceptarea pașnică a propriului gen și a propriei sexualități, precum și ale celorlalți, și o **conștientizare reală a androgeniei esențiale**.

Nodul și nucleul homosexual adult

Mai mulți factori pot da naștere unui nod homosexual:

- O problemă legată de homosexualitate în arborele genealogic (abuz homosexual, interzicerea homosexualității, legătură secretă, iubire împiedicată etc.).
- O fixație monosexuală care procedează pur și simplu prin eliminarea uneia dintre cele două polarități într-unul dintre cele patru centre (absență afectivă sau totală a tatălui față de un fiu sau a mamei față de o fiică, devalorizare intelectuală radicală a femeilor, ură față de bărbați, internare prelungită a copilului într-un mediu care nu este mixt etc.).

Scanned with OKEN Scanner

Homosexualitatea a fost interzisă sau considerată o perversiune de către culturile impregnate de o ideologie heterosexuală dominantă, dar frica și interzicerea sexualității între bărbați și femei în instituțiile de stat sau religioase au favorizat situații de homosexualitate de facto, adeseori secrete sau abuzive, în mediile în care prezența sexului opus era interzisă: armată, mănăstiri, internate, închisori... În toate aceste locuri, energia sexuală a sfârșit totuși prin a se exprima, din dorință sau prin constrângere, între persoane de același sex. Evident, scopul nostru nu este să stigmatizăm homosexualitatea, ci dimpotrivă, să elucidăm modul în care au fost constrânși unii dintre ascendenții noștri din arborele genealogic să-și trăiască identitatea sexuală și preferințele sexuale. Dominația masculină valabilă în majoritatea așa-numitelor culturi „evoluate" a provocat ravagii în această privință asupra echilibrului dintre femei și bărbați.

De îndată ce o generație stabilește cu următoarea un nod homosexual (prin refuzul, eliminarea sau devalorizarea unuia dintre cele două sexe, sau prin refularea unei pulsiuni homosexuale) în unul sau mai multe dintre cele patru centre, persoana în cauză rămâne prizoniera unui nucleu pe care îl vom numi, prin generalizare, **nucleu homosexual**; aceasta înseamnă că libertatea de a fi bărbat sau femeie, homosexual sau heterosexual, este compromisă și că accesul la androginia esențială este barat.

Nodul homosexual prin **carență, refuz sau secret** se poate forma în următoarele situații:

- Devalorizarea sistematică a unui gen: copilul născut e de alt sex decât cel dorit de părinți și se va strădui să imite celălalt sex pentru a fi acceptat (acesta este un nod foarte frecvent pentru fetele din civilizația noastră masculinistă); o mamă dezamăgită de bărbați sau de un tată care disprețuiește femeile le insuflă copiilor ei ura sau disprețul față de sexul opus.
- Homosexualitatea secretă sau reprimată, care influențează puternic relațiile afective din arbore.
- Educația monosexuală: tatăl a dispărut și copilul crește într-o comunitate de femei sau, invers, doar printre bărbați; copilul crește într-o pensiune nonmixtă... Și alte astfel de circumstanțe care, la vârsta adultă, condiționează negativ relațiile cu sexul opus.

Nodul homosexual prin **exces sau abuz** poate avea următoarele origini:

Scanned with OKEN Scanner

- Copilului i se interzice să își trăiască pe deplin dezvoltarea sexuală și i se impun o serie de măsuri abuzive: supravegherea masturbării, culpabilizarea sexualității, interdicția de a ieși în oraș și de a se întâlni cu persoane de sex opus etc.
- Un abuz homosexual care e posibil să fi avut loc în mediul educațional, în cadrul bisericii, al familiei...
- Dacă societatea sau familia favorizează în mod deschis un anume sex în raport cu celălalt, copiii vor avea tendința fie să se identifice cu acel sex „privilegiat", fie să-și refuze propria identitate, sinonimă cu opresiunea (de exemplu, în multe culturi în care genul masculin este considerat „puternic", el are prerogativa banilor, a libertății, a muncii, a inteligenței, și mama poate să se masculinizeze dureros și să transmită copiilor ei o imagine distorsionată a femininului).

Iată cum se manifestă nucleul homosexual adult în cele patru centre:

- **Nucleu homosexual intelectual**: misoginie, ultrafeminism, machism, dispreț pentru gândirea masculină sau feminină, toate teoriile și moravurile care exclud un gen în beneficiul celuilalt, care favorizează gândirea sau manifestarea unui sex în detrimentul celuilalt. Devalorizarea sau supravalorizarea raționalului sau a intuiției sunt legate, de asemenea, de acest nucleu (în realitate, colaborarea acestor două instanțe este cea care făurește o minte completă).
- **Nucleu homosexual afectiv**: toate sentimentele exclusive și intense pentru un anumit gen țin de acest nucleu: când tatăl sau mama preferă prietenii de același sex înaintea familiei lor, putem vorbi despre nucleul homosexual. Dar și ura față de sexul opus este tot o manifestare a acestui nucleu.
- **Nucleu homosexual sexual/creativ**: manifestările lui sunt refularea dorinței autentice (heterosexualitate, bisexualitate sau homosexualitate reprimată), sexualitatea dușmănoasă (violurile în grup sunt o manifestare a nucleului homosexual), homosexualitatea prin procură (relație sexuală cu partenerul/partenera celui mai bun prieten/celei mai bune prietene, cu soția șefului etc.), creativitatea care ignoră sau refuză influența uneia dintre cele două polarități, care elogiază în mod exagerat un sex în raport cu celălalt (cum este cazul westernurilor și al filmelor de război pentru partea masculină sau al serialul *Sex and the City* pentru partea feminină).

Scanned with OKEN Scanner

- **Nucleu homosexual material**: toate situațiile în care un gen este exclus dintr-un teritoriu dat au legătură cu acest nucleu: cluburi masculine sau feminine, echipe sportive, mănăstiri, internate pentru băieți sau fete, corpuri de armată inaccesibile femeilor etc.

Câteva aspecte culturale și religioase

După cum am mai spus, cultura masculinistă patriarhală a generat nuclee homosexuale solide. Detestarea corpului feminin, considerat „impur", oroarea față de menstruație și obligativitatea virginității impregnează întreaga civilizație iudeocreștină. Această excludere și această **frică de feminin** justifică celibatul preoților și imposibilitatea femeilor de a ajunge la statutul de oficiant în majoritatea religiilor monoteiste. La fel, în sinagogi și în moschei, femeile trebuie să se roage într-un loc ascuns (mai mic și mai puțin împodobit decât acela rezervat bărbaților), pentru a nu-i distrage pe bărbați de la evlavia lor. De secole întregi, aceste aberații spirituale sunt în general acceptate, provocând o **separare a sexelor** care generează numeroase situații de homosexualitate reale (în instituțiile religioase, în mănăstiri etc.), abuzuri asupra copiilor și bineînțeles, în cel mai bun caz, dezvoltarea unei homosexualități asumate. Budismul nu este scutit de această excludere a unui gen în beneficiul celuilalt, după cum o dovedește acest comentariu al lui Léon Wieger referitor la capitolul 59 intitulat *Povestea apariției pe pământ a lui Buddha Sakya* (compilată de Pao-tch'eng, călugăr chinez din vremea dinastiei Ming) din *Viețile chineze ale lui Buddha*: „Schimbarea de sex este un pas către eliberare. Nicio femeie nu este salvată fiind femeie. Ultima etapă este întotdeauna masculină". La nivel global, managementul economiei continuă să fie asigurat în principal de bărbați și, în majoritatea arborilor genealogici, banii sunt considerați un atribut viril. Acest lucru trebuie avut în vedere atunci când analizăm relația cu banii din arborele genealogic.

Rezoluție psihomagică

Acest nucleu va avea nuanțe diferite în funcție de persoană: bărbat sau femeie, homosexual sau heterosexual. El se exprimă întotdeauna ca o dificultate a individului de a se regăsi într-o lume în care cele două genuri coexistă într-un mod echilibrat. De asemenea, acest nucleu implică foarte adesea refuzul sau refularea homosexualității ca expresie a dorinței în arborele genealogic.

Scanned with OKEN Scanner

Nucleul homosexual feminin este frecvent legat de o **devalorizare a femeii** într-o formă sau alta. Dacă părinții (și în special tatăl) și-ar fi dorit un fiu și fiica lor se masculinizează pentru a le merita atenția, primul pas pentru o consultantă aflată în această situație este să-și recunoască tendința de a se resimți ca un „băiețoi". Aceasta duce, în cazul unei femei, la o lipsă profundă de încredere în sine care poate îmbrăca mai multe forme:

- Virilizarea intelectuală și socială: „Singura parte din mine care se poate manifesta ca fiind complet masculină este inteligența mea, capacitatea mea de a conduce, de a face bani, de a domina realitatea". Reversul medaliei: o mare insecuritate corporală, sexuală și creativă și/sau afectivă.
- Refuzul corpului feminin: persoana în cauză pare că se supune astfel ordinului părinților; semnele corporale ale feminității se diminuează (șolduri înguste, piept plat, vaginism, frigiditate, patologii ale sistemului reproducător, cicluri menstruale dureroase, fixare anală în sexualitate etc.). Consultanta se resimte ca fiind suferindă, ca o androgină mutilată: realitatea ei organică îi este interzisă în totalitate sau parțial ori e trăită ca o povară. Ea poate simți, de asemenea, că trăiește doar în capul ei și că trupul îi este străin. Această incompletudine a sentimentului de sine este dureroasă și patologică.
- Mânie și frustrare constantă față de bărbați sau, dimpotrivă, față de femei: în realitate, cele două atitudini aparțin aceluiași nucleu, ca și cum unul dintre cele două genuri ar fi în mod fundamental „rău" sau „vinovat".

Am putea considera că o femeie lesbiană poartă un nucleu homosexual în același mod ca o femeie heterosexuală, dacă ea este victima uneia dintre aceste manifestări. În toate cazurile, nucleul homosexual este deja prezent în arborele genealogic în generațiile anterioare și el trebuie identificat. Mulți tați care poartă un nucleu homosexual limitează feminitatea fiicei lor printr-o atitudine misogină, manifestând o preferință afectivă pentru fiul lor sau pentru prietenii de același sex. Identificarea acestor nuclee în arbore este un prim pas.

Psihomagia poate acționa pe două planuri: restaurarea identității sexuale feminine (corpul în care trăim nu poate fi în sine „rău") și

Scanned with OKEN Scanner

expulzarea falusului fals (adică proiecția impusă fetei, conform căreia aceasta ar trebui să aibă ceva ce nu are).

Exaltarea sângelui menstrual ca mediu creativ

Dacă femeia se află încă la vârsta menstruală, ea va picta cu sângele ei un autoportret în care se va înfățișa dezbrăcată și în stare de suveranitate și îl va expune apoi, într-o ramă argintată, într-o încăpere a casei sale sau în biroul ei, fără a fi nevoie să dea explicații. Acest act psihomagic readuce femininul la capacitatea sa creatoare, permițând femeii să efectueze un gest care este posibil doar datorită funcționării uterului ei. Dacă este deja la menopauză, ea va putea să imite ciclul menstrual timp de trei luni, cu sânge fals, și apoi să-și realizeze autoportretul în a treia zi a celei de-a treia luni. E preferabil ca acesta să fie pictat cu degetele mai degrabă decât cu o pensulă, dar detaliile lui pot fi îmbunătățite ulterior cu ajutorul unui creion de buze sau al altui accesoriu feminin.

Valorizarea vaginului ca loc de putere

Contrar unui mit răspândit în cultura falocentristă, femeia nu este „lipsită" de un falus imaginar, ci dimpotrivă, ea este înzestrată cu organe sexuale interne care au propria lor putere și valoare.

„A avea testicule" nu este singura modalitate de a ne afirma în lume. Pentru a restabili aparatul genital feminin ca un loc de putere, o femeie își poate plasa în interiorul vaginului trei (sau mai multe) monede mici de aur, foarte curate, învelite într-un săculeț din tifon steril, prevăzut cu un fir care permite strângerea lui. Monedele vor fi ținute acolo câteva minute, câteva ore sau câteva zile la rând, în funcție de confortul resimțit. Această „comoară" simbolică poate fi un sprijin pentru o activitate creativă, un interviu de angajare, o confruntare intimidantă etc. Când „comoara" și-a făcut efectul și a fost integrată în personalitate, femeia poate vinde monedele pentru a-și face un cadou frumos sau le poate monta pe o bijuterie. Învelișul mic de tifon va fi îngropat și pe acel loc de mormânt va fi sădită o plantă cu flori sau cu fructe, deja înflorită.

Dacă devalorizarea femininului este de origine religioasă sau ideologică, se poate copia un extras dintr-un text sacru pe un pergament, care va fi înfășurat într-o folie de plastic alimentară și purtat în interiorul vaginului, atunci când femeia în cauză asistă la o ceremonie religioasă.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Eliberarea de falusul fals

Dacă familia a proiectat asupra unei fete dorința ca ea să poarte organe sexuale masculine, această proiecție trebuie materializată pentru ca persoana respectivă să se poată debarasa de ea. Consultanta poate să cumpere un falus fals de la un sex shop și îl îngreuneze umplându-l cu bile de plumb (dacă falusul este gol) sau înconjurându-l cu inele metalice (dacă falusul este plin). Timp de șapte până la patruzeci de zile (în funcție de intensitatea nucleului), consultanta va purta acest apendice fie în poșetă, fie pe pubisul ei, și îl va scoate, în fiecare moment de furie sau de exasperare, pentru a lovi cu el masa, podeaua, un zid etc. Odată perioada de timp trecută, ea îl va îngropa și va pune o plantă deasupra.

În plus față de aceste acte de psihomagie, se recomandă orice activitate care exaltă corpul feminin (cum ar fi, de exemplu, dansul oriental).

Cât privește **nucleul homosexual masculin,** acesta este asemănător nucleului feminin, dar capătă nuanțe diferite în funcție de contextul cultural. Adeseori, loialitatea față de mamă este cea care produce acest nucleu: dacă mama detestă bărbații, este foarte posibil ca ea să fi proiectat asupra „băiețelului său" dorința ca el să nu crească, să nu ajungă ca „toți acei nenorociți". Dacă bărbații glorificați din familie sunt preoți, celibatari și teoretic „puri", băiatul poate crește simțindu-se vinovat pentru pulsiunile lui sexuale și chiar pentru caracteristicile sale sexuale secundare. Pe de altă parte, mulți bărbați dezvoltă un nucleu homosexual din cauza lipsei tatălui[22]. Abuzurile suferite în copilărie sau în adolescență din partea unui bărbat pot crea un nucleu homosexual alcătuit atât din fixația de a reproduce această sexualitate abuzivă, cât și dintr-un senti-

[22] Este interesant de remarcat faptul că doi dintre cei mai mari scriitori francezi homosexuali ai secolului trecut, Henry de Montherlant și Marguerite Yourcenar, au drept punct comun îmbolnăvirea mamei în momentul nașterii (chiar moartea ei, în cazul lui Youcenar). Mama lui Montherlant nu s-a mai recuperat niciodată după hemoragia uterină suferită. Moartea mamei a fost provocată, la origine, de inseminarea acesteia de către tată, falusul inseminator. În cazul lui Montherlant, putem vorbi despre un nucleu homosexual, pentru că el și-a ascuns toată viața homosexualitatea. Absența tatălui este, fără îndoială, un element cheie al acestui nucleu homosexual, așa cum o dovedește următorul citat: „Aceste lacrimi vărsate pentru un necunoscut, ca și cum el ar fi fost tatăl meu, doar pentru că acel străin era un om însemnat. Tot ce e însemnat e tatăl meu, în mod inutil".

ment de rușine. Adeseori, băiețelul sau tânărul nu le-a putut mărturisi abuzul celor dragi și secretul va menține nucleul.

În toate cazurile, **devalorizarea poate fi corporală și sexuală** (probleme de erecție sau de ejaculare, dorința de a fi posedat anal sau bucal, însoțită de rușinea provocată de această dorință) **sau psihică** (sentiment de vinovăție, oroare față de propria spermă, sentiment de neputință, de slăbiciune). Pentru că banii reprezintă o prerogativă virilă în societățile noastre, este posibil ca acest nucleu să se răsfrângă asupra situației materiale (ruină, sărăcie, bani „murdari" etc.).

Din nou, procesul de restaurare implică exaltarea personală a identității virile și, în consecință, confruntarea directă cu nucleul.

Restabilirea demnității spermei

Dacă, în relația cu mama, sperma a fost devalorizată sau considerată murdară, consultantul, indiferent de orientarea religioasă a familiei sale, va trebui să ia o lumânare votivă de la o biserică, să scoată lumânarea din suport și să-și depună sperma la baza ei; apoi, el va aprinde această lumânare în fața unei efigii a Fecioarei, de preferință într-o catedrală. După ce sperma a fost astfel purificată de o autoritate superioară mamei, consultantul își va face autoportretul, diluând culorile tip guașă (sau acuarelă) cu sperma lui, și apoi îl va expune într-o ramă aurită. Pentru mai multă putere, consultantul își poate aplica pe testicule și pe tălpi o vopsea vegetală (comestibilă și netoxică) de culoare roșie, care simbolizează forța vieții și virilitatea.

Valoarea falusului

Pentru a dezactiva senzația de neputință sau de castrare provocată fie de o relație exclusivă cu mama, fie, dimpotrivă, de absența tatălui sau de umilința suferită din partea unui tată rival ori disprețuitor, consultantul va strânge o sumă de bani semnificativă (banii pot fi împrumutați). Bancnotele vor fi rulate vertical pentru a forma un sul lung, simbol al falusului. Apoi, dintr-o bucată de pânză sau de piele de căprioară, clientul va croi un manșon în care va introduce falusul făcut din bani, împreună cu două bile metalice (tip „bile chinezești"), care simbolizează puterea testiculelor. El va purta acest obiect de putere în pantaloni, în dreptul sexului, timp de trei până la șapte zile, în funcție

Scanned with OKEN Scanner

de nevoia lui. După finalizarea actului, banii vor fi returnați persoanei care i-a împrumutat și consultantul va îngropa bilele și etuiul plantând peste ele un arbust gros.

Într-un caz extrem, în care un consultant a fost asuprit de tatăl său, bilele chinezești au fost aruncate cu putere în fereastra biroului tatălui. Nu ne vom aventura să recomandăm o astfel de încheiere pentru acest act, dar, în cazul consultantului la care ne referim, era vorba despre contracararea unei tendințe suicidare și acest gest a fost salvator.

Pentru confruntarea nucleelor homosexuale feminine sau masculine ale arborelui genealogic, actul va fi diferit în funcție de prezența sau de absența unei orientări homosexuale în dorința persoanei în cauză.

Pentru o femeie heterosexuală

În acest caz, confruntarea cu nucleul constă în cunoașterea homosexualității feminine, de exemplu, prin petrecerea unei seri festive într-un loc frecventat de lesbiene. Dacă există un nod homosexual puternic cu mama, cu o soră sau cu o bunică, femeia respectivă poate să-și invite „partenera" la acea serată, aceasta participând fie în persoană (femeia merge să danseze cu mama într-un club de lesbiene), fie prin intermediul unei fotografii (femeia se duce să danseze într-un club de lesbiene purtând fotografia mamei în buzunar și o va trimite apoi acesteia, împreună cu o cutie de bomboane și cu un bilețel pe care a scris: „Ne-am distrat bine!").

Pentru un bărbat heterosexual

În funcție de gradul real al dorinței sale homosexuale, consultantul poate merge la un bar sau la o saună frecventată de gay, știind că alegerea locului va determina o probabilitate mai mare sau mai mică de a fi solicitat sexual. O minimă acțiune în această privință este să bea un pahar într-un bar de homosexuali. Dacă e foarte timid, clientul își poate acoperi fața cu o mască realizată dintr-o fotografie a lui Oscar Wilde sau a unui alt artist, scriitor sau filosof homosexual celebru.

Dacă părinții doreau un copil de sex opus

- Părinți în viață: Îi vizităm îmbrăcați ca fiul sau ca fiica pe care și-l/și-o doreau, cu o pereche de foarfece în buzunar. Le spunem:

Scanned with OKEN Scanner

„Iată fiul (fiica) pe care îl/o voiați, dar nu sunt eu!" Apoi ciopârțim hainele cu foarfecele, exprimând astfel toată durerea pe care am simțit-o și, în final, rămânem goi în fața lor spunând: „Priviți-mă!" După aceea, în funcție de reacția părinților, putem împărți cu ei o prăjitură adusă de noi (fără a ne îmbrăca) sau, dacă ei reacționează neplăcut, vom pleca liniștiți, ieșind goi pe stradă, unde o persoană de bună-credință ne va aștepta cu o haină. În acest caz, vom împărți prăjitura cu acea persoană. Îmbrăcămintea ciopârțită rămâne proprietatea părinților. Foarfeca trebuie îngropată. În pământul de deasupra ei vom sădi o plantă.

- Părinți decedați: Efectuăm același act, dar în fața mormântului lor ori pe locul în care a fost împrăștiată cenușa lor sau, dacă cenușa nu este disponibilă, în fața unei fotografii pe care o vom îngropa apoi în mijlocul naturii. Le vom lăsa prăjitura și hainele tăiate ca ofrandă de pace.

Dacă părinții nu acceptă homosexualitatea copilului lor

Arborele genealogic va evidenția întotdeauna o homosexualitate latentă sau declarată a unei părți a familiei, căreia e important să-i facem față. Întreaga familie, fără excepție, trebuie să fie la curent cu homosexualitatea consultantului. Pentru aceasta, consultantul va trimite câte o scrisoare personalizată fiecărui membru al familiei, inclusiv copiilor și celor decedați (scrisoarea va fi plasată atunci pe mormintele lor), însoțită de o fotografie a lui în brațele persoanei iubite sau ale altui partener, simbolizând realizarea cuplului homosexual. Dezvăluirea homosexualității este un proces fundamental pentru afirmarea de sine.

Adeseori, o persoană homosexuală și-a informat familia despre homosexualitatea ei, dar nu și-a prezentat niciodată partenerul de viață apropiaților săi. E bine ca ea să facă acest lucru, de preferință într-un cadru solemn (de Crăciun, cu ocazia unei aniversări etc.) și, în eventualitatea în care nu are un partener stabil, persoana în cauză îi poate cere unui prieten să joace acest rol. A te prezenta familiei ca formând un cuplu stabil cu partenerul reprezintă un pas salvator. Dacă cele două persoane formează într-adevăr un cuplu, fiecare dintre ele ar putea să-și scrie pe piept, sub haine, prenumele celeilalte pentru a consolida afirmarea legăturii.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Câteva cazuri

Cazul nr. 1: Dublu nod homosexual/incestuos

O consultantă își povestește necazurile provocate de bărbații din viața ei. Primul dintre ei i-a născut un fiu și apoi a dispărut, altul a înșelat-o și al treilea i-a furat banii. Pe de altă parte, tatăl ei era alcoolic și a încercat de mai multe ori să o abuzeze sexual. Femeia vine însoțită de un bărbat de patruzeci de ani, fiul ei, care vorbește și se comportă cu ea ca un copil. Ce s-a întâmplat? În copilărie, fiul voia să fie iubit de mama lui, dar ea îi ura pe toți bărbații adulți pe care îi cunoscuse. Pentru a nu pierde afecțiunea mamei, fiul a rămas parcă încremenit în copilărie pe tot parcursul vieții lui. Neîncrederea și ura manifestate de mamă față de bărbați, față de violența lor, de poligamia lor etc., i-au provocat fiului un complex de spermă murdară. Potrivit lui, această „murdărie" le lasă pe femei însărcinate și face ca ele să fie apoi abandonate sau produce prea mulți copii și condamnă femeia la o viață de mamă înrobită. Dificultățile pe care le resimte în inițierea unei relații cu o femeie sunt direct legate de nodul care îl atașează de mama lui. Bărbatul a încercat să aibă o relație homosexuală, dar și-a dat seama că aceasta nu corespundea dorinței lui veritabile.

În acest caz, ambii consultanți, mama și fiul, trebuie să se elibereze de nucleul lor homosexual: ea exprimându-și o dată pentru totdeauna mânia și recăpătându-și puterea, el desprinzându-se de viziunea maternă pentru a deveni o persoană autonomă și a-și putea trăi viața. Cei doi sunt de acord să colaboreze într-o ceremonie psihomagică. Într-o primă fază, fiul se deghizează în propriul tată, pe care-l cunoaște doar din fotografii, și mama își manifestă furia și disperarea prin lovirea simbolică a unei perne. După aceea, fiul renunță la deghizare spunând: „Eu nu sunt el. Spală-mă de greșelile lui". În prealabil, fiul și-a scris pe piele, cu un dermatograf negru, prenumele tatălui, în mai multe rânduri. Mama îl spală bine până când inscripțiile dispar, apoi îl unge cu miere și îl linge, așa cum fac femelele din regnul animal cu puii lor nou-născuți. Cei doi ies împreună din casă; fiul își conduce mama până la ușa unui club de lesbiene, în care ea are misiunea de a se distra, și el îi spune: „Îți doresc să îți găsești fericirea". Fiul își continuă drumul și merge la o întâlnire pe care a stabilit-o cu o parteneră sexuală (prietenă sau prostituată) care acceptă să-l aștepte deghizată în bărbat, din cap până în picioare. El are în buzunar un medicament pentru facilitarea erecției, pe care îl

va lua în cazul în care blestemul maternal îi va provoca o impotență temporară. Apoi, cu sperma colectată într-un prezervativ și amestecată cu guașă de diferite culori, bărbatul pictează un autoportret pe care îl oferă mamei sale.

Cazul nr. 2: Influența nucleului homosexual al mamei asupra fiicei

Consultanta are o mamă dezamăgită de bărbați și agresivă față de ei. Tatăl a părăsit domiciliul conjugal când fiica avea opt ani și nu s-a ocupat de ea. La vârsta de douăzeci și cinci de ani, consultanta vede lumea și bărbații prin ochii mamei sale și nu a avut niciodată ocazia de a-și trăi propriile experiențe: puținul pe care și l-a îngăduit în această privință a fost întotdeauna nuanțat de acest filtru impus. Mama a avut o sexualitate complicată, cu amanți trecători, și a făcut din fiica ei complicea experiențelor sale sexuale, povestindu-i-le în detaliu. În domeniul afectiv însă, mama s-a bazat întotdeauna doar pe fiica sa care a devenit astfel partenera ei de viață privilegiată. Ajunsă la vârsta adultă, această tânără consideră că relația emoțională cu femeile (cu prietenele) este singura ferită de pericol. „Cum mă pot elibera de concepțiile mamei mele?", se întreabă ea.

Actul său psihomagic constă în fabricarea unei măști dintr-o fotografie mărită a chipului mamei sale, prevăzută cu două găuri la nivelul ochilor, pe care consultanta o va purta pe față în timp ce se plimbă pe stradă, luând cu ea și o oglindă de buzunar. Odată ajunsă în stradă, ea trebuie să se uite la bărbați și, imediat după aceea, să se privească în oglindă. Procedând astfel, tânăra va realiza că sentimentele care o cuprind de fiecare dată când vede trecând un bărbat sunt cele ale mamei ei, care îi maschează sentimentele proprii. După această experiență, în timpul nopții, consultanta va lipi masca pe ușa casei mamei sale, apoi își va spăla ochii de trei ori la rând cu o soluție de apă de mare (soluție sterilă care se vinde în farmacii). După aceea, ea se va plimba cu fața descoperită, uitându-se din nou la bărbați din punctul ei de vedere și privindu-se apoi, de fiecare dată, în oglindă. Consultanta va trimite ulterior oglinda mamei sale, fără niciun comentariu.

Cazul nr. 3: Influența nucleului homosexual patern asupra fiicei

Un tată cu nucleu homosexual se simte heterosexual pentru că nu e deloc atras de bărbați, pe care îi preferă însă mental și emoțional. El se simte confortabil doar în compania acestora. Bărbatul are o fiică despre

Scanned with OKEN Scanner

care recunoaște cu sinceritate că ar fi preferat să fie băiat (fata, prima născută, a primit prenumele de Frédérique). Tatăl a educat-o insuflându-i disprețul față de tot ce este feminin și preferința lui pentru valorile masculine tradiționale, cum ar fi forța fizică, curajul, anumite sporturi și o atitudine rațională. Fiica, pentru a fi plăcută de tată, s-a masculinizat și a eliminat toate caracteristicile sale corporale care ar fi putut fi considerate feminine. Văzută din spate, ea putea fi confundată cu un băiat: piept aplatizat, șolduri înguste și drepte. Foarte devalorizată emoțional, fata se simte neîncetat imperfectă. Sexualitatea ei e orientată către dorința de a fi penetrată anal. Tânăra nu a experimentat nicio senzație la nivelul vaginului și se resimte ca fiind o persoană homosexuală. Pe de altă parte, ea are mari dificultăți în a-și negocia onorariul într-o meserie intelectuală, în care trebuie tot timpul să stabilească un preț pentru prestațiile ei și în care se simte permanent înșelată.

În acest caz, falusul artificial impus de tată trebuie trăit, de asemenea, ca o sursă de bogăție: consultanta va petrece șapte zile cu un falus realizat cu bancnote, ca în cazul actului psihomagic rezervat în general bărbaților, apoi va continua cu actul de valorizare a organelor sexuale feminine (monede de aur în vagin). Ea va satisface astfel în mod metaforic dorința tatălui ei, asumându-și acel falus, înainte de a-și recăpăta demnitatea propriului sex.

Cazul nr. 4: Influența nucleului homosexual patern asupra fiului

Un alt bărbat cu nucleu homosexual are un fiu. Acesta a fost educat într-un mediu de complicitate misogină, devalorizând femeile. Tânărul, crescut conform unei „bune educații catolice", are tendința de a se pedepsi de fiecare dată când are o experiență emoțională și sexuală cu o femeie, pentru că obiectul dorințelor sale este disprețuit de tatăl său. El trece de la o relație la alta, umilindu-și partenerele.

În realitate, tatăl a blestemat femininul: pentru a depăși acest blestem, consultantul trebuie să intre în contact cu figuri feminine admirabile în toate domeniile. Actul lui de psihomagie constă în găsirea a patru personaje feminine importante, una în domeniul intelectual, alta în domeniul emoțional (de exemplu, sfânta indiană Amma), cealaltă în domeniul sexual (practicantă tantrică, sexolog...) sau creativ (artist, profesor de artă...), și ultima în domeniul fizic (maseuză, antrenor sportiv...). Odată realizată această inițiere, el va introduce în vaginul unei partenere, care

Scanned with OKEN Scanner

acceptă să joace acest rol, un mic ou de Paște pentru a binecuvânta în mod simbolic sexul feminin. Apoi, consultantul va mânca oul.

Nucleu și nod sadomasochiste

Nucleul sadomasochist infantil și destinația sa

În cadrul procesului de explorare a lumii și a lui însuși, copilul își descoperă la un moment dat capacitatea de a suferi și de a provoca durere, odată cu toate fenomenele corporale și psihice care însoțesc această descoperire. El învață să depășească disconfortul și „rănile", dar se confruntă și cu calitatea sa de prădător (de exemplu, înțelegând că acea carne pe care o mănâncă provine de la un animal care a fost ucis). Durerea fizică este fundamentală pentru a **experimenta pericolele lumii și propriile sale limite** (copilul care se arde învață să evite focul). În același timp, învățarea renunțării și a nedreptății constituie o durere psihică pentru el: nu poți avea niciodată tot ceea ce îți dorești, tot ceea ce ai avea nevoie și, atât timp cât sunt oferite în proporții rezonabile, aceste limite construiesc ființa.

Așadar, copilul învață treptat că durerea este inevitabilă. Dacă părinții sprijină această învățătură cu maturitate, umor și tandrețe, el va învăța să gestioneze toate relațiile complexe generate de propria lui cruzime și de cruzimea celorlalți, limitele care îi sunt impuse și limitele pe care și le impun ceilalți. Într-o primă fază, dacă provoacă un rău, copilul face acest lucru în mod inocent: propria durere e cea care îl învață că celălalt suferă la fel de mult ca el. O ființă care nu a trecut niciodată prin experiența durerii va manifesta o cruzime nelimitată. Un nucleu sadomasochist bine asistat de părinți permite ca durerea (necesară și inevitabilă) să nu fie transformată în suferință (prelungire inutilă și evitabilă a durerii). Adultul matur descoperă atunci **bucuria**, adică abilitatea de **a se concentra asupra forței vieții prin intermediul episoadelor dureroase.**

Nodul și nucleul sadomasochiste adulte

Mediul familial poate crea noduri sadomasochiste, obișnuind copilul să trăiască în suferință (pedepse fizice, privațiuni, umilințe, dar și conflicte parentale sau între frați, violență fizică și verbală etc.). Copilul, mai întâi victimă, va avea tendința să-l imite pe cel care l-a făcut să sufere și să se identifice cu călăul său.

Scanned with OKEN Scanner

Durerea este un semnal intens care ne menține în viață. Creierul produce endorfine în situațiile de stres și compensează durerea prin substanțe destinate să ne mențină activi. Multe persoane devin însă dependente de endorfinele produse, repetând astfel de situații dureroase, pe care le transformă într-un mod de viață.

În plus, sadomasochismul se organizează în jurul unor **relații dominant-dominat** care pot fi liniștitoare, deoarece complexitatea relației umane este redusă la o ierarhie fixă: victima unui călău nu este niciodată singură, întrucât călăul are nevoie de ea; la fel, în ceea ce-l privește pe călău, posibilitatea de a-l supune pe celălalt propriei voințe îi produce acestuia un sentiment de omnipotență, ba chiar de imortalitate. Aceste relații sunt practic simetrice, pentru că **fiecare este în slujba celuilalt**. Ca atare, ele prezintă un risc ridicat de perpetuare.

Nucleul sadomasochist se poate fixa prin **exces:**

- Sadomasochismul va fi impus prin violențe fizice sau psihice, exigențe excesive (obținerea celor mai bune note din clasă, interdicția de a plânge etc.) și ierarhii arbitrare în care copilul va fi întotdeauna la cel mai jos nivel, dacă nu găsește pe cineva mai tânăr asupra căruia să-și transfere suferința îndurată.
- Paradoxal, un exces de precauții (sau lipsa unor experiențe în mod normal dureroase) poate crea, de asemenea, un nucleu sadomasochist persistent: copilul crescut în puf nu are acces la durerea care îl ajută să capete experiență și nu vede nicio limită opunându-se atotputerniciei sale, pentru că părinții îl supraprotejează, plasându-se într-o poziție subordonată. Copilul poate dezvolta atunci un nucleu sadomasochist care se traduce în realitate printr-o lipsă persistentă de autonomie.

Sau în urma unei **carențe**:

- Nucleul sadomasochist poate apărea dintr-o lipsă de informații fundamentale: nici jocul, nici umorul, nici tandrețea nu fac parte din educație, și copilul nu experimentează decât relații dureroase.
- Persoana adultă afectată de un nucleu sadomasochist nu se va putea angaja decât în relații călău-victimă, trecând de la un rol la altul fără a înțelege de ce fericirea și bucuria nu sunt niciodată prezente. Un arbore în care nucleele sadomasochiste sunt foarte active

Scanned with OKEN Scanner

poate fi reperat după scopul exprimat de persoana respectivă: „să fie fericită" sau „să cunoască bucuria", aspirații care corespund expresiei ființei esențiale și sunt reținute în nucleul sadomasochist.

La vârsta adultă, nucleul sadomasochist prezintă următoarele manifestări:

- **Nucleu sadomasochist intelectual**: critică permanentă, agresiune verbală, judecăți tranșante, glume umilitoare, relații de dominație intelectuală unde unul repetă ca un papagal ceea ce spune celălalt. În general, o persoană crescută în abuz verbal reproduce acest model în maniera sa de a comunica.
- **Nucleu sadomasochist afectiv**: este modelul cuplului în care unul este călăul și celălalt victima. Uneori, la bătrânețe sau cu ocazia unui accident de viață (boală, infirmitate), rolurile se inversează și unul îl supune pe celălalt la suferințele îndurate de el însuși. Aceste cupluri sunt în general foarte durabile și foarte prolifice, iar travaliul asupra arborelui genealogic va evidenția, de exemplu, faptul că o bunică măritată cu un „monstru" i-a făcut totuși opt copii, a rămas toată viața lângă el și l-a urmat după câteva luni în mormânt. Într-un astfel de caz, e esențial să ne punem problema existenței unui fel de contract, chiar a unei complicități între călău și victimă. Relațiile de dominare inerente acestui nucleu fixează rolul fiecăruia și mențin astfel frica de schimbare, deci anxietatea morții, ceea ce reprezintă un beneficiu nevrotic pentru ambele părți.
- **Nucleu sadomasochist sexual și creativ:** lumea BDSM (*Bondage and Discipline, Dominance and Submission, Sadism and Masochism* – jocuri de rol, dominanță/subordonare, constrângere, sadomasochism) este plină de practici mai mult sau mai puțin dureroase, mai mult sau mai puțin sordide și prezentate într-un mod mai mult sau mai puțin artistic: limitări vizuale și corporale, constrângeri, flagelări, suspendare, stimulări la limită a durerii sau tortură progresivă...; sadomasochismul sexual este un gen bine stabilit asupra căruia e bine să ne documentăm dacă nucleele sadomasochiste sunt numeroase în arborele genealogic. În domeniul artistic, putem menționa tatuajul și toate formele de artă care vizează transformarea corpului (*body art*), precum și practicile artistice care necesită deformări

Scanned with OKEN Scanner

corporale și suferințe (ca în dansul clasic). Nucleul sadomasochist în artă merge mână în mână cu un perfecționism intens, pentru că el marchează o diferență între „superior" și „inferior" (o dată în plus, dominant și dominat).

- **Nucleu sadomasochist material:** elogiul sacrificiului și al privării provine din acest nucleu și e însoțit de convingerea că „viața este grea". Maltratarea copiilor ancorează un nucleu corporal sadomasochist care, după cum a descris Freud pe larg, poate deveni unul sexual. Avariția, duritatea, privațiunile impuse țin de sadomasochismul material. Unii părinți manifestă o mare creativitate în cruzime. Pe de altă parte, toate practicile sportive care vizează emisia masivă de endorfine, cum ar fi joggingul, sunt legate de sadomasochismul corporal. Credința că banii trebuie câștigați cu prețul unor suferințe intense provine, de asemenea, din acest nucleu: ea duce la judecarea negativă și la incriminarea reușitelor profesionale în care veniturile sunt produsul unui talent, al unei pasiuni, banii astfel obținuți fiind considerați „ușor de câștigat".

Câteva aspecte culturale și religioase

Figurile eroilor capabili să reziste la tortură, la durere și privațiuni abundă de-a lungul istoriei (în special în contextul războiului). Fascinația pentru oroarea extremă este o componentă a nucleului sadomasochist: toate divertismentele în care publicul se hrănește cu suferința participanților (luptele publice din Roma Antică) au legătură cu acest nucleu, la fel și acțiunile Inchiziției creștine înfăptuite sub pretextul edificării spirituale.

Pe plan religios, biblicul „În durere vei naște copii și cu sudoarea frunții tale îți vei mânca pâinea" are un fond eminamente sadomasochist, iar în practicile spirituale în general, putem cita tot ce constă în mortificarea corpului: ne gândim bineînțeles la venerarea martirilor creștini și la practicile (autoflagelare, stigmate etc.) care decurg din aceasta, dar putem menționa, de asemenea, meditația extremă în unele tehnici zen și în curentul vipassana, posturile, anumite excese în yoga, ascetismul exagerat, adică toate căile în care iluminarea este atinsă prin experiența și depășirea durerii.

Convingerile de tipul „Trebuie să suferi ca să fii frumoasă" țin, și ele, de un sadomasochism obișnuit în societățile așa-zis „dezvoltate".

Scanned with OKEN Scanner

Rezoluție psihomagică

Persoana care descoperă în arborele ei genealogic un nod sadomasochist se simte adeseori foarte ușurată când înțelege că ceea ce a suferit și lucrurile la care a asistat nu constituie „viața", ci un joc al violenței și al cruzimii care i-a fost impus, cu formule false de genul „Este pentru binele tău", „Ai meritat-o". Nucleul sadomasochist persistent produce o furie puternică, reprimată în general în timpul copilăriei, când consultantul s-a aflat în postura celui dominat. Violența suferită se întoarce atunci împotriva lui însuși, consultantul riscând să devină deprimat, să sufere de boli autoimune, să-și piardă dinții, energia, bucuria de a trăi etc. Sadomasochismul extrem poate duce chiar la sinucidere.

Primul pas care trebuie întreprins este de **a face față acestei furii reprimate pentru recuperarea forței vitale.**

Identificarea și exprimarea furiei

În primul rând, trebuie identificat agresorul.

- Dacă este vorba despre o rudă (sau mai multe), cumpărăm un număr de pepeni egal cu acela al agresorilor (tată, mamă, frate, soră), lipim pe fiecare o fotografie sau un portret al persoanei, acoperim podeaua cu o folie de plastic curată și, exprimându-ne cu voce tare toate reproșurile, distrugem pepenii lovind în ei cu o bâtă de baseball sau chiar cu piciorul. Odată furia eliberată, recuperăm pulpa pepenilor și o punem la fiert pentru a prepara din ea un gem. Resturile le vom îngropa împreună cu sâmburii și cu fotografiile și, peste acel mormânt, vom planta un arbust. Marmelada o vom oferi rudelor în cauză sau, dacă e cazul, o vom depune la mormântul lor.
- Dacă furia e îndreptată către o persoană din viața noastră de adult, lipim fotografia acesteia pe o minge de plastic (tip minge de fotbal pentru copii) și dăm cu piciorul în ea până când ne simțim satisfăcuți. Apoi aruncăm mingea într-un râu, ungând-o în prealabil cu miere.

  În anii 1950, faimoasa cântăreață chiliană Violetta Parra, care ținea spectacole la Café Do Brasil, s-a înfuriat pe un jurnalist care o deranja cu întrebări agresive, s-a ridicat brusc, și-a suflecat fusta și a urinat pe el, plecând apoi demnă.
- Dacă furia vizează o instituție, ne ducem într-o noapte la poarta ei și o bombardăm cu o duzină de ouă. În caz de furie extremă, ne

Scanned with OKEN Scanner

depunem excrementele în fața porții instituției sau le trimitem pe adresa acesteia, într-o cutie închisă ermetic (animalele își manifestă furia defecând; este un mod de expresie foarte primitiv, care își are originea în inconștientul profund).

Returnarea simbolică a loviturilor

Copilul nu are puterea de a contesta o relație sadomasochistă, dar, odată devenit adult, el poate să întoarcă loviturile primite și să se elibereze.

- Trebuie să achiziționăm un bici simplu ori cu mai multe sfori, simbol al pedepsei corporale, sau să folosim o curea.
  Dacă părinții sunt decedați, mergem la mormântul lor sau la locul în care le-a fost împrăștiată cenușa, și biciuim mormântul (sau o fotografie) exprimându-ne furia și suferința. Apoi, ardem biciul, îngropăm cenușa, defecăm deasupra și plantăm un arbust.
  Dacă părinții sunt în viață, le facem o vizită (sau, dacă ne este prea teamă de ei, apelăm la persoane care să-i reprezinte) și lovim podeaua cu biciul exprimând tot ceea ce am simțit. Le cerem apoi să îngroape biciul, să asiste la această înmormântare și să sădească o plantă pe acel loc.
- Pentru a simboliza legătura pe care o desfacem, putem, de asemenea, să oferim persoanelor vizate o pereche de cătușe, o frânghie sau un alt gen de lanț sau să depunem aceste obiecte la mormântul lor, însoțite de ceva dulce.
- Dacă am fost victima unor violențe verbale, scriem pe un pergament toate insultele sau expresiile disprețuitoare pe care le-am suferit și le returnăm persoanelor în cauză, împreună cu un tort sau cu o cutie de bomboane de ciocolată.

Înfruntarea propriei violențe: a învăța să ucidem pentru a învăța să trăim

Nucleele sadomasochiste produc în mod frecvent o negare a propriei capacități de acționa violent. Cu toate acestea, cine se abține să facă rău din neputință sau prin refulare rămâne potențial agresiv. Un arbore genealogic cu nuclee sadomasochiste ne determină să fim în mod fals „drăguți". Pentru a ne restabili personalitatea autentică, trebuie să începem prin a ne recupera capacitatea de a ucide, luând lecții de tir (și aducând

Scanned with OKEN Scanner

acasă o țintă ciuruită de gloanțe, pe care o înrămăm și o păstrăm câtva timp la vedere) sau învățând o artă marțială care implică și o tehnică de luptă (spre deosebire de o artă marțială interioară de tip qi-gong sau tai-chi) și progresând până la un nivel în care ne simțim siguri pe noi. Când vom deveni capabili să-l atacăm pe celălalt, ne vom putea abține în sfârșit în mod voluntar și în deplină conștiință.

A învăța să cunoaștem sadomasochismul

Pentru a face față nucleelor sadomasochiste din arborele genealogic, este esențial să ne documentăm în privința ritualurilor, a practicilor și a jocurilor sadomasochismului sexual, fără judecăți și prejudecăți. Este posibil ca unele dintre aceste practici să-l tenteze pe consultant sau să-i permită să se elibereze: multe dintre ritualurile BDSM provin din arta spectacolului și nu implică nicio durere fizică. Manifestarea interesului față de unele practici noi ne poate ajuta să renunțăm la anumite obiceiuri și să desfacem unele noduri pe care le credeam indisolubile.

Câteva cazuri

Cazul nr. 1: Fetița și biciul

Penultima dintr-o fraternitate de opt copii, consultanta a fost țapul ispășitor al unei mame sadice care o bătea pentru orice nimic, cu complicitatea pasivă a tatălui. Ajunsă la vârsta adultă, femeia a trăit mult timp ca un „șoricel" tăcut și supus. Ea își studiază arborele genealogic în cadrul unui travaliu terapeutic mai amplu, pe care a decis să-l efectueze la vârsta de cincizeci de ani, din cauza unei permanente stări de rău și a unei serii de probleme fizice care îi afectează în special dentiția.

Travaliul realizat îi permite consultantei să lege retracția gingivală de care suferă de agresivitatea ei refulată: mereu victimă a loviturilor, femeia a acumulat în interiorul ei o mare furie. Explorarea prudentă și metodică a ritualurilor sadomasochiste (în special, o sesiune de flagelare în care o colaboratoare a acceptat să joace rolul mamei și să fie biciuită) i-a permis consultantei să-și găsească propria relație cu acest nucleu și să-și exploreze dorința sadomasochistă personală (destul de puțin dezvoltată de fapt în acest caz). Actul ei de psihomagie a constat în a merge la mormântul mamei sale și a-l biciui exprimându-și totodată întreaga furie, apoi în a depune pe el o pereche de cătușe, simbol al legăturii pe

Scanned with OKEN Scanner

care femeia a decis să o anuleze, și un borcan cu gem de trandafiri, simbol al iubirii ascunse existente în toate relațiile pervertite de nucleele sadomasochiste ale arborelui genealogic.

Cazul nr. 2: Copilul încorsetat

Consultantul este un tânăr înalt și subțire, care și-a petrecut toată copilăria și adolescența purtând un corset prescris de un medic ortoped pentru scolioza avansată de care suferea. Tânărul a fost crescut de tatăl său văduv, care îi scotea corsetul doar zece minute pe zi pentru toaletă, fără să-l maseze vreodată, fără să se joace cu el sau să-i ofere orice altă activitate care să poată compensa această constrângere corporală. În prezent, consultantul e expert contabil, încearcă să studieze teatrul și canto (adevărata sa vocație), dar suferă de o problemă: de fiecare dată când respiră adânc sau exprimă o emoție, el manifestă crize de plâns care îl deranjează enorm. Pe de altă parte, consultantul se plânge de lipsa orgasmului și de o angoasă puternică, permanentă și difuză, care îl handicapează pe mai multe planuri. Analizându-și arborele genealogic, el realizează că nodurile sadomasochiste sunt foarte prezente în acesta: o educație foarte severă, pedepse corporale, cupluri conflictuale, relații familiale marcate de răceală și cruzime. Totuși, el susține că are o relație „foarte puternică" cu tatăl său, dar, când e întrebat cum îl tratează acesta, consultantul nu poate menționa nici măcar un semn de afecțiune: tatăl îl critică și îl corectează neîncetat, relația lor bazându-se în principal pe acest lucru.

Actul său de psihomagie constă în a-și procura un corset ortopedic cât mai asemănător cu cel pe care l-a purtat și în stabilirea unei întâlniri cu tatăl lui. La această întâlnire, consultantul îi va oferi tatălui o cutie de bomboane de ciocolată, ca semn al afecțiunii filiale, și îi va cere să le mănânce, în timp ce el va lovi corsetul cu o bâtă de baseball, exprimându-și toate suferințele. Apoi, în compania tatălui său, el va îngropa corsetul, pictat în prealabil în culoarea aurului, și va planta un arbust deasupra mormântului.

Cazul nr. 3: Nucleu incestuos sadomasochist

Consultantul se plânge de o mamă rece și severă care l-a educat fără tandrețe și a refuzat întotdeauna să-l apere de pedepsele corporale impuse de tatăl lui. La patruzeci de ani, furia resimțită împotriva mamei

Scanned with OKEN Scanner

sale îl împiedică să aibă relații echilibrate cu femeile și îl face să se simtă adeseori neputincios.

Actul său de psihomagie constă în a-i cere unei femei, dispuse să accepte acest rol, să o reprezinte pe mama lui și, dezbrăcată și în genunchi, să se preteze la o flagelare simbolică. Bărbatul va lovi o pernă cu centura lui și, la fiecare „lovitură", femeia va scoate câte un geamăt de durere ca și cum centura i-ar fi lovit spatele. Consultantul va desena apoi pe spatele ei (cu un ruj de buze) o linie care imită sfâșierea pielii. Odată actul încheiat, el va păstra centura devenită echivalentul unui „obiect de putere" șamanic și va îngropa rujul sădind deasupra o plantă. În acest caz particular, consultantul s-a căsătorit ulterior cu tânăra care s-a pretat la acest act de psihomagie.

Nucleu și noduri narcisice

Nucleul narcisic infantil și destinația sa

Narcisismul înseamnă, în primul rând, **iubire de sine**. În acest sens, el constituie o etapă fundamentală pentru copil care, prin nucleul său narcisist, se desprinde treptat de identificarea lui cu părinții și în special cu mama. Încetul cu încetul, el se va recunoaște în oglindă, își va afirma (mai întâi prin negație) propriile idei și dorințe, se va identifica și va face o explorare autoerotică a corpului său. Această primă pulsiune care constă în experimentarea plăcerii de a se atinge pe sine duce la masturbare și introduce o dualitate ambiguă, deoarece mâna care atinge este atinsă de corp, iar corpul atins atinge și mâna. În autosatisfacere, întregul corp devine celălalt: dacă mâna mea îmi satisface trupul și dacă trupul mă satisface, mâna devine un întreg corp care simte plăcere, iar corpul atins de mână devine un corp complet care oferă plăcere. Deci noi ne împărțim în două: aceasta este baza narcisismului. De aici decurge plăcerea de a ne recunoaște în oglindă, apoi în ceilalți, cu dorința ca celălalt să semene cu noi.

Aceste etape sunt fundamentale pentru a merge apoi cu încredere deplină **în întâmpinarea alterității esențiale a celuilalt** și a experimenta ceea ce nu seamănă cu noi, dar ne îmbogățește.

Nodul și nucleul narcisiste adulte

Modul în care părinții și-au trăit propriul narcisism este decisiv pentru capacitatea lor de a-și acompania copilul **de la iubirea de sine la**

Scanned with OKEN Scanner

acceptarea celuilalt. Dacă în jurul lui se creează un nod narcisist, copilul devenit adult va rămâne parțial prizonier al narcisismului său și incapabil să intre în relație cu celălalt, să partajeze și să se îmbogățească prin această alteritate.

Nodul narcisist se creează prin exces de narcisism sau, dimpotrivă, din cauza unei răni narcisice. De exemplu, se întâmplă frecvent ca un copil al cărui părinte este un mare artist cu un narcisism foarte dezvoltat să aibă sentimentul că este o copie palidă a acestuia și să sufere de un sentiment de inexistență.

Rădăcina profundă a narcisismului este următoarea: pentru a trăi, copilul are nevoie să fie iubit, altminteri el simte că dispare, că personalitatea lui se spulberă și că devine inexistent. Dacă nu este iubit de mamă, de tată sau de ambii, copilul se dispersează și se iubește pe sine. El devine o fortăreață psihică clădită pe două sentimente cheie: ura față de mama (sau de tatăl) care nu l-a iubit și durerea de a nu fi iubit. Din vinovăție pentru această ură și din refuzul acestei suferințe, copilul se blochează în narcisism. Pentru a ieși din acest narcisism, trebuie să scăpăm de frica de a suferi; să decidem în mod voluntar să îl înfruntăm și să acceptăm sentimentele negative care stau la baza narcisismului.

*Nodul narcisist prin **carență** are următoarele manifestări:*

- Nodul narcisist se creează atunci când anxietatea extremă de a nu fi fost iubit este compensată printr-un exces de iubire de sine, ca și cum singura persoană demnă de încredere am fi noi înșine. Acesta este adeseori cazul persoanelor foarte carismatice, care s-au „construit singure", dar care, ajunse la vârsta adultă, nu recunosc decât propria lor reflecție în lume.
- Narcisistul se confruntă neîncetat cu golul ființei sale autentice. Celălalt nu există, pentru că toată energia dorinței, a iubirii, a atenției este concentrată către sine. Lumea devine un rezervor de materie destinată „să devină eu", să-și piardă caracterul străin și să se amalgameze cu singura persoană existentă, eu însumi. Individul narcisist intră în lume pentru a desfășura activități care îl reprezintă, care îi sunt caracteristice, dar pe care le efectuează cu un profund dispreț față de umanitate, considerând că nimeni nu-i poate fi superior. Practic, fiecare narcisist este orfan.

Scanned with OKEN Scanner

Nodul narcisist prin exces se identifică astfel:

- Când două persoane care formează un cuplu au prenume similare (Louis și Louise, Carla și Carlo...), când un prenume este anagrama celuilalt sau când cele două prenume au multe litere în comun (Dora și Aldo, Simon și Noémi..), este posibil ca acel cuplu să fie unit de noduri narcisice și să refuze în mod inconștient orice ingerință a celuilalt. Cuplul narcisist este reunit printr-un efect de oglindă: pe lângă prenumele cu consonanță sau semnificație similare, partenerii pot avea profesii identice, o aceeași origine geografică etc.
- Dacă nodul narcisist este foarte puternic, copiii vor fi numiți după părinții lor: Jean și Jeanne îi vor crește pe Jean-Paul și pe Janine, Carlos și Rosa, pe Carlitos și Rosita. În fața unor astfel de cupluri, copiii nu există, ci ei sunt doar o palidă copie a părinților. Disprețuiți, acești copii nu pot crește pentru că părinții lor nu suportă ideea ca ei să devină adulți (la fel de importanți ca părinții). Acest lucru produce o mare dificultate pentru copii de a deveni ei înșiși, de a ieși din rolul (măgulitor sau negativ) prestabilit de oglinda părinților lor.
- Așa cum am spus deja, narcisismul presupune imposibilitatea existenței cuiva mai bun ca propria persoană; narcisistul este întotdeauna un orfan, fie pentru că nu a avut un model parental, fie pentru că părinții lui l-au considerat doar o reflecție a lor. Când un narcisist întâlnește o persoană care îi este superioară (prin frumusețea fizică, prin talent...), el va socoti această întâlnire drept o nedreptate și va fi cuprins de o invidie insuportabilă. Narcisistul poate ajunge chiar să depună toate eforturile pentru a distruge pe oricine îl depășește. Istoria artei e plină de asemenea rivalități (Salieri împotriva lui Mozart, Nicanor Parra împotriva lui Pablo Neruda, Dali împotriva lui Picasso etc.).

În funcție de cele patru centre, iată cum se manifestă nucleul narcisist adult:

- **Narcisism mental**: absența ascultării, refuzul (sau devorarea) unor idei noi, incapacitatea de dialog, incapacitatea de a schimba vocabularul pentru a se adapta celuilalt, complacerea într-o permanentă lamentare („Eu sunt un nimeni, nu știu nimic, am mintea neclară..."), lipsa curiozității intelectuale, incapacitatea de a adopta un sistem de gândire neobișnuit; narcisismul intelectual constă,

Scanned with OKEN Scanner

de asemenea, în monopolizarea conversației fără a-i asculta pe ceilalți, ci doar pe sine. Anumite atitudini hipercritice sunt legate de narcisism: narcisistul demolează modul de gândire al celuilalt pentru a-și afirma propria superioritate.

- **Narcisism emoțional**: vrem să fim iubiți fără a iubi, deoarece iubirea de sine primează asupra iubirii față de celălalt. Refuzăm sentimentele pe care nu le înțelegem. Căutăm frenetic „sufletul pereche" (persoana care va fi oglinda noastră amoroasă). În cadrul unui narcisism rănit, persoana își poate petrece timpul lamentându-se și enumerându-și nenorocirile trecute, prezente și viitoare. Narcisistul poate dori să-l absoarbă pe celălalt emoțional: „Ne iubim, deci tu devii eu". Practicarea caritații ostentative cu scopul de a fi admirat ține, și ea, de acest nucleu. Narcisistul proiectează o imagine idealizată a propriei sale persoane, dar în același timp se privează pe sine în favoarea imaginii pe care și-a creat-o. În relațiile sale emoționale, el cere ca cealaltă persoană să-i vadă personalitatea flatantă, și nu ființa sa autentică.
- **Narcisism sexual și creativ**: aceste două forme de narcisism au la bază masturbarea considerată ca realizare creativă sau sexuală maximă: sexualitate masturbatorie (exhibiționism, folosirea celuilalt pentru propria masturbare ...), artă autoreferențială (autoportret, autoficțiune, celebrarea egoului individual în artă...). Captarea imaginii celuilalt și supunerea acestuia la propriile suferințe și exigențe narcisiste prin preluarea puterii asupra lui constituie, de asemenea, o conduită frecventă în narcisismul artistic (fotografi de modă, cineaști, regizori de teatru...). Nodul narcisic este în general foarte evident la anumiți artiști, care devin propriii spectatori și încep să vorbească la persoana a treia, ca și cum ar fi devenit un brand. De asemenea, ei colecționează premiile ca dovadă a splendorii lor.
- **Narcisismul material**: persoana are o relație obsesivă cu propriul său corp, care trebuie să fie perfect și să respecte cerințe estetice precise. Culturismul, modelarea corporală și majoritatea artelor spectacolului (teatru, dans...) se vor inspira din nucleul narcisist, la fel și lumea sportului, unde vedetele devin adevărate icoane. Publicul este considerat atunci nu ca un interlocutor, ci ca o oglindă. Narcisismul material îl determină pe cel în cauză să plătească

Scanned with OKEN Scanner

un preț foarte mare pentru o sculptură sau un tablou cu efigia sa, pentru un mormânt grandios, pentru o locuință impresionantă. Un narcisist poate deveni obsedat de cele mai mici detalii ale interiorului casei sale, pe care o va considera oglinda sa. Din punct de vedere financiar, narcisismul constă în cheltuirea banilor pentru împodobirea propriei persoane, a propriei lumi etc.

Câteva aspecte culturale și religioase

Societatea actuală, presimțită de Guy Debord ca o „societate a spectacolului", unde Andy Warhol (un mare narcisist, în mod cert), a profețit că toată lumea își va dori cincisprezece minute de glorie, a fost invadată de nuclee narcisiste mercantile în care celebrarea vidului notorietății îi reflectă spectatorului atât propria lui insignifianță, cât și visul de a fi, și el, ținta tuturor privirilor. Revistele care prezintă vedete și personalități marcante, reality show-urile, idealul de perfecțiune din ce în ce mai inaccesibil reprezentat în fotografii retușate pentru crearea unor corpuri imposibile accentuează nucleul narcisist al societății occidentale. Mignonii regelui Henric al III-lea al Franței se îmbrăcau și se fardau la fel ca suveranul lor: aceste fenomene de imitație, încă în vigoare în lumea modei, sunt menite să flateze narcisismul unei persoane puternice pentru a-i obține favorurile. Toate fenomenele care au o astfel de tendință sunt legate de acest nucleu.

Din punct de vedere religios, toate practicile bazate pe imitație și pe meditația în oglindă sunt incluse în nucleul narcisist: imitarea lui Hristos, imitarea Fecioarei, practicile tantrice, în care cel care meditează ajunge la divinitate. După modelul gurului Osho, care i-a îndemnat pe toți discipolii săi să poarte un medalion decorat cu propria lui fotografie, adulația maeștrilor spirituali se bazează pe nucleul narcisist. Curentul New Age, care a plasat eul în centrul căutării spirituale, favorizează derive ce țin de acest nucleu, cum se întâmplă, de exemplu, atunci când un practicant deosebit de inspirat exhibă în fața colegilor sau a elevilor săi o stare de transă sau de extaz care seamănă până la confuzie cu un orgasm solitar.

Rezoluție psihomagică

În acest nucleu trebuie să distingem două tendințe. **Narcisistul triumfător** vrea arareori să se vindece, pentru că el este prins în capcana satisfacției sale. Cu toate acestea, dacă ființa sa esențială îl cheamă (printr-o revelație sau printr-un necaz, cum ar fi o boală, o mutilare, o umilință),

Scanned with OKEN Scanner

el poate dori să iasă din nucleul lui. **Narcisistul rănit** este dornic să-și repare imaginea de sine, dar el poate fi prins într-o transă narcisistă negativă („Nu valorez nimic").

A deveni independenți de oglindă, de eul idealizat

- În cazul unei persoane care e prea dependentă de aspectul ei fizic, este vorba despre o schimbare radicală a aspectului: astfel, un bărbat poate alege să-și radă părul de pe cap sau să-și lase barba să crească abundent, altcineva poate să-și schimbe culoarea părului sau să poarte câtva timp o mască de om urât și să iasă pe stradă arătând „în ultimul hal" pentru a-și înfrunta sinele ascuns.
- În cazul unei persoane prea dependentă de poziția sa, de avantajele sale, se pune problema schimbării statutului: pentru o zi, persoana respectivă trebuie să adopte o profesie umilă, să efectueze un pelerinaj în genunchi într-un loc sacru, să îndrăznească să prezinte o creație artistică în mod voit deplorabilă în fața unui public condescendent, să execute un act anonim de caritate (de exemplu, o donație financiară), asigurându-se că nimeni nu va afla niciodată de gestul ei.

Restaurarea unui narcisism rănit

- Dacă părinții au fost foarte narcisiști, ne fabricăm o mască folosind o fotografie a tatălui sau a mamei, pe care o găurim la nivelul ochilor. Ne punem această mască pe față, ne îmbrăcăm ca părintele în cauză și, astfel deghizați, ca o copie fidelă a părintelui, petrecem o zi în oraș. La sfârșitul zilei, așezăm masca și hainele într-un pachet pe care îl ducem părintelui (sau îl depunem pe mormântul său).
- Pentru a ieși dintr-o imagine de sine devalorizată, efectuăm exercițiul „corpului perfect" (vezi capitolul 5): punem în scenă acest corp perfect (ne deghizăm folosind machiaj, peruci, podoabe, încălțăminte cu tocuri înalte etc.) și ieșim din casă, însoțiți de un grup de șapte prieteni deghizați în copii ușor imperfecte ale propriei lor persoane și fizic mai mici; ne plimbăm astfel pe strada principală a orașului în care locuim și mergem să bem un pahar sau să mâncăm ceva dulce, ca un suveran însoțit de alaiul lui. Putem folosi

Scanned with OKEN Scanner

ulterior articolele de vestimentație pe care dorim să le purtăm în continuare, în timp ce pe celelalte le vom păstra într-o cutie roz (în cazul unei femei) sau albastră (în cazul unui bărbat).

Câteva cazuri

Cazul nr. 1

La vârsta de treizeci și trei de ani, un bărbat vine la consultație, conștientizând faptul că narcisismul său, obsesia lui pentru propria imagine, îl împiedică să progreseze. Foarte hotărât, el cere un act radical.

Consultantul va trebui să spargă toate oglinzile din casa lui, păstrând doar o oglindă înaltă de doi centimetri și lată de zece, pentru a se putea bărbieri.

Ulterior, el confirmă că spargerea oglinzilor i-a anulat obsesia propriei sale reflecții. Într-o zi, luând masa cu o tânără actriță în vogă, consultantul își dă seama că aceasta își căuta pretutindeni reflecția, chiar și în cuțitul cu care urma să-și taie friptura. El se declară foarte ușurat că a ieșit din această capcană.

Cazul nr. 2

Un tânăr actor obsedat de succes vine să se consulte. El suferă de o nevoie excesivă de a fi văzut, de a exista în ochii celorlalți. Studiul arborelui său genealogic evidențiază noduri narcisice importante: părinții se află într-o relație în oglindă (ei au același prenume în versiunea masculină și feminină și trăiesc, conform propriilor lor cuvinte, „ca cele două jumătăți ale aceleiași portocale"), în care copiii nu au loc. Prin urmare, ei nu au acordat nicio atenție celor doi fii ai lor, gemeni univitelini, pe care, uneori, îi deosebesc cu greu unul de celălalt.

Într-o primă fază, actorul trebuie să-și marcheze teritoriul oriunde dorește să acționeze, să fie văzut și recunoscut (în principalele teatre ale orașului, în spațiile aparținând televiziunilor și celor mai importante ziare, în locurile mondene etc.), depunând în ele câteva picături de urină, pe care le va aduce cu el într-o sticlă cu picurător. Într-o a doua fază, el trebuie să-și facă un machiaj, apelând la serviciile unui profesionist în domeniu, pentru a arăta ca un bărbat de optzeci de ani, și să invite o sută opt persoane la o ceremonie care imită decernarea unui Oscar pentru întreaga lui carieră (actorul va fabrica o statuetă, va închiria un spațiu, va găsi publicul corespunzător etc.). Un an mai târziu, consultantul a

Scanned with OKEN Scanner

confirmat într-o scrisoare că, după aceste două acte, cariera lui a luat o turnură decisivă; el a devenit nu numai un actor în toată puterea cuvântului, ci și regizor, și se simte mult mai încrezător.

Nucleu și nod canibale

Nucleul canibal infantil și destinația lui

Pentru făt, pântecele mamei este atât un loc de viață, cât și un aliment. Când începe să respire, copilul intră în lumea tatălui și aerul (simbolic paternal) îi umple plămânii. Apoi, alăptarea îl leagă de mamă, furnizoare de dragoste și de hrană. Ulterior, toată alimentația lui (mentală, emoțională, sexuală/creativă, materială) îi va parveni din mediul familial, până în momentul în care nu va mai avea nevoie de intervenția activă a anturajului pentru a se umple cu energie vitală.

Am putea spune că toată viața umană emană dintr-un **proces de alimentare**: sperma este ea însăși „hrana" vaginului și spermatozoidul, „alimentul" ovulului care îl absoarbe. Mai târziu, în căutarea iubirii materne, găsim urma acestei **dorințe de a devora**.

Bine susținut de părinți, nucleul canibal duce la o autonomie completă a copilului. Dacă părinții greșesc prin lipsă sau prin exces, persoana în cauză va rămâne prizonieră a nucleului lor canibal și va căuta neîncetat pe cineva pe care să-l devoreze în mod simbolic. Ea nu va cunoaște nici autonomia, nici satisfacția și se va lăsa destabilizată fără să își găsească vreodată centrul propriu, dominată de o foame insațiabilă. În acest sens, putem spune că victoria completă asupra nucleului canibal constă în detașarea de identificările familiale, sociale și culturale și în **identificarea cu ființa esențială: acea parte din noi căreia nu-i lipsește niciodată nimic.**

Nodul și nucleul canibale adulte

Nodul canibal provine de la faptul că părinții, ei înșiși insațiabili, își devorează copilul. La fel ca scroafa legendară care își devorează puii fătați, unii părinți toxici consideră copilul drept o sursă de energie, un rezervor din care se pot hrăni, și devorează în el tot ceea ce nu le-a fost dat de propriii părinți.

Această devorare poate lua forma unui **exces**: părintele supraalimentează copilul pentru a-i cumpăra dragostea, îi invadează spațiul, îi fură timpul, îl face publicul lui, cel mai bun prieten, confidentul său

Scanned with OKEN Scanner

etc. Toate propunerile relaționale au drept scop plăcerea părintelui și nu satisfacerea nevoilor copilului.

Nodul canibal prin **carență** provine, dimpotrivă, dintr-un refuz al părintelui de a se dedica copilului. În cazuri extreme, malnutriția, privațiunile de tot felul sunt cele care provoacă foamea insațiabilă. Un copil care nu a fost niciodată ascultat, de exemplu, poate lega un nod canibal cu părinții lui: devenit adult, el va încerca neîncetat să fie luat în considerare și va refuza să admită că este auzit sau că i se acordă atenție, cerând mereu mai mult.

Unele persoane ajung la vârsta adultă lipsite de orice energie, golite de ele însele, continuând să rămână totuși în slujba părinților care nu le oferă nimic. Ele au interpretat nodul în defavoarea lor și, în lipsa oricărei alte alegeri posibile, au acceptat să devină sursa de energie a părinților. Astfel, în unii arbori genealogici, vedem copii sacrificați, care nu reușesc niciodată să-și construiască o viață profesională sau emoțională, pentru că au fost sortiți dintotdeauna să fie „bastonul bătrâneții" tatălui sau al mamei lor.

Certurile pentru moștenire determină reapariția nucleelor canibale: unii moștenitori ar vrea ca totul să fie pentru ei, alții se simt în mod sistematic înșelați... Prin lupta până la moarte pentru o casă, pentru câteva piese de mobilier sau părți din afacerea familială, se manifestă vechiul nucleu canibal al copilului care vrea să fie hrănit, umplut, împlinit, iubit.

În cele patru centre, acest nucleu se manifestă astfel:

- **Canibalism intelectual**: este un intelect insațiabil, conflictual, bazat pe o nevoie excesivă de a fi ascultat. Persoana are nevoie să i se facă dreptate și nu-l mai ascultă deloc pe celălalt, pentru că și-a pierdut întreaga receptivitate. Nucleele canibale persistente generează și imitatori, hoți de idei care își însușesc fără rușine teoriile altora, precum și cercetători insațiabili, cititori avizi, însetați de cunoaștere. Acest nucleu este, de asemenea, cel al prădătorilor de energie mentală, al persoanelor care vorbesc despre ele însele ore întregi și se supără dacă sunt întrerupte. În intelect, nucleul canibal adult este inamicul schimbului.
- **Canibalism afectiv**: persoana este insațiabilă, cere neîncetat să i se dea afecțiune, energie, dar nimic nu reușește să o împlinească. Alcoolismul și consumul de droguri sunt derivate ale canibalismului

Scanned with OKEN Scanner

afectiv, pentru că, deși se resimt inclusiv la nivel corporal, efectele lor sunt în primul rând relaționale: persoana dependentă de substanțe toxice își devorează anturajul în timp ce se lasă devorată de substanța care pare că o hrănește. O persoană care își petrece timpul plângându-se, atrăgând atenția asupra ei prin durere, mânie, frică sau alte sentimente negative îi devorează în același fel pe ceilalți.

- **Canibalism sexual și creativ**: canibalismul sexual duce la devorarea celuilalt în mod direct sau sub forma diverselor fluide și excreții. Dacă este o practică obsesivă, înghițirea spermei în sexul oral poate proveni dintr-un nucleu canibal. Verbele „a-suge" sau „a mânca" sunt folosite în mai multe limbi pentru a vorbi despre felație sau cunnilingus, sperma și secrețiile feminine fiind atunci metafora laptelui matern. Înghițirea spermei înseamnă și devorarea viitorilor copii. Comportamentele adictive provin tot din nucleul canibal: insațiabilitatea, nimfomania și donjuanismul, diversele dependențe sexuale...

  Pe plan creativ, canibalul fură inspirația de la alți artiști, devine comentator sau imitator și înlocuiește arta cu citatul, colajul și împrumutul. Putem spune că un falsificator talentat este un canibal artistic. Unii artiști ai scenei sau ai televiziunii, avizi de a fi recunoscuți de public (de fapt, de către părinți), pot ajunge să facă lucruri extreme pentru a fi văzuți.

- **Canibalism material**: putem include în acest nucleu comportamentele bulimice și anorexice: în primul caz, este vorba despre a devora totul și, în al doilea, despre a se devora pe sine prin privare. Colecționarii insațiabili sunt, de asemenea, canibali (mai ales atunci când colecționează obiecte legate de o anumită persoană). Supraîndatorarea bolnăvicioasă provine din acest nucleu: ne „mâncăm" toți banii, până când o structură superioară (stat, organizație de ajutor) sfârșește prin a plăti, adică ne realimentăm în mod simbolic cu energiile părinților. Dependența de jocuri are, de asemenea, un fond canibal, mai ales dacă persoana își pune în pericol familia jucându-și toți banii.

Toate excesele societății capitaliste țin de canibalism, așa cum Zola a observat deja în *Germinal*, când a vorbit despre mina „devoratoare de oameni". Exploatarea excesivă este canibală, la fel ca înșelătoriile, speculațiile financiare și toate acumulările fără limite: în spatele energiei

Scanned with OKEN Scanner

reprezentate de bani, există întotdeauna viața, timpul, carnea celorlalți care sunt devorați. Formula de referință ar putea fi „a mânca sau a fi mâncat". Piraților, hoții, escrocii sunt și ei canibali, pentru că banii pe care și-i însușesc reprezintă energia celorlalți.

Canibalii timpului devorează timpul altora; canibalii spațiului nu au niciodată suficient spațiu.

Câteva aspecte culturale și religioase

O știre recentă din Mexic: un nebun și-a ucis mama și a devorat-o, apoi, odată festinul încheiat, bărbatul a murit de foame pentru că a refuzat să ingereze orice altceva. A-ți devora mama înseamnă a devora o divinitate și am îndrăzni să spunem că euharistia creștină, în care credincioșii mănâncă trupul lui Hristos, este un derivat sublim al acestui tip de canibalism. În schimb, mitul grecesc al zeului Cronos, care își devorează copiii pentru a evita să fie înlocuit de aceștia, se referă la dorința de a trăi etern: ne devorăm copiii pentru a întineri, pentru a nu dispărea. În anii 1980, industria cosmetică a început să folosească extracte de placentă în cremele de înfrumusețare pentru femei, numite „celule vii", care s-au bucurat de un mare succes. Recentele întrebări etice privitoare la posibilitatea de a concepe un făt în scopuri exclusiv terapeutice relevă existența unei problematici legate de nucleul canibal.

Pe plan religios, secta care își devorează adepții (prin însușirea bunurilor acestora, prin abuzuri sexuale sau emoționale și prin tehnica spălării creierului) provine din același nucleu, la fel ca regimurile totalitariste, cu lagărele lor de concentrare, în care viața umană este redusă la o simplă forță de muncă aflată la discreția cuiva (mai rău încă, excesele canibale ale regimului hitlerist care au dus la producerea săpunurilor și a altor obiecte de consum din rămășițele persoanelor masacrate în lagăre).

Rezoluție psihomagică

Acest nucleu prezintă două aspecte principale: **a mânca și a fi mâncat**. Primul aspect se manifestă prin insatisfacții persistente și printr-o compensare a lor adeseori autodistructivă (conduite toxicomane, compulsive, autopunitive). Al doilea aspect se referă la angoasa și la dorința inconștientă de a fi devorat de arborele genealogic. În realitate, întreaga

Scanned with OKEN Scanner

tradiție a filmelor horror, cu zombi, vampiri și prădători lipsiți de scrupule, reflectă această teroare foarte reală.

A mânca: desprinderea de propriul nucleu canibal

În funcție de importanța nevoilor care nu au fost îndeplinite, rezoluția nodului poate face obiectul unei adevărate căi terapeutice. Ar fi iluzoriu să pretindem că o bulimie sau o anorexie care durează de mulți ani poate fi vindecată printr-un singur act de psihomagie. La fel, nici dependențele de substanțe toxice (alcool, tutun sau droguri) nu pot dispărea într-o zi: e necesar să se efectueze un adevărat sevraj pentru care ajutorul extern este, în general, indispensabil. Dar, un act de psihomagie poate să concretizeze decizia eliberării de o dependență și să permită înfruntarea rădăcinilor dependenței respective. Nu vom menționa aici acte generale, pentru că, în acest domeniu, doar cazurile particulare pot fi luate în considerare, motivele și formele de dependență variind de la o persoană la alta.

Cele câteva cazuri particulare prezentate mai jos ilustrează modul în care putem **înlocui nevoia artificială și toxică cu un simbol** care se referă la conștiință ca aliment universal.

Toxicomania

Consultantul este un dependent de heroină și caută un „motiv serios" pentru a începe o cură dificilă de dezintoxicare.

Actul său de psihomagie constă în a se plimba o zi întreagă purtând în spate un ceas mare, pentru a deveni conștient de timpul care ne este acordat și de greutatea vieții.

Alcoolismul

Femeia în cauză a început să bea la fel ca mama ei, care a murit din cauza unei ciroze hepatice. Ea spune că nu poate renunța la băutură, dar că ar vrea să diminueze consumul de alcool și să nu se mai cufunde în acele stări de beție excesivă în care ajunge să se mutileze, să se pună în pericol, să devină inconștientă etc.

Actul de psihomagie presupune ca femeia să dedice o sticlă de whisky excelent (băutura mamei sale) pentru vindecarea simbolică, fără să bea nicio picătură din el: ea va lipi o fotografie a mamei pe această sticlă și va folosi whisky-ul pentru a se masa în fiecare seară înainte de a adormi,

Scanned with OKEN Scanner

în timp ce se roagă. În felul acesta, ea va putea face o alianță cu mama sa, prin alcool, fără a trece neapărat prin episoade de ebrietate extremă.

Tabagismul

Bărbatul din acest caz vrea să renunțe la fumat. El este un catolic convins și nu e interesat de motivele psihologice care l-au determinat să fumeze, ci vrea doar să scape de această dependență.

Actul său de psihomagie constă în colectarea bețișoarelor de bambus oferite în restaurantele japoneze și în tăierea lor la dimensiunea unei țigări. Ori de câte ori va simți nevoia să fumeze, el va cufunda câte un bețișor în puțină apă sfințită și îl va introduce în gură. Acest ritual îl ajută pe fumător să-și conștientizeze actul, care poate fi suprimat dacă, în momentul fumatului, persoana respectivă se află într-o stare de deplină conștiință, ca aceea pe care o implică meditația: cum scoate țigara din pachet, cum o aprinde, cum ajunge fumul în plămâni etc.

În alt caz, acela al unei fumătoare compulsive care vrea să renunțe la fumat, dar care spune cu un aer pofticios, referindu-se la țigări: „Îmi plac, îmi plac prea mult, aș putea fuma câte două sau câte patru deodată!", actul va fi diferit în forma sa, dar va avea același scop: conștientizarea gestului. Femeia se va angaja ca, de fiecare dată când simte dorința de a fuma, să aprindă nu una, ci șase țigări deodată.

Bulimia

Întrebarea de bază pe care trebuie să ne-o punem întotdeauna este: „Ce sau pe cine mănânc atunci când mă îngraș?" și apoi să mâncăm acel ceva sau pe acel cineva în mod metaforic.

O consultantă care leagă clar bulimia ei de o insatisfacție sexuală își va introduce în vagin un eșantion din alimentul pe care urmează să-l mănânce – respectând, în mod evident, regulile elementare de profilaxie și folosind, dacă e cazul, un prezervativ.

O altă consultantă, care se declară dezgustată de „tot rahatul ăsta" pe care îl înghite și care leagă bulimia ei de obiceiurile alimentare ale familiei sale, se va debarasa de toată vesela moștenită de la familie (farfurii, platouri, tacâmuri etc.). Apoi, timp de douăzeci și una de zile, ea va mânca tot ce vrea, cu condiția ca mâncarea să fie vărsată în prealabil într-o oală de noapte curată.

Scanned with OKEN Scanner

A fi mâncat: eliberarea de canibalismul din arborele genealogic

Cu toată buna-credință din lume, unii părinți își „devorează" copiii precum zeul grec Cronos care se temea că va fi detronat de fiii lui. Pentru un copil devorat, îndepărtat de la locul său, recucerirea unui sine sănătos implică expulzarea simbolică a tot ceea ce continuă să-l înghită la vârsta adultă. Persoana în cauză trebuie să treacă de la statutul de pradă la acela de prădător.

A fi un copil de substituție

Atunci când înlocuim o persoană moartă (un frate sau o soră care a murit înainte de nașterea noastră, sau un alt membru al arborelui genealogic căruia îi purtăm numele și cu care împărtășim, prin urmare, același destin), ne putem considera ca fiind devorați de arbore. Într-adevăr, această privare de identitate individuală corespunde în mod simbolic unui sacrificiu uman. Copilul de substituție este devorat atât de cel pe care îl înlocuiește, cât și de apetitul membrilor familiei cărora le este „foame" de persoana dispărută și care folosesc un terț pentru a-și potoli această foame.

Actul de psihomagie va consta atunci în cumpărarea unei cantități mari de pastă de migdale (echivalentă cu greutatea unui copil între două și patru kilograme), pe care ne-o întindem pe corp în intervalul cuprins între miezul nopții și ora trei dimineața. Lăsăm pasta de migdale să absoarbă în mod simbolic identitatea defunctului de care suntem colonizați, precum și suferințele provocate de această substituție. Actul nu va fi afectat dacă adormim. Apoi, modelăm din pasta de migdale o figurină reprezentând copilul sau personajul pe care l-am purtat în noi și o dăm părinților să o mănânce (sau o depunem pe mormântul lor, dacă este cazul). Dacă este vorba despre un decedat care nu a avut mormânt, îngropăm figurina și sădim deasupra o plantă.

Părinți acaparatori

Mulți consultanți simt că părinții lor acaparatori îi împiedică să trăiască, chiar dacă au ajuns deja la vârsta adultă. Această acaparare poate fi concretă (apeluri telefonice, omniprezență, cereri neîncetate) sau mai abstractă (caz în care opiniile, acțiunile, atitudinea părinților invadează viața psihologică a consultantului). Soluția constă în recunoașterea acestei invadări, fără a încerca să scăpăm de ea, ci limitând-o la un loc

Scanned with OKEN Scanner

și la acțiuni simbolice, pentru ca ea să nu ne impregneze întreaga viață. Unui tată sau unei mame care ocupă „tot locul" îi vom acorda un spațiu real, dar redus.

Vom cumpăra o cușcă pentru păsări și vom pune în ea o efigie a părintelui sau a părinților în cauză: fie o fotografie, fie o păpușă mică decorată cu o fotografie. Cușca va fi amenajată confortabil, și părinții tratați ca niște divinități pe care le vom hrăni zilnic, în vesela păpușii, cu o mică parte din mâncarea pe care o pregătim pentru noi înșine. O lumânare, câteva flori, un bețișor de tămâie pot completa acest altar închis cu cheia. Dacă părinții sunt deosebit de acaparatori, putem întări colivia cu un grilaj pentru păsări. Când plecăm într-o călătorie, trebuie să găsim pe cineva care să-i „hrănească" pe părinții din cușcă, așa cum am face pentru animalele domestice sau pentru plantele casei. Acest act va dura atât timp cât este necesar, până când ne vom simți autonomi și eliberați de invazia părintească. În momentul în care se va întâmpla acest lucru, vom îngropa cușca și efigiile parentale, vasele de jucărie și tot ceea ce am folosit în acel act, apoi vom sădi o plantă deasupra.

Canibalism și devalorizare

O persoană care, pe tot parcursul copilăriei sale, a fost devorată de anturajul ei familial, fără a primi nimic în schimb, se află în general într-o stare de devalorizare puternică și se simte lipsită de forță vitală. Întâlnim în mod frecvent astfel de consultanți reduși la o muncă neinteresantă, lipsiți de un cerc de prieteni pe care să poată conta, trăind uneori foarte aproape de părinții lor (chiar în propria lor casă) și așteptând în continuare să fie luați în seamă, hrăniți, văzuți și recunoscuți de către ei. Această situație poate dura până la moartea părinților și dincolo de ea. În loc să cedăm în fața acestui nucleu canibal, putem lua decizia curajoasă de a lăsa în urmă vechea noastră personalitate, la fel cum o șopârlă renunță la coadă pentru a scăpa de un prădător. Soluția, radicală și eficientă, este un psihoritual de moarte simbolică și de reînviere: ne sacrificăm vechea piele pentru a reveni la viață ca ființă esențială, sub o nouă identitate.

Pentru acest psihoritual trebuie să recrutăm cel puțin doi aliați (un bărbat și o femeie); putem ajunge până la maximum paisprezece persoane, păstrând de preferință paritatea bărbat-femeie (aceste perechi reprezintă cele șapte cupluri principale ale unui arbore genealogic sănătos). Acest act se desfășoară în natură, într-o perioadă a anului suficient de caldă

Scanned with OKEN Scanner

pentru a putea scobi pământul și a ne culca într-o groapă. Consultantul ajunge la locul respectiv îmbrăcat cu haine vechi care simbolizează fosta lui personalitate, devorată neîncetat de arborele genealogic. Cu ajutorul aliaților săi, el va săpa o groapă în pământ, suficient de mare încât să se întindă în ea. Apoi, el își rostește propriul elogiu funerar, descriind toate sacrificiile, dar și toate eșecurile și toate suferințele acelei persoane care urmează să dispară. După ce și-a rostit elogiul funerar, consultantul se preface că moare (în maniera care îi convine) și se îngroapă în gaura săpată, cu hainele sale vechi în chip de giulgiu. Asistenții îi acoperă întregul corp cu pământ, cu excepția feței care rămâne liberă, dar pe care vor plasa un văl ușor de culoare neagră, pentru a bloca lumina, dar nu și aerul. Persoana rămâne culcată astfel cel puțin douăzeci de minute sau mai mult, dacă vrea, adică atât cât să lase să moară tot ceea ce nu își mai dorește. Asistenții o veghează, așezați în jurul mormântului, în tăcere. Când simte că tot ceea ce trebuia să moară a fost absorbit de pământ și că a venit timpul să trăiască, persoana în cauză își rostește noul nume cu voce tare. Acesta este semnalul reînvierii. Asistenții o ajută să iasă din groapă, unde își lasă hainele vechi, deasupra cărora va planta un copac. Asistenții spală ființa nou înviată cu apă sfințită (modul de sfințire trebuie determinat în funcție de religia, de credințele sau de filosofia persoanei în cauză). Îmbrăcată din cap până în picioare în haine noi, înzestrată cu un nume nou, ea va sărbători apoi această înviere împreună cu martorii. Pentru ca beneficiile acestui act să fie durabile, persoana nu trebuie să se mai lase apelată cu numele cel vechi (doar de către autoritățile administrative, eventual) și, mai ales, trebuie să impună familiei utilizarea noului nume.

Câteva cazuri

Cazul nr. 1: Arborele mort

După ce și-a studiat arborele genealogic, consultantul își dă seama că nu există nimic în cele patru generații dinaintea lui care să-l hrănească. Întregul arbore este „mort", nu există nicio transmitere a vieții, a sensului, a iubirii sau a creativității. Consultantul trăiește un moment de angoasă la gândul că face parte din acel ansamblu devitalizat.

Pentru a putea face față propriei sale vitalități și faptului că poate fi „hrănit" de forțe situate cu mult dincolo de arborele său genealogic, consultantul va efectua următorul act de psihomagie: el va găsi un arbore

Scanned with OKEN Scanner

mort în natură, pe care îl va dezrădăcina (cu mâna, dacă arborele este subțire, sau prin mijloace mecanice, dacă arborele este gros), va aprinde cu el un foc și va invita un grup de prieteni pentru a mânca împreună, în jurul lui, carne și legume prăjite, cartofi copți la jar, bezele gumate rumenite. Apoi, în locul copacului mort, consultantul va replanta un copac viu folosind cenușa festinului drept îngrășământ.

Cazul nr. 2: Cablul telefonic

Acesta este un caz aparent simplu și banal. Mama consultantei o sună de mai multe ori pe zi, purtând cu ea conversații interminabile. Fiica spune că s-ar simți vinovată dacă nu ar răspunde sau dacă ar scurta conversația, dar mărturisește, de asemenea, că mama ei invazivă îi „consumă" energia. Trebuie să adăugăm că această consultantă este psiholog și psihanalist de profesie și că, în plus, ea are probleme de greutate, ceea ce spune multe despre puterea nodului canibal cu mama.

Consultanta va avea nevoie de un telefon care afișează numărul apelantului și de o cutie în formă de inimă. De fiecare dată când va reuși să reziste impulsului de a răspunde când este sunată de mamă, ea va pune o bancnotă în cutie (de exemplu, 10 euro). Dacă răspunde, dar reușește să scurteze conversația, consultanta va pune în cutie o monedă a cărei valoare este invers proporțională cu durata conversației. Odată cutia umplută, ea își va cumpăra ceva care îi place. Consultanta a ales o cină la un restaurant cu preparate bio, care a marcat începutul unei perioade de pierdere sănătoasă în greutate. În plus, ea a reușit să reducă ritmul solicitărilor materne la câte un apel pe săptămână.

Nucleu social și nevroză socială

Nucleul social infantil și destinația sa

Începând din momentul nașterii, copilul intră într-un sistem familial care reprezintă prima lui referință. Una dintre misiunile acestui sistem este să-l antreneze pe copil pentru a **deveni o ființă singulară și totodată socială**. Cum întreaga relație a individului cu societatea se formează mai întâi în interiorul clanului, nevoia inițială a copilului este să se integreze și să se diferențieze în cadrul acestuia din urmă. În mod ideal, familia ar trebui să încurajeze copilul să se poată încadra în orice tip de societate păstrându-și suveranitatea mentală, emoțională, sexuală/creativă și materială.

Scanned with OKEN Scanner

Când cercul familial manifestă o nevroză socială fixată pe culoarea pielii, pe numele de familie, pe originile aristocratice sau pe lipsa acestora, pe apartenențele politice sau religioase, copilul o va absorbi ca parte a formării sale. El își va pierde atunci capacitatea de a se referi la propriul lui adevăr (ideile, sentimentele, dorințele, nevoile sale autentice) și va fi animat, în realitatea sa cea mai intimă, de concepțiile sau de tensiunile sociale moștenite din arborele genealogic, care se vor substitui ființei sale autentice și vor avea astfel prioritate asupra suveranității individuale. Vom vorbi atunci despre un **nucleu de nevroză socială.**

Tradiția spune că, la sfârșitul vieții sale, înțeleptului chinez Lao Tse i s-a oferit funcția de prim-ministru și că, drept răspuns, el a alergat la râu și și-a spălat urechile: pentru el, menirea înțelepciunii era să-l ridice pe om deasupra onorurilor.

Nevroza socială ca nod

Când părinții sunt rasiști sau corporatiști, adică atunci când urăsc particularitățile (ale lor sau ale unui anumit grup), ei nuanțează atmosfera familială cu disprețul lor, cu sentimentul lor de superioritate sau, dimpotrivă, cu umilința lor. Acest lucru poate induce copilului o identificare a lui cu familia și cu un grup anume, cu excluderea oricărui alt grup considerat drept inamic, periculos sau demn de dispreț.

Dar cele mai puternice noduri ale nevrozei sociale sunt acelea în care se confruntă cele două părți ale familiei, de o manieră implicită sau manifestă (diferențe rasiale, sociale, economice, culturale, religioase sau intelectuale între arborele matern și arborele patern). Se întâmplă frecvent ca socrii să nu-l accepte pe ginere („mediocru", „aventurier", „inferior", „bun de nimic"...) sau pe noră („proastă", „arivistă", „țărancă", „femeie deja divorțată", „dezonorată"...). De fiecare dată când o familie refuză să accepte alegerea amoroasă a unuia dintre descendenții ei, este foarte posibil ca refuzul său să provoace o nevroză socială în rândul copiilor acelei căsătorii „mixte".

Pe de altă parte, un tată sau o mamă care a suferit în copilărie o puternică nedreptate socială, poate transmite copiilor săi urmele acelei suferințe, fie cerându-le implicit să o repare, fie, dimpotrivă, așteptând ca ei să o resimtă cu aceeași intensitate ca el/ea. De exemplu, un bărbat care a supraviețuit lagărelor de concentrare și și-a refăcut viața de familie

Scanned with OKEN Scanner

după război, le cerea copiilor lui să-i sărute, în fiecare seară, tatuajul făcut în lagăr, pe care nu și-l șterse de pe braț.

Acest nod este aproape întotdeauna **legat de o cerere emoțională derivată dintr-o poziție socială**: o diplomă, o profesie, un angajament, o culoare a pielii, un titlu devin condiția pentru a ne simți iubiți, acceptați, investiți cu dreptul de a exista.

Exemplu: O fată dintr-o familie de muncitori a devenit medic veterinar și are aparent o viață reușită, dar întreaga ei familie, considerând că această evoluție socială corespunde unei trădări, îi reproșează că a „trecut de partea burgheziei". Disperată de această blamare din partea clanului, tânăra renunță la meseria și la pasiunea ei, alegând să lucreze pe un post de casieră într-un supermarket. Familia își deschide din nou ușile pentru ea.

Acest nod de nevroză îl închide pe individ în definiția lui socială și îi interzice să fie ceea ce este el în realitate: o ființă umană.

Nucleul poate afecta persoana în mod diferit, în funcție de centrul în care este închistat:

- **Nevroză socială intelectuală**: ea constă în definirea propriei persoane și a celorlalți după studiile făcute sau nu, după nivelul de educație lingvistică (gramatică, vocabular, ortografie, nivelul limbajului...); în identificarea cu un dialect sau cu un argou anume; în faptul de a suferi toată viața pentru că am ratat un concurs sau nu am obținut o anume diplomă; în manifestarea unui orgoliu exagerat în privința numelui de familie sau în a ne rușina cu el; în a considera că o religie, o rasă, o cultură anume este superioară sau inferioară.
- **Nevroză socială afectivă**: din acest nucleu decurg ura de clasă, resentimentele istorice față de o putere sau alta, față de o țară sau alta, teama sau dezgustul irezistibil pentru o clasă socială, o rasă, un grup religios și, în general, toate sentimentele negative iraționale legate de apartenența socială. Toate visele romantice legate de nobilime, de elitele bogate, de pozițiile sociale considerate drept „superioare" țin, de asemenea, de acest nucleu. Și tot din el provin cazurile extreme ale mondenității compulsive și ale mizantropiei: persoana în cauză este fie incapabilă să stea singură, fie incapabilă să stea în compania cuiva.

Scanned with OKEN Scanner

- **Nevroză socială sexuală și creativă**: orice emoție sexuală sau dezgust legate în mod direct de poziția socială a celuilalt („inferioară" sau „superioară"), de originea lui, de apartenența sa culturală și religioasă se încadrează în acest nucleu. Persoana nu poate dori decât un „inferior" sau un „superior". În cazul unui artist, nevroza socială se manifestă atunci când dorința de succes trece înaintea iubirii pentru operă.
- **Nevroză socială materială**: se manifestă prin incapacitatea persoanei de a-și câștiga traiul, din loialitate față de arborele genealogic (sărăcia îndurată) sau, dimpotrivă, prin faptul de a se simți obligată să câștige mulți bani din loialitate față de clan (chiar dacă aceasta înseamnă să muncească peste puterile ei). Orice ostentație are legătură cu respectivul nucleu (purtarea hainelor și a accesoriilor de marcă sau a unor imitații ale acestora, dorința de a afișa semne exterioare ale bogăției). Arivismul frenetic este, de asemenea, dovada unei nevroze sociale, mai mult sau mai puțin marcate, în funcție de sacrificiile pe care le presupune.

Câteva aspecte culturale și religioase

Prin definiție, orice societate este nedreaptă față de o parte din indivizii care o alcătuiesc. Așadar, orice societate provoacă suferință și în cele din urmă nevroză socială. În schimb, ea furnizează idealuri mai mult sau mai puțin realizabile, întotdeauna întruchipate în clasa „dominantă": curtea regilor Franței, înalta societatea nobilă și burgheză așa cum a descris-o Proust sau, în zilele noastre, elita bogătașilor lumii și panteonul vedetelor de la Hollywood sunt referințe idealizate de către unele persoane. Basmele antice sau moderne și loteria aparțin, de asemenea, de nevroza socială: ele se referă la visul imposibil al schimbării statutului prin magie.

Mișcările de imigrare produc nevroză socială în măsura în care, pentru a fi integrați, imigranții trebuie să accepte într-o primă fază condiții de viață mai grele, din toate punctele de vedere, decât nativii țării în care se stabilesc.

În sfârșit, toate religiile sau practicile spirituale care au fost supuse unei invazii colonialiste (precum vechile lăcașuri de cult din toată America de Sud, pe locul cărora cuceritorii creștini și-au construit bisericile) pot reveni la viață din nevroza socială: unele ramuri ale șamanismului

Scanned with OKEN Scanner

de astăzi, în care „inițiații" le vând occidentalilor secretele tradițiilor lor contra unor sume mari de bani, reflectă atât o răzbunare socială, cât și o împărtășire a cunoștințelor.

Fiecare ființă umană este, în realitate, planetară, așa cum începem să ne dăm seama astăzi, când ne confruntăm cu pericolul unei catastrofe ecologice care ne privește pe toți. O ființă împlinită nu se definește prin naționalitatea sa, chiar dacă ea recunoaște că a crescut într-un anume loc, că vorbește o anume limbă maternă, că a primit o anume educație etc. Putem spune, așadar, că **ființa esențială este metasocială.**

Rezoluție psihomagică

Actele psihomagice prezentate mai jos sunt individuale și scopul lor este să servească, mai degrabă, drept inspirație. Într-adevăr, fețele nevrozei sociale variază în funcție de culturi, de societăți sau de epoci, dar spiritul acestor acte este valabil pentru multe persoane.

Studiile

Atunci când o persoană suferă exagerat de mult pentru că, la un moment dat, pe parcursul studiilor sale, nu a putut să obțină o diplomă sau să reușească la un concurs, psihomagia o poate ajuta să elimine această fixație prin realizarea metaforică a succesului visat.

În primul rând, trebuie să găsim pe cineva de încredere, care deține diploma sau certificatul dorit și care să ne împrumute acea bucată de hârtie. Scanăm actul respectiv, ne înscriem în el propriul nume și facem o copie de două ori mai mare decât originalul. Expunem apoi această copie într-o încăpere importantă a casei (sufragerie) sau în locul în care lucrăm. Desigur, acest act servește la anularea unei fixații copilărești, nu pentru a ne declara oficial deținătorii unui titlu pe care nu îl avem!

Teama de sărăcie

Sărăcia este punctul de plecare și de împlinire a tuturor nevrozelor sociale: o persoană aflată în această situație este total declasată și deconectată de societate. Acesta este motivul pentru care multe noduri de nevroză socială se constituie pe baza obsesiei, a fricii sau a pericolului sărăciei. Poate fi necesară o confruntare concretă cu această anxietate pentru a înțelege faptul că existăm dincolo de definiții și de constrângeri sociale. Experimentarea unei situații de „sărăcie" voluntară timp de o zi permite accesarea

Scanned with OKEN Scanner

unor rezerve profunde: acelea care există în noi (talente, curaj etc.) și acelea pe care bunăvoința lumii ni le poate oferi (șanse fericite, generozitate neașteptată a unor persoane necunoscute, organizații de caritate etc.).

Actul constă în efectuarea unei călătorii simple într-un oraș necunoscut, fără bani și fără resurse (nici card de credit, nici telefon), pentru a trăi douăzeci și patru de ore în situația unei persoane lipsite de posibilități și de un domiciliu stabil. Trebuie să ne organizăm pentru a ne întoarce acasă prin orice mijloace. Nu este vorba de a ne pune fizic în pericol, deci trebuie să ne luăm câteva măsuri de precauție de bun-simț. Scopul acestui act este acela de a ajunge să simțim o securitate vitală, independent de bani și de normele sociale în vigoare.

Banii

Nevroza socială este adeseori legată de o concepție limitată despre bani: bani „murdari", bani greu de câștigat, bani inaccesibili etc. Pentru a-i readuce la dimensiunea lor de energie vie și a-i spăla metaforic de toate conotațiile negative cu care arborele genealogic i-a impregnat, putem efectua actul numit „baie de bani".

În primul rând, împrumutăm o sumă foarte mare de bani (suficientă pentru a trăi un an fără să muncim), parfumăm bancnotele una câte una cu o esență pe care o vom păstra ulterior și facem un „duș", goi în cadă, lăsând bancnotele să se prelingă pe noi pentru a le absorbi metaforic puterea prin piele. Apoi, restituim banii proprietarului sau proprietarilor, „îmbogățiți" cu acel parfum plăcut. Parfumul va deveni un „parfum de putere", ca la șamanii din Caraibe: mesajele olfactive au un impact puternic asupra inconștientului și acest parfum ne va aminti mereu că există posibilitatea de a deveni bogați.

Câteva cazuri

Cazul nr. 1: Nevroza socială și sexualitatea

Consultanta, afectată de o nevroză socială puternică, visează să fie aristocrată. Mama ei, provenită dintr-o filiație în declin (o familie burgheză care a sărăcit de-a lungul a două generații), își disprețuia soțul, un muncitor îmbogățit. Fata a crescut în acest conflict și a absorbit visul de măreție al mamei sale: ea vorbește cu un accent distins, caracteristic clasei sociale la care visează, dar suferă de frigiditate cronică. Partenerii ei sexuali sunt întotdeauna bărbați delicați și binecrescuți care nu o satisfac.

Scanned with OKEN Scanner

Analiza arborelui genealogic și răspunsurile date de consultantă la anumite întrebări arată clar că dorința sa profundă este să facă dragoste cu un bărbat dintr-un mediu muncitoresc, ca tatăl ei. Consultanta solicită un act psihomagic. (Trebuie menționat că femeia era foarte obișnuită cu abordarea jodorowskyană și că fusese ajutată de un prieten bun, având și el experiență în psihomagie.)

Îmbrăcată ca o menajeră, ea curăță toaletele de la etajul al treilea (numărul 3 reprezintă triunghiul oedipian). Partenerul ei, maseur de profesie, în vârstă de cincizeci de ani, îmbracă o ținută de muncitor (o salopetă), intră în clădirea în cauză la ora stabilită, se repede în spațiul rezervat toaletelor și imită teatral gestul de a o viola. (Bineînțeles, femeia este la curent cu ceea ce urmează să se întâmple și are posibilitatea de a-l opri pe bărbat când vrea ea). Consultanta, care a decis să efectueze actul sexual până la capăt, a experimentat, datorită acestei înscenări, primul ei orgasm împărtășit la vârsta de patruzeci de ani.

Cazul nr. 2: Reconcilierea cu propriile rădăcini

După cum am văzut, atunci când cele două părți ale arborelui sunt în conflict sau într-o relație de inegalitate socială, copilul va interioriza acest conflict în psihicul său și se va simți divizat. În cazul unui copil metis, contradicția proiecțiilor corporale poate fi experimentată într-un mod deosebit de dureros: niciuna dintre cele două părți ale arborelui nu recunoaște metisul ca fiind „al său". Astfel, o femeie eurasiatică, născută în Franța, dintr-o mamă franceză și un tată vietnamez, cu trăsături orientale puternic marcate, se simte inadaptată și suferă mai ales pentru că nu seamănă cu mama ei, o blondă cu ochi albaștri, pe care o consideră întruchiparea frumuseții de sex feminin. Ea respinge cultura arborelui patern (nu-i place mâncarea vietnameză, nu vorbește limba, ignoră istoria Vietnamului...) și se simte inutilă și lipsită de valoare. Analiza arborelui ei genealogic o ajută să-și conștientizeze statutul de metis într-un context postcolonial, în care Franța reprezenta o referință stabilă și dominantă.

Actul ei de psihomagie constă în înmuierea unui sâmbure de mango în apă până când acestuia îi cresc rădăcini, apoi în efectuarea unei călătorii cu avionul pentru a descoperi Vietnamul, necunoscut de ea, și a-și întâlni familia din partea tatălui. Consultanta va planta sâmburele de mango pe pământ vietnamez pentru a simboliza apartenența ei la

Scanned with OKEN Scanner

arborele genealogic patern. Ajunsă în Hanoi, ea descoperă cu uimire că verișorii ei vietnamezi, care o primesc cu multă afecțiune, au o livadă în care cresc o mulțime de arbori de mango. Consultanta își plantează sămânța acolo, petrece un sejur minunat în Vietnam și își dă seama că toată lumea îi observă trăsăturile fizice occidentale. Ea revine acasă cu o profundă apreciere a acestei culturi pe care a descoperit-o și a acceptat-o și care îi insuflă o mai mare apreciere de sine.

Cazul nr. 3: Eliberarea de ororile istoriei

Consultantul care a solicitat acest act este descendentul a două familii de evrei ashkenazi, ai căror membri, cu excepția părinților care fugiseră la timp din Europa, au murit în lagărele de concentrare naziste. Povara acestei tragedii istorice apasă asupra consultantului nostru, care se bucură de un succes social strălucitor într-un domeniu în care se plictisește și suferă. El lucrează șaptezeci de ore pe săptămână pentru a fi „la adăpost de orice nevoi", fără a simți vreodată că eforturile lui sunt suficiente pentru a-l elibera de tragedia imensă care îl împovărează. Bărbatul vine înadins la Alejandro Jodorowsky și îi spune: „Originea ta evreiască mă liniștește și numai cu tine pot vorbi deschis despre problema mea: aș vrea să mă eliberez de Shoah".

Actul de psihomagie este la fel de copleșitor ca povara istorică a acestui consultant: el trebuie să parcurgă patru kilometri purtând în spate un sac cu patruzeci de kilograme de resturi de la o măcelărie (oase, piele, grăsime și carne) până când ajunge la un luminiș unde le va arde în aer liber. Apoi, uns cu cenușa acestui holocaust și îmbrăcat cu o pijama în dungi, consultantul își va vizita părinții și le va spune: „Trebuie să folosesc baia voastră". El va face duș în baia casei familiale și, îmbrăcat în haine curate și noi, le va cere părinților să îngroape împreună cu el pijamaua peste care vor planta cu toții un pom fructifer. Zece ani mai târziu, consultantul și-a reorientat cariera profesională și viața personală într-o direcție care acum îl satisface complet. De altfel, el a început o formare în psihanaliză, rămânând totodată un fervent adept al psihomagiei și al travaliului asupra arborelui genealogic.

Cazul nr. 4: Asumarea metisajului într-un context rasist

Consultantul este fiul unui african și al unei franțuzoaice din Normandia. Părinții s-au iubit o vreme, dar presiunile familiale i-au separat chiar

Scanned with OKEN Scanner

înainte de nașterea copilului: el, preocupat de cauza africană, s-a întors în țara lui pentru a se dedica politicii, iar ea, provenită dintr-o familie rasistă, a născut în secret într-un oraș vecin și nu a prezentat niciodată copilul familiei sale (părinții ei au murit fără să știe că au un nepot). Ajuns la vârsta de treizeci de ani, consultantul își resimte statutul de metis ca pe o suferință legată de conflictele ideologice și emoționale din arbore. El și-a petrecut toată copilăria suferind din cauza atitudinii rasiste a celor de la școală și își amintește în special de o agresiune din partea colegilor de clasă care l-au traumatizat lipindu-i confetti albe pe față.

Actul lui constă, într-o primă fază, în găsirea unei femei metise care suferă din cauza unei probleme similare și a unui prieten care îi poate aștepta într-o camionetă pentru a le permite să își schimbe hainele și machiajul. Cuplul se va plimba pe Champs-Élysées, de la Obelisc până la Arcul de Triumf, el cu fața și mâinile vopsite în întregime în alb și îmbrăcat în stil european, și ea machiată în negresă și îmbrăcată ca o africană. Odată acest traseu finalizat, cei doi intră în camionetă și inversează rolurile: el, costumat în african tradițional și ea, în europeană albă, coboară apoi din nou pe Champs-Élysées. La Concorde, sunt așteptați de camionetă și se îmbracă în ținuta care le place cel mai mult, își spală fețele și merg să bea un pahar în oraș. Ulterior, consultantul a găsit în sfârșit curajul de a-și întâlni tatăl, până atunci necunoscut, în Africa. Colaboratoarea lui a început un proces de vindecare emoțională care i-a permis să-și găsească un partener stabil împreună cu care să facă un copil.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Partea a opta

•

Abuz și identitate dobândită

„Așa sunt eu“
sau capcana finală a arborelui

Fantomele abuzului și corpul fantomă

În 1947, la Santiago de Chile, aveam optsprezece ani și eram deja relativ cunoscut pentru actele poetice și teatrul meu de păpuși. La mine în atelier, organizam întâlniri amicale în cadrul cărora tinerii artiști își prezentau cele mai recente creații. Jorge, unul dintre ei, nu se distingea în mod deosebit prin poveștile lui de un realism oarecum obtuz, ci mai degrabă prin frumusețea sa fizică. El făcea parte din clasa superioară, dintre acei *pitucos*, cum erau numiți cei din rândul ei, și purta costume în stil britanic, cămăși de mătase și cravate fine. Cu părul lui negru, bogat și întotdeauna bine pieptănat, cu trăsăturile sale fine, nasul bine conturat, pielea marmoreeană, corpul zvelt și mișcările feline, Jorge era, fără îndoială, cel mai frumos băiat din generația noastră. Frumusețea lui strălucitoare îi permitea să cucerească multe fete.

Într-o seară, cu gâtul arzând după litrul de vin pe care îl băuse deja, Jorge a ajuns la atelierul meu cerând mai mult alcool. I-am oferit o sticlă de *pisco*. După ce a înghițit o dușcă prelungă, a mormăit: „Astăzi am împlinit optsprezece ani. De-acum sunt major. Copilăria mea s-a terminat. Ce ușurare!" Beția i-a dezlegat limba: „O să-ți povestesc ceva ce n-am mai spus nimănui: la șapte ani, părinții m-au înscris la un internat catolic. Preotul iezuit care îmi preda cursurile de catehism, tulburat de frumusețea mea, m-a obligat să-i ling sexul o dată pe săptămână. Era încântat să ejaculeze pe fața mea. De atunci, îmi urăsc trăsăturile. Haide, dă-mi un pumn și sparge-mi nasul!" Am refuzat să o fac și el a încercat să-și zdrobească fața de perete. Am reușit să-l calmez. A plâns mult timp, nu de durere, ci de furie, apoi a adormit. A doua zi, a plecat în Franța pentru a-și continua studiile. L-am revăzut câțiva ani mai târziu și mi-a fost greu să-l recunosc: alcoolic, îmbrăcat neglijent, Jorge se îngrășase cu

Scanned with OKEN Scanner

vreo treizeci de kilograme, își pierduse părul și dinții, avea pielea ridată și fața deformată. Era de o urâțenie agresivă. Și totuși, părea mult mai mulțumit de sine decât în tinerețe.

Sunt convins că motivul pentru care Jorge și-a distrus frumusețea a fost abuzul sexual la care îl supusese iezuitul. Chipul acela care îl excitase pe pedofil devenise dușmanul lui. În același timp, violul îi condiționase inconștientul provocându-i fantasme homosexuale care îl incitau să reproducă abuzul. Într-o oarecare măsură, Jorge rămăsese un copil, forțat să fie chipeș pentru a-și satisface agresorul. Din momentul în care a ajuns la vârsta adultă recunoscută de societate, el s-a simțit eliberat de această obligație. Păstrând însă teroarea copilărească de a fi violat din nou, Jorge a făcut tot posibilul pentru a se urâți. Odată acest obiectiv atins, el s-a simțit în sfârșit în siguranță: nu era dorit de nimeni și își putea învinge astfel dorințele homosexuale.

La fel ca Jorge, și eu am fost supus unui abuz, dar nu de natură sexuală: abuzul poate fi, de asemenea, intelectual, emoțional sau, ca în cazul meu, material. Mi-am petrecut o mare parte din viață luptând cu consecințele acestuia.

În copilărie, sora mea mai mare, Raquel, era favorita părinților mei, care aveau grijă să-i ofere o viață „luxoasă, demnă de o domnișoară": pian cu coadă alb, mobilier în stil Ludovic al XV-lea, nenumărate perechi de pantofi, bijuterii extravagante și o mulțime de rochii. Eu, în schimb, pentru că eram „bărbat și nu poponar", aveam dreptul doar la un sacou, doi pantaloni, două cămăși, o pereche de pantofi și un set de lenjerie de rezervă, nimic mai mult. Colegii de clasă râdeau adeseori de „cartofii mei" (călcâiele mele palide care ieșeau dintr-o gaură a șosetelor). Când îndrăzneam să-i cer să mi le cârpească, mama mi le cosea cu un fir de culoarea pielii, ceea ce, evident, nu punea capăt ironiilor celorlalți copii. Până la vârsta de cincizeci de ani, perspectiva de a intra într-un magazin de îmbrăcăminte mi-a provocat o angoasă copleșitoare. Eram în stare să folosesc aceeași pereche de pantofi timp de câțiva ani, înlocuindu-le cu scrupulozitate tălpile uzate; nu aveam niciodată mai mult de două cămăși și două costume de aceeași culoare. Mă justificam spunând: „Sunt împotriva ornamentelor și a seducției, trebuie să fac ca maestrul meu zen, care are doar două costume de călugăr: unul pentru primăvară și vară, altul pentru toamnă și iarnă". Minciuni psihologice menite să păstreze intactă identitatea mea infantilă.

Scanned with OKEN Scanner

Când am început să analizez arbori genealogici, am descoperit în ei numeroase abuzuri cărora consultanții mei refuzau să le facă față. În general, aceștia îmi cereau să pun capăt suferinței lor, și nu cauzei profunde a disconfortului pe care îl resimțeau. Se agățau de răul lor, pentru că acesta le oferea o identitate. Totuși, eu le explicam: „A ne vindeca înseamnă a deveni ceea ce suntem și nu ceea ce alții au dorit să fim. Încă din copilărie, ni s-au impus ordine și interdicții. A trebuit să facem lucruri pe care nu voiam să le facem și să nu facem ceea ce ne doream. Am suferit abuzuri care s-au incrustat treptat în mintea și în comportamentele noastre și pe care le considerăm drept «identitatea» personală. Odată deveniți adulți, facem ceea ce ni s-a impus odinioară și ne refuzăm ceea ce ni s-a refuzat. Și de ce facem asta? Pentru că suntem acceptați de clan doar atunci când corespundem imaginii pe care acesta o are despre noi. Chiar dacă suntem supuși unor mutilări și represiuni dureroase, le considerăm esențiale: ele sunt cele care ne leagă de familie. Dacă tăiem aceste noduri nevăzute, dacă eliminăm ceea ce este artificial pentru a ne dezvolta esența autentică, riscăm să ne pierdem uniunea patologică pe care noi o confundăm cu iubirea. Și această «iubire» este pentru copil ceea ce îl ține în viață, ceea ce îi oferă hrană, adăpost și protecție. El crede că, dacă se schimbă, va fi expulzat din clan, condamnat la singurătate și expus tuturor pericolelor. Ba mai mult, copilul se teme că rebeliunea lui ar putea provoca daune ireparabile membrilor familiei sau chiar moartea lor".

Aceste discursuri nu-mi serveau deloc. Persoana care suferă, afectată de o surditate psihologică, filtrează conținutul cuvintelor și le reduce la niște sunete pe care memoria nu le înregistrează. Nicio limbă vorbită nu o poate ajuta. Singura modalitate de a o scoate din mlaștina ei emoțională este **acțiunea directă asupra corpului.**

Am aplicat această metodă la un bărbat de patruzeci și nouă de ani, provenit dintr-o familie bună, care mi-a cerut să-l ajut să-și analizeze arborele genealogic. Mi-a povestit despre viața lui încă de la începutul ședinței, aparent fără nicio emoție, ca și cum ar fi vorbit despre viața altcuiva. După un timp, a evocat pedepsele corporale aplicate de tatăl lui. Le-a descris cu indiferență, refugiindu-se într-o superficialitate ludică: „Eh, așa se obișnuia pe-atunci!" Dar tocmai această asasinare metodică a voinței sale prin voința mai puternică și copleșitoare a tatălui era cea care îl menținea într-o stare de insatisfacție permanentă: lipsă

Scanned with OKEN Scanner

de autoritate (se plângea că nu se putea face respectat în munca sa), creativitate limitată (vorbea cu nostalgie despre vechea lui dorință de a picta, activitate la care renunțase sub pretextul că nu are „deloc talent pentru asta"), blocaje corporale și închidere în sine (îi era foarte greu să-și exprime afecțiunea și se simțea rupt de copiii săi).

Mi-a devenit clar că aceste limitări erau rezultatul unor maltratări și al unor umilințe pe care le suferise în mai multe rânduri de-a lungul copilăriei, al furiei lui încă reprimate și al identității intelectuale și distante pe care și-o crease pentru a putea supraviețui. Ce să fac pentru a-l vindeca? Într-o psihanaliză clasică, această persoană ar fi putut să se elibereze de identitatea ei artificială și să-și înfrunte traumele după o terapie îndelungată, unde timpul investit, tehnicile utilizate, intensitatea transferului, abilitatea mai mare sau mai mică a terapeutului ar fi fost câteva dintre variabilele care condiționează succesul unei cure bazate pe limbaj. Nefiind psihanalist, am ales să procedez ca un actor sacru, adoptând rolul tatălui crud.

Fără a fi observat de consultant, ocupat să vorbească despre el însuși, am pășit înapoi până într-un colț al camerei și mi-am desfăcut centura. Apoi am început să lovesc violent podeaua, strigând diferite comenzi: „Supune-te! Vino aici! În genunchi!" Consultantul a început să tremure și, cuprins de teroare, s-a prăbușit pe canapea. Am mai continuat câtva timp să lovesc puternic în podea, apoi m-am apropiat de el și l-am luat în brațe, legănându-l cu cea mai mare delicatețe posibilă, pentru a-i transmite informațiile care-i lipseau: tatăl este o sursă de tandrețe, de protecție și de înțelegere.

După această „comedie", ne-am putut continua munca într-un mod mult mai util decât dacă ne-am fi limitat doar la folosirea limbajului: am economisit astfel ani întregi de terapie.

Ceea ce m-a determinat să îndeplinesc acte de acest gen a fost experiența pe care o dobândisem în compania unor vindecători, tămăduitori și șamani. În Mexic, o însoțisem pe Pachita în multe dintre „operațiile" sale magice, în care, folosind un cuțit de vânătoare pe care nu se deranja să-l dezinfecteze, elimina cancere, viscere bolnave și tot felul de patologii. De asemenea, m-am lăsat masat de doña Magdalena, o sfântă misterioasă care transmitea stări spirituale sublime prin mâinile ei. În Temuco, la sud de Chile, am participat la ritualuri în care tămăduitorii mapuches, *machis*, vindecau bolnavi întărindu-le spiritul cu energie solară. Aceste

Scanned with OKEN Scanner

terapii primitive mi-au permis să observ că trupul acceptă metaforele și simbolurile ca elemente reale...

Operațiile Pachitei, pe care multe persoane le considerau „miraculoase", erau poate niște simulări: o înțepătură îi permitea să creeze iluzia că deschide corpul cu cuțitul, iar sângele care curgea nu ieșea din presupusa rană, ci dintr-un flacon ascuns în mâneca ei. Pacientul, întins pe o masă luminată de flacăra pâlpâitoare a unei lumânări, o avea lângă el pe această femeie impunătoare, îmbrăcată în pelerina ei aztecă și vorbind cu voce de bărbat și în stare de transă... Toate acestea îi inspirau o teroare care îl făcea să regreseze la un nivel infantil și provoca în el certitudinea că este operat cu adevărat. Când tămăduitoarea *machi* îi cerea pacientului să ridice mâinile spre soare și să primească în palmele lui energia divină pentru a-și freca apoi părțile bolnave ale corpului, ea se folosea cu înțelepciune de acea senzație pe care o are corpul atunci când, întinzând brațele, stabilește o legătură reală.

În timpul turnării filmului meu, *El Topo*, am trăit opt săptămâni alături de doi actori excepționali: unul nu avea picioare, celălalt nu avea brațe. Amândoi mi-au spus că încă își mai simțeau membrele, deși trecuseră mulți ani de când și le pierduseră. Pe cel olog îl dureau neîncetat picioarele și cel ciung simțea adeseori mâncărimi în brațe. Aceste mărturii m-au convins că există în creierul nostru un **corp fantomă** întreg, invizibil, dar foarte real la nivel senzorial. Am aflat mai târziu că persoanele cu dizabilități pot simți o ureche fantomă, un nas fantomă, sâni, un penis fantomă. Dar ceea ce m-a convins definitiv că teoria mea e corectă și că acel corp fantomă nu e doar amintirea unui corp trecut și simțit a fost lucrarea lui V.S. Ramachandran, directorul Centrului pentru creier și cogniție de la Universitatea din San Diego, California: în *Fantomele din creier*, el citează cazul unei fetițe născute fără antebrațe, care avea mâini fantomă la cincisprezece centimetri mai jos de cioturile ei și care se folosea de „degetele" lor pentru a calcula și a rezolva probleme de aritmetică. Ipoteza mea este că acest corp fantomă reprezintă de fapt dublura noastră subiectivă, dar în același timp și receptaculul experiențelor trăite și potențialul corpului perfect despre care am vorbit în partea a cincea a acestei lucrări: adică, într-un fel, **corpul ființei esențiale.**

Corpul fantomă este cel care acceptă simboluri și acte metaforice, identifică un element cu altul și îi conferă calitățile sale. Orice schimbare produsă în corpul fantomă este reprodusă în organismul real. Acesta

Scanned with OKEN Scanner

este fenomenul de care se folosesc șamanii pentru a realiza vindecări surprinzătoare în rândul clienților lor primitivi și superstițioși. În limba mapuche, „practicarea medicinii" se numește *ampin*. *Pin* înseamnă „a face o vindecare" și *am* desemnează al doilea corp, subtil și eteric, conceput ca o copie exactă a corpului fizic. Pentru populația mapuche, alterarea sau dezechilibrul exprimat printr-o indispoziție nu rezidă în organul bolnav, ci în dublura lui psihică, responsabilă de menținerea omului în viață.

Pentru a da impresia că îndepărtează o tumoare cu cuțitul ei fără tăiș, Pachita arăta o bucată de carne cufundată în sânge de pasăre. Tămăduitorul *machi* smulgea boala din abdomenul pacientului său, materializând-o sub formă de pietre, de spini, de mormoloci sau reptile. Am povestit deja cum vindecătorul Carlos Said aplica lovituri puternice cu cuțitul, la câțiva centimetri de pielea pacientului, pentru a tăia legăturile invizibile cu persoana care, potrivit lui, îi trimisese boala.

Așadar, pentru a depăși rezistența consultanților raționali blocați în abuzurile lor, mi-am propus să aplic tehnici similare, dar sub o formă care să nu aibă legătură cu superstiția.

Am descoperit astfel că, deși intelectul nu crede în aceste „iluzii", corpul, indiferent la orice logică, le dă crezare. Am obținut rezultate bune cu persoanele deprimate, cerându-le să-și vizualizeze experiențele negative și sentimentele dureroase lipite de corpul lor, formând o membrană care le împiedica să comunice cu lumea. Apoi, cu un coupe-papier din os sau cu un cuțit de plastic, le răzuiam pielea, centimetru cu centimetru, ca pentru a dezlipi acea membrană strâns amalgamată cu corpul lor. Această răzuire a întregului corp, efectuată cu mare atenție și cu o convingere puternică, putea dura până la trei ore. Sceptic sau nu la început, consultantul simțea în final o mare eliberare.

Uneori, foloseam tatuaje pentru a rezolva noduri emoționale, psihologice sau fizice. Astfel, i-am propus unui consultant care suferea de o scolioză dureroasă să-și tatueze pe spate un copil fericit. Unei supraviețuitoare a cancerului de sân i-am sugerat să-și tatueze un trandafir frumos pe cicatrice. Pe un convalescent îngrozit că a suferit un atac de cord, l-am sfătuit să-și tatueze în zona inimii un dragon, simbol puternic al forței care avea să-l ajute să rămână sănătos.

În timpul conversațiilor mele cu cei doi actori din *El Topo*, am aflat cu surprindere că Juan continua să-și simtă ceasul pe încheietura mâinii

Scanned with OKEN Scanner

și că Pedro simțea în picioare cizmele pe care le purtase în ziua accidentului. Am descoperit astfel că un obiect care rămâne strâns lipit de corp o perioadă de timp este absorbit de corpul psihic, care îl consideră ca făcând parte din el.

Am aplicat această ipoteză pentru a crea ceea ce am numit **operații psihoșamanice**. Observând că ceea ce este perceput de ochi poate fi perceput într-un alt mod prin atingere, am eliminat toate trucurile de prestidigitație menite să înșele vederea și auzul și m-am adresat direct percepțiilor primite prin piele. Consultanta mea putea vedea clar că tăietura pe care pretindeam că o fac în corpul ei era doar presiunea unui cuțit de lemn, că ceea ce îi prezentam ca fiind sânge era doar apă călduță și că tumora pe care mă prefăceam că o îndepărtez era de fapt o bucată de friptură pe care o ținusem apăsată pe pieptul ei timp de opt minute; totuși, femeia simțea că îi străpung cu adevărat carnea, că din ea țâșnește sânge real și că făceam să dispară o tumoră adevărată.

Un bărbat care a venit să mă consulte fusese martor, în Algeria, la uciderea părinților săi și de atunci suferea de dureri de ochi pe care niciun tratament nu reușise să i le calmeze. I-am propus să-și curețe ochii de această amintire care i-a infectat. Pentru a face acest lucru, am cufundat doi bureți mici în lapte de orez călduț și, cerându-i să nu deschidă ochii până când nu-i dau eu voie, am plasat acești bureți pe pleoapele lui, apăsându-i câteva minute. Apoi i-am spus că-i voi scoate globii oculari cu un cuțit pentru a-i spăla. Aplicând mânerul unei linguri sub bureți, am făcut gestul de a scobi, milimetru cu milimetru, până când m-am prefăcut că îi scot din orbite cu oarecare efort. Lângă una dintre urechile lui, țineam un pahar plin cu apă în care, cu cealaltă mână, am introdus bureții. I-am spălat și i-am stors făcând cât mai mult zgomot. Am așezat apoi bureții curați și mai ușori peste pleoapele bărbatului, am apăsat ca și cum i-aș fi pus globii oculari înapoi în orbite și apoi am ascuns bureții în palmă. În sfârșit, i-am cerut să deschidă ochii, spunându-i că de-acum erau spălați de amintirile lor dureroase. Când și-a ridicat pleoapele, consultantul a constatat că durerea lui dispăruse. A izbucnit în plâns. Când s-a calmat, i-am cerut să se ducă să îngroape cei doi bureți mici și să sădească deasupra lor o plantă înflorită.

Unui alt consultant i-am introdus o bucată de carne de porc în anus și apoi m-am prefăcut că extrag niște excrescențe interne pe care bărbatul le suspecta ca fiind de origine canceroasă. Excrescențele au dispărut rapid.

Scanned with OKEN Scanner

Aceste operații fictive au fost îmbogățite apoi cu aspecte teatrale care rezolvau probleme ale arborelui genealogic. De exemplu, un bărbat suferea de peste zece ani de o inflamație dureroasă a genunchiului drept. Analizându-i arborele, mi-am dat seama că el purta un conflict nerezolvat cu tatăl său. L-am rugat să cumpere de la măcelărie un os cu măduvă care simboliza genunchiul lui inflamat. L-am pus să se întindă dezbrăcat și, timp de opt minute, am ținut apăsat osul cu măduvă pe genunchiul lui. Am cerut unui asistent, îmbrăcat cu un tricou imprimat cu fotografia tatălui consultantului, să îngenuncheze în fața lui, cu fruntea atingând pământul. În timp ce eu mă prefăceam că tai osul cu un cuțit zimțat, că îl scot și că pun altul în loc, consultantul trebuia să dea cu pumnii în spatele „tatălui său" (protejat de o pernă), strigând și proferând insulte. Imprecațiile se amestecau cu gemete. Odată operația încheiată, consultantul și-a îmbrățișat „tatăl". Durerea care îl chinuise zece ani a dispărut pentru totdeauna.

Vorbim mult despre dragostea pentru tată sau mamă, dar evităm să menționăm un alt sentiment intens care însoțește întotdeauna dragostea: teroarea. În Biblie, Iehova este terifiant. Poporul mexican a transformat-o pe fecioara binevoitoare și iubitoare din Guadalupe în Santa Muerte (Sfânta Moarte), jupuind-o de carnea ei pentru a o transforma într-un schelet înfricoșător. Kali, cealaltă față a albei și dulcei Parvati, este Întunericul, Negrul, Zeița supremă a hindușilor, soția teribilă și implacabilă a lui Shiva pe care îl incită să lupte și să distrugă. Iisus Hristos nu este doar pașnic: el usucă un copac cu puterea gândului, închide demonii în porci și îi împinge să se sinucidă, și, în sinagogă, admonestează cu mare violență un duh necurat care îl poseda pe un om și îl alungă din corpul acestuia.

Este posibil ca acei zei buni și totodată înspăimântători să fi fost creați pornind de la dragostea și teroarea inspirată de părinți, reprezentanții principali ai clanului. În Temuco, când am întrebat o *machi* faimoasă care era primul pas în vindecările ei, aceasta mi-a răspuns: „În primul rând, întreb cine este proprietarul pacientului. De obicei, e cineva din familia lui, care trebuie să plătească pentru vindecarea sa. Dacă bolnavul nu are un proprietar, nu pot face nimic pentru el". Spiritul este primul care se eliberează de această apartenență la familie, dar corpul rămâne legat de clan, uneori pe tot parcursul vieții. Tămăduitoarea *machi* a adăugat:

Scanned with OKEN Scanner

„Prima condiție pentru vindecare este ca pacientul să vrea să se vindece". La fel ca în Evanghelia Sfântului Ioan (cap. 5), unde Iisus, înainte de a-l vindeca pe paralitic spunându-i: „Ridică-te, ia-ți patul tău și umblă", îl întreabă: „Vrei să te vindeci?" Odată ce bolnavul a răspuns da, Hristos poate face minunea. Care este baza esențială a acestei dorințe de a nu ne vindeca? Ce rol joacă teroarea în viețile noastre?

În timpul turnării filmului meu, *Tusk*, în India, am trăit în mijlocul unui grup de elefanți domestici. Pachidermele tinere destinate domesticirii rămân strâns legate de mama lor până la vârsta de cel puțin patru ani și nu lasă pe nimeni să se apropie de ele. În momentul înțărcării, puii se luptă cu înverșunare pentru a nu fi despărțiți de mamă. Când crescătorii reușesc totuși să-l despartă pe elefănțel de mama lui, acesta devine trist și încetează să mai mănânce. După un timp (uneori săptămâni), el alege între a accepta despărțirea sau a muri. Dacă decide să trăiască, puiul începe să lucreze cu grupul de elefanți adulți.

Noi, oamenii, suntem îngroziți în copilărie, nu numai de necesitățile materiale și de existența celorlalți, ci și de misterul de a fi în viață într-o lume infinită, în care totul este trecător. Părinților le revine sarcina de a stabili limite în mintea copilului, lucru absolut necesar, fără de care el s-ar simți pierdut văzându-se cufundat în inimaginabil. Când aveam cinci ani, am suferit un astfel de abuz. Un preot mi-a oferit o medalie a Fecioarei Maria. M-am dus să i-o arăt tatălui meu, foarte fericit, dar el m-a luat de mână, m-a condus spre latrine și a aruncat medalia în vas, spunând cu asprime: „Nu există Dumnezeu și nu există zeițe! Într-o zi vei muri și vei putrezi! Nu există nimic altceva!" Aceste cuvinte m-au smuls din copilărie și m-au cufundat într-o angoasă care avea să dureze până la patruzeci de ani.

Dacă limitele primite de creierul copilului sunt necesare, la fel de adevărat este și faptul că ele corespund nivelului de conștiință limitată a clanului. Insuflând nazismul unor copii de șase ani, Tineretul hitlerist a comis un abuz intelectual major, la fel ca cel comis, cu deplină bună-credință, de unele comunități așa-numite „spirituale" care insuflă credințele lor unor copii de vârstă fragedă. Acest tip de educație este atât de frecvent încât putem spune că abuzurile intelectuale încep încă de la naștere, în perioada creșei, a grădiniței și continuă pe tot parcursul școlarizării.

Aceste limite infantile ne determină, atunci când le păstrăm la vârsta adultă, să nu ne iubim, să trăim nemulțumiți, fără libertate, în spații

Scanned with OKEN Scanner

limitate, cu anxietatea de a îmbătrâni și de a cădea în mizerie, sortiți concurenței, încercând să părem în loc să fim, consumând bunuri inutile, acceptând războaiele, foamea mondială și diferențele sociale ca pe o fatalitate, irosind energia comună, otrăvind planeta, drogându-ne în tot felul de moduri pentru a uita că totul este efemer, că spațiul este infinit și timpul etern, că moartea este un mister inevitabil.

De frica lumii, adultul infantil se agață de principiile insuflate de familie. Chiar dacă l-a maltratat și l-a supus la diverse abuzuri, clanul i-a fabricat, de asemenea, o individualitate care îl separă de eul profund, care îl unește cu toți ceilalți, izolându-l de universul amenințător și de neînțeles. Acel copil persistent, care se teme să fie ceea ce este și nu ceea ce părinții săi doreau să fie, este stăpânit de o teroare încă și mai mare: teroarea de sine însuși. Pentru că a se recunoaște ca adult ar însemna să se dezidentifice de intelect, să nu mai critice, să-și schimbe sistemul de credințe, să accepte că nimic nu este personal, că, înainte de a fi individ, este umanitate.

Această dorință de a rămâne copil pentru a nu-și asuma responsabilitatea și conștiința cosmică a adultului este cea care îl determină pe orice bolnav să manifeste rezistență în fața vindecării. A ne accepta sinele profund, ființa esențială și transpersonală, fără fanatism patriotic, fără o definire sexuală, fără vârstă, nume, etichete, a ne detașa de supunerea față de familie și a atinge libertatea reprezintă o perspectivă înfricoșătoare.

Psihoșamanul, actor sacru lipsit de sadism și de dorința de a domina, dar și de orice îndoială și de orice frică, întruchipează posibilul eu superior al consultantului și, ca un teribil mamă-tată, el scoate din profunzimile inconștientului teroarea infantilă ascunsă. Odată cu această teroare, apare durerea reprimată în urma abuzului familial. Identitatea infantilă se prezintă brusc așa cum este ea: un ansamblu de limite artificiale. Printr-o pedeapsă metaforică, ei i se oferă posibilitatea de a-și exprima furia. Această conștientizare restabilește identitatea reală. Adultul, devalorizând represaliile familiei, încetează să-și mai facă rău. Demolând carapacea prejudecăților sale, egoul infantil se contopește cu ființa esențială.

În arcana XXI a Tarotului de Marsilia, Lumea, vedem patru personaje simbolice: trei înzestrate cu o aureolă (un înger, un vultur, un leu) și un al patrulea fără aureolă, cu un animal de culoarea pielii, identificat de tradiție drept un bou, un taur sau o vacă.

Scanned with OKEN Scanner

Personajele aureolate reprezintă energii spirituale. Rumegătorul este animalul sacrificiului (pe altarele Antichității erau sacrificate, de preferință, vitele). El este simbolul egoului, al cărui rol este să se estompeze treptat: un sacrificiu lent în beneficiul părții divine, sursa vitală a ființei noastre.

Pentru a ne redobândi sănătatea, trebuie **să ne eliberăm de egoul infantil, dar să nu-l eliminăm**, așa cum recomandă unii terapeuți care își asumă rolul unor maeștri spirituali. Acest ego oferă limite care împiedică psihicul să se piardă în imensul ocean mental alcătuit dintr-o multitudine de personalități, abisuri pline de pulsiuni inconștiente, vise angelice, dar și din coșmaruri, sentimente sublime și dorințe distructive. Când egoului nu i se oferă posibilitatea de a se transforma, el încearcă să se mențină și se umflă în mod excesiv. În loc de a se lăsa ghidat de ființa esențială, îi impune acesteia limitele lui. Așa apar dorințele confuze, nemulțumirile neîncetate, egoismul cinic, suferințele, fricile, invidia, furiile, bolile. Egoul infantil este un mistificator; el ne menține la suprafața noastră, făcându-ne să credem că suntem ceea ce vedem din noi. Bine stăpânit, el sfârșește prin a-și oferi energia ființei esențiale. Acesta este instrumentul indispensabil pentru a ne dezvolta conștiința divină, încetând de a ne mai resimți drept victime.

În timp ce pentru omul occidental boala este un eveniment trupesc, în șamanism ea este considerată ca o **rătăcire a sufletului**. Șamanul trebuie să găsească sufletul pierdut, să-l întoarcă în corp și să procedeze la expulzarea demonilor. Recuperarea forțelor fizice depinde îndeaproape de restabilirea echilibrului forțelor spirituale. Egoismul este transformat în generozitate, în recunoștință față de întregul univers, în compasiune pentru toate ființele vii, în încredere în sine și în umanitate, în recunoașterea conștiinței divine.

Scanned with OKEN Scanner

De la eroare la abuz

Ieșirea din condiționările arborelui genealogic

Noțiunea de abuz este supusă atât aprecierii individuale (ca în formula „Cred că abuzezi"), cât și aceleia a culturii și a societății: în funcție de timpuri, locuri și obiceiuri, ceea ce undeva este considerat drept abuz va fi, în altă parte, o practică obișnuită. În acest fel, munca prestată de copii, uniunea sexuală între adulți și adolescenți sau preadolescenți, pedepsele corporale, măsurile de constrângere impuse deținuților politici sau civili, statutul social sau familial al femeii, sclavia sau servitutea morală, pentru a cita doar câteva exemple, pot fi considerate într-un loc drept practici unificatoare și, în alt loc, drept excese abuzive, pedepsite de lege.

Așadar, atunci când abordăm abuzul și consecințele lui dintr-o perspectivă metagenealogică, trebuie să clarificăm acest termen. Etimologia latină a cuvântului e legată de verbul *abutor* care, conform celei mai vechi semnificații a lui, înseamnă: „a folosi până la dispariția completă, a epuiza", apoi „a uza liber de" și „a devia obiectul de la destinația lui principală". Cicero îl folosește deja pentru a desemna actul de „deturnare a unui cuvânt de la sensul său" și Cezar, pentru „a abuza de viața soldaților lui" (adică a-i trimite la masacru).

În limbajul curent, termenul „abuz" desemnează în prezent o utilizare excesivă sau greșită a unui lucru, o tulburare, o deviație. Astfel, pentru legea franceză, „abuzul de putere" reprezintă fapta unui funcționar care își depășește autoritatea, iar „abuzul de încredere", un delict comis prin înșelarea încrederii cuiva. Dar trebuie să luăm în considerare și vechea utilizare a verbului „a abuza": „a greși", încă în vigoare în expresia franceză „dacă nu comit un abuz", cu sensul de „dacă nu greșesc".

Scanned with OKEN Scanner

Prin urmare, vedem că noțiunea de abuz se referă indirect la o utilizare moderată, corectă, echilibrată sau pertinentă: tot ceea ce nu este eroare sau exces.

Pentru a determina abuzurile suferite de membrii unui arbore genealogic, ajungând până la abuzurile care ne-au marcat personal, este așadar necesar să stabilim care ar fi relația corectă și pertinentă între membrii unei familii în cele patru centre. Este ceea ce am făcut până acum, propunându-ne să redefinim care ar putea fi, la modul ideal, legătura familială și condițiile de educare a unui copil.

În această logică, vom numi **abuz** orice lucru care se distanțează radical de această relație ideală, indiferent că e vorba despre un exces sau despre o lipsă. Cu alte cuvinte, vom redefini abuzul în cele patru centre ca fiind **faptul de a nu fi primit ceea ce ni se potrivea la un moment dat sau, dimpotrivă, de a ne fi confruntat prea devreme, sau în proporții exagerate, cu ceva ce nu eram pregătiți să primim.**

Domeniul este vast pentru că, în baza acestei definiții, fiecare dintre noi a experimentat abuzuri într-un moment sau altul.

Să clarificăm deci câteva puncte.

- Abuzul se poate referi doar la fapte aplicate unui copil vulnerabil și lipsit de autonomie de către adulții în îngrijirea cărora se află. Cu alte cuvinte, dacă un frate mai mare, de zece ani, lovește în mod repetat un frate mai mic, de opt ani, abuzul trebuie atribuit de fapt părinților, care nu au știut să gestioneze conflictul dintre cei doi copii. Dacă, la vârsta adultă, ne simțim abuzați de un partener de viață, de un coleg, de o persoană din anturaj, de un terapeut, este bine să aflăm ce abuz precedent este reprodus de această situație: întotdeauna este cel abuzat de către adult. Ca atare, relațiile cu o „persoană cu autoritate" (șef, guru, terapeut) sunt adeseori un prilej de a retrăi și a reproduce abuzuri trăite în copilărie de care nu suntem neapărat conștienți.
- Responsabilitatea părintelui sau a adultului educator în raport cu copilul determină participarea lui la abuz, la fel ca acțiunile sale directe. Astfel, orice complicitate tăcută (de exemplu, mama care „închide ochii" la abuzul sexual săvârșit de soțul sau de partenerul ei asupra copiilor) este abuzivă. Este vorba despre un abuz implicit, prin lipsa intervenției în cazul unei persoane aflate în pericol.

Scanned with OKEN Scanner

La fel, un părinte care se autodistruge prin consumul de droguri, de alcool sau prin orice alte mijloace în fața copilului său este un părinte abuziv, pentru că nu își îndeplinește funcțiile parentale.

- Abuzul se referă fie la un act traumatizant care a avut loc o dată sau de mai multe ori, fie la un act aparent „inocent", dar a cărui repetare și/sau combinare cu alte acte de aceeași natură sfârșesc prin a crea o atmosferă abuzivă clar definită. Asemenea torturii prin picurarea de apă, unde o singură picătură care lovește în același loc de mii de ori poate duce la moarte, glumele agresive sau umilințele zilnice îndreptate întotdeauna către același copil reprezintă un abuz la fel de grav ca și vătămarea sau violul.
- Abuzul nu este neapărat voluntar sau deliberat; o eroare poate avea consecințe grave, după cum și persistența într-o eroare poate constitui un abuz. De exemplu, un părinte care „nu știe" anumite lucruri sau care aplică orbește regulile de educație învechite și toxice ce i-au fost insuflate, face acest lucru în general cu cele mai bune intenții din lume, dar climatul educației copilului nu este mai puțin abuziv.

Dintr-o perspectivă metagenealogică, am putea spune că **toate abuzurile provin dintr-o lipsă de conștiință** și că orice educație experimentată în acest fel implică în mod inevitabil diverse abuzuri. Vom vedea în detaliu, în acest capitol, cum să recunoaștem abuzurile care ne-au fost aplicate, cum se incrustează ele în noi până când ajung să facă parte din identitatea noastră și cum ne putem elibera de ele, atât în plan psihic, cât și în plan corporal, deoarece corpul păstrează urmele oricărui abuz care nu a fost rezolvat. Pentru a ieși în mod durabil dintr-un abuz, trebuie să ne regăsim corpul esențial, un corp viu în care amintirile negative sunt înlocuite cu informații pertinente și care servește drept ancorare în prezent.

Principiile abuzului

În psihologia contemporană, noțiunea de abuz se referă în primul rând la abuzul sexual: acesta este, în general, un act prin care un individ matur fiziologic seduce sau obligă o persoană încă imatură să întrețină relații sexuale cu el. În mod paradoxal, un abuz sexual este mai ușor de identificat decât alte forme de abuz, pentru că el evocă imediat

Scanned with OKEN Scanner

o schimbare fizică. Totuși, impactul lui psihic este considerabil, chiar dacă e mai dificil să se evidențieze hiatusul dintre psihicul în formare al unui copil și acela, deja stabil, al părintelui care îi impune un mod de relaționare distructiv (prin bătăi, acte umilitoare, obligația de a lucra dincolo de puterea lui sau abuzând de dependența sa psihologică pentru a-i impune confidențe sau conflicte pe care copilul este incapabil să le gestioneze de o manieră autonomă).

Orice abuz creează, în psihicul copilului care l-a suferit, un fel de **posesie:** el marchează victima și devine **o obsesie**, o fobie sau o fixație pe care persoana respectivă, incapabilă să se detașeze de trauma trăită, are tendința de a o reproduce fie direct (supunându-se în mod repetat la ceea ce a fost supusă sau supunându-i pe ceilalți la aceleași suferințe), fie indirect (încercând să se distanțeze de abuz prin toate mijloacele și menținându-l astfel în centrul preocupărilor sale).

Totuși, așa cum am văzut, noi reproducem în permanență starea de spirit emoțională din copilăria noastră: ne tratăm pe noi înșine așa cum am fost tratați. Cele mai multe dintre problemele aparent insolubile pot fi interpretate ca fiind repetări ale unei situații din copilărie (conflicte interminabile, incapacitatea de a fi fericiți în cuplu, tendința de a lega relații cu persoane absente sau incapabile să iubească...), arhetipurile familiale din copilărie proiectându-se asupra persoanelor din prezent.

În virtutea procesului de repetiție, o persoană care a fost tratată cu asprime în copilărie va căuta parteneri de viață care să o trateze cu aceeași asprime, pentru a încerca din răsputeri să-i determine să devină binevoitori. Dacă, printr-un miracol, persoana în cauză obține rezultatul scontat, partenerul ei își va pierde tot farmecul în ochii săi și ea îl va părăsi. La fel, ne putem îndrăgosti de un bărbat căsătorit sau de o femeie căsătorită, proiectând asupra acelei persoane pe părintele nostru de sex opus, de care suntem legați printr-un nod incestuos; dar, dacă acea persoană se desparte de partenerul ei de viață, ne pierdem interesul pentru ea.

Sentimentele infantile, tratamentul pe care îl primim în copilărie, formează individualitatea noastră. Chiar dacă sunt dureroase, aceste experiențe reprezintă legătura care ne unește cu familia. Oricât de groaznică și de dramatică ar fi, viața de familie ne oferă plăcerea și securitatea esențiale ale apartenenței la un trib. Faptul de a avea un tată insensibil, o mamă dominantă sau distrugătoare, ori părinți toxici constituie tot o plăcere: plăcerea de a fi atașat, de a fi uniți. Plăcere inconștientă și

Scanned with OKEN Scanner

paradoxală care modelează psihicul copilului și, în consecință, construcția individului: odată devenit autonom și matur, acesta va simți nevoia de a reproduce cu ceilalți (în special cu copiii săi) ceea ce a îndurat și ceea ce nu i s-a dat.

Pe scurt:

- Fac ceea ce mi s-a făcut. Nu îmi dau ceea ce nu mi s-a dat.
  Exemple: o persoană abuzată sexual se masturbează compulsiv pe scenarii care amintesc de abuz. O femeie care a avut un tată alcoolic și violent se căsătorește cu un bărbat alcoolic și violent.
- Îi supun pe alții la ceea ce am fost supus. Nu le pot oferi altora ceea ce nu mi s-a oferit.
  Exemple: O persoană abuzată sexual în perioada copilăriei crește stăpânită de o pulsiune pedofilă și abuzează de copiii din jurul său. O femeie abuzată de tatăl ei vitreg și pe care nimeni nu a ajutat-o sau ascultat-o în perioada respectivă „nu își dă seama" că propria sa fiică, născută dintr-o primă căsătorie, trăiește exact aceeași poveste, douăzeci de ani mai târziu, cu al doilea soț al ei. Un bărbat care nu a avut nicio relație cu propriul tată, dispărut când mama lui era însărcinată, devine la rândul său un tată absent.
- Îmi interzic pentru totdeauna ceea ce poate să-mi amintească mai mult sau mai puțin de abuzurile suferite. Resping orice și pe oricine mi-ar putea aminti mai mult sau mai puțin de abuzurile suferite.
  Exemple: O femeie violată în grup de niște adolescenți la vârsta de doisprezece ani petrece treizeci de ani în terapie, fără a putea găsi calea către orgasm. O persoană care a avut părinți alcoolici le interzice categoric soțului și copiilor ei să bea chiar și un strop de alcool.

De ce aceste repetiții? Pentru că, în realitate, copilul abuzat este însetat de tandrețe, de atenție, dominat de nevoia fundamentală de a fi luat în considerare. Abuzul familial devine singura legătură cunoscută, singura modalitate de conectare cu cei cărora le râvnește dragostea. Gândind că merită toate suferințele la care este supus, copilul integrează abuzul în propria lui identitate, pentru că e singurul mod cunoscut de el în care poate aparține clanului. Dacă abuzul este principala relație pe care am avut-o cu un părinte sau cu o rudă, el devine în același timp **insuportabil**

Scanned with OKEN Scanner

și voluptuos. Insuportabil, deoarece conștiința se știe înșelată, dar voluptuos, pentru că repetarea abuzului a luat în mod durabil locul arhetipurilor parentale, esențiale pentru echilibrul psihic.

„Tatăl" meu interior sau „mama" mea interioară sunt această violență, această tulburare, această furie, această nemulțumire, această interdicție, această durere, această invazie etc., pe care tind să o repet. Repetarea este liniștitoare (nimic nu se schimbă, atmosfera anilor copilăriei nu este deranjată de nicio inovație angoasantă) și, în același timp, dureroasă, pentru că ea este însoțită de un sentiment de vinovăție și de rușine. Toate abuzurile urmează mai mult sau mai puțin același mecanism: continuăm să facem tot ceea ce ni s-a făcut și perpetuăm privarea de tot ceea ce am fost privați. Toată această capcană a arborelui genealogic, a greșelilor și a lipsurilor lui, este concentrată în procesul abuzului.

Părinții imaturi

Abuzul poate proveni din trei surse:

- **O eroare**, adică o lipsă de conștiință. Această eroare apare la un moment dat (de exemplu, părintele aplică unui copil o pedeapsă nedreaptă) și nu este remediată (părintele uită ce a făcut, în timp ce în mintea copilului nedreptatea rămâne).
- **Perseverența în eroare**: în mod repetat, crezând că facem ceea ce trebuie, impunem acte, credințe, moduri de relaționare împotriva cărora copilul va protesta în felul său, dar refuzăm să vedem acest protest sau suntem incapabili să-i înțelegem cauza. În realitate, această persistență în eroare provine din incapacitatea părinților de a pune în discuție propria moștenire. Am putea spune că ei aleg repetiția în locul noutății și că se abțin de la a încerca alte moduri de operare; totuși, încercarea, chiar cu riscul de a greși, este un proces care duce la maturitate.
- **Abuzul deliberat**: părintele este, de fapt, conștient că săvârșește un act nociv pentru copil, dar „nu poate face altfel". Fie își recunoaște neputința (în cazul unei dependențe, de exemplu), fie se justifică prin formule stereotipe: „Și eu am suferit de același lucru și n-am murit din asta", „Copiii trebuie dresați", „E vina lui, pentru că este insuportabil" etc. Aceste abuzuri sunt întotdeauna repetiții sau derivări ale unui abuz suferit de părinte în propria

Scanned with OKEN Scanner

copilărie și asupra căruia nu a revenit niciodată, din lipsă de timp sau de preocupare. Copilul devine soluția unui conflict psihic imposibil de gestionat.

Toate aceste abuzuri provin, de fapt, din incapacitatea părinților de a deveni cu adevărat adulți.

Majoritatea abuzurilor sunt comise involuntar sau inconștient. Părinții sadici, în mod deliberat cruzi, sunt relativ rari, și totuși, într-un fel sau altul, toți am fost abuzați. Trebuie făcută o distincție între **abuzurile deliberate** (torturi fizice, copii martiri, o înlănțuire de violențe în arborele genealogic care creează un climat de sadism material sau sexual) și ceea ce vom numi **abuzurile obișnuite**, perpetuate cu bună știință de părinți aserviți propriei lor genealogii și dictatelor societății din vremea lor. Părinții care nu și-au pus niciodată problema abuzurilor pe care ei înșiși le-au suferit și care se mulțumesc să predea ștafeta fără a reconsidera ceea ce transmit, pot fi socotiți imaturi din punctul de vedere al conștiinței.

Se cuvine aici să facem diferența între **spiritul copilăriei**, plin de inocență și de creativitate potențială, și **infantilitate.** Toate ideologiile artistice și psihologice ale „copilului interior" pot deveni toxice dacă fac apologia unei infantilități persistente și stagnante. Ceea ce gândirea zen numește „copilul interior" este un apel la păstrarea impulsului primar al imaginației copiilor. Copilăria este o etapă, la fel cum un grăunte sau un sâmbure este chemat să devină un arbore. Nu putem elogia o sămânță decât dacă ne amintim că ea nu este, în niciun caz, superioară arborelui.

Un comportament părintesc imatur stă la baza multor abuzuri. Nimic nu e mai rău pentru un copil decât să fie nevoit să se comporte ca un adult și nimic nu e mai nevrotic pentru un părinte decât să se comporte ca un copil față de propriii săi copii. În general, un adult rămâne infantil și nevrotic în urma unei traume sau a unor abuzuri suferite de el însuși în arborele său genealogic. Putem postula însă că fiecare generație are datoria de a efectua un travaliu asupra conștiinței și de a ajunge la maturitate.

Atunci când devine părinte, un adult infantil tinde să transfere asupra copilului său lipsurile suferite de el însuși, obligându-l așadar în mod implicit să se comporte ca părinte de la naștere și pe tot parcursul

Scanned with OKEN Scanner

copilăriei lui. Dar un copil nu este pregătit din punct de vedere psihic să-şi asume asemenea responsabilităţi. În astfel de cazuri, e vorba întotdeauna despre un **furt al copilăriei**: copilul este smuls din activitatea lui principală, jocul, care îi este indispensabil la nivel fiziologic şi psihologic, pentru a fi proiectat într-o lume prea complexă pentru el, în care e forţat să rezolve probleme insolubile sau, mai concret (în cazul copiilor care sunt nevoiţi să muncească), să-şi asume sarcini prea grele pentru puterile lui.

Acest abuz fundamental are ca efect înăbuşirea dezvoltării imaginaţiei. În lipsa acestei dezvoltări, copilul astfel abuzat va deveni mai târziu un adult incapabil să folosească alte resurse mintale în afara capacităţilor sale raţionale şi un individ lipsit de încredere în forţele profunde ale inconştientului său.

Imaturitatea părinţilor poate îmbrăca mai multe forme:

Părinţi infantili şi copii adulţi

E vorba despre toate situaţiile în care părinţii îşi transferă responsabilităţile: aceşti părinţi pot fi iresponsabili, alcoolici, drogaţi sau în derivă, obligând copiii să îşi asume toate sarcinile necesare supravieţuirii lor fizice şi psihice. Sau pot fi părinţi obsedaţi de subzistenţa lor materială, care îşi obligă copiii să muncească de la o vârstă fragedă, sau părinţi rămaşi infantili din punct de vedere emoţional, care se consideră drept „cei mai buni prieteni" ai fiului sau ai fiicei lor şi le impun acestora, mult prea devreme, conversaţii sau responsabilităţi emoţionale disproporţionate în raport cu vârsta lor.

Toţi copiii aflaţi în asemenea situaţii suferă de un furt al copilăriei. Capcana prezentă aici constă în faptul că, în general, copilul se simte mândru că le este „util" adulţilor care abuzează de el.

Părinţi infantili şi copii martiri

Imaturitatea părinţilor ajunge până la o iresponsabilitate totală. Copiii vor suferi în mod direct de această „demisie", fie implicit (părinţii nu le asigură educaţia, îi abandonează, îi încredinţează altor persoane), fie pentru că părinţii îi agresează cu o cruzime mai mult sau mai puţin conştientă (ca în cazul copiilor maltrataţi, torturaţi, închişi, pedepsiţi sistematic pentru greşeli pe care nu le-au comis). Pe lângă suferinţele îndurate, copiii astfel abuzaţi cresc cu un permanent

Scanned with OKEN Scanner

sentiment de nesiguranță și cu o furie adeseori reprimată, pentru că părinții, iresponsabili sau dispăruți, se feresc de o confruntare.

Părinți infantili hipernormativi

Acești părinți nu și-au creat o imagine proprie asupra lumii și s-au limitat la transmiterea unor norme de educație perimate: interdicții sexuale, neîncredere în privința creativității, moralitate învechită și neaplicabilă, spirit de sacrificiu sau teamă excesivă față de necunoscut... Toate aceste norme mutilante nu pot servi în niciun caz drept ghid pentru copiii lor și au ca efect atașarea acestora de casa familială până la o vârstă înaintată.

În unele cazuri, normele sunt atât de dure încât separarea este binevenită: copiii pleacă în lume expulzați din casă, așa cum au fost și părinții lor înainte, dar rămân dependenți psihic de familie (fiind invadați chiar și de la distanță de părerile, morala, religia, credințele acesteia).

În alte cazuri, părinții cer o loialitate fără cusur față de clanul familial și creează legături de convenință pe care copiii nu au voie să le pună la îndoială (un anumit număr de apeluri telefonice sau de vizite pe zi, pe săptămână, pe lună...).

Părinți infantili și copii infantilizați

Acești părinți creează o casă de basm, în formă de cocon: singurul lor mod de a deveni adulți este să se joace de-a „părinții perfecți". Aparent idilică, această structură familială nu oferă în realitate nicio soluție pentru a ieși din familie și a face față provocărilor vieții de adult. Este sindromul „casei ideale", unde gustarea e întotdeauna gata și copilul se întoarce acasă cu ușurare după o zi de școală care reprezintă pentru el o angoasă insurmontabilă. Părinții creează în psihicul copiilor lor o ură sau o teamă față de societate și de adulți, cu scopul inconștient de a-i ține aproape de ei, ca și cum dezvoltarea conștiinței ar fi o aberație și faptul de a rămâne un copil ar fi scopul însuși al vieții. Ei uită că anii copilăriei sunt doar o etapă a dezvoltării umane. Atașați de celula familială pe care au creat-o și incapabili să experimenteze schimbarea pe care o implică plecarea copiilor, ei pot recurge la un șantaj mai mult sau mai puțin declarat: „Dacă mă părăsești, voi muri". Acești părinți își împovărează astfel copiii cu o culpabilitate insurmontabilă, pentru că acestora le este interzis să crească și să părăsească la un moment dat căminul familial.

Scanned with OKEN Scanner

Abuzurile instituționale și consecințele acestora

La fel cum individul repetă abuzurile arborelui, tot așa și arborele repetă abuzurile la care societatea și cultura îl supun: nedreptățile sociale, sărăcia, moravurile învechite, regimurile totalitare influențează direct familia atunci când aceasta nu are puterea de a opri fluxul toxic al unor astfel de abuzuri. În schimb, un arbore toxic și niște părinți abuzivi fac rău nu numai copiilor lor, ci prin ei, și unor grupuri sociale mari: putem considera că abuzurile de care Hitler sau Stalin au suferit în copilărie au fost plătite de milioane de oameni.

Astfel, fiecare generație păstrează traume care se vor transfera, agravate, asupra generației următoare. Multe dintre problemele de care suferă oamenii își au originea în **moralitate** și, la câteva generații distanță, ele se vor manifesta prin suferințe corporale, sexuale, creative sau emoționale. Moralitatea este produsul **religiei**, o lege transcendentă exprimată prin porunci și interdicții (cele Zece Porunci pentru creștini, cele șase sute treisprezece mițvoturi pentru evrei, care specifică regulile ce trebuie respectate; în Coran, de asemenea, multe dintre sure pot fi interpretate ca porunci sau interdicții). Cel mai adesea însă, societățile bazate pe aceste tradiții se limitează la a le impune individului, ignorându-le totodată atunci când e vorba despre gestionarea colectivității: de exemplu, indivizii nu au dreptul să ucidă, dar guvernele își arogă acest drept prin războaie, pedeapsa cu moartea etc.; cetățeanului i se interzice să fure, dar băncile, marile industrii sau alte instituții (inclusiv partidele politice) nu ezită să o facă; minciuna este stigmatizată, dar publicitatea și comunicarea politică se bazează pe minciună; abilitatea unui avocat sau mijloacele financiare folosite de un reclamant pot influența „adevărul" care va rezulta dintr-un proces judiciar.

Un mare abuz al tradiției evreiești a fost faptul de a le permite bărbaților să studieze în timp ce femeile trebuiau să rămână necultivate, absorbite în treburile casnice, sub pretextul că ele poartă textele sacre în carnea lor; studiul Torei era masculin. De asemenea, cultura catolică a interzis femeilor să oficieze în rituri religioase. Acest lucru a produs în mulți arbori genealogici un abuz pe care îl vom numi **cultural**: există o preferință în a permite fiilor să se orienteze spre studii pentru a lucra ulterior în diverse domenii, în timp ce fetelor li se oferă ca valori frumusețea, docilitatea, intuiția, acestea fiind pregătite, anume sau nu, pentru a se

Scanned with OKEN Scanner

ocupa de treburile casnice. Pe plan sexual, multe tradiții demonizează pulsiunile naturale, dar viața celor puternici sau a vedetelor scapă de aceste interdicții. Unele religii afirmă că numele lui Dumnezeu nu trebuie rostit în van, dar el este folosit pentru a justifica și a binecuvânta terorismul.

Moralitatea, cu rădăcinile sale religioase și superstițioase, se opune oricărei vindecări individuale. Devenită o cochilie de cuvinte golită de orice investire personală, ea poate ajunge să apere opusul a ceea ce promovează. Prin simplificarea poruncilor și a interdicțiilor, moralitatea face imposibilă luarea în considerare a complexității individuale. De exemplu, așa cum am văzut atunci când am analizat nucleele și nodurile, dorința sexuală resimțită față un membru al familiei nu este un păcat și nici o crimă: este un fapt căruia trebuie să-i facem față și pe care trebuie să-l acceptăm pentru a-l putea rezolva, fără a-l realiza însă efectiv. Nu este o crimă sau o rușine nici dacă simțim, după un abuz sexual, o dorință compulsivă de a-l repeta în forme mai mult sau mai puțin derivate: este o fixație sexuală care trebuie acceptată și rezolvată. Nu este reprobabil să dorim dispariția, chiar moartea, unui frate sau a unei surori care monopolizează preferințele părinților: sunt sentimente create de atmosfera dăunătoare pe care părinții o întrețin în familie, manifestându-și preferința într-un mod flagrant, sentimente care, din nou, trebuie recunoscute pentru a fi rezolvate.

Când preoții sau oficianții unei religii sunt depozitari ai acestor situații complexe, ei pot fi tentați să aplice soluții prestabilite (încă o dată, repetarea trecutului împotriva creativității salvatoare a viitorului) în cazul unor probleme individuale. Atunci când, în locul de spovedanie, un preot folosește cuvântul „păcat" pentru a numi o dorință reprimată, el nu are altă soluție decât să o anuleze prin absoluțiune. Dar, în majoritatea cazurilor, persoana care s-a spovedit va rămâne cu o rușine persistentă și cu incapacitatea de a-și accepta propriile pulsiuni așa cum sunt ele.

Se întâmplă frecvent ca susținătorii moralei religioase să fie ei înșiși vinovați de abuz. Numeroasele cazuri de abuz sexual repertoriate până acum în Biserica Catolică ne dau toate motivele să credem că și celelalte tradiții religioase, în măsura în care impun o moralitate sexuală extrem de strictă, favorizează acte de același gen. Dar abuzul poate fi mai subtil, indirect și totuși devastator.

Exemplu: O femeie vine la consultație pentru că, încă din copilărie, își clatină capul în permanență, ca și cum ar spune „nu". În realitate, acest

Scanned with OKEN Scanner

tic s-a declanşat în confesional, când avea zece ani şi mărturisea greşeli lipsite de gravitate. Preotul, mult mai interesat de eventuale păcate de moarte, o chestiona cu insistenţă despre „practicile ei impure". Fata începuse să se masturbeze cu câteva luni în urmă şi, simţind vag că nu ar trebui să-i vorbească preotului despre asta pentru a nu fi învinovăţită, nu a spus nimic. Fusese însă învăţată că minciuna în timpul spovedaniei este un păcat grav care risca să o conducă direct în iad. Preotul, ghicind probabil că nu-i spunea totul, a insistat: „Dacă minţi, vei pierde viaţa veşnică!" Rezultatul acestui abuz (pe care l-am putea califica, în acelaşi timp, drept un **abuz sexual** şi un **abuz spiritual**) s-a concretizat în acel tic, un gest compulsiv de negaţie, ca şi cum toată viaţa ei trebuia să se opună curiozităţii nesănătoase a unui preot avid de mărturisiri sexuale. În cazul acestei consultante, trauma era atât de înrădăcinată, încât conştientizarea originii ticului nu a fost suficientă pentru a-l dezactiva. A fost necesar să punem în scenă un act psihoşamanic în care, în prezenţa unui grup de martori, un bărbat investit cu autoritate morală (în acest caz, Alejandro Jodorowsky) a preluat rolul preotului. Consultanta a decis să-şi mărturisească masturbarea şi, drept urmare, a primit o binecuvântare: „E perfect, te binecuvântez pentru acest act sănătos şi natural care îţi va permite să ai multe orgasme". Ticul a dispărut instantaneu şi nu a mai reapărut niciodată.

Prezenţa grupului este crucială într-un astfel de act, pentru că o adunare de persoane de bună-credinţă, care se comportă ca martori ai instituirii unei noi morale, este indispensabilă pentru contracararea puterii grupului social care îşi exercită influenţa în spatele oricărei morale religioase.

Într-un caz ca acesta, putem spune că preotul s-a făcut vinovat de un abuz (curiozitatea lui insistentă, investită cu toată autoritatea Bisericii), dar şi că părinţii au facilitat acest abuz încredinţându-şi fiica unei autorităţi religioase, căreia i-au transferat propriul rol educativ. Este, o dată în plus, un act de imaturitate parentală.

Identificarea abuzului în sine

Principala consecinţă a abuzului este o lipsă a bucuriei de a trăi. Putem spune că **abuzul întrerupe mişcarea spontană a vieţii şi a conştiinţei** şi ne îndepărtează, mai mult sau mai puţin, de ceea ce este adevărata noastră natură.

Scanned with OKEN Scanner

Totuși, adeseori e mai ușor să detectăm abuzurile suferite de alții decât pe acelea suferite de noi înșine. Am văzut că abuzul se prezintă ca o fațetă a identității noastre și că, de cele mai multe ori, îl repetăm fără să știm, când am fi putut trăi o situație diferită. În general, evoluția psihică se oprește la momentul abuzului. O întreagă parte a individului se blochează la vârsta la care a suferit trauma. De exemplu, putem avea vârsta fiziologică de patruzeci de ani, dar să reacționăm emoțional ca un copil, ceea ce, de asemenea, îngreunează identificarea abuzului.

Așadar, putem începe o muncă de investigare personală pornind de la întrebarea: „Câți ani am în fiecare dintre cele patru centre ale mele?" Într-adevăr, toți avem o vârstă intelectuală, o vârstă emoțională, o vârstă sexuală și creativă și o vârstă fizică, toate patru total independente de vârsta noastră oficială. De exemplu, putem păstra la vârsta adultă înfățișarea unui copil mare sau, din punct de vedere intelectual, putem fi mai tineri sau mai bătrâni în raport cu vârsta noastră. Vom diferenția, de asemenea, vârsta cu care funcționăm în viața de zi cu zi de aceea la care regresăm atunci când ne confruntăm cu o problemă sau cu un stres, de exemplu, când ne înfuriem, când ne blocăm într-o situație care ne tulbură, când ne aflăm în competiție cu ceilalți etc.

Dar, după stabilirea acestui profil, în momentul în care încearcă să afle ce abuzuri persistă în ea, orice persoană de bună-credință se lovește, mai puternic ca niciodată, de ideologia oficială a arborelui genealogic. Cu alte cuvinte, întreaga familie, așa cum am integrat-o în interiorul nostru, se revoltă: „Dar cine ești tu ca să numești «abuz» ceea ce ți-am transmis?". Copilul maltratat își restabilește echilibrul imaginându-și că e vinovat pentru relele tratamente la care e supus. Dar dacă părinții abuzivi nu sunt capabili să ne vadă așa cum suntem, noi înșine vom avea mari dificultăți în a ne vedea astfel atunci când ajungem la vârsta adultă. Dacă nu am fost văzut, sunt incapabil să mă văd pe mine însumi. Dacă nu am fost iubit și acceptat, sunt incapabil să mă iubesc și să mă accept. Pe de altă parte, cei care nu au fost văzuți, iubiți, acceptați nu pot vedea, iubi, accepta pe nimeni.

Atunci când vine vorba despre abuz, arborele genealogic practică **negarea** și fiecare dintre noi a integrat numeroase negări.

Iată o listă nonexhaustivă a respectivelor **negări** și a **răspunsurilor** pe care ni le putem da în privința acestora în conștiință:

Scanned with OKEN Scanner

- „Așa se proceda/se trăia la vremea aceea". Dar nu în toate familiile. Ce am face, în sufletul și în conștiința noastră, dacă ne-am confrunta astăzi cu aceeași situație?
- „Părinții mei au crezut că fac bine". Am protestat vreodată? Cum am reacționat? Cum au ținut ei cont de protestele noastre?
- „Nu au avut de ales". Nici măcar opțiunea de a schimba un detaliu? De a explica, ameliora, comunica, de a-și cere scuze?
- „Nu este vina lor, ci de vină era alcoolismul, drogurile, substanțele pe care le consumau sau o persoană din exterior". Și cine s-a dedat la consumul acelei substanțe în loc să se dedice alor săi? Cine a suferit jugul acelui dictator, al acelui patron, fără să găsească soluții pentru a-l atenua?
- „Părinții mei nu au nicio legătură cu acest lucru, ei nu erau la curent cu abuzul comis de o persoană din afară." Dacă părinții au responsabilitatea de a veghea asupra copilului lor, cum a fost posibil ca ei să nu fie la curent? Ce calitate a dialogului exista în familie? De ce nu puteam vorbi despre ceea ce ni se întâmpla?
- „Am fost un copil dificil". Dacă vizualizăm un copil în aceeași situație, cu același caracter, cum l-am trata în calitate de adulți?
- „Nu-mi amintesc nimic". Dacă ar fi să scriem o poveste, o ficțiune despre această vârstă sau această epocă, ce am spune?
- „Am meritat-o". Am supune la aceleași pedepse un copil pe care îl iubim? Să ne imaginăm consecințele pe care această pedeapsă le-ar avea asupra vieții sale.

Pe scurt, orice abuz se manifestă printr-o stagnare interioară: nod, frică, anxietate, rușine, compulsie, toate acele elemente care ne dau impresia că suntem rupți de noi înșine, vinovați, mutilați, incapabili... În general, orice dezvoltare împiedicată corespunde unui abuz. Pentru a ne redescoperi potențialul și a ne putea desfășura în toate direcțiile, este necesar așadar să înțelegem ce abuzuri și-au lăsat amprenta în cele patru centre ale noastre.

Abuzul în cele patru centre

Am văzut că familia este producătoare de abuzuri, născute din conflictele sale interne și că, în același timp, ea acționează ca un releu intim

Scanned with OKEN Scanner

pentru abuzul instituțional. Acum vom detalia cât mai mult posibil formele pe care le îmbracă aceste abuzuri în cele patru energii. Într-adevăr, ca orice alt concept, abuzul poate fi mai bine înțeles dacă este aplicat la cele patru dimensiuni ale ființei umane. Desigur, abuzul sexual este grav și recunoscut, dar ce se întâmplă cu celelalte abuzuri? Vom încerca să oferim cât mai multe exemple pentru a ilustra, în fiecare centru, care sunt drepturile și nevoile reale ale unui copil; ce atitudini depășesc patologic aceste nevoi și neglijează aceste drepturi; ce consecințe poate avea acest lucru asupra unei persoane adulte.

Pentru a studia succesiunea abuzurilor în arborele genealogic, trebuie să ținem cont de următorul factor: am spus că persoana abuzată, odată ajunsă la vârsta adultă, tinde să repete abuzul, deoarece rămâne marcată, la nivel inconștient, de dorința pentru actul sau scenariul abuziv. Dar se poate întâmpla ca un abuz într-un centru să producă un abuz în alt centru. De exemplu, o persoană care a fost bătută și umilită fizic poate să se îndrepte către violența verbală și să-și abuzeze intelectual copiii. Unii tați care își abuzează sexual fiicele nu au suferit niciodată un abuz sexual, dar au fost lipsiți de orice formă de tandrețe sau de dragoste în copilărie și nu au cunoscut apropierea afectivă decât la vârsta adultă: acest abuz emoțional a produs apoi un abuz sexual, pentru că, în fața tandreței unei fetițe, acești bărbați marcați de o profundă ignoranță emoțională reacționează cu o dorință sexuală irezistibilă.

Abuzul intelectual

Multe abuzuri intelectuale provin dintr-o aplicare oarbă a moralității sociale și religioase la care aderă clanul familiei.

Abuzul constă în a-i insufla copilului concepte care au fost utile într-o altă epocă, dar care acum au devenit învechite (ca anumite moravuri religioase antifeministe, rasiste sau ancorate în interdicții de-acum caduce). Aceste concepte vor încărca mintea copilului fără a-i fi vreodată de folos. Prejudecățile pot rămâne active o viață întreagă.

Orice idee trebuie să fie moderată în funcție de epoca și de locul în care a fost emisă și de persoana care a transmis-o. De exemplu, conceptul de libertate reprezintă două adevăruri diferite pentru conducătorul unei țări și pentru un sclav. Conceptele se schimbă în funcție de clasa

Scanned with OKEN Scanner

socială, de climatul, de sistemul, de orientarea sexuală etc. în care sunt formulate. De exemplu, sacramentul căsătoriei stabilit în Evul Mediu privea o populație a cărei speranță de viață depășea arareori patruzeci de ani. Menținerea dogmei morale a monogamiei stricte într-o societate în care se trăiește până la o sută de ani presupune o cu totul altă organizare socială, familială, psihologică etc.

Anumite credințe prezentate ca „adevăruri" se referă la o ideologie derivată dintr-o epocă dată: de exemplu, colonialismul și sclavia care au dat naștere unor prejudecăți de genul: „Oamenii cu pielea mai închisă la culoare decât a mea sunt mai puțin inteligenți decât mine"; poziția evreilor în societatea occidentală din secolele al XIX-lea și al XX-lea, considerați în mod preconceput zgârciți; falocrația inerentă organizării politice, economice și sociale patriarhale din Occident, unde se considera că „femeile sunt dependente și trebuie să aibă grijă de casă și de copii".

Abuzul intelectual poate fi comparat cu o etichetă fixată definitiv pe creier și care produce o **rigiditate mentală**: „Dacă sunt bărbat, trebuie să gândesc ca un bărbat, dacă sunt alb, trebuie să gândesc ca un alb". Baza acestui abuz identitar constă în confundarea unei persoane cu activitățile sale, cu statutul său sau chiar cu o greșeală pe care a făcut-o o dată în viață: „Cutare este doctor", „Cutare este un prost", „Cutare este un hoț".

Pe de altă parte, există abuzuri intelectuale specifice unei familii în particular: insulte, critici, abuzuri verbale... toate cazurile în care vorbirea este folosită ca armă. Dacă loviturile rănesc corpul, cuvintele pot răni mintea într-un mod mult mai durabil.

În schimb, cu cele mai bune intenții din lume, părinții care vor să facă din copilul lor un geniu sau un supradotat, impunându-i învățături precoce și copleșitoare, comit de fapt un abuz. Astfel, vedem părinți care răsfoiesc cărți ilustrate în fața nou-născuților pentru a-i învăța vocabularul când aceștia nici măcar nu au început să vorbească, sau care îi impun unui copil foarte mic învățarea timpurie a unei limbi străine. Copilul nu are timp să se joace, să exploreze propriul său proces de învățare, ci este literalmente copleșit de pregătirea intelectuală a părinților săi. Acest lucru poate duce fie la dislexii, fie la o mare agilitate intelectuală, dar cuplată cu o lipsă angoasantă a încrederii în sine.

Pe de altă parte, pentru ca mintea unui copil să se dezvolte sănătos, este esențial ca acestuia să i se permită să-și dezvolte curiozitatea.

Scanned with OKEN Scanner

Părinții sau persoanele în vârstă comit adeseori un abuz prin respingerea sau judecarea întrebărilor puse de cei mici: „Nu trebuie să știi tu asta!", „Lasă-mă în pace cu întrebările tale!". Toate acestea sunt agresiuni care maschează o perplexitate, o lipsă de disponibilitate sau repetarea unei scheme de abuz trăită de părintele însuși.

De asemenea, trebuie să-l respectăm pe copil și să ținem cont de nivelul de dezvoltare intelectuală în care se află el, nu să-l tratăm drept „prost" sau să-l ironizăm pentru că, de exemplu, pronunția sau sintaxa lui nu sunt încă desăvârșite. Când sunt geloși pe mezini, frații mai mari încearcă uneori să îi strivească intelectual, iar părinții trebuie să fie vigilenți și să nu lase această rivalitate să se transforme în abuz.

Minciuna și promisiunile nerespectate fac parte, și ele, din abuzurile intelectuale, deoarece creează o lipsă de încredere în cuvântul dat.

Abuzul emoțional

Cele mai grave abuzuri emoționale sunt legate de **lipsa de dragoste a părinților pentru copii**. Atunci când proiectăm sentimente negative (ură, furie, gelozie etc.) asupra unui copil, acest lucru produce un fel de scurtcircuit psihic. Copilul nu poate accepta (nici „metaboliza" psihic) faptul că acel părinte pe care îl iubește fără rezerve este incapabil să-l iubească la rândul lui. El își va construi așadar un sistem de apărare psihologică bazat pe propria vinovăție: „Nu sunt iubit pentru că sunt fundamental rău". Suferința de a se ști „lipsit de valoare" sau „rău" este mai puțin insuportabilă decât faptul de a nu fi iubit, deoarece copilul își poate imagina atunci că, făcând un efort sau o schimbare radicală, va putea obține cândva dragostea părinților săi.

La fel, orice situație în care părinții îl privează pe copil de timpul și de compania lor, încredințându-l altor persoane, este abuzivă. Chiar și atunci când aceste persoane (familie apropiată, bunici sau bonă) se comportă cu mare tandrețe față de copil, rezultatul este patologic, deoarece copilul caută mai presus de orice apropierea părinților săi.

În aceeași ordine de idei, am văzut, atunci când am vorbit despre naștere, că faptul de a suge dintr-un biberon sau la sânul unei alte femei decât mama sa este traumatic pentru un copil: laptele nu este același, sânii au consistențe diferite. Instinctul animal al copilului cere sânul matern oferit cu dragoste.

Scanned with OKEN Scanner

Majoritatea abuzurilor emoționale din familia aparent „normală" provin din preferințele părinților. De îndată ce un copil este în mod vădit preferat altora (fie din cauza sexului său, fie din cauza unor afinități sau asemănări cu părinții înșiși, fie pentru că este bolnav, mai slab sau mai mic etc.), apare riscul creării unui abuz emoțional. Evident, nu este vorba despre a uniformiza iubirea pe care o purtăm copiilor noștri, dar dacă există o preferință, trebuie să o recunoaștem urgent pentru a echilibra în mod conștient felul în care îi tratăm pe unii și pe ceilalți.

Orice șantaj emoțional este, de asemenea, un abuz. Copilul are nevoie să fie iubit pentru el însuși și nu ca o recompensă pentru acțiunile sale. Toate atitudinile de tipul „Te iubesc dacă ești cuminte, nu te mai iubesc dacă ești neascultător" sau „Te iubesc pentru că ești bun la școală" reprezintă un șantaj care îl determină pe copil să simtă că trebuie să merite sau să cumpere dragostea părinților săi.

Un alt abuz emoțional constă în neverbalizarea schimbărilor familiale și a cauzelor de stres și în luarea prin surprindere a copilului sau în refuzul de a comunica cu el. De exemplu, în cazul unei mutări, al unui doliu, dar și al unei nașteri, este esențial să comunicăm cu copilul, să-l ascultăm exprimându-și trăirile. A spune unui orfan: „Mama ta a plecat într-o călătorie" reprezintă atât un abuz intelectual, pentru că este o minciună, dar mai ales un abuz emoțional, pentru că obligăm copilul să aștepte întoarcerea imposibilă a defunctei și să se rătăcească în presupuneri legate de motivele acestui abandon.

În perioada adolescenței, intervențiile părinților în relațiile afective ale copiilor trebuie să fie moderate. A obliga un fiu sau o fiică să se căsătorească împotriva voinței sale este în mod evident un abuz emoțional și sexual major, și la fel de abuziv e și faptul de a critica fără menajamente prietenii sau relațiile amoroase ale copiilor.

A-i ascunde unui copil că tatăl nu este tatăl său adevărat sau că părinții lui l-au adoptat constituie atât un abuz emoțional, cât și un abuz sexual. Într-adevăr, atingem aici tabuul incestului: în momentul în care copilul devenit adult descoperă adevărul, el realizează că toate gesturile de tandrețe, toate elanurile afectuoase pe care le-a simțit față de cei de care se credea legat prin sânge se adresau de fapt unui bărbat sau unei femei cu care interdicția incestului, în sensul strict procreativ, nu avea motive să existe. Acest lucru poate crea o confuzie durabilă între iubire și sexualitate.

Scanned with OKEN Scanner

De asemenea, este un abuz grav să ceri unui copil să aibă grijă de problemele emoționale ale părinților săi, ca și cum el ar fi un adult capabil să le aline suferința, confuzia, sentimentul de abandon. În cazul unui divorț, de exemplu, vorbim despre un abuz atunci când părinții transferă asupra copiilor lor atât furia împotriva partenerului de care se separă, cât și nevoia lor de a fi iubiți.

În certurile de cuplu, obligarea copilului de a se plasa de partea unuia dintre părinți este un abuz emoțional grav. Ca regulă generală, a transfera asupra copilului furia resimțită împotriva soțului este un act abuziv (de exemplu, în cazul unui copil născut dintr-un viol conjugal sau al unei căsătorii între două persoane care nu se iubeau).

Nu în ultimul rând, lipsa unei comunicări emoționale, motivată de indiferență sau de un blocaj nerezolvat din partea părinților, este un abuz grav, chiar dacă el are loc pe tăcute.

Abuzul sexual și abuzul creativ

Considerat multă vreme un subiect tabu, **abuzul sexual** este astăzi obiect de studiu în psihologie. Evident, atunci când analizăm un arbore genealogic, trebuie să avem în vedere posibilitatea existenței unor astfel de abuzuri, dar fără a încerca neapărat să le scoatem la lumină pentru că, adeseori, genealogia e împovărată de suferințe emoționale, intelectuale sau creative.

Abuzul sexual este actul prin care **un adult constrânge un copil sau un adolescent să trăiască o experiență sexuală înainte de momentul potrivit sau/și îl împiedică să cunoască această experiență la momentul potrivit.** În toate cazurile, abuzul este produs de părinți sau adulți care consideră copilul sau adolescentul drept un obiect sexual, indiferent dacă actul în sine are loc sau nu. Definiția abuzului sexual este largă: poate fi orice gest sau comportament care poate prejudicia buna dezvoltare a unei persoane.

Prin urmare, abuzul sexual poate consta într-un viol sau o seducție, cu sau fără durere, cu sau fără plăcere. El implică, de asemenea, gesturi și priviri aparent inofensive (faptul de a intra în baie atunci când copilul se spală, de a-l spiona, de a-i arăta imagini pornografice etc.) sau cuvinte (a-i impune copilului confidențe sexuale). Interdicția și culpabilizarea sexualității sunt și ele abuzuri: părinții care supraveghează și pedepsesc

Scanned with OKEN Scanner

masturbarea sunt abuzivi. Orice abuz de acest fel relevă faptul că adulții văd copilul ca pe un obiect sexual și nu ca pe o **persoană sexuală**.

Trebuie menționat că abuzul sexual în familie este adeseori lipsit de violență și comparabil mai degrabă cu seducția. Dornic de atenție și de dragoste, copilul se agață de acest schimb, pentru că el constituie de multe ori singura relație strânsă pe care o are cu adulții din jurul său. Acest lucru îl va face să se simtă complice și vinovat de abuz sau de secretul care planează asupra acestuia din urmă. Pe de altă parte, orice abuz sexual generează o nemulțumire de durată: copilul supus unei relații de acest tip așteaptă neîncetat dragostea pe care adultul nu i-o va oferi; el riscă atunci să reproducă, în viața sa viitoare, circumstanțele unui abuz similar, așteptând la nesfârșit aceeași iubire pe care nu a primit-o în copilărie.

În relația mamă-fiică, abuzul sexual poate proveni din absența tatălui, pentru că acesta este cel căruia îi revine sarcina de a stabili diferența, de a tăia legătura simbiotică dintre mamă și copil și de a o informa pe fiica lui că ea nu este oglinda mamei sale. Când tatăl este absent, din cauza dezinteresului, a divorțului sau a decesului, fiica tinde să se regăsească în simbioză cu mama ei; în astfel de situații, se întâmplă frecvent ca iubitul mamei să fie tentat să devină iubitul fetei, ca și cum ele ar împărtăși un singur corp, o singură sexualitate. În acest caz, după cum vedem, există, de fapt, trei persoane responsabile pentru abuz: iubitul adult care seduce fata, mama, din cauza lipsei de vigilență și a acceptării tacite a simbiozei, și tatăl prin absența sa.

La fel, atunci când un părinte își folosește copilul drept confident al vieții sale sexuale, el stabilește cu acesta o legătură incestuoasă.

Devalorizarea vădită a femininului în fața unei fetițe sau a masculinului în fața unui băiețel este, de asemenea, un abuz sexual: copilului i se impune o imagine negativă a propriei sale identități sexuale, ceea ce îl va determina să-și reprime manifestarea feminității sau a masculinității.

Pe scurt, atunci când vorbim despre abuz sexual, este important să stabilim ce părți ale corpului sunt afectate; în ce situație s-a comis abuzul; ce cuvinte și gesturi l-au însoțit; și, în sfârșit, prin ce mijloace persoana răspunzătoare și-a dominat victima (amenințări, subterfugii, forță, violență fizică sau verbală, seducție, „prostituție", oferind dulciuri sau divertisment în schimbul relației...).

Scanned with OKEN Scanner

Se vorbește încă foarte puțin despre **abuzul creativ** care constă în **a-i interzice copilului să viseze, să-și dezvolte talentul sau, dimpotrivă, în a-i impune o practică artistică rigidă și a-l supune neîncetat unor critici.**

Cu alte cuvinte, aceasta înseamnă a împiedica o persoană să-și desfășoare abilitățile, oricare ar fi ele, și a-i impune proiecte sau un destin dictate de nivelul limitat de conștiință al arborelui genealogic.

Ființele umane au talente variate. Una dintre greșelile recurente ale familiei este să creadă că toată lumea trebuie să aibă aceleași talente. Când un copil este diferit, se întâmplă destul de des ca el să fie considerat „nebun" sau „trădător" și să fie exclus din clan.

În schimb, a-i impune unui copil studiul unei anumite arte sau al unui anumit instrument muzical, a-l confrunta cu un model de excelență normativă, fără a-l lăsa să-și dezvolte gustul pentru frumusețe, constituie un abuz: într-un astfel de caz, părinții încearcă să-i smulgă talentul sau abilitățile, să facă din el un copil minune ale cărui realizări sunt cel mai adesea menite să alimenteze îndeosebi setea lor de atenție. Niciun copil nu se poate comporta ca un artist complet până nu a ajuns la maturitatea psihologică.

Lipsa de atenție și de ascultare poate duce, de asemenea, la un abuz creativ: fiecare copil este o creatură aparte, care trebuie să treacă prin propriul său proces de învățare, de descoperire, cu riscul de a greși. A forța ritmul unui copil, a-l accelera sau a-l încetini, constituie întotdeauna o intruziune în formarea abilităților sale.

De asemenea, este important să-i permitem copilului să-și dezvolte gustul (de exemplu, lăsându-l să se îmbrace și să-și decoreze camera așa cum îi place lui), fără a-l critica. Relația cu frumosul este intimă și specială și faptul de a-i impune propriile noastre criterii estetice e o greșeală care poate deveni un abuz.

Abuzul fizic și material

Lovirea unui copil și insuflarea fricii de lovituri, educarea lui prin teroare vor marca semnificativ relația copilului cu propriul său corp. La fel, batjocorirea aspectului fizic, a greutății, a culorii pielii sau a trăsăturilor lui este un abuz. A iubi sau a detesta un copil din cauza asemănării sale cu ceilalți membri ai familiei înseamnă a nega unicitatea și prețiozitatea existenței sale întruchipate. Un act aparent neînsemnat

Scanned with OKEN Scanner

precum tăierea părului împotriva voinței sale sau îmbrăcarea lui cu haine incomode poate fi un abuz.

În ceea ce privește hrănirea copilului, faptul de a-l subalimenta sau de a-l supraalimenta este un comportament abuziv, la fel și acela de a-l forța să mănânce (prin amenințări, pedepse sau lovituri) alimente pe care le detestă.

Fiecare copil trebuie să aibă spațiul și timpul lui proprii, fie și doar un colț protejat: faptul de a trebui să împartă totul cu ceilalți și de a fi invadat în permanență este un abuz. A îngrădi un copil, a-l împiedica să cunoască lumea sau, dimpotrivă, a-l muta mereu dintr-un loc în altul sunt comportamente abuzive în sensul că ele nu respectă nevoia oricărei persoane de a avea un teritoriu de referință și de a fi capabilă, totodată, să se deschidă către lume.

Părinții care adoptă comportamente toxice și autodistructive în fața copiilor lor (cum ar fi fumatul, consumul de droguri, băutul excesiv în prezența lor) sunt, de fapt, abuzivi.

Când copilul este bolnav sau are nevoie de îngrijiri, părintele care îl expune excesiv la durere sau la anxietate este un părinte abuziv: copilul trebuie să simtă că își poate recăpăta sănătatea într-o atmosferă protejată.

Ca regulă generală, abuzul fizic depinde și de situația fiecăruia în cadrul familiei: copilul nu trebuie să fie tratat ca un rege, ci într-o **manieră corectă în raport cu condițiile de viață ale altor membri ai gospodăriei**. Dacă profităm de slăbiciunea lui pentru a-l trata în mod vizibil mai rău decât pe un frate mai mare sau mai mic decât el, oricare ar fi condițiile lui de viață, copilul va păstra impresia că a fost abuzat și înșelat. Multe dintre disputele legate de moștenire în familiile marilor industriași pornesc de la aceste inegalități și preferințe din copilărie: uneori, un imperiu financiar se prăbușește din cauza acestor abuzuri din trecut care au marcat fraternitatea.

Ieșirea din abuz: recapitulare și confruntare

Am văzut că abuzul este un fel de **tatuaj psihic**, ultima capcană din arborele genealogic, care ne obligă să repetăm comportamente radical opuse vocației ființei noastre autentice.

În fața multitudinii de abuzuri din propria noastră istorie personală și din aceea a strămoșilor noștri, este necesar să adoptăm o dublă poziție: cea **de autoapărare** și cea **de martori** la abuzurile pe care le descoperim

Scanned with OKEN Scanner

în arborele genealogic. Ca atare, este important să înțelegem cum putem ajuta, asculta și înțelege, din exterior, o persoană care a fost victima unui abuz, nu pentru a ne plasa în postura unui așa-zis terapeut, ci pentru a putea arunca o privire lipsită de anxietate asupra abuzurilor suferite de părinții sau de bunicii noștri.

La fel cum practica meditației necesită o bună înțelegere a funcționării spiritului uman și o deculpabilizare de neîncetatul „dialog interior" care ne asaltează de îndată ce ne așezăm în liniște pentru a medita, tot așa și procesul abuzului, care este universal și prezent în toți arborii genealogici, trebuie înțeles pentru a putea fi dezvăluit și depășit în propria noastră istorie.

Abuzatul: un rol deplin

Orice persoană martoră la un abuz tinde să reacționeze pornind de la propriile temeri și limite: e greu să ascultăm o poveste despre abuz (mai ales atunci când e vorba despre tortură, abuz sexual violent etc.) pentru că tindem să ne identificăm atât cu victima, cât și cu abuzatorul. Suntem fascinați sau îngroziți, rușinați de propria curiozitate, tindem să negăm faptele sau să ne solidarizăm fără rezerve cu victima. Este unul dintre motivele pentru care o persoană care a suferit un abuz ascuns are mari dificultăți în a-l dezvălui apropiaților ei: majoritatea oamenilor nu știu să asculte și să primească o astfel de poveste.

Dar tocmai acesta este primul lucru pe care îl avem de făcut, atât pentru noi înșine, cât și pentru celălalt: să facem față **scenariului de abuz** în toate detaliile lui.

O ascultare plină de compasiune (indiferent că e vorba despre a ne asculta pe noi înșine sau despre a asculta pe altcineva) permite persoanei abuzate să-și depășească rușinea. Calitatea acestei ascultări, care trebuie să fie lipsită de orice curiozitate nesănătoasă și de orice judecată, dar să rămână atentă la detaliile celor întâmplate, determină persoana în cauză să își depene amintirile și să iasă din secretul legat de abuz. Adeseori, persoana abuzată minimalizează ceea ce i s-a întâmplat („Nu a fost atât de grav") sau schematizează evenimentul astfel încât să nu-și reamintească detaliile („Am fost violat", dar în ce circumstanțe?). Durerea sau sentimentele negative produse de acest abuz trebuie să facă parte din poveste, pentru că ele sunt esențiale în recunoașterea lui.

Scanned with OKEN Scanner

După ce faptele și sentimentele victimei sunt luate în considerare în mod clar, avem în sfârșit posibilitatea de a intra în cea mai ascunsă dimensiune a abuzului: persoana poate recunoaște modul în care acest abuz i-a oferit plăcere (sau fascinație, mândrie, un sentiment de măreție etc.), și de ce și cum se simte îndemnată să îl repete pentru a experimenta din nou această exaltare. Nu este neobișnuit ca scenariul abuzului să revină ca o fantasmă (care însoțește masturbarea în cazul abuzului sexual) sau ca o reverie. Am vorbit despre plăcere în cazul victimei: dacă acest termen pare șocant, el trebuie înțeles ca **manifestarea a acelui ceva din noi care caută viața și sensul cu orice preț**, un ecou îndepărtat al ființei esențiale, al inalterabilei bucurii de a trăi ce ne va reveni odată vindecarea înfăptuită. Astfel, copilul abuzat de un adult incapabil să stabilească o relație de dragoste adevărată participă la relația care i se oferă pentru a obține o consolare, oricât de mică ar fi ea.

Pentru un scriitor sau un artist în general, un abuz suferit poate fi o sursă de inspirație care se adaugă imageriei sale personale. Pentru o persoană mondenă și sociabilă, el se poate exprima prin glume recurente care evocă situații similare cu cele pe care „le-a trăit" sau, dimpotrivă, prin declarații de ură față de persoanele care desfășoară acte similare (de exemplu, o homofobie puternică a cărei rădăcină este un abuz homosexual).

În special în cazul abuzului sexual, este esențial ca persoana care urmează să povestească abuzul cuiva apropiat sau unui terapeut să poată clarifica circumstanțele exacte ale actului sau ale actelor suferite și în ce măsură simte că a participat la acest act. Vindecarea, adică posibilitatea de a lăsa abuzul în urmă, depinde de această conștientizare.

Am văzut că orice abuz sexual produce ulterior dorința inconștientă de a-l reproduce, de a-l repeta, chiar și în cazul unui abuz violent, pentru ca victima să se poată răzbuna pe agresor. Victimizarea persoanelor care au suferit un abuz sexual este o sabie cu două tăișuri, pentru că, limitându-se la poziția de victime inocente (în general sub egida unui terapeut prudent și rușinat, care se plasează de partea moralității și nu poate concepe această **adeziune involuntară a victimei la fapta agresorului său**), aceste persoane riscă să nu aibă acces la cheia care le va elibera o dată pentru totdeauna de abuz și le va permite să întrerupă scenariile de repetiție (fie în relațiile lor cu persoane care reprezintă metaforic abuzatorul, fie în anularea directă a sexualității lor).

Scanned with OKEN Scanner

Din acest punct de vedere, toate formele de abuz trebuie tratate după modelul de abuz sexual: **pentru a ieși din traumă, victima trebuie să recunoască în ce măsură a luat parte la el,** și plăcerea psihică, emoțională sau fizică pe care a simțit-o.

Confruntarea pentru a începe travaliul asupra abuzului

O întreagă ramură a psihologiei moderne, bazată în special pe grupuri de vorbire și grupuri de sprijin, s-a preocupat de remedierea abuzurilor. Vom cita aici doar excelenta lucrare a lui Susan Forward, *Părinți toxici*, în care această psihologă americană a popularizat principiul **confruntării**. Confruntarea fizică sau prin scrisoare cu persoana care a comis abuzul este într-adevăr o etapă indispensabilă: prin acest act, persoana abuzată în copilărie își asumă propria apărare în calitate de adult și se plasează pe poziție de egalitate cu cel care i-a fost până nu de mult superior ca vârstă, forță sau influență.

Confruntarea, așa cum o preconizăm în metagenealogie, este întotdeauna **destinată în primul rând părinților**. Dacă o altă persoană din anturaj ne-a abuzat (unchi sau mătușă, frate sau soră, bunici, rude apropiate), va trebui, de asemenea, să ne confruntăm cu ea, odată ce responsabilitatea inițială, aceea a părinților, a fost luată în considerare în mod corespunzător.

Confruntarea are loc pe un teritoriu neutru: nici în casa părinților, nici în cea proprie. Ea se face față în față: chiar dacă părinții sunt inseparabili, va trebui să găsim un șiretlic pentru a-l ține deoparte pe unul dintre ei în timp ce îl convocăm pe celălalt. Dacă ne simțim prea nervoși, putem lua un sedativ ușor. Dacă ne este frică de persoana cu care ne confruntăm, putem cere unor prieteni sau aliați să se plaseze în apropierea locului confruntării și să fie pregătiți să intervină pentru a ne ajuta.

Dacă părinții sunt decedați, confruntarea poate avea loc în fața mormântului sau în locul în care a fost împrăștiată cenușa sau, dacă cineva din familie a păstrat cenușa decedatului și refuză să ne-o cedeze, confruntarea se poate face în fața unei fotografii a părintelui. Cele cinci etape pe care le vom detalia mai jos trebuie să fie întotdeauna respectate.

În sfârșit, dacă ne este foarte frică de o astfel de confruntare (fie pentru că părintele este considerat „groaznic", fie, dimpotrivă, pentru că el este

Scanned with OKEN Scanner

foarte bătrân, bolnav, slab etc.), o putem începe în scris, printr-o scrisoare, sau cu ajutorul unui terapeut care joacă rolul părintelui. Totuși, în final, confruntarea reală este întotdeauna mai eficientă. Chiar dacă părintele este bolnav sau suferă de o degenerare a facultăților sale cognitive, confruntarea poate avea loc fără violență, cu o fermitate calmă: vizând cel mai înalt nivel de conștiință pe care această persoană este capabilă să-l atingă, nu riscăm în niciun caz să o omorâm sau să-i facem rău.

Putem începe prin a avertiza persoana spunând: „O să vorbesc cu tine într-un mod neobișnuit, dar este important pentru mine. La sfârșit, îți voi da ocazia să-mi răspunzi". Apoi, vom formula abuzul pe care l-am suferit, sentimentele induse de el, consecințele lui în viața noastră, suferința pe care o păstrăm și, în final, reparația care ni se datorează. În aparență simplu, acesta este un proces care necesită claritate, fermitate și conștiință. Îl putem compara cu un fel de proces în care noi suntem **atât victima, cât și avocatul**, și al cărui obiectiv final este acela ca acuzatul să rămână liber și spălat de păcate după ce a achitat o amendă.

Vom detalia fiecare etapă, împreună cu două situații în care un fiu adult se confruntă cu tatăl său, în primul caz, pentru abuz intelectual, emoțional și creativ și, în cazul următor, pentru abuz sexual.

1. „Iată ce mi-ai făcut (și ce nu ai făcut)"

La fel ca un avocat care apără fostul copil, persoana care a fost abuzată recapitulează **faptele** și inventariază de o manieră exhaustivă toate circumstanțele abuzului. Fie că este vorba despre un singur abuz (sexual, emoțional sau altul) sau despre o serie de abuzuri care au marcat copilăria, persoana responsabilă va trebui pusă în fața a ceea ce **a făcut și/sau a neglijat să facă**.

- Abuz intelectual, creativ și emoțional: „M-ai criticat întotdeauna, acțiunile mele nu erau niciodată suficient de bune pentru tine, nu îmi vorbeai și nu mă ascultai decât pentru a-mi corecta temele școlare, lipseai de acasă în majoritatea timpului și, când te întorceai, nu îți manifestai niciodată afecțiunea față de mine. Studiam desenul, dar nu te-ai interesat niciodată de arta mea. Nu am auzit niciodată laude de la tine".
- Abuz sexual: „Când aveam opt ani, ai închis ochii asupra relațiilor sexuale orale pe care vecinul mă obliga să le am cu el. Am încercat

Scanned with OKEN Scanner

să vorbesc cu tine despre asta, dar n-ai vrut să auzi nimic. A durat patru ani până când am găsit în sfârșit curajul să-l amenințe că voi spune totul. El a încercat să mă intimideze pretinzând că, dacă vorbesc, rușinea ar cădea asupra mea, dar nu a mai îndrăznit să-mi impună acele felații. Nu ai vrut niciodată să auzi ce mi s-a întâmplat. Cu toate acestea, erai responsabil pentru mine".

2. „Iată ce am simțit"

Exprimarea **resentimentelor** este extrem de importantă și necesită o muncă prealabilă în care persoana va trebui să intre în contact cu sentimentele sale din acea perioadă și să evalueze ce a mai rămas din ele în prezent. Într-adevăr, orice abuz presupune că abuzatorul neagă total sau parțial sentimentele abuzatului, altminteri relația ar redeveni echitabilă și abuzul ar fi imposibil. Victima e obligată atunci să-și reprime anxietatea, durerea, furia sau fascinația, plăcerea etc. Această reprimare continuă până la vârsta adultă și o separă pe victimă de ea însăși. În confruntare, este esențial să **restabilim subiectivitatea abuzatului** și să punem persoana responsabilă în fața acestui sentiment pe care nu a vrut să-l ia în considerare la vremea respectivă.

- Abuz intelectual, creativ și emoțional: „M-am simțit întotdeauna un nimeni, eram stăpânit de o mare angoasă de fiecare dată vorbeam cu tine. Eram, de asemenea, foarte trist pentru că nu mă placi, dar de fiecare dată când îmi vorbeai, chiar dacă o făceai ca să mă critici, simțeam că exist, așa că am ajuns să aștept criticile tale. Aveam și încă mai am sentimentul că sunt o persoană rea și neinteresantă, pe care nimeni nu o poate iubi. Port în adâncul sufletului meu o mare disperare".
- Abuz sexual: „Îmi era teamă. Eram dezgustat și simțeam adesea că mă sufoc. La început, am fost teribil de furios, dar cum furia nu-mi era de niciun folos, am sfârșit prin a nu mai simți nimic. În același timp, eram oarecum fascinat de acest secret care îmi era impus. Mă simțeam rușinat față de tine și de restul familiei și, mai ales, rupt de voi".

3. „Iată ce a provocat acest abuz în viața mea"

În mod paradoxal, **consecințele** pe termen lung pot fi nefaste sau pozitive: o parte din noi este întotdeauna rezilientă și e posibil ca în urma unui abuz să devenim, de exemplu, primii din familie care încep

Scanned with OKEN Scanner

o terapie, care își exprimă creativitatea sau care se dedică unei activități caritabile. Dar această reziliență este însoțită și de obstacole, de suferințe, de blocaje generate direct de abuz: persoana responsabilă va fi pusă în fața a **tot ceea ce a produs abuzul în viața victimei sale.**

- Abuz intelectual, creativ și emoțional: „Eu însumi am devenit un tată rece și distant, așa cum ai fost tu. M-am abătut de la creativitatea mea, am mizat totul pe profesia mea și pe excelență. Și apoi, într-o zi, am simțit că o să mor dacă voi continua să mă neg în felul acesta și am îndrăznit să încep un travaliu asupra mea. Atunci am descoperit amploarea prejudiciului și lipsa de încredere în sine pe care mi-ai insuflat-o".
- Abuz sexual: „Am avut foarte multă vreme o sexualitate axată pe masturbare. Am căzut în patima drogurilor și apoi am scăpat de dependență. Am fost foarte furios pe toate figurile care întrupau autoritatea, până când am înțeles că ele reprezentau, în același timp, acel vecin mai puternic decât mine, și pe tine, tatăl meu, care nu ai știut să mă protejezi. Mi-am eliberat o parte din furie obținând centura neagră la karate, dar încă mai port în mine foarte multă furie".

4. „Iată ce anume mă face să sufăr încă și acum"

În ziua confruntării, persoana abuzată a devenit destul de sigură pe sine, suficient de puternică și de matură pentru a face **bilanțul** suferințelor îndurate și pentru a se confrunta cu cel responsabil de acest abuz. În psihicul ei însă, a rămas un nod, un obstacol, o suferință, o obsesie care nu pot fi soluționate decât prin această confruntare care devine astfel necesară. Persoana responsabilă trebuie să înfrunte **ceea ce victima ei resimte încă și astăzi drept o suferință.**

- Abuz intelectual, creativ și emoțional: „Vreau să-mi schimb locul de muncă și să-mi pot iubi mai bine copiii, dar exemplul tău stă ca un zid între mine și dorința mea. Sufăr din cauza asta în fiecare zi".
- Abuz sexual: „La treizeci și cinci de ani, nu am avut niciodată o relație de cuplu durabilă. Simt o mare violență. Nu așa vreau să trăiesc".

5. „Iată reparația pe care mi-o datorezi"

Nu poate exista iertare dacă cel care a comis abuzul nu este conștient de ceea ce a făcut și nu își recunoaște **datoria**. Orice iertare unilaterală

Scanned with OKEN Scanner

din partea victimei nu are nicio valoare din punctul de vedere al inconștientului: fie a existat un abuz și acest abuz este recunoscut și iertat, iar repararea face posibilă disiparea acestuia; fie vinovatul persistă în abuz, refuzând să-și recunoască responsabilitatea, iar iertarea generoasă este imposibilă. În acest caz, trebuie tăiate legăturile până când durerea abuzului dispare complet, adică până când persoana responsabilă ne-a devenit indiferentă.

Dacă părintele este înzestrat cu o conștiință adultă altruistă, singura lui dorință, odată ajuns la acest punct al confruntării, va fi să repare abuzul și să-l poată transforma astfel retrospectiv într-o eroare care poate fi depășită. Prin urmare, persoana abuzată trebuie să postuleze că acest nivel de conștiință există, în realitate sau în mod potențial, la interlocutorul său, indicându-i reparația care poate anula datoria în ceea ce îl privește. Chiar dacă abuzatorul intră în negare și respinge toate reproșurile ce i se aduc (ceea ce este posibil), faptul de a enunța prețul reparației va fi benefic pentru victima abuzului: că acest preț constă într-o sumă de bani, în scuze publice sau în orice alt act sau obiect, este esențial, pentru a depăși abuzul, **să acordăm reparației o valoare concretă**. Dacă părintele refuză să ofere reparații, viața va avea grijă să o facă într-un alt mod, așa cum vom vedea mai târziu.

- Abuz intelectual, creativ și emoțional: „Știu că nu te vei schimba, dar îmi datorezi două lucruri: cumpără-mi, la prețul pe care îl voi fixa, unul dintre tablourile pe care le-am pictat în adolescență și atârnă-l în sufrageria ta. Și însoțește-mă într-o zi într-un parc de distracții, unde vom merge împreună cu copiii mei și le vom oferi cea mai frumoasă zi la care copiii ar putea visa. Voi fi acolo pentru a mă asigura că te comporți ca un bunic bun".
- Abuz sexual: „Îmi datorezi scuze pentru că nu ai ajutat pe cineva aflat în pericol și un milion de euro drept reparație simbolică pentru răul pe care mi l-ai făcut".

Cum să formulăm reparația corectă și cât de important este să o obținem?

Travaliul asupra reparației este, fără îndoială, cel mai delicat punct al acestui proces: **a repara o acțiune trecută nu înseamnă a schimba trecutul**. Nu folosește la nimic să-i spunem unei mame alcoolice sau

Scanned with OKEN Scanner

unui tată violent: „Iată ce aștept de la tine începând de azi". Asta ar echivala cu a-i cere părintelui să se schimbe, pentru a deveni părintele de care am fi avut nevoie. Dar această minune nu va avea loc! Trecutul este ireversibil și a avea o relație sănătoasă înseamnă a nu ne aștepta ca celălalt să se schimbe.

În realitate, confruntarea ne ajută **să renunțăm la cerința noastră infantilă de a primi dragoste pentru a putea trăi în iubirea adultă.** A dori ca părinții să se schimbe înseamnă a persista în năzuința de a obține ceea ce nu am avut. Dar, dacă părinții s-au comportat în acest fel, ei au făcut asta din cauza propriilor noduri și nevroze, a incapacității lor de a funcționa la un nivel ridicat de conștiință. Dacă ar fi lucrat asupra lor înșiși, ei ar fi găsit modalitatea de a se corija.

Așadar, în afară de a le propune o conștientizare accelerată, singurul lucru pe care-l putem face este să solicităm o reparație constând în acțiuni concrete, nu în promisiunea unor sentimente mai bune, în același mod în care justiția umană condamnă o persoană la o amendă, la muncă în folosul comunității sau la o pedeapsă cu închisoarea.

Dar întreaga problemă este de a afla **ce act poate remedia abuzul**, adică ce anume ne oferă sentimentul că am fost despăgubiți. Acest act trebuie să fie scurt, clar și decisiv, pentru că, altminteri, ne expunem la dezamăgiri, ca în cazul acestei consultante: la sfârșitul confruntării cu mama ei care o abandonase în copilărie, ea a concluzionat: „De acum înainte mă vei suna în fiecare duminică pentru a mă întreba ce mai fac". Mama a acceptat, a promis, a plâns, dar, bineînțeles, duminica următoare a „uitat" complet să îi telefoneze fiicei ei. O astfel de solicitare îl pune pe consultant în postura copilărească de a aștepta dovezi de dragoste sau de atenție care nu vor veni. Reparația nu constă în niciun caz în a ne lăsa prinși într-o astfel de capcană. Ea trebuie să reprezinte un act unic, simbolic sau concret, prin care persoana responsabilă acceptă **să-și asume abuzul**, adică să își recunoască responsabilitatea trecută ca adult și să elibereze copilul de culpabilitatea de a fi participat la el.

Datoria poate fi evaluată în bani. Dacă cifra este uluitoare (mii de milioane de euro sau de dolari), plata va fi metaforică, ea efectuându-se prin intermediul unui cec sau al unui contract, fără valoare legală sau bancară, dar care simbolizează o recunoaștere a datoriei. Prin urmare, putem spune persoanei: „Drept despăgubire, îmi vei semna un cec de zece milioane de euro" și vom primi cecul imediat, nu pentru a-l pune

Scanned with OKEN Scanner

în bancă, ci pentru a-l „încasa" ca o reparație simbolică (îl putem chiar înrăma și atârna pe perete).

Dar reparația poate fi și un gest, un act, un cadou. Un consultant i-a declarat tatălui său: „Drept reparație, trebuie să accepți ca, la rândul meu, să-ți dau o palmă" și a fost surprins să-l audă pe acesta răspunzându-i: „Merit două!" și să-l vadă întorcând celălalt obraz. O tânără a cărei mamă se prefăcuse că nu vede abuzurile sexuale repetate la care o supusese tatăl ei i-a cerut acesteia o mașină decapotabilă, și mama, în ciuda salariului modest, a contractat imediat un credit pentru a putea satisface cererea fiicei sale.

Odată reparația acordată, părintele în cauză are dreptul să rămână exact cine a fost (nimeni – nici copil, nici adult – nu trebuie să se schimbe din dragoste pentru cei apropiați). Pentru că, dacă părintele acceptă principiul reparației, **relația este cea care se schimbă**: ea nu mai e întunecată de abuz și devine o relație echitabilă între doi adulți, părinte și copil, liberi să fie cine sunt.

În schimb, în caz de refuz, este necesară o distanțare mai mult sau mai puțin prelungită care să permită schimbarea relației: afirmând nevoia de a se distanța de relația abuzivă și justificând această nevoie prin confruntare, persoana abuzată reușește să iasă din relația toxică. Pentru a folosi din nou metafora procesului, dacă „abuzatul" refuză să-și plătească „amenda" sau dacă nu este „solvabil", rămâne soluția aplicării unei „pedepse" constând în întreruperea oricărei comunicări cu părinții, cărora li se va interzice să se apropie, să telefoneze sau să trimită mesaje o perioadă de timp.

Refuzul reparației și ruperea legăturii

Copiii care au fost iubiți și tratați bine nu au nicio dificultate în a pleca de lângă părinții lor, în timp ce persoanele abuzate în copilărie se simt incapabile să taie legăturile. Așa cum am spus deja, acest paradox ține de tendința noastră de a spera într-o rezolvare, la vârsta adultă, a neajunsurilor copilăriei și, prin urmare, de a reproduce situația din copilărie într-o încercare zadarnică de a schimba trecutul.

Soluția multor nevroze ar fi ruperea relației cu părinții, dar puțini oameni sunt capabili să decidă acest lucru. Deși sunt conștienți de răul

Scanned with OKEN Scanner

ce li s-a făcut, ei continuă să se supună atât propriilor lor proiecții, cât și prelungirii unei relații bazate pe nerecunoașterea abuzurilor: o parte din ei persistă în copilărie. Asemenea persoane așteaptă, fără să recunoască, moartea părinților lor pentru a deveni adulți, ruperea legăturilor cu aceștia fiind de neconceput pentru ele.

Această dificultate are rădăcini istorice. Ea este produsul unei mentalități religioase – atât occidentale, cât și orientale – a cărei morală impune respectarea deplină a părinților și a strămoșilor. Oricare ar fi greșelile comise de aceștia, noi trebuie să le iertăm pentru că ei „ne-au dat viață". Dar, să o spunem din nou: în realitate, părinții nu dau viață copiilor lor, ci le-o transmit. Ființa care se întrupează nu a fost creată de ei, ci din **necesitatea umanității de a se reproduce**. Nimeni nu creează viață, toți o primesc. Părinții nu nasc copii pentru ei înșiși, ci pentru lume. Ei nu cresc copii, ci viitori adulți care nu trebuie închiși în cadrul căminului, ci cărora trebuie să li se acorde libertatea de a-și construi alte cămine, chiar dacă o vor face foarte departe de rădăcinile familiei.

Așadar, pentru a ne elibera de o nevroză, de o fixație infantilă și a ne recăpăta pe deplin sănătatea mintală, este uneori necesar să dinamităm moralitatea tradițională impusă: tăierea ramurilor bolnave ale arborelui familial reprezintă o soluție extremă și câteodată necesară. Dacă părinții nu acceptă să-și recunoască greșeala nici măcar după o confruntare, poate că e momentul să ne despărțim de ei sau cel puțin să ne îndepărtăm o vreme, pentru a ne continua calea către sănătate și realizare.

În momentul efectuării acestei pauze sau acestei **abstinențe familiale**, toate rezistențele noastre infantile vor fi mobilizate. Prima, așa cum am văzut deja, va consta în minimalizarea abuzurilor suferite, în virtutea acestei tendințe de a crede că merităm ceea ce ni s-a făcut. Pe de altă parte, persoana care decide să taie legăturile va trebui să lupte împotriva dorinței persistente de a obține ceea ce părinții i-au refuzat în copilărie. Confruntarea ne ajută să înțelegem nu numai că nu vom obține niciodată acea „comoară", pentru că e prea târziu să ne schimbăm construcția psihică, ci și că nu dorim să o obținem, pentru că legătura însăși este bazată pe abuz și pe plăcerea de a suferi. Pe scurt, acționăm ca niște toxicomani: deși știm că ne distrugem pe noi înșine, continuăm să ne procurăm același stimul către care converg toate intensitățile cunoscute.

Iată de ce e bine să procedăm ca pentru o cură de detoxifiere: să ne propunem, la fel ca în cazul unor tratamente destinate alcoolismului,

Scanned with OKEN Scanner

să tăiem legăturile familiale, nu pentru totdeauna, ci pentru o anumită perioadă de timp. În această perioadă de „abstinență", regula jocului este să nu comunicăm nici în scris, nici telefonic, și nici să nu acceptăm vreun cadou; pe scurt, să refuzăm orice tentativă de apropiere de părinți. Alte măsuri posibile:

- Nu mai frecventăm locurile în care merg ei.
- Strângem fotografiile lor și alte documente și le așezăm în cutii acoperite cu hârtie neagră.
- Redactăm scrisori de despărțire și le trimitem prin poștă la o adresă metaforică: plicul va purta numele real al persoanei în cauză și ca adresă „Centrul Universului" sau „Conștiința lui Dumnezeu", „Templul trecutului" etc.; și, bineînțeles, nu indicăm nicio adresă de retur.

Această perioadă de îndepărtare va permite perceperea propriei noastre persoane, atât timp cât este necesar, drept o ființă independentă de grupul familial și **efectuarea unui bilanț al relației cu noi înșine.**

Psihomagia abuzului

Abuzul violent sau traumatic imprimă în memorie un scenariu care se repetă fantasmagoric, ca un fel de ceremonie interioară. Pentru a dizolva această obsesie, poate fi benefic un act psihomagic, fie pentru a însoți o confruntare, fie pentru a repune în scenă scenariul cunoscut, oferindu-i un deznodământ diferit de cel real.

Scopul travaliului asupra abuzului este **oprirea repetiției**: faptul de a nu ne mai supune la ceea ce am suferit și de a ne îngădui, în sfârșit, acele lucruri de care am fost privați. Dar mai profund, această vindecare ne dă posibilitatea de a ne **deschide către lume** și de a începe să oferim ceea ce nu am primit.

Unele dintre actele de psihomagie evocate pentru rezolvarea nodurilor se pot regăsi aici, deoarece multe noduri provin dintr-un abuz și, invers, un abuz nerezolvat tinde să creeze un nod în generația următoare. Nodurile canibale, mai ales, sunt legate în general de abuz.

Scanned with OKEN Scanner

Îngroparea părinților din trecut

Alegem o statuetă reprezentând o zeitate masculină și o alta, una feminină, sau un sfânt și o sfântă (în funcție de cultura în care am fost crescuți). Scriem cuvântul „mama" pe statueta feminină, o vopsim în argintiu și lipim o fotografie a mamei pe ea; pe statueta masculină, vopsită în auriu, vom scrie cuvântul „tata" și vom lipi o fotografie a tatălui. Apoi le îngropăm și sădim o plantă. Nu părinții adevărați (posibil încă în viață) sunt cei îngropați în acest fel, ci conceptul infantil al atotputernicului „tată" și al atotputernicei „mame".

Acest act de psihomagie oferă personalității spațiul necesar pentru schimbare.

Eliberarea de violența verbală

Criticile, blestemele, insultele, sarcasmul și alte cuvinte toxice repetate reprezintă un abuz intelectual și emoțional de durată. Cuvintele ofensatoare rămân incrustate în memorie și, simbolic sau concret, în urechi: o persoană care a fost insultată sau criticată frecvent tinde să filtreze tot ceea ce i se spune într-un sens negativ, ca și cum urechile sale nu ar putea auzi decât cuvintele toxice rostite de familie.

Actul psihomagic constă în notarea, pe bucăți de hârtie de diferite culori, a tuturor frazelor agresive, disprețuitoare sau ofensatoare care rămân în memorie și reapar în fiecare moment. Odată această culegere de cuvinte terminată, adică odată ce nu mai avem nicio frază în minte care nu este notată, ne vom confrunta cu părinții responsabili, restituindu-le o cutie plină cu aceste hârtii, însoțită de câteva dulciuri, și le vom spune: „Aceste cuvinte vă aparțin, vi le dau înapoi".

Apoi, consultantul aflat într-o astfel de situație le va cere părinților (sau unor persoane care sunt de acord să îi reprezinte) să îi spele cu tandrețe urechile cu apă purificată spiritual. Indiferent de religia de origine, apa poate fi sanctificată: apă sfințită, apa dintr-o *puja* indiană sau apa care a fost expusă în fața imaginii unui sfânt sau a unei zeități, sau la razele lunii și ale soarelui... Într-o a treia fază, părinții adevărați sau metaforici trebuie să ungă urechile consultantului cu miere (mama va unge urechea stângă și tatăl, urechea dreaptă) și să-i șoptească cuvinte pozitive, rostind eventual un text scris în prealabil de consultant.

Scanned with OKEN Scanner

Renunțarea la rolurile care nu ne aparțin

Un abuz foarte frecvent constă în a nu vedea copilul așa cum este el, ci în a proiecta cu încăpățânare asupra lui un personaj sau un rol care sfârșește prin a i se lipi de piele și care îl împiedică, odată devenit adult, să-și trăiască destinul propriu. Pentru a îndeplini acest act, trebuie să fi identificat înainte personajul sau rolul care ne-a fost atribuit: poate fi vorba despre un alt membru al arborelui sau despre un copil de sex opus pe care și l-au dorit părinții; sau poate am fost considerați „demon", „înger", „copil desăvârșit" (Hristos sau o sfântă) etc.

Actul constă în a le face o vizită părinților (sau în a merge la mormântul lor) deghizați în acel personaj care nu suntem noi, spunându-le: „Iată copilul care ați fi vrut să fiu, iată rolul pe care l-ați proiectat asupra mea". Putem profita de această ocazie pentru a face o miniconfruntare, la sfârșitul căreia ne dezbrăcăm costumul pentru a ne arăta goi (sau, dacă suntem foarte pudici, rămânem în lenjerie de culoarea pielii) spunându-le părinților: „Iată ființa autentică care sunt eu". Apoi ne îmbrăcăm în haine noi și potrivite. Vom părăsi locul de întâlnire lăsând părinților costumul vechiului personaj, care le aparține; îngroparea acelui costum și sădirea unei plante deasupra va cădea în sarcina lor. (Dacă părinții sunt decedați, vom lăsa vechiul costum pe mormântul lor).

Exemplu: La treizeci și doi de ani, curând treizeci și trei, Christian se simte deprimat și neliniștit. Studiul arborelui său genealogic confirmă ceea ce sugerează prenumele lui: Christian este unicul fiu al părinților săi, un „copil al lui Hristos", într-un fel. Mama lui, Marie-Blanche, își venerează propriul tată, considerat drept un supraom, iar tatăl lui Christian (al cărui al doilea prenume este Joseph) este un bărbat slab și tăcut, absorbit de munca sa și de multe ori absent. Prin urmare, mama a devenit acaparatoare. Actul psihomagic al lui Christian presupune fabricarea unei statuete din ipsos care îl înfățișează pe Hristos, de dimensiunea unui copil de șapte ani, pe care trebuie să o împingă timp de douăsprezece zile într-un coș de supermarket. În noaptea celei de-a douăsprezecea zi, el trebuie să o sfărâme cu furie de zidurile unei biserici din apropierea casei mamei sale și să aducă bucățile sparte la ea, împreună cu o ciocolată în formă de inimă.

Scanned with OKEN Scanner

Desprinderea de identitatea unei fantome

Unul dintre abuzurile frecvente comise cu bună-credință de părinți și de restul familiei constă în a da unui copil același prenume ca al unui copil care a murit înaintea lui sau chiar prenumele unui membru al familiei care a decedat prematur în circumstanțe tragice. Acesta este un abuz esențial, în sensul că privează copilul de identitatea sa și îl reduce la postura de cochilie goală care adăpostește sufletul decedatului. Pentru părinți, beneficiul nevrotic al abuzului e acela de a nu fi nevoiți să accepte pierderea suferită și nici să întâmpine, în mijlocul durerii lor, o ființă diferită, încă nouă, față de care ar trebui să facă efortul de a se adapta; a-l „reproduce" pe mort e mai confortabil atât pentru a nega absența lui, cât și pentru a nu schimba nimic în obiceiurile relaționale deja stabilite. Toate acestea au loc în detrimentul copilului care va fi afectat în energia lui vitală, în creativitatea, afectele, gândurile și în întreaga lui existență de acest cadavru în interiorul căruia a fost închis metaforic. Multe persoane aflate într-o astfel de situație petrec ani de zile încercând zadarnic să își găsească individualitatea, simțindu-se neiubite, chiar persecutate de o prezență invizibilă asemănătoare unui vampir. Unii își pierd viața încercând să consoleze oameni neconsolabili sau având grijă de cei care nu vor să fie îngrijiți. Printre aceștia se numără mulți codependenți de un partener de viață alcoolic sau toxicoman.

Pentru acest caz, vom face trimitere la actul de psihomagie descris în subcapitolul referitor la copilul de substituție. Dacă povestea legată de defunctul pe care îl purtăm în noi este deosebit de tragică sau dacă moartea acestuia a fost violentă, îl putem simboliza, de asemenea, prin cadavrul unui mic animal comestibil (iepure, ied) sau printr-un organ semnificativ (inimă de vițel) pe care îl vom transporta într-un rucsac negru timp de trei zile, în interiorul unei pungi de plastic pe care va fi scris prenumele acelei persoane. Va trebui apoi să îngropăm defunctul simbolic și să sădim o plantă pe locul înmormântării. După aceea, vom arunca rucsacul (care simbolizează partea din noi înșine care l-a „purtat" pe celălalt ani de zile) într-un râu, în direcția curentului, turnând conținutul unui borcan cu miere pe urmele lui.

Scanned with OKEN Scanner

Furtul copilăriei

Am văzut cum părinții infantili care își forțează copilul să devină prea devreme un adult îl privează de copilărie și de timpul pe care ar fi trebuit să-l petreacă jucându-se pentru a-și dezvolta imaginația și creativitatea.

Dacă simțim că ne-a fost furată copilăria și că am fost lipsiți de plăcerea liberă a jocului, trebuie să începem prin a face o confruntare, apoi să adunăm o sumă de bani considerabilă (în limitele posibilităților), să mergem la un cazinou, să-i schimbăm în jetoane cu valoare mică și să jucăm până le pierdem pe toate. Nu este vorba despre a juca pentru a câștiga, ci despre a juca pentru a pierde, adică pentru plăcerea pură a jocului. Vom continua să jucăm atât timp cât vom câștiga. Dacă acumulăm o avere, vom rămâne în cazinou până când pierdem totul. În acest fel, vom descoperi plăcerea de a acționa fără un scop utilitar.

Două cazuri individuale de abuz sexual

Ar fi foarte delicat să recomandăm un act generic care să vindece acest tip de abuz, pentru că scenariile sunt nenumărate și abuzul s-a înrădăcinat la diferite niveluri ale psihicului. Cele două exemple de mai jos ilustrează totuși un principiu general: atunci când a avut loc un abuz sexual, acesta poate fi repus în scenă pentru a fi redirecționat către o rezoluție pozitivă, în care victima preia controlul situației și obține ceea ce dorește (satisfacție, reparație, iubire...).

Exemplul nr. 1: Abuzată de tatăl ei la vârsta de patru ani, consultanta în cauză alege un bărbat în care are încredere, terapeutul său, fură niște haine de la tatăl ei (care este încă în viață) și i le dă terapeutului să le îmbrace pentru a juca rolul tatălui. Ea se deghizează ca o fetiță. „Tatăl" repetă scenariul abuzului sexual: intră în camera „fetiței" și îi propune același gest pe care tatăl ei i l-a impus (în acest caz, o felație). Consultanta începe să reproducă gestul, dar în momentul în care urmează să descopere sexul bărbatului, ea îi spune acestuia: „Aș prefera să mă duci la o plimbare în grădina zoologică, să ai grijă de mine și să-mi cumperi o vată de zahăr". Tatăl metaforic renunță atunci la dorința sa sexuală și cei doi ies la plimbare, realizând exact scenariul propus de consultantă. Apoi, femeia îngroapă hainele de fetiță și sădește o plantă peste ele. Ea va trimite costumul tatălui la curățătorie și, odată curățat, i-l va

Scanned with OKEN Scanner

returna acestuia (dacă tatăl e decedat, consultanta va depune costumul pe mormântul lui).

Exemplul nr. 2: E vorba despre un bărbat care a fost abuzat sexual de vărul său, cu șapte ani mai mare decât el, sub privirea aproape complice a tatălui. Într-adevăr, tatăl îl obliga să doarmă cu vărul lui de fiecare dată când acesta venea să îi viziteze. Consultantul a cumpărat un cârnat, în care a făcut o gaură (un fel de canal care se întinde pe toată lungimea), precum și două testicule de bou. Bărbatul stabilește o întâlnire cu tatăl pentru o confruntare, dar în momentul evocării reparației, el o înlocuiește cu un fel de întâmplare psihomagică: așază pe masă cârnatul, al cărui centru a fost umplut cu lapte condensat, precum și testiculele de bou, și zdrobește totul cu un ciocan. Apoi pleacă, lăsându-l pe tatăl său în fața semnificației incontestabile a obiectului pus înaintea lui: tatăl va trebui să arunce sau să îngroape acest falus metaforic pe care a vrut să-l ignore la vremea respectivă.

Abuzul este ultimul blocaj al transmiterii și al repetiției în arbore. Doar egoul poate fi abuzat, deoarece ființa esențială este inviolabilă. Vom vedea în următoarele două părți, dedicate vindecării arborelui genealogic, modul în care conștientizarea abuzului poate servi drept bază pentru restaurarea identității esențiale și, odată cu ea, a bucuriei de a trăi.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Partea a noua

Corpul familial și corpul esențial

Arborele genealogic și memoria corpului

Scanned with OKEN Scanner

De la corp la suflet

Tot ce am păstrat în minte din primii mei patru ani de viață a fost, multă vreme, doar această informație: că eram un băiețel cu bucle lungi aurii. Restul părea scufundat într-un lac negru. Prima amintire marcantă rămasă în memorie e zăngănitul mașinii de tuns a frizerului japonez, care mi-a transformat într-o zi părul lung și blond într-un craniu ras și mohorât, urmat de exclamațiile tatălui meu: „Gata cu buclele feminine: nu ești nici femeie, nici poponar!". M-am întors acasă cu Jaime, care m-a prezentat sfidător mamei mele. Mama a scos un strigăt de disperare și m-a șters imediat din iluziile ei: în legenda ei personală, ea era copilul postum al unui frumos dansator rus, înzestrat cu un păr lung și auriu, care murise într-un accident absurd. Într-un fel, prin culoarea și ondulațiile părului meu, eu eram reîncarnarea tatălui ei. Vederea craniului meu ras i-a spulberat visele. Fără a se ascunde măcar, mama m-a renegat, expulzându-mă în lumea bărbaților vulgari și, când a văzut că părul meu crește căpătând culoarea șaten închis, nu m-a mai mângâiat niciodată... Am crescut fără a mai avea parte de îmbrățișări și de săruturi materne. Și cu atât mai puțin de cele paterne. „Bărbații nu plâng și nu se ating între ei": aceasta era deviza preferată a tatălui meu.

De-a lungul anilor, privată de aceste dezmierdări necesare, pielea mea părea să se întărească. Relațiile mele intime cu femeile (alese întotdeauna dintre cele incapabile să iubească) se rezumau la performanțe atletice lipsite de orice sensibilitate, la acte implacabile de dominare: „Nu mă iubești, dar te fac să te supui!" În ciuda satisfacției mele sexuale (care rămânea localizată doar în membrul meu), restul corpului meu căuta cu ardoare mângâiere. Pentru tatăl meu, fost boxer și trapezist de circ, orice dovadă de sensibilitate la un bărbat dezvăluia natura lui homosexuală. Nu se punea problema

de a accepta mângâieri, de a vorbi delicat, de a folosi bunele maniere la masă. La fel, el considera că dansatorii, pictorii, actorii și poeții sunt „poponari". Corpul nu era decât un instrument de lucru, o armă de cucerire, un organism care trebuia îmblânzit eroic, obișnuindu-l să suporte durerea.

Pentru a fi plăcut de el, m-am refugiat în mintea mea, folosindu-mi corpul ca un instrument acoperit cu piele de rinocer. Adoram să arăt că rezist atât loviturilor, cât și gâdilăturilor. Mă simțeam vinovat că scriu poezii. Și că dansez, că mă joc, cânt, desenez, deși eram foarte înzestrat pentru toate aceste activități. Când încercam să mă exprim în orice formă artistică, în mintea mea apărea chipul gigantic al lui Jaime care striga cu dispreț: „Poponar!" Cu dorința neputincioasă de a fi eu, nu ceea ce tatăl meu voia să fiu, mă afundam în lumea „normală", transformându-mi corpul într-o marionetă lipsită de sentimente.

Întâlnirea mea, în Mexic, cu vindecătoarea doña Magdalena[23] a fost esențială. Datorită masajelor ei, am descoperit un univers sublim care îmi fusese interzis încă din copilărie.

Această femeie de o mare înțelepciune, inițiată de indienii mazateci din Oaxaca, făcuse din masaj o adevărată artă. Prin mâinile ei nu numai că oferea o stare de bine trupului, dar transmitea cunoștințe spirituale profunde. Folosea o pastă din vaselină și plante psihotrope reduse la pulbere. La începutul relației noastre, doña Magdalena îmi spusese că este vorba despre marijuana, dar ceva mai târziu mi-a mărturisit că folosește o plantă sacră numită în limba mazatecă *ska pastora* sau *hojas de la Virgen* în spaniolă (frunzele Fecioarei Maria). „Sunt greu de găsit", mi-a spus ea, „nu au semințe și cresc doar în *Sierra Mazateca*. Acolo trebuie să merg să le găsesc. Este o plantă divină, născută din sângele menstrual pe care femeile indiene îl varsă pe pământ. Înainte de a o tăia, trebuie să îngenunchez și să mă rog. Dacă nu fac asta, frunzele își pierd puterea".

Când mi-a acoperit prima oară corpul cu această cremă misterioasă și și-a plimbat mâinile pe pielea mea, exercitând o presiune ușoară, într-o mișcare continuă, ca și cum le lăsa să alunece pe o cale infinită, mi-am descoperit sensibilitatea corpului. Înainte de această experiență, nu eram un corp conștient, ci un intelect care trăia în interiorul unui organism inamic, terorizat de amenințările sale de boală, bătrânețe și moarte.

[23] Această întâlnire e descrisă în detaliu în *Mu, maestrul și magicienii*.

Scanned with OKEN Scanner

„Lasă să vină amintirile care îți absorb viața, ele sunt ghemuite în fiecare cotlon al corpului tău, dragul meu fiu de suflet", mi-a șoptit Magdalena.

Nu știu dacă datorită mângâierii sale continue, a timbrului catifelat al vocii sale sau a efectelor psihotrope ale acelei *Salvia divinorum*, dar adevărul e că în carnea mea au început să apară senzații venite din străfundurile timpului. În gură mi s-a format sfârcul mamei, lat cât degetul mic, robust, generos, vărsând un lapte dens și călduț, cu o aromă atât de delicioasă încât m-a făcut să tremur din cap până în picioare. Brațele mele au avut brusc impulsul de a îmbrățișa trupul mamei și de a nu-i mai da drumul niciodată. Vălul obscur care menținea în uitare primii mei patru ani de viață s-a destrămat. O perioadă fericită, în care primisem o tandrețe nelimitată, sugând în fiecare zi ambrozia lăptoasă, în care fusesem spălat, mângâiat, parfumat de o femeie iubitoare care îmi săruta buclele aurii, umezindu-le cu lacrimile ei. Și brusc, ruptura crudă, expulzarea din paradis: când am simțit pe pielea capului răceala mașinii metalice de tuns care mă despuia fără milă, am început să plâng de furie și neputință, cu o voce copilărească. Această furie și această neputință le purtam în tălpile picioarelor mele, acolo unde stăteau cuibărite fantomele bunicilor mei, expulzați în mod sălbatic din satul lor rusesc, condamnați să meargă într-o țară necunoscută, Chile, cu toate rădăcinile tăiate. Am simțit lipit de fața mea chipul batjocoritor și ranchiunos al lui Jaime, o mască pe care se succedau neîncetat grimase ce exprimau ura lui față de lume. În ceafă, am simțit greutatea umilinței suferite de mama mea, orfană disprețuită de frații ei vitregi și de un soț care îi considera ignoranța politică drept prostie. Am început să simt dureri în picioare: era suferința acumulată de generațiile de emigranți, expulzați dintr-o țară în alta, fără a găsi vreodată un loc în care să spună: „Acesta este țara în care vreau să fiu îngropat!". În viscerele mele a izbucnit brusc durerea unei străbunici care a murit în durerile facerii. Întregul meu corp era cuibul în care numeroșii mei strămoși se agățau de viață, de viața mea. Oriunde mă duceam, purtam încrustat în mine un arbore genealogic suferind.

Doña Magdalena și-a continuat mângâierea infinită.

Corpul meu a început să scoată la lumină suferințele îndurate cândva și pe care, pentru a nu le înfrunta, le îngropasem într-o uitare densă. În penis purtam rușinea acelor vremuri în care, după primul curs de

Scanned with OKEN Scanner

gimnastică, la duşurile liceului, colegii râseseră de mine pentru că nu aveam prepuţ. În urechi încă îmi mai răsuna împuşcătura cu care tata, sub ochii mei, când aveam doar trei ani, îi zburase creierii lui Pepe, draga mea pisică gri, drept pedeapsă pentru că dormise cu mine: „Bestiile astea jegoase dau tuberculoză!" Simţeam fremătându-mi în mâini doi pumni mici dornici să spargă acei dinţi cinici care îşi băteau joc de lacrimile mele. În piept simţeam deschizându-se o fântână întunecată şi fără fund, aceeaşi care îmi străpunsese inima în ziua în care, fără niciun avertisment, am fost smuls brusc din Tocopilla pentru a fi dus la Santiago şi forţat să las în urmă, pentru totdeauna, prietenii, biblioteca mea municipală, oceanul meu, dealurile mele şi lumea mea magică.

Doña Magdalena a încetat să mă maseze şi m-a luat în braţe cu o tandreţe imensă, mângâierea primordială a unei mame pe care toată viaţa mea, fără să o mărturisesc, îmi dorisem să o primesc. Am simţit că devin foarte mic. „Este copilul nesatisfăcut care mai trăieşte în tine. Cei care îşi îngroapă durerea în uitare încetează să crească, iar sub covorul amneziei şi durerii, acumulează furie. Ai încredere, suflete drag, lasă-ţi plângerile să iasă".

Am început să tremur, mi-am fluturat braţele şi picioarele, din gură mi-a ieşit un torent de ţipete, am proferat insulte, am vrut să sparg zidurile, să demolez lumea, o teroare paralizantă m-a invadat. Am murmurat: „Iată tot ceea ce am acumulat în viaţa mea, ca pe o otravă. Cum pot fi eu însumi dacă sunt posedat de un clan de fantome?".

Vocea ei a coborât în inima mea ca o avalanşă: „Nu confunda ceea ce conţii cu ceea ce eşti. Îţi înglobezi familia, dar tu nu eşti ea. Gândeşte-te la tine ca la o carte cu paginile albe: mulţi oameni au scris în ea, dar aceste scrieri nu sunt realitatea. Realitatea înseamnă acele pagini goale. Acelaşi lucru se întâmplă şi cu corpul tău: nu-l trăi ca şi cum ar fi simbolurile întipărite în el. Conştientizează limbajul care te acoperă şi te împiedică să fii ceea ce eşti cu adevărat".

Doña Magdalena mi-a explicat că evenimentele legate de ramura paternă a arborelui genealogic se pot manifesta pe partea dreaptă a corpului sub formă de dureri, boli şi, de asemenea, de accidente. În partea stângă se exprimă strămoşii aparţinând ramurii materne. Capul e simbolul tatălui, pântecele simbolul mamei. În partea dreaptă sunt fraţii şi unchii, iar surorile şi mătuşile în partea stângă. Articulaţiile pot fi considerate

Scanned with OKEN Scanner

punți între două vârste: la nivelul picioarelor apar problemele copilăriei (lipsa iubirii, a alăptării, abuz, pierderea teritoriului, divorțul părinților, absențe, doliu...), în glezne rămân anxietatea schimbării și refuzul de a crește, și de acolo până la genunchi, copilăria înainte de pubertate. Genunchii manifestă problemele inerente debutului sexualității; de la ei până la zona inghinală, conflictele adolescenței și intrarea în vârsta adultă; la nivelul pântecelui, unit cu vertebrele lombare, se acumulează furiile împotriva celorlalți și împotriva propriei persoane din neputința de a le exprima; în regiunea toracică, precum și în vertebrele dorsale (la fel și în plămânii și în inimă), se manifestă lipsa de iubire și sentimentul că nu avem dreptul de a exista.

„Un spate care nu a fost mângâiat de părinți este osos, dur și uscat. Umerii care se ridică necontrolat dezvăluie o devalorizare și o tendință de a eșua. Gâtul se apleacă sub greutatea vinovățiilor și a responsabilităților excesive. Erupțiile pe piele trădează conflictele cu persoanele indezirabile. Dificultatea de a respira, refuzul unui tată copleșitor. Dificultatea de a înghiți, respingerea unei mame invadatoare. Când vocea are rezonanță nazală, tatăl este absent. Răgușeala cronică semnalează o mamă absentă. Probleme la sânul stâng, negarea maternității. Tumora testiculară: pedepsirea dorințelor interzise. Dureri în degetele mari de la picioare: dorința de a fugi de o relație angoasantă. Dureri în degetele mari ale mâinilor: credem că nu merităm să trăim. Probleme la genunchi și coate: dificultate în integrarea socială. Eczema pe mâini: alegeri greșite. Dureri de stomac: conflict în viața de zi cu zi și emoții «nedigerate». Umilințele pe care nu le putem integra afectează ficatul. Imposibilitatea de a ne detașa de situațiile care ne împovărează produce constipație... Să nu faci însă o metodă din ceea ce te învăț, dragul meu fiu de suflet. Nu fabrica niciodată rețete valabile pentru oricine. Fii atent: ceea ce îți spun nu se aplică tuturor. Suntem asemănători, dar niciodată absolut identici cu ceilalți. Bolile și durerile de care suferim au un sigiliu personal. «Gripa» nu există, există doar «gripa mea», «gripa ta» sau «gripa lui»: fiecare cu manifestări și consecințe distincte. Același lucru este valabil și pentru limbajele simbolice: ceea ce ți-am dezvăluit nu va avea același sens dacă persoana care suferă este stângace, dacă părinții ei au o identitate sexuală confuză (mama masculină și tatăl feminin) sau dacă persoana a fost crescută în copilărie de bunici sau tutori. Degeaba îți spun că o tumoare este concretizarea unui lucru rămas nespus, dacă tu nu

Scanned with OKEN Scanner

vei căuta după aceea, în viața părinților și a membrilor familiei tale, vii sau morți, care este acest secret ce încearcă să iasă la lumină. Corpul, pe lângă funcțiile sale organice, este o memorie celulară: în carne și în oase, purtăm memoria tribului nostru. Amintirile pozitive au fost venerate sub forma legendei familiale și ele aduc energie vitală, dar amintirile negative care au fost refulate de-a lungul mai multor generații, pentru a se evita înfruntarea suferinței morale și emoționale, se manifestă sub formă de neajunsuri și dureri. Aceste necazuri, precum o pietricică în pantof, te împiedică să avansezi cu bucurie spre realizarea ta și te fac să refuzi permanent posibilitatea de a te cunoaște pe tine însuți".

Doña Magdalena, fluturându-și mâinile ca aripile unei păsări și suflând pentru a imita un vânt puternic, a început apoi să-mi „mături" pielea. „Vântul, despre care nu știm nici de unde vine nici încotro se duce, mă ajută să curăț această amintire tenace care se lipește de tine ca o platoșă. Fii curajos, copilul meu, acceptă schimbarea. Cum îți simți picioarele acum? Concentrează-ți toată atenția asupra lor".

Mi-am simțit călcâiele fragile, incapabile să se sprijine ferm pe podea. Bolta plantară și partea de deasupra a labei piciorului se amestecau într-o masă arhaică, închisă într-un timp care nu curgea. Și degetele de la picioare, rigide, chircite, parcă împiedicate de un perete de oțel care nu le lăsa să avanseze, mi le simțeam impregnate de frica lumii.

„Nu înfășura prezentul în tunica trecutului, nu mai ești un copil și cu atât mai puțin un făt. Te-ai eliberat de o teroare pe care o purtai lipită de carnea ta încă din momentul în care mama ta a vrut să te avorteze: ai dreptul să trăiești, deci mergi mai departe! La capătul drumului te vei găsi pe tine însuți, așa cum ești tu în realitate".

Astfel eliberat, am simțit imediat puterea călcâielor mele: două centre osoase, sacre, care îmi ofereau cu forță un punct sigur de sprijin pentru a-mi arăta că sunt stăpân pe pământ. Sprijinită în acest fel pe sol, bolta mea plantară a simțit căldura terestră în timp ce partea anterioară a labelor picioarelor îmi transmitea energia cerului. Degetele de la picioare au început să se alungească, acceptând fără angoasă și cu încântare nemărginirea drumului pe care îl aveam de parcurs. La fiecare pas, picioarele mele deschideau calea spre nemurirea spiritului. Zidul care mă separa de lume a început să se risipească și s-a dezvăluit așa cum era: o veche iluzie.

„Concentrează-te pe picioarele tale!"

Scanned with OKEN Scanner

Nicicând nu mai simțisem energia animală a acestor extremități așa cum am simțit-o în acel moment. Am înțeles originea mitului Centaurului, simbol al dublei naturi a omului, una animalică și supusă instinctelor sălbatice și cealaltă divină, care domina acele forțe elementare asemenea unei amazoane. Capul, gâtul, brațele și trunchiul, fiecare în felul lui, dădeau ordine picioarelor: „Du-mă acolo unde pot să-mi astâmpăr setea și să-mi potolesc foamea, să-mi satisfac sexul, să respir aer curat la o temperatură favorabilă, departe de orice dușman". În același timp, sufletul meu le spunea: „La final, mă veți duce la locul-templu unde veți deveni rădăcini, astfel încât, după ce-mi voi fi învins dorințele, să găsesc odihna vacuității absolute". Trunchiul meu respira, digera, producea spermă, fluxuri sanguine torențiale, pulsații colosale, stimuli nervoși, aporturi glandulare, și îmi sprijinea pieptul în care, neîncetat, îmi visa creierul.

„Este pentru prima dată când te simți, nu-i așa? Ți-am curățat corpul de paraziți, ai încetat să mai fii teritoriul în care părinții tăi se manifestă, corpul tău nu mai exprimă de-acum pe nimeni altul decât pe tine. Concentrează-ți atenția asupra lui. Vei descoperi miracolul vieții".

Cum pot descrie în cuvinte ce am simțit atunci? În picioarele mele vibra o sete monumentală de a porni la drum, speranța de a avansa până la sfârșitul timpului, picioarele mele erau două animale puternice pline de fidelitate și de ascultare, penisul meu, un potir sacru care purta un elixir al nemuririi, viscerele mele funcționau în dragoste, pătrunse de o dragoste infinită, creierul meu, receptor avid, se dăruia în întregime cosmosului, și în oasele scheletului meu circulau valuri neîncetate de extaz... Invadat de aceste senzații sublime, am deschis brațele și m-am întins râzând, de parcă m-aș fi eliberat de o imensă povară. Apoi am început să plâng.

„Nu ești obișnuit cu fericirea. Acest copil care plânge nu mai ești tu. Lasă-l să plece..."

Nodurile invizibile se dezlegaseră, nu mai rămăsese nimic din durerea lăsată de arbore; în sfârșit, îmi lăsasem morții să moară... Ce îmi rămăsese de la ei? O mulțumire fără margini, asta îmi rămăsese. Ei îmi dăduseră viață și acum, în sfârșit, puteam să o trăiesc.

Scanned with OKEN Scanner

De la corpul familial la corpul esențial

Masaj inițiatic, psihoritual, psihoșamanism

Travaliul asupra corpului și prin corp este un element indispensabil în vindecarea arborelui genealogic. Istoria individuală, transmiterile familiale, interdicțiile și fantomele filiației, totul este trăit, în cazul fiecăruia dintre noi, într-un mod întrupat și se instalează în final în existența noastră corporală de zi cu zi. Trecutul nostru individual și genealogic constituie ceea ce am putea numi **corpul familial**: tensiuni musculare, obiceiuri alimentare, dependențe, „slăbiciuni" organice sau predispoziția către anumite afecțiuni, boli, dar și imaginea de sine, concepția despre propria forță fizică sau despre propria energie, toate aceste reprezentări provin din corpul familial, adică din modul în care este întrupată personalitatea noastră individuală, dobândită și limitată.

Corpul ne este acordat pentru toată durata acestei vieți; el este partea efemeră din noi, menită să dispară. Totuși, corpul e depozitarul unei înțelepciuni imemoriale, înțelepciunea universului, și conține în el mistere încă insondabile în prezent. Știința actuală explorează întrebări nerezolvate: de ce îmbătrânim, de ce murim, cum ne îmbolnăvim? Bătrânețea, boala și moartea au fost cele trei mari șocuri cu care Gautama, viitorul Buddha, s-a confruntat atunci când a evadat din grădina în care tatăl său îl ținea închis pentru a-l împiedica să cunoască suferința umană. El a fondat budismul ca să depășească aceste trei mari nenorociri. Dar chiar și această concepție ar putea fi una de moment și ne putem gândi că, într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat, umanitatea va fi capabilă să depășească îmbătrânirea, boala și poate chiar și moartea.

Travaliul corporal, din perspectiva metagenealogică, urmărește să trezească senzația de sănătate absolută, de tinerețe eternă și de nemurire, care sunt atributele spiritului, dar încă nu acelea ale corpului, așa cum

Scanned with OKEN Scanner

este el resimțit în viața noastră de zi cu zi și în trecutul nostru familial și social. Într-adevăr, corpul poate să învețe aceste calități inerente spiritului, așa cum, în mod simetric, spiritul învață să dispară (să moară), să-și recunoască egoul, individualitatea, ca o boală (să recunoască formarea limitată, nevrotică) și să se considere ca fiind într-o perpetuă schimbare, în loc de a voi să rămână fix (deci să îmbătrânească, adică să evolueze).

Travaliul asupra corpului ne aduce în punctul în care se întâlnesc **vindecarea individuală** și **relația de ajutor**: munca individuală întâlnește întotdeauna, la un moment dat, un punct mort, un impas în care ajutorul celuilalt devine necesar. În schimb, o persoană ajunsă la vindecare, adică devenită ea însăși, este adeseori tentată să împărtășească ceea ce a descoperit și să devină, la rândul ei, un cercetaș, un terapeut, un profesor, pe scurt, să se consacre relației de ajutor.

Totuși, în mod ideal, orice persoană care îngrijește sufletul, fie că este părinte, ghid, profesor, terapeut, oficiant spiritual, ar trebui să fie eliberată de propriile abuzuri și capabilă să nu comită niciunul. Orice nerealizare, fie ea intelectuală, emoțională, sexuală și creativă sau materială, duce la abuz, pentru că persoana în cauză tinde atunci să-l folosească pe celălalt ca mijloc, în loc să se resimtă pe ea însăși ca scop în sine.

Dinamica abuzului reprezintă o problemă fundamentală: pentru a ieși din capcană, persoana abuzată are nevoie de ajutorul sau de intervenția altei persoane, ale cărei calități transpersonale (ascultare, atenție, iubire necondiționată) sunt suficient de solide, astfel încât relația terapeutică să permită consultantului să depășească abuzul și să integreze informații pozitive. În acest sens, marii terapeuți spun că niciodată nu **vindecă** pe alții, ci le **permit să se vindece singuri**: ei sunt doar oglinda sau catalizatorul capacităților de autovindecare ale consultantului, pentru că îl readuc la originea a ceea ce este el cu adevărat. Majoritatea căilor terapeutice și spirituale, fiecare cu vocabularul și tehnicile proprii, se bazează pe această **reamintire de sine** aflată la baza oricărei realizări, a tuturor vindecărilor. Dar cum ne putem asigura că terapeutul, ghidul, persoana căreia ne încredințăm în relația de ajutor este pe deplin eliberată de compulsiile sale abuzive? Domeniul eticii, al deontologiei, al cadrului terapeutic se bazează pe această întrebare. Nimic nu este mai ușor pentru un terapeut, un profesor sau un ghid decât să reitereze abuzurile suferite care, așa cum am văzut, au întotdeauna tendința de a se reproduce.

Scanned with OKEN Scanner

Aceeași întrebare apare atunci când cineva dorește să înceapă vindecarea arborelui genealogic și să devină, într-o oarecare măsură, propriul terapeut: cum să acceptăm vindecarea și să trăim în prezent într-un corp eliberat de abuzurile arborelui genealogic?

Prima cheie este o libertate de spirit radicală, o **amoralitate** care nu e imorală, dar care se bazează pe **acceptarea radicală a ceea ce este**, fără discriminare. Această atitudine e valabilă atât în relația cu noi înșine, cât și în relația cu celălalt: e vorba despre a accepta nodurile prezente în persoana respectivă (eu sau consultantul meu) așa cum sunt ele, fără a le califica drept „perversiuni", ci considerându-le **abateri de la un impuls natural**, necesare adaptării la un mediu (familia) în care nu exista altă opțiune pentru a supraviețui. Am văzut că atunci când se formează un nod, nu există posibilitatea de a-l sublima. El trebuie realizat în mod figurat, teatral, precum punerea în scenă a unui vis în realitate: nodul se desface devenind un ritual, adică o acțiune înscrisă într-un timp și un spațiu care au fost sacralizate în prealabil, prin atribuirea unei valori simbolice care le permite să primească o transformare profundă a ființei.

Aceste ritualuri pot lua forma unor acte de psihomagie, dar, la fel ca pentru restul istoriei noastre, abuzurile suferite rămân înscrise în memoria corpului și contribuie la fixarea unei concepții limitate despre sine. Corpul familial este un corp al trecutului, supus forțelor repetitive ale clanului, care se resimte doar fugitiv în prezent. Travaliul asupra corpului, în special masajul inițiatic, pe care îl vom descrie aici în linii mari, constituie un mijloc de a ne elibera de aceste limite și de a ne trăi pe deplin incarnarea actuală, care devine astfel vehiculul ființei esențiale. Persoana care trăiește în **corpul său esențial** este mai puțin vulnerabilă la abuzuri și, totodată, mai puțin susceptibilă să-l abuzeze pe celălalt.

Metode precum yoga, artele marțiale interne și diverse discipline tantrice urmăresc atingerea aceluiași obiectiv: eliberarea corpului de limitările sale, de moștenirile lui nevrotice, și realizarea unirii corpului cu universul. Toate aceste discipline consideră corpul drept element cheie în calea către conștiință.

Doar egoul individual poate comite și suferi abuzuri: ființa transpersonală este incapabilă să abuzeze de cineva și nu poate fi afectată de abuz. Orice abuz implică preluarea puterii de către o persoană asupra alteia și se realizează în dimensiunea personală a relației. De îndată ce

Scanned with OKEN Scanner

ajungem la conștiința transpersonală, devenim capabili să stopăm orice veleitate abuzivă în noi înșine și în celălalt.

În fiecare moment, viața continuă să ne propună dinamica ei accidentală. Ea pune în calea noastră aliați, factori de îmbogățire, dar și accidente, catastrofe și obstacole. Societatea, la fel ca familia, creează relații abuzive, adică relații care nu se joacă de la om la om, ci se desfășoară asemenea unor jocuri de putere, șantaje, opresiuni sau violențe diverse. Odată finalizat travaliul asupra arborelui, calea continuă: fiecare poate alege să repete capcanele și soluțiile alterate ale arborelui genealogic sau să stabilească o relație cu sine și cu celălalt care contrabalansează abuzurile și violența prin contribuții esențiale.

Această relație clarificată cu noi înșine și cu celălalt, încă o dată, nu poate fi teoretică sau abstractă. Ea trece prin corp, prin atingere, prin acceptarea concretă a prezenței noastre aici și acum. Am ales să dezvoltăm în lucrarea de față bazele masajului inițiatic nu cu scopul de a forma, prin explicații livrești, profesioniști în terapia corporală, ci mai degrabă pentru a oferi tuturor o cale concretă prin care să dezvolte relații ce îmbogățesc spiritul și să intervină în viața celorlalți ca un aport pozitiv, ca bătrânul înțelept sau ca vrăjitoarea cea bună din basme: **oricine, în orice moment, poate decide să fie o sursă de conștiință.**

Identificarea corpului familial și reintegrarea corpului esențial

La fel cum societatea și cultura creează experiențe corporale negative (nașterea supramedicalizată, de exemplu) sau boli instituționale (legate de condiții de muncă foarte dure, în regiunile miniere, de pildă, sau pur și simplu de poluare), tot așa și arborele genealogic ne transmite boli familiale reale sau simbolice: astfel, generațiile de fumători pot suferi de insuficiență respiratorie, anumite moduri de hrănire favorizează ulcere, disfuncții ale ficatului sau ale pancreasului, sau putem „avea nervi" asemenea uneia dintre bunici sau să suferim de inimă ca întreaga ramură paternă a arborelui genealogic etc. Aceste transmiteri sunt atât abuzuri suferite (nu alegem, copii fiind, aerul pe care îl respirăm și nici mâncarea pe care o mâncăm), cât și semne de apartenență la clan: bolile ne unesc cu strămoșii noștri la fel de sigur ca alegerea unei profesii sau ca respectarea unor tradiții religioase.

Scanned with OKEN Scanner

La acestea se adaugă concepțiile despre corp pe care le-am primit în copilărie: „frumos" sau „urât", „puternic" sau „firav", „lent" sau „rapid", „gras" sau „slab", identitatea noastră fizică a făcut obiectul unor comentarii și critici pe care tindem să le absorbim ca parte integrantă a identității noastre. Corpul reacționează, în mare măsură, în funcție de concepția pe care o avem despre el și putem chiar presupune că organele funcționează în funcție de conștiința pe care o avem despre ele.

Toate posesiunile din arborele genealogic și din societate au o influență decisivă asupra sănătății noastre și asupra ființării noastre în lume. Referitor la aceste posesiuni, am evocat mai multe tehnici de focalizare, de imaginație și de atenție conștientă asupra cărora vom reveni aici mai în profunzime.

Senzația voluntară de sine

Pentru a dezamorsa ideile preconcepute despre corpul nostru, despre capacitățile noastre și despre aspectul nostru, putem întreprinde un travaliu de senzație voluntară: e vorba despre detașarea de perspectiva celorlalți pentru a ajunge la perspectiva personală asupra propriei persoane, adică despre a capta inconștientul și supraconștientul prin intermediul corpului. Această viziune personală nu are nicio legătură cu faptul de a ne privi în oglindă: este vorba despre *a ne simți* degajând senzația de inscripțiile ei trecute, deci despre a spiritualiza materia. Acest lucru ne permite să rectificăm, prin experiențe induse voluntar, senzația pe care o avem despre corpul nostru, sentimentul de sine, și să ne descoperim potențialurile nebănuite. Într-adevăr, avem tendința de a ne judeca raportându-ne la anumite calități arbitrare pe care ar trebui să le atingem pentru a rivaliza cu idealurile societății sau ale arborelui genealogic. Totuși, putem să ieșim din această capcană și să **ne eliberăm de modul nostru obișnuit de a ne simți**. Există un întreg univers de senzații pe care majoritatea oamenilor nu le cultivă: în loc să ne definim din exterior, ne putem simți după voie puternici sau plăpânzi, tineri sau bătrâni, agili sau stângaci, ușori sau greoi, frumoși sau urâți, rapizi sau lenți etc.

Pe de altă parte, avem tendința de a traduce în senzații subiective opiniile pe care ceilalți le au despre noi, adică modul în care ne văd ei, dar și modul în care ne simt. Cu alte cuvinte, integrăm ca senzație corporală și sentiment de sine ceea ce anturajul apropiat a proiectat asupra noastră atunci când eram copii.

Scanned with OKEN Scanner

Exercițiul se efectuează în două etape:

- Identificăm senzațiile dobândite, închidem ochii și decidem: „Eu sunt (un anume personaj din arborele genealogic: mamă, tată etc.). *Te* simt în felul acesta." Și simțim cum judecata acelui membru al familiei ne-a influențat senzația corporală.
- Definim în prealabil o senzație pe care o vom căuta din nou ulterior, cu ochii închiși: „Sunt puternic. Întregul meu corp este impregnat cu această forță. Sunt capabil să port orice greutate, să împing orice obiect, să reușesc orice performanță…". Concentrându-ne asupra acestei senzații, ne plimbăm prin cameră cu ochii deschiși sau pe jumătate închiși și ne experimentăm propriul corp așa cum am decis să ni-l simțim. Dacă suntem urmăriți de o senzație negativă (greutate, urâțenie, slăbiciune), începem prin a exagera această senzație, apoi, odată ajunși la nivelul maxim de greutate, de slăbiciune sau de urâțenie, începem să simțim calitatea opusă (lejeritate, frumusețe, forță…).

Senzația „corpului perfect"

În această fază, putem aprofunda exercițiul „Resimțirea propriului corp ca fiind perfect", propus în partea a cincea a cărții. Ne concentrăm asupra senzației de corp perfect și ne întrebăm: cum ne simțim, ce vizualizăm? Există părți ale corpului nostru care au evoluat? Ne este mai ușor decât înainte să lăsăm acea senzație a corpului perfect să ajungă la noi? Ce anume simțim că încă ne mai limitează în a ne accepta în perfecțiunea noastră?

Acest exercițiu progresează încontinuu și corpul nostru perfect se poate schimba de fiecare dată când revenim pentru a ne concentra asupra senzațiilor lui: inconștientul va folosi diverse imagini, diverse sentimente pentru a ne reaminti memoria acestui potențial. Dacă suntem bolnavi, ne imaginăm în cadrul exercițiului că organul afectat funcționează în mod optim: ficat perfect sănătos, plămâni plini de energie, articulații flexibile capabile să danseze etc.

Cine locuiește în corpul meu?

Acum se pune problema de a lucra mai detaliat asupra corpului familial, așa cum l-am primit.

Întinși pe spate, putem avea lângă noi, dacă este necesar, o copie a arborelui genealogic, cu toate numele și prenumele strămoșilor noștri,

Scanned with OKEN Scanner

pentru a ne simți însoțiți în mod simbolic în munca realizată până acum. Parcurgem mental regiunile corpului nostru: membrele, mușchii, organele, oasele scheletului... La fiecare etapă, ne acordăm un moment pentru a ne întreba: „Cine mai sălășluiește aici?" Și lăsăm răspunsul să vină. Este posibil ca unii strămoși sau unele amintiri fragmentare ale arborelui nostru genealogic să dăinuie în mai multe zone ale corpului.

De îndată ce intrăm în contact cu un personaj, cu o frază, un sentiment, un episod, rămânem ancorați în senzația corpului și ne întrebăm: „Ce ai să-mi spui, să-mi arăți?". Este posibil atunci ca acea regiune a corpului sau personajul care o locuiește să ne propună fie o imagine, fie o propoziție sau un cuvânt. Putem lăsa această imagine sau această propoziție să plutească în fața noastră câtva timp, să se transforme sau să se dezvolte și apoi să se risipească.

Dacă simțim că această regiune particulară a corpului necesită mai multă atenție și că această memorie nu poate fi rezolvată deocamdată, spunem: „Îți mulțumesc că te-ai manifestat în fața mea. Voi reveni". Putem relua atunci exercițiul a doua zi sau peste o săptămână.

Atingerea: un tabu al culturii occidentale

Travaliul individual asupra corpului are limitele sale. Într-adevăr, încă de la naștere învățăm să ne simțim nu prin noi înșine, ci prin modul în care suntem atinși, mângâiați sau pedepsiți: depinzând de cei care îl cresc pentru a supraviețui, copilul își creează parțial senzația corporală prin atingerea oferită și primită. Primul lucru care îl atinge pe un copil atunci când este alăptat este sânul mamei sau cel puțin pielea persoanei care îl îngrijește. Ne putem imagina că cea mai mare dorință a noastră este ca lumea să aibă consistența acestei piei materne...

Regiunea corpului care evocă această interdependență a ființelor umane este o mică zonă a spatelui, situată între omoplați, pe care nu ne-o putem atinge singuri (decât dacă avem o flexibilitate excepțională). În mitologia nordică, acesta este singurul punct rămas vulnerabil pe corpul eroului Siegfried. După ce îl ucide pe dragonul Fafnir, al cărui sânge avea puterea de a-l face omniscient și invulnerabil, Siegfried se scaldă în sângele acestuia, dar o frunză de tei cade între omoplații lui, lăsând o zonă fragilă în care, într-o zi, va primi o lovitură de lance

Scanned with OKEN Scanner

din cauza căreia va muri. „Frunza Siegfried" este atât regiunea în care mâna maternă susține bebelușul din primele clipe de viață, cât și un loc orb pentru adult: pentru fiecare dintre noi, propriul spate este invizibil (puțini sunt cei care au o concepție clară asupra propriului spate). La majoritatea oamenilor, regiunea vertebrelor dorsale superioare este cea mai puțin mobilă, deși ea e determinantă pentru calitatea posturii. Este locul inconștient prin excelență, acela în care recepția emoțională a unui gest de consolare ne afectează cel mai direct.

Orice relație prin atingere ne trimite înapoi la această intervenție externă, **la acea parte a noastră care depinde de celălalt pentru a ne cunoaște.** Considerăm că este esențial să ne perfecționăm relația cu ceilalți ca element vindecător al arborelui, atât pentru a ajuta, cât și pentru a fi ajutați. A învăța să relaționăm cu o altă persoană, fără a aduce în relație reziduurile și abuzurile genealogiei noastre, face parte integrantă din evoluția noastră.

Îmbunătățirea calității atingerii nu este doar o chestiune de delicatețe sau de precizie. După cum am văzut, orice abuz provine dintr-o nerealizare într-unul dintre cele patru centre, și corpul (prin urmare, mâna și calitatea atingerii noastre) va exprima atât identitatea noastră materială (mai mult sau mai puțin grea sau ușoară, mai mult sau mai puțin caldă sau rece...), cât și sexualitatea, creativitatea, sentimentele sau ideile noastre. Când atingem, aducem în acest contact tot ceea ce suntem noi în mod conștient și inconștient.

Atingerea este afectată și de preconcepțiile culturale și sociale. În Occident, acest simț a fost demonizat concomitent cu reprimarea globală a manifestării sexualității. S-a operat o ierarhizare a simțurilor: vederea și auzul, considerate indispensabile, au dreptul să fie menționate, gustul și mirosul sunt acceptate în anumite limite, dar atingerea declanșează o suspiciune de intruziune sexuală, de agresivitate, ba chiar o teamă de a nu fi murdărit sau contaminat.

Contactul corporal primește adeseori o semnificație sexuală sau e considerat drept o ingerință, o agresiune: cei responsabili cu ordinea sau bandiții își permit să-i atingă pe alții fără reținere, într-un mod utilitar sau dominant (să ne gândim, de exemplu, la atingerile executate de un ofițer de poliție, de un paznic de închisoare, de un agent de pază, care verifică dacă un individ nu este periculos pentru societate). Contactul

Scanned with OKEN Scanner

tactil tandru și grijuliu există mai ales în relația de cuplu, în interiorul cercului familial, chiar și cu prietenii. În afara acestei sfere intime, singura atingere cultural acceptată este cea a medicului, care tratează adeseori corpul ca pe o mașină fără suflet: rece și intelectual, limitându-se la diagnosticarea bolii. Majoritatea psihologilor și psihanaliștilor evită să-și atingă pacienții, tratamentul urmând să fie efectuat exclusiv prin vorbire. În unele nișe specifice, găsim diverse categorii de masaj, al căror scop este fie „medical", fie „relaxant".

Dar atingerea este foarte rar folosită cu ambiția de a realiza o **transmitere de la suflet la suflet, de la spirit la spirit**. Cu toate acestea, nivelul de conștiință al unei persoane este ușor de detectat după modul în care aceasta atinge obiectele și oamenii. Evangheliile ne prezintă punerea mâinilor ca metodă preferată de transmitere a spiritului: atingerea poate comunica un adevăr pe care vorbirea nu îl poate transmite, punând persoana atinsă în contact direct cu nivelul de conștiință al persoanei care atinge. Vom vedea mai târziu cum, în șamanism și alte transmiteri spirituale, oficiantul (preot, șaman în transă etc.) poate deveni chiar canalul prin care se face contactul cu o divinitate. La fel, când o mamă senină și iubitoare își atinge copilul, ea îi transmite o iubire care o depășește: iubirea maternă în forma sa universală.

Așadar, există un decalaj imens între atingerea de care suntem însetați și aceea pe care o practicăm în viața de zi cu zi. De exemplu, putem aborda cu ușurință un străin pentru a-i vorbi, dar este mult mai dificil, în cultura noastră, să-l atingem imediat.

Pentru a ne dezvolta calitatea atingerii esențiale, iată câteva exerciții care ar trebui efectuate, de preferință, împreună cu un partener sau cu o parteneră cu care putem face schimb de experiențe. Este vorba despre **dezvoltarea conștiinței în atingere**, în ascultare, în subtilitate și în capacitatea de a simți și induce nuanțe. Atingerea dezvăluie mai mult sau mai puțin conștient conștiința corporală a persoanei care atinge: cu vârful degetelor sau cu întregul braț, dar dezrădăcinat de restul corpului, sau printr-o atingere mai ancorată în care, prin mână, tot corpul intră în contact cu persoana atinsă.

- **Atingerea străinilor**. Poate fi vorba despre persoane cu care contactul tactil este „inadecvat" social, cum ar fi colegi de muncă sau oameni întâlniți pe stradă.

Scanned with OKEN Scanner

Acest contact nu trebuie perceput de celălalt ca o invazie, un accident, un asalt, o tentativă de seducție sau de preluare a puterii. Atingerea ar trebui să fie la fel de naturală ca un cuvânt amabil.

- **Zgomotul inimii**. Acest exercițiu presupune ascultarea propriei inimi și ascultarea inimii celuilalt, cu urechea lipită direct pe piept (primul ritm pe care îl auzim este inima mamei). Când ne oferim inima celuilalt, cum o atingem? Ce înseamnă pentru noi o calitate bună a îmbrățișării: nici prea aproape, nici prea departe, nici prea strânsă, nici prea slabă, nici prea apăsătoare, nici prea ușoară... . Experimentăm în mod simetric ascultarea inimii celuilalt: cum am vrea să fim susținuți, acompaniați?
- **Executarea unor „game de atingere"**. De la piele la piele, de la musculatură la musculatură, de la schelet la schelet, chiar de la conștient la conștient, de unde atingem și ce atingem în celălalt? Acest exercițiu necesită o comunicare calmă, nonviolentă și capacitatea de a ne exprima în mod obiectiv eventualele observații sau sugestii, pentru a-l ajuta pe celălalt să-și perfecționeze calitatea atingerii.
- **Atingere pornind de la fiecare dintre cele patru centre**. Cu un partener, în mod similar, ne observăm mișcările și calitatea atingerii atunci când ne ancorăm mâinile, succesiv, în intelect, în inimă, în centrul sexual, apoi ca și cum ele ar avea rădăcini în picioare, pentru ca atingerea să fie produsul întregului corp.

Masajul inițiatic

Am menționat deja faptul că educația familială și socială limitează mișcările corporale ale copiilor, stabilind, printre altele, stereotipuri de mișcări considerate drept „masculine" ori „feminine", sau impunând, foarte de timpuriu, imobilitatea, postura sedentară și diversele constrângeri corporale ale sistemelor de învățământ în vigoare. Ajunși la vârsta adultă, copiii supuși acestui „dresaj" își pierd capacitatea de a-și folosi corpul în toată extensia sa: ei trăiesc închiși într-un fel de corset somatic compus din aproximativ douăzeci de mișcări obișnuite pe care le repetă de-a lungul vieții. În plus, există și o tendință de a imita mișcările corporale ale membrilor familiei, sesizabilă în majoritatea cazurilor. E greu de determinat însă care dintre aceste mișcări țin de partea genetică și

Scanned with OKEN Scanner

care, de partea mimetică. Desigur, unele experiențe, în special în tinerețe, pot constitui o recucerire a libertății de mișcare, dar adeseori cu un scop definit: dansul poate trezi plăcere senzuală, sportul este în general orientat către excelență, iar majoritatea tehnicilor corporale oferă, înainte de toate, un repertoriu normativ al mișcărilor considerate „corecte" sau „elegante". În adolescență, se întâmplă, de asemenea, ca un tânăr sau o tânără, pentru a ieși din corpul familial, să înceapă să imite mișcările sau modul de a vorbi al unui prieten sau al unei prietene cu o personalitate puternică, dar asta reprezintă doar absorbția unui alt arbore genealogic.

Mergând mai departe în cercetarea legăturii existente între mișcare și spirit pentru a găsi discipline care aspiră să trezească zone cognitive mai largi, să menționăm, de exemplu, diferitele curente ale yoga, artele marțiale interne precum qi-gong sau tai-chi, tehnica Alexander, metoda Feldenkrais, dansurile create de Gurdjieff, tensegritatea lui Carlos Castaneda, masajele spirituale ale doñei Magdalena, mudrele secrete al taoiștilor chinezi sau gesturile rituale ale magicienilor Eliphas Levi și Aleister Crowley.

Masajul inițiatic este o disciplină care își propune, prin contactul cu corpul, să-i dezvăluie consultantului aspecte necunoscute ale minții sale. **Atingerea conștientă** a maseurului inițiatic, ale cărei componente urmează să le definim mai jos, trebuie să permită dizolvarea unei iluzii tenace: „Lumea este așa cum mă simt eu". Cu alte cuvinte, simțul nostru de sine ne determină concepția despre tot ceea ce ne înconjoară. Contactul cu mâinile maseurului inițiatic ne arată că celălalt nu ne percepe corpul așa cum ni-l imaginăm noi. Altfel spus, atingerea conștientă ne permite să ne dezidentificăm de obiceiurile noastre de a simți și, prin urmare, **să ieșim din personalitatea noastră dobândită.**

Atât timp cât trăim în corpul familial și social, atingerea noastră va transmite valorile, dar și violențele și diversele reziduuri din mediul nostru de origine. Vom fi canalul de transmitere al arborelui nostru genealogic și al culturii noastre, indiferent dacă suntem sau nu conștienți de acest lucru. La fel cum există niveluri de conștiință, tot așa există și grade de conștiință în atingere. Numim **corp esențial realizat** acel corp care a ajuns la cel mai înalt nivel de conștiință și care devine capabil să îl transmită prin atingere.

Într-adevăr, două **ființe care se ating reciproc formează o unitate.** Putem constata acest lucru observând comportamentul animalelor. Să

Scanned with OKEN Scanner

luăm cazul unei femei care hrănește păsările într-un parc; vrăbiile au încredere în ea și îi mănâncă din palmă. Dacă această persoană ia un copil sau un adult de mână, păsările vor ciuguli din palma nou-venitului fără nicio teamă. Imediat ce femeia dă drumul mâinii străinului, păsările se îndepărtează de el. În mod similar, când cineva intră într-o casă păzită de un câine, reacția acestui cerber se schimbă complet dacă stăpânul sau stăpâna casei îl întâmpină pe oaspete luându-l de mână.

Acest capitol nu pretinde a fi un manual de masaj: o metodă corporală nu se poate învăța decât prin practică. Am ținut totuși să detaliem câteva etape esențiale pentru pregătirea atingerii conștiente, precum și principalele masaje inițiatice care pot interveni ca o completare la travaliul asupra arborelui genealogic.

Pregătirea maseurului inițiatic

La fel ca în cazul oricărui tip de masaj sau de intervenție fizică asupra unei persoane, maseurul trebuie să fie de o curățenie scrupuloasă, să se asigure că niciun miros corporal nu îl poate deranja pe consultantul său, să aibă o respirație proaspătă, părul curat, unghiile bine tăiate, pielea mâinilor lipsită de bătături și de rugozități. Locul în care are loc masajul trebuie să fie liniștit, curat și neutru și să ofere un sentiment de securitate (nimeni nu poate intra în cameră, niciun zgomot violent nu vine să întrerupă ședința, temperatura este plăcută etc.).

Maseurul trebuie să fi efectuat anterior exercițiul corpului perfect propus în partea a cincea. Pe de altă parte, pentru a nu cădea într-o ambiguitate sexuală care ar fi catastrofală date fiind interdicțiile culturale legate de atingere, este esențial ca orice contact să fie abordat într-o manieră androgină și metasexuală, fără nicio ambiție pentru putere, fără nicio dorință individuală și nicio frustrare și fără nicio insinuare, de orice natură ar fi ea. **Rolul maseurului inițiatic este acela de a atinge corpul pentru ca acesta să se dezvăluie lui însuși.**

De asemenea, ne putem pregăti grație următoarelor exerciții.

Cum se utilizează mâinile

Este important să înțelegem simbolistica degetelor mâinii, prezentă și în practica *mudra* (gestică simbolică ce însoțește meditația). Dar marea diferență este că, în *mudra*, se caută contactul cu sinele esențial și

Scanned with OKEN Scanner

se impune izolarea de celălalt, în timp ce, în masaj, aceleași mâini sunt folosite pentru a comunica un nivel de conștiință.

În plan simbolic, mâna stângă reprezintă femininul receptiv și mâna dreaptă masculinul activ. Degetul mare, opozabil tuturor celorlalte degete și capabil, așadar, să comunice cu ele, simbolizează conștiința. Degetul arătător, care indică, desemnează și înțelege, simbolizează intelectul. Degetul mijlociu, degetul central, simbolizează inima. Degetul inelar, care poartă verigheta în timpul căsătoriei, simbolizează centrul sexual-creativ. Degetul mic, degetul exterior care se unește cu marginea mâinii, simbolizează corpul și toată viața materială. Palma este locul în care a cincea esență și cele patru elemente se înrădăcinează în același spațiu, comunicând cu viscerele și interiorul corpului: este partea cu care putem da și primi. Maseurul inițiatic va trebui să lucreze asupra flexibilității și sensibilității palmei, dar să sensibilizeze și dosul mâinii, folosind-o atât pentru a se masa pe sine, cât și pentru a-l masa pe celălalt. Dosul mâinii, care reprezintă în mod simbolic spatele (coloana vertebrală: partea cea mai puțin conștientă din schema corporală), este parte integrantă a mâinii, la fel ca palma, și trebuie să se unească în cele din urmă cu totalitatea acesteia. La fel cum scheletul este, în același timp, solid, articulat și mobil ca un șarpe la nivelul coloanei vertebrale, tot așa și dosul mâinii trebuie să devină un loc fluid și capabil să comunice.

În funcție de modul în care folosim mâna, vom obține diverse efecte:

- Masând cu vârful degetelor, intrăm în corpul celuilalt, îl stimulăm și îl trezim.
- Mâna plasată drept, cu palma întinsă, constituie un sprijin, o însoțire, o recunoaștere a celuilalt.
- Mâna care alunecă peste corpul consultantului amintește de mângâierea inițială, maternă sau paternă.
- Putem masa, de asemenea, cu pumnul: în funcție de poziția degetului mare, pumnul va reprezenta un ou (dacă degetul mare este în interior, vulnerabil, trăind în pumn ca un germen) sau o piatră (dacă degetul mare închide pumnul din exterior, ca în artele marțiale, făcându-l astfel invulnerabil).
- Un masaj cu pumnul-ou poate fi un masaj de purificare, în același mod în care șamanii mexicani folosesc un ou sau o lămâie pentru a face o *limpia*, o curățare energetică sau emoțională a corpului

Scanned with OKEN Scanner

celuilalt. La fel cum *curandero*-ul (vindecătorul) sparge oul sau îl aruncă odată curățarea realizată, tot așa va trebui să ne scuturăm și să spălăm mâna deschisă pentru a transmite faptul că acțiunea oului s-a încheiat.

- Când este închis și tare ca o piatră, pumnul permite comunicarea cu oasele consultantului, la care face referire în mod simbolic: osul este partea solidă a corpului, echivalent cu elementul mineral din natură. Pumnul închis comunică puterea. Pentru inconștient, pumnul închis reprezintă un dușman: masajul blând cu pumnul oferă o imensă ușurare, deoarece potențialul dușman devine un aliat și nu mai există atunci niciun pericol. Un astfel de masaj poate fi folosit pentru a șterge amintirea loviturilor primite în trecut.
- Unghiile sunt o rămășiță a ghearelor din natura sălbatică. Maseurul nu poate avea unghiile lungi: el și-a tocit agresivitatea și a îmblânzit animalul sălbatic. Dar maseurul poate folosi în mod excepțional unghiile în masaj pentru a-l întoarce pe consultant la propria lui natură sălbatică, dacă este necesar. Unghia zgârie și poate crea centre de concentrare a atenției: acolo unde se concentrează atenția poate apărea conștiința. Pentru aceasta, cele cinci degete se unesc într-un punct, ca un cioc de pasăre, și cele cinci unghii apasă în același timp asupra unei regiuni a corpului. Este important ca unghiile să fie unite și nu separate, altfel avem de-a face din nou, în mod simbolic, cu o labă care înhață cu ghearele.

Iată două exerciții pentru a perfecționa atingerea:

- **Conectăm mâna la întregul corp**. Singuri sau cu un partener, extindem unul câte unul fiecare dintre degetele celor două mâini până la *hara* sau centrul de greutate, situat la aproximativ două degete sub ombilic.

  Această extensie a degetelor se poate face atât prin atingere (direct pe piele), cât și prin imaginație (traiectoria trece atunci prin interiorul corpului și ajunge, de asemenea, în interiorul burții).
- **Ne simțim mâinile**. Scopul acestei meditații este pregătirea mâinii pentru masaj.

  Ne simțim mâinile, ținând ochii deschiși sau închiși în funcție de preferințe. Le privim sau le simțim așa cum sunt ele. Apoi, ni le imaginăm mici, ca niște mâini de copil, și ni le simțim așa.

Scanned with OKEN Scanner

Regresăm până la mâinile fătului și chiar mai departe, la mâinile primatelor. Observăm până unde anume ne putem simți mâinile în trecut: până la ce animal, cu ghearele lui, și mai departe chiar, până când acestea sunt două bucăți de materie minerală. Apoi revenim treptat de la mâna fetală, la mâna copilului și adultului și ne îmbătrânim mâinile până când acestea depășesc durata vieții umane și se dizolvă ca două emanații de energie binevoitoare. Întregul univers este unit cu aceste mâini milenare.

Închidem pumnii și vedem tot ceea ce mâinile noastre conțin acum. Deschidem mâinile și vedem tot ceea ce suntem capabili să dăm: un întreg univers, bucuria copilăriei, sentimente sublime, istoria planetei, energia cosmică etc.

Maseurul și spațiul

Odată sensibilitatea mâinii dezvoltată, trebuie să lucrăm asupra relației noastre cu spațiul. Într-adevăr, orice masaj se realizează în trei dimensiuni, într-un mediu specific și având mișcarea drept scop: persoana masată nu este inertă, ci ea este o sumă de acțiuni potențiale. La fel, maseurul nu este doar un corp inert din care se ridică două brațe, ci masajul lui e o propunere de dans, de unire în mișcare cu consultantul.

- **Ne împreunăm mâinile orbește în spațiu**. Este vorba despre a verifica dacă simțul nostru tactil și simțul vizual sunt bine armonizate între ele. Într-adevăr, în masaj, trecem neîncetat de la informații tactile la informații vizuale. Când cele două mâini sunt unite, ele se masează și se mângâie reciproc, așa cum este descris în partea a patra: masculinul și femininul, recepția și acțiunea se armonizează prin această mângâiere, care îl unește pe maseur cu el însuși.
- **Depășim teama de întuneric**. În pântecele matern avem două impulsuri principale: acela de a ne naște pentru a vedea lumina și acela de a respira. Când gestația și nașterea nu s-au realizat de o manieră optimă, putem păstra o frică reziduală de întuneric care poate afecta buna desfășurare a unui masaj.

  Pentru a depăși această teamă și a se reconcilia cu spațiul, chiar și atunci când este întuneric, maseurul aspirant poate să se așeze în mod voit într-un loc întunecat și să efectueze acest automasaj care îl ajută să conceapă întunericul ca pe o ființă binevoitoare și aliată. Corpul nu se freacă de întuneric, ci simte că acesta îl mângâie. Ca

Scanned with OKEN Scanner

într-un dans, brațele pătrund în întuneric, întregul corp se ondulează... Acest masaj de noapte permite depășirea anxietăților fetale.

- **Forme în aer.** Masajul inițiatic nu constă doar în descoperirea prin atingere a ceea ce există deja, ci el își propune să facă să existe o formă. Creăm cu mâinile sculpturi invizibile pe care le definim prin masarea aerului. Le vom atinge, conștienți de forma lor, pe care doar noi o putem percepe, cu tandrețe și iubire, străduindu-ne să le transmitem viața, o pulsație. După ce forma este complet masată, o lăsăm în urma noastră, ca pe o realitate invizibilă, dar cu care am creat o uniune.

Îmbogățirea mâinilor și încărcarea lor cu energie

Mâinile noastre trebuie să devină instrumente care trezesc conștiința celuilalt, deci e necesar să le insuflăm o putere pe care nu o avem: fără a cădea în superstiție, putem conferi mâinilor noastre, prin imaginație, abilități care ne depășesc.

Masarea locurilor consacrate. Multe statui, stânci, locuri sfinte, clădiri... primesc, pe tot parcursul anului, plângeri, rugăciuni și solicitări din partea unui public numeros. Alegem un obiect sau un loc în care se acumulează aceste solicitări și decidem să-i oferim, prin masaj, reconfort, prezență și conștientizare, mai degrabă decât să-i cerem ceva. De asemenea, putem masa un copac.

Acest exercițiu se bazează pe ideea că existăm în lume pentru a ajuta universul să genereze mai multă conștiință, nu pentru a consuma neîncetat ca niște copii insațiabili. După acest masaj, mâinile ne vor fi încărcate cu toată energia acelui loc consacrat, căruia nu i-am cerut nimic, dar cu care ne-am unit la un nivel superior, oferindu-i masajul nostru.

- **Încărcăm mâinile pozitiv.** Putem să alegem, după dorință, obiecte prețioase, minerale, plante sau alte obiecte de putere și să le masăm imaginându-ne că mâna absoarbe și acumulează energia lor. Dacă astfel de obiecte nu sunt disponibile, ne putem imagina că le masăm sau putem ține în mână fotografii cu aceste obiecte: pentru inconștient, imaginea obiectului este obiectul în sine.
- **Ne jucăm cu temperaturile.** Ideea este să simțim că din mână emană o energie termică, aceasta putând varia de la frig extrem la căldură extremă, după voie. Fiecare grad de temperatură reprezintă

Scanned with OKEN Scanner

un aspect al iubirii: unele corpuri trebuie încălzite, altele trebuie răcite. Căldura poate genera energie, iar frigul poate răci, calma etc.

- **Ne jucăm cu senzația mărimii mâinilor.** Ne imaginăm că mâinile ni se micșorează și apoi cresc într-atât încât putem atinge obiecte aflate la distanță de noi: ne putem imagina că mângâiem luna, stelele sau că punem mâna în centrul soarelui. Acest lucru ne va ajuta ulterior să vizualizăm și să „atingem" organele prin masarea suprafeței corpului.

Exerciții de masaj

Acest repertoriu de exerciții poate fi experimentat cu un partener de bună-credință, pentru a ne perfecționa capacitatea de a intra în contact cu celălalt. Repet, nu avem pretenția de a scrie aici un manual de masaj și nici de a forma terapeuți. E vorba, mai degrabă, despre reeducarea atingerii în cadrul unei relații prietenoase și de conștiință.

Însoțirea

În primul rând, maseurul își plasează mâna în dreptul inimii partenerului, simte bătăile ei și le însoțește mental, precum și prin ritmul respirației. Apoi, puțin câte puțin, cu ambele mâini așezate de o parte și de alta a corpului partenerului, îi ia în considerare corpul și îl recunoaște ca volum, de la dreapta la stânga și din spate în față.

Pentru cap și trunchi, persoana poate sta așezată. Maseurul ia simultan între mâinile lui, calm și preț de câteva secunde, fruntea și zona occipitală, apoi urechea dreaptă și urechea stângă, partea din față și partea din spate a pieptului, torsul, burta, laturile din dreapta și stânga ale cutiei toracice etc.

Pentru membre, persoana se poate întinde pe o masă de masaj. Partenerul va apăsa simultan segmente ale brațului drept și ale brațului stâng pe masa de masaj, la fel pentru piciorul drept și piciorul stâng.

Unirea corpului cu mediul său

Acest masaj constă în extinderea corpului. Consultantul se culcă pe o suprafață moale (de exemplu, un covor gros) și partenerul lui îi maseză întregul corp prelungindu-și gestul spre exterior, ca și cum brațele, corpul, picioarele etc. s-ar întinde până în pământ.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Întinderea pielii

Pielea este considerată ca o frontieră, ca limita extremă a corpului. Spunem că „ne simțim bine sau rău în propria piele" sau că oamenii timizi „se închid" în interiorul pielii lor. Or, orice organism izolat de mediul său se atrofiază: un aspect esențial al vieții este capacitatea noastră de a ne uni cu întregul.

Masajul de întindere a pielii ne ajută să deplasăm metaforic această limită, să recunoaștem că ea este flexibilă și că ne putem depăși limitele obișnuite printr-un impuls spre exterior. Scopul este să scăpăm de frica de a ne depăși și apoi să aducem către corp o piele care a explorat lumea.

În practică, trebuie să apucăm delicat pielea partenerului, cu toate degetele, cu ambele mâini, și să o tragem în sus, rămânând atenți la direcția fibrelor pielii. Acest masaj se realizează asupra întregului corp, cu o forță de tragere care trebuie adaptată exact la sensibilitatea zonei în cauză. Este deosebit de util să întindem pielea în locurile care tind să închidă orificii (pentru aceste zone intime, putem exersa masajul pe noi înșine):

- Pleoapele (cu multă delicatețe).
- Pielea testiculelor (cu o elasticitate remarcabilă).
- Labiile sexului feminin.

Odată ce persoana a simțit elasticitatea pielii sale, se pot practica „înfășurări" la nivelul întregului corp, constând în rularea între degete a câte unei porțiuni de piele, începând, de exemplu, de la ceafă și terminând la un picior, apoi la următorul.

Acest masaj ne permite să simțim unitatea pielii ca un singur și același organ și să depășim senzația fragmentată a corpului.

Masajul muscular

Funcția mușchilor este de a pune în mișcare corpul și, în special, scheletul. În acest masaj vom considera mușchiul ca receptaculul unor emoții străvechi, pe care el le păstrează și le exprimă în contracțiile sale repetate într-o manieră imuabilă. Așadar, începem prin a deschide mușchii. Acest masaj în cinci pași vizează atât mușchii puternici și voluminoși (bicepșii, cvadricepșii, fesierii, pătratul lombelor, mușchii abdominali etc.), cât și zonele mai restrânse (mușchii mici care guvernează mimica

facială: fruntea, conturul gurii..., dar și degetele, palmele mâinilor, tălpile picioarelor...).

- Poziționând degetele ambelor mâini în centrul mușchiului, ne separăm mâinile una de alta, spre dreapta și spre stânga, pentru a „deschide" simbolic fibrele musculare.
- Cu mișcări similare, încercăm să întindem mușchii, separând mâinile, de data asta, de jos în sus.
- Acoperim o zonă cu întreaga palmă a mâinii sau cu toată suprafața degetelor (în funcție de dimensiunea zonei în cauză), imprimând astfel mușchiului o rotație internă și externă în jurul osului de care e atașat.
- Terminăm masajul apăsând pe zonele lucrate, una după alta, ca și cum am vrea să concentrăm și să strângem învelișul muscular al corpului. În funcție de zonă, vom ajunge până la a apăsa cu toată greutatea noastră. Acest moment de masaj este folosit pentru a restabili o senzație compactă a corpului și pentru a uni mușchiul (dinamic și emoțional) cu materia concretă (esențială) a osului.
- Încheiem cu un masaj al pielii care vizează definirea învelișului cutanat în jurul mușchilor: o mână este succedată de cealaltă, într-o mișcare neîntreruptă, în timp ce persoana masată se răsucește de pe spate pe lateral, apoi pe burtă, ca într-o singură și interminabilă mângâiere. Această fază a masajului poate dura până la o jumătate de oră.

Masajul oaselor

În general, scheletul este ignorat în masaj, fie pentru că reflectă o imagine terifiantă (aceea a morții), fie pentru această parte a corpului este considerată impersonală. Totuși, scheletul este individual și viu: măduva osoasă produce celulele sângelui nostru. În plus, senzația scheletului este foarte importantă: de regulă, egoul artificial evită structura și preferă să acopere corpul cu o carapace (musculară, emoțională sau chiar vestimentară), resimțindu-se ca o moluscă nevertebrată. Recontactarea scheletului permite regăsirea drumului către ceea ce este esențial.

Pentru a masa scheletul, trebuie să-l căutăm cu vârful degetelor, să-l atingem prin piele și prin carne și să-l parcurgem frecându-l ca și cum am vrea să-i eliberăm energia. De asemenea, e recomandat să intrăm cu

Scanned with OKEN Scanner

delicatețe în detaliile articulațiilor, să căutăm posibilele spirale și rotații și să explorăm cu o atenție afectuoasă detaliile formei oaselor (de exemplu, forma orbitelor, a osului pubian, a oaselor din spatele urechilor, a oaselor craniului etc...). Pentru a face acest lucru, maseurul trebuie să fie atent la propriul său schelet. Toate formele existente în natură se regăsesc în scheletul uman.

Deschiderea celor șapte plexuri

Numeroase tradiții spirituale sau medicale fac o descriere energetică a corpului care le este caracteristică. Fără a intra într-o dezbatere legată de existența reală a corpului energetic și a structurii lui precise, putem considera aceste descrieri ca fiind tot atâtea biologii simbolice utile.

Ne referim, pentru acest masaj, la chakrele sau plexurile situate la nivelul a șapte centri nervoși (sau endocrini), considerându-le drept locuri importante ale corpului, în care pot converge energiile fluide sau stagnante. Putem folosi această topografie pentru a trezi succesiv șapte zone ale corpului.

- **Chakra rădăcină (perineul).** Persoana stă în picioare, cu genunchii ușor îndoiți. Pumnul maseurului apasă între sexul și anusul său (pumnul este orientat ca o mână care ține o lumânare, deci, în principal, rădăcina degetului mare și a degetului arătător sunt cele care fac contact cu perineul). Această presiune, care este atât un suport, cât și o rezistență, permite persoanei să-și simtă propria putere și să se concentreze în acest loc de ancorare în care se află, printre altele, mușchii și organele sexualității, ale micțiunii și ale defecației.
- **Chakra sexuală sau sacrală.** Aceasta e situată la nivelul pubisului: în cazul bărbatului, deasupra rădăcinii sexului, în cazul femeii, la nivelul uterului. Persoana stă culcată. Mâinile maseurului apasă (cu vârful degetelor) pe chakră și fac gestul de a o deschide spre dreapta și spre stânga, urmând ritmul respirației. Acest gest își propune să dizolve prejudecățile sexuale ale arborelui genealogic, reținerea dorinței și a forței creatoare.
- **Centrul de gravitație.** Situat la câțiva centimetri sub ombilic, acest centru corespunde locului *ki*-ului sau *chi*-ului în artele marțiale. Este centrul oricărei mișcări corporale armonioase, în uniune cu

Scanned with OKEN Scanner

planeta. Persoana stă întinsă pe spate, iar maseurul efectuează mișcări în spirală (în sensul acelor de ceasornic și în sensul invers acelor de ceasornic) al căror punct de plecare este centrul de gravitație. Aceste spirale se extind treptat la nivelul întregului corp, apoi revin către centrul de gravitație. Masajul continuă în același spirit, cu linii radiind din acest centru spre membre, tors și cap, și înapoi. Acest centru trebuie masat, de asemenea, pe partea dorsală, unde este situat la nivelul celei de-a cincea vertebre lombare.

- **De la plexul solar la inimă.** Masajul se efectuează în picioare. Maseurul se plasează în spatele persoanei și își înfășoară brațele în jurul acesteia, așezându-și palmele pe pieptul ei, undeva între diafragmă și inimă. Masajul se realizează în direcția deschiderii, pentru a desface carapacele emoționale, de o parte și de alta a sternului. Se întâmplă frecvent ca persoana să plângă sau să exprime emoții puternice în timpul acestui masaj. El trebuie să se încheie cu o „integrare" a inimii: persoana, însoțită de mâinile maseurului, își simte întregul corp ca o inimă care pulsează.
- **Gâtul (chakra expresiei).** Aici nu se pune problema exercitării unei presiuni puternice, pentru că gâtul este o zonă fragilă și crucială, un canal prin care trece aerul, băutura și mâncarea. Orice constrângere poate produce anxietate, o senzație de strangulare. Pentru a deschide acest canal de comunicare și de purificare între inimă și minte, masajul va fi efectuat cu o mare delicatețe, de la piele la piele, ca și cum am crea o bijuterie: masăm, în sensul invers acelor de ceasornic, golul situat între cele două clavicule, cu intenția de a disipa toată anxietatea și de a crea o stare de bine. Apoi, această senzație pozitivă va fi extinsă în jurul gâtului, până la ceafă, ca un colier sau o urmă. După aceea, răsucindu-și mâinile (cu toate degetele în jos și cu marginea mâinii în dreptul urechilor), maseurul aduce energia în sus spre ceafă, bărbie și urechi, până în creștetul capului.
- **Masajul celui de-al treilea ochi și al creștetului capului.** Scopul acestui masaj este de a deschide o fereastră metaforică în creier pentru a lăsa să intre lumina atât din cer, cât și din centrul pământului. De altfel, putem sugera ca persoana să se concentreze pe această imagine. O mână, cu unghiile strânse ca într-un cioc, așa cum am descris mai sus, e plasată pe creștetul capului și cealaltă, între cele

Scanned with OKEN Scanner

două sprâncene: maseurul rămâne, atât cât este necesar, în poziția de sprijin pe aceste două puncte, astfel încât persoana masată să-și poată concentra atenția asupra lor. Apoi, el deschide treptat degetele ambelor mâini, distanțându-le foarte încet, ca petalele unei flori care se deschide. Același masaj este apoi repetat cu o mână pe partea superioară a craniului și cu cealaltă pe spatele occiputului.

Masajul facial

Fața este un loc cheie al identității dobândite: la fel ca numele, ea reprezintă unul dintre cele mai puternice semne ale individualității. Acest masaj își propune să schimbe concepția pe care persoana o are despre fața ei. Maseurul va trebui să exploreze cu mâinile lui toate detaliile osaturii, ale mușchilor, ale părților moi, pentru a oferi persoanei masate o imagine completă a feței sale, așa cum este ea. Apoi, în funcție de dorințele exprimate de consultant (care își poate descrie în prealabil „fața perfectă", așa cum și-o imaginează el), maseurul masează acea față perfectă, de exemplu, lungind nasul, mărind ochii, întărind maxilarul. Această față, topografiată astfel de masaj, devine atunci urma imaginată și simțită a feței, pe care persoana și-o reprezintă ca fiind fața care îi corespunde în mod fundamental. Conștiința realizată nu are față, dar ea poate prelua o mască sacră, adică transpersonală, care nu definește o persoană individuală, ci un arhetip.

Masajul sexual

Acesta trebuie realizat de o persoană în care avem încredere deplină (a nu se confunda cu complicitatea erotică a iubiților: aici e vorba despre un contact destinat să readucă organele sexuale la demnitatea lor esențială). Am ales să nu îl ocolim, tocmai pentru a nu cădea în tabuul excluderii organelor sexuale din senzațiile corporale. Iată câteva indicații privind masajul inițiatic al sexului feminin și masculin.

- **Masaj intravaginal.** Singurele degete folosite sunt indexul și mijlociul, cele două degete consacrate binecuvântării în imaginile creștine. Acest masaj din interiorul vaginului nu este axat pe penetrare, ci pe eliberarea sexului feminin de toate amintirile sale negative. Prin urmare, accentul nu este pus pe o împingere spre interior: dimpotrivă, cu ajutorul unui lubrifiant, dacă este necesar, degetele sunt introduse cât mai ușor posibil spre interior, apoi, cu mișcări

Scanned with OKEN Scanner

în spirală, „desprindem" metaforic urmele de memorie „lipite" de mucoasă. Continuăm masajul cu mișcări care merg direct din interior spre exterior, ca și cum am goli vaginul de o încărcătură care s-a acumulat acolo. Dacă, așa cum se întâmplă adeseori, consultanta are o imagine despre propriul său sex înfundat cu obiecte sau amintiri dureroase, aceasta poate vizualiza ceea ce iese din ea în timp ce degetele maseurului sau ale maseuzei eliberează zona afectată. Acest masaj poate fi foarte util pentru a termina „curățarea" traumelor sau a culpabilităților.

- **Masajul penisului**. În general, bărbatul face o diferențiere între corpul și sexul lui, considerat adeseori drept un membru separat. Funcționarea sa sexuală se limitează atunci numai la zona penisului. Acest masaj este conceput pentru a înrădăcina sexul în restul corpului. Începând cu zona glandului, coborâm de-a lungul penisului ca și cum am urma o cale care continuă fără întrerupere până la o zonă a corpului: palma mâinii, talpa piciorului, ceafa, inima, creștetul capului.

Masaje simbolice

Acestea nu privesc în mod direct corpul fizic, ci extensiile sale vizuale sau imaginate.

- **Pieptănarea aurei**. Acest masaj e menit să creeze liniște și să deznoade energiile încâlcite. Degetele se deschid ca un pieptene și trag ușor aura persoanei în jos, ca și cum ar pieptăna un păr lung.
- **Spălarea umbrei**. Este vorba despre reconcilierea persoanei cu inconștientul și cu conținutul său „întunecat". Persoana stă în picioare, cu spatele îndreptat către o sursă de lumină. Prin urmare, umbra ei e proiectată în fața sa pe podea (alegem un loc care poate fi spălat cu peria și cu apă în care am adăugat săpun, uleiuri esențiale sau alte substanțe relevante simbolic). Consultantul îl urmărește pe maseur cum spală podeaua cu peria respectând forma umbrei sale.
- **Îmbogățirea pielii prin frecarea ei cu elemente simbolice**. Am menționat deja că, din perspectiva inconștientului, pielea absoarbe ceea ce rămâne atașat de ea pentru o perioadă. Vindecătoarea Pachita freca bolnavii cu o efigie a lui Hristos sau a Fecioarei Maria,

Scanned with OKEN Scanner

dar noi putem aplica acest principiu masând persoana în cauză cu o fotografie a părinților ei, cu bani sau cu un lingou de aur, dacă ea se simte săracă, deci cu orice simbol pe care acea persoană simte că este necesar să îl absoarbă. De asemenea, faptul de a merge încălțați cu pantofi în care am introdus, drept branțuri, imaginea părinților sau a unui cuplu de zeități (elementul feminin fiind așezat sub talpa piciorului stâng și elementul masculin, sub talpa piciorului drept) are, în psihomagie, un efect adeseori surprinzător asupra durerilor membrelor inferioare și asupra sentimentului de nonapartenență, de abandon, de exil etc.

Răzuirea

Scopul acestui masaj de inițiere este de a permite unei persoane să se elibereze de tot ceea ce „e lipit de pielea ei" și, în special, de temerile sale. Vechii războinici caucazieni se răzuiau cu partea neascuțită a unui cuțit pentru a-și depăși anxietatea înainte de a porni la luptă. În esență, acest masaj inițiatic este menit să elimine senzațiile negative moștenite din trecut, care nu pot fi înlăturate în alt mod.

Maseurul trebuie să se echipeze cu un coupe-papier din os sau cu un alt obiect care nu taie, de preferat dintr-un material natural, care imită forma unui cuțit. Masajul începe din creștetul capului, care va fi răzuit ușor, fie în spirală, fie urmând cele patru direcții cardinale. Niciun milimetru de piele nu trebuie uitat, pentru că toate amintirile negative s-ar putea reinstala acolo. Maseurul poate stabili calea pe care dorește să o urmeze pe corp, cu condiția să includă absolut toate părțile acestuia, inclusiv pleoapele, organele genitale, tălpile picioarelor, spatele urechilor etc. Acest masaj durează cel puțin trei ore și poate fi realizat cu o muzică de fundal discretă.

Eliberarea furiei

Uneori, putem ajuta o persoană să expulzeze și să exprime o furie reprimată. Evident, pentru aceasta e necesar ca maseurul să fi lucrat el însuși asupra propriilor emoții negative și, de asemenea, să aibă o oarecare forță fizică și psihică, astfel încât consultantul să nu-i poată face rău atunci când își dezlănțuie furia.

Maseurul apasă cu pumnul închis asupra perineului persoanei aflate în picioare, așa cum este descris pentru masajul chakrei rădăcină, și își sprijină pumnul cu cealaltă mână, oferind un suport extrem de sigur.

Scanned with OKEN Scanner

Consultantul trebuie să se sprijine puternic pe acest pumn și să urle, cu sau fără sunete articulate. Forța fizică a maseurului este foarte importantă deoarece presiunea trebuie să fie semnificativă pentru a permite persoanei să se exprime cât mai mult posibil. Perineul este singura parte a corpului care poate fi comprimată (în poziția în picioare) fără ca persoana să se simtă constrânsă: ea primește această presiune ca un aport de energie. Apăsarea oricărei alte părți a corpului este exclusă, deoarece consultantul s-ar simți strivit sau forțat și nesusținut în efortul său de a se elibera.

Masaj de reparație efectuat cu patru mâini

Acest masaj poate face parte din psihoritualul nașterii pe care îl vom descrie în continuare. El necesită participarea a doi maseuri, un bărbat și o femeie, care vor avea sarcina de a reprezenta arhetipurile parentale.

Multe persoane nu au avut o relație bună cu părinții: în diverse grade, cuplul nu se înțelege bine și fiecare dintre părinți întreține o relație dificilă cu copilul. Dacă am fost câmpul de luptă al cuplului părintesc, corpul nostru e lipsit de o informație esențială: aceea de a simți ce înseamnă uniunea dintre tată și mamă.

Cei doi maseuri pot purta în jurul gâtului câte o fotografie, unul a mamei și celălalt a tatălui. Înainte de a atinge consultantul, aceștia efectuează deasupra lui o serie de gesturi în oglindă, pentru a se pune de acord și a se armoniza: cea mai mare dificultate a acestui masaj constă în faptul că, pe parcursul acestuia, consultantul se va confrunta din nou cu conflictul de cuplu. Cei doi maseuri vor practica apoi un masaj intuitiv și echilibrat: mai întâi, bărbatul masează partea dreaptă și femeia partea stângă și, în final, amândoi își îndreaptă mâinile către zonele în care îi ghidează intuiția, dar având mereu grijă să rămână sincronizați.

Psihoritualul renașterii

Un psihoritual este o ceremonie formată atât din **psihomagie** (un scenariu precis care permite integrarea informațiilor lipsă și realizarea metaforică a dorințelor reprimate), cât și dintr-un **masaj inițiatic**, pentru că orice psihoritual se realizează cu colaborarea unor persoane binevoitoare, care trebuie să susțină fără rezerve efortul de vindecare al consultantului. Prin urmare, acesta va fi subiectul central al ritualului și, totodată, maestrul de ceremonii. Am putea spune că **psihoritualul**

Scanned with OKEN Scanner

are drept scop vindecarea și modificarea personalității dobândite, dar că el se efectuează **sub autoritatea ființei esențiale.**

Iată de ce este necesar să planificăm corect un psihoritual, să ne asigurăm că persoanele care colaborează la acesta sunt pregătite, și de ce, în orice moment, consultantul, care este și regizorul, poate întrerupe psihoritualul pentru a corecta acțiunile colaboratorilor săi.

Actele psihomagice de înmormântare despre care am discutat în capitolele anterioare pot fi considerate drept psihoritualuri.

Vom detalia acum psihoritualul nașterii sau al celei de-a doua nașteri, care ne permite să punem în scenă și să oferim inconștientului corporal informațiile vitale în privința unei nașteri reușite.

Pentru acest psihoritual care durează trei ore, consultantul (care va juca rolul copilului) trebuie să aleagă doi colaboratori (părinții lui metaforici) pe care îi vom numi oficianți. Acești colaboratori, care pot fi terapeuți, actori sau doar două persoane de bună-credință, trebuie să poată face următoarele lucruri:

- să joace comedia în mod convingător și fără ticuri;
- să înțeleagă ce este în joc și să nu permită nevrozelor provenite din propria lor istorie să interfereze cu procesul, adică să aibă drept prioritate absolută în această perioadă de timp acompanierea consultantului în recuperarea sa;
- să aibă bune noțiuni de masaj, o sensibilitate și o calitate a atingerii fină și variată;
- să poată trăi acest moment într-un mod transpersonal, în slujba conștiinței universale, indiferent de convingerile sau de concepțiile lor despre divin.

Desigur, în absența unei pregătiri practice, aceste recomandări rămân abstracte. Dar, în cele din urmă, consultantul este autoritatea care acționează în cadrul acestei ceremonii terapeutice. În orice moment al psihoritualului, consultantul trebuie să își poată exprima nevoile și, dacă e necesar, să stabilească împreună cu părinții săi simbolici un cod care înseamnă: „Întrerupem psihoritualul și ascultați ceea ce aștept de la voi".

Nu este vorba despre a retrăi experiențele traumatice, ci despre a înscrie în orice mod posibil **memoria alternativă a unei experiențe pe deplin realizate.**

Scanned with OKEN Scanner

„Părinții" se vor pregăti efectuând exercițiul corpului perfect, pentru a se putea raporta la el în orice moment în rolul lor de arhetipuri parentale și pentru a evita interferența capcanei propriului arbore genealogic în psihoritual.

De asemenea, ei trebuie să se prezinte în cel mai neutru mod posibil: îmbrăcați simplu, în alb, negru sau bej, fără ornamente inutile, fără un parfum prea intens, cu o respirație plăcută, cu gesturi măsurate. Totul trebuie făcut astfel încât consultantul să poată proiecta asupra acestui cuplu mai întâi pe părinții săi reali, apoi pe părinții lui ideali. În mod similar, psihoritualul trebuie să fie realizat într-o cameră neutră, plăcută și cu temperatură agreabilă.

Psihoritualul se efectuează în nouă etape[24]. Este recomandat să nu omitem nimic, deși putem adăuga elementele pe care le considerăm necesare în propriul caz (detalii, acte deosebit de importante, repararea unei anumite traume).

Consultantul trebuie să ajungă îmbrăcat în haine vechi, care reprezintă povara trecutului, dar va aduce cu el și o valiză cu haine, lenjerie și pantofi complet noi, precum și un cordon sau o panglică ce simbolizează cordonul ombilical și ceva cu care va fi alăptat (lapte condensat într-un tub sau lapte vegetal de soia, de migdale, de alune, în cutie cu un pai). Dacă este necesar, consultantul poate aduce și un fard corporal auriu (vom vedea că folosim această variantă pentru a compensa o devalorizare puternică).

De asemenea, el trebuie să aibă o fotografie a tatălui și una a mamei, în copie, care să poată fi atârnate de gâtul oficianților, un plic negru și două semințe a două plante la alegere.

1. Confruntarea

Consultantul, îmbrăcat în hainele sale vechi, se confruntă cu cei doi oficianți care pot sta așezați sau în picioare, „mama" în fața lui, la stânga, și „tatăl" în dreapta.

El îi întreabă: „Pentru acest ritual de naștere, ești de acord să o reprezinți pe mama mea (prenumele mamei)? Ești de acord să îl reprezinți pe tatăl meu (prenumele tatălui)?"

[24] În *Manualul de psihomagie* al lui Alejandro Jodorowsky, veți găsi în plus, sub o formă mai detaliată, cuvintele care pot fi rostite de părinți în cadrul acestui psihoritual, în special pe parcursul celor nouă luni de sarcină.

Scanned with OKEN Scanner

Oficianții răspund: „Da, pentru acest ritual de naștere sunt de acord să îl/o reprezint pe tatăl tău/pe mama ta (prenumele)."

Consultantul pune apoi fotografia mamei și fotografia tatălui în jurul gâturilor lor. Apoi le explică toate nemulțumirile, furia, durerea, nevoia lui de a fi iubit. Dacă este necesar, el poate lovi o pernă. Aceste nemulțumiri nu au fost niciodată exprimate pe deplin, pentru că dragostea filială e amestecată cu o teroare primitivă: copilul știe că părinții săi au o putere de viață și de moarte asupra lui.

Această confruntare este similară cu cea descrisă în partea a opta a cărții.

Să ne reamintim cei cinci pași:

- „Iată ce mi-ai făcut (și/sau ceea ce nu mi-ai făcut și de care aveam totuși nevoie)".
- „Iată cum m-am simțit".
- „Iată consecințele pe care acest lucru le-a avut în viața mea".
- „Iată de ce anume sufăr încă și astăzi".
- „Iată reparația pe care mi-o datorezi".

„Părinții" sunt de acord cu orice și pot rosti fraze de reasigurare de genul „Da, te înțeleg, am greșit".

2. Moartea simbolică și transmutarea părinților

După ce toate nemulțumirile au fost exprimate, consultantul le spune oficianților: „Acum, pentru a remedia totul, veți muri și veți renaște devenind părinții de care am nevoie cu adevărat".

Dacă agresivitatea resimțită de consultant este foarte puternică, el poate ajunge până la uciderea metaforică a „părinților" săi. Dacă nu, aceste cuvinte sunt suficiente pentru ca „tatăl" și „mama" să se întindă pe pământ, cu ochii închiși, imitând moartea. În cazul în care consultantul experimentează o emoție, el o poate exprima. Apoi el va lua fotografiile de la gâturile oficianților și le va așeza împreună într-un plic negru, adăugând cele două semințe care vor germina mai târziu, atunci când consultantul va planta plicul în pământ. Consultantul rostește formula iertării: „Ceea ce este făcut, este făcut. Îmi cer iertare pentru că nu am fost copilul corespunzător așteptărilor voastre și vă iert că nu ați fost părinții perfecți pe care mi-i doream".

Apoi el sigilează plicul: aspectele toxice ale relației părinți-copil sunt acum dezactivate și este momentul apariției părinților arhetipali.

Scanned with OKEN Scanner

3. Naşterea părinţilor arhetipali

Consultantul îşi dezbracă vechile haine, una câte una, spunând cu voce tare ce anume aşteaptă de la „părinţii" lui, rămaşi încă întinşi pe pământ: „Vreau o mamă care (va exprima toate cererile posibile). Vreau un tată care (acelaşi lucru)".

Acest moment este foarte important, pentru că el ancorează în realitate arhetipurile parentale pozitive: aceştia sunt părinţii perfecţi pe care consultantul îi aşteaptă la nivelul actual al conştiinţei sale. El poate pregăti în prealabil o listă de calităţi şi cerinţe pe care să o citească cu voce tare.

Odată ce „părinţii" sunt încărcaţi complet cu noua lor identitate, actul naşterii poate începe.

4. Concepţia

Oficianţii se ridică în faţa consultantului care este acum gol sau în lenjerie (în funcţie de cultura şi de pudoarea personală). În mod similar, oficianţii pot fi mai mult sau mai puţin îmbrăcaţi. E de dorit însă ca pielea „mamei" să poată fi în contact cu aceea a consultantului în timpul gestaţiei.

Oficianţii stau faţă în faţă şi consultantul le dictează cum doreşte să îi vadă uniţi în cele patru centre (intelect, inimă, viaţă materială şi sexualitate). De asemenea, el alege postura în care doreşte să fie conceput, pe care oficianţii trebuie să o îndeplinească într-un mod delicat şi demn, dând impresia unui extaz al întregii lor fiinţe. Din nou, consultantul e cel care decide în prealabil cum trebuie realizată această reprezentare a actului sexual care îi dă naştere (mai mult sau mai puţin simbolic, cu gesturi mai mult sau mai puţin explicite...). În timp ce oficianţii simulează apogeul plăcerii lor, consultantul se strecoară între ei, şi „părinţii", simţindu-l insinuat între ei, îşi manifestă bucuria şi conştiinţa lor în faţa acestei vieţi care se întrupează.

5. Plămădire şi nidaţie

Consultantul se întinde şi cei doi oficianţi îl masează, dându-i senzaţia că trupul său este o masă amorfă. „Mama" îi masează partea stângă şi „tatăl", partea dreaptă. Metaforic, acest masaj reprezintă întâlnirea dintre ovul şi spermatozoid şi întreaga diviziune celulară din primele zile de viaţă. Încetul cu încetul, oficianţii îl plasează uşor pe consultant

Scanned with OKEN Scanner

în poziția fetală și îi leagă în jurul taliei panglica sau cordonul care simbolizează cordonul ombilical. „Mama", cât mai dezbrăcată posibil, se așază confortabil pe podea, cu spatele rezemat de un perete. „Tatăl" îl pune pe consultant pe burta ei și ea își leagă la talie celălalt capăt al cordonului, în timp ce „tatăl" îi acoperă cu o țesătură (un cearșaf sau o altă pânză moale care simbolizează pereții uterului și cuibul, în sens larg).

6. Gestația

Cei doi oficianți mângâie corpul „bebelușului" sub cearșaf și trăiesc etapele creșterii sale, lună după lună. În aceste nouă luni, relația dintre cei doi părinți, relația dintre mamă și copil și relația dintre tată și copil sunt discutate de către cei doi oficianți (aceste cuvinte pot fi scrise în prealabil de către consultant). Ei trebuie să aibă o voce blândă și lentă, care îl leagănă pe consultant în timpul sarcinii. Această fază va dura cel puțin un sfert de oră.

7. Nașterea

În mod ideal, nașterea ar trebui declanșată nonverbal, de comun acord între copil și mamă. Este un moment important al acestui psihoritual, când consultantul va simți că a venit timpul să se nască și când cei doi oficianți trebuie să fie conștienți de ceea ce se întâmplă. Consultantul este adus pe lume cu mare plăcere și primit între mâinile „tatălui său" care îl ia și îl așază în brațele „mamei" (din nou, consultantul poate să fi planificat dinainte anumite detalii ale nașterii propriu-zise). „Mama" taie cordonul ombilical cu acordul „tatălui", care îi înmânează foarfecele.

8. Alăptarea și îngrijirea bebelușului

„Mama" alăptează „bebelușul" direct la piept, fie făcând să curgă din dreptul lui lapte condensat, fie strecurând în gura consultantului atât sânul ei, cât și paiul cutiei cu lapte vegetal. Nu este recomandat să folosim lapte de vacă pentru că acesta este cel prescris în general drept înlocuitor al laptelui matern. În cazul în care consultantul dorește, „tatăl" poate să-l hrănească și el cu biberonul.

După ce i-au potolit foamea, „părinții" îl întreabă: „Cum vrei să te cheme?" Consultantul poate alege atunci între a-și păstra prenumele sau a adopta unul nou. Odată prenumele dat, oficianții spală „bebelușul" în apă călduță, eventual parfumată (cu flori de portocal, de exemplu).

Scanned with OKEN Scanner

Pe parcursul acestor tratamente, consultantul poate solicita anticipat orice i-a lipsit: să petreacă timp jucându-se cu părinții, să fie îmbrăcat într-un anume fel, să fie ajutat să vorbească, să reinterpreteze relația avută cu părinții în perioada în care a fost învățat să folosească olița etc. Tot în această etapă, „bebelușul" poate fi pictat parțial sau total în auriu de către „părinții" săi, care îi spun: „Ești o comoară", și îi arată această splendoare a lui într-o oglindă. În felul acesta, consultantul poate trăi în sfârșit tot ce i-a lipsit, deci el nu trebuie să ezite în a adăuga și alte elemente.

9. Autonomia

Consultantul, îmbrăcat din cap până în picioare în hainele sale noi, poate să meargă și să aleagă apoi între a pleca singur sau a fi încă însoțit de „părinții" lui. În acest caz, aceștia se așază de o parte și de alta a lui, „mama" la stânga și „tatăl" la dreapta, luându-l de mână. Ei pot merge să mănânce împreună la o patiserie sau, când consultantul este pictat în auriu, oficianții pot spune oricui vrea să-i audă pe stradă: „El este copilul nostru (prenumele său), este o comoară".

Când simte nevoia, consultantul își ia rămas bun de la „părinții" lui și pleacă fără să se uite înapoi. Va lua cu el cordonul ombilical, pe care îl va îngropa sub o plantă împreună cu plicul negru conținând fotografiile părinților, poziționate cu fața în jos. Cele două semințe din plic pot germina dacă acesta este destinul lor, dar consultantul trebuie să vadă imediat o viață crescând peste trecutul desființat și de aceea este necesar să sădească o plantă deja dezvoltată (arbust, plantă înflorită sau altceva).

Hainele vechi vor fi recuperate pe cât posibil opt zile mai târziu de la oficianți. Consultantul le va trimite la curățat, apoi le va dona în scop caritabil. Dacă sunt încărcate cu prea multă suferință, hainele ar trebui să fie arse. Faptul de a curăța și a recicla hainele este de obicei suficient pentru a le purifica.

Succesul acestui psihoritual depinde atât de pregătirea, de către consultant, a unui scenariu care i se potrivește, cât și de calitatea acțiunii oficianților. Scopul lui este de a pune în scenă o naștere cât mai apropiată de ideal. Putem repeta psihoritualul de naștere, mai ales dacă a lipsit ceva prima dată. Totuși, pentru că efectele acestui act se desfășoară pe termen lung, este recomandabil să așteptăm cel puțin șase luni înainte de a decide dacă este necesară repunerea lui în scenă.

Scanned with OKEN Scanner

Este foarte posibil ca, în timpul ceremoniei, intelectul să protesteze, să judece, să comenteze și să refuze să creadă în ceea ce se întâmplă: această funcție critică este tocmai rolul centrului intelectual și ea nu intervine neapărat în tot ceea ce corpul este pe cale să absoarbă. Cu alte cuvinte, nu este necesar să credem sau să-l împărtășim pentru ca psihoritualul să aibă succes, dar **scenariul experienței trăite trebuie să fie complet satisfăcător pentru senzația corporală, confortul emoțional și liniștea centrului sexual și creativ.**

La fel, se întâmplă ca un cuplu de părinți bine intenționați să fie dezamăgiți de modul în care s-a desfășurat nașterea copilului lor, fie pentru că instituția medicală i-a violentat (cezariană abuzivă, naștere declanșată pentru a respecta confortul obstetricianului etc.), fie pentru că a avut loc un „accident", capcana arborelui fiind, în acest caz, mai puternică decât bunăvoința părinților. De exemplu, copilul e poziționat invers sau trebuie extras cu forcepsul etc. În astfel de situații, copilului, chiar dacă este foarte mic, i se poate oferi un psihoritual al nașterii care să semene cu modul în care părinții și-ar fi dorit să-l aducă pe lume. Desigur, în acest caz, trebuie redată mai ales gestația și nașterea, psihoritualul având drept obiectiv principal siguranța și confortul copilului. Este posibil și recomandabil să vorbim, chiar și atunci când copilul este foarte mic: intenția de a comunica va ajunge la el, la fel și o mare parte a semnificației. Acest psihoritual (care pentru un copil e mai degrabă un joc și un masaj plăcut) este extrem de util și în cazul unui copil mai mare, atât timp cât el este de acord să „interpreteze nașterea lui așa cum o merită".

Psihoșamanismul

Am văzut că psihomagia se adresează persoanelor care vor să se vindece și sunt conștiente de problema lor. Dar unii consultanți nu sunt pregătiți să își conștientizeze boala: mecanismele lor de apărare sunt prea puternice și ei sunt incapabili să devină propriul lor vindecător. Acești consultanți solicită atunci o intervenție directă asupra corpului lor – sau mai degrabă prin intermediul corpului asupra mecanismelor profunde ale inconștientului lor.

Masajul inițiatic și psihoșamanismul sunt legate între ele, dar cu o diferență fundamentală: masajul inițiatic lucrează cu corpul, fără a opera o acțiune menită să-i modifice funcționarea organică, în timp ce

Scanned with OKEN Scanner

psihoșamanismul, inițial derivat din operațiile vindecătoarei mexicane Pachita, este inspirat din practicile șamanilor din diferite culturi.

Locul în care consulta Pachita imita o cameră de intervenție, luminată de flacăra slabă a unei lumânări. Bisturiele erau înlocuite cu un cuțit de vânătoare și o pereche de foarfece de unghii. Sângele pe care îl „transfuza" ea pacienților săi era un sânge invizibil. La fel, Pachita putea imita un transplant de inimă prin grefarea unei inimi invizibile pacientului. În esență, asemenea multora dintre colegii săi, ea folosea în scop terapeutic acea teroare resimțită de orice om care e operat și ușurarea de a se ști teafăr și nevătămat după operație. Pachita era capabilă să amenințe persoana care stătea pe masa de operație sau chiar să o lase acolo timp de câteva minute, cu senzația că are stomacul deschis și că se golește de sânge ca victima unui accident. Pacientul, cuprins de spaimă, simțea că i se răcește tot corpul și, în momentul în care anxietatea morții devenea foarte intensă, vindecătoarea mima o transfuzie de sânge... Trupul îngrozit accepta acest placebo, la fel cum aderase la senzația fictivă de a fi incizat. Când era vorba despre schimbarea unui organ bolnav, Pachita punea viscere pe corpurile pacienților ei, despre care spunea că provin de la școala de medicină, dar care puteau fi la fel de bine cumpărate de la măcelărie. Chiar dacă persoana simțea vag că o inimă moartă îi era apăsată pe piept, înlocuirea simbolică a unui organ bolnav cu altul, pe care operația „magică" îl sanctificase, îi permitea să se vindece. Aceasta ilustrează, încă o dată, faptul că organismul poate accepta ca parte a lui orice obiect care i se aplică.

Spre deosebire de masajul inițiatic, care își propune doar să dezvăluie corpul față de el însuși, eliberându-l de limitele sale iluzorii și permițându-i să se simtă în deplina lui întindere, psihoșamanismul imită întotdeauna o intervenție chirurgicală, o acțiune directă asupra corpului, dar fără elementele de prestidigitație (sau de magie, în funcție de perspectiva în care ne plasăm) practicate de vindecătorii care „operează" cu mâinile goale. **Persoana este perfect conștientă că e vorba despre o operație falsă,** că sângele este apă, colorată sau nu, că psihoșamanul se va preface că îi deschide corpul trecând un coupe-papier peste pielea ei etc.

În masajul inițiatic, rolul maseurului se limitează la transmiterea concretă a unei anumite calități a conștiinței. Maseurul este canal de transmitere, dar **rămâne el însuși**. Dimpotrivă, în psihoșamanism, la fel ca în șamanism, cel care operează **nu este el însuși**: el cedează puterea

Scanned with OKEN Scanner

unuia sau mai multor aliați care iau în posesie acțiunile și intențiile sale. Acesta este motivul pentru care nu obiectul (inima moartă plasată pe inima vie) e cel care permite vindecarea, ci realmente intenția care o însoțește și faptul că această operație este realizată **prin șaman de către o entitate** aflată dincolo de viață și de moarte.

Așa cum am văzut deja în cazul masajului inițiatic, conștiința corporală este independentă de intelect. În timpul unei operații șamanice, îndoielile intelectuale nu au control asupra experienței trăite de corp. Și tocmai consultanții cu un intelect foarte puternic, dominant în personalitatea lor, și care împiedică anumite conștientizări și anumite transformări, sunt cei cărora le este uneori cel mai greu să parcurgă ultima distanță între eul limitat, prizonier în capcana arborelui genealogic, și ființa transpersonală vindecată, liberă să fie pe deplin ea însăși. Pentru că intelectul refuză cu încăpățânare să creadă în vindecare, calea cea mai eficientă constă atunci în trecerea prin corp, care devine un **vector privilegiat al inconștientului**. La un nivel preverbal, persoana poate atunci să adere la actul de vindecare.

Evident, psihoșamanismul nu își propune să se substituie medicinii, ci mai degrabă să permită unei persoane ale cărei rezistențe intelectuale sunt foarte puternice să fie convinsă de posibilitatea vindecării sale, fie într-un caz în care medicina este neputincioasă (boli cronice fără tratament cunoscut, de exemplu), fie ca o completare a unei intervenții chirurgicale.

Actele psihoșamanice au un puternic caracter dramatic: este vorba despre un fel de teatru sacru, a cărui menire nu este să demonstreze abilitățile și talentul psihoșamanului, ci să provoace în persoana afectată **un șoc inconștient care are forța să-i declanșeze autovindecarea.**

Pentru a putea practica această formă de teatru terapeutic, este nevoie, în primul rând, de o mare autoritate. Scena arhetipală care reprezintă acest nivel de autoritate este aceea în care, în Evanghelii, Hristos alungă demonii cu strigăte puternice din corpul unui posedat. În inconștient, persoana își resimte boala ca fiind o ființă, prin definiție mai puternică decât ea. Oamenii spun „cancerul meu", „tuberculoza mea"... Putem asocia acest sentiment cu imaginea Diavolului în Evul Mediu, despre care se spunea că pune stăpânire pe corp. Un preot exorcist trebuie să aibă suficientă autoritate pentru a duce la bun sfârșit această expulzare:

Scanned with OKEN Scanner

autoritate care să fie atât personală (curaj, forță, hotărâre...), cât și emanată de Dumnezeu și de entități aliate (Iisus, Maria, sfinți și îngeri).

Putem presupune că bolile ne sunt insuflate de societate și de arborele nostru genealogic prin ordinele și interdicțiile impuse de părinți. Legătura fizico-psihică care ne atașează de boală este așadar la fel de puternică precum atașamentul față de părinți, pentru că bolnavul e atașat de boala sa, de cauza profundă și adeseori inconștientă a acesteia: el vrea să fie vindecat de simptomele sale, dar nu poate distinge cauzele care, de multe ori, sunt foarte dureroase. Pentru a desface lanțurile care îl atașează de suferința lui, bolnavul are nevoie de puterea unei persoane exterioare, care lucrează în numele unor entități supraumane. Am văzut deja că dragostea care leagă copilul de mamă (apoi de tată) este însoțită de umbra acesteia: teroarea, provenită din sentimentul confuz al copilului că viața lui depinde de bunăvoința părinților săi. De asemenea, oricine este capabil să provoace această teroare cu înțelepciune și să o îndrume spre ușurare, dobândește imediat în inconștientul nostru o putere egală cu aceea a părinților: când ne este trezită teroarea ni se trezește în același timp dragostea filială. Pachita era conștientă de acest lucru, de aceea își numea toți pacienții „copilul meu", indiferent de vârsta lor.

Putem oferi aici doar câteva exemple ce ilustrează modul în care se desfășoară o operație psihoșamanică: evident, nu este vorba despre a-i arăta cuiva cum să devină psihoșaman. Această artă terapeutică este complexă și ea necesită un antrenament prealabil îndelungat: asemenea chirurgiei, nici psihoșamanismul nu se poate practica improvizând.

Curățarea psihoșamanică

Inspirată de acele *limpias* ale vindecătorilor mexicani, această curățare își propune să elibereze o persoană de atașamentele ei toxice sau dureroase și, eventual, să o pregătească pentru un travaliu mai aprofundat. Curățarea psihoșamanică energizantă se realizează în patru etape:

- **Sacralizarea spațiului.** Pentru orice act de transformare interioară, este necesar să se creeze un loc sacru în care agresiunile vieții exterioare să nu intre. Cum creierul acceptă și încorporează simbolurile, este suficient să trasăm un cerc pe pământ cu un gest al degetului arătător, repetând această traiectorie de patru ori (pentru

Scanned with OKEN Scanner

cele patru energii) în sensul contrar acelor de ceasornic. Imediat, consultantul vizualizează cercul de pe podea. El este apoi invitat să intre în el ridicându-și picioarele unul după altul, ceea ce are ca efect concretizarea spațiului sacru.

- **Tăierea legăturilor.** Mâna oficiantului este deschisă, cu degetele împreunate. El anunță: „Această mână va servi drept cuțit pentru a te detașa de tot ceea ce te ține închis", apoi efectuează o serie de „tăieturi" foarte ferme, tăind aerul la un centimetru de piele și însoțindu-și gestul cu un sunet: „Sssst! (care imită zgomotul făcut de un cuțit ascuțit sau șuieratul unui șarpe). Pielea consultantului nu trebuie atinsă în niciun moment, pentru că actul de eliberare ar deveni atunci o agresiune. Oficiantul nu va uita să „taie" și sub tălpile picioarelor, rugând persoana să le ridice rând pe rând.
- **Energizarea.** În cercul sacru, persoana care a suferit această serie de „tăieturi" este acum eliberată de atașamentele sale exterioare. Oficiantul va folosi în acest moment pumnul-ou, pe care l-am descris anterior: mâna închisă pumn, cu degetul mare în interior, simbolizează forța spirituală întrupată în cel mai înalt grad de concentrare. Oficiantul masează întregul corp, frecându-l cu pumnul închis, așa cum am descris mai sus, pentru ca el să se încarce cu o energie concretă. Acest masaj energizant este însoțit de un „O" profund care pornește de la *hara* (sub ombilic, la distanță de doi-patru centimetri).
- **Perierea.** La final, cu mâna larg deschisă și relaxată ca un evantai care mișcă aerul, „periem" întregul corp pentru a-l aerisi, a-l ușura și a repune energiile în mișcare în timp ce murmurăm: „Mmmmm". Când mâna este larg deschisă, cu degetele separate, ea reprezintă darul maxim, ușurința maximă, comunicarea maximă.

Operații psihoșamanice

Aceste intervenții pot viza două tipuri de afecțiuni:

Tumorile

Pentru o persoană care suferă, de exemplu, de o tumoră hepatică, operația chirurgicală efectuată într-un spital ar consta în deschiderea corpului pentru a extirpa tumora. Un vindecător șaman ar imita deschiderea

Scanned with OKEN Scanner

zonei ficatului, lăsând să curgă din cuțitul lui un flux de sânge, apoi ar agita în aer o bucată de ficat de pui, strigând: „Ți-am scos tumora".

Psihoșamanul îi va arăta consultantului o bucată de ficat, de carne sau chiar o bucată de hârtie încreștită sau o bilă de metal, spunând: „Aceasta reprezintă tumora". Apoi, el va arăta spre un pahar cu apă și va spune: „Această apă simbolizează sângele tău". După aceea, va arăta un cuțit de plastic: „Iată ce voi folosi ca bisturiu". Apoi va apăsa obiectul care simbolizează tumora pe stomacul consultantului și, cu cuțitul de plastic, se va preface că incizează carnea la nivelul ficatului, imitând un act dificil și dureros. Un asistent va turna apă din pahar peste zona „operată", iar psihoșamanul va comenta: „Sângele curge, este mult sânge". În final, prefăcându-se că face mari eforturi, el va înlătura „tumora".

În aceste condiții, observăm cum consultantul urlă de parcă ar simți durerea acestei operații (pe care chiar o simte). Odată extirpată, tumora simbolică va fi învelită în hârtie neagră și îngropată. Pentru a finaliza operația, psihoșamanul își plimbă mâna peste zona „operată" și spune: „Rana este închisă". Consultantul simte imediat o ușurare. Este posibil (dar nu sigur) ca inconștientul corporal, atins în cel mai profund dintre mecanismele sale, să declanșeze atunci un proces de autovindecare.

Închistările psihice

Atunci când o persoană este literalmente posedată de o teamă, de o amărăciune, de un atașament la care nu poate renunța, adică atunci când elementele psihice sau emoționale se transformă în „tumori" care îi afectează viața de zi cu zi, poate fi util să se recurgă la o operație psihoșamanică. Să luăm, de exemplu, cazul unei persoane care spune că are „inima închisă". Considerând drept reală această imagine, operația va consta în „deschiderea inimii" prin plasarea mai multor farfurii de porțelan suprapuse pe regiunea pectorală și prin spargerea lor cu grijă, una după alta, cu un ciocan. Acest act este inspirat dintr-o poveste a fraților Grimm în care un prinț poartă în inima lui trei inele de fier. Ele se rup unul după altul, pe măsură ce povestea înaintează și, la sfârșitul ei, prințul devine capabil să iubească.

De asemenea, putem „spăla inima" unei persoane afectată de o suferință din dragoste fără speranță. O întrebăm solemn dacă este pregătită să-și lase inima să se elibereze de această legătură veche, consimțământul ei fiind, în realitate, aspectul esențial al acestei operații. Putem așeza

Scanned with OKEN Scanner

apoi un burete sau un măr pe pieptul ei spunând: „Aceasta este inima ta", apoi ne prefacem că-i deschidem pieptul, că îi scoatem inima și i-o spălăm. Persoana plânge zgomotos, în timp ce vechea iubire se dizolvă în apă. După ce o parfumăm, în mod real sau metaforic, reașezăm „inima" pe piept și ne prefacem că o introducem în cutia toracică, făcând-o să dispară fără a ne ascunde.

Spre deosebire de ceea ce se întâmplă în psihomagie, nu consultantul este cel care va gestiona apoi deșeurile fizice ale operației: în timp ce, într-un act de psihomagie, persoanei i se recomandă să îngroape, să arunce în râu sau să încredințeze cerului, atașat de un balon de heliu, un obiect pe care l-a purtat sau l-a expulzat, în psihoșamism obiectul este doar suportul intenției de vindecare. În actul descris mai sus, mărul va merge pur și simplu la coșul de gunoi, pentru că „inima spălată" reprezentată de el este de-acum instalată metaforic în pieptul consultantului. De asemenea, apa în care a fost spălată inima rămâne responsabilitatea psihoșamanului care, asemenea unui chirurg, va arunca acest element lipsit de stări sufletești, devenit astfel inutil.

Toate aceste tehnici corporale au scopul de a efectua o **purificare corporală metaforică** și de a permite persoanei în cauză să conștientizeze existența unui **corp dublu, material și spiritual**, ambele aspecte fiind la fel de importante. Corpul are un mod de funcționare la fel de misterios ca acela al universului: prin urmare, e logic să-l abordăm prin practici experimentale menite să împingă puțin limitele percepției noastre. La fel cum ființa esențială încearcă să se manifeste în ego, corpul spiritual încearcă să se manifeste în senzația noastră de corp material. Bolile și tensiunile pot fi interpretate în cele din urmă ca fiind lupta corpului material împotriva chemării corpului sublim.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Partea a zecea

•

Vindecarea arborelui

Când moștenitorul rebel devine răscumpărătorul filiației

Scanned with OKEN Scanner

De la delirul de filiație la conștiința realizată

După ce ne-am studiat arborele genealogic, putem reacționa în următoarele două moduri: fie, pentru că i-am perceput aspectele negative, devenim anxioși și întrerupem conștientizarea, fie, dimpotrivă, luăm decizia curajoasă de a-l vindeca. Acest lucru ne obligă să înfruntăm suferința pe care ne-am străduit atât de mult să o îngropăm în uitare...

Într-o zi, la patruzeci de ani, am început să plâng ca un copil, amintindu-mi brusc o frază pe care mama mi-o adresase cu treizeci de ani în urmă, când tocmai primise o palmă de la tata: „Imediat după ce te-am născut, mi-am legat trompele pentru ca acest monstru să nu mă mai lase niciodată însărcinată! Tot ce vine de la el mă dezgustă!" Mi-am dat seama atunci că, deși intelectul meu era adult, rămăsesem un băiețel pe plan emoțional, simțindu-mă nedemn de a fi iubit, pentru că mama era dezgustată de însăși existența mea. După ce mi-am vărsat toate lacrimile de durere, mi-am spus: „Acum că îmi dau seama de această aberație, ce pot face pentru a mă iubi pe mine?..."

Atunci am înțeles că, practic, dincolo de o investigare a responsabilităților membrilor familiei, travaliul asupra arborelui genealogic ne propune, de fapt, schimbarea nivelului de conștiință. Atât timp cât această suferință din copilărie rămânea ascunsă în inima mea, eu continuam să fiu prizonierul egoului meu limitat și egoist și toate acțiunile mele erau distorsionate de credința mea de a fi în plus în această lume, de a fi nevrednic de aprecierea celorlalți. Acest sentiment inconștient mă determina să mă cuplez cu femei incapabile să mă iubească și, din același motiv, să fac tot ce-mi stă în putință pentru a nu primi aplauzele pe care piesele mele de teatru le meritau. „Dacă vreau să mă vindec, trebuie să mă eliberez de ceea ce numesc «individualitatea mea» și, printr-o ceremonie

rituală, să mor pentru a renaște cu o viziune adultă, obiectivă și plină de iubire față de mine însumi".

Însoțit de o parteneră de încredere, am ales un teren plăcut în mediul rural, mi-am săpat mormântul, mi-am recitat elogiul funebru și m-am lăsat îngropat. Acolo, acoperit de pământ, doar cu fața rămasă liberă, l-am lăsat pe copilul victimă să se detașeze de mine. A fost un moment de agonie simbolică pe care l-am simțit ca pe o trezire. Recuperând iubirea față de mine însumi, pierdută la zece ani, am devenit conștient de suferința provocată femeilor care își petrecuseră o parte din viață alături de mine, precum și de situațiile tensionate pe care le cream neîncetat în relația cu colaboratorii mei. Cu rușine și regret salutar, am constatat că nu numai pentru mine, ci pentru majoritatea ființelor umane, căutarea de sine pare un proiect confuz, absurd și periculos. Că, în fața bolilor noastre, ne străduim să eliminăm simptomele dureroase, evitând însă vindecarea rănii profunde care le-a cauzat și care ne ține blocați într-o copilărie persistentă. În niciun moment – m-am gândit eu atunci – nu ne propunem să ieșim din acest nivel limitat și egoist al conștiinței pentru a accesa o conștiință superioară, transpersonală, care ne-ar uni cu grandioasa energie a cosmosului, creatoare constantă a întregii vieți.

Egoul infantil nu încearcă să fie, ci să aibă: „Eu sunt ceea ce posed, refuz golul, lupt să nu fiu expulzat, disprețuit, eliminat sau ignorat". Luptă anxioasă, întrucât egoul individual este o iluzie: el nu poate fi și, prin urmare, el nu poate poseda nimic. Dacă nu reușim să ne umplem de această forță misterioasă pe care o putem simți, dar nu o putem defini niciodată, și pe care, în funcție de sistemul nostru de credințe, o putem numi „Absolut", „Dumnezeu", „Agent universal" sau „Energie cosmică", egoul individual se scufundă constant în emoțiile sale convulsive și nu este în stare să construiască nimic durabil. A te găsi pe tine însuți, a deveni cu adevărat adult înseamnă a descoperi divinul din tine, eliberându-l de obstacolele emoționale, mentale și sexuale care constituie egoul personal. Totuși, acest „mic eu" are mai mult de un singur as în mânecă și poate să se deghizeze într-un „ego sfânt".

Unul dintre prietenii mei, care manifesta inițial o plăcută energie tinerească, a făcut greșeala de a dori să imite un maestru spiritual pe care îl admira: și-a tuns complet părul lung, și-a ascuns flexibilitatea corpului pentru a adopta o postură rigidă și, crezându-se „ales", s-a gândit că a primit mult așteptata „iluminare". A început să recruteze discipoli,

Scanned with OKEN Scanner

care, lipsiți de afecțiunea unui tată, i se alăturau pentru a-și umple golul emoțional. Convins de divinitatea lui, prietenul meu a declarat pe un ton prea smerit pentru a fi sincer: „Sunt un ocean de cunoaștere ascuns într-o picătură de rouă". În ziua în care soția sa l-a părăsit, luându-i cu ea pe cei doi copii mici ai lor, sfântul lui ego s-a rupt într-o mie de bucăți. Incapabil să animeze atâtea ședințe de meditație, bărbatul și-a dat jos masca și, într-o criză de furie, și-a alungat toți discipolii. Apoi a venit să-mi ceară un act de psihomagie pentru a-și recâștiga bucuria de a trăi. Am lucrat cu el la arborele său genealogic. L-a studiat cu înverșunare. Când a înțeles în ce capcană a căzut, a izbucnit în râs și a exclamat: „În realitate, eram o picătură de rouă prinsă într-un ocean de cunoaștere, adică un individ anxios care colecționa stereotipuri!".

După acel moment de hilaritate, el a reluat cu tristețe: „În predica sa de pe munte, Hristos avea dreptate să spună: «Un pom bun nu poate face roade stricate și un pom stricat nu poate face roade bune. Orice pom care nu face roade bune este tăiat și aruncat în foc». Am văzut astfel de erori, atâta abuz și atâta lipsă de conștiință în arborele meu genealogic, încât mă văd condamnat să mă rămân închis într-o viață inutilă, lipsită de sens. Cel mai bun lucru pe care-l pot face este să mă sinucid".

— Ai citat Evanghelia într-un mod incomplet, i-am răspuns. După ce a spus aceste cuvinte, Hristos a adăugat: „După roadele lor îi veți cunoaște". Înțelegi? Nu frumusețea sau urâțenia unui copac este ceea ce îl definește. Oricât de zvelt și de puternic ar fi, dacă dă fructe amare și otrăvitoare, el este un copac rău. În schimb, dacă în ciuda ramurilor strâmbe și a aspectului său fragil, pomul dă fructe dulci și hrănitoare, el este un pom bun. **Fructul definește pomul și nu invers**. Chiar dacă greșelile familiei tale au fost mari, dacă tu îți dezvolți conștiința și reușești să-ți pliezi egoul individual în fața ființei tale transpersonale, întregul arbore genealogic, oricât de dăunător ar fi el, devine un organism sacru, demn de respect. Când te schimbi, viața strămoșilor tăi dobândește un nou sens, pentru că, în ciuda capcanelor în care au căzut, ei au produs un descendent capabil să-și caute ființa veritabilă cu răbdare și perseverență, până la ascensiunea de la „eu" la „noi", devenind astfel „fructul bun". Fiecare ființă realizată devine vindecătoare a mediului său social și ajunge să întrupeze comoara atât de mult căutată.

Atunci când ne identificăm cu sinele artificial, trăim în nemulțumire. Dacă nu ne schimbăm nivelul de conștiință, nimic nu ne poate satisface

Scanned with OKEN Scanner

intelectual, emoțional, sexual sau material. Întotdeauna vrem mai mult. Singurul lucru care ne poate satisface cu adevărat, adică acela care ne oferă pace, este realizarea conștiinței noastre divine. Dorința de a rămâne așa cum credem că suntem ne blochează în a ne repeta neîncetat pe noi înșine și ne cufundă într-o apărare frenetică a ideilor, sentimentelor, dorințelor și nevoilor noastre egoiste. Dar forța care izvorăște din ființa esențială, prin intuiție și vise, ne propune în permanență și în mod tainic să acționăm ca ceea ce suntem noi cu adevărat, să trăim pe deplin, să ne lărgim percepția despre lume. Dacă rămânem identificați cu egoul nostru inferior, fără a ne supune acestei voințe care cere din partea noastră o schimbare, dacă ne ascundem anxietatea cu orice preț, riscăm să îi facem pe cei dragi nefericiți.

Această rezistență intensă la chemarea divinității interioare provoacă dorințe confuze, revolte, pofte larvare, pasiuni irezistibile, entuziasme nebune, depresii suicidale, boli. Unii oameni care se amăgesc considerându-și egoul limitat drept ființa lor esențială, încearcă uneori să scape de propria realitate dureroasă dezvoltând un **delir de filiație.**

În 1970, în Mexic, am avut ocazia să fiu invitat de doctorul Alfonson Millán la cabinetul său privat din Tlalpan: voia să-l ajut, prin cunoștințele mele în arta pantomimei, să descifreze gesturile bolnavilor săi schizofrenici și paranoici. Nu-l voi uita niciodată pe don Pedrito, un domn care își păstrase o oarecare eleganță și un comportament aparent normal. Putea cânta la pian simultan o mazurcă de Chopin cu mâna dreaptă și un tango cu mâna stângă. Satisfăcut de aplauzele mele, el m-a îmbrățișat și mi-a explicat că cei care pretindeau că sunt părinții lui erau, în realitate, zbiri ai Partidului Comunist care îl încarceraseră la sanatoriul Floresta pentru că era fiul fostului împărat al Rusiei. Sângele regal care îi curgea în vene îi oferea aceste daruri muzicale excepționale care constituiau dovada veridicității cuvintelor sale...

Conversând cu alți pacienți, am putut observa că una dintre manifestările esențiale ale bolii lor consta, de asemenea, în deliruri de filiație. Ei credeau că au o origine ilustră, susțineau că au legături cu persoanele de vază ale acestei lumi, insistau asupra rolului lor determinant în politică, religie sau știință. Își inventau acte eroice în trecut sau își dezvăluiau misiunea spectaculoasă pe care intenționau să o îndeplinească în viitor. Își atribuiau tot felul de calități, de puteri, se lăudau că sunt autorii unor

Scanned with OKEN Scanner

invenții revoluționare sau ai unor opere de artă nemuritoare ori descoperitorii unor panacee universale. Își atribuiau daruri de clarviziune, capacitatea de a prezice viitorul, ca și cum convingerea de a fi descifrat secretul originilor lor le permitea să-și cunoască și destinul. Când căpătau certitudinea de a-și fi recuperat locul în arborele genealogic, acești oameni manifestau o fecunditate psihică uimitoare. Stările lor euforice erau umbrite de idei de persecuție: ei se considerau victime ale unor comploturi sordide motivate de înaltul lor rang social sau moștenitori ai unor fabuloase averi familiale.

Predându-le cursuri de pantomimă timp de un an, am înțeles că așa-numiții „nebuni" manifestă anxietăți prezente la indivizii considerați „sănătoși". Prinși în eul nostru egoist, hrănindu-ne doar din trecut, fără să transcendem dimensiunea personală, fără intenția unei realizări cosmice, fără o căutare a uniunii totale, noi încercăm să semănăm cu ceilalți și creăm relații familiale care seamănă foarte mult cu delirul de filiație.

Atunci când megalomanii, blocați în depresie, în anxietate, în confuzie, în insatisfacție, își transformă părinții și își atribuie o filiație prestigioasă, ei exprimă, prin delirul lor, dorința de a fi descendenți ai unor strămoși care încorporează ființa esențială în ființa lor culturală. Spunând că s-au născut dintr-un bărbat și o femeie celebri, ei susțin, de fapt, că sunt produsul conștiinței divine. Când pretind că au fost luați din familia lor reală și plasați într-o familie de substituție, acești indivizi manifestă ceea ce simt cele mai multe dintre ființele umane: „Ne-am născut într-un clan care a cunoscut doar imitația și a ignorat creativitatea. Am fost privați de esența noastră și supuși tiraniei culturale. Dacă cei care ne educă ne insuflă că această realitate fragmentară este adevărata realitate, noi simțim că ei greșesc, că se mint pe ei înșiși și, prin urmare, că ne mint. Dacă părinții noștri nu ne dezvăluie cum să ajungem la Dumnezeul interior, ei nu sunt în întregime părinții noștri".

Când își proclamă legăturile cu oameni de vază, când insistă asupra rolului lor decisiv în politică, religie sau știință, aceste persoane delirante nu fac altceva decât să dorească uniunea cu întregul univers. Suntem creatori ai conștiinței, avem un rol determinant în posibila evoluție a umanității. Dacă mintea noastră stagnează, dacă devenim obstacole în calea evoluției, colaborăm la exterminarea umanității. Acel Mesia mult

Scanned with OKEN Scanner

așteptat de evrei nu este un individ, ci este o zi: ziua în care toate ființele umane vor ajunge la conștiința divină.

Când psihoticii dezvăluie misiunile cu caracter spectaculos pe care le vor îndeplini în viitor, ei intuiesc misiunea gravată în supraconștientul fiecăruia dintre noi: aceea de a naște copii mutanți care vor transforma societatea decadentă în care trăim. Acest plan divin de realizare a ființei umane este interpretat de megaloman ca o sarcină care îi revine și care constă în salvarea semenilor săi.

Atunci când un delirant afirmă că îi curge în vene sânge regal care îi conferă daruri excepționale, el ne dezvăluie că orice sânge este regal. La fel cum planeta noastră este un bun comun, cu care trebuie să trăim fără a o polua și a o otrăvi, nici sângele uman nu este un bun individual, ci unul colectiv. Cei care își poluează sângele cu droguri, cu alimente nocive sau cu alcool în exces, nu își fac rău doar lor înșiși, ci speciei întregi. Civilizația noastră, prin tăierea pădurilor, prin acoperirea suprafețelor arabile cu ciment, și-a însușit pământul regnului vegetal. Ce s-ar fi întâmplat dacă, neputând să crească pe întreaga suprafață a pământului, plantele și-ar fi mutat mișcarea de expansiune spre sângele uman? Purtăm în corpul nostru, ca atâția paraziți nefești, *egregorul* (spiritul colectiv) al multor vegetale: tutun, cafea, ceai, marijuana, mac, viță-de-vie, hamei, cacao, trestie de zahăr, liana din care facem *ayahuasca*... Pentru ca evoluția spirituală necesară să aibă loc, trebuie mai întâi să ne curățăm sângele de aceste invazii.

Când deliranții își atribuie tot felul de puteri și se laudă că sunt autorii unor invenții revoluționare, că au creat opere de artă nemuritoare, că au descoperit remedii universale, ei fac acest lucru pentru că intuiesc ceea ce ar putea face o umanitate împlinită dacă ar folosi întregul potențial al milioanelor sale de neuroni. Noi toți ceilalți, indivizi „normali", prinși în capcana egoului, ne simțim nemulțumiți, apăsați de anonimat, sperăm ca prietenii și familia să-și amintească de noi după moartea noastră, deci ne dorim cu ardoare să realizăm ceva important și totuși imposibil de definit. De fapt, știm că nimeni nu poate ajunge nemuritor, decât dacă ar atinge conștiința divină. Ocultistul Gurdjieff considera că ne naștem doar cu o sămânță de suflet, pe care trebuie s-o creștem sau să plătim consecințele: „Cei care trăiesc ca porcii, mor precum câinii", spunea el.

Când megalomanii își atribuie daruri de clarviziune și de predicție, ei nu fac decât să transforme în delir ceea ce ființa esențială încearcă să ne

Scanned with OKEN Scanner

spună nouă tuturor, indivizilor „normali": dacă ne raportăm la energia divină, care în intimitatea noastră ascunsă constituie acel centru luminos pe care l-am numit „**Dumnezeul interior**", putem să dezvoltăm potențialul oferit de creier, să îndeplinim scopul cosmic, să trăim într-o continuă expansiune. Dacă rămânem prinși în capcana familială, repetând trecutul, reprimându-ne impulsurile autentice, purtând sentimente, dorințe, idei și nevoi care nu sunt ale noastre, căutând soluții în afara noastră, ne vom simți mutilați, vom simți nevoia de a fi altcineva sau altceva, ne vom preocupa în mod excesiv de aparență sau vom vegeta blocați în sisteme absurde, stăpâniți de senzația că lumea în care trăim nu este cea adevărată și că cel mai rău lucru care ni s-a întâmplat a fost să ne naștem.

Când stările euforice ale deliranților sunt întunecate de idei de persecuție și de certitudinea de a fi victimele unor comploturi sordide, acestea ne arată o versiune exagerată a ceea ce simțim noi înșine, cufundați în capcana culturală: în orice moment, Dumnezeul interior ne urmărește prin mici minuni menite să ne dezvăluie nivelurile înalte de conștiință; noi însă le transformăm în „șanse", în „coincidențe bizare", în „accidente", proiectând în exterior ceea izvorăște, de fapt, din adâncurile spiritului nostru. Ființa esențială ne urmărește, dar noi luptăm împotriva miracolului cu aceeași dârzenie cu care paranoizii luptă împotriva comploturilor imaginare.

De-a lungul acelui an în care am împărtășit viața de zi cu zi cu psihoticii, am purtat conversații plăcute, în rarele sale momente de calm, cu don Juan Muñoz, alias San Calixto. Acesta se simțea mai tot timpul posedat de un demon care-l făcea să rostească blestemății și intra într-o puternică agitație, cerând să-i fie cusute buzele cu fir binecuvântat de Papa.

După o lecție de pantomimă în care îl învățasem să imite mersul împotriva vântului, Muñoz mi-a spus: „Acum câțiva ani, înainte ca vrăjmașii mei, servitorii lui Satana, să mă închidă în acest castel, am străbătut o mare parte din Mexic pentru a-mi evangheliza frații. Am mers pe jos, pentru că nu îmi puteam permite un măgar. Foarte des, Diavolul mi-a trimis furtuni pentru a mă împiedica să avansez. Poate pentru că eram foarte slab și aveam drept unic bagaj o pungă cu pâine, am putut traversa cu ușurință acele furtuni. Într-o noapte, m-am oprit să dorm lângă o biserică mică. Dimineața, mi-am continuat drumul. După patru ore de mers, m-am așezat să mănânc. Când mi-am deschis sacul, mi-am dat

Scanned with OKEN Scanner

seama că pâinea mea era plină de furnici. M-am gândit: «Aceste creaturi sunt acum departe de casa lor. Poate că au părinți, copii, prieteni. Trebuie neapărat să le duc înapoi în locul de unde le-am luat». Așa că am refăcut drumul în sens invers timp de patru ore, mi-am deschis sacul și am pus furnicile în furnicarul lor. Acela a fost momentul în care a coborât din cer aureola invizibilă din jurul capului meu".

Am interpretat povestea lui Juan în felul următor: pelerinul simbolizează un om dotat cu un nivel ridicat de conștiință. Când își dă seama că trăiește în capcana distructivă a arborelui genealogic, că pâinea lui, ființa sa autentică, este invadată de o forfotă străină, el nu vede aceste furnici ca dușmani, nu disprețuiește clanul pentru egocentrismul său, ci decide să-l readucă la esența sa inițială, filiația divină, ducând furnicile înapoi la templu. Restabilindu-și arborele genealogic în rădăcinile sale cerești, el obține echilibru și sănătate spirituală.

În momentele sale de calm, când era San Calixto, Juan se exprima de o manieră profetică: „În energia mea abisală, gândul își pierde limitele. Privesc toate ființele și toate lucrurile cu dragostea unui tată, intensă este tandrețea mea pentru existența efemeră. Nimic nu începe, nimic nu se termină, nimic nu se naște, nimic nu moare. Accept cu dragoste să-mi sacrific figura iluzorie".

Prin cuvintele lui San Calixto am înțeles semnificația profundă a arcanului nenumerotat al tarotului, Mat, numit și „Nebunul" în vorbirea populară. Intrând pe teritoriul inconștientului, dacă nu ne pierdem, dacă rămânem conectați la lumea rațională, întâlnim nu nebunie, ci această stare intermediară care se numește **transă**, legătură profundă cu inconștientul transpersonal, adică supraconștientul. În această stare de transă lucrează marii artiști, marii oameni de știință (am putea crede că la asta se referea Einstein când spunea: „Imaginația este mai importantă decât cunoașterea"), sau marii vindecători precum Maria Sabina, femeia șaman care folosea ciuperci halucinogene și susținea că își vizitează pacientul în vis pentru a-l putea vindeca. Aceste ființe talentate intră într-o dimensiune a spiritului situată **dincolo de egoul individual**. Libertatea lor absolută e greu de înțeles pentru o persoană care nu a atins încă un astfel de nivel de conștiință. Ceea ce le diferențiază pe aceste ființe talentate de deliranți este faptul că, atunci când deschid aceleași uși mentale care le permit să comunice cu indefinibilul, aceștia din urmă rămân totuși prizonieri ai angoaselor lor în loc să intre în comuniune cu umanitatea.

Scanned with OKEN Scanner

Un călugăr zen care a fost întrebat: „Maestre, ce este iluminarea?" a răspuns: „Ușă deschisă spre nord, ușă deschisă spre sud, ușă deschisă spre est, ușă deschisă spre vest!"

Ființa conștiinței a învins identificarea prin cuvinte; în mintea ei domnește tăcerea: **ea știe să fie**. În centrul său emoțional, judecata obiectivă înlocuiește critica: **ea știe să iubească**. În centrul său sexual, pasiunile sunt bine canalizate, nemulțumirea este depășită: **ea știe să creeze**. Controlându-și nevoile inutile, le reduce la esențial, nu se distruge pe sine: **ea știe să trăiască**. Nu mai consideră că a acționa înseamnă a triumfa asupra celuilalt. Își împinge limitele la nesfârșit și fără încetare. La capacitățile sale raționale, ea adaugă transa: nu-și pierde conștiința stării de veghe, dar se lasă posedată de ființa sa esențială, impersonală, pentru a da glas nebuniei sacre care sălășluiește în mintea ei. Încetează să fie propriul său martor, nu se mai observă pe ea însăși, este un actor pur, o entitate în acțiune. Memoria ei diurnă nu mai înregistrează faptele, cuvintele și acțiunile realizate. Insula rațiunii se lărgește, se unește cu oceanul inconștientului. În această stare supraconștientă, o astfel de ființă nu dă greș și nu provoacă un accident. Ea nu concepe spațiul, ci devine spațiu. Ea nu simte trecerea timpului. În această luciditate extremă, fiecare gest, fiecare acțiune este perfectă. Ea nu poate greși, deoarece nu are nici plan, nici intenție, ci trăiește acțiune pură într-un prezent etern. Nu se teme să-și elibereze instinctul, oricât de primitiv ar fi acesta. Pentru ea, a trece dincolo de rațional nu înseamnă a nega puterea mentală: această ființă se menține deschisă la poezia intuiției, la sclipirile telepatiei, la voci care nu-i aparțin, la cuvinte venite din alte dimensiuni ale spiritului. Aceste cuvinte se unesc cu extinderea infinită a sentimentelor ei, cu forța creativă inepuizabilă pe care i-o conferă energia sa sexuală. Ea își trăiește corpul nu ca un concept al trecutului, ci ca realitatea subiectivă și vibrantă a prezentului; nu e dominată de concepțiile sale raționale și se lasă animată de forțe care aparțin nivelurilor sublime, adică de ansamblul realității. Un animal în cușcă are mișcări comparabile cu percepția rațională; libera circulație a unui animal în sălbăticie este ca transa. Animalul captiv trebuie hrănit la ore fixe; raționalul, pentru a acționa, trebuie să capete cuvinte. Animalul sălbatic se hrănește singur și nu se înșală niciodată în privința hranei; ființa în

Scanned with OKEN Scanner

transă nu acționează mânată de ceea ce i s-a insuflat, ci de ceea ce este: **ea nu caută adevărul, ci autenticitatea.**

A vindeca și a ști să-l conducem pe celălalt spre propria vindecare implică în mod obligatoriu familiarizarea cu aceste stări de transă și capacitatea de a ne lăsa fără teamă în voia lor, știind că putem intra și ieși din ele oricând dorim. Transa începe cu o percepție extremă despre sine, o exacerbare a atenției interne care duce la abolirea dualității spectator-actor. Persoana în transă încetează să se mai observe și se dizolvă în ea însăși. Și, contopindu-se în sine, ea se contopește, de asemenea, în realitatea exterioară: întregul spațiu este corpul său, fără nicio posibilitate de eroare. Amatorii de coride surprind foarte bine momentul în care toreadorul „intră în stare" (*entra en el sitio*) formând o unitate cu taurul, unde nu mai există doi adversari, ci două corpuri complementare care dansează, unind viața și moartea. Animalul și omul, cu mișcări care par dictate de public, trăiesc într-o dimensiune diferită de ceea ce numim „realitatea", în care nu mai e loc de erori fatale, unde totul este corect, perfect și frumos. Așa procedează șamanii și vindecătorii populari: pentru ei, terapia nu este o știință, ci o artă. Se dizolvă în pacient și intră cu el „în stare".

Urmărindu-mi pisicile care se jucau prefăcându-se că se mușcă de gât, am observat că ele știu perfect unde se află punctele vitale. Ele știu, de asemenea, cu ce ierburi să se detoxifice. Așa știm și noi, în mod instinctiv, unde stau sănătatea și boala într-un spirit uman. Numai prin transă putem conduce un consultant sau arborele genealogic al familiei noastre spre vindecare.

Asta m-am simțit îndemnat să fac, într-o zi, într-un moment de criză extremă. M-am așezat în fața mașinii de scris și am început să scriu un roman, cu sentimentul că el îmi este dictat. A fost *Arborele Dumnezeului spânzurat*, în care toate personajele aparțineau arborelui meu genealogic. Erau reale, dar eu am exaltat această realitate pentru a o aduce la mit. Fiecăruia i-am dat acel ceva la care aspira inconștient și pe care nu reușise să-l realizeze. De exemplu, am transformat o mătușă prostituată în amanta președintelui Republicii. Acelora care muriseră prematur le-am inventat o continuare a vieții lor. I-am permis mamei să se realizeze în domeniul artistic, ceea ce ea nu putuse să facă nicicând în viața ei. Și mai mult, am imaginat-o frecventându-și tatăl pe care nu-l cunoscuse

Scanned with OKEN Scanner

niciodată și având cu el relații afectuoase. Această lucrare, în ciuda faptului că este o ficțiune artistică, mi-a permis să transform, prin creativitate, memoria familiei mele într-o legendă eroică și să înțeleg, cu această ocazie, că tot ceea ce dădeam arborelui meu genealogic îmi dădeam mie însumi. La sfârșitul romanului, criza mea existențială a încetat și viața mea s-a îmbogățit: am devenit capabil să iubesc.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Arborele vindecat

Rolul imaginației creatoare

La începutul acestei cărți am prezentat traiectoria celui care se angajează să-și studieze arborele drept „călătoria eroului"[25]. În realitate, dacă ne referim la împlinirea finală a celor patru energii ale ființei umane, eroul este un geniu, un sfânt și un campion: el acționează la cel mai înalt nivel al capacităților sale intelectuale, emoționale, creative și corporale. Acest itinerar trece astfel **de la sine însuși la sine însuși**: de la ființa prinsă în capcana familială la ființa eliberată din capcană. Personalitatea individuală dobândită nu dispare, ci acceptă, pe de o parte, să-și vadă **limitele lărgindu-se** și, pe de altă parte, **să se pună în slujba ființei transpersonale**, acea parte din noi înșine care se resimte ca Noi și nu doar ca Eu. Dar acest Noi nu reprezintă crezul limitat al clanului, acea legendă familială care, în esență, se opune unirii cu lumea, pentru că egoismul individual sau familial este cel care ne separă în esență: eul și clanul celorlalți indivizi. Când ajungem la acel Noi transpersonal, identitatea devine o afirmație colectivă pe măsura întregii umanități.

Acest itinerar este, de asemenea, trecerea de la o atitudine infantilă la o atitudine matură: spre deosebire de ființa infantilă, ființa matură acceptă faptul că ceilalți s-ar putea să nu se schimbe și acționează pentru a-și **modifica propria realitate interioară**, ceea ce are un impact asupra tuturor relațiilor sale.

Această călătorie de la ființa individuală la ființa transpersonală implică numeroase dificultăți, pe care le-am detaliat deja: trebuie să ne

[25] Această modelare a „călătoriei eroului" a fost formulată pentru prima dată de Joseph Campbell în 1949, în eseul său *Eroul cu o mie și una de fețe* (Oxus Ed., 2010). De atunci, ea a fost utilizată pe scară largă de diverși autori, în special în metodele de scriere a scenariului pentru cinematograf.

detașăm mai întâi de legenda familială pentru a clarifica situațiile și relațiile așa cum au avut ele loc cu adevărat, apoi să pătrundem cu o conștiință adultă în vechile răni infantile pentru a face față insuficiențelor și abuzurilor, să înfruntăm din nou temerile care ne-au paralizat cândva și să îndrăznim să ne propunem, cel puțin imaginar, toate soluțiile care ar fi putut ridica arborele genealogic la un nivel superior de conștiință. Să reconsiderăm concepția noastră, nașterea noastră, toate legăturile noastre și chiar pregătirea propriilor părinți și bunici: tot atâtea bătălii împotriva rigidității trecutului, care ne vor conduce la o ultimă confruntare. Într-adevăr, la sfârșitul acestei călătorii, fiecare dintre noi trebuie să treacă prin moartea simbolică a personalității sale dobândite, făurită de trecut, cu care a devenit imposibil să ne identificăm îndeaproape.

La capătul drumului, ne așteaptă recompensa, asemănătoare cu lâna de aur din mitologia greacă sau cu comoara din poveștile tradiționale. Acest elixir al vieții îndelungate, această bijuterie neprețuită, nu este altceva decât Conștiința, **reunificarea sinelui cu Totul**. Odată ce ne recunoaștem ca ceea ce suntem cu adevărat, înțelegem, de asemenea, că acestei conștiințe i-a fost încredințat, prin arborele genealogic, un corp care a învățat treptat să o respecte: aceasta este semnificația travaliului corporal prezentat în capitolul precedent. Dar, pentru ca o astfel de călătorie să fie completă, eroul are sarcina de a-și readuce comoara prețioasă în lumea din care provine. Iată în ce constă vindecarea finală a arborelui genealogic: odată călătoria individuală finalizată, fiecare dintre noi trebuie **să se întoarcă la origine și să vindece arborele genealogic din interiorul lui.**

La un moment dat, în timpul travaliului asupra sinelui, este normal și frecvent să ne simțim rupți de clanul de origine: descoperind adevărata noastră natură, descoperim totodată cât de ignorată și de neglijată a fost ea de către familia noastră; înțelegând amploarea abuzurilor suferite, ne simțim atunci ca niște copii orfani. Cu toate acestea, fructul și pomul rămân unite prin legături de iubire manifeste sau subiacente și chiar dacă lăsăm în urmă definițiile trecutului, relațiile, figurile și moștenirile arborelui pot fi **integrate ca aporturi de energie**, odată ce au fost transformate prin munca de conștientizare realizată.

O ființă impersonală și esențială, ca aceea pe care ne-am descoperit-o în centrul persoanei noastre, există în stare latentă sau manifestă în

Scanned with OKEN Scanner

fiecare membru al familiei noastre. Prin urmare, putem stabili o relație (concretă sau intenționată) de la ființa esențială la ființa esențială cu fiecare membru al arborelui genealogic.

La fel ca albinele care sunt atât indivizi, cât și membri ai unei ființe colective (stupul), și noi constituim, cu toate personajele arborelui nostru, un individ care are propria sa unitate. Dar, în loc să fim dependenți de destinul aleator al acestui individ colectiv și de nivelul său limitat de conștiință, putem să-l înălțăm și să participăm activ la avansarea lui către Conștiință. „Fructul este cel care definește pomul și nu invers": realizarea noastră personală devine măsura prin care arborele poate fi vindecat.

La fel cum, în general, eroul întâlnește pe drumul de întoarcere un ultim adversar pe care va trebui să-l învingă pentru a-și îndeplini destinul și a-și salva lumea de origine, tot așa și persoana care dorește să-și obțină vindecarea și pe aceea a arborelui său genealogic se va confrunta în această călătorie cu o serie de capcane. Una dintre aceste capcane este aceea de a crede că e bine să ne sacrificăm pentru a-i „salva" pe părinții noștri sau pe ceilalți membri ai familiei. În realitate, răscumpărarea arborelui nu poate trece decât prin realizarea noastră, adică prin deplina desfășurare a talentelor și a abilităților personale. Iată de ce vom începe acest capitol cu un studiu despre nevroza de eșec și despre cauzele ei principale.

A doua capcană, mai subtilă, este aceea a punctelor oarbe în care vechea noastră personalitate se refugiază. Am putea numi **insula mentală** această parte a egoului care refuză cu obstinație să se pună în slujba conștiinței și a cărei subzistență va fi obiectul unei munci de-o viață. Problema de a ști când suntem „vindecați" este consubstanțială în orice abordare terapeutică. Dacă într-o practică artistică problema este aceea de a ști când anume se finalizează opera, în cazul căii spirituale e vorba despre a determina când se ajunge la iluminare. Ceea ce ne propunem în această abordare metagenealogică este să definim o stare de vindecare suficientă care să ne permită să ne dedicăm vindecării arborelui nostru.

Odată atinsă această stare, travaliul asupra personajelor interioare pe care le purtăm în noi, ca formațiuni moștenite din istoria noastră personală și familială, apoi transmutarea acestora în expresia lor sublimă ne vor îngădui să abordăm travaliul asupra aliaților: cum să folosim imaginația creatoare pentru a trezi în noi energiile psihice salvatoare. Elaborarea arborelui sublim va fi ultimul gest artistic care pecetluiește

Scanned with OKEN Scanner

munca realizată. Această vindecare a arborelui va consta în înzestrarea fiecăruia dintre personaje cu realizarea pe care nu a obținut-o în timpul vieții sale. Odată ridicați la potențialul lor cel mai înalt, strămoșii noștri devin toți transpersonali și se transformă într-o energie pe care, într-un fel, o putem absorbi în propriile noastre inimi. Atunci arborele dispare, se contopește în interiorul nostru și, într-o oarecare măsură, noi înșine acceptăm să dispărem ca ființe individuale și ne recunoaștem ca fiind conștiință pură.

Putem să acționăm astfel nu ca „având" o familie, ci ca **fiind o familie** și să dezvoltăm în noi înșine concepția regenerată a unei societăți, chiar a unei umanități, în întregime sănătoasă.

Depășirea nevrozei de eșec

Până la urmă, nu ceea ce gândim sau afirmăm ne determină realitatea, ci **ceea ce suntem sau nu suntem capabili să facem**. De fiecare dată când, prin diverse strategii, eșuăm în ducerea la bun sfârșit a unui proiect la care ținem, ne confruntăm cu ultima capcană a personalității dobândite: nevroza de eșec.

Aceasta poate lua diverse forme, de la cele mai flagrante la cele mai subtile. În momentul în care suntem pe punctul de a reuși, întâlnim un obstacol intern sau extern care zădărnicește reușita respectivă. Accident, depresie, neputință, indecizie, blocaj, concluzia este întotdeauna aceeași: „Nu pot s-o fac". Nevroza de eșec se poate manifesta și într-o acțiune colectivă, când o persoană se avântă cu toată energia într-un conflict cu o altă persoană, blocând efortul comun; sau când o persoană decide să abandoneze colectivul știind foarte bine că plecarea ei va produce o criză care va pune în pericol succesul activității. Nevroza de eșec se manifestă și atunci când, odată lucrarea produsă, o demolăm retrospectiv, de exemplu căzând într-o tristețe profundă; sau când sabotăm ceea ce rămâne de sabotat (de exemplu, publicitatea sau promovarea utilizată pentru a face lucrarea cunoscută). În sfârșit, nevroza de eșec se manifestă ca o stare de rău indefinibilă, un sentiment de vinovăție, impresia de a fi urât sau incompetent, în ciuda tuturor dovezilor obiective contrare. În cazuri extreme, persoana se sinucide sau se afundă în nebunie după ce și-a atins obiectivul.

Scanned with OKEN Scanner

Sub toate aceste fețe, nevroza de eșec se rezumă la o interdicție fundamentală: **aceea de a fi și de a experimenta în afara arborelui genealogic**. Conduita de eșec este determinată de șase cauze principale, șase credințe întipărite în inconștient. Le prezentăm mai jos, fiecare însoțită de o sugestie de vizualizare pozitivă pentru a o depăși.

„Sunt fundamental rău"

Sub un pretext sau altul, arborele genealogic nu m-a acceptat pentru ceea ce eram. Clanul și-ar fi dorit un copil de alt sex, cu o altă înfățișare, cu alte calități, mai rapid, mai lent, mai calm, mai energic... Această respingere, repetată de nenumărate ori, m-a afectat profund și mă determină să încerc, fără succes, să fiu ceea ce arborele a vrut să fiu. Evident, acest lucru este imposibil pentru mine, pentru că nu pot fi pe deplin decât eu însumi. În momentul reușitei, adică atunci când îmi acord dreptul de a exista așa cum sunt, am tendința de a eșua pentru a da dreptate clanului.

Vizualizare pozitivă: Îmi imaginez întregul arbore ca mine. Ce relație minunată aș fi avut cu clanul dacă toate caracteristicile de care sunt acuzat ar fi comune tuturor?

De exemplu, sunt delicat și spiritual într-un arbore viril și materialist, îmi imaginez tot clanul înzestrat cu delicatețea mea; sunt fată și familia mea aștepta un băiat, întregul arbore genealogic va fi sensibil la calitățile feminine, tatăl meu, bunicii mei, unchii mei vor fi înzestrați cu o mare feminitate interioară...

„Am fost o povară, un obstacol"

Arborele genealogic mă face responsabil pentru propriile lui incoerențe și incapacități. M-am născut „din întâmplare" sau într-o familie deja copleșită de probleme materiale. Părinții mei m-au abandonat în mâinile altor educatori sau, dimpotrivă, au pretins că se „sacrifică" pentru mine: m-au acuzat, deschis sau nu, că i-am împiedicat să se realizeze. Așa că mă simt incapabil să aduc ceva bun cuiva. Când am succes, pentru a nu trăda această credință, îmi sabotez propria reușită care ar fi o soluție, o bucurie pentru lume: exact opusul personajului cu care am fost identificat până acum.

Vizualizare pozitivă: Sunt o contribuție, cu mine vine minunea. De exemplu, îmi imaginez că, atunci când m-am născut, părinții mei au primit un premiu, un ajutor guvernamental, un cadou pentru nașterea

Scanned with OKEN Scanner

mea; dacă mama a renunțat la cariera de cântăreață din cauza nașterii mele, îmi imaginez că vocea mamei s-a schimbat miraculos în timpul sarcinii și că ea devine faimoasă mulțumită mie pentru vocea ei de aur, făcând chiar un duet cu mine.

„Nu am dreptul să trădez"

Aparent, clanul m-a acceptat bine. Posibil să fi avut o copilărie fericită, dar existența mea este condiționată de o loialitate deplină. Trebuie să adopt ideile, comportamentele sociale, religioase, ideologice, estetice, emoționale etc. ale familiei. În realitate, eu exist și sunt iubit de familia mea doar dacă rămân un element nediferențiat al unui întreg unit. Dacă mama mi-a insuflat ura față de bărbați (în cazul unei fete) sau m-a convins că nicio femeie nu este suficient de bună pentru mine (în cazul unui fiu), îmi voi strica relațiile de dragoste pentru a nu o trăda. Dacă tatăl meu consideră că orice activitate în afară de comerț este inacceptabilă, voi da greș în tot ceea ce nu este comercial etc. Naționalismul funcționează, de asemenea, conform acestui model. În consecință, îmi ofer doar dreptul de a exista ca parte a unui clan care, de fapt, neagă cu totul existența mea individuală.

Vizualizare pozitivă: Întregul arbore genealogic adoptă noile mele idei, noile mele inițiative, descoperirile mele. De exemplu, dacă îmi schimb opinia politică, ei se înscriu în partidul meu și mă votează; dacă mă îndrăgostesc de o persoană aparținând altei rase, altei religii, ei devin pasionați de cultura respectivă sau se convertesc la acea religie etc.

„Nu am dreptul să plec"

Din nou, atmosfera familială a fost aparent fericită. Dar părinții mei m-au educat nu pentru a mă conduce la independența mea personală, ci pentru a mă ține (real sau simbolic) aproape de ei. Nemulțumirea profundă a membrilor clanului se răsfrânge asupra mea: dacă îmi părăsesc părinții, ei vor muri, sau (în cazul unui cuplu parental cu un nucleu sadomasochist) se vor ucide unul pe altul, sau unul dintre ei se va cufunda în depresie... Sunt culpabilizat: trebuie să plătesc cu persoana mea pentru tot ce am primit fiindcă port o responsabilitate falsă. Orice succes este un pas către lume și constă, de fapt, în părăsirea familiei pentru a intra în comunitatea umană. Prin urmare, mă abțin de la succes.

Scanned with OKEN Scanner

Vizualizare pozitivă: Toți membrii familiei merg într-un loc ideal de pe planetă, în afara rădăcinilor familiale. Îmi vizualizez întregul arbore genealogic populând planeta în bucurie deplină, emigrând aici și acolo cu succes.

„Nu am dreptul să-mi depășesc părinții"

Eu port nerealizarea clanului meu, fie că este compus în întregime din oameni care au eșuat, fie că există, printre strămoșii mei, un „bărbat ilustru" sau o „femeie excepțională", o persoană în general foarte narcisistă, al cărei succes este considerat de neegalat. Mi s-au insuflat deci limitele succesului posibil: nu pot fi bogat, fericit în dragoste, talentat, aventuros etc., dincolo de o anumită limită. Dacă, de exemplu, tatăl și bunicul meu nu au reușit să devină medici, ci au ajuns infirmieri, dentiști sau kinetoterapeuți, eu îmi voi rata în mod conștient examenele la facultatea de medicină pentru a nu le demonstra că pot reuși. Pentru că, depășindu-i, le-aș demola autoritatea, superioritatea clădită pe inferioritatea mea voluntară. Făcând acest lucru, m-aș situa în mod simbolic în postura de orfan. Suferința eșecului mi se pare mai puțin dureroasă decât acest abandon.

Vizualizare pozitivă: Îi ridic pe toți la nivelul propriei mele realizări. Fiecare, în domeniul său, obține un succes egal cu al meu și se bucură de reușita lui într-o mare sărbătoare colectivă, acceptând în același timp că succesul și talentul sunt esențialmente individuale și că nimeni nu poate fi comparat cu nimeni.

„Plăcerea este periculoasă, murdară, interzisă"

Reușita în ceea ce înseamnă adevărata noastră vocație este cea mai mare plăcere existentă. Dacă arborele genealogic suferă de o puternică represiune sexuală, orice plăcere va fi considerată suspectă, chiar diabolică. Generație după generație, clanul le interzice descendenților săi să se bucure de viață și de propriile abilități. Când triumf, această interdicție fundamentală se abate asupra mea și îmi taie accesul la realizare, la fel cum îmi poate afecta și sexualitatea, făcându-mă o persoană frigidă, impotentă sau un ejaculator precoce.

Vizualizare pozitivă: Îmi imaginez un carnaval mare la care participă toți membrii arborelui meu, fiecare purtând câte o mască și un costum care îi permit să pună în acțiune o parte a personalității sale, până atunci

Scanned with OKEN Scanner

ascunsă și interzisă. Toată lumea se lasă în voia plăcerii într-o atmosferă veselă și caldă.

Așadar, indiferent de configurația capcanei arborelui genealogic, vorbim despre interdicția de a intra în contact cu propria conștiință, cu Dumnezeul nostru interior, cu bucuria noastră de a trăi, cu capacitatea noastră creatoare; ceva ne împinge să ne definim, încă o dată, ca ființe limitate care există doar în cadrul restrâns al clanului familial.

De fiecare dată când se manifestă, nevroza de eșec ne face să pierdem din vedere scopul nostru, sensul specific al existenței noastre și misiunea specială de viață pe care doar noi o putem îndeplini. Baza nevrozei de eșec este o devalorizare de sine, bazată pe aderarea, rămasă în noi, la ordinele și interdicțiile familiei. În cele din urmă, ne simțim goi. Singura modalitate de a ne opune radical acestei iluzii dăunătoare este de a accepta diamantul interior, propria noastră valoare esențială, și de a ne întoarce la sursa sinelui nostru, în această beatitudine inalterabilă care rezistă tuturor obstacolelor.

În mod punctual, pentru a depăși nevroza de eșec, putem efectua diverse acte (psihomagice, printre altele)[26]. De exemplu, îi putem dedica simbolic unui membru al familiei opera sau recompensa în cauză, ca un sacrificiu adus unor zei nemiloși. Dar adevărata muncă asupra nevrozei de eșec constă în identificarea ei de fiecare dată când apare, ca și cum ne-am afla la o răscruce. Putem alege apoi în mod conștient să continuăm în direcția eșecului sau, dimpotrivă, să ne abatem, cu prețul unui efort interior colosal, de la această chemare din trecut și să ne urmăm călătoria în conștiință, până la realizare. Aceasta înseamnă să avem o concepție despre Dumnezeu sau despre o forță superioară care să reprezinte orizontul acțiunilor noastre. Pentru că lipsa încrederii în sine este legată de absența credinței în orice: ni s-a cerut să fim altceva decât noi înșine și, conformându-ne acestui ordin, am pierdut simțul a ceea ce suntem noi cu adevărat.

Acceptarea de sine este eroică, pentru că ea implică dislocarea limitărilor interioare create de familie, de societate și de cultură. Identitatea noastră dobândită este întotdeauna insuficientă și defectuoasă: ea este recipientul și nu conținutul. Dar prăbușirea acestei carcase sau fisurarea

[26] Vezi mai ales capitolul consacrat acestui subiect, în *Manualul de psihomagie* al lui Alejandro Jodorowsky.

Scanned with OKEN Scanner

acestei măști ne îngrozește și avem tendința de a o refuza. Măreția noastră, capacitatea de a străluci, de a iubi fără limite, de a triumfa, ne sperie mult mai mult decât micimea personală. Depășirea acestei frici presupune fixarea unui scop mai înalt. Am putea s-o numim **iubire de sine**, iubire față de munca pe care o înfăptuim, iubire față de toți cei cărora această muncă le poate fi benefică. Atunci, intră în joc sentimentele sublime: de îndată ce acceptăm prăbușirea eului limitat, intrăm în contact cu recunoștința și cu harul. Această mulțumire esențială deschide calea către propriile noastre calități.

În realitate, nu eul limitat este cel care reușește, ci eul transpersonal. Un artist este inspirat de inconștientul său care îl depășește: creativitatea lui profundă nu vine de la el însuși. A reuși în afaceri înseamnă a mulțumi tuturor clienților care au făcut posibilă această victorie. Succesul într-o activitate colectivă înseamnă a mulțumi colaboratorilor pentru munca lor.

Nevroza de eșec este indisociabilă de egoul familial. Ea se va manifesta pe tot parcursul vieții în forme din ce în ce mai subtile. Pentru a solidifica starea de a fi care ne permite să depășim atacurile inevitabile, propunem câteva exerciții menite să consolideze credința în sine, recunoștința și intenționalitatea pentru viitor.

Travaliul asupra viitorului

Am emis deja ipoteza potrivit căreia **noi purtăm viitorul în ființa noastră**, că, altfel spus, creierul nostru are un potențial nelimitat, la fel ca universul, și mult mai vast decât ceea ce folosim din el. Așadar, viitorul este în noi ca un imens rezervor de potențialități și putem afirma că există în noi un destin energetic care ne invită să devenim ceea ce putem fi, ghidându-ne către realizarea noastră pozitivă. Putem lucra asupra viitorului în același mod în care lucrăm asupra trecutului. Este posibil ca o persoană nevrotică și nefericită, închisă în limitele trecutului său, să nu-și fi deschis suficient atenția asupra potențialităților sale viitoare.

Proiectarea într-un viitor realizat

Ne concentrăm asupra a ceea ce dorim să realizăm până într-un an: care va fi cadrul nostru de viață, forma noastră fizică? Cum vor merge finanțele noastre? Ce vom fi creat, cum vor fi creativitatea, dorințele noastre? Care va fi anturajul nostru emoțional, cum vor evolua relațiile noastre afective? Cum vom gândi, care vor fi ideile noastre? Care este

Scanned with OKEN Scanner

viziunea cea mai pozitivă pe care ne-o putem imagina? Corespunde ea ființei noastre adevărate, celor mai profunde dorințe ale noastre?

Acum, ne transpunem în următorii zece ani: ce anume ne imaginăm ca fiind cel mai bine pentru noi, pentru mediul nostru și pentru lumea din acel moment? Dar peste douăzeci, treizeci de ani?

Împingem limitele, imaginându-ne că a venit momentul să murim liniștiți: ce moarte ne dorim? În ce context și ce lume lăsăm în urmă?

Îmbogățirea trecutului cu contribuții din viitor

Ne întoarcem la un episod din copilărie, cu conștiința adultă pe care o avem astăzi, și îl vizităm pe acel copil care am fost: îi dăm soluții pentru a gestiona situația lui actuală și informații despre toate lucrurile bune care îl așteaptă în viitor. De exemplu: „Este minunat să ai patruzeci de ani, să devii pe deplin tu însuți" sau: „Vei avea copii și îi vei iubi mai mult decât îți poți imagina" etc.

Apoi ne proiectăm câțiva ani înainte, vizualizăm cum ar fi o viață fericită și revenim ca o persoană foarte înțeleaptă, cu o mare experiență de viață, pentru a vizita mai multe episoade din trecutul nostru și a semăna germeni de speranță, de înțelepciune, care ne permit să realizăm acel viitor pe care ni-l dorim.

Ieșirea din sine

Una dintre problemele nevrozei de eșec este absența unui obiectiv sublim. Am văzut că, după toate probabilitățile, o persoană care nu își cunoaște scopul în viață se află în această situație pentru că, atunci când s-a născut, ea nu a fost primită ca fiind obiectivul părinților săi. Așadar, pentru a ne regăsi capacitatea de a ne proiecta în viitor, e util să efectuăm un psihoritual de renaștere. Dar la fel de important este să ne putem reprezenta **un scop care depășește cadrul propriului nostru destin**. Obiectivul speciei umane ar putea fi „A trăi la fel de mult ca universul, a cunoaște întregul univers, a deveni conștiința universului". Între obiectivul individual și obiectivul universal, ne putem imagina un întreg evantai de propuneri pentru a acționa în favoarea binelui colectiv.

Rezolvarea unei probleme globale

Alegem o problemă care ne depășește (foamea mondială, războaiele religioase sau culturale, statutul femeilor, sclavia copiilor, încălzirea

Scanned with OKEN Scanner

globală...). Analizăm în ce fel ne afectează sau nu această problemă în viața de zi cu zi, apoi ca ființă transpersonală: într-o anumită măsură, ea nu ne privește în mod direct, dar ne afectează la un alt nivel.

Fiecare dintre noi este capabil să dezvolte o soluție la o problemă globală, iar această muncă de elaborare provine din noi înșine. Toate soluțiile au o valoare a lor, chiar dacă sunt diferite: soluția unui individ masculin nu este neapărat aceeași cu a unui individ feminin, aceea a unui homosexual nu este neapărat aceea a unui heterosexual, soluția unui creator nu este aceeași cu a unui om de știință etc. Dar fiecare dintre noi poartă în el posibile soluții personale pentru lume.

Împingerea limitelor

Vom dezvolta aici, până la consecințele sale extreme, exercițiul propus la începutul acestei cărți. La fel ca în cazul tuturor vizualizărilor pe care le oferim, putem să înregistrăm acest text citit cu voce tare și apoi să efectuăm exercițiul în timp ce îl ascultăm, cu ochii închiși, sau putem ruga pe cineva să ni-l citească. Corpul va servi ca punct de plecare pentru expansiunea celorlalte trei energii: mentală, emoțională și sexual-creativă.

- Ne așezăm confortabil pe un scaun, într-o poziție echilibrată și neutră, cu picioarele pe podea. Închidem ochii. Ce vedem? Așteptăm până când întunericul este complet. Acest întuneric pare vast sau, dimpotrivă, simțim că avem un zid negru în fața noastră? Dacă vedem un zid sau o limită, ne imaginăm că avem înaintea noastră și în jurul nostru un spațiu infinit.
  În centrul întunericului, la nivelul craniului, vom vizualiza sau imagina un punct de lumină care reprezintă într-un mod concentrat energia noastră mentală.
  Începem prin a proiecta acel punct înainte. El poate să lase o urmă, ca o rază de lumină, sau pur și simplu să avanseze spre orizontul din fața noastră. Dacă întâmpinăm dificultăți în a-l face să progreseze, observăm cât de departe am ajuns și mulțumim acestei granițe care ne permite să măsurăm limitele actuale ale intelectului nostru, pornind de la care vom putea înainta de-acum și mai mult.
  Apoi, revenim în centrul craniului și proiectăm punctul de lumină înapoi, cât mai departe posibil. Verificăm dacă ridicarea

Scanned with OKEN Scanner

sprâncenelor, tot cu ochii închiși, ne ajută să ne proiectăm într-o direcție care să nu fie drept în fața noastră.

Proiectăm acum punctul înainte și înapoi și, simultan, la dreapta și la stânga. Mergem cât de departe putem. Adăugăm la aceste patru direcții partea de sus și partea de jos, proiectându-ne, de asemenea, cât mai departe posibil.

Odată ce radiem în cele șase direcții, începem să rotim aceste șase raze de lumină în spirală, în jurul nostru, în sensul opus acelor de ceasornic. Pe măsură ce mișcarea spiralei se amplifică, ne vom regăsi treptat în mijlocul unei sfere de lumină. Emitem sunetul „iiii", lăsându-l să ne rezoneze în cap, pe una sau mai multe note, crescând volumul cu fiecare respirație, dar fără a forța vocea.

Apoi, întoarcem cele șase direcții de lumină spre noi, cu rezonanța sunetului pe care l-am emis, și ne luăm răgazul de a primi toată acea energie pusă în mișcare de noi înșine. Ne imaginăm că întregul interior al craniului ne este luminat de aceeași lumină și, în acest moment de integrare, instalăm intenția de a ne lăsa mintea să se bucure, cât mai des posibil, de această stare de excelență: **tăcerea cuprinzătoare**.

- Acum ne plasăm atenția în centrul pieptului și vizualizăm sau ne imaginăm o sursă din ce în ce mai puternică și capabilă să dea naștere unui râu. La început, acel râu curge înainte: este forța nelimitată a energiei noastre emoționale. Lăsăm râul să curgă spre orizont și îi urmărim cursul cât de departe putem. Apoi adăugăm la acest prim râu un al doilea, apărut din aceeași sursă, care curge în spatele nostru. Odată aceste două râuri puse în mișcare, adăugăm încă două, la dreapta și la stânga, apoi alte două care curg unul în sus și celălalt în jos. Când cele șase râuri apărute din acea sursă de iubire absolută curg, le punem în mișcare în sens invers acelor de ceasornic. Pe măsură ce se învârt în jurul nostru, râurile ne înconjoară cu o sferă de apă dansantă, căreia îi putem oferi temperatura care ne convine. Emitem atunci sunetul „ieee", apoi „eeee", apoi „aaaa", din ce în ce mai puternic, din ce în ce mai deschis, fără a forța vocea și lăsându-l să rezoneze până în interiorul pieptului nostru.

  Apoi rechemăm aceste râuri ale iubirii în centrul pieptului, lăsând să rezoneze în tăcere ecoul sunetelor pe care le-am emis. Din acest

Scanned with OKEN Scanner

moment, ne vom păstra inima plină de acea sursă inepuizabilă care dă și nu cere nimic. Ea ne permite să revenim la starea de excelență a centrului emoțional: **compasiunea fără judecată**.

- Acum ne concentrăm asupra punctului situat la aproximativ patru degete sub ombilic, la nivelul acelui loc pe care culturile estice îl numesc *hara*, *dan tien*, *dantian* sau *tanden* și care corespunde cu ceea ce fizica occidentală definește drept „centrul nostru de greutate". Ne vom imagina sau vom vizualiza un tentacul transparent, capabil să se întindă până la infinit, care iese din acest centru și merge înainte, încărcat de o energie uriașă. Îl lăsăm să meargă cât mai departe posibil, transmițându-și energia tuturor zonelor pe care le traversează: este o forță revigorantă. Ne gândim că această putere care iese din centrul nostru sexual și creativ provine din însăși energia care creează universul. Acum, un al doilea tentacul iese din același centru către înapoi, apoi alte două la stânga și la dreapta, apoi încă două în sus și în jos. Tragem în cele șase direcții această putere generoasă de viață și de creație, care începe să se rotească până când formează în jurul nostru o sferă de energie infinită. Începem acum să murmurăm, cu gura închisă, sunetul „mmmm" simțind cum rezonanța lui coboară până în pelvisul nostru. Încetul cu încetul, acest mormăit se deschide pentru a lăsa loc unui „oooo" grav, pe care îl putem nazaliza, de asemenea, într-un „on". Ne putem simți vocea rezonând până la schelet.

Când aducem către noi aceste tentacule de energie, forța lor se cuibărește în centrul pelvisului și difuzează în ansamblul ființei noastre un corp energetic care conține toate stelele universului. Această stare de excelență care ne aparține de acum este cea a **dorinței autentice**, capabile să creeze încontinuu. Petrecem câtva timp în tăcere, ascultând ecoul sunetului produs de noi, pentru a ne bucura de această forță care, de acum înainte, este forța noastră. Deschidem ochii, ne ridicăm și ne plimbăm în jurul camerei, observând modul în care percepția noastră despre ceea ce ne înconjoară și despre noi înșine s-a schimbat odată cu acest exercițiu. Putem încărca orice lucru pe care îl vedem cu lumină, cu dragoste și cu energie.

Scanned with OKEN Scanner

Vindecarea suficientă și egoul îmblânzit

Vindecarea arborelui fără să fi devenit noi înșine e la fel de lipsită de sens precum coaserea unei răni fără a o dezinfecta înainte. E foarte dificil să judecăm din exterior dacă o persoană a atins nivelul minim necesar de sănătate psihică pentru a se ajuta pe sine și, eventual, pentru a-i ajuta pe ceilalți, dar fiecare poate analiza în ce măsură egoul său a fost „îmblânzit", adică a devenit capabil să diferențieze între obiectiv și subiectiv. Putem avea o personalitate ștearsă, dar complet egocentrică sau, invers, o personalitate puternică, ajunsă la un nivel de conștiință transpersonală. Problema nu este să eliminăm „egoul" sau istoria noastră trecută, ci să putem aplica radical, în viața de zi cu zi, maxima „Nimic pentru mine care să nu fie și pentru ceilalți" și să practicăm o acceptare la fel de radicală a lucrurilor existente, adică să acceptăm realitatea actuală, dincolo de judecățile mentale și de mișcările invadatoare ale centrului emoțional.

Cu toate acestea, persistența traumelor din trecut în memorie ne poate cufunda din nou, în orice moment, în stările emoționale moștenite din copilărie, care ne fac să pierdem din vedere interesul comun sau situația obiectivă și să ne concentrăm exclusiv pe noi înșine. Pentru că eradicarea istoriei personale nu este nici de dorit și nici posibilă, problema constă în a ști cât de flexibilă, cât de capabilă este o persoană să revină la sine, la vârsta ei emoțională reală și la o interacțiune matură cu situația.

Exemplu: Într-un grup de lucru asupra arborelui genealogic, o participantă, cuprinsă brusc de un fel de criză nervoasă, a căzut la pământ plângând și țipând. Nimic nu părea să o poată scoate din criză: femeia era posedată în totalitate de fetița care persista în ea și orice dovadă de atenție nu făcea decât să-i intensifice starea. Pentru ca activitatea colectivă să poată continua, soluția a fost să solicit tuturor participanților (în jur de cincizeci de persoane) să se întindă la rândul lor pe jos și să imite această stare. După câteva secunde, tânăra s-a ridicat și a continuat să lucreze în liniște: ea a înțeles că lumea ar deveni insuportabilă dacă toți s-ar comporta ca ea.

Vom prezenta aici câteva elemente cheie în această analiză a eului individual: autonomia, acceptarea de sine ca adult, reacția la minciunile

Scanned with OKEN Scanner

externe și interne și confruntarea cu perspectiva propriei noastre morți. Această revizuire finală a egoului nu poate servi în niciun caz la evaluarea nivelului de realizare a altei persoane. E vorba despre o muncă intimă și personală, care ne va permite să vedem dacă suntem capabili să începem, de unii singuri, vindecarea arborelui. În caz contrar, va fi suficient să avansăm în zona în care a fost descoperită o deficiență.

Vindecarea suficientă poate fi recunoscută prin mai multe semne. Persoana matură este capabilă să se pună în locul celuilalt, să-și asume voluntar un rol principal sau secundar în scena care se întâmplă. În același timp, ea este indiferentă atât la critici, cât și la laude și independentă de vechile hotărâri pe care arborele genealogic i le-a impus în copilărie. Ea este capabilă să se exprime clar și cu autoritate și totodată să asculte atent și fără critici. Tonul general al existenței sale, în ciuda încercărilor și obstacolelor, este o bucurie de a trăi profundă, independentă de circumstanțe. Persoana matură cunoaște recunoștința și practică generozitatea, dar e capabilă să se apere și să-și păstreze demnitatea dacă este atacată pe nedrept. Ea are un sentiment de responsabilitate față de tot ceea ce o înconjoară, până la nivel social sau planetar. E capabilă să nu invadeze spațiul celorlalți și acceptă să se plieze mai degrabă circumstanțelor decât dorinței ei de atotputernicie. Ea nu are nevoie să exploateze și nici să posede pe nimeni și nu își bazează superioritatea pe denigrarea celorlalți. Nu se compară cu nimeni, înlocuiește concurența cu emulația și se străduiește să cuprindă într-o înțelegere cât mai vastă diversitatea experiențelor umane.

Propunem aici câteva modalități de a depăși propriile puncte oarbe pentru că, repetăm, degeaba vrem să vindecăm arborele sau să-i ajutăm pe ceilalți dacă nu suntem în pace cu noi înșine: fără autonomie nu există o uniune veritabilă; toate legăturile pe care le vom țese vor fi legături de dependență, umbrite de nevroza arborelui genealogic.

Autonomia: prosperitate și sănătate

Deoarece corpul este fundația pe care se clădesc celelalte trei energii ale noastre (dorințele, emoțiile și ideile), este esențial să clarificăm relația lui cu lumea materială, pentru a-i asigura autonomia.

- Sunt eu independent din punct de vedere financiar? Care este relația mea cu banii? Sunt independent față de conceptul legat de bani care predomină în arborele meu genealogic? Sunt în măsură

Scanned with OKEN Scanner

să lucrez într-un domeniu care îmi face plăcere? Ce părere am despre prosperitate?

- Cum mă tratez fizic? Este alimentația mea atât de sănătoasă cum mi-aș dori-o? Mai sunt încă dependent de anumite produse alimentare dăunătoare? Cât de curat este corpul meu? Sunt atașat exclusiv de modul de alimentație practicat în familia mea?
- Casa în care locuiesc mi se potrivește? Cum este organizat spațiul meu? Este în ordine sau în dezordine? Cât de mult spațiu am? Mă simt confortabil peste tot?

Iată câteva acte psihomagice fundamentale privind relația cu banii și teritoriul.

Teroarea sărăciei

Pentru acest act, ne putem raporta la paragraful „Teama de sărăcie" de la pagina 408.

Reînsușirea banilor

În fiecare arbore genealogic, banii au propria „culoare" sau propriul „gust": bani „murdari", bani „ușori", bani câștigați cu suferință și efort, bani ai părinților, salariu obținut dintr-o profesie onorabilă, bani moșteniți, generoși sau lacomi, bani câștigați cu umilință, bani furați, bani pierduți prin ruinare... Prin urmare, trebuie să curățăm banii de aceste semnificații și să le restituim calitatea inițială: materializarea unui schimb de energie.

- Putem călca și parfuma bancnotele pentru a le „curăța" și „binecuvânta" simbolic, apoi să ne frecăm corpul cu bancnotele astfel sublimate sau să ne plimbăm cu o bancnotă lipită pe frunte ori atârnată în jurul gâtului ca o amuletă...
- Dacă noțiunea de bani murdari sau nemeritați este deosebit de puternică, putem adapta acest act de magie mexicană: așezăm o oală de noapte într-un colț al casei sau sub patul în care dormim și, de fiecare dată când urinăm, aruncăm în ea o monedă; lăsăm urina să se acumuleze timp de șase zile și, în a șaptea zi, golim vasul și spălăm cu atenție monedele înainte de a le pune în gură, apoi cumpărăm cu acești bani dulciurile care ne plac cel mai mult (sau orice alt aliment apetisant).

Scanned with OKEN Scanner

- Dacă ne simțim incapabili să câștigăm bani, trebuie să ne introducem trei monede de aur în anus, să ne abținem cât de mult putem înainte de a merge la baie, apoi să le excretăm odată cu fecalele într-o oală de noapte. După aceea, îngropăm excrementele și monedele în pământ, plantând deasupra o plantă care va crește peste acel îngrășământ natural și peste monedele de aur care au fost sacrificate: este o investiție simbolică în bogăția viitoare.

Luarea în posesie a unui teritoriu

Urinăm într-o sticlă cu picurător și apoi depunem o picătură de urină în fiecare colț al locului pe care dorim să-l preluăm. Sub aparenta lui simplitate, acest act dă rezultate uimitoare.

Exilul sau teritoriul pierdut

Cerem cuiva să ne trimită pământ din țara pe care am fost obligați să o părăsim (sau din care strămoșii noștri au fost alungați) și ne cufundăm picioarele în pământul respectiv, în fiecare zi, timp de aproximativ un sfert de oră. Când nu vom mai simți nevoia de a ne uni cu acel teritoriu, turnăm pământul într-un râu care curge direct spre mare, returnându-l astfel la locul lui de origine.

Maturitate: de la bebeluș la adult

Emoțional, atitudinea infantilă constă în a-l face pe celălalt depozitarul stării noastre de bine: „Dacă s-ar schimba cutare persoană, viața mea ar fi mai plăcută", „Nu pot trăi fără iubirea cutărei persoane" etc. Dar, când ne depozităm eul într-o altă persoană (așa cum un bebeluș se agață de gâtul mamei sale), rămânem goi de noi înșine: celălalt devine un eu idealizat și ajungem să fim complet dependenți de acțiunile lui. Și atunci, în orice moment, ne putem simți trădați, destabilizați, abandonați etc.

Când devenim capabili **să intrăm în contact cu noi înșine** ca adulți, adică să ne asumăm întreaga responsabilitate a vieții noastre, nu ne mai situăm într-o relație de dependență afectivă față de celălalt și învățăm să ne iubim necondiționat.

Iată câteva întrebări pe care trebuie să ni le punem pentru a ne evalua nivelul de maturitate emoțională:

Scanned with OKEN Scanner

- În fața unui șoc emoțional, care este atitudinea mea? Sunt în stare să-mi accesez conștiința adultă în momentele în care o suferință din trecut reapare? Sunt în stare să folosesc acea traumă veche ca pe un obstacol fecund care îmi permite să mă cunosc mai bine?
- Sunt capabil să-l ascult pe celălalt, să-l însoțesc fără să-l judec? Mai am dușmani? (Inamicul nu este altul decât eu însumi: dacă eu nu sunt dușmanul nimănui, nu voi fi nici propriul meu dușman).
- „Iubește-ți aproapele ca pe tine însuți": Sunt capabil să mă iubesc? Sunt capabil să-l iubesc pe celălalt fără să simt dorința de posesie?

Vom dezvolta aici exercițiul cu privire la abuz, propus în partea a opta a cărții, și vom analiza, rând pe rând, fiecare centru pentru a afla vârsta intelectuală, emoțională, creativă, sexuală și materială pe care o avem. Fiecare dintre cele patru energii ale noastre conține, în mod inevitabil, urme ale unei copilării persistente. Nu trebuie să ne rușinăm de ele sau să le reprimăm, ci să învățăm să le cunoaștem mai bine.

Pe parcursul următoarelor trei săptămâni, ne întrebăm în ce situații am dat dovadă de foarte multă imaturitate:

- mentală (judecată pripită, entuziasm excesiv, confuzie, incertitudine...);
- emoțională: („criză a egoului" debordantă, confuzie emoțională, furie, tristețe, frică, gelozie...);
- creativă/sexuală (blocaje sau explozii de energie necontrolate);
- materială (regresii alimentare, conflicte teritoriale, temeri iraționale...).

Cu ce ocazie s-a manifestat copilul persistent și în ce centru? Câți ani avem astăzi intelectual și emoțional, în energia noastră sexuală și creativă, în corpul nostru, pe teritoriul nostru, în viața noastră de zi cu zi?

Ne vizualizăm apoi „vârsta ideală" în fiecare centru: cum ar fi dacă am avea o creativitate milenară? Dar sentimente încărcate cu multe secole de experiență? Sau intelect la fel de străvechi ca Universul însuși? Care este, după părerea noastră, vârsta ideală a unui corp care nu se deteriorează în timp?

Adevăr și minciună

G.I. Gurdjieff a creat o mișcare numită Căutătorii Adevărului, un demers ambițios, dar sortit eșecului, pentru că adevărul este insesizabil.

Scanned with OKEN Scanner

Putem încerca să descoperim opusul său, minciuna, ceea ce implică dezvoltarea atenției.

Această căutare se poate extinde în toate domeniile, începând cu societatea în care trăim, educația pe care am primit-o, ideologiile politice sau religioase dominante... Dacă ne concentrăm atenția asupra unui subiect, oricare ar fi el, putem detecta cu ușurință elementele false pe care le conține. Dar asta înseamnă să trăim dincolo de vocația noastră profundă: nu ne putem diferenția de masă dacă nu suntem solid ancorați în activitățile care ne plac. Aderarea la uniformitate este un produs secundar al insatisfacției.

În realitate, cea mai importantă muncă este aceea care privește **minciunile noastre interioare**. Am putea spune că minciuna majoră este egoul, atât timp cât el nu se pune în slujba ființei esențiale. Orice travaliu terapeutic serios, spiritual sau artistic, reprezintă o cale către autenticitate. Din perspectiva metagenealogică, această autenticitate constă în delimitarea implacabilă a ideilor noastre dezechilibrate, a sentimentelor noastre patologice, a dorințelor inculcate și a nevoilor absurde.

Pentru a fi noi înșine, trebuie să punem capăt autocriticii pentru a demasca minciuna: e de dorit să dezintegrăm judecătorul interior și să-l înlocuim cu un observator obiectiv și vigilent, aflat în slujba evoluției noastre.

Aceasta înseamnă să ne angajăm într-o înțelegere impecabilă a propriei noastre persoane, acceptându-ne așa cum suntem, în același mod în care, pentru a se vindeca, alcoolicii anonimi încep prin a se declara public alcoolici. Cât despre noi, ne putem clarifica verbal defectele: „Da, sunt gelos, invidios, arivist, egoist...". Trebuie să ne confruntăm apoi cu rușinea, cu dezgustul, cu vinovăția, cu toate sentimentele negative moștenite din copilărie. Un obstacol major pe această cale a clarviziunii constă în a ne apăra neîncetat, fapt ce ne împiedică să ne vedem pe noi înșine.

- Cum mă pot diferenția radical de masa de oameni, fără a mă bloca totuși într-o atitudine revoluționară? Dacă sunt o persoană liberă de orice ideologie, pot găsi în fiecare dintre ele ceva care mă interesează.
- Sunt capabil să gândesc obiectiv? Ce parte ocupă critica în gândurile mele de zi cu zi?

Scanned with OKEN Scanner

- De care idei sau ideologii sunt în continuare legat? Oare morala socială și religioasă a arborelui meu genealogic și-a pus amprenta asupra mea?

A învăța să murim

Baza oricărui travaliu este conștientizarea faptului că suntem muritori. Egoul trebuie să știe că va dispărea, fără nicio consolare metafizică precum paradisul, o altă lume, viața de apoi, reîncarnarea, învierea etc. Toate aceste posibilități sunt incerte, așa că trebuie să le lăsăm acolo unde sunt: în afara ființei noastre din prezent. Dacă reușim să dominăm sau să distrugem orice speranță în viitor, dacă ne acceptăm natura efemeră, atunci vom fi cu adevărat noi înșine. Singura speranță la care e util să aderăm este nemurirea conștiinței, prin care putem realiza obiectivul suprem: să intrăm în contact cu sursa sa, energia creatoare a universului.

În schimb, faptul de a ne fixa drept obiectiv individual nemurirea cărnii dezvăluie un narcisism egoist și constituie, într-un fel, un act criminal: pentru a ne realiza propria nemurire, trebuie să postulăm moartea tuturor, în afară de a noastră, deci să acceptăm să vedem totul și pe toată lumea murind. Maturitatea autentică se bazează pe acceptarea impermanenței, fără a ne agăța de speranța unei vieți dincolo de moarte, dar și fără a o nega. Odată ce a dobândit sentimentul profund al propriei mortalități și al mortalității celuilalt, persoana matură trăiește în compasiune, conșientizând faptul că a fi viu este un privilegiu, că timpul este prețios, că toate acele critici gratuite nu au niciun sens... Trăim printre ființe care dispar, dar într-o lume în care noua viață apare continuu.

În lipsa acestui travaliu de conștientizare, multe persoane aparent puternice și mature, ajunse la o vârstă înaintată și înzestrate cu o anumită înțelepciune, se prăbușesc când le dispar propriii părinți. În realitate, este normal să ne vedem părinții murind, așa cum demonstrează această poveste zen.

Profesorul îi spune discipolului:

— Bunicul tău va muri, tatăl tău va muri, tu vei muri, fiul tău va muri!

— Cum mă poți anunța așa ceva? protestează ucenicul.

— Privește cu atenție în ce ordine am spus".

Scanned with OKEN Scanner

Adevărata dorință a arborelui genealogic este ca moartea să vină la timpul ei și într-o ordine precisă. Unul dintre cei mai importanți mitzvot din tradiția evreiască este vizitarea bolnavilor: a accepta boala și moartea înseamnă a accepta eternitatea care este în noi. Devine clar atunci că **infinitul și eternitatea fac parte din noi**. Dar, înainte de a învinge moartea, trebuie să trecem prin frica și prin groaza pe care ni le inspiră ea și să înțelegem că fiecare dintre cele patru centre ale noastre reacționează diferit în fața morții:

- Intelectul acceptă să se dizolve și este capabil de o acceptare totală, deoarece pentru el moartea este sinonimă cu vidul.
- Pentru centrul emoțional, a muri înseamnă a iubi totul, a iubi fără limite și a ne contopi cu totalitatea. Moartea celuilalt, adică absența sa definitivă în viața noastră, este cea care poate crea durere.
- Pentru centrul sexual și creativ, moartea înseamnă a nu mai crea, a nu mai dori. Calea budismului își propune ruperea acestei legături și recomandă abolirea dorinței.
- Corpul manifestă o respingere totală a morții. El nu vrea nici să moară, nici să îmbătrânească și nu poate învăța decât resemnarea.

Următoarele exerciții permit abordarea detașării în diferite grade.

Desfacerea vrăjii

Dacă observăm că încă mai suntem sub jugul arborelui genealogic, într-un centru sau altul, putem alege în mod deliberat o temă, lăsând fiecare membru al familiei să vorbească despre ea. Această expunere are calitatea de a exprima conținuturi rămase îngropate în noi și de a returna opinii, nevoi, afecte sau dorințe către adevărații lor proprietari.

Exemplu: Astăzi vreau să discut despre problema banilor. Vorbesc în numele propriului meu bunic: „Banii sunt greu de câștigat, nu trebuie să fii ambițios, ci să lucrezi modest. Ajunge zilei răutatea ei". Bunica mea văduvă: „Soțul meu era un sfânt și împărțea tot ce avea. Când a murit, ne-a lăsat în mizerie! Mai târziu mi-am dat seama că lucrurile cu care el era atât de darnic erau, de fapt, foarte greu de obținut: lumea este plină de egoiști și de avari". Tatăl meu: „A-ți câștiga viața este o luptă! Trebuie să lupți pentru a face bani, să intri în competiție, să înșeli, să-i zdrobești pe ceilalți". Mama: „Este dezgustător. Toate aceste bancnote slinoase îmi

Scanned with OKEN Scanner

murdăresc mâinile". Sora mea: „Merit toată generozitatea lumii datorită frumuseții mele. Nu trebuie să mă forțez să-mi câștig traiul: un bărbat mă va întreține pentru că merit asta".

Putem face acest exercițiu cu orice temă. Notăm declarațiile fiecărui membru al familiei pe o foaie de hârtie, apoi ardem foaia și împrăștiem cenușa la baza unei plante pentru a-i servi drept îngrășământ.

Detașarea

A învăța să ne detașăm de lucruri înseamnă a le lăsa libertatea de a fi ele însele. În felul acesta, trăim și acționăm lejer, fără anxietate. Lăsăm ființele și evenimentele să vină libere la noi.

Într-o poziție confortabilă, cu ochii închiși, ne concentrăm asupra acestei afirmații: „Nu am nevoie de cutare sau cutare lucru, nici să fiu într-un fel sau altul pentru a fi eu însumi. Acest lucru, această persoană sau această stare nu are nevoie de mine pentru a fi ea însăși". Continuăm până când atingem ultima rezistență.

Cele trei zile de nediscriminare

- Ziua de tăcere: ne abținem de la orice distracție, inclusiv citit, televizor, muzică sau comunicare verbală cu celălalt. Sunt capabil să petrec o zi întreagă în tăcere absolută?
- Ziua de obiectivitate: nu formulăm nicio afirmație sau negație care să nu fie valabilă pentru toată lumea. De exemplu, putem spune: „Astăzi temperatura este 12° C", dar nu putem spune „E frig". De asemenea, nu putem spune: „Această persoană este frumoasă", „Acest gust este delicios"„Ești rău" sau „Mă plictisești" etc. În mod ideal, ziua ar trebui să treacă fără să pronunțăm cuvintele „eu" sau „mie". Notăm de câte ori recădem în formulări subiective, dacă este cazul.
- Ziua fără critică: ne propunem o zi în care nu spunem sau nu gândim nimic care constituie o critică, fie ea de natură estetică, afectivă, ideologică etc. Critica nu trebuie să apară nici față de ceilalți, nici față de lume, nici față de noi înșine. Mantra acestei zile este „Da".

Înfruntarea morții

Începem prin a ne întreba până la ce vârstă credem că am putea trăi. Comparăm această vârstă cu aceea a persoanelor din arborele genealogic

Scanned with OKEN Scanner

care au murit cel mai târziu. În ce stare ne imaginăm că ne vom petrece ultimele zile din viață? Le comparăm cu sfârșitul vieții membrilor arborelui nostru. Și acum, dacă ne-am putea oferi cea mai lungă durată de viață posibilă, în cele mai bune condiții posibile, ce ne putem imagina? Până unde suntem dispuși să ne acordăm dreptul și bucuria de a trăi?

Ne scriem propriul elogiu funerar imaginându-ne că murim la cea mai avansată vârstă posibilă și descriem, în detaliu, cum ne pregătim să murim în pace și care sunt lucrurile pe care le-am realizat în această viață.

Ne concentrăm, timp de cincisprezece minute, în tăcere și nemișcați, asupra acestei afirmații: „Voi muri chiar acum. Tot ceea ce sunt, tot ceea ce am făcut, tot ceea ce am dat și am primit, tot ceea ce am înfăptuit e atât și nimic mai mult".

Râdem de tot

Mai întâi trebuie să exersăm râsul fără niciun motiv. Studiem râsul ca o acțiune pur fizică: observăm mișcările diafragmei, respirația, durata hohotelor de râs, sunetul pe care îl producem. Continuăm să râdem depășind timiditatea provocată de faptul de a „ne preface". Când reușim să râdem în voie, începem să rostim înaintea fiecărui hohot de râs o frază care exprimă o problemă, o tristețe personală sau colectivă. De exemplu:

- Sunt muritor și voi muri. Ha, ha, ha!
- Simt că nu am nicio valoare. Ha, ha, ha!
- Sunt prea bătrân ca să… (completăm fraza cu ce ni se potrivește). Ha, ha, ha!
- Am probleme cu banii. Ha, ha, ha!
- Mașina mi-a fost furată. Ha, ha, ha!
- Părinții mei nu mă iubesc. Ha, ha, ha!

Treptat, vom crește gravitatea afirmațiilor și vom râde din ce în ce mai tare, din ce în ce mai mult:

- Planeta se încălzește, vom muri cu toții. Ha, ha, ha, ha, ha, ha!
- Cutare persoană pe care o iubesc este moartă. Ha, ha, ha, ha, ha, ha!
- Cutare dezastru a ucis atât de mulți oameni. Ha, ha, ha, ha, ha, ha!
- Sunt bolnav, am cancer. Ha, ha, ha, ha, ha, ha!

Vedem cât de departe putem ajunge și dacă cele mai groaznice afirmații ne pot provoca un râs din ce în ce mai adevărat, din ce în ce mai sincer și din ce în ce mai irezistibil.

Scanned with OKEN Scanner

Personajele noastre interioare: obstacole și aliați

Am descris la începutul acestei cărți modul în care fiecare centru al nostru poate fi colonizat de un alt centru. Dacă trecem de la planul teoretic la cel simbolic, aceste abateri de la ego pot fi asemănate cu niște personaje interioare care preiau controlul asupra vieții noastre. Atât timp cât o persoană nu este unificată, adică atât timp cât ea nu acționează în permanență în slujba ființei sale transpersonale sau esențiale, există un risc destul de mare ca aceste fragmentări să-și facă simțită prezența. Identificarea și sublimarea propriilor noastre personaje constituie o etapă necesară înainte de a lucra la exaltarea membrilor arborelui nostru genealogic. Acesta va fi primul nostru pas către integrarea forțelor profunde ale inconștientului.

Într-adevăr, arborele nostru genealogic depune în noi structuri ierarhice și modele de arhetipuri viitoare, modelându-ne astfel concepția despre noi înșine și despre lumea vizibilă sau invizibilă, care va influența apoi întreaga noastră imaginație spirituală. În funcție de modul în care s-au desfășurat relațiile dintre copii și adulți din arbore, se va forma în noi, de o manieră obscură, un panteon de arhetipuri incomplete și chiar toxice: tata, mama și alți membri ai familiei constituie suportul pe care vom țese ulterior concepția noastră despre divinitate, reprezentată fie de o multitudine de zei, fie de un Dumnezeu unic, înconjurat de îngeri, sfinți, înțelepți sau profeți.

Travaliul asupra personajelor constituie o primă etapă în identificarea acestui panteon: personajele noastre sunt, am putea spune, zeități minore care ne posedă. Multitudinea de zei din religiile politeiste conduce la intuirea unei energii divine centrale în monoteism. În mod similar, **eul prezent în mai multe forme în noi trebuie identificat și reagregat pentru a ajunge la eul transpersonal.**

P.D. Ouspensky scria, citându-l pe Gurdjieff: „Omul nu este niciodată *unul*, el se schimbă continuu și arareori rămâne identic, chiar după o jumătate de oră (...). Acum este Ivan, un minut mai târziu va fi Pierre și după încă un timp Sergio, Nicolas, Mathieu sau Simon. Dar toți credeți că el este Ivan (...). Descoperiți că Ivan a mințit și sunteți surprinși că el, Ivan, a putut face așa ceva. Este adevărat, Ivan nu poate minți, Nicolas este cel care a mințit. Și, de fiecare dată, Nicolas va minți din nou,

Scanned with OKEN Scanner

pentru că Nicolas *nu se poate abține să mintă*. Veți fi uimiți să descoperiți multitudinea Ivan-ilor și a Nicolas-ilor care trăiesc într-un singur om[27]".

Fiecare dintre noi poate face aceeași constatare în viața sa de zi cu zi. De câte ori nu i-am auzit pe membrii unui cuplu care se separă spunând: „Cum a putut să-mi facă una ca asta? Nu-l mai recunosc!" La fel, când apare o situație de criză, se întâmplă frecvent să descoperim un aspect complet neașteptat al unei persoane pe care o cunoaștem totuși foarte bine.

Cu toții purtăm în noi o serie de personaje cu contururi mai mult sau mai puțin definite și mai mult sau mai puțin active în viața noastră de zi cu zi. În cele din urmă, toate aceste aspecte ale noastre pot fi absorbite într-o singură persoană care va prezenta atunci mai multe fațete unificate în mod armonios. Se întâmplă adeseori ca o persoană ajunsă la un nivel înalt de conștiință să fie descrisă de observatorii exteriori ca fiind extraordinar de prezentă și înzestrată totodată cu mai multe fețe care se succed într-un mod armonios, nu haotic. De exemplu, numeroși discipoli ai sfintei indiene Ma Anandamayi, decedată în 1982, au descris modul în care aceasta își schimba constant expresia și energia, putând trece, în câteva secunde, de la o candoare aproape copilărească la înțelepciunea concentrată a unui profesor sau la cel mai profund extaz mistic. În aceeași ordine de idei, caracterologiile precum astrologia sau eneagrama descriu „tipuri" de caractere diferite, dar o persoană realizată se va identifica cu întregul zodiac fără excepție, cu totalitatea eneagramei etc.

Personajele care ne compun sunt într-o primă fază **obstacole**, pentru că ele fixează anumite aspecte ale identității active și ne împart în mai multe egouri: sărim de la unul la altul într-un mod haotic, în funcție de circumstanțe, adoptând la întâmplare elementele unui repertoriu de soluții vechi prestabilite, în fața condițiilor de viață care se schimbă neîncetat. Fiecare personaj reprezintă o soluție trecută pe care o reaplicăm într-un mod mai mult sau mai puțin util. Atât timp cât suntem jucăria acestei succesiuni de personaje dispersate, ne putem compara cu un tron gol în fața căruia mai mulți pretendenți se luptă să-l ocupe rând pe rând.

Dar fiecare dintre personajele noastre are **un potențial de revenire la sursă**, adică fiecare dintre ele este o piesă dintr-un puzzle care va forma

[27] P.D. Ouspensky, *Fragments d'un enseignement inconnu*, Stock, 1949.

Scanned with OKEN Scanner

în cele din urmă o imagine completă a personalității noastre. Cu alte cuvinte, în spatele fiecărui personaj se află un arhetip, un aliat, care ne poate duce la o uniune mai strânsă cu ființa esențială. Va trebui să integrăm acest obstacol, adică să identificăm clar fiecare personaj pentru a-l duce la realizarea sa finală, pentru a descoperi, în fiecare dintre aceste fragmente din noi înșine, resursele interioare care ne conduc către excelență.

Pe de altă parte, fiecare dintre aceste personaje care ne compun este o supraviețuire interioară a arborelui genealogic: toate au fost formate prin imitarea, compensarea, opoziția sau interpretarea moștenirii primite. Travaliul asupra personajelor noastre ne permite să dizolvăm ultimele elemente ale „identității" care, în realitate, reprezintă tot atâtea contracte cu trecutul.

De exemplu, dacă am avut un tată dur și copleșitor care mă îngrozea, este posibil ca din relația cu el să fi derivat câteva dintre personajele mele interioare. Poate că am dezvoltat astfel un personaj de sclav, servil și plin de resentimente, dar incapabil să se revolte. E posibil, de asemenea, să port în mine un personaj similar cu tatăl meu, capabil să manifeste o mânie terifiantă, dar incapabil să se controleze. În relațiile mele, unul sau altul dintre aceste două personaje vor apărea în funcție de modul în care sunt tratat, dar ele vor fi inutile și nevrotice atât timp cât vor rămâne o simplă imitație a tatălui meu sau o reproducere a propriei mele atitudini de copil înspăimântat.

Într-un astfel de caz, travaliul constă în primul rând în identificarea personajului sclav și a personajului tiran. Apoi, atribuim fiecăruia dintre ele câte un nume ales de noi și încercăm să le recunoaștem ori de câte ori se manifestă. Pentru a face acest lucru, suntem obligați să creăm (sau să consolidăm) **un personaj central**, ghid și moderator al mulțimii care trăiește în noi. Dându-i clar un nume eului sclav (de exemplu, „Raton Blondo") și un altul eului tiran (de exemplu, „Căpitanul Cañones"), începem să ne debarasăm de propria identitate dobândită: eu nu sunt doar Cutare, ci această multitudine de indivizi cărora le pot observa comportamentul pe îndelete. Încetul cu încetul, personajele încep să își dezvăluie potențialul nebănuit: astfel, este posibil ca Raton Blondo, obișnuit să tacă, să observe și să nu acționeze, să fie capabil de o minuțiozitate extraordinară, să dovedească talente artistice sau un spirit de matematician supradotat, calități diplomatice etc. Când nu se mai manifestă doar pentru a reacționa la situații similare acelora din copilărie, ci ca sprijin

Scanned with OKEN Scanner

în situații liniștite și fecunde, el are posibilitatea de a-și etala talentele. La fel și în ceea ce-l privește pe Căpitanul Cañones, care răbufnea până acum doar când era sigur că învinge. Dar dacă eu decid în mod deliberat să fac apel la el atunci când mă aflu în fața unei persoane care mă înspăimântă, așa cum s-a întâmplat cu tatăl meu, și îl recrutez pentru a face față acesteia, el va deveni cel mai bun aliat al autorității mele și va învăța să câștige bătăliile în care se angajează. Căpitanul Cañones se poate dovedi util și prin curajul și perseverența lui într-o muncă interioară sau într-un eveniment sportiv, punându-și calitățile de războinic în slujba creșterii mele personale.

Nodurile și nucleele ne împiedică, în general, să ne identificăm personajele; în schimb, conștientizarea prezenței acestora ne permite să înfruntăm nodurile și să le dizolvăm. Se întâmplă frecvent să fim posedați de un personaj creat direct de arborele genealogic, la care am aderat pentru a nu fi excluși din el.

Exemplu: La patruzeci de ani, un consultant încă mai suferea de o puternică devalorizare. La naștere, mama lui exclamase: „Dar este un diavol!" Ea l-a numit apoi Giuseppe (Iosif, asemenea personajului biblic), ca pentru a-i dezactiva presupusa natură diabolică; în realitate însă, acest prenume (care face referire la pretinsul soț asexuat al Fecioarei Maria) a însemnat negarea identității masculine a băiețelului. Studiul arborelui genealogic al lui Giuseppe a evidențiat faptul că el era al doilea fiu al părinților săi, primul fiind numit Salvatore (Salvator, prenumele bunicului matern). Așadar, putem deduce că primul fiu era considerat drept copilul cristic și că, acest rol fiind deja distribuit, Giuseppe l-a primit pe acela al diavolului, partea întunecată a masculinului. Arborele genealogic conținea numeroase abuzuri sexuale și putem presupune că mama lui Giuseppe purta în ea o ură inconștientă față de bărbați, moștenită din aceste abuzuri pe care le proiectase asupra băiețelului încă de la nașterea lui. Cert este că această respingere maternă se întipărise în psihicul lui Giuseppe și că personajul „diavolului" îl bântuia, însoțit de un sentiment de mare urâțenie. Actul său de psihomagie a constat în aducerea în realitate a personajului diavolului, nu al oricărui diavol, ci al lui, căruia i-a dat numele de Iuda. Giuseppe a trăit în pielea acestui personaj timp de o săptămână, plimbându-se pe străzile orașului său cu un costum roșu, un trident, coarne și coadă, fotografiindu-se în numeroase rânduri în situații cotidiene și trimițând apoi aceste poze familiei

Scanned with OKEN Scanner

sale. La sfârșitul acestui travaliu, el a îngropat costumul diavolului și a ridicat acest personaj infantil la o dimensiune îngerească: dacă orice diavol este un înger căzut, ne putem imagina că un diavol care se înalță devine un înger. În cazul lui Giuseppe, această experiență i-a permis să-și recunoască vocația de poet și să-și publice prima culegere de poezii.

Travaliul asupra personajelor interioare în șapte etape

Identificarea personajelor

Identificăm în noi cât de multe personaje putem și îi atribuim fiecăruia câte un nume. Este esențial să le numim, altminteri personajele rămân fragmente ale personalității noastre dobândite. Dacă suntem Alice, personajele noastre nu pot fi „Alice cea timidă", „Alice intelectuala", „Alice călătoarea".

Faptul de a accepta să numim în mod distinct aceste instanțe ale noastre permite dezmembrarea eului dobândit pentru a-l face să-și piardă atotputernicia.

Personajele trebuie să aibă cel puțin un nume și un prenume, sau un titlu și un nume, sau un titlu și un prenume. Nu toate sunt neapărat de același sex (un bărbat poate avea unul sau mai multe personaje feminine și invers); ele pot fi de naționalități diferite, chiar jumătate umane, jumătate animale. Astfel, o aceeași persoană va fi Luisa Saintenitouche, Tigre Cazaleon, Doctor Bling, Don Jealous și Rosita Tamales.

Definirea personajelor

Definim fiecare personaj cât se poate de precis folosind următoarele întrebări:

- Care este deviza lui, maxima lui preferată despre viață?
- În ce circumstanțe apare? Care sunt situațiile în care se simte competent? Când dispare? Ce îl sperie cel mai mult?
- Care este utilitatea sa (reală sau imaginară) în situațiile în care se manifestă?
- Care sunt calitățile și defectele sale?
- Cum arată fizic el (care este vocea lui, ce mănâncă, în ce ritm se mișcă, cum este corpul lui...)?
- Care sunt opiniile sale (cum votează, ce citește...)? De unde provine el?

Scanned with OKEN Scanner

- Care sunt satisfacțiile, plăcerile, gusturile sale?
- Cine sunt prietenii, dușmanii lui? Cu cine dorește să se alieze? Pe cine admiră? Ce profesie îi place cel mai mult? Care sunt destinațiile sale preferate de călătorie sau de vacanță, modurile de transport preferate?

Oferim personajelor o existență artistică

Putem alege să scriem o nuvelă sau un monolog, să pictăm, să desenăm sau să reprezentăm sub orice altă formă fiecare dintre personajele pe care am reușit să le identificăm. De asemenea, ne putem imagina că în fiecare zi a săptămânii un personaj diferit va găti acasă, pe rând etc.

Trăim în conștiință cu ele

După ce personajele ne devin clare, vom avea posibilitatea de a observa, în decursul unei perioade de timp date, modul în care apar ele în realitatea noastră. Atunci când personajele se manifestă, le recunoaștem existența și le lăsăm câmp liber să poată acționa (în limitele rezonabilului, desigur: dacă apare un personaj violent, nu este necesar să distrugem un vehicul sau să lovim o persoană), apoi facem un bilanț al acțiunii lor. Dacă aceasta este pozitivă, acordăm credit acelui personaj. Dacă acțiunea este negativă, identificăm cărei abateri a egoului îi corespunde ea (vezi partea întâi).

Le raportăm la arborele genealogic

Putem identifica la ce vârstă a început să se formeze fiecare personaj? Ce relații și ce circumstanțe familiale ne-au determinat să îl creăm? Prezintă personajul respectiv vreo asemănare cu un membru al arborelui genealogic? Este el diametral opus cuiva în mod special?

Convocăm personajele într-o situație dificilă

După identificarea personajelor, ne imaginăm pentru fiecare dintre ele o situație în care abilitățile lor ar putea fi utile. Chiar dacă nu ne simțim capabili să facem ca un anume personaj să intervină într-o situație reală dată, îl vizualizăm în timp ce o rezolvă. De exemplu: dăm unui personaj plăcut și diplomatic ocazia de a rezolva un conflict care ne depășește sau unui personaj intelectual, posibilitatea de a înțelege o problemă într-un domeniu care ne este necunoscut etc.

Scanned with OKEN Scanner

Exaltarea personajelor

Pentru fiecare, ne întrebăm: „Care este calitatea, energia care îi lipsește pentru a deveni cu adevărat un erou, un geniu, un sfânt sau un campion? Și prin ce experiență sau ce alianță ar putea dobândi el această calitate?"

Chiar și un personaj la prima vedere ridicol sau limitat are potențial de realizare. Ceea ce vom accepta să dăm personajelor noastre va fi, de fapt, o contribuție la eul nostru unificat.

Aliații și imaginația creatoare

La fel cum putem etala personajele care sălășluiesc în noi pentru a le transforma în instrumente în slujba realizării noastre, tot așa putem convoca arhetipuri aparent externe care să ne insufle calități transpersonale. Practica formării unor alianțe cu forțele supraumane stă la baza șamanismului, dar ea este prezentă și în imaginarul universal prin poveștile și legendele în care eroii primesc ajutorul unor aliați supranaturali. Odată ce am recunoscut personalitatea dobândită în multiplicitatea ei caricaturală, suntem pregătiți să integrăm un aliat.

Aici trebuie să definim ce înseamnă un **aliat** din perspectiva metagenealogică. Premisa noastră de bază este că fiecare dintre noi are cunoștințe de care nu este conștient. Indiferent dacă e vorba despre conținuturi latente al creierului uman, despre „amintiri celulare" întipărite în corp, despre un inconștient colectiv sau o amintire a umanității prezentă în noi în stare larvară, putem postula că există, disponibil, dar ascuns, un imens rezervor de cunoștințe la îndemâna noastră. De asemenea, este evident că în univers circulă energii pe care intelectul nu le poate capta în cuvinte. Aceste energii sunt prezente în minerale, în plante, în animale și sunt reprezentate, sub o formă încă și mai evoluată, de ființe mitice de natură umană sau divină, specifice unei anumite culturi sau întregii omeniri. În încercarea de a identifica aceste energii, unele discipline simbolice obișnuiesc să combine elemente aparent distincte (de exemplu, în unele manuale de astrologie, Berbecul este asociat cu Marte, cu salvia, capul, culoarea roșie), ca și cum ar exista o identitate a ființei sau a energiei între ele, identitate care este apoi rezumată într-un arhetip. Magia tradițională este pasionată de aceste liste de corespondențe analogice.

Atunci când o sarcină ne întrece puterile cunoscute și trebuie să ne depășim pentru a realiza ceea ce avem de făcut, devine necesară și posibilă

Scanned with OKEN Scanner

trezirea unei energii latente, sub forma unei alianțe cu un element specific care o reprezintă. Anumite forțe, care transcend identitatea noastră individuală, nu ne pot fi conferite decât de o entitate supraumană, adică o acumulare de energie transpersonală legată de o figură reală sau simbolică. În realitate, aliatul este o energie fără granițe definite: nu e vorba despre un tigru sau despre un obiect de aur, ci despre energia simbolizată de Tigru, despre energia legată de Aur. Astfel, șamanul se asociază cu un vultur (și, prin el, cu spiritul colectiv al Vulturului), pentru a se ridica deasupra concepțiilor cotidiene și a dezvolta o viziune mai largă. Înainte de a-și face intrarea pe scenă, un artist poate invoca un sfânt sau o zeitate care îi dă puterea de a efectua o reprezentație extraordinară. În mod similar, când psihiatrul și psihanalistul francez Jacques Lacan spunea: „Eu sunt freudian, studenții mei pot fi lacanieni, dacă vor", el exprima într-o manieră occidentală și rațional acceptabilă un adevăr pe care șamanii îl cunosc bine: nu putem fi propriii noștri aliați. **Arhetipul este punctul simbolic de acumulare a energiei pe care o chemăm pentru a acționa.**

Psihicul uman are capacitatea de a se pune în locul altuia. De fiecare dată când trăim ca ființe finite și definite, când ne concepem ca fiind conținuți în această existență corporală, stabilim o limită (de dorit, de altfel, în anumite activități ale vieții de zi cu zi) pentru energiile noastre, timpul nostru și spațiul nostru, pentru viața noastră, pentru capacitățile noastre. De îndată ce ne punem în locul altuia, începem să înțelegem și să ne imaginăm atitudini și sentimente care nu sunt „ale noastre", dar care există „în noi": toate lucrurile care au capacitatea de a ne îmbogăți. Dacă un actor sau un cântăreț intră într-un personaj, devenind Hamlet sau Norma timp de două ore, și trăiește complet respectiva incarnare momentană, acest lucru îi permite să aibă acces la comportamente, la o conștiință, la emoții și la o capacitate de comunicare pe care nu știa că le posedă.

În mod similar, fiecare dintre noi se poate pune în locul unor personaje sublime. Cel mai puternic arhetip dintre toate ar fi conștiința creatoare a Universului, pe care monoteismul o definește drept Dumnezeul unic. Acest arhetip rege poate fi împărțit într-o multitudine de divinități secundare, îngeri, sfinți, simboluri etc., care reprezintă fragmente din aceeași energie, din ce în ce mai individualizate.

Am văzut că orice boală, orice suferință provine dintr-o lipsă de Conștiință (și din „divinitățile sale secundare": iubire, frumusețe,

Scanned with OKEN Scanner

creativitate...). Dar putem postula că, în supraconștientul nostru, aceste niveluri foarte ridicate de conștiință și de energie, de natură divină, există într-o stare latentă. Întrebarea este cum le putem accesa.

Propunerea pe care o facem aici este să le imităm, să ne punem „în locul" lor, dar și să le lăsăm loc în interiorul nostru. Toată munca asupra aliaților este realizată prin această dublă mișcare: delimitarea unui spațiu în noi înșine, astfel încât aliatul să poată locui acolo și, în același timp, obținerea, prin alianța cu el, a permisiunii de a ne pune în locul lui, de a vorbi în numele lui. Aliatul poate fi atât un maestru care ne ghidează, cât și un asistent care ne ajută: nu este necesar ca acesta să fie un arhetip superior în funcție de ideologia dominantă a lumii în care trăim, ci este suficient ca el să fie util. Un bou sau un măgar sunt aliați la fel de valoroși ca un Rege magician.

Până aici am lucrat cu analiza ghidată de intelect și cu aspecte intuitive care ne-au permis identificarea personajelor noastre interioare. Dar acum este luată în considerare o altă instanță: **imaginația creatoare**, cu alte cuvinte capacitatea noastră de a crea scenarii care, prin coerența și vivacitatea lor, se întipăresc în noi cu aceeași forță ca o amintire trăită.

Termenul de **imaginație** acoperă două activități principale ale minții. Una este rătăcitoare și funcționează conform unor „principii de fabricație" pornind de la elemente deja existente. Această imaginație, față de care suntem spectatori, funcționează prin multiplicare (aglomerare), prin reducere (personaje pitice) sau prin asociere (monștri pe jumătate oameni, pe jumătate animale). Cealaltă, pe care Henry Corbin a numit-o „imaginal", desemnează o capacitate imaginativă care constă în crearea unor situații ce depășesc realitatea și care poate merge până la experiențele produse de drogurile halucinogene: un fel de vis treaz voluntar în care experiențele imaginate se întruchipează în noi: în loc să visăm aventurile unui erou din afara noastră, devenim acel erou; în loc să vedem o fecioară adormită trezită de un prinț care o sărută, devenim acea tânără care se trezește simțind pe buze buzele arzătoare ale iubitului ei.

Pentru psihologia (sau, mai bine zis, pentru psihosofia) islamică, imaginația creatoare constituie facultatea centrală a sufletului. Potrivit acestei tradiții filosofice, imaginația posedă, ne spune Corbin, „propria funcție noetică și cognitivă, adică ea ne permite să accesăm o regiune sau o realitate a ființei care, altminteri, ne-ar rămâne închisă și interzisă".

Scanned with OKEN Scanner

Această putere a sufletului deschide existența și cunoașterea către o lume supersensibilă: nu lumea cunoscută prin simțuri și nici aceea cunoscută prin intelect, ci un al treilea spațiu, o inter-lume care se află între sensibil și inteligibil. Este ceea ce unii autori numesc „lumea sufletului".

Pentru a trăi ca o experiență decisivă integrarea entităților sublime în noi înșine și, mai târziu, în întregul arbore genealogic, trebuie să folosim această formă de imaginație. Ea necesită o indiferență completă față de îndoielile exprimate de intelect, o concentrare extremă a atenției, comparabilă cu aceea pe care o dezvoltăm în meditație, precum și un contact constant cu capacitatea noastră de a **imagina senzații corporale**: a vedea cu ochii închiși, a mirosi în absența mirosului, a gusta arome imaginare, a simți mișcările imaginate.

Travaliul de integrare a unui aliat este, în același timp, **activ și receptiv**; nu este vorba despre a ne lăsa posedați de vreo entitate, ci mai degrabă de a ne întreba: „Dacă aș putea să-mi ofer o energie disponibilă în univers și de care am nevoie în acest moment, pe care aș alege-o? Și care este în mod spontan elementul, planta, animalul, personajul sau arhetipul care întruchipează această energie pentru mine?" Alegerea aliatului se face, așadar, într-un mod rațional și motivat: el trebuie să reprezinte o calitate care ne lipsește și să posede o forță simbolică suficientă pentru a exista pe un plan care depășește arborele genealogic, societatea și cultura. Spiritul grupal al unui animal, o plantă, un loc sacru, o zeitate sau chiar o figură istorică marcantă sunt aliați posibili: ei au o dimensiune universală. Este mai riscant să apelăm la un star de film, la un personaj de desene animate sau la o persoană pe care am cunoscut-o, deoarece aceste reprezentări simbolice sunt susceptibile de a fi afectate de resturi de nuclee și abuzuri prezente în arborele genealogie sau în jurul lui. Ca regulă generală, este mai bine să ne asigurăm sprijinul unor arhetipuri puternice înainte de a consolida o alianță cu arhetipurile secundare.

Într-o a doua fază, este posibil să ne dăm seama că toate personajele sau persoanele care ne-au trezit admirația sunt, de fapt, **reflectări exterioare ale unor calități care așteaptă să se dezvolte în noi**. Ne putem alia atunci în mod voluntar cu aceste personaje: un scriitor sau un artist celebru, un politician, un prieten de familie, o vedetă de televiziune, un sportiv, un personaj din jocurile video etc.

O fază importantă a unui doliu poate consta în integrarea ca aliat a persoanei dispărute, dar, dacă este vorba despre o persoană care ne-a

Scanned with OKEN Scanner

crescut (care era adult când noi eram copii), e bine să realizăm mai întâi întregul travaliu asupra arborelui genealogic pentru a păstra doar energiile salvatoare de la persoana respectivă.

Iată câteva modalități de a lucra asupra aliaților:

A fura lumina

Este permis să „furăm lumina" (conștiința, frumusețea, carisma), pentru că un astfel de furt nu privează pe nimeni: aceste calități transpersonale sunt nelimitate. Pentru acest exercițiu, alegem un arhetip sau o persoană reală care are un talent, un har, o calitate de a fi la care suntem sensibili.

Întinși pe podea, ne concentrăm asupra acelei persoane. Îi vizualizăm mișcările, acțiunile, îi ascultăm cuvintele, simțim calitatea energiei pe care o emană ființa ei. Apoi începem să integrăm în senzația noastră corporală acele elemente pe care le-am contemplat mai întâi ca fiindu-ne exterioare, amintindu-ne că nu putem fi sensibili decât la calități care există în noi în stare latentă. Dacă personajul ales dansează sau cântă, ne imaginăm dansând sau cântând ca el. Dacă el e capabil să rămână într-o meditație profundă ore întregi, simțim această stare. De oricare act ar fi el capabil, ne imaginăm că noi suntem cei care acționăm cu aceeași măiestrie. Apoi ne vizualizăm din nou modelul, ne înclinăm în fața lui și îi mulțumim pentru că ne-a dezvăluit propriile calități. Vom încheia acest exercițiu cu formula: „Lumina pe care o văd este lumina pe care o port în mine".

Imaginație creatoare pentru a simți corpul aliatului

Această meditație ne permite să integrăm concret energia unei forțe metaterestre, care depășește familia, societatea și cultura, pentru a ne servi drept mediator cu partea sublimă din noi înșine. Aliatul poate umple golurile lăsate de arborele genealogic (de exemplu, lipsa unui tată: integrăm atunci un aliat care constituie o prezență paternă puternică) sau poate trezi energiile care sunt blocate sau adormite în noi (capacitatea de a iubi, curaj, creativitate, autoritate, responsabilitate, clarviziune, putere etc.).

Să reținem că, asemenea oricărei ființe vii, aliatul ales are o **inimă** și o **respirație**. Dacă este un metal sau o plantă, această respirație și această inimă sunt colective și unite cu întreaga planetă. Baza inimii este **iubirea**, baza respirației este **uniunea, introiecția** și **partajarea.**

Scanned with OKEN Scanner

Să luăm ca exemplu trei aliați posibili: un stejar, un leu și Hristos.

- Ne concentrăm asupra inimii aliatului la care vrem să apelăm. În cazul stejarului, inima lui este uniunea tuturor rădăcinilor stejarilor unei păduri: este o ființă esențialmente colectivă. Inima leului, curajoasă și puternică, corespunde nevoilor unui animal carnivor prădător și solitar. Inima lui Hristos este mult mai puternică decât aceea a unei sălbăticiuni, dar bătăile ei nu sunt cele ale unui vânător, ci sunt pline de compasiune pentru lume și impregnate cu o energie a dăruirii. Vom simți inima aliatului bătând la unison cu a noastră.
- Acum ne concentrăm asupra respirației aliatului. Stejarul respiră prin toate frunzele lui. În timpul zilei, datorită luminii soarelui, el produce oxigen care permite altor ființe să respire; noaptea, respiră ca noi, absorbind oxigenul și eliberând dioxidul de carbon. Aerul inspirat de leu îl fortifică și expirația iese din plămânii lui ca o armă: aerul pe care îl expiră îi permite să ragă. Respirația lui Hristos inspiră aerul poluat, îl purifică în inima sa și îl expiră ca un dar de purificare a lumii. Ne unim respirația cu aceea a aliatului pe care l-am ales.

Meditația imaginativă de integrare a unui aliat

Întinși pe podea, ne imaginăm că, încetul cu încetul, corpul ni se relaxează urmând culorile curcubeului (utilizarea culorilor permite relaxarea minții care se eliberează astfel de cuvinte și devine mai aptă să primească imagini). Relaxarea corporală permite organismului să-și trăiască propria viață, adică să lase deoparte memoria celulară a arborelui genealogic și memoria individuală a abuzurilor, suferințelor, privațiunilor... pentru a lăsa loc doar vieții actuale și posibilităților sale.

Depunem în picioare culoarea roșie care le relaxează treptat. Culoarea portocalie decontractează gambele: ele își trăiesc propria viață. Culoarea galben permite destinderea întregii zone a șoldurilor, pubisului, sexului și a părții inferioare a spatelui. Verdele relaxează întreaga burtă, stomacul și viscerele. Încet-încet, mușchii spatelui se sprijină și ei pe podea. Culoarea albastru deschis permite destinderea plămânilor, pieptului, umerilor, brațelor și mâinilor. Culoarea indigo decontractează gâtul, ceafa și întreaga coloană vertebrală. Prin culoarea violet, capul și fața se relaxează, limba se destinde și creierul, asemenea unui mușchi, se liniștește și el.

Scanned with OKEN Scanner

Odată această relaxare realizată, numărăm în sens invers, de la 9 la 1, pentru a intra mai profund în noi înșine. Când ajungem la 0, ne imaginăm că din buric ne iese o axă luminoasă care se ridică până în înaltul cerului. Ne închipuim atunci cum corpul nostru fantomă (corpul perfect) se înalță de-a lungul acestei axe de lumină până la cer (acest act al imaginației nu constă în a ne vedea urcând, ci în a simți această ascensiune). Cerul la care ajungem este o zonă calmă, senină, luminoasă și liniștită. Suntem goi și ușori și simțim cum o adiere plăcută ne poartă către teritoriul nostru interior. Acest peisaj poate fi o câmpie, o pădure, o întindere mare de apă, un munte... Noi suntem cei care îl vom descoperi, trebuie să avem încredere. În acel spațiu nu există niciun pericol. Vedem ieșind din pământ locul nostru personal: un templu, un laborator, un palat, o casă. Intrăm în acel loc după bunul plac, mergând, zburând. Acolo, în centrul acelui loc privat, îl invocăm pe aliatul nostru și îl vedem sosind.

Apoi intrăm în contact cu el: aliatul ne oferă un dar pe care îl integrăm în corpul nostru. Poate fi vorba, de exemplu, despre o cheie, un obiect sau câteva rânduri scrise de el în cartea noastră sau pur și simplu despre o stare de spirit pe care ne-o comunică (bucurie, iubire...). Să nu uităm însă niciodată că acest aliat face parte din dimensiunea noastră superioară, din inconștientul nostru, din care a coborât pentru a ne acorda harul său, în acest spațiu pe care l-am pregătit pentru el. Putem să-l îmbrățișăm, să facem dragoste cu el, să dansăm cu el... Întâlnirea se desfășoară așa cum vrem noi.

Apoi aliatul intră în noi și se contopește cu ființa noastră. Ne întoarcem atunci urmând aceeași cale: ieșim din locul nostru privat, ne lăsăm purtați de briză, regăsim axa luminoasă și coborâm către corpul nostru fizic, care ne primește întins pe pământ. Apoi, începând cu picioarele, începem să ne simțim viața actuală prin efectuarea unor mișcări lejere. De-acum putem reveni la starea noastră de veghe obișnuită.

Crearea unui altar

Odată alianța înfăptuită, poate fi util să consacrăm un loc (care simbolizează propria noastră persoană și, dincolo de noi, lumea) pentru a primi reprezentări ale forțelor cu care lucrăm. Aceste statuete, fotografii, pietre, obiecte diverse sunt de fapt o destinație și un punct de ancorare pentru energiile aliate cu care lucrăm, un fel de „acumulatori de energie". Încetul cu încetul, vom putea adăuga alte reprezentări produse

Scanned with OKEN Scanner

de fervoarea populară: mici sculpturi, imagini, elemente minerale sau vegetale, tămâie, parfum, lumânări... Toate aceste elemente sunt în realitate o reprezentare metaforică a energiilor pe care dorim să le păstrăm prezente în noi, un fel de revenire la sine.

După ce am creat, curățat și îngrijit altarul, depunem în el întrebări sau probleme pe care nu le putem rezolva singuri: o scrisoare, fotografia unei persoane dragi... Altarul va „lucra" pentru noi dacă avem grijă să-l întreținem. Din momentul în care sacralizăm un loc, oricât de mic ar fi acesta (deasupra șemineului, pe un raft), și îl consacrăm reprezentării forțelor cu care am făcut o alianță, devine posibil ca, pornind de la acest nivel, să sacralizăm încetul cu încetul întreaga lume.

Atribuim aliaților puterea de a vorbi, de a acționa și de a decide

De îndată ce relația cu aliatul este stabilită, putem consacra momente privilegiate lăsându-l să vorbească sau să acționeze prin noi: mai întâi singur, lăsându-l, de exemplu, să scrie în locul nostru sau să ne vorbească în timpul meditației ori să danseze în ritmul unei muzici alese de noi. Mai târziu, îl vom putea invoca în situații dificile (de exemplu, pentru a consola o persoană afectată de o mare pierdere care ne depășește, putem să invocăm un aliat mai înțelept, mai experimentat decât noi, lăsându-l să vorbească și să acționeze).

Fiecare descoperă la momentul potrivit modurile și ritualurile relevante pentru aliații pe care i-a integrat: multe dintre aceste procese sunt descrise în practicile religioase sau magice din întreaga lume.

De la capcană la comoara genealogică: arborele altar

Pentru a vindeca arborele trebuie să începem prin a face un bilanț: „Cine sunt membrii familiei mele pe care vreau să-i includ în acest travaliu?" Aceștia vor fi cel puțin paisprezece: cei doi părinți, cei patru bunici și cei opt străbunici. Putem adăuga însă frați, surori, unchi, mătuși, nași sau alte personaje importante.

La fel cum toate personajele pe care le purtăm reprezintă aspecte moștenite ale arborelui genealogic, cu nevrozele și calitățile lui, tot așa și aliații pe care suntem capabili să-i alegem sunt o reflectare a aspectelor sublime latente din arborele nostru. Astfel, **arborele nu mai este o**

Scanned with OKEN Scanner

capcană, ci el devine o comoară: atunci când suntem capabili să-i vedem clar deficiențele și să invocăm forțele pozitive, creative și vindecătoare care le pot compensa. Niciuna dintre aceste energii nu este, de fapt, străină de arbore. Așa cum am mai spus mai înainte, cele mai profunde legături care circulă în filiație, în ciuda abandonurilor, a trădărilor, a umilințelor și a abuzurilor, sunt legături de iubire. Dar, foarte adesea, persoanele care ne-au precedat nu au trăit în slujba ființei lor esențiale și aceste calități au rămas într-o stare de potențial.

Așadar, vindecarea finală a arborelui constă în dezvoltarea acestor calități latente, tot prin travaliul imaginației creatoare, și în oferirea fiecăruia dintre strămoșii noștri **a realizării depline a destinului său, așa cum ni-l putem imagina.**

Într-adevăr, așa cum am văzut, arborele fratelui meu sau al surorii mele – chiar dacă toate personajele sunt la fel – nu este arborele meu. Ca atare, arborele meu vindecat va fi întotdeauna unic, pentru că eu sunt singurul care poate descifra și realiza soarta strămoșilor mei dându-le puterea care le lipsește. Acest travaliu va consta în injectarea unor calități și/sau a unor aliați în arborele genealogic și în imaginarea destinului realizat al fiecăruia dintre membrii săi.

De exemplu, o străbunică care a fost în același timp o cântăreață frustrată, o mamă lipsită de afecțiune, o femeie obligată să stea acasă, care a fost înșelată de soțul ei și care a devenit tot mai ursuză pe măsură ce a îmbătrânit, poate fi înălțată în diferite feluri de un strănepot sau o strănepoată care și-au împlinit în viața lor calitățile artistice, emoționale, raționale etc. Pentru unul, **aliatul** care i-ar putea vindeca străbunica ar fi Maria Callas; pentru altul, ar putea fi un arhetip al divinității feminine; și pentru un altul, ar putea fi un mare explorator și așa mai departe. În același mod în care altarul este un loc limitat pornind de la care putem sacraliza întreaga lume, arborele vindecat este un grup uman limitat, pornind de la care putem **sacraliza întreaga umanitate**.

Numeroase practici șamanice pledează pentru vindecarea strămoșilor prin dansuri sau cântece, prin acte rituale, chiar prin încercări pe care descendenții le depășesc cu succes și le dedică strămoșilor lor. Din momentul în care strămoșii sunt vindecați sau sunt curățați de greșelile și de erorile lor, ei pot deveni divinități sau aliați. Amerindienii integrează

Scanned with OKEN Scanner

elemente naturale în arborele lor genealogic: astfel, râul este un bunic, lunca o bunică etc. Aceasta înseamnă o reverență în fața naturii care ne generează și ne hrănește și, totodată, o sacralizare a strămoșilor reali care, odată dispăruți, revin să se amestece cu elementele naturale, devenind astfel, la rândul lor, o sursă de viață și de energie pentru cei care îi succed.

Când forțele trecutului sunt foarte active și ne atrag către origine și către modelele deja cunoscute, strămoșii au o acțiune nefastă și pot fi asimilați demonilor. Când arborele genealogic ne împinge spre viitor, noutate și conștiință, strămoșii devin aliați care colaborează la dezvoltarea conștiinței umanității. În același mod, toate ființele care au lucrat pentru conștiință, progres, frumusețe, iubire etc., pot fi considerate, după voie, ca fiind strămoși ai noștri. Astfel, putem să-l integrăm simbolic pe Michelangelo sau pe Buddha în arborele nostru genealogic, dacă îi privim ca având o contribuție la generarea noastră. Lucrările de artă sacră, cărțile fondatoare ale religiilor majore pot deveni, de asemenea, aliați.

Vindecarea arborelui constă în a conferi strămoșilor noștri, printr-un travaliu de imaginație creatoare, o dimensiune similară cu a salvatorilor umanității. Pentru a face acest lucru, va trebui să oferim fiecărui membru al arborelui nostru genealogic unul sau mai multe arhetipuri care îl completează și care ne permit să-i sublimăm destinul.

Nu trebuie să confundăm acest travaliu individual cu un caz pe care l-am menționat deja pe scurt: prezența unui personaj de excepție în arborele genealogic. Când istoria familială ne prezintă un geniu din trecut ca fiind cea mai insurmontabilă realizare umană posibilă, nu mai avem nimic de trăit. Atât timp cât este „cel mai bogat", „cel mai învățat", „cel mai frumos", „cel mai creativ", „cel mai puternic", un astfel de strămoș nu este util urmașilor săi, ci dimpotrivă, el devine un model greu de purtat; energia lui rămâne stagnată în el și nu este transmisă descendenței. Scopul nostru este să integrăm toate valorile arborelui oferindu-le în plus o dezvoltare ulterioară. Dacă în familie a existat un geniu, un sfânt, un campion sau un erou, capcana constă în a crede că biografia, valorile, sinele lui individual (și, prin urmare, inimitabil, de neegalat) sunt bogăția arborelui. În realitate, acest strămoș trebuie considerat, la fel ca toți ceilalți, drept un vector de energie pentru realizarea noastră personală. De exemplu, nepotul unui mare artist poate deveni un mare finanțist care, gestionând moștenirea ilustrului său bunic, își exercită

Scanned with OKEN Scanner

talentul personal ca om de afaceri; fiul unui filosof poate deveni călugăr, fiica unui mare terapeut sau a unei sfinte, o mare creatoare de modă etc.

Prin definiție, **tot ceea ce vom oferi arborelui genealogic ne vom oferi nouă înșine**. Nu există lipsă sau rivalitate: dacă „ofer" un aliat sublim unui ascendent abuziv sau absent, nu mă privez ci, dimpotrivă, mă întăresc. Pentru că, odată ce fiecare personaj din arbore este realizat, arborele se dizolvă în mine și dispare. Am putea spune că scopul acestei lucrări este să-l iertăm pe Dumnezeu (natura, universul...) pentru că ne ucide. Nimeni nu acceptă cu ușurință să moară: pentru egoul nostru individual, moartea este o imensă nedreptate. Fără această iertare, nu există o vindecare posibilă a arborelui. Faptul de a ne accepta moartea, de a arăta recunoștință pentru perspectiva dispariției noastre, de a realiza că ea este un dar care îngăduie umanității să atingă nemurirea, ne permite în mod simetric să „lăsăm să moară" arborele genealogic, pentru ca el să trăiască, în timpul existenței noastre, prin noi și prin realizarea noastră. Acesta este motivul pentru care nu putem vindeca arborele decât după ce am integrat toți aliații de care avem nevoie.

În mod similar, este imposibil să trăim cu un arbore în care există persoane pe care nu le iubim, care ne creează probleme, ne provoacă rușine sau groază etc. Arborele genealogic ne-a dat viață și îl purtăm în noi. Orice critică sau orice respingere reziduală în privința lui corespunde unei neacceptări a propriei noastre persoane. Prin urmare, travaliul nostru constă nu în acceptarea arborelui genealogic așa cum este el (ceea ce ar însemna să coborâm la cel mai scăzut nivel existent al conștiinței), ci în înțelegerea arborelui (acesta este principalul obiectiv al întregii cărți), apoi în exaltarea fiecărui personaj, în special a acelora care poartă cea mai sumbră parte, reinventându-i și oferind destinului și energiei lor vitale o cale de ieșire pe care o putem accepta.

Pentru a face acest lucru, iată câteva sugestii care ne vor permite să ne reconsiderăm și recreăm filiația:

- Examinăm propriul nivel actual de conștiință, apoi pe acela al fiecărui membru al arborelui. Fiecare persoană care a trăit la un nivel de conștiință mai scăzut decât al nostru poate fi exaltată simbolic, de exemplu, adăugând o anecdotă vieții sale. Dacă un membru al filiației a atins un nivel de conștiință mai mare decât al nostru, ne întrebăm: ce eforturi putem face pentru a ne ridica la înălțimea sa?

Scanned with OKEN Scanner

- Odată încheiată această analiză, revenim la munca asupra obiectivului: care este pentru noi obiectivul realizării supreme valabil pentru toate ființele umane? Nu trebuie să ne judecăm, ci să formulăm sincer acest obiectiv. De exemplu, dacă obiectivul nostru personal și universal este de a deveni miliardari, găsim pentru fiecare personaj din arbore o cale care să îi permită atingerea acestui obiectiv (descoperind un depozit de petrol, jucând la Bursă, creând o companie...). Dacă obiectivul nostru suprem este sfințenia, geniul sau chiar iluminarea ori nemurirea, creăm în același mod un soi de roman de familie în care fiecare atinge acest obiectiv în felul său, ajungând chiar până la străbunici.
- Aplicăm exercițiul corpului perfect pentru întregul arbore genealogic: începând cu părinții, medităm asupra corpului perfect al fiecărui membru al familiei și observăm în special ce aliați minerali, vegetali, animali sau arhetipali evocăm în mod spontan pentru fiecare dintre ei.
- Oferim propriul nostru talent tuturor membrilor familiei: dacă suntem pictori, ne întrebăm ce anume ar picta fiecare membru al arborelui; dacă suntem sportivi, ne imaginăm ce nivel de excelență ar putea atinge ei în acest domeniu; dacă practicăm o religie sau meditățm, ni-i imaginăm atingând uniunea perfectă cu divinitatea sau cu sinele; dacă suntem actori, acordăm tuturor un rol într-o piesă reală sau imaginară. Exemplu: un autor de benzi desenate simțea că nu mai are inspirație și suferea de dureri fizice inexplicabile. Arborele său genealogic era format din douăzeci și patru de persoane; așadar, el a rugat douăzeci și patru de persoane să-l maseze, fiecare dintre acestea reprezentând un membru al arborelui. În timpul acestui masaj colectiv, bărbatul a simțit că trupul său este o navă spațială (așa cum îi plăcea să le deseneze) și că fiecare dintre acele douăzeci și patru de personaje făcea parte din munca lui. Acest act i-a conferit energia necesară să creeze și să trăiască.

Pentru completarea acestui travaliu, putem repeta și aprofunda unele exerciții discutate deja.

Scanned with OKEN Scanner

Cursa personajelor arborelui

Într-o stare de meditație, ne imaginăm un bulevard larg în mijlocul unui peisaj preferat. Plasăm întreaga familie (inclusiv pe noi) pe linia de plecare și începem cursa. Vom descoperi astfel cine ajunge la sosire și cine nu, cine înșală, cine se luptă cu cine etc. Prima viziune, aceea a arborelui capcană, va fi o bătălie cu răniți, dezamăgiți și un câștigător.

Apoi, reîncepem cursa cu o nouă viziune: obiectivul nu este ca o singură persoană să câștige, ci ca toți participanții să ajungă la linia de sosire. Familia începe atunci să se ajute reciproc și ne imaginăm cum, prin această solidaritate familială, toți membrii ei reușesc să atingă obiectivul.

Balul

Toți membrii arborelui patern și ai arborelui matern sunt așezați într-o sală de bal imensă. Mai întâi dansează o ramură, apoi cealaltă, ca și cum ar fi două baluri alăturate. Treptat, membrii celor două ramuri ale arborelui se amestecă între ei și balul devine o horă mare, în centrul căreia ne aflăm noi, înconjurați de întreaga noastră familie.

Realizarea unui colaj al arborelui vindecat

După ce am explorat toate personajele din arborele nostru genealogic și am găsit o modalitate de a le exalta, putem realiza un colaj care să reprezinte de o manieră concretă arborele vindecat. Schema arborelui va fi aceeași cu cea prezentată în partea a doua, dar inversată.

La bază se află obiectivul nostru finalizat și consecința realizării acestui obiectiv individual asupra societății, culturii, întregii umanități.

De exemplu: „Sunt perfect fericit și împlinit în viața mea emoțională. Afacerile mele înfloresc și eu contribui la dezvoltarea lor durabilă. Datorită acțiunii mele și a asociaților mei, planeta devine din nou o grădină minunată, economia se redresează, știința a evoluat și ființele umane pot trăi în abundență, creativitate și fraternitate etc".

Pe acest nou teren edificat de noi, ne depozităm străbunicii realizați: existența lor trecută, toate circumstanțele istorice, tabuurile sociale, tradițiile de care au fost ei atașați sunt acum în contact cu lumea așa cum am creat-o noi. Prin urmare, în plan retrospectiv, străbunicii noștri sunt liberi să se realizeze pe deplin și să depășească abuzurile, traumele și nedreptățile cărora le-au fost victime.

Scanned with OKEN Scanner

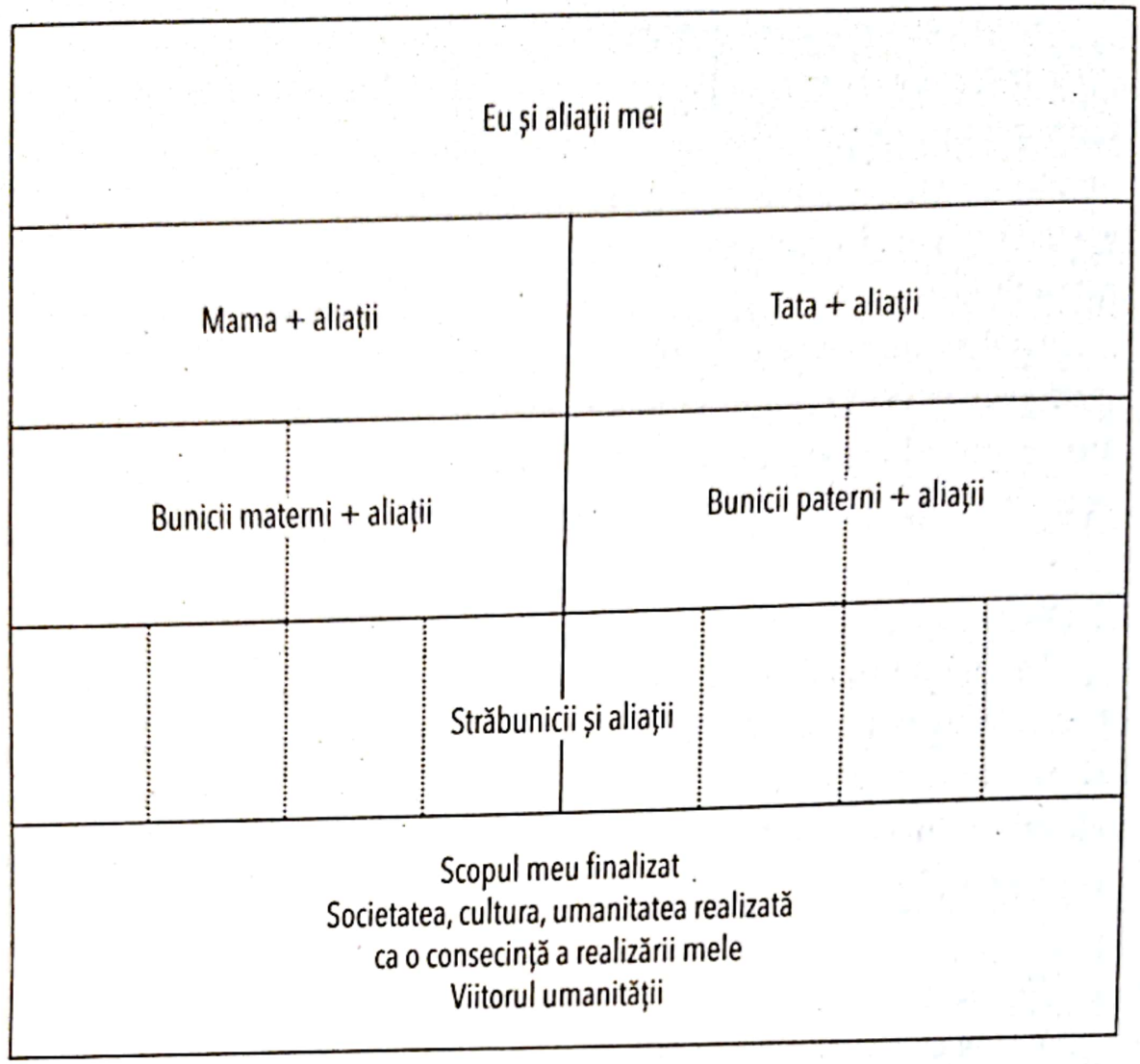

„Străbunicii mei și-au recuperat pământurile și, în loc să fie fermieri, îl pot exploata acum liber. Ei au capacitatea de a călători și de a descoperi lumea. Bunica mea, care suferă de o boală degenerativă a articulațiilor, este vindecată, trăiește până la o sută de ani și devine o pictoriță celebră etc".

Pe destinul realizat al acestor străbunici, construim destinul realizat al bunicilor, apoi al părinților și, în cele din urmă, al nostru. Fiecare personaj din arbore ajunge la realizarea lui personală.

Pe fiecare nivel al arborelui, alegem una sau mai multe imagini care simbolizează aliații pe care dorim să-i „oferim" fiecărui membru al arborelui. Realizăm un colaj în care fiecare primește ceea ce îi corespunde.

Acest travaliu imaginativ de vindecare a arborelui nu garantează că toate relațiile dintre membrii vii ai clanului vor deveni armonioase, dar poate ajuta. Atunci când conștiința individuală se trezește în noi, devenim capabili să creștem conștiința clanului. Chiar dacă aparent rămân unele

Scanned with OKEN Scanner

conflicte sau neînțelegeri între membrii familiei, travaliul de vindecare a arborelui produce o transformare reală și pregătește terenul pentru o schimbare progresivă a relațiilor. Apoi, fiecare persoană trebuie să-și croiască propriul drum în viață. Evident, nu putem influența trezirea conștiinței în ceilalți, dar scopul final al acestui efort este ca adevărul și iubirea să circule între membrii aceleiași familii.

În plus, chiar dacă pesimiștilor li se poate părea utopic, acest travaliu vizează și o transformare pozitivă a societății. Din perspectiva trecutului, orice societate este o uniune de indivizi animați de o voință comună pe plan material și cultural (religios, politic, ideologic...). Dar, la fel cum toată lumea încearcă în mod confuz să-și realizeze ființa esențială și să trăiască la cel mai înalt nivel de conștiință posibil, dorința profundă (supraconștientă) a clanului și, prin urmare, a societății, este să ajungă la conștiința colectivă, adică la uniunea cu întreaga umanitate. Dar acest lucru este posibil numai dacă un număr suficient de persoane ajung la conștiința transpersonală. Sub acest nivel, clanul și societatea nu există decât într-un mod defensiv: uniți împotriva unui inamic comun.

Motoul înscris pe frontonul Templului lui Apollo din Delfi este celebru: „Cunoaște-te pe tine însuți". Înțelepciunea greacă a adăugat însă un corolar: „Nimic prea mult".

Munca pe care am realizat-o ar putea fi rezumată în această dublă maximă: mai întâi să ne cunoaștem pe noi înșine (ca individ, cu cele patru centre ale sale și ca produs al unui arbore genealogic), apoi să eliminăm tot ceea ce este prea mult (depășindu-ne obiceiurile nocive în toate centrele și luptându-ne să nu trăim o viață de repetiție). Părinții devin într-o zi „prea mult": copilul trebuie să părăsească domiciliul familial. Chiar și o teorie spirituală sau o religie poate deveni „prea mult" la un moment dat în creșterea conștiinței. Ostentația socială în toate formele sale este „prea mult" pe măsură ce trecem dincolo de ea.

După ce ne-am eliberat de idei, sentimente, dorințe și nevoi excesive, ajungem la cel mai mare obstacol: și eul este „prea mult". Atunci se trezește conștiința transpersonală, până atunci îngropată. După ce am descoperit ce este de prisos în noi înșine și l-am depășit, putem începe să le ajutăm pe celelalte persoane să facă la fel. Acesta este momentul în care „Noi" își capătă întregul sens: uniunea dintre două ființe, uniunea dintre om și divin, uniunea dintre două instanțe de sine, personalitatea individuală și conștiința.

Scanned with OKEN Scanner

„Cu adevărat suntem un singur suflet, eu și tu
Apărem și ne ascundem, tu în mine, eu în tine.
Acesta este sensul profund al relației mele cu tine
Pentru că între mine și tine nu există nici eu, nici tu,
Suntem oglinda și chipul în același timp,
Suntem beția vinului și ceașca sa eternă,
Noi suntem balsamul și vindecarea,
Noi suntem apa tinereții și cei care o toarnă[28]*."*

[28] Djalâl-ud-Dîn Rûmi, *Rubâ'yât*, traducere de Asaf Hâlet Tchelebi, Ed. Adrien Maisonneuve, 1950.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Epilog

Sufletul în lume

O persoană care și-a vindecat arborele (a dizolvat numele, aspectul fizic și istoria personală a fiecărei rude, până la transformarea lor în energie vitală), plină de o bucurie sănătoasă de viață, eliberată de legăturile care o atașau de trecut, simte sacralitatea a tot ceea ce o înconjoară: totul este conectat la tot, totul este posibil, totul este viu și poate răspunde, există întotdeauna o modalitate de a fluidiza ceea ce este stagnat și lumea își recapătă sensul. Abandonând speranțele și obiectivele, ea se lasă condusă de drum și are încredere în viață. Ea știe că fiecare gând își atrage echivalentul în lume, că realitatea este într-un fel oglinda sa, atât rezultatul a ceea ce este, cât și a ceea ce crede că este. Dacă vrem să eșuăm, lumea, transformată în dușmanul nostru, ne va ajuta să eșuăm; dacă vrem să triumfăm, lumea va deveni aliatul nostru.

Persoana care și-a vindecat arborele știe, de asemenea, că experiențele reale și visele se imprimă în memorie într-un mod similar. Prin urmare, ea tratează realitatea ca și cum ar fi vorba despre un vis lucid și introduce în ea acte care transformă evenimentele de o manieră pozitivă. O astfel de persoană este sigură că, eliminându-și limitele mentale, își va liniști emoțiile, își va purifica dorințele și va deveni utilă celorlalți.

Abundența problemelor psihologice, insatisfacția emoțională și sexuală, sclavia față de nevoi inutile insuflate de publicitate, toate acestea distrag persoanele atașate de trecut și de un viitor ireal format din iluzii și terori infantile. Cel care ajunge la sănătatea spirituală după vindecarea arborelui știe că momentul în care lucrurile pot fi realizate este astăzi: nici ieri, nici mâine. În prezent, tot trecutul său este acolo, precum și germenul puternic a ceea ce va fi în viitor. Abandonând toate distragerile, el își concentrează gândurile, sentimentele, dorințele și nevoile asupra

lucrurilor pe care trebuie să le cunoască sau să le realizeze. Acolo unde își concentrează atenția la maximum, el surprinde miracolul.

Nu vorbesc despre fenomene extraordinare precum levitația, statuile care plâng cu lacrimi de sânge, parfumul sfințeniei, înmulțirea pâinilor, apa transformată în vin, capacitatea de a merge pe ape, de a învia morții, de a lăsa valuri de cenușă să curgă din mâinile goale etc. Astfel de evenimente spectaculoase nu pot trece neobservate atunci când se întâmplă. Oricine poate să le vadă și, dacă are suficientă credință, să le considere drept o dovadă a existenței lui Dumnezeu. Când vorbesc despre **miracole**, mă refer la întregul univers văzut de la un nou nivel de conștiință. Persoana care și-a îmblânzit egoul personal și l-a pus în slujba ființei sale esențiale, care a încetat să mai trăiască pe insula sa mentală, captează lumea exterioară și se captează pe ea însăși ca o unitate. Ea nu concepe să trăiască într-un spațiu redus, dar simte în orice moment că trăiește într-un conglomerat de universuri infinite, că timpul ceasornicelor este un infim tic-tac între un trecut și un viitor eterne, că trupul ei este o mașină misterioasă condusă de o energie atotputernică numită **viață**.

Această viață animă totul, de la cea mai mică particulă de materie până la stelele nemărginite care populează cosmosul și se mișcă în el. Fiecare bătaie de inimă, fiecare respirație, fiecare celulă, fiecare gând, fiecare emoție, fiecare dorință este un miracol. La fel cum fiecare frunză, fiecare fir de iarbă, fiecare floare este un miracol. A vedea, a auzi, a atinge, a mirosi, a mânca, a digera, a excreta, a te naște, a muri sunt miracole sublime animate de o forță creatoare de neconceput. O persoană conștientă de vastitatea lumii și de caracterul ei extraordinar trăiește mulțumind și binecuvântând în fiecare secundă existența sa în cadrul acestei minunății neîncetate... Dacă vegeta înainte într-o închisoare rațională, prizonieră în propriul corp și separată de exterior, de-acum ea captează lumea și pe ea însăși ca pe o urzeală luminoasă de linii infinite, ca pe un întreg în care toate părțile rezonează la unison. Important nu este să aplaudăm sau să producem fenomene extraordinare, ci **să învățăm să considerăm lumea și pe noi înșine ca o lucrare sacră**. În general, considerăm viața ca un fenomen natural de care ne putem bucura fără a da nimic în schimb. Dar miracolul necesită un schimb: ceea ce ne este dat trebuie să împărțim cu ceilalți. Dacă nu suntem uniți, nu surprindem minunăția.

Pentru a-i ajuta pe cei care nu au atins încă un nivel ridicat de conștiință, o persoană ajunsă la acest nivel poate să creeze psihomiracole

Scanned with OKEN Scanner

care să declanșeze în alții o reacție pozitivă, predând sau împărtășind fără să ceară nimic în schimb.

La douăzeci și trei de ani, vârstă la care mă dedicasem total artei pantomimei, cu o lună înainte de a lua vaporul care urma să mă ducă în Franța, am avut prima întâlnire cu generozitatea gratuită: am întâlnit o femeie extraordinară pe nume Chabela Eastman. Înaltă, demnă, elegantă, cu părul creț alb și abundent, cu fața marcată de riduri frumoase, Chabela era soția unui multimilionar, proprietar al unui lanț de ziare. Îndrăgostită de muzica clasică, ea a fost cea care l-a adus pe celebrul dirijor Sergiu Celibidache în îndepărtatul nostru Chile.

Chabela a venit să vizioneze spectacolul meu de mimă, pe care îl susțineam într-un mic teatru, în fața unui public restrâns. M-a vizitat în cabina mea și, entuziasmată, m-a invitat să iau masa în grădina casei sale uriașe. Splendoarea veselei, excelenta rață cu portocale și servitorii în livrele și cu mănuși albe mi-au sporit de zece ori timiditatea. Am devenit mut și am început să tremur. Ea, crezând că îmi este frig, a fugit înăuntru și s-a întors purtând un cardigan imens din lână neagră. M-a obligat prietenește să îl pun pe mine și mi-a spus: „Este al lui Celibidache, care s-a întors în Italia și l-a uitat în casa mea. Lasă-ți corpul să absoarbă energia acestei haine. Ea aparține unui mare artist și, într-o bună zi, vei fi și tu faimos în lumea întreagă". Apoi m-a luat la plimbare în puternica ei mașină sport. Conducea atât de repede, încât aproape că am urinat de frică. Cu părul ciufulit de vânt, Chabela recita poeziile lui Rilke cu voce tare. Observând paloarea intensă a feței mele, ea a redus viteza și a făcut cale întoarsă, afirmând veselă că poezia, pentru a atinge sublimul, trebuia recitată la două sute de kilometri pe oră.

Nu aveam să o revăd decât cu o zi înainte de plecarea mea în Europa. Mi-a trimis șoferul ei în uniformă, care conducea un Rolls Royce alb, și m-a primit într-un mic salon auriu. Acolo, m-a invitat să mă așez și, fără niciun cuvânt, m-a lăsat în grija a două tinere care mi-au șlefuit unghiile mâinilor și ale picioarelor, acoperindu-le apoi cu lac transparent. După ce și-au îndeplinit sarcina, tinerele ne-au lăsat singuri; Chabela a deschis atunci un seif și a pus un pachet gros de dolari în mâinile mele.

— Asta îți va permite să trăiești un an. Nu vreau să-ți pierzi talentul muncind. Trebuie să te dedici exclusiv artei tale.

— Dar, doamnă, nu o să vă pot rambursa niciodată această sumă!

— Te înșeli. Mi-o vei rambursa imediat, a răspuns ea.

Scanned with OKEN Scanner

Apoi mi-a dat o bancnotă de zece dolari și un stilou.

— Scrie aici o frază poetică și semnează-te.

M-am conformat. „Păsările zboară fără teama de a se prăbuși pe pământ", am scris.

Chabela a exclamat: „O să înrămez acest bilet. Peste câțiva ani, el va valora de o mie de ori mai mult decât banii pe care ți-i ofer astăzi".

Atitudinea ei era lipsită de orice dorință de seducție: Chabela acționa animată de o mare bunătate și de o admirație extraordinară pentru artă. Generozitatea ei gratuită mi-a schimbat viața. Ea mi-a dat încredere în ființa umană și, prin urmare, încredere în mine și în lume.

Câțiva ani mai târziu, pasionat de studiul tarotului și de citirea cărților de psihanaliză, mi s-a părut că medicii și terapeuții psihologiei universitare, pregătiți ca oameni de știință și nu ca artiști, comiteau greșeala de a transforma vindecarea spirituală într-o afacere. Făcând din psihanaliză sau din psihoterapie o profesie, ei întindeau programările pe cea mai lungă durată de timp posibilă, pe parcursul câtorva ani, dacă era necesar. Aveau nevoie de un anumit număr de pacienți, suficient pentru a trăi confortabil. Grupul de consultanți devenea astfel o turmă. Sau, pentru că trăiau de pe urma pacienților, aceștia se transformau în mod simbolic în părinți care le asigurau hrana. Drept urmare, tratarea unei persoane pentru tot restul vieții era o afacere excelentă, în timp ce aducerea unui pacient la recuperare reprezenta o pierdere financiară.

A fi vindecător necesită o smerenie profundă. Un terapeut adevărat știe că nu poate să vindece lumea, ci doar să înceapă să vindece, pas cu pas, un individ după altul, străduindu-se să arate că viața este un dar magnific și că universul a fost creat cu o dragoste nelimitată.

Maica Tereza a înțeles foarte bine acest lucru și o fotografie cu ea mi-a arătat drumul: în mijlocul unei străzi pline de gunoaie, ghemuită în fața unui copil aproape muribund, cu toată atenția concentrată asupra lui, oferindu-i energie cu căldura mâinilor sale... Evident, Maica Tereza nu făcea din acest act moral o profesie, nu pretindea să fie plătită de muribundul pe care îl lua în brațele ei, nu era o afaceristă care strânge o turmă pentru a o mulge cât mai mult timp posibil. Din ce trăia ea? Din munca realizată în comunitatea ei sau din donații. Singura soluție posibilă pentru ca terapeuții să nu exploateze suferința celor care vin să le ceară ajutor ar fi finanțarea lor de către guverne, dar așa ceva este

Scanned with OKEN Scanner

o utopie: aceste puteri supreme sunt în slujba lăcomiei economice și nu a conștiinței universale.

Datorită exemplului acestei femei sfinte, mi s-a părut rușinos să trăiesc din tarologie, psihomagie, psihoșamanism sau metagenealogie. Rolul de exploatator al unei turme sau acela al unui copil care trăiește de pe urma părinților săi simbolici mi s-a părut imoral și nedemn. Mi-am asigurat alte surse de venituri din cinematografie, literatură, teatru și benzi desenate, și am optat pentru soluția practicării terapiei ca artă gratuită. (Temporar, la cincizeci de ani, când m-am trezit ruinat, am acceptat, fără să impun un tarif, ca cei care veneau să mă consulte să îmi plătească atât cât pot, la fel ca vindecătorii și șamanii onești din întreaga lume.) Am decis să ofer o dată pe săptămână, în mod public și gratuit, ședințe de tarot și sfaturi psihomagice. Mi s-a părut important ca oamenii care suferă să descopere, *ca prin minune*, în cel mai obișnuit loc posibil, un bar, de exemplu, o persoană bine intenționată care să le ofere sfaturi utile pentru a-și îmbunătăți viața. În societatea noastră materialistă, un lucru oferit gratuit urmărește în general promovarea unei întreprinderi comerciale sau atragerea oamenilor într-o sectă. Când ni se oferă ceva cu adevărat, fără a ni se cere nimic în schimb, descoperim partea sublimă și miraculoasă a relației umane. Aceasta permite redescoperirea încrederii în celălalt, un principiu obligatoriu al oricărei vindecări.

Într-o conferință pe care am susținut-o la Bologna, în Italia, am declarat că artistul metagenealog ar trebui să fie, înainte de toate, o persoană independentă, dedicată ghidării celorlalți, nu în beneficiul personal, ci dintr-o perspectivă transpersonală, pentru a participa la evoluția umanității. Am propus atunci să analizez un arbore genealogic în public. Imediat, un bărbat de vreo cincizeci de ani a ridicat mâna cerând să fie subiectul acestui studiu, iar eu am fost de acord. A urcat pe scenă cu un zâmbet condescendent, sceptic. Era un medic homeopat foarte apreciat de sute de pacienți. Când l-am întrebat care este scopul lui în viață, bărbatul mi-a răspuns: „Vreau să-mi recâștig încrederea în umanitate și să nu mai urăsc banii". Am început să-i analizez relațiile emoționale cu familia. Acest consultant, în ciuda delicateții, inteligenței, culturii și amabilității sale, trăia într-un buncăr afectiv și se limita la câmpul intelectual, fără a manifesta vreodată emoții. După o investigație intensivă, el a dezvăluit că tatăl său era un om foarte rece, afectat de o lăcomie sordidă, care îi pretinsese să exceleze în privința studiilor, dar nu îl atinsese sau îmbrățișase niciodată.

Scanned with OKEN Scanner

I-am oferit un scaun și l-am rugat să se așeze. Apoi am băgat mâna în buzunar cu intenția de a scoate una dintre bancnotele de cincizeci de euro pe care le port mereu asupra mea, un obicei psihomagic pentru a absorbi energia banilor. I-am spus că îl voi freca cu bancnota până la dispariția urii lui infantile față de bani. Dar, scoțând mâna din buzunar, mi-am dat seama că în loc de o bancnotă de cincizeci, aveam una de cinci sute de euro. Ca vindecător, nu puteam să mă răzgândesc și să pun la loc această bancnotă pentru a căuta una cu o valoare mai mică: un astfel de gest ar fi fost interpretat ca o repetiție a avariției paterne. Făcând haz de necaz, i-am frecat cu tandrețe întregul corp cu bancnota. Bărbatul, blocat în rezistențele lui, m-a lăsat să o fac cu același zâmbet sceptic. Când am terminat (și nu fără o oarecare durere, pentru că actul mă obliga să renunț la o hârtie de mare valoare!), i-am pus bancnota în mâini și i-am spus: „Este un cadou pentru tine…" Bărbatul a început să plângă convulsiv. Am scos o batistă și i-am șters lacrimile ca unui copil. M-a îmbrățișat. Obținând generozitatea unui arhetip patern, consultantul se eliberase de avariția tatălui său și încetase să-l proiecteze asupra întregii rase umane. Ieșise din buncărul emoțional. Coborând de pe scenă, bărbatul s-a amestecat cu publicul, recuperându-și încrederea în semenii săi.

Când am realizat că suferința împiedica observarea frumuseții în lume, am decis să inventez psihomiracolul, un act surprinzător, dar așteptat o viață întreagă, care poate avea un efect iluminator. Acesta constă, în principal, în a ajuta pe cineva în mod anonim, fără a obține niciun beneficiu. Cel mai simplu dintre aceste psihomiracole a fost să trimit o duzină de trandafiri unei femei care era sigură că nu va mai întâlni niciodată un admirator, pentru că soțul ei o părăsise cu câțiva ani în urmă. Când a primit aceste flori livrate fără ca expeditorul să fie precizat, femeia a crezut că cineva o iubește și nu îndrăznește să-i spună. Acest lucru i-a restabilit stima de sine. La scurt timp după aceea, ea ni l-a prezentat pe noul ei partener.

Acest tip de acte, pe care le-am făcut foarte des luptând împotriva rezistențelor moștenite din educația primită într-o casă de comercianți, în care generozitatea era considerată prostie, mi-au provocat o satisfacție atât de mare încât am început să mă gândesc la posibilitatea de a genera psihomiracole sociale. Într-o zi, când am fost primit de Michelle Bachelet,

Scanned with OKEN Scanner

pe atunci președintele statului Chile, i-am propus ca, fără a cere nimic în schimb, să ofere Boliviei acces la mare, creând astfel exemplul istoric al unei țări care o ajută pe alta, din pură dragoste pentru umanitate. Ea mi-a răspuns că statul Chile nu era încă pregătit pentru așa ceva și că acest lucru ar crea probleme frontaliere cu Peru.

În timp ce Marianne Costa și cu mine scriam această carte, am propus asociației argentiniene a mamelor celor dispăruți, ai căror copii fuseseră executați în secret de guvernul militar, să solicite guvernului (pe lângă judecarea asasinilor) să le acorde un teren în mijlocul orașului Buenos Aires, pe care să poată fi construit un cimitir metaforic. Fiecare mamă, ajutată voluntar de sculptori și arhitecți, ar urma să construiască acolo un mormânt în care corpul copilului ei să se odihnească în mod simbolic. Acest lucru le-ar permite acestor mame să aibă un loc în care să-și exprime durerea și să se împace cu moartea celui drag.

La fel ca tarotul și psihomagia, metagenealogia este o artă, nu o profesie. Cu voință, muncă, timp și profesori buni, oricine poate învăța o meserie. A fi artist presupune însă existența unui dar înnăscut. Pentru a deveni artist terapeut nu este suficient să ai intenții bune care, dacă nu ai talent, ascund în realitate dorința de a fi admirat sau de a obține beneficii economice.

Artistul, în loc să-i imite pe ceilalți, lucrează înainte de toate asupra propriei sale persoane, pentru a-și dezvolta conștiința la maximum, știind că nu va putea niciodată să-l conducă pe consultantul lui la un nivel mai înalt decât acela pe care l-a putut atinge el însuși.

Boala, din punctul de vedere al medicinii alopate, este o invazie sau o disfuncție a organismului care transformă o persoană într-un bolnav. Această medicină ține cont de egoul pacientului, nu de ființa sa esențială. Conștiința iluminată se află într-o stare permanentă de sănătate. La acest nivel, persoana nu mai este un pacient, ci **o ființă care are o boală**: nu boala este cea care îl are. Orice rău fizic sau mental e legat de un anumit nivel de conștiință. Când ajungem la beatitudinea supremă, chiar dacă avem un cancer, nu suntem bolnavi: boala care sălășluiește în noi devine un profesor care ne face să evoluăm. Dacă trăim identificați îndeaproape cu egoul, răul ne invadează și ne cufundă în depresie.

Medicul încearcă să vindece o persoană bolnavă. Artistul terapeut, indiferent de gravitatea diagnosticului, lucrează cu o ființă sănătoasă în

Scanned with OKEN Scanner

care se cuibărește o boală. Orice consultant este o ființă care și-a pierdut contactul cu cel mai înalt nivel de conștiință al său. Această dimensiune sublimă, anchilozată sau ascunsă, trebuie dezvoltată sau dezvăluită.

Din ingeniozitate, narcisism, lăcomie, dorință de putere sau dintr-un alt motiv impur, o persoană lipsită de talent artistic poate să se autoproclame terapeut și să trateze pacienți naivi, provocând pagube grave. Ea procedează astfel pentru că, incapabilă de autocritică, nu s-a putut elibera de egoul său iluzoriu pentru a ajunge la identitatea ei autentică, transpersonală.

Egoul opune o rezistență constantă, apărând urmele trecutului. Dacă vrem să ne realizăm spiritual, trebuie să luptăm împotriva lui toată viața, până la moarte. În felul acesta, egoul se transformă în cele din urmă într-un aliat supus. Pe măsură ce dobândim acest control invizibil care ne unește cu totalitatea, vedem cu o claritate tot mai mare copilul persistent din noi, care este imposibil de eliminat, dar pe care îl putem îmblânzi.

Cei care se simt mulțumiți de „impersonalitatea lor dobândită", de „egoul lor divin" sau de „înțelepciunea lor profundă" cad pradă unei iluzii. Nu există o realizare individuală perfectă, ci doar o luptă neîncetată împotriva limitelor personale care împiedică progresul comunității ființelor conștiente aflate în continuă transformare.

Un artist terapeut, conducându-i pe alții spre însănătoșire, se vindecă pe sine însuși. Această stare de autovindecare permanentă îl transformă într-un psihotaumaturg. Chiar dacă știe că este imposibil să conducă întreaga umanitate la sănătate sau să transforme lumea, el lucrează pentru acest ideal, acceptând cu o smerenie profundă faptul că nu poate decât să-și înceapă sarcina, dar că nu o va finaliza niciodată. Cum s-ar putea vindeca un individ dacă umanitatea nu se vindecă?

După cum a scris poetul japonez Yokomitsu Ruchi: „O furnică moare de foame în vârful unui turn: luna este atât de înaltă".

Scanned with OKEN Scanner

Au mai apărut la Editura Philobia

Colecția **Psihogenealogia**

Patrice Van Eersel, Catherine Maillard – **Mă dor strămoşii**. Psihogenealogia sau cum să ne schimbăm viitorul cunoscându-ne trecutul

Anne Ancelin Schützenberger – **Psihogenealogia și rănile din familie**. Legăturile transgeneraţionale, secretele de familie, sindromul de aniversare, moștenirea traumelor și practica genosociogramei

Anne Ancelin Schützenberger, Ghislain Devroede – **Copiii bolnavi de părinţi**

Nina Canault – **Cum plătim pentru greșelile strămoșilor**. Inconștientul familial

Chantal Rialland – **Familia care trăiește în noi**. Ghid practic de psihogenealogie

Serge Tisseron – **Secretele de familie**. Cum se moştenesc traumele

Elisabeth Horowitz – **Copilul şi arborele genealogic**

Elisabeth Horowitz – **Boala, o memorie genealogică**. Cum să-ţi interpretezi istoria familială pentru a te vindeca

Marie-Noëlle Maston-Lerat – **Mă doare portofelul**. O perspectivă psihogenealogică asupra banilor și a succesului

Marie-Jeanne Trouchaud – **50 de exerciţii de psihogenealogie**

Willy Barral – **Corpul copilului ne vorbește**. Istoria părinţilor se reflectă în simptomele copiilor

Didier Dumas – **Biblia și fantomele sale**

Bert Hellinger – **Constelaţiile familiale**. Terapie pentru suflet

Bert Hellinger – **Constelaţii familiale pentru cupluri**. Adevăratele cauze ale crizelor conjugale și soluţii pentru depășirea lor

Mireille şi Hervé Scala – **Cuplul în psihogenealogie**. Influenţa familiei în alegerea partenerului – o explicaţie a succesului și eșecului în relaţii

Isabelle de Roux, Karine Segard – **Psihogenealogia pentru toţi**

Bruno Clavier – **Fantomele din familie**. Psihanaliza transgeneraţională

Chantal Rialland – **Împacă-te cu trecutul**. Dezvoltare personală cu ajutorul psihogenealogiei

Anne Ancelin Schützenberger – **Bucuria de a trăi**

Scanned with OKEN Scanner

Elisabeth Horowitz – **Eliberează-te de destinul familial.** Cum să devii tu însuţi cu ajutorul psihogenealogiei

Alejandro Jodorowsky, Marianne Costa – **Metagenealogia.** Familia e și comoară, și capcană

Anne Ancelin Schützenberger – **Psihodrama**

Colecția **Familia**

Claude Halmos – **Etapele construcției copilului şi rolul părinților**

Jacques Biolley – **Copilul și divorțul.** Cum ne protejăm copiii de efectele divorțului

Jim Taylor – **Părinţii au cuvântul.** Nouă mesaje esenţiale de transmis copiilor

Marcel Rufo – **Frați şi surori sau iubire şi rivalitate.** Explicațiile unui pedopsihiatru

Mei-Ling Hopgood – **Mama şi copilul în diverse culturi.** Aventuri educative din lumea întreagă

Doggy Dan – **Secretul creșterii copiilor.** Ce a învățat un tătic de la câinele său

Pierre Antilogus, J.L. Festjens – **Ghidul proaspătului tătic**

Pierre Antilogus, J.L. Festjens – **Ghidul tatălui de adolescenți**

Brigitte Langevin – **Somnul copilului.** Ajută-l să doarmă mai bine

Brigitte Langevin – **Copiii și desenele lor.** Interpretări psihologice

Marie Thirion – **Alăptarea**

Sophie Marinopoulos – **Jocul copilului.** Interpretări psihologice

Maryse Vaillant – **A fi mamă, misiune imposibilă?**

Dr. Jacky Israël – **Tata şi copilul.** Manual de utilizare pentru taţi

Claude Halmos – **Spune-mi de ce.** Răspunsuri inteligente la întrebările copilului tău

Colecția **Cuplul**

Steven Carter şi Julia Sokol – **Bărbați care nu pot iubi.** Ce înseamnă teama de implicare a partenerului şi ce poate face o femeie inteligentă pentru a-şi găsi fericirea

Scanned with OKEN Scanner

Yvon Dallaire – **Secretul cuplurilor fericite**. Cum să depășim crizele și conflictele din cuplu

Yvon Dallaire – **Secretul femeilor fericite**. Cum să te iubească bărbatul pe care îl iubeşti

Yvon Dallaire – **Secretul bărbaților fericiți**. Bărbatul, dragostea și cuplul

Pierre Antilogus, J.L. Festjens – **Cartea de căpătâi a soţului ideal**

Marie-Claude François-Laugier – **Banii în cuplu și în familie**

Christophe Fauré – **Mă mai iubeşti?** Viața în cuplu după infidelitate

Robert Neuburger – **Ne despărţim sau rămânem împreună?** Cum facem bilanţul unui cuplu

Anne Teachworth – **Găsește-ți sufletul pereche**. Cum să alegi partenerul ideal și cum să îl păstrezi

Mariela Michelena – **Femei bolnave din iubire**. Cum să ieși din relaţii distructive și fără viitor

Colecția **Sănătatea**

Thierry de Lestrade – **Postul negru**. O nouă terapie

Françoise Wilhelmi de Toledo, Hubert Hohler – **Ghid practic de post terapeutic**

Marie Thirion – **De ce mi-e foame**. De la teama de lipsuri la nebunia dietelor

Fabrice Papillon, Héloïse Rambert – **Creierul din burtă**. Descoperiri ştiinţifice recente și sfaturi practice pentru o sănătate mai bună

Danièle Gerkens – **Zahărul, mai periculos decât cocaina? Mărturii,** anchete și sfaturi practice pentru o alimentaţie mai sănătoasă

Anne Ancelin Schützenberger – **Mă vindec**. Ghid în ajutorul bolnavilor de cancer

Julien Venesson – **Glutenul**. Cum ne intoxică grâul cultivat în prezent

Dr. Christian Boukaram – **Puterea emoţiilor**. Un ajutor în prevenirea și vindecarea cancerului

Myriam Brousse – **Corpul nu uită**. Vindecarea traumelor profunde din inconștient

Scanned with OKEN Scanner

Colecția **Ecologia interioară**

Frédéric Lenoir – **Învață să te bucuri**. Rețeta pentru o viață frumoasă

Frédéric Lenoir – **Sufletul lumii**

Frédéric Lenoir – **Miracolul Spinoza**. O filosofie menită să ne lumineze calea

Lise Bartoli – **Cum să ne schimbăm destinul**. Nouă chei pentru a ne îmbunătăți viața

Thomas Cathcart – **Dilema**. Cum alegem când nu avem de ales

Anne Ancelin Schützenberger – **Limbajul secret al corpului**

Jane Burka, Lenora M. Yuen – **Cum să nu mai întârzii**. Tot ce trebuie să știi despre procrastinare

Anne Ancelin Schützenberger, Evelyne Bissone Jeufroy – **Cum să treci peste doliu**. Carte de căpătâi pentru a te bucura iarăși de viață

Vanessa Mielczareck – **Ghidul persoanei fericite**. Cum să atragi în viața ta tot ce e mai bun

Colecția **Emisfera dreaptă**

Christel Petitcollin – **Gândesc prea mult**. Cum să îți gestionezi fluxul neîntrerupt de gânduri

Christel Petitcollin – **Cu cât ești mai inteligent, cu atât ești mai ușor de manipulat**. De ce sunt manipulabil atunci când gândesc prea mult

Jeanne Siaud-Facchin – **Prea inteligent ca să fii fericit? Adultul supradotat**

Myriam Ogier – **Creierul drept în țara creierelor stângi**. Atipic, intuitiv, creativ: găsește-ți locul dacă simți că ieși din tipare

Colecția **Perverșii narcisici**

Jean-Charles Bouchoux – **Perverșii narcisici sau violența invizibilă**. Cine sunt? Cum acționează? Cum ne protejăm?

Christel Petitcollin – **Cu cât ești mai inteligent, cu atât ești mai ușor de manipulat**. De ce sunt manipulabil atunci când gândesc prea mult

Caroline Bréhat – **Am iubit un manipulator**. Mărturia unei femei prinse în capcana unui pervers narcisic

Scanned with OKEN Scanner

Metagenealogia nu este o terapie în sensul clasic al termenului. Bazată pe studierea arborelui genealogic, ea nu reprezintă o metodă de tratare a unei boli, ci un travaliu de conștientizare care presupune atât înțelegerea elementelor din trecut care ne-au oferit formă, cât și deschiderea către un viitor căruia noi îi dăm formă. Trecutul încearcă să impună un sens viitorului, dar, în realitate, viitorul este cel care dă sens trecutului, oferindu-i o nouă semnificație: iată, pe scurt, sensul și esența metagenealogiei.

Străbunicii, bunicii și părinții se contopesc în noi atât la bine, cât și la rău. Familia este un clan căruia vrem să-i aparținem. Temându-ne că vom fi excluși dacă ne diferențiem, repetăm erorile strămoșilor noștri. Forțele de repetiție și forțele de creație, în dinamica lor nesfârșită, ne îndeamnă să reluăm neîncetat aceleași tipare și, simultan, ne împing să devenim ceea ce suntem noi cu adevărat. Așa se transformă fiecare familie într-o entitate dublă: umbră și lumină. Capcana și comoara se unesc în descendent. Ne înscriem într-o linie familială pe care o recunoaștem drept o comoară, dar suntem prada, mai mult sau mai puțin conștientă, a capcanelor sale.

Mai degrabă decât un manual, *Metagenealogia* este romanul unei duble inițieri: prima, deja împlinită, a fondatorului metagenealogiei, și a doua, în curs de realizare, a celui care va fi dispus să intre în joc și să pornească pe acest drum către recucerirea adevăratei sale identități. Presărată cu momentele cheie ale formării și parcursului lui Alejandro Jodorowsky, cartea descrie – prin prisma unei experiențe de peste 40 de ani în studierea arborelui genealogic și a Tarotului de Marsilia – două teze la fel de importante: prezentul ca unică realitate și unitatea ca adevăr suprem al ființei.

O pledoarie pentru descoperirea divinului din noi, prin eliberarea de obstacolele emoționale și mentale care constituie egoul personal.

ISBN 978-606-8560-95-3
9 786068 560953

www.philobia.com

Scanned with OKEN Scanner